

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

Komplet

Ich habe den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720

Ich habe den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720
 den 1. 1. 1720 den 1. 1. 1720

5
 2 13

Om Rekrutings.

En Domb, dett dior som h' Carls Dabio,
Da maa de ikke giore flere Baard, Lir,
Endt huu i firringh, Drell eller Ottingh,
mid som her daffner herett aff Arvillig
tidet, Dis dnu Domb fiokt h' dnu
Stygge Will Gilleborgs, hdi h' de,
gann h' Linnis Willt. s.

En Domb som h' giet Wi h' Coegenns
h' Linnis Willt dett her som nogen
kallder faa os Will daffner Gidoff
Will Dab, os daffner skadelige
fordriggitt den diell di daffner hdi
h' veris, da bor dnuu ikke att
daffner andre Gidoffner fornuud di
daffner offriidtt dnuu igiou, Saa
att dnu er saa godet som de andre
dnuu her i dnuu, Dis fiokt gnu

2. Robis,
 3. Kir,
 4. tings,
 5. arilly,
 6. uny,
 7. lre,

genus
genu
miff
ign
re hdi
ell
ud di
Gaa
udm
mip

bind att som som andre & Toffninger
der fældis Will & if.

En Domb aff Landttingitt, Hæ
i 5 4 8 sigiffitt, det Liernend
er fældt for de daffner Døbt
Ennørke faa & Winffin mark, &
Ork for de daffner ick lagt for
toft & id, Effter som de daffner
Dtingb & di markau. 8.

En Domb att Liernend er fældt
for de daffner Døbt men Jord
Will nu Døbt, end for dem
gamble fjælle, som Widdt daff
ner standau forre aff Dæu
mæ Widdt. 8.

En Domb, att yj Liernend ick

Porto Nuurlige laug, som finns i Riga
 till Samtörke, både hufvud gaard i
 Ragnundt och fua handelighed
 till och lauggillit huer sin
 och huer Riga fins Riga fra Riga
 Will Martensons hall huer sin
 ne, Ragnundt huer sin Riga i Riga

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

Quedam breues expositiones et legum et iurium
concordantie et alligationes circa leges iurie per
reuerendum in xpo patrem ac dominum Kanutus
Epum vibergen et venerabilem utriusque iuris doc
torem sup iutorum legisterium

Mens generosa
ultra potes.
Hilarius Winc
Nani Proptia
Anno 1532.

Sum ex libris Joannis Rhu
ex dono Nicolai Scram

[illegible]

Das Br. unter 47. regu. Dr. Lappjubil. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848

L sapie
hoies
ceteri
et q
tes de
plurib
qbus si
hmoi a
petri leg
hmoi ex
centu e
am bbi
diuerfas
te typi a
affini
gatoni
expelle d
lia disti
bias ma
admirat
stra me
vmo h
redargua
tatis lecte
caritative

Icke logt
som san
log lede
alande
gribe for

In nomine sancte trinitatis et in diuine patris et filij et spiritus sancti Amen Quia quod querit a pluribus sapientibus facilius inuenit. xx. dist. c. de quibus et per ampliores homines perfectissime veritas reuelatur. C. de fideis multis. l. ff. i. ff. lxxij. di. extra conscientiam atque magis apponendum et diligendum dinoscitur quod maioris constitutionum auctoritati conformatur ar. c. inherentes de iura colupnie ut ergo leges municipales regni dacie a pluribus cognoscantur diligenter et obseruantur ediscere decerni in quibus sunt imperialibus et canonicis constitutionibus conferens quatenus in huiusmodi articulo effectuali comedet obseruande In quibus etiam imperij legibus et canonibus sunt contrarii et diffformes quatenus in huiusmodi erulet et arescat quod quod errore primum dei consuetudine obtentum est in alijs similibus obtinendum ff. de. le. i. quod non ratione quatenus etiam ubi legibus imperialibus non aduersae sed diuersae sunt propter diuersas regum circumstantias sunt obseruande cum secundum varietatem temporis et locorum varientur leges ar. c. non debet de consanguinitate et affini et l. vii. ff. Si ceren petat per huiusmodi priores ediciones allegacionumque adiunctiones casus per dictas constitutiones municipales expresse decisi facillime terminentur casus quia extranei per filiam discuciant iuxta l. non prius ff. de legibus Taliter ergo studiosas vias materias legum de lucidandi et dilatandi pando cum per huiusmodi aditamenta scire sint inuente iuxta sententiam philosophi in elementis ceteris quos praeter me liuoris mordacitas sileat obtret tatoris loquitas quoniam vmo huius opusculi lector prius legat quod increpet prius scrutetur quod redarguat. xi. q. iij. c. Corum ut dormiente liuoris furore anime caritatis lectulo quiescente apparetur vtiliter hic conscriptum emendetur caritative immature profuturum suppleatur vtile premissum

Liber primus.

Eth logh scal mālandh bygge En milde hwer man orwes ath lūth eghet oc lade mā npde iassneth tha tprthe man iche logh meth En enghn log er so goth at splge som sandhū e hwoz m ā thwail ā sandhū tha scal log lede hwoilkhz sandhū er oc reth Wore ep log a lande tha hafde hwer meth ther meth matre gribe forti scal logh giores effthē alle men at ret

wise men oc spage oc saghelds sculle nyde there
reth oc there spech. Oc wrette mē oc fule sculle
rettes æfthē thz i loghū er scriffuet oc forthi wor-
dhē ep fulkomen thū ondschap ther the haffue i
how at gipre. Wel er thz oc reth at thū ther gudz
retsel oc rethns elskw ma ep locke til gode at hōf
things rethsel oc landens wither logh forange
thm atgore ilde oc pine thm ther ep wulle lade aff
onde gerningher.

En enghū logh er so gooth at fplghe som sādhn
z ifra li.ij.c.vij. s. i. z. c. iij. z in pncipio plogi latini.

Landens mone quemeligh och opdeligh
oc openbare so at alle men mme wide oc vudher
stande huat loghū fier Oc wære ep scriffuē oc ep
gipth effther en mās serlighwold mien efther mēz
terffther i lande bo Enghū scal oc dōme ighū thū
ne logh kōmghū giffuer oc landhz tagher wedh
mē effther thm scal landhz dōmes oc rettes Thū
logh ther kōmghū giffuer oc landhz tagher wedh
then mo han oc ep efther taghe ellē skiffthe vthū
landens willie vthū han wore openbarlige geen
gudh oc tha matte han ep geen landens willie.
Thz er kōinghns embet oc hōffthings ther i lan-
dhz ere at dōme dom oc gore reth oc fresse them
thē nīz wold thwiges so som are widuer oc fa-
therlose bōn pellegrimme oc vtländes mē oc fa-
rughe men thm gangher tithes wold ower.
Oc lade ondegerninges men ther ep vile rades i
sūth land ep leue forthi at om han piner ellē dra-

ber ondergernigs mē tha er han gudʒ tienelste mā
 oc loglens gōmet man forthi so sont thñ hillige
 kʒrke stʒres meth pawe oc bisper so scal hwert
 landh stʒres mʒ rechter oc waries mʒ loghñ

The are oc skploughe ther i hans land bo atwa
 re hānū hōsum oc lʒdīghe oc vndhertane oc tie
 ne hānū forthi er han oc skplouge at gōre them
 alle fredh. Thʒ sculle oc wīde alle werdlens hof
 tinghe at mʒ thʒ wold ther gud haffuer thñ i
 thñne werdhñ giffuet tha solde oc thñ hā sin hel
 lige kʒrke at warte for alt ther a bethes En wor
 de the forglōmē ellē vīlduge oc wārie henne ep so
 som reth er til tha sculle the sware thʒ a dome da
 ghe om kirkēs frels eller lādsens fredh mʒnskes
 for there skpld i there time

Thñ log, ther kōmīghñ giffuer oc landhʒ taghē
 medh thñ ⁊ cetera.

Vide canon Dicta paucorū non faciunt legem communem
 Item pacto priuatorum iuri publico minime derogatur ex
 tra de foro competen. c. si. diligentī. Item a simili consens
 sus paucorum destruere ius commune non potest vrs.

Item nō inuencātur noue leges nisi de cōsensu totius reg
 nī implamento gñali in quo vīz perlamento liceat regi de cō
 silio prelatoꝝ et melioꝝ regnī legem mutare dimiun
 re vel auget̃ guare vī etia alleniare secundum q̃ profectui vī
 corone regnī ac vtilitati rei publice viderit expedire vt in cō
 stitucione crīstofferī regis ꝑ. xxv. ⁊ in prologo in ver subtrac
 to nec potest

Uoe sculle alle ther thne bogh seer oc vndhe
 stade konig voldermar son sacri kanuti son
 i ringsted i thn time han haffde weret konig i to
 vinther oc tretiuge vinther fra at wor herre wor
 foth tha more ganghn **M** vinther oc cc vinthe oc
 lxxx vinther i mars manz ther nest effthe lod han
 scriffue thne bogh oc gaff thn log indn worthing
 borrh ther her stand scriffue opa danske mz has
 sonners raad ther hos more konigh Erik hertug
 Abel iwancker cristofer oc offa ther tha wor erke
 biscop inohn lundh oc biscop niels aff seland oc bi
 scop pmer aff fyn oc iens biscop aff hedeby oc bi
 scop gwner aff ripe oc biscop peer aff aruk bis
 cop gwner aff viburgh biscop iens aff venspsel
 oc ther til alla beste raad ther i hans rige ware

Liber primus

Lex autem honestum prohibere contrarium unde si
 quilibet vellet contentus esse suis & nulli preiudi
 cium aut violentiam inferre lex necessaria non es
 set Sed nulla lex adeo bona sicut veritas Vñ.
 si dubitatur ubi sit veritas p lege discutiatur ubi et quid sit ve
 ritas Unde & lex posita e ppter transgressores ut a malicia sua
 refrenent & terreant & iusti pacis pñdio gaudeant et exul
 tent Unde dignum est q quos diuinus amor a malicijs non reuo
 cat saltem pena tpalis cohibeat a pccō Item lex debet ee ho
 nestā iusta & tollerabilis vtilis & manifesta ita q oēs possint
 eam intelligere et q non sit imposita ppter spalem alicui
 e ppter comunē vtilitatē Item nullus pferat iudiciū cōtra
 legem quā rex de consensu totius regni tradidit cōseruādam
 sed fm eam debet tota terra iudicari regi ac defensori nec po
 test eam rex reuocare vel mutare cōtra voluntatē idigenarū
 eū quorū consensu fuit imposita nisi manifeste sit cōtra denz
 Item regis et principis interest terre iuste iudicare unicuiq
 ius suū attribuerē viduas pupillos & orphanos pegrinos ad

uenas pauperes et quolibet iniuste oppressos defendere et a
 regno transgressores eliminare et punire. cū i hoc gratū deo of-
 fert seruitiū sicut scriptū est Iudex dampnatur cū reus ab-
 soluitur quia sicut sancta ecclesia p sollicitudinē sedis aposto-
 lica et epox ac aliorū ecclesie patorū subsistit et regit ita qui-
 libet terra cōstitutionib? principū adiunat. Vnde oēs in ter-
 ra regis habitantes tenent eū honorare et obedire eo q ip-
 se tenet eis facere pacem. Propterea debent scire oēs reges
 et principes q sicut de? dedit eis p tatem facere iudiciū i terra
 ita eis tradidit sanctā ecclesiā suam ab omni iniusta impeti-
 tione cōseruandā sed si ppter eorū negligentia vel maliciā
 scē mris ecclesie libertas deperierit vel pars terre exulane-
 rit reddēt in die stricti iudicii dei rōem Ceterū sciri dūt vnū
 si q voldemar? rex fili? voldemari q fuit fili? scti Stanuti in .xx.
 ix. āno ēgni sui mēse March hūc lib? cōdidit et scribi fecit i cas-
 tro Northinborgh presētib? rege Erico duce Abel Epōfero ac-
 chiepo Vffone lundēsi epō & Nicolao roskildō epō Thwaro oc-
 toniē epō Petro arusiē epō Swunero ripen epō Swunero
 vibergeu epō Johāne burglaneu epō Johāne Aeswicen epō
 et cū cōsilio oīm meliorū de regno dacie.

Lex ē ascistens. cōcor. ff. de legibus. l. legi virtus. Itē ascis-
 tens scio cōponit cū ad & subtrahit d & b. a scio scis id ē adiūgere
 vel agere inde ascisto inchoatiū l. em hugo. scio cōponitur
 cū ad et retinet d & inde inchoatiū ascisto. Necessaria q lex
 iusto non est imposta qui em spū dei agunt nō sunt sub lega-
 extra de renū. c. nisi cū pōt s. s. dices de regula. c. licet. xix. q. ii.
 c. due sunt. Vnde dignū ē concor. c. clericorū de vita & honesta-
 te cleri. cū glo. Lex d. ē honesta concor. iiij. dist. ē. ar. lec. et. l. ius-
 ra. ff. de legibus. Item nullus pferat fa. l. nemo iudex c. de.
 sententijs et inter lorōnibus oīm iudiciū Nec pōt alibi b. q
 princeps nō est ligatus legibus ideo pōt mutare c. d. l. dig. vox
 Sed hoc intelligit de impatore q ē dñs mbi. ff. ad legē rodia-
 ni de factu l. de pcatiōe scens de iurisdictionibus de quorū qlibet pōt
 dīci legē patere q ipse tuler? de constit. c. cū oēs nec mu-
 ter sine approbatiū consensu alias in lege subrogata deficiat
 consensus et habet p non lege ut i iij. dist. c. leges instituē
 Contra deū hec pprie nō est lex vl constitutio q lex donū dei
 est ff. de legibus. Lex est & q rex pfectur se velle defendere

ecclesiā et eius libertates ut infra .s. proximo dicitur con
stitutiones contra ecclesiā aut ecclesiasticos personas seu eorum
libertates sunt inuocande fa. p. hoc. c. i. immunitate ecclesie li.
vi. Regis concol. xxiij. q. v. c. principes et .c. regimī Unicusq;
concol. i. iusticia .ff. de iusticia et iure Scriptū est fa. in aucto
ritate ut differant iudices C. coll. ix. et glo. c. dilecti de pri. in.
vel. .c. abbate extra ceterū v. nec etia iudex de se et re iud. li.
vi. Q: sicut sancta ecclesia hic rex admittit regimē ecclesie et
ecclesiasticarū personarū cum suis bonis sub papa et epīs atq;
per eos distinguens a se regendos scilicet laicos et secula
res ab ecclesiasticis personis p. papā et epōs regendos et ex post.
Potestatem hic declarat qualiter rex tenetur defendere ec
clesiam in suis libertatibus ex quibus patet qd ecclesiastice p
sone non bubiciunt iuri laicorū ut in. c. olim cū sua glo. de i
uris et dāp. da. et qd per istas leges posuit dñs rex pro subpo
sitis et subditis laicis quos ipse habet regere nō aut pro cler
icis nisi quantū p. eorū fauore laborat qua ppter si clericus
clericatum p. coronā et habitū observans cōmiserit actū extra
statuta canonis aut contra istas leges non tenentur stare
iudicio seculari p. istis penis infligendis sed in foro ecclesiasti
co sed penas canonis est conueniendus Iudex aut laicus
oppositū p. districtionē vel condemnationē faciens est p. cen
suram ecclesiasticam corrigendus p. c. An ius iudiciū de foro
compe Patet etiam ulterius qd p. istas leges inqutū sūt in fa
uore clericorū clerici pnt adiuvare nō aut p. illas vel illarum
penas inquantū sunt in eorū odiū vel gūamen distinguī ve
redici ergo et alij contra clericorū personas ad iurandū iuxta
istaz legū ordinē requisiti nō hnt cōtra eos vel p. eis iurare s;
ppter eorū personas foris declinare allegando tales personas
non esse regi aut de istis legibus subiectas et consequēter p
veredictorum iuramēta vel aliorū non distinguēdas sed ad
forum ecclesiasticū forte remittendas et hoc verū in quacūq;
causa p. personas clericorū nisi clericus clericatū amiserit aut
canonice degradatus fuerit et ad iudiciūulare per epm res
missus iuxta .c. Degradatio de pe. li. vi. Aliud confirmatur in
articularis thord in cor. ix. vbi dicitur clericus ordines hñs et co
rona si vulnera nerit vel occiderit laicum super hoc non dnt
veredici discernē Sed si veredici v. alij contrarium fecerint

puniatur ut sacrilegi ut in. c. olim cū sua glo. de iurā & dāp.
da honorare obedire i. pē. ij. & de maiestate et obedientia
solite dedit eis potestātē .xxij. q. v. c. pncipes. Lex est posita
ppter transgressores ut hūana coercitatur audacia & tnta sit
inter reprobos innocentia iij. di. facte sunt autē Nam per les
ges nemo benefacere cogitur sed male agere phibetur .xxij.
q. v. ad fidem ber. de sūma trinitate et fide catholica. c. grego.
rius in v. Noua litigia Item ut boni inter malos viuāt quie/
te. .xxij. q. v. nō frustra & hoc solū bene agitur vita ut hominū
corrigatur .xxij. q. v. pdest ber de officio ordinari. c. ad repri.
mendā glo. i. Sed nulla lex adeo bona sicut veritas simile
i decretis ut ecclesiastica beneficia in v. de vultu p ber. ff. de eo
q certo loco lege q si ephesi ubi d: qui enim iudicat semp dz
veritate in pre oculis habere ut ibi. Item mortaliter peccat
qui veritatem occultat xi. q. ij. q quis. Lex debet esse honesta
leges ab omnibus diligenter sunt obseruande de consi. c. i. in.
v. omnib? p. ber. §. de legibus. le. leges Ius suū attribueret hinc
homo sit pena efficiendus hinc pmo remunerāus di. .ij. c.
vi. & c. firmiter. §. in fine & ppter hoc d: seruire deo sibi & pxi
mo et sūmū bonū in hac vita est iusticia colere & ius suū
vnicuiqz tribuere .xxij. q. ij. cum deuotissima ber. in. c. gregori?
in verbo ius suū Nota rigor iuris est excessus hinc austeritas
iuris aliquotiens ad terrorem scriptus q quidem non ē obse/
uandus nisi ubi rimetur exemplum mali dist. plo. sed istud
Quicunqz tū rigor idem est q subtilitas iuris & seruandus
est etiam de resti. spo. In leis Equitas vero est media inter
rigorem & dispensatōē C. de iudicis placuit & diffinitur sic
Equitas est iusticia dulcioris mīa tempata naz melius est de
mīa quā de seueritate reddere rationē .xxvi. q. vij. alligant
Hoc intellige fm ray. nisi ex iusta cā seruat rigorem vlfariat
dispensationē concor. pisanus in v. Ius nullus pferat iudiciz
contra leges sed contrariū fit aliqū scz cū aliquis pñdēs qm
leges imponit onerosas subdit? non ptinentes ad vtilitatem
cōmune sed magis ad ppiam cupiditatē et gloriā Itē ex auc
toritate sicut cū aliqs legent fert ultra commissā sibi ptātem.
Itē iequaliter onera multitudinis dispensant etiā si ordinā
tur ad cōmune bonū Item inuiste sunt leges romanorū per
contrarietatem ad bonū diuinū qd est contra legē diuinam et

de qua iusticia
v. de legibus
c. de iusticia
p. de legibus

Nota
Ius suū
p. de iusticia

Equitas quā
leges sūt opt
sed tūc
opt. de app
fuit vltimū

5
2 13

et modis huius
in iudiciis
et modis huius

tales leges nullo mō licet obſuare Vnde piſaurus in b. lex q.
tuor mod peruerſe hñānū iudiciū ſc̄ timore cupiditate odio
amore Quatuor iſta timor odiū dilecto cenſus ſepe ſolent
hoim rectos peruertere ſenſus xi. q. iij. quatuor.

¶ Quis puer hereditare poteſt Capitulū primū
S Il puer baptizatus fuerit hereditabit alioquī
non Si dubitatur utrū pater vel mater diu
tius uiuat vel utrū puer ſit baptizatus aut nō tūc
puer potius adiudicari debet ad xp̄ianitatem et
ad hereditatē q̄z in contrarium et idem de prē q̄z
de mtrē z hoc debz ſc̄iri p̄ noiatos de p̄ſanguinitate
Nominati de conſanguinitate ſunt .xij. homines
infra terciā lineā cōſanguinitatis et infra puinciā
q̄z vulgariter d̄r ſp̄ſel ille nominare tenet qui incuſ
ſat et tñ nō debet nominare manifeſtos inimicos
aduerſe partis Sed in cauſatus poteſt renūciare
tribz loco quoz alij nō noīnandi z alijs tribz pōt
etiā renūciare cū iuramēto xij. hoim q̄ ita ſūt ei?
iūmici q̄ ip̄i nō pōt eos habere ſecū i lege q̄ d̄r logh.

¶ Hwilkz barn erffue ſcal Capitulū primū.
B Arn om thz wordher criſtnet ſtande erff oc
Bep ellero. En wordher ſkelnet a hwat hellē
lēgher lewer modher eller barn eller barnet wor
dher criſtnet eller ep tha et thz nermex atwithnes
til criſthñdom oc til arff en fra. Thz ſamme et om
ſadher thē er om modhē thz ſculle mē vithne wet
kpn̄s neffn. Kpn̄s neffn thz er xij. mē indhñ ſp̄ſel oc
indhñ tredie bprdh thñ ſcal neffne ther ſechter oc
tho ſcal hā ep neffn han̄s opēbare wuēner. Tre
mo han aſtage ther for ſaghñ er vthñ eedh oc an

ins in b. lex q.
piditate odio
sepe solent

tulu primu
 bit aliqui
 mater diu
 aut nā tūc
 nitatem et
 de prē qđ
 sanguinitate
 y. homines
 fra puincia
 et quincus
 inimicos
 renūciare
 trib? pōt
 ita sūt ei?
 qđ dī logy.

inde effe oc
 wat helle
 rnet wor
 withnes
 ne er om
 hne wet
 i spfel oc
 chter oc
 r. Tre
 h oc an

consuetu. c. i. §. ij. in. vi. Item non vellet consuetudo quādo i-
ducitur cōtrarius in prescripibile ut extra de p̄scripti. i. c. nō
liceat per ver. v. c. cām q̄ p̄ istis i. ti. §. i. circa finē per hostis
in sum nominati de cōsanguinitate sunt duodecim homines
infra terciam lineam consanguinitatis. sed ista lex non ē cor-
recta per modernos scilicet qui est infra quātā lineā consāguī-
nitatē cū potest cū cognato dare leges ut in correctōe. §. xvij.

Quid debet dicere ille qui pue-
rum baptizauit Capitulum ij.

Sicri etiam debet quis puerum baptizauit &
quid dicit quando baptizauit quia non po-
test vocari baptizatus nisi recte sit baptizatus In
nomine patris et filij et spiritus sancti.

Mulier nō presumat baptizare puerum si pos-
sit haberi copia viri. **N**ec in aliquo liquore puer
mergi debet nisi in aqua. **D**icere debet qui bapti-
zat. Ego baptizo te In nomine patris & filij & spi-
ritus sancti Amen.

Hwat seie skal thñ ther barn
døber Capitulum secundū.

Th3 sculle men oc widohe ho barn dōpte oc
huat hā laude thē barn dōpte forti at barn
mo ep kalles cristnet vthñ at th3 wordher dōpt i
gudh fadhers nafn oc sōns oc thñ helligands .
Forthi ath so skal hin sie thē barn dōber Jleck dō-
ber tigh i fadhers nafn oc sōns oc hellighands .
Kone skal aldri barn dōbe om man er til ep skal
barn oc dōbes i annet en man.

¶ Sciri etiā merito hic & in.c. pcedēte pichupponit baptisimū
ante hereditatem quia baptismus ē fidei fundamentum
de consecra. dist. iij. c. iij. l. aliud et ē ianua omniū sacra-
torum xxxij. dist. s. porro. i. q. i. cū paulus Sed cōtra puer nō
debet odio parentū vel eorū negligentia grauari sicut nec
uxor ppter heresim mariti ut in.c. decreuit de here. in. vi. et ī
regula non debet de regulis iuris ergo non debet ppter nō
baptizatim hereditatem perdere sūdetur aut talis deueit
ad annos discrecionis et ad huc nō est baptisatus et tūc ponit
tur ex pprio delicto et est recapax hereditatis ar. c. vgentis
de heredi Mur est infra annos discrecionis et tūc pcedit ar. in
concrariū de rigore quia filius ante baptismū et filius post
baptismū sunt fratres. xvi. dist. de iū sed ratio istius est fauor
fidei catholice ut puer citius baptizetur Nec in aliquo Viñre
& ut de conse. dist. iij. cū baptismi vicem .cū glo. magna & de
forma baptismi notatur. in. c. de baptismo. c. maiores de cōse
dia. iij. in summa.

¶ Si mulier dicat se impregnata post mortem viri sui Caplm terciū.

¶ Si mulier dixerit se impregnata post mortem
viri sui debet residere ī bonis mariti in con-
sultis viginti septimanis postea iudicio honesta-
rum mēonarum testis examinari debet utrū im-
pregnata sit an non Et si cognouerint eā impreg-
natam resideat sicut prius in bonis vsq; ad par-
tū pueri Et si postea rationabiliter probari pote-
rit qd de semine legitimi viri sui premortui non p-
cesserit primo soluat quicquid de bonis predictis
pcepit de tricesima die obitus sui mariti et nichil
amplius nisi dimidietatez mobiliū recipiat videlz
hereske & aliam dimidietatez recipiant heredes aliij.
Veri tamē heredes cū alijs bonis & honestis mu-
lieris cognat diligēter videant ne dissipet mulier

b iij

bona predicta inutiliter vel alienet quia nichil potest de dictis bonis vendere nisi pro sua moderata sustentatione et famulorum cōductione.

Om kone seggher sigh ath wære
mz barne Caplm̄ tercium.

Om kone her seggh at hwn er mz barne effthē
at henne bāde er dōdoh tha scal hwn fīdhe i
eghñ wolkiffet xx vgher fīdñ sculle gode 'quinne
se oc skilie huat heller hwn er mz barne eller ep fin
ne the ath hwn er mz barne fīde fremdelis i egñ
til barn wordher fōdoh. fōdes barn so langt eff
ther at thz ma wel pōmes at thz er ep atelbāde
barn ther dōdoh gīalde hwn fōst effther alth
thet ther hwn togh aff the eghñ fra hēne bondes
tertinghe dagh oc taghe icke meē en halff herske
oc audre taghe bondes arwinghe fētthe arwige
sculle togh mz ādre gode mē aff hēnes frend wā
re til spnes men ath hwn dōher ep eghñ borth oc
aff hendre ep thz ther henne ep til hōer forthi at
hwn ma icke sālīe borth aller afhende othñ for fin
retthe cost oc hion leie.

Si mulier nota circa istud caplm̄ potest notari illud ge
nerale qđ dicitur. s. plus valere qđ agit q̄ qđ simile concū
pere. l. ij. in. ubi dicitur qđ nō semper quod scriptū est s. quod
gestum est inspicitur ver. de pig. in. c. illo v. aligasset. Item qđ
filij sunt l. c. p. trinas p. tri. et doc. dicitur qđ plus valet qđ in
veritate agitur q̄ qđ simile concūpitur et dicit hoste. qđ i re
favorabili valet legitima tunc prefertur veritati extra qui.
fi. sunt l. c. ex tenore et de biga. c. nuper. Si mulier x̄c. concor. ff.
de ventre in spiciū. l. i. s. i. ij. q. ubi est possessio facta et qđ nudū

visum habet. Examinari. Aduertendū est q̄ sepe fallitur oen-
lus et manus obstericū d̄ li. 7. xxvii. q. i. De aliqua. xxviii. q. i.
c. i. de stig. c. fraternitatis. ideo si examinātes dixerint cā nō
impregnata et alie mulieres non suspēte deposuerint q̄ per
aliquot cēpus post examē peperit et q̄ parciū interfuerūt
earum dicis est stādū quia probatio ad oculū aliā vincit in-
stitū. de gradibus cognationū. §. cognationes. Nota etiam
q̄ mulier post mariti mortem potest ex eo parere in decimo
mense et non ultra ut in auct. de restitutionibus et ea que
pari. Item de ista materia istius. c. et precedentū vide in .c.
sermo i legibus erici regis. Item de legitimatōne quere in-
fra. ec. xxij. q̄cūq; in glo. quasi in fine. Nota iudicio honesta-
rum matronarum et nō ideo statim debent credi q̄ huius-
modi eulogia sepe ex mala fide fiunt. ff. de custodia et exhi-
bitionem reorum. Idem hec ber. de do et contr. c. cum olim
in prima glo. et de ista materia vide glo. istius. c. in v. exami-
nari. Nota eulogiz gij. i. bona fama sed aliquando non proce-
dit ex bona radice. Vbi fautor dependet lex populorū. Iudi-
cio. i. testimonio honestarum matronarum et Nota mulier
non admittitur esse testis in testamento ut. ff. de testamētis
l. qui testamento. §. mulier insti. de testa. §. testes et ber. extra
de verbo. sig. c. forus. §. fi. Sed in alijs ultimis voluntatibus
puta codicis et similibus potest esse testis ut nominatur in
dicto. §. mulier et spe. ti. de teste. §. i. xiiij. colūpna b̄. Itē q̄ ē mu-
lier. Itē mul̄ pōt esse testis i ciuilib? et pecūtaris causis et i ma-
rimonialibus causis ut extra de testi tam litteris et. c. super
eo et hoc nō. ber. in dicto. c. forus. Item mulier potest esse tes-
tis in criminibus exceptis ut nō hostis extra de actu. c. cum
mauconella et gels. de iudicijs et mulieres glo. iij. li. vi. et que
sunt crimina excepta vide infra li. iij. c. lxiiij. Si imputatum
in glo. magna et infra de verbo sig. c. forus super. v. non femi-
nea per ber. et de fi. c. cauta per textum nisi ibi etiam me-
retrix hec hen de testi. c. qm̄ prima distinctione.

Quis primus ē ad capiendum hereditatē. c. iij.
Si puer sit viuus debet hereditare patrem et
 matrem Sed pueri si geniti sunt de filio reci
 piant hereditatem post auum qui dicitur oldes
 oher et post auum sicut pater eorum deberet si
 viueret. Sed qui de filia geniti sunt recipiant si
 cut mater eorum reciperet si viueret quotquot
 sunt per generationis lineam descendentes.

Item si puer purei non habet matrem nec sorore
 nec fratrem hereditas vertitur ad auum et auā
Item frater hereditat sororem et e conuerso. sed
 frater recipiat duas ptes et soror terciam tantuz
 post patrē quācum post matrem et post uterinos

Chmo nelt et ac crwe. c. iij.

Bæn om til er effuer bode fadher oc modher
 Beller barne barn En bøn ther fōdes aff
 lpa tage arff effcher oldesadher oc oldemodher
 so som there fadher sculle taghe om han lefthe
 oc en there bōne e medhñ nagher fōdes aff gant
 melfadher oc gammelmōdher. The ther fōdes
 affdōtther the taghe som there modher sculle ta
 ghe om hwa lefthe so māge som the are ther ef
 the fōdes forti at arff a e frā at gāge e medhñ aff
 kōme ere til haffuer barne barn ep modher oc ep
 splæn tha gangher arff til oldesadher oc oldemo
 dher Splæn effuer āneth oc brodher itagher to
 lodet oc splther tre die bode effcher fadher oc eff
 cher modher oc so effcher splacu.

Si puer et cōcor. s. filius institui de hereditibus qui ab necess.
 discedunt Soror terciā Simili insti c. r. s. diui aut. pncipes et

vide notata in ista de ag successe §. ceteris & de iure rōni cor in
auct demere & semisse §. neqz illo col i ibi disponitur qd eglie
capiat soror cū fratre ex ratione ibi posita & c. de legitimis he
redibus l. legem & l. meminerit & pro isto c facit distincōne quā
ponit caspar de calō in arboze successionū qua declarat circa
arbozem consanguinitatis & hoc tenet lex erici regis i lege se
landie qd in tercio gradu succedit per capita siue sint fratres
siue sorores ex vno latere vel ambobus in. c. viij.

¶ Quātū quilibet capiat Capitulum v.

Masculus semp recipiat duplo pl^{us} qz femina
i omni hereditate nisi ille qui p^{ri}us fuerūt cō
iūgesz nūc p iudiciū ecclie sepati debent heredita
re filios suos i tali hereditate tantū tollit ipsa qn
tum ipse et quātū fili^{us} vel p^{ri}uign^{us} ubi simul ve
niūt ad hereditatē Item si nō sunt vterini qui di
cunt spskē tūc patruel^{us} qui sūt fadhēbrodher et a
uūcul^{us} qui sūt modherbrodher fili^{us} fratris et fili^{us}
soror^{is} oēs equalit^{er} debent p^{ri}ipe de hereditate qsi
oēs eēnt de vno p^{re} & vna matre geniti.

¶ Hwore mōghz hwer tagher aff arff .c.v.

Man tagher e halfsue mere en kone i alle arff
vthū om hion skilles at for cristhndōs logh
oc sculle erffue thet bōrn tha erffuer hwn om mō
ghz som hā oc wedh sōn oc wedh stipson thē the
kōme sāmēl til arfftha tagher kone iaffn lodh Er
ep spskē til tha er fadhēbrodher til eller modher
brodher fadhē spsther oc modher spsther brodher
bōrn oc sōster bōrn alle om ner i mellom skiffes
arff so som the wore alle spskē kone taghe tres
tingh oc man tho lodher.

¶ Mascul^{us} & c. cor. p. iura §. nouissima v^{er}o c. p^{ri}o itē ibi Item si nō
p^{ri}mo §. facit auct. post fratres §. de legitimis heredibus.

Quomodo debet bona mobilia diuidi ubi coniuges non hnt pueros. c. vi.

Si coniuges sunt steriles et alter eorum morietur absqz liberis tunc diuidi debet bona mobilia una cum domibus et terra empticia in duas ptes nter viuum et heredes mortui.

Morietur eorum morietur absqz liberis et nota funerals et legata pmo soluantur q: qui iniuriatur fieri cadit ab accione et in tantudem condemnatur heredibus iniuriati et publicatur tertia pars scz bonoz ei? et e infamis ff. de religio et sumptis funer: le let le ac si aliqs s. i. pcor pisan? restitucio ij. s. v. i fine

Sed si habent pueros et mater morietur tunc hereditat p in terra uxoris una ptem cum puero qui plus recipit siue sit filius siue filia sic etia recipiat de oibus bonis qui dicuntur boscap si pcellerit ad diuisionem cu pueris suis qn sepantur ab eo Sz de terra empticia nichil habebunt pueri anqz hereditant prem suu Sz si pater morietur et mater uiuit cu pueris tunc ipsa nichil hereditabit in terra mariti mortui sed in terra empticia recipit equalē ptem sicut filius vel filia

Nota mē puerorū nichil hereditabit i terra mariti ut hoc nec heat de terris puerorū ut infra. c. xix. s. iij. Item nota q mortuo patre mē nichil plus recipiat q unus de pueris suis ut hic infra. li. i. ix. s. ultimo.

Si filius non sit et ita de onib? q dicuntur boscap. **S**i sed coniuges resident simul in communitate ite que dicitur selleggh non habentes pueros emerit terram et alter eorum morietur tunc diuiditur terra empticia sicut alia bona Sed si maritus habet puerum qui est preuingu? uxoris cuius bona posita sunt in communitate scilicet selleggh cu eis

si postea aliquā terram emerint et alter eorū post
mortē terra illa empticia sicut reliqua bona diuisa
datur Tamen si nouerca prius moriatur terram
illā empticiā quā pater tali mō acq̃rit cū pueris suis
qui secū fuerunt in cōmunitate tenere potest quāz
diu uiuit post mortē eius inter pueros quot quot
habet pportionaliter diuidatur sicut reliqua terra
patrimonialis. Sed si pater prius moritur et no-
uerca cū p̃uignis remanet tūc recipit p̃uignus
prio de terra ēpticia secūdu q̃ fuit in cōmunitate
et postea oēs heredes mortui recipiāt dimidieta-
tem et relicta mortui q̃ dicitur hūfrue reliquam
dimidietatem Tamen illa p̃s terre p̃rimonialis
quā recipit p̃uignus diuidatur sicut altera terra
p̃rimonialis quia oīs terra quā emit hō fuit in cō-
munitate cū pueris suis siue extra vocatur terra
p̃rimonialis excepta illa terra quāz habebat domes-
tica q̃ vocatur hūfrue lodh.

Thwre boscap scal skp̃tes th̃ ep̃ ere b̃p̃n t̃l. c. vi.
Mannes hion oc fa the ep̃ b̃p̃n oc d̃p̃p̃ an-
th̃n th̃m fithen tha sk̃f̃tes hus oc boka oc
k̃p̃be iordh i thw mellam h̃n ther lewer oc
h̃n d̃p̃des arwinge. En haffue the b̃p̃n oc d̃p̃p̃
modher tha erfue fadh̃ i k̃one iordh en lodh
wedh th̃z barn th̃ nesth tagh̃ s̃n lodh om s̃n
er t̃l ell̃ ieffn lodh wedh d̃ather om s̃n er ep̃ t̃l
so tagher han i aille boscap̃ om han sk̃iffch̃ we-
dh sine aghne b̃p̃n ther the fare fra hannū. En
k̃p̃pe iordh fange b̃p̃n icke aff̃ f̃p̃ en the erfue
there fad̃ En d̃d̃d̃ fader oc lewer modher efth̃
met b̃p̃n tha erfue h̃wn icke i hans iordh men i

køpe iordh tagher hwan iaffn lodh wædh sōn om
 sōn til er oc so i all boscap En siðhe bonde oc hus
 fruesammel i fellegh oc kōbe iordh oc haffue ep
 bōru sammel oc dōðr anthn thm fithn tha skiffes
 there bōrne iordh all som annē boscap .En hafa
 fuer bāde barn ther er hustuers stipbarn oc er thz
 laugt i felligh meth thm haffue the kōpe noghere
 iord fithn there fellegh worde laugt dōðr anthn
 thm fithn tha skiffes thn kōpe iordh oc som ānē
 boscap Tho om stipmodher dōðr fōrer thn kōpe
 iord thē fad fāghē thūste lroude m3 sine bōrn thē
 i fellegh ware meth hannū holdhere faderher me
 thn hā lew er fithn skiffes thz mellom hans bō
 rn ther i fellegh wore m3 hānū hware māge kolle
 som han haffuer so som ānen there faderherne iord
 En dōðr faderher fōre oc er stipmodher oc stip
 bōrn effther tha tagher stipbarn fōst aff kōbe
 iordh e effther at thz worde i fellegh oc fithn alle
 hans arminghe halft wædh hustruē tho legges
 thn lodh ther stipbarn togh til faderherne iordh
 fōrti at al iordh ther bonde kōber hmat heller i
 fellegh m3 bōrn vthn thz hedher alt faderherne
 vthn thn lodh ther haffue fangher.

¶ Si coniuges pro pma parte facit. §. Si uir et uxor per to
 tum ibi ēpticia rō quia pater habet usufructū instū p q̄s
 personas uon acquiritur §. i. et eadem ratio ibi quam diu
 uiuit nota in libro Boldemari li. i. c. de federis iordh. Itē qd
 sic uir emit et emit ante matrimoniū et habuit scutatioez
 post de hoc in libro erici li. i. c. xvi. ij. Item de redditibus empes
 ad uitam patris et matris vtz pueri capiant medietatē cū
 matre post mortem patris sicut hic in terra empticia uidet
 q non quia hic persona est electa secus si emeretur simplici

bonae reemerentur. Alia ratio. quia textus hic non loquitur de rebus sed solummodo de terra empticia.

Pater non potest tenere secum puerum. c. vii.

Mortua matre pater non potest tenere secum pueros suos cum eorum matrimonio si sint pro a noxum si voluerint ab eo sepeari. Sed filia nequaquam potest se eximere a tuitione patris antequam tradiderit eam legitimo tutori nisi aliquo circumuentus infortunio sed si grauatus fuerit senectute l' amētia l' si se tradiderit tuitioni alteri? quod dicitur fletus & reth quod non potest seipsum tueri nec alium. sed quando hoc contingit ille qui proximus est ei in cognatione debet eam tueri et bona eius nisi copertum fuerit quod dissipauerit bona eius. Tamen sunt propinquiores cognati ex parte patris quam ex parte matris ut sint tutores. At fadher mo ex holle sonne m3 therre modherne Capitulum. vii.

Unde sonner m3 fadher fithn there modher er dōdō ut are til alder kōme pō vinther tha mo fadher ex holle thm om te ville fra hannū fā m3 ther modherne En datther ma engelwōde seie sigh aff fadhers wārie sō en han giffuer hen ne annen reth wārie othn hānū kōmer so meen til anthn oldher eller wuidh eller at han flethfōc sigh. Forti at nar han kan ex wārie fin eghn wārie tha mo han ex wārie annēs wārie en nar som so timer tha scal han wārie wārie thē nest er i bprō othn han er affhāriet Wāre togh fadherns fren der nermere wārie at wārie en mōdhēns frēdhē **M**ortua matre. Nota quod cognati prius debent vocari ad tutelam quam cognati concorū. de legitima cognatorum tutela

S. i. & isti. de capitis diminutione. S. si & non pōt alium ratio
assignat istu. de excusatione tutorum. S. minores pōta hic
etas xv ānoꝝ & legitima & etas xvij. ānoꝝ ē legitima i filio ad
subleuādaꝝ sed etiā ad exponēduꝝ requirūt. xvij. anni.

Escater nō pōt tenere sororē secū nō mari. c. viij.

Escater nō potest tenere secum sororē non ma
ritataꝝ quā diu vult Vel aliquis alius. et fidel
timonium fuerit a cognatis qꝫ possent eam xvij.
ānos habentem pꝫgrue locare & distulerūt pꝫpter
usuꝝ fructuū quem habuerunt de bonis suis pūt
aliꝫ cognati pꝫpinguios cōqueri corā rege & rep
pōt cū cōsilio eorū desponsare eā qꝫ sicut amittit
primoniū si diuertit a cōsilio pꝫis ita nō pūt eam
cognati diutius tenere qꝫ cū venerit ad ānos dis
cretionis Item si aliqua ugo vel uidua. xvij an
noꝝ rōnabiliꝫ petierit a suo tutore qꝫ eā despon
set & ille distulerit si postea a se viro pꝫmisit pꝫpter
hec nō amittet bona sua cū pūt tutores earū con
uenire tales viros cōcubenarios pro leet mōdhe.

At brodher mo ep holle spsther
mz figh vgi. Et methn han wil c. viij.

Brodher mo ep holle spsther mz figh vgi. Et
methn han wil En om brodher wil holde
spsther mz figh for hennes penninge ower atten
winther eller annē frende ther quinne vate haffue
om so er wisthe til aff frēdher at the matthe hē
ne quemelige & de tha sculle andre frēdher nest
ere hare thz for kōninghū thamo kōninghū mz
there raad giffte henne elsther at hēne bōp. Forti
at so som hwn taber sūth sadherne thn time hon
giffter fig selff or gāgher aff frēder there raad so

mwæ frēdhē ep holde hēne lenger en hwan hōmer
til laghe aldre hafuer āthn mōð thē attē vinthere
er gāmel eller noghē encke lāglig a thinge krasst
there wārie til at giffte thm oc ville there wārie
thm ep giffte oc lade the tha ligge hos thm tha
hassue the ep ther meth forgiorth there godz En
tho mo the wārie sōge thē esthē m3 legher wīde

¶ Frater nō pōt De legali exhibitōe puells l' vidue ut ppin-
qores cognati eas maritēt patz p thord. in cor. §. lxxxv. frat
rege q̄liter regis ē facere iusti. xxiij. q. v. regū Nō amittit pī
monū hoc ē in leges. §. de nuptijs. l. si. ut pponis institu. etī.
I principio sec? ē in canones ut i. c. tuo v. c. cū apb de spon. a ma
h est etas. xviij. ānōz legitīmā infilia Si aliq vē cōcor. §. causas
in auct. ut cū de appellatione sguolciē collūni. v glo. c. q̄nte
vall de iurifuris Rota de pena mulieris seipsum desponsan-
tis habet l. i. cxxxiij. v de lege vide ifra li. ij. c. xviij. ifra a. e. xxiij
v de hoc. c. xviij. ij. li. Rota q̄ i caulat? p illicito concubitu pōt se
defendere cū iuramēto sgnatorū ut infra li. ij. c. xviij.

¶ Oc fāa ep bōzn sammel Rota circa capi. pcedē
te Si piuges So scriff. landz domer afflanoh thin
get oc andre gude mē m3 hānū oc wor fithn stat
felf aff righns raad Om hion hōme sammel i bo
oc dōð anthn ther tha scal al vithhlig gialoh aff
felletz bov och vthfred oc borne pēninge so sō thē
indhē ere oc fithn hmat ighn er Skiffce tha thz i
todele i mellā thn thē lewē oc dōðes thn armighe

¶ Si puer morit in cōmunitate. c. ix.

Si puer morit i cōmunitate prē z mrē cū rema-
net q̄fi nūqz fuit nat? Si puer moritur mater
pri? mortua tūc pē totū hereditabit q̄zuis plures
h3 pueros siue a prē sepatos siue nō Sed si pater
prius morit z mē oluit tūc mē nō plus recepit q̄s
onū de pueris suis si sint l' quātū pvingnus si sit

Om barn dōð i felliegh .c.ij.

Om barn dōð i fellegh mȝ fadher oc modher
tha er thȝ so som thȝ moȝ aldrigh fōð dōð
barn oc er modher fōre dōð hȝat heller skpft
fra fadher eller ep tha at thȝ haffuer spskē tha
erfkuer fadher alt ene En ere fadher fōre dōð
oc lemer modher oc er spskē til tha tagher mo-
dher icke mere en eth aff hēne barn eller skpbarn
om til er.

Si puer ē pro isto facit q̄ nota. iacobus de bel. vi in auct.
de terrente et sōmisse in. ij. q. epatos. i. em ācipatos heredita-
bit. i. q̄ habeat usufructum et filij habent p̄prietatē insti. per
quas p̄sonas nō acquiritur. §. xij. c. de bonis qui libertis in po-
testate constituit. li. ij. l. quēcunq; et. l. cum oportet.

Si heres extra cōmunitatē extitit Cap. x.

Si heres extra cōmunitatē extitit et aliq̄s eorū
qui sūt i cōmunitate moriē tunc diuidāt omia
bona ac si om̄s viuerent in cōmunitate z postea p̄
mortui eq̄līē diuidatur inter omnes heredes.

Om vdarwinge Capitulūm x.

Rotarwinge til oc dōð annen there ther i
fellegh er tha skpftes alt godȝ so som alle
lemede i fellagh oc hōhñ skiftes hīn dōðhes lod
mellom alle arwinghe.

Si heres ē stud. c. ponit cōsiliūm iuris nisi enim fieret
plena diuisio inter omnes tanquam viuerent non bene scire-
tur pars que mortuum tangit qui iam venit ad diuisionem

Qn̄ vnus p̄frater hereditat plus q̄z ali-
us confrater vel soror Capitulūm xi.

Quando contingit q̄ puer p̄mogenit⁹ heredi-
tabit fratrē suū qui dicit haffspskē cuz ma-
tre quotquot postea nascuntur cum debent proce-

dere ad diuisionē bonorū post patrē et matrem
Ille senior primo recipiat totūq; hereditabit post
fratrē suū qui fuit eius spskē.

Hwar eth ser spskē erfuz mere en annē.c.xi.

Nar som so time r at thz barn thē fōst er fōdh
Nerffuer sin halff spskē met sin modher hwar
manghe spskē fōdh fōdes wedh ther the sculle
skiffte anthn effcher fader eller modher tha tage
hin elste fōlōdes op alt thz han erfuz effcher sin
leer spskē

Quando ē istud c. p̄supponit q̄ filius cū m̄re succedat fr̄
ex uno latere q̄ ē p̄tra leges ip̄iales ut p̄t̄z i distinc. de succes
sionib? p̄ casp de calō & i auct de hereditib? ab in testato §.hu?
mōi & §. sed & ip̄i Item ibi illo senior ratio istius ē quia q̄
p̄us habuit non fuit de ista hereditate ideo nō est cōdiuident
dū nec defunct? potuit trāsuertere ad inuolatos sicut eccle. q̄
nō ē. Nota dat p̄uilegiū de ecclesijs edificandis c. ad audiētiā

Filius patrifamilias in cōmunitatē nul
lam habet partem p̄rogatiuā.c.xij.

Si filius alicuius existens in cōmunitate cū pa
tre a cōmunitate p̄is nō diuis? lucratus fue
rit pecuniā mercando seu nauigādo intra terram
vel extra & post mortē patris sui pecierit heredita
tē post apportat totū quod lucratus sit vel care
at hereditate Sed si p̄orē duxerit extra cōmuni
tatē et ditatus fuerit nichilomin? obtinebit here
ditatem post patrem et matrem.

At bōde sōn i fellegh haffuer icke fōr lodes c.xij

At bonde sōn hēpferdh vthn landz oc vindhē
pēninge i fellegh m̄z sin fader oc er wskiffte
fra sin fader dōz fader oc bedes han arff b̄re
alt til skiffte eller m̄ste arff. En quenes hā vth aff

c. iij

fellig oc modher fithū rōgh tha gar han togh til
arff bode effther fadhernes oc mōdernes dōdō.

Si filius p̄ota tēp̄iste hic loquit̄ de cōmunitate s̄z nō facit
mencionē de tacita cōmunitate istud dubiū ⁊ defectus cor.
p̄ thōrō. in cor. s̄. l̄ij. Dicendū q̄ lucrū de iure cōi diuidatur eq̄
liter inter patrē et filiū et residuū uēiat diuisionē sed lucroz
filij nō uēiat ad collatōz. vbi grā pater dedit filio centū ex quī
bus lucrat? ē fili? centū ex illo lucro fili? hēbit quāq̄ginta s̄z
p̄ hēbit centū et quāq̄ginta et illa centū et quāq̄ginta ueniant
ad diuisionē inter istū filiū et alios fratres et nō illa quīqua
ginta q̄ filius p̄us habuit q̄ illa habuit ex suo labore et indus
tria ita nō. insti p̄ q̄s p̄sonas nobis acq̄rat̄ p̄ota etiā q̄ tēp̄.
di. h̄io p̄ferdh hoc in peculio p̄fectio secus in aduenticio vel
castrē v̄l q̄h castrē iō armiger dītat? n̄ cōportabit q̄h lu
cratus ē i uita honaliū nec cleric? q̄ lucr? est ex clericatu vel
audīo nec filius cōportabit illa quā lucrat̄ est i peculio ad
uēritia s̄z per donatōez seu subdū aliorū amicorū.

Si filius p̄isamilas fert uxore suā. c. xij.

Si filius alicuius in cōmunitate duxerit uxore
z eā induxerit in domum patris z matris si
bona uxoris non fuerint p̄hita z in cōmunitate
et ipse moriatur sine puerum reliquerit siue nō ip
sa nichil amplius recipiat q̄z intulit quia maritus
ei? nullam p̄tem habuerit uiuente patre et matre
nisi aliquid specialiter fuerit ei cōmissum z si pue
ros reliq̄ret remaneāt cū auo et aua et expectēt he
reditatē post mortem eorū Si dubitatur quantū
ipsa intulit pater mortui exponat quantum uult
cū iuramento xij. cognatorū suorū nominatoz

Om bonde s̄p̄n s̄p̄z fin kone indh til fadhē
oc modher Capitulū xij.

OWenes bonde s̄p̄n i selleḡh oc s̄p̄z fin cone in
til fin fadhē oc modher hans kone godz er

laugh i selleggh oc dōðer han fithn hwat hā haffoe
bōn eller ep tha tagher hwan iche mere en hwan
fōðe til selleggh forti at henne bonde haffoe ep
lodh methn hans fader oc modher leffoe om
hānum wor iche serlige i hand solth En haffuer
han bōn wīth henne tha wære the meth oldefa
dher oc olde modher oc stande there arff esther
thn dōðe.

En wordher skelnet a hwore mōgz hwan fōðe
indh tha meth neffn i kpn gōze hans fader thet
so mōghet som han wil.

¶ Si filius v̄c nullā ptem cōcor. insti. de hered q̄litate v̄ detā.
Speciale sicut est donatio ppter nuptias et i peculio aduen/
tito et castrensi vel q̄si castrensi v̄tō. e. c. proximo. in glo. quasi
in fine Cū iuramento melius esset q̄ iudex alicui precii de/
ferret cū iuramēto attentis circūstantijs causarū psonarum
ut notatur in c. si de iurifuris. et ideo melius et cautius esset
q̄ in illa ratione conscriberetur singula sub publico testimo/
nio v̄ iuxta eius concientiam restituantur Nota hic in textu
bi q̄ maritus eius nullā ptem habuerit v̄nēte pr̄e et matre
et simile habetur infra li. ij. c. xviij. si reperta in textu et in
glo. et infra c. proximo quā diu in textu et in glo.

¶ Quid pater potest cōmittere pue/
ris suis ad possidendū Capitulū xliij.

Quam diu pater et mater viuunt nichil opor/
tet eos committere pueris suis et si aliquis
dederit vni negare non potest alteri Item si pa/
ter commiserit puero suo z ille puer genuerit aliū
et postea moriet̄ prior puer et puer pueri viuit nec
auus nec aua potest ei auferre quid auus dedit
filio suo.

Hwat fadher tōss selie sūth barn
i hand Capitulum xliij.

Exher tōz ep selie sūth barn i hendher medhū
han lewer oc modher En om han salier eeth
barn noghz i hēde tha mo han ep sithū vedre him
andre En sel fadher sūth barn noghz i hendher
oc fangher thz annet barn dōz barn oc lewer bar
ne barn hwerkhū oldefadher eller annē mā mo
fra hānū tage thz ther oldefadher gaff sūth barn

Quā diu pater v̄ nichil rō quia p̄sentes sunt dñi in corū
vita negare vmmo bñ ar. l. gñalē .s. de secundis unpt̄is pec
cor. p. auct. lucrum ibid quia loquitur in alio casu et ratio est
quia sunt veri dñi et quis est moderator in re sua .s. mandat
hoc in re mandata aufertur in oppositum ar. quia si erat pa
tre potestatis donatio non tenuit insti per quas personas in
principio sed potest dici q̄ confirmatur per mortem sicut do
natio inter coniuges ar. de dona inter virum & uxorem li.
i. & li. donationes si pater Item nota hic simile in c. proximo
si filius in v̄bo nullam habuerit partē viuente p̄re et simile
infra li. ij. c. xviij. si reperta in textu et in glo.

Quā diu p̄ pueris suis. supple qui sunt in eius potestate
ip̄is donare nō pōt eo q̄ pater et filius quasi vna p̄sona sunt
de impuberibus et alijs substitutionibus in vltima fallit tñ
indote et in dona propter nuptias q̄ pater filio et filie dona
re pōt Item fallit cū filio familias ematico in castra pater
donat mobilia Item fallit si pater remittat filio usufructu
quem habet in reb̄ illius aduenticijs Item fallit si fiat ob ali
menta hec hosti concor. pisanus in sūma in v̄. donatio primo
s. ix. in fine Quā diu pater & mater viuunt nichil oportet eos
committere pueris &c. Hoc verum nisi parentū inopia vel
ineuitabile cogente necessitate numerata cum pecunia et
placito precedente cum exhibitione legitima quia tñ in
honorum alienatione vel scotatione pueri propinquiores
inducantur alijs cognatis patris et matris fraude nō inter
ueniente vt hic in ar. infra li. i. c. xxiij.

De dotalitio quod dicitur
tur hiemferdy Capitulum xv.

Si pater desponsauerit filiam suam et ei assignauerit dotalitium quod dicitur hiemferdy vel filio suo aliquid commiserit quando uxorem duxerit et pater et mater postea moriuntur quod prius receperunt pro plena hereditatis parte computabitur et si hoc noluerint referant totum quod receperunt et postea pcedant ad diuisionem sed si noluerint careant hereditate Sed si dubitatur utrum totum reportatum fuerit an non accusatus se defendet iuramento cognatorum scilicet hys neffn. Et si ille inferre nolunt quod pater eorum dederat eis sed potius volunt per hoc esse contenti alij heredes non possunt eos cogere ad reportandum nec ad equalitatem cum eis faciendam excepta sola terra de qua debet omnes equaliter participari. Puer potius debet ad iudicare se ad hereditatem et communitatem quam non quia potior est vox adiudicantis quam abiudicantis.

Om hiemferdy Capitulum xv.

Geller salier sin son noghz i hender ther hāque nes ther there fader oc modher dōd tha standher thet thm forfulle i retthe lodh hwat som the haffue taghz. En om the wille ep orwes at tha sōre ighn thet the haffue fanghen oc sayfste sithn som reth er. En om the wille ep effther sōre/miste arff. Skpl a ath ep kommer alt ighen giffue a lodh thn ther for saagh er meth hys neffne. En om hin there wde er mil

omnes at fin loch ther fadhē gaff hānū tha mme
andearmige ep nōde hannūtil efther at fōre el-
ler at ieffne medh thm aff thet ther han haffuer
fanghet for vthn iordh ene Barn er nermes at mī
de fig til felligh or arff en the hanū wile wīde fra

Nota q̄ antiqtus rit? erat vt maritus & vxor inuicē se eme-
rent & dōtarēt ne vxor videret ancilla ppter dāpnabilē p̄fūp-
tionē p̄ime mulieris cōtra deū & p̄p̄iū virū quia occasio ex-
pulsionis de paradiso fuit generis humani & ideo debet dici
dos q̄ dōtare q̄ p̄cedere in nuptiis viri donatione sequatur
dos vxoris Nota dotaliciū .i. dos vel doris p̄ciū et dos dicitur
illud quod datur vxori a marito quando nubit.

Si noluerint carcat hereditate & Nota si vnus referat totū
q̄d recepit cū iuramēto cōgnatorū et alij referre nolunt care-
ant illi hereditate q̄ referre nolunt sed illi qui totū retulit cū
iuramēto cōgnatorū possideat hereditatē omniū mobiliū vt h
& ifra li. i. c. xviij. Hec rex & cōfiliarij regni Si pater cōcor. l. filie
C de collationib? et l. vt liberis e ti sed fallit quando filia pe-
tit solum relictum ex codicill? quia tunc nō tenetur conferre
vt C de collationibus l. filiam contenti concor. l. post humano
et filie ij. C de collatōibus excepta tercia Hec loc ale est puer
stat in voluntate an velit esse contentus an nō per dictam le.
post humano et legem filie ij.

Nota codicillus parvus codex vel scriptura vlla indigens
solempnitate sed solummodo sigillo testatorum volunta-
tem significans loco testamenti habetur. Nota in glo. qua n
do filia petit solum scilicet peculium relictū ex codicillis pu-
to hoc est quando petit hereditatem sibi extra scilicet et late-
re deuolutam alijs confratribus et sororibus de iure exclus-
vt s. c. proximo quam diu in glo et s. eodem. c. ij. quando contri-
git per textum Item quāda filia petit peculū aduentiū vlt
castrense vel quasi castrense vt s. c. xij. si filius in glo. in fine
in s. subtracto hīobefcedh. Ista prescripta filius vel filia ad
diuisionem conferre vel referre non debent ratio est quia su-
per talia peculia non habet ptātem pater familias sed tā-
tum ille cuius est et adeo propriū est qualiter filio de eo fa-
cere quicquid vult preter voluntatem patris q̄ secundū ca

tholicon peculium est parvus census extra corpus patrimonij positus in potestate filij vel serui. et ideo in glo. dicitur ex codicillis .i. ex parua scriptura sine solemnitate scilicet plurimum testimonium sed salummodo patris sigillo sigillata quia secundum papiam

Codicillus e paruus codex vel scriptura nulla indigens solemnitate sed solummodo testatorum voluntatem significans loco testamenti habetur. Item est et aliud peculium extra corpus primonij et tantummodo sub proprietate filij vel filie nec sub potestate patris ut hereditas materna scilicet terra ut infra e. c. xxx. vitricus .s. ultimo Item usufructus puerorum et bonis mobilibus et immobilibus ex parte matris mortuo vtr. e. c. xiiij. quam diu in glo. Item dos vel donatio quando matrimonium ut infra l. i. c. xliij. quantum in glo.

Si unus confratrum impetit alium Capitulum xvi.

Si omnes pueri qui dicuntur spskem volunt et si omnes partes eorum sunt indiuisse potest tamen unus eorum plus impetere si vult et ad eam qualitatem cum alijs inter eos debent iudicari cum cognati eorum cum eorum iuramento quod non scient melius Item inter pueros qui vocant serhol debent consanguinei id est compromissarii ex utraque parte illud iudicare patrimonium et illud matrimonium et terram empticiam et hoc quod volunt Item si mater et pueri discordant et dubitator quid sit patrimonium et quid matrimonium ipsa debet scire cum cognatis suis et tunc non preiudicatur pueris si superuixerint matrem suam et idem est de patre si cum pueris suis contenti fuerint.

Om eth spskn kaller a annetath
t hz h. Capitulum xxi.

Alle spskn lewende oc om alle lode w dlassoe
tha mo om hwaer spskn wil kalle a annen til
laffneth tho so at hwaer medh hwaer fin lodh fal
dher oc til iaffnz medh andre thz sculle gøre rñ.
there samfrendher mz there eedh at the kwanne
ep retther gøre Mellom serkolle om thm skplo at
sculle samfrendher gøre thz faderne oc thz mō
dherne oc thn kōbe iord ther the wille. Skpl bōn
medh modher hwilthz faderne er oc hwilthet
mōdherne er tha wiche hwaer mz henne frendher
Porti at tha wiche ep fra bōn om the omw le
we there. modher Sligh samme er om fadhē mā
ler fine bōn ighn tha wiche han mz fine frēdhē

Si omis De ista materia i l. voldemari .c. xxxij. v in. l. erici
.c. xxi. li. pmi ratio de sanguineis ē quia melius scire bona
psuemet quā alij ergo statn. corū iudicio ar. l. quisq; de i. s.
de rescindenda venditione in. f. sed ipis deficientib; pnt ex
tranci discutere ut in .li. erici .c. xxi. li. pmi. Nota utrū puer
potius debet iudicari ad cristianitatem hereditatē cōmunica
tem et etiā ad legitimatōz q; in serariū ptz infra e. c. xxi. in
glo. Nota hic dubiū de arbitrijs cōpromissarijs ptiū consensu
assumptis utrum eorum finē vel laudo eque vel iniq; conue
nit stare de isto quere infra .li. ij. c. lxxi. in margine. Inter pue
ros Nota arbitror cōpromissarius cōtra ius vel iusticiā non
potest ferre sniam vel laudū et snia iniuste per cū lata non
valet sed est corrigenda et hoc etiā ubicunq; continet mani
festam iniquitatē pro isto de iurifuris. c. quinta vult p inuoc
s arbi. c. ij. p inuoc; hosti. et io. in no. et hoc verū quamuis ps
instandū laudo sit adiurata ar. notato ij. q. vñ. a iudicibus i
addi adde dicas et in addi adde dicit inuoc; per ar. concoz cū
istis de arbitrijs s. i. in v. si s quid si fuerit p spe iustis notat;
c. ti. c. ij. p hosti infra de iud. c. i. p io. in no. de iud. c. pastoralis

in d. nota per paulū in cle et ibi dixi de v. sig. e. sepe in v. defc/
hones per io infra re iuris c. scienti p diuū v io. in no. Item
ex pmissis cōcluditur qd l3 a sua arbitriū cōpmissarij directe
non licet appellare tū ptra ipsius suam pmittere supplica
re de isto est ac ad finē pme glo. cōcor. io in no. v. ij. q. vi. s. a
iudicibus p iohēm et pōt haberi recursus ad ordinariū hec ac
in c. ab arbitris in v. cōcor. dare ti de offi. de lega in vi

¶ Quid una hereditas lucratur aliā c. xvij.

¶ Una hereditas lucratur aliā in omni diuisione si
hereditas occurrit alteri quātūcūqz sit mag
na seu pua sed si nō inuenitur occurrisse tūc quilibz
tātū recipiat quātū intulit cū testimoniū noiatorum
cognatorū si nō sint posita in cōmunitate

¶ Om arff bedher arff Capitulū xvij.

¶ Arff bedher arff i alle skapstom arff er kōmē
wegne oc hware lych som hun er annen wegne en
spnnes ep arff ighn tha a hwarer sin arff fōrtū wt
thz scal wicthnes m3 neffn i kpn ther indy ko ni
mer om thz wor ep i felligh laugt.

¶ Una hereditas lucratur aliā v. plana est vide c i in legib?
erici qliter vxor et maritus cōuenientes et erūt eq diuites i
mobilib? non in terris Sciendū qd arff bedher arff in mobili
bus ex utraqz pte vel in terris utriusqz l3 non mixtū scz in
mobilibus quā ad immobilia et p m quosdā hec expositio p
thorō. legise aliter expōit ut p3 hic Arff bedher arff illud non
est seruandū in terris nec in bonis mobilib? q p3as patrem
mrēm auū v auā hereditario iure pēpiunt sed in hereditate
bonorū mobiliū q a latere accidens cōtingit iure hereditario
post auūculū vel nepotē vel in consimilibus vsqz ad quartaz
lineam thorō. s. xliij.

¶ Si stipulskē discordāt de mobilib? c. xvij.

¶ Si puer qui vocant stipulskē discordant de
mobilibus qui vocantur boscap exponant ex

utraq; pte cū iuramēto agnatorū nominatorum
q; q ncausa recessit a qrimonio puerorū qui vocā-
tur splken postea non possunt cognati accedere

Com splsplken skilie om boscap c. xviij.

Sipl splsplken om boscap lade. mō begghe
wagne m; kpnō neffn forti ac fōrste th; gan-
gher aff splken dele fithen kōmer frēdher ep til.

Si pueri rē statio prime partis est quia qui tacet consensu
re videtur per regulam iuris qui tacit. de regulis iuris in
vi. v. q. quis sua culpa sentit ei debet imputari ff. de separati-
onib; l. i. §. questum statio secunde partis quia nō debet ali-
cui imputari si nō fecit q; facere nō potest etiam si vellet ar.
ff. de arbitris l. arbit ff. de negotiis gest; l. si pupilli §. videat
mus nec ē imputandū nobis q; preter voluntatem nostram
contingit xxiij. q. v. de occidēdo hec quo ad infāntem s; prece-
dens §. quo ad puellam Nota q;uis textus ille loquitur de cō-
munitate tamen non facit plenam mentiōē de tacita com-
munitate et igitur huius capituli dubiū siue defect; cor. per
thorō. in cor. §. lñ. Si pueri. est eā cōstitutio.

Si senior frater duxerit uxore in cōmunita-
te cū fratribus suis qui eorū tutor est c. xix.

Si puer qui vocantur splken in vna sint com-
munitate et senior frater qui eorum est tutor
uxorem duxerit et eam duxerit ad eorum com-
munitatem scilicet fellegh et prolem ex ea genuerit
et si fratres sint loquentes et conqueri noluerint
pueri ei; capiāt plenam portionē in eorū com-
munitate et si sint infātes vel etiā puelle que non
pnt cōqueri nec debēt nullū dāpnū de pueris fra-
tris sui qui in cōmunitate nascūtur sociantur.

Com elste broder quenes meth andre
splken i fellegh Capitulum xix.

Hore spskien are mange i fellegh oc hin elste
her there werie er quenes han oc fōre fin ho
ne i fellegh til sine spskien fanghe the barn sam
mel oc are hans spskien mælendh oc wille the ep
kære taghe hans bōn fullooh i felligh. En are
his spskien wamelande eller mō bōn thē ep kmon
ne kære oc ep nime haffue enghen skade aff the
re brōre bōn ther i fellegh ere fōdōe.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit
copulatus Capitulum xx.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copula
tus qui non habet specialem portionem si p
sa habet pueros et maritus eius in communitate
non fuerit positus vel si non fuerit publicatum
in platito ipsum cum bonis suis in communitate
positum quando debent procedere ad diuisionem
bonorum scire debent pueri cum eorum neffn in
kpn quantum vitricus eorum intulerit et tantum
recipiat ⁊ postea diuidatur reliqua bona inter eos
sicut fuerunt in communitate simul ante qz eorum
factus fuit vitricus et ipse nichil amplius recipiat
nisi porcionem uxoris sue.

Com man quenes i encki bo c.xx.

Quenes man i encki bo ther ep haffuer self
howet looh haffuē hō bōn oc wordhē hā ep
laut i fellegh ellē limst a thigi thū time te sculle skiff
the tha sculle bōn wide m3 neffn i kpn hwet mō
ghz there skiffadē fōre indh oc sa mōghz tagher
han fōst wā oc fithn skiffes bolsap thū i mellō

com the more i selleggh fō: en han wordē theē Aip
fader or fāgher han ep mere en spn kone lodh

¶ Si aliquis. c. cor. l. generalis §. hys autē casibus §. de secun/
dis nuptijs. Quis non habet specialem portionē Sed secus
est si habeat et si maritus eius in cōmunitate nō fuerit posi/
tus hoc verū si puerum patrimoniu fuerit in placito publicū
per cognatos sed si mulier virū accipit et puerū patrimoniu
non fuerit publicatū in placito tunc omnes sunt in ea cō/
munitate ut ptz in cor §. l. ij. et sic potius potest et debet se ad/
iudicare ad cōmunitatem q̄ntū in contrarium quia potior
est vox ad iudicantis q̄ ab iudicantis ut s. c. xv. Si pater §.
ultimo et idem et si mortua mulier est et vir recipit uxorem
ut ptz in preallegato §. in cor. Pater concor. c. per tuas §. Si
vero qui filij sunt legitimi quō pōt pater legitimare per io/
sa. insti de nuptijs §. si et q̄ succedunt no. caspar de cald. in ti.
de successiōibus circa arborem consanguinitatis v. s. tce
tio casu et intelligitur de filio nato non ex dampnato coitu. p.
l. legem §. de naturalibus.

¶ De pueris illegitimis Capitulum xxi.

Pater filios cōcubenarios in placito legitima
re debz et quātūz vult scotari et si aliquid sco/
tauerit et nihil dederit dimidietatem portionis re/
cipiat cum filio legitimo et si puer legitimus nō re/
manserit puer qui legitimatus est in placito ple/
nam recipiat hereditatē post prēm Et si aliquid
recepit de hereditate patris tūc hereditabit post frēs q̄
vocātur spsken tantū quātū puer legitimus Nisi
p̄r specificasset i placito q̄ deberet eē p̄tent? hys
q̄ sibi dedit pat̄ et nichil amplius obtinere ne post
patrem nec post fratres .i. spsken.

¶ Om legefreh barn Capitulum xxi.

Slegfreh barn skal fader til thingi sōre at
slimse at thz er hans barn oc skōde thz hmat

som han w' lthz giffue **O**c so mōghet som skōth
mordher thet beholler han oc ep mere En liwser
han thet i kighn oc i koldh oc skōdher iche tha ta
gher thet halff lodh medh atelkone barn En oc
atelkone barn ep til tha tagher slegetredh barn fa
dhera erff thet ching liwst er En fāghet han no
ghz aff fadhers arff tha erffuē han effcher spskē
iassn lodh med atelkone barn **W**thn at fadhē mal
te a thingi so at han sculle athorwes m' thz fadhē
solde hannū i hendher oc sanghe ep mere oc ta
ghe effcher spskē iche.

Solus pater pōt puez in filiū recipe c. xxij.

Quicunq; pater recipit in filiū nullus pōt eum
negare z null? pōt adiudicare puerū nisi per
heredes Quicunq; legitimauerit sibi aliquē pue
rū in placito si impetitus fuerit p aliquo crimine
rūdeat pro eo sicut p legitimo Item si aliquis ha
bens puerū concubinariū et ipsum in placito non
legitimauerit nec pater nec pgnati patris aliquis
recipiāt de emēda si fuerit occisus sed cognati ex
parte matris totū Sed si naturali morte morit
mater hereditabit vel cognati matris si ipsa non
vixerit sed pater nichil

Fadher ene mo sig barn gōre c. xxij.

Wem som fadher gōr sig til barn thn mo en
ghen man werki **O**c enghen man mo gōre
thn mā barn ther sig gōr ep self barn othn rette
arwinge Izwilken mā sig gōr meth alle log **O**c
gefiredh barn a thingi sware for thz som for atel
kone barn hwar ther a bedes En haffuer man

o iij

Negefredh barn oc lims thz epa tingi worder thz
dræbet tha tagher modherns frendher alle both
oc fadherns frendher icke oc ep fad. En wordher
thz frodþoth tha erffuer modher alt oc ep fadhē
eller modherns frendher om modher er dōð.

¶ Quando hereditas vel debitū
exigi debeat Capitulum xxiij.

Quicunq; hereditatē vel debitū post mortem
alicuius voluerit exigere veniat vel nuncius
eius in die tricesima si sit infra puinciā q̄ vocatur
bpgdh vel in placito qđ primo sequatur Sed si
sit extra puinciā infra sex septimanas Sed si ex-
tra terrā est remaneat debitū incōcūsum p̄ diem
et annū sed si est i regis expeditiōe vel sādeth p̄
q̄z redierit exigit debitū vel hereditatem infra tri-
mū Sed si in nullo iuste sit impeditus et sciuit he-
reditatē vel debitū ita esse ⁊ non exegit in recto ter-
mino qui hereditatē recipit defendet se legibus q̄
recte recipit Item si veri heredes non sunt infra
septimā generationē vel si nō venerit infra annū
⁊ diē tollat rex hereditatē Itē si i die trecesima nō i-
ueniūt veri heredes estimari d̄z hereditas q̄zti sit p̄cū
⁊ seruet p̄ diē ⁊ annū ⁊ si nō cōget ver? heres rex
tollat. dies et annus sunt sex septimani et annus
¶ Hwen arff skal kreffues eller giald c. xxiij.

Hwo som wil arff kreffue eller giald effthē an-
nens dōð kōmer han eller hans budh at tre-
tiughe dagh om the are indhñ bpgd ellē thz thigh-
ther nest effther er En er han othñ bpgdh stā-
de sex vgher En er han othñ landz stāde dag oc

iamlingh En er hā i kōmighnō fare both effcher
han hiem kōmer kalle a arff eller gialde indhen
tredie fem En er hā i eghn laghe forfal ther flette
mē wide at laghe forfald or oc wiste at thn arff
wor til oc talz ep a som sauth er i rette time ware
han wedh logh ther arff togh at han togh rette
lige Enere ep rette arwinghe indhn fweede mā
ne oc kome ep indhn aar oc dag tha tage kōmgh
arff En om enghn rette arwinghe hittes a tretiu
ge dagh tha scal arff wprthes oc settes at gōme
iamlingh oc dag kommer ta enghn tage kōmgh
arff oc gōmel e til rette arwinghe kōme en kōmer
enghn rette arwinghe effther tha haffue kōmghn
Nar oc dag thz er iameligh oc sex vgher.

¶ Quicumq; rē Nota q; puer potius debet se adiudicare
ad xpianitatē et hereditatē q; in contrariū vts e.c. 5. i. Item
puer potius debet adiudicare se ad hereditatē et cōmunita
tem q; nō vts eodem c. xv. §. ultimo Item potest elici ex textu
in primo §. huius c. q; etiam puer poti⁹ potest se adiudicare
ad legitimatōnē q; in contrarium. si dubiū sit utrum legiti
mus sit Ratio est quia potior est vox adiudicantis q; ab
iudicantis vts e.c. xv. §. ultimo in fine Nota q; filij sunt legitti
mi et p. tuas p. textū r. doc. dicit q; pl⁹ valet q; in veritate agi
tur q; qd. familiare cōcipit et dicit hosti ibi q; i re fauora. vide
licz pro legitimatōne prefertur veritas opinioni sed si opi
nio facit pro legitimatōne tūc prefertur veritati extra qui
fi sunt le. c. ex tenore et debiga c. nuper d. hac materia quere s.
e.c. iij. Si mulier in glo. quasi in principio Quicumq; pater he
redes quia veritatur in eorum preiudicium de secunde parte
concor. insti. ad senatus consultum circulanum §. fi. Nota pu
er concubinaris qui filius naturalis dicitur non in placito
legitimatus non habet cognatus ut infra li. ij. c. xx. in glo.
¶ Quicumq; rē Nota hic qualiter perditur ius non venientis

debito tempore ad exigendum debitum vel hereditatem ut
hic in §. Sed si in nullo et simile infra li. ij. c. x. Si rex §. ultimo
et extra descriptis c. si aut et c. plerumque quia si impedimen-
tum legitimum non habuerit et in debito tempore ad exigendum debi-
tum vel hereditatem non venerit perdatius suum ut hic et
similiter si non probaverit cum legitimis probationibus ut
infra e. li. c. xij. si aliquis §. hen. ultimo et infra e. c. quia et si-
mile infra li. ij. c. xxxij. qui voluerit §. et si testimonium.

¶ Nota prescriptionem xxx dierum al' de iure communi re-
quitur longius tempus scilicet xxx. annorum in istis personalibus
de quo infra de perpetuis et temporalibus actionibus et §. de
prescriptionibus xxx. annorum cum notissimi extra provin-
ciam sic distinguit hoc i. §. de dilationibus septimam genera-
tionem simile de iure communi in feudo quia successio feudi non
admittitur ultra septimum gradum ut de successu feudi §. hoc id.
coll. x. de iure cum communi et bonis hereditariis succeditur
ad x gradum et post hoc vir et uxor post hoc filius in filio. de
successu cognatorum §. si. et per casper de cald. circa arborem
consanguinitaria de successu §. in ij. casu ubi sed nuncquid eodem modo.

¶ Si aliquis receperit adulteram scienter c. xxxij.

Si aliquis receperit adulteram scienter et genuerit
ex ea siue sit manifestum ecclesie siue non filius
sic geniti remanet legitimus et si postea per iudicium
ecclesie separentur ambo tamen recipiant de boscap.
quia ambo scierunt nequitiam suam Item si ipsa sciuit
tale nequitiam et non ipse et postea copertum fuerit ab
ecclesia et separent si pueros habent portiones eorum ppu-
ter et deponet apud patrem et postea moriuntur pater
solus hereditabit eos et non mater sic est etiam de patre
si sciuit adulterium esse reuertit hereditas pueroz ad
matrem et ad alios uterinos qui dicunt ipsam si mori-
untur Item si non habent pueros tunc quicunque eorum adulterium
sciuit si minus intulit quam alius habuit et contingit

rit eos bñ iudiciū ecclē supari nichil ampli⁹ recipi
at qz quot intulit Itē si ille qui adulteriū sciuit p⁹
habuit recipiat tñ ille qui nesciuit dimidietatem.

Om man tagher horkone withñde c. xliij.

Oxgher man horkone withñde oc wies meth
oc fāgher bōm meth hwar hellē thz wordhē
apenbart for then hellige kirke eller ep tha ere the
re bōne atelkone bōm oc skilies the at for cristhñ
doms log tha tage the bode lige mōghñ i boscop
forti the wiste bode there ontschap En wiste hwn
oc ep han at thz wor hooz oc wordher thet tha
apenbart oc skilies at. oc haffuer the bōm sam-
mel tha gres bōnes hwarz lodh oc ware meth
there fader oc om the dōp tha effuer there fad-
thm ene oc ep there modher So er thet oc om fa-
dher wiste hooz oc ep modhē tha fare bōm til the
re modher oc hwn arffuer thm all ene miz splken
om the dōp oc ep fader En haffue the ep bōm
sammel tha hwilken there hooz wiste om then
fōrde mpyne til en hñ annen en hindh haffde fōr-
re oc skilies the ath som sauth er taghe icke mere
en hā fōrde til En haffde hñ mere thē hooz wiste
taghe hñ to ther hooz ep wiste alt halff

Si aliqz ē Itē distingēdū ē an ambo sciūt impedimentū oc
sic pueri sūt illegitimi ut in c. cū inhibicio de clādestina des-
pōsatiōe aut un⁹ tñ sciūt et sunt tūc legitimi ut ibi i glo in
v̄ abo ⁊ fa c. in pñtia despon. ⁊ c. ex tenore qui si sunt legitimi
sed separato matrimonio in facie ecclē contracto filij geu-
ti vel concepti ante sententiam legitimi sunt ut in c. ij. scilicet
cum inter qui filij sunt legitimi.

De filijs adulterinis Capitulum xxv.

Filij adulterini nichil recipiant post mortē pa-
tris etiam si legitimauerit eos in placito et
scotauerit quātum nisi añ mortem suā assignaue-
rit eis aliquid Item si aliquis desponsauerit muli-
erē p̄ verba de p̄senti et p̄traxit de facto filij quos
prius ex ea genuit erunt legitimi Itē seruus na-
turaliter ⁊ fletfōringh ⁊ claustral nō p̄nt hereditate
Om hooz bōen Capitulum xxi.

Hor bōen taghe effther fader icke tho at
hā lims oc skōdher alt thz han mo mest for-
vthn at om han solde thm nohz i hendher for en
han dōde En haffuer man legefcedh bōen oc tig-
gher han thet modher fithn the bōen ere alle atell
hone bōen tho at the ere fōre fōdde Trel oc flet-
fōrth man oc clōsther man mwe icke erffue.

Filij adulterini pro primo §. Nota glosam magnam in c.
cū haberet de eo qui dicit in ma. Item pro secundo §. c. tāta
qui filij sunt legitimi Item contra tertium §. de suo fa. iusti.
de heredibus instituendis §. xij. de claustralibus fa. contra c.
in presentia de proba exceptis minoribus ut notatur in c. le-
gari iusti. de legatis s. rñdetur q̄ contraria loquuntur de iu-
re communi. sed illi iuri communi derogatur in datia per
consensum episcoporum et prelatorū atqz nobilium nec va-
lent priuilegia in oppositum impetrata nisi post istas leges
fuerint impetrata et sic mentio de istis legibus danicis q̄
eis non obstantibus filij adulterini Nota propter delictum
patris punitur filius hoc verū temporaliter sed non perpe-
tuo Hode de hīs qui fi. a. maio. parte c. quesuit per hosti.
xliij. q. iij. in summa per io. et ar. i. q. iij. Notandum de
usu c. xviij. terre per totū.

Si quis moritur multis in c. xxi.

Si quis moritur multis inuolutus debitis et
exponit omnia bona in testamento suo ut ex
inde soluantur debita sua si heredes sui in die tri-
cesima post obitum suum recognouerit se esse he-
redes soluant totum quod exigitur. Sed si non re-
cognoscunt se heredes tunc soluant illi quibus bona
sunt commissa quod diu dicta bona sufficiantur.

Com man dōpōr meth c. xxi.

Oskplough oc setther fin eghen al til wisse for
fin giald anthā closther men eller andre men
kennes hans rette arffuinge weth hās arff a ret-
te tretiughe dag gialde al giald ther kreffues ellē
giffue logh aff hins hēde ther dōpōr er En kēnes
the ep weth arff tha gialde the gialdhā thē gootz
haffue til wisse taghet so frammeligh som hans
gooz recker.

Si quis moritur &c. Sciendum quod de iure communis heredes
habent tempus deliberandi scilicet annum de iure sed ab
homine non minus quam ix. menses et si fecerint inventarium
tenentur iuxta quantitatem bonorum non ultra sed istud
inventarium faciant infra tres menses si bona sunt presentia
si absentia infra annum ut in l. cōmū s. secundū autē dubi-
us Cōde iure deliberandi iusti. de hered. qualitate et dr̄na s.
extraneis et s. sciendū quod ibi notatis Item si nō recognoscunt
se heredes pōm. iij. vel the. ep. kennes weth arff tunc debita
soluere non tenentur ut infra li. iij. c. xxiij. in glo. in fine Quā-
diu dicta bona sufficiantur Nota quod quando debita tota hereditatem
exhauriunt heres esse immunis a lucro sic & a gra-
uamine pisanus in d. hereditas s. vi. in fine allegans. C. de
iure liberandi l. cōmū s. et li. perfectam Item tutores
pauperum pauperum non tenentur pro eis soluere ul-
tra quam extendit se hereditas hec rap. et hen. de mersebur-
genti. de rap. et incens et utrum tenentur pauperes soluere

V. d. p. d. g. r. a. d. c. s. c. i. n. g. p. s. i. n. g. t. o. d. s. i. n. m. e. l. i. g. i. s. p. o. d.

querite infra li. ij. c. xxiij. in margine Item l3 obligatio testa-
torū transeat ad heredes nō tū pīlū pīurij et li. quiq non
possunt excedere singularē personam hec pīsanus in v heres
dicas s. vi in fi concol. xl et hosti.

Quā diu potest aliquis secum ha-
bere concubinam Capitulū xxvj.

Quicūqz habuerit secum concubinā in curia et
vadit cū ea manifeste ad dormitum z h3 ipsa
teras et clauēs et comedat cū eo et bibīt manifeste
in tribus annis h3 elapsis ipsa debet esse legit-
tima vxor eius

Thwar lenghe man mo haffue llegefiredh
meth figh Capitulū xxvj.

Hwo som haffuer llegefiredh m3 figh oc gan-
ghere apēbarlige m3 atlowe oc hwn haffuer
laas oc lucke oc sōgher a de oc dricke m3 hannuz
apēbarlige itre vinther hwn scal wāre atelkone
oc rette huffrume.

Quicūqz habuerit rē facit l in concubinato ff de cōcubinis
quia l presumit q sit vxor dūmō sit in gēnia et non uiuit in
honeste ut in l in libris ff de ritu nuptiar sed non ponit certū
tēpus pro illa psumptiōe sicut hic fm canones cessat illa pre-
sūptio nisi matrimoniū fuerit publice contractum ut xxx. q.
v. c. ij. in fi. vide ibi glo. et dī claudest despon c. cū inhibicio.

Quis potest esse tutor c. xxviij.

Ottiores puulox post mortem patris pnt esse
fratres adult? qui deuētus ē ad legitimā eta-
tē si hic nō est tūc pōt esse auus si hic nō ē tūc erit
frat pīs et si hic nō est tūc erit auūculus z si null?
eorz ē tūc debet esse qui ppinquior ē in cognatiōe
Item nota q cognatier parte pīs sp sunt pferē
di in tuitiōe cognatis matris et sint beniuoli.

Item si maliuoli volūt esse et male tueri tunc re-
gis est illis deputare tutores quos voluerit quia
ipse tenetur omnes tueri qui non hñt fauorabiles
tutores quia nō dñ vocari tutor qui est dissipator.

¶ Hmo marie mo ware c. xxiij.

S Ma bñne marie effther fadhers dñd ec
brodher fulwooren oc til lame aldher er kom
men En er ep brodher fulwooren tha er oldefadē
er ep han tha er fadher brodher er ep han tha er
modher brodher Er enghñ there til ta sculle nest
ther mme wari ware fadherns frendher er ner-
mer wari at ware en mōdherns frendher om te
ere omskplough oc wille wel wari En wilde the
ilde wari tha scal komg sette thñ til at wari ther
han wil forti komghen er wari at alle thm ther
ep haffue selfue rette wari Hin mo aldi wari
ware ther harier ar.

¶ Tutores &c Nota cognati ex parte patris i tutela pferan-
tur nisi fuerint dissipatores ut hic &c. vñ. mortua & iet vl-
timo Nota hic in textu. q nullus potest esse puerorum tutor
nisi habuerit legitimā etatem ut hic Item nota hic in fine
textus hñus capituli qui male voluerit tueri debet a tutela
depoui qz nō debet vocare tutor qui est dissipator & s. e. c. vñ. &
primo Tutores &c de fratre facit insti de fiduciaria tutela in
principio secūdi p alio ibid de legitima cognatorum tutela
Itē q cognati pferunt insti de capitis diminutione & si mali-
uoli insti despectis tutoribus & nouissime Regis supple vel
eius aduocati seu officialis insti de actilians tutore circa me-
dium Hñc pater potest dare tutorē in testamento qz est tu-
tela hereditaria seu legitima ut hic tutela datia ut patet
de rege tutela testamentaria ut patet de pñ ut notatur insti
e ti. Nota q mulier pōt esse tutrix pñ extra de appcl. ex par-
te d. Nota hic qui deb et esse puerorū tutor debet esse sapiēs
& eloquens ut hic in textu dicit q tutor debet desēdere pueros

et eorum bona per legem patris quod alias non fieri potest nisi tutor esset sapiens et eloquens Item qui debet esse puerorum tutor debet esse in eorum cognatione primus ut li. i. c. xviii. Item cognati patris sunt preferendi ut eodem c. ij. §. Item debet tutor esse in bonis habundans et dives ut li. i. c. xxx. §. a. Item debet tutor puerorum pro bonis ne fraudentur ponere sufficientem cautionem scilicet si non habuerit bona immobilia tunc nichilominus maneat tutor dummodo pro bonis puerorum fecerit cautionem hec tord. §. li. Item que sit sufficientis cautio li. iij. c. xxi. et li. ij. c. ix.

Nota quod mulier potest rehdere cum pueris et eorum bonis communibus non maritata c. xix.

Quam diu mulier voluerit rehdere cum pueris suis non maritata post obitum viri sui nec debet pueri nec possunt ab ea seperari sed terra eorum tutorem habere debet et conservatorem qui eas possit defendere per legem patrie si fuerit necesse sed tamen matri exinde recipiat omnem fructum et disponat pro velle suo Sed si mater eorum maritata fuerit tunc pueri recedant ad tutores nisi sint adeo parvi quod non possunt carere auxilio matris hoc est si non sunt septem annorum tamen postquam maritata est tutores conservant bona puerorum quod cum matre remanent et solvunt ei expensas pro pueris quod vocat collegialo Item si mater propter aliquam necessitatem sederit cum pueris suis et vendiderit terram suam et pretium terre ad usum omnium eorum pervenerit et ipsa postea nupserit et pueri ab ea separentur tunc ipsa tenetur recipere de bonis eorum indivisis quantum fuit pretium terre sue Sed hoc nota quod de terra eorum nichil habet nisi aliqua terra sit empti de qua potest recipere recompensationem plenam pro terra quam vendidit **A**t hinc mo sine bonis et gootz gome c. xix.

BOne methn hwan wil hie m3 henne fadher
 l3 b3n wmanet oc wgifft tha mme m3
 b3n ep fra hene taghe en there iord sculle tog la
 ghe warie hafue at game oc ware oc til spns mē
 oc warie thm m3 loghn om noght kaller a Mo
 dher tragher tha alle npte there affgar oc skifte
 efther hene wille En mannes modher tha sculle
 b3n til laghe warie for vthn om the are so smaa
 at the mme ep modhrs hielp mpte thet er til vñ.
 vinther tha effther hwan mānes tha g3me laghe
 warie th3 b3ne goot3 ther m3 henne er oc giffue
 hene foftherlon oc collegiald En sel modher hu
 eghn iordh for trang thn stand hwan fether met
 henne b3n oc ganger iorde wert thm alle til tef
 fue mānes hwan fithn eller the fare fra henne tha
 ma hwan tage af boka wskift so m3gh3 som hene
 iordh werth wor En aff there iord for hwan iche
 vthn aff k3be iord er til tha tagher hwan there fpl
 ligh for henne iordh.

Quam diu mulier fa qñ mulier tutoris officio fungitur
 Item quia per se pōt esse tuteix sed cessat tutela qñ volat ad
 secūdas nupcias fructū qđ habeat usufructū sicut pater istī.
 per quas psonas qñ qđ dī de terra eorum voluntaria de ter
 ra aut sua equum est qđ precīū cūputetur ut de ducta parte
 matris residuū scilicet partes puerorū soluātur ut sicut ipsa
 sentit emolumentum pro parte ita et omis ac in regulis iur
 qui sentit de regulis iuris in vi.

De vitrico et pvingnis et utrum
 vitricus potest esse tutor eorum c. xxx.

Vitricus non potest esse tutor pvingnorū suo
 rum nisi propinquiores cognati consentiant
 tamen cū eorū tutor est vel debet eos ad plenam

cōmanitatē hoc est felligh recipere secuz cū bonis
suis vel ad estimationē bonorū que dī wprthpens
ninge tñ nō potest alienare terrā eoz nec domos
Item nota qđ quicūqz tutor debet esse aliorū im
debet habere in bonis qđ si bona illorū quorū est
tutor ppter eius negligentiam dissipantur possit
omnia dampna refundere z si plus dissipauit qz
possit de pprio refundere iā nō potest esse tutor.
Item qui verus tutor est debet cōputare expensā
quā sustinēz pro pueris z si aliquid supest de bonoz
puentibz reseruetur ad vsus eorum Sed si fuerit
publicatū in placito quantū de bonis eorū pueni
re possit annuatim tunc pōt qñ venerint ad ānos
discretionis totū exigere qđ inde poterat puenire
ad ultimā quadrantē cū cōputabit tūc tertia pars
que poterat puenire de puentibz et assignabitur
tutori p labore suo z expensa Nullus tutor est et
postqz mater eorū mortua est nec pater nec auus.

¶ Om stipfader oc stipfōn en om
stipfader mo mare marie zc c. xxx.

Stipfader mo ep mare stipfōns marie
Sothn at nest frendher wille en tog scal hā an
thn tage thm i fellig m3 figh ellē til wprthings pē
ninge medhñ han er there marie tho mo han ep
aff hendā there iordh oc ep there hws Iwilkhen
som annēs marie scal ware han scal so mōghet
haffue weth at thette som hā tagher ondher fin
marie met fuleghen to so at fōder han ther marie
er lūth eghet gooz so at haffuer to icke aff lūth
eghz gootz so mōghz at giald effcher aff som hā

haffuer vnder fine marie En oðer han mer en
han haffuer self tha mo hā ep mari ware hmo
som marie er han scal arte thn cost hā haffuer for
the bōrn oc huat som omer er thz scal gāge bōrn
til frāmetecff En wordher ep neknd a thingi m3
frendhers raadh hwere mōghz there gootz mō
skilde hwert aar thm til fram tecff tha haffue the
loff thē the kōme til olders at kreffue alth thz thē
aff the eghn matthe gange i vterff To artes tha
marie triti ngh aff thz ther gozet matthe skilde
for hans arbeide oc hans cost Enghn marie mo
aff hendre the bōrne iordh ther the are ware ath
hwetkhn fader eller oldesader ma aff hendre
bōrne iordh fithen there modher er dōd.

¶ Viricus non potest esse tutor & Nota nec sponsus potest
esse tutor spōse vel bonor sponse ante matrimoniū per copu-
latu carnis cōsummatū ratio est Nota.

So scriff landz domer oc andre gode mē aff lād3
thingh3 oc laude so for rette at man mo refise fin
fellebūdhn spāher m3 kep oc vānd thn stundh the
ere i felligh sāmēl so lēge til henne b3plop vorō
giord oc indfōrdh til hēnes husbondhe oc hwere
enghū mā plectugh ther fore forti at han er hēne
rette marie so lēge b3pn effther hēne b3plop
bliffuer vnder hennes husbondhes wern

¶ Hec scripta sūt Anno dñi M.c.lv. a placito totius terre &
cōcordat text? & glo. ifra l.ij. c. lxxi. q. cūq3 sñ. & l.ij. c. xxiij. p. cūf
fionē glosa. Viricus cōsentiat q? suspēt? ē ar isti. de auc. tuto
ris et curator; p totū et de suspectis tutoribus per totū Item
nota fa insti. de excusacōe tutor; § sed & paupratē et qñ dī de
tercia pte danda tutori cōcor de q̄ta legis falcidie et de q̄ta
tribelliana vt isti. ad legē falcidiā et de fidei cōmissariis here

& iij

dib? i de iurē tñ cōmuni nō habet ut notatut insti qui tutores
dari tñt in testamēto § Si qd nullus fallit in casu necessita
tis ut insti. qd? alienare licet vel nō § admonēdi et infra e.c.
xxxvi. puer § i. Nota text? hui? capituli nō loquit de tutore pu
erorū q nō est sufficiens in bonis et isti defect? cor. p thord i cor
§ xlvj. Nota si tutores de iniuria vel fraude sunt suspecti tunc
puerorum bona debent ad cōmunitatem vel estimatōne ut
insti de suspectis tutoribus per totū.

Qui nō pñt esse tutores puerorū c. xxxi.

Claustales sacerdotes opaconi subopaconi
non possunt esse tutores in placito lapcorum
Item villici serui et qui alteri? iugo sunt dediti q
vocant? fletfōringhe nullius possūt esse tutores qz
seiplos non possunt tueri.

Chwo ep mo marie ware c. xxxi.

Blofther men oc lerde men ther er presther oc
messedeghne oc subdeghe mwe ep marie
ware a legmēs tingham Byrdi oc trel oc then there
fletfōring er the mwe enghn māz warie ware for
thi at the ere ep there eghen warie.

Claustales ut De hoc insti. qui tutores dari pñt insti/
monio exceptis monachis salū. clerici de iure cōmuni pñt
esse tutores sed non debet compelli Sed ratio istius capituli
quia uon debent apparere veredici in causis forensiū ut in c.
i. de postula per glo. de hoc xxi. q. iij. c. molestus Item fletfō/
ring sicut est arrogatus vel qui facit se emi pro pecunijs et per
hoc efficitur seruus de arrogato insti. de adoptionibus §.
cum aut impubes sed de illo empto insti. de iure personarū
§. serui

Nota qd clerici possunt esse tutores orphanorum et viduarū
et etiam defensores ecclesiarū de licentia epōrū lxxxvi. disti. p.
uenit Item pñt agere in iudicio seculari p se et miserabilib?
personis c. añ dicti peruenit et etiā si suā vel suorū psequuntur
iniuriā e. q. vi. oñib? et cōcor. io. l. xxxvi. dist. c. si. her pisan? in d
tutela § ij. et in d. cleric? ij. § i. Eughū warie Nota i alienatōe

rei pupillaris requiratur cause cognitio & decreti inter positio
& iuste cause substantia alias non dominiū non transfertur coram
iunocem & hosti. Itē ista causa alienationis cessante cōperit
miori rei venditio cōtra possidentē et actio psonalis ptra tu
torē & procuratorē concor. io. in nouella et hosti. hec cardinalis
de reb? et nō alie. c. dudū in v. alienatiōe de hmoi alienatiōe scz
ecclē qz ecclesia fungit iure minor quare infra hoc l. c. xliij. in
margine Claustrales et sacerdotes & Nota istud capitulu
intelligendū est de sacerdotib? qui instituunt tutores in testa
mēto. i. de testamētaria tutela siue datia de sepul. c. ex parte
q. in glo et cui cōmunicat secus vero in legitima tutela? ut
lxvii. dist. c. puenit et in summa pisanī in v. tutela §. ij. et ē.

De illis qui dicunt fletfōringe c. xxxij.

Quicunqz semel subdiderit se iugo alterius qd
hō fletfōrer nunqz potest āmodo reclamare
sed in placito debet se homo fletfōre Itē quicunqz
qz receperit aliquē seruū vel aliquē fletfōringh? de
bet respondere p delictis suis Itē Nota quicunqz
voluerit se fletfōre debet se cuz suis denarijs siue
bonis exhibere illis qui ipsum debēt hereditare et
hoc in placito si at hoc nō fecerit ipsi pnt rōnabili
ter reuocare eū ad libertatem ppriam vel ad tui
cionē eorū excepta omni lege Itē nota qz qui vxo
ratus est nō potest se fletfōre nisi vxo similiter fe
cerit secum vel si sint adeo decrepiti qz seperantur
ab inuicem iudicio epī.

Om fletfōringh c. xxxij.

Hwo som sigh wil fletfōre han mo fithn alor
wether seie thz En a tingi scal mā fletfōre fig
Hwo som trel haffuer eller fletfōring tagher swa
re there gerningher. Slaer fletfōringh hn eghen
husbunde tha giald husbunde ther laar word
blot wīde En hwo som sigh wil fletfōre han scal

Liber

þæt lauge biwode sig oc fine pennige thm̄ ther hā
nū sculle arfkue. en forglōmer hā thz tha mwe the
dele hānum til hans eghen frelse eller til thm̄ fletf
Kaller annē man a fletfþing oc er thz ep gior̄t a
thingi tha er han frels for vthn̄ al logh Thn̄ ther
quent er han mo sig ep fletfþre for vthen at hwan
fletfþer sig m̄z hannum eller the ere so gamle at
biscop lower thm̄ seer at wære

Quicūq; semel vide iura s. proximo c. allegata semel qd se
mel placuit amplius displicare nō potest ut in regulis inris
qd semel Item quicūq; isti de noralibus actionibus s. i. itoz
nota quia p̄p̄nquiores debent esse potiores ad emendandū
s. alij sicut in alijs rebus ut infra c. li. c. xxxiij. in nota funda
tur ex c. p̄posuit de cōugio seruom̄ Nota non receditur a iurē
communi nisi ex cā. Card in primo glo in c. in fidei de hereticis
li. vi. concordio. de elec licet canon in v̄ carere per ar. Qui ipm̄
dñe hereditatē Nota si aliquis redditur nimis decrepitus vel
ex toto incensatus tunc habeant heredes ipsum cum omni b̄
bonis suis thord. s. xv. Nota qd ius tertius iste scilicet quicūq;
semel loquitur de fletfþinge cū non plene loquitur de decrep̄
tis et iō. corrigitur per thord. hic in glo. et in cor thord xv.
Nota furiosi excusantur a culpa in dementia commissa xv. q
i. aliquos xxij. q. vñ. quēadmodū Item secundū ioh̄m et pau.
de homicidio super v̄bo furiosus ab omni actu in quo requiritur
an̄mus excluditur et excusatur ratio est quia iudiciū
animi instante tempore demencie non hēbat et iō. excusa
tur de tor v̄natis c. ex parte ber. circa finem in v̄. iudiciū
am̄ Itē nota secundū iō. an de homicidio c. si furiosus in
ele. qd furiosus pro delicto accusari non potest Nota v̄lterius
Si pater fuerit incensatus vel furiosus de hoc require s. li.
i. c. vñ. s. i.

Quā vic accipiat vxorē ⁊ a quo patre c. xxxij.
Qui vxorari voluerit recipere debet desponsatio
nem a parte mulieris si vixerit vel a filio si

fit adult? of a fratre et si nullus eorū fit qui pri-
mus est in cognatione qui desponsat eā requiritur
prius eius cōsensu Sed si mulier nō habuerit cog-
natos pōt mādare cui voluerit ut eam desponsat
Item nota si mulier habet cognatos adeo p̄p̄in-
quos q̄ p̄nt et debent eius tutores esse sicut sunt
pater frater filius auus patruelus et auūculus et
noluerit eorū parere cōsilio et desponsat seipsam
absq̄ eorū cōsilio ip̄i bona eius cōseruant ad vsus
eorū q̄ diu ipsa vixerit nisi aliter cōcordati fuerit
Sed si p̄ vim fuit oppressa p̄pter hoc non amit-
tet bona sua.

Thwre man skal quenes Caplm xxxij.

Hwo som wil kone taghe bede aff fader el-
ler sōn om han er fulworen eller brodher en
er thūste enghn til tha tpgghe han aff then ther
nest er i mwe oc tho m̄z hēne ia oc willie En haff
uer hwn ep so ncer frendher at the ere hēne recte
warie so som er fader eller brodher eller sōn ellc
oldefader faderbroder modherbroder oc giffc
fig selff vthn the raad tha holde the hēne gootz
e methen hwn lewer vthn the wordhe adrelon-
de til synne En gangher kone wold ower haffue
icke forti tabet sūth gootz.

Qui uxori v̄ Sciendū q̄ cōsiliū hic statuit alias de iure
cōmuni nō esset necessariū dūmodo alias bene nubit ut s. de
nuptiis l. si ut p̄ponis et l. in cōventionē et xxx. q. v. c. i. v̄ si ma-
le vixerit nō tenetur eam dotare de quo i. auct. ut de appella-
cognoscatur s. cās v̄ s. si. et in glo in c. quāte valde iurciurā
et isti cognati sunt quasi p̄loquutores mulieris p̄pter vere-
cundia eius ad iustar tutoris v̄s e. l. c. xxviij. vide etia s. viij.
c. q̄liter q̄nq̄ efficitur p̄ualis si nupserit sine cōsilio eorū.

Quod terra potest vendi c. xxxiiij.

ex pte p
et d mro
male qst

Quilibet potest terram propriam vendere si eam
vendiendam exhibuerat suis propinquis et cog
natis in tribus placitis Terram patrimonialis de
bet exhibere agnatis et pte matris si prius scota
ueris et hoc non fecerit tunc pnt propinquis cog
nati reuocare scotatiōem factā et ipse soluet tres
marcas regi et tres bondoni Sed si ille dixerit qui
vendidit q dicta terra rationabiliter fuit in placito
exhibita defendet se pū. hominibus. *et p h qor*

Unde iord mo aff hende c. xxxiiij.

Unde ma sin eghū iord selie hūem som han
wil am hā lagh bōdd a tredie thingh oc sine
nelle frēdher sādherne scalbimodes sādherne frē
dher oc mōdherne mōdherne frēdher en skōdhē
han sōr en han laugbimōdher tha mme hās nelle
frendher thz affcher kalle oc han haffuer forgiort
sine tre mark bōde medh kōmng oc so medh bōde
En seier hīn ther solde at thz waz lagbōdthz giffue
pū. menz eedh.

De terra uxoris c. xxxv.

Maritus non potest alienare terram uxoris sue nisi
tantum habeat terre quantum ipsa et adeo bona et
insuper puerum cum ea Item si maritus vendiderit terram
uxoris sue et emerit aliam ipsa recipiat plenum restitutum
de terra empticia quod diu terra illa suffecerit sed si plus
remanet de terra empticia quod illa terra fuit quam ven
dita est diuidatur inter omnes heredes Sed si
terra empticia non sit sufficiens recipiat plenum res
titutum de patrimonio mariti.

Om bonde iordh c. xxxv.

Bonde mo ep selie sin kone iord vtheñ at han
 bhaffuer om goot iord medh a thette En sel bō
 de sin kone iordh oc kīpber annen iord tage hwan
 spillingh aff kōbe iord e methūtil er En er meē kō
 be iord til en soldh wor skiffte alle arwinge i mel
 lom En er ep kōbe iord til tha tage hwan spillingh
 aff bondens frendher.

Quilibet potest & utrum qui bona sua alienauerit et ea
 postea quiete tenuerit per annū potest ea postea defendere.
 declaratur per thord c. lxxi. Quilibet potest simile de aliena
 tione scudi patet col. x. ubi cognatorū consensus requiritur
 secus de iure cōmuni in re non feudali ut insti quibus alie
 nare licet vel non per totū Quilibet potest terraz & id. qui dix
 erit q̄ terram venalē exhibuit in placito utrū docere debet
 cū testio. plac. vel se defendere cor in cor thord § iij. Itē si ali
 quis impignorauerit terras quas in proprietate nō possi
 det similiter notatur in cor thord § xxxvi. Nota in textu quili
 bet potest terram ppriam vendere qd̄ regula a contrario sē
 lu nemo potest terram alienam vendere infra li. i. c. xli. § ij. in
 principio et ultimo et terra per secundū thomam scda ij. § q.
 lxxvii. qui dicit q̄ nullus debet vendere alteri quod non est suū
 concordat bar. in pīf sub vocabulo emptio § iij. quasi in me
 dio et nullus tutor potest alienare terram puerorū quorum
 tutor est post q̄ mater eorum mortua est nec pater nec auus
 li. i. c. xxx. § ultimo Item thord § iij. et non potest aliquis ali
 cui terras illas impignorari quas non potest secundū leges
 alienando scotare vī scotando alienare Nota uō potest aliq̄s
 vendere terram alterius ut infra li. i. c. xliij. in principio et §
 ultimo Item nec potest aliquis diminuerē terram alterius
 ut infra li. i. c. xlix. quā in pncipio Itē nullus pōt occupare quīs
 mō terrā alteri ut infra li. i. c. lvij. q̄li per totū Itē nullus pōt
 arā terrā alteri violenter ut ifra li. i. c. lxxij. Si vero bona al
 teri aliq̄s vēdere pmissit & nō impleuerit soluat bōdoni tres
 marcas & regi tātū thord § iij. & li. i. c. xli. i principio & i ultimo

Am

5
2 13

Nota q̄ p̄tra iura sit p̄ infecto debet habere x̄ b̄ vides nec
valet iuramentū cōtra hoc factū **C** de legibus nō dubiū sibi
de fo. cōpe c. si diligēti hec henricus de boic de iureiurā c. cum
cōtingat b̄ unica. Item alienatio q̄ sit cōtra formā iuris nul
la est ipso iure de iureiurā c. institutus de h̄ys que fiūt a ma
per ca. c. xij. q̄ sine exceptione ar contrarij q. h̄. si qua de rebus
hoc soluitur ne se vacan. c. i. hec ver. de re. et non alie. c. si quis
presbiterorū b̄ ab initio nullas.

Maritus non potest vide insti quilibet alienare licet vel non
in glo. Nota **C**redo q̄ alienatio siue venditio terre uxoris te
net et legitima manebit si habuerit puerū cum ea plenum
restaurum de terra empticia vel de patrimonio mariti ut
hic in c. maritus et quā simile infra li. iij. xliij. c. mulier et
hoc verum intelligitur sed mulier sciens et sustinens consilio
et opere hoc idem fecerit ut ibi.

Quante etatis sit masculus quando
potest terram alienare c. xxxvi.

Puer masculus non potest alienare terram su
am nec vendere anteq̄ fuerit xviij annorum
Sed puelle nunq̄ p̄nt terrā suam vendere nisi a
deo pauperes efficiantur q̄ oporteat eas p̄ sustē
tatione vite vendere tūc debet vendi cum consilio
cognatorū p̄pinq̄uorū tamē non amplius nisi p̄
dimidia marta argenti vno anno Vidua p̄nt ter
ram suā cū consilio cognatorum p̄pinq̄uorū ven
dere z mutare Item si aliquis vendiderit terram
p̄p̄iam et eam in cōmunitate consumpserit uxore
eius exinde nichil soluat Sed si vendiderit utrāq̄
et suā terram z terrā uxoris p̄pter paupertatem
ambo dampnū sustineant quia tenentur viuere
de p̄p̄ijs et vtriusq̄ bonis.

Hier gammelt barn gootz
nio aff hende c. xxxvi.

Swenbarn ma ep selie fin iordh oc ep andher
 iuande affhendhe foz en han wordhē attheu
 minther gammel En mōbarn mo aldrī fin iordh
 selie othū hron wordher so fatugh ath hron sel foz
 lifs fōtzel tha scal selies m3 neste frendher raadh
 oc ep mere sammel en for half mark sōlffeeth aar
 Enke mo fin iord m3 neste frendere raad bode
 selie oc skifte Sel bonde fin eghn iord oc gder hē
 ne i selleggh th3 gialdher hulfue ep effther En sel
 han bode fin iord oc fin hulfues iordh for ofel-
 hedh haffue hiemgiald forthi at the are skplouge
 ath fōdes all there beggis.

Puer masculus xvij. De iure cōmuni requiritur q̄ puer
 talis sit xv. annorū ff. de maiorib3 xv. annis per totū xvij.
 hec etas requiritur ad alienandū sed etas xv annorū ad suble-
 uandū ē .e.c.vij. Item nota q̄ bona immobilia pueroꝝ puel-
 larū possunt in casu necessitatis p vice sustentatione caruz
 vendi ut hic ē .e.c.xxx. vitricus in glo ultima in dōo nullus.

Quo debet terra emi vel scotari c. xxxvij.

In placito debet terra scotari ⁊ non in alio loco
 hoc est in placito In cuus hareth illa terra
 iacet in placito Sp̄sel vel in placito totius ter-
 re vel corā rege quia testimoniū placiti adeo vali-
 dum est q̄ contra illud nulla lex p̄ualebit.

Ez iord scal hōbes c. xxxvij.

Atingi scal man iord skōde oc ep andhē f3
 th3 er a th3 haretzthingh ther iordh ligghe i
 eller sp̄sel thingh eller lantzthing eller for hōmghfi
 forti at things withne er so steret at imod things
 withne scal engn logh giffues.

In placito ⁊ hoc est speciale quia de iure cōmuni pōt quis
 in quocūq3 loco alienare dūm p̄uideret sibi de p̄bationibus

f

sufficientibus sed ratio istius ē ad tollendū querelas et lites
propter testimoniū placiti ut infra c. proximo.

De testimonio placiti Capitulum xxxviii.

Hoc est testimoniū placiti quod boni et iusti qui
tunc temporis fuerunt in placito testificati se vidisse
et audivisse quod factū ē Placitū nō pōt teneri si-
ue haberi cū pauciorib⁹ q̄z cū septē hominib⁹ qz
tot hominū testimoniū de placito est plenū testimoniū
Terra que legat eccle si vendi debet pōt emi aq̄cū
qz quia oēs xpiani debent esse fratres.

Om things withne c. xxxviii.

Things withne er thz at the gode mē a thingi
more withnet thz, ther the soe or hore Mpn-
ne en vij mē mwe ey thing holle so mange men
ere or things withne Thn iord ther man giffuer
til godz hws scal hwn selies thn mo kōbe i hwa
som wil forti at alle cristne mē sculle bēdore wa ē.

Hoc est testimoniū septē sic septē testes requirūt ad testa-
mentū iusti de testamēto ordinant s sed cō paulatim ⁊ vide
glo in l. testi s de testibus et infra e. c. xli. terra conco: in auct
hoc ius porrectū C de sacrosctis ecclesijs et x. q̄i. hoc ius sic tñ
q̄ ille preferat qui plus dat ut dicit auct hoc ius ⁊ facit glo in l
C de iure fisci ⁊ has fisci li. x. Nota s m. canones testib⁹ nō testi-
monijs ē credendū vel iudi. extra de cohabi cle. c. tua. Nulla
lex preualebit Hoc vox si testes i testimonio placiti nō sunt
suspecti sed si sunt suspecti tūc secus Item de re sine cā. extra
placitum acta siue discussa testimoniū placiti non valet
quia contra illud pualet lex scilicet iuramentum hominū
Item pro falso testimonio in placito prestito soluat falsus tes-
tis ad minus tres marcas bondoni et regi tantum s. et i.
Itē si aliquis aliquem in placito pro aliqua causa incusant,

rit pro qua non est citatus ad placitum habeat spacium deli-
berandi qd respondeat ad proximū placitum thord. Si. xxv.
¶ Item homo citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā
suam coram parrochianis dominica proxima ante placitū
per duos testes thord. Item quicūq; ad placitum accessit et
in via aliquis contra eum deliquerit ad distantiā a loco placi-
ti quo a placito videri potest illud delictū scilicet thingfredh
brode similiter si contingat in placito similiter sit delictū thir-
gfredh per totum diem integrū quo placitum hereth v' l' spsel
teneatur si aliquis contra aliquem in recessu a placito deli-
querit.

¶ Si vero in recessu a placito generali tū par illa per totū
diem et sequentem durabit ¶ Si in placito contingat tū co-
dem placito premulget delictū et illud in secundo placito ad
discernendum super hoc xij fidedignos nominari & tertio pla-
cito discernant et in recessu a placito si letus fuerit tū sequē-
ti placito promulget delictū thord c. lxxviii.

¶ Item si aliquis sine quacūq; causa testimonium habet et
aduersarius suus similiter habet tunc illud testimonium te-
nendū est pro firmo in quo epus et octo meliores illi hereth
testimonio suo consenserūt thord § xxv.

¶ Nota quilibet falsus testis septenni pnia puniatur primo
ppter dei offensionem xxij. q. v. si quis.

¶ Item infamis est et a testimonio repellitur propter iudi-
cij illusionem e. q. si quis conuictus. ¶ Item verberibus ca-
stigetur propter inuestigationem veritatis quinta q. v.
illi qui.

¶ Item rebus spoliatur propter dampni qd intulit restaura-
tionem xxij. q. v. hec vmago in fine.

¶ Item excommunicetur. ¶ Item nota inducens ad fal-
sum testimonium grauiter peccat et similiter pena punia-
tur xxij. q. ij. si quis conuictus.

¶ Nota falsus testis excommunicetur auctoritate statuto-
rum prouincialium.

¶ Nota quantum vir et mulier possunt legare pro ani-
ma sua et quibus quere infra linia tertia Capitulum xlv. in
margine.

Nota huat hufkrue oc boru oc hfon maa aff hendhe li iij. c. xliij. § ij. et hic in parte in c. v. p. r. habens maritum & supra li. i. c. ij. § ultimo Et utrum voluntas defuncti fit adimplenda quere infra li. iij. c. xlv. in margine.

Hoc est testimoniū placiti & Nota hic oritur dubiū si discordauerint testes per quos cōmunicatur. rīdetur ut in cor. per ehor. § ij. & hic i glo. Itē aliqs ifra l. ij. c. vj. Si discordauerit in glosa.

De legato a muliere nupta vel innupta Capitulum xxxix.

Vxor habens maritum et puerum cū eo nō potest plus dare pro anima sua q̄z maritus voluerit sed si querimonia exorta fuerit de legatis p aia vel de vno vl' de reliquo maritus mortue exponat qđ fateat et pro reliqua pte defendet se lege. Itē si nō habuerit puerū cū eo tūc bene pnt legare dīmidietatem portionis per, oia sua.

Con solie giffit Capitulū xxxix.

Hufkrue ther haffuer hufbonde oc bōrn wedh mo ep giffue ath selie giffit mere en bondhen giffuer ia wedh En wordher ther kare! a siele giffit anthū aff closter eller ander man tha ware bondhū wedh log at haniette ep mere en han gā gher weth En haffuer hwn ep barn weth hānuz tha mo hwn giffue halff fin howz lodh bort for henne siel.

Vxor hūs Istud caplm restringit libertatē testandi contra l. i. § de sacrosctis ecclesijs Nota etiā qđ mulier hūs puerū mortuo marito si testamētum fecerit debet dimittere puero q̄rā nature & querela de inofficioso testamēto locū habebit in ist de inofficioso testamento § xij. ibi per glo.

Si aliqs vēdiderit terrā suā p denarijs suis et alia terra nō fuerit emptā p illis denarijs c. xl.

Si vendiderit aliquis terrā suā pro denarijs & alia terra nō fuerit emptā cū denarijs illi hoc qđ interim in terra ponitur et remaneat terra qđ in pecunia repertū fuerit remaneat bōfā

Item si maritus primo emerit terrā cū denarijs qui vocantur bōfā & postea vēdiderit terrā ppriā p expēsa sua & sue uxoris primo soluat ei p nati monia sua ois terra qua emit si maior terra empicia sit qđ vēdita hoc diuidatur totū inter omnes heredes Si minor fuerit terra emptā qđ vendita recipiat plenā recōpensationē de denarijs qui videntur bōfā qđ si nō inueniatur sustineatur.

Om man sel fin iord oc wordher ep laugt iord Caplm fl.

Sel man fin iord oc wordher ep laugt i iordh & ther i peninge wordher swonnet ware bōfā En bonde om han kōber fōrste iord met bōfā oc sel sine eghen iordh for fin coit oc hans hnlstrues so mōghz som kōpt er gialdes husbunde for hans fā dherne om kōbe iordh er til er kōbe iordh mere en bondhū solde skiffes mellom arwinghe er kōbe iordh mprne til tage spilling aff bōfā ar ep bōfā til haffue hiem giald.

Si vendiderit & Si vendiderit maritus terram et emerit terram pro illa pecunia terra emptā veniat in diuisione inter maritum et heredes uxoris sed si solum pecunia suscepit veniat inter bōfā Item de alio articulo ratio dicit qđ heredes de bonis uxoris refundat marito restantā pro sua re vendita si bona post uxorem supersint alias habeat maritus dāpnū qui sibi melius nō prouidit fortassis prima pō loquitur cū & si quis a nō dño insti de rerū diuisione.

Si quis vēdiderit terrā nō appropriatā c. xli.

f. iij

Quicumq; terrā vendiderit et eam appropriatā
nō poterit et illa legaliter reuocata fuerit per
contentionē q̄ dē dele & ille qui vendidit debet expo-
nere preciū integraliter et soluere regi tres mar-
cas et bondoni tres quia non potest appropriare
Sed quicumq; vendiderit alteri terram tenet eaz
appropriare et tueri per cognatus suos infra tri-
ennium quia legitima prescriptio nō currit prius
que dicit laugheudh nec minus currit q̄z tribus an-
nis Postea ille qui emit defendat se per cognatū
suos nisi aliquis impetierit qui tūc nō erat infra an-
nos discretionis vel mulieres nō hātes tūc tuto-
res vel si illi quorū intereat erant tuncp̄is extra
patriam quando terra vendebatur.

Hwo som sel whiemelt c.xli.

Hwo som whiemelt iord seel oc deles hwo n eff
ther lade wdh werdh hin ther solde oc bōde
iij mark bōde oc so kōm̄g forti at hā solde whie-
melt En ho som seel annen iordh han bōz athi-
emle hannū thñ iord oc wārie hannū thñ m̄z fine
frendher e til thille ath hin haffuer trpghi winthē
laugheud a ther han kōpte forti ath laugheud er
ep mynne en tre winther Sitchñ a hin ther kēpte
at wārie m̄z fine egne frendher vthñ at the kalle
a ther ep wōre kommen til olders eller quinne
ther ep haffohe rettthe wāria eller the men ther
wōre vthñ lantz thñ tūth ther lorden soldes.

Quicumq; terram vendiderit & De venditore rei aliene
qualiter puniatur de emptione & de emptionibus per totū
Itēz hec prescriptio currit tribus annis hoc de iure cōmuni
verum est in usucapioe qui habet tres annos prescriptio ca

men habet et amplius ut in situ de usufructibus et longi temporis prescriptionibus per totum si quando terra vendebatur quia contra tales personas non currit prescriptio ut de integro restituitur et c. beneficio.

Nota langheudh han enghen mā fo pa nogher iordh vthn logligh skode oc enghen man han fo logligh skodhe vthen affretthe egheer man ut hic et q̄ toto titulo de scutacione venditione et alienatione terrarum vndhertaghū arff.

Si contentio oritur utrum plus venditum erat vel minus Capitulum plij.

Si aliquis vendiderit terram et oriatur contentio inter eos utrum plus emerit vel minus si ille qui emit poterit allegare legitimam prescriptio trium annorum quod tanto tempore fuerat in plena possessione absque quela obtinebit in causa Sed si contentio sit inter eos de dicta terra infra tres annos tunc requirendum est testimonium de placito et si testimonium placiti non affuerit tunc potior est causa vende ntis.

Om trette wordher a huat solth wor mere eller mynne c. plij.

Sed man annen iordh oc skpl thm om huat heller han kopte mere eller mynne halsuer then ther kopte langheud a wkerth tha ma han withne hin ighen thē solde En skpl thm a indhā tre winther tha staar thz til things withne En er ey things withne til tha wordhē hin nermere thē solde at winne.

Si aliquis dixerit se emisse Capitulum plij.

Si aliquis dixerit se emisse tam terram sororis quam fratris et ipsa est non maritata et in communione cum fratre et si testimonium pro tacito non affuerit quod terra utriusque fuerit nominata tunc ille qui vendidit defendat se lege quod non vendidit nisi partem suam Sed si convictus fuerit soluat tres marcas et soror utatur terra nisi tutor eius vel ipsa personaliter alienauerit eam.

COm man kaller sigh athaffue kopt bode
spsthera iord oc brodhera c. xliij.

Aller nogher man sigh athaffue kopt bode
spsthera iordh oc brodhera oc er hwan woma-
net oc m3 brodher i felleghe oc er ep things witne
til at neffnd wor bode serlige tha ware hin wed
logh ther solde at han solde icke mere en sin eghn
looh En brosther hannum logh bode i3 marck.

Oc spsther holler sin iord othn at henne retthe
marie eller hwan selfe haffuer thn aff hendeth.

Si aliquis etc. Nota de prescriptione utriusque. e. s. proximo et de
reliquo placit. utriusque. c. c. xviij.

Si aliquis etc. Nota quicumque promiserit alicui bona sua
vendere ad impleendum tenetur obligatus Si vero bo-
na alterius vendere promiserit et non impleuerit quid soluat
regi et bondoni patet per thord. in cor. s. lxxi.

Si aliquis etc. Facit s. nunc ad manendum inquit quibus alie-
nare licet vel non.

Qui non debet terra defendi c. xliij.

Terra d3 fendi per noiatos de consanguinitate
q3 d3 kpns neffnd Si ecclia contenderit cum
aliquo bondone de terra et illa pl3 valet secundum
consuetudinem ville q3 marca argenti dnt veredici
suo discernet iuramento S3 si terra valet marca ar

genti vel minus et bono retinet eam in sua possessione tunc ipse defendat p hys neffnd Sed si terra sit in possessione ecclesie et alterius nō tunc dnt tutores ecclesie et alij meliores prochiani rj suo iuramēto ad iudicari eā ecclesie l' alteri alicui Si aliquis habuerat terrā xl annis in queta possessione debet eam absqz omni lege tanqz iusto titulo possidere Sed si ecclesia xxx annis fuerat i possessione absqz qrela obtinebit terrā absqz omni lege.

Thw men sculle iordh warie c. xliij.

Iord m3 at warie kōmer icke ānet til en kpnō neffnd Skapl bonde wedh kirke om iordh oc gialdher iord mere en mark sōlff aff rette by wpr thing tha sculle sandmēther om skaplie En gialder iord mark sōlff eller mūnne oc haffuer bondhen i hefft tha worde han wedh kpnō neffnd En om iord er i kerkens heffth tha sculle kirke warie oc andre kirke mē the beste so at the are rj swarie henne iordhū anthū til eller fra Haffue bāde hafft iord sprthiwege winther i heffth ware loglōps for kirken En haffuer kirken hafft iordh tretwege winther heffth ware loglōps for bondhen om thet flood wkerth.

Terra debet defendi xē De possessore q̄ teneat defendere possessionē suā et q̄ dicit de xl ānis verū ē de iure cōmuni etiā sine titulo s̄m leges p l. cum notissimū C de prescriptionibus xxx aūnorū sed secus s̄m caūones vt in c. Si diligenti et c. si de prescrip. Item contra eccliam requiritur prescriptio xl. aūnorū sed p̄ ecclia sicut pro alijs de iure cōmuni vt in c. ij. et c. ad aures de prescrip. ex quo patet q̄ ecclesia citius prescribit q̄ priuat? oppositū deberet esse quia a puato sepatur reuertē nou ab ecclesia et ea rōe prohibetur alienatio feudi in ecclaz

non in priuatū ut in l feudorū de alienatione feudi sed ratio
istius decisionis est fauor ecclesie Tutores ecclesie Non ex facto
defuncti conueniunt heredes & de emptiōib? si putes xij.
q. ij. ep̄s qui filius ber. de pigno c. ex p̄sentū v̄ ex successione.

Si ecclesia Nota q̄ est in optōe eccle vtrū velit alienantez
res eccle vel recipientē puenire xij. q. ij. si q̄ de reb? et c. Agnis
q̄ licz alan? & si tu vel curali. et l. vlti. ad iustar minoruz et ibi
dicit ber de pignorb? c. ex p̄ntū in v̄ sua necessitate Item
cōcor henric? in sūma in hec sba in re male alienata eccl'a hz
acciōem personaliter in alienationem vel acciōem in rem
contra possessorē xij. q. ij. apostolicos

Itē decretalis hec p̄sultat de re & nō alie i vī dicit & p̄hi
bet alienatiōes rerū ecclesiasticarū nisi i forma iuris cōmunis
io. in no. vū dicit ar. Itē dicit innocē q̄ p̄positus abbas et rec
tores vniuersitatis et hmoi poterint p̄are auctoritatē in iu
dicis et cōtractib? alienationi rerum ecclesiasticaz seruata
forma iuris p̄munis hec io. mo. i. c. dudū de re eccl. nō alie i vī.
Item Nota q̄ eccl'a fungitur iure minor et io. de hmoi ali
enatione require s̄ li. c. xxx. in fine.

Om bp eller bool skil a c. xlv.

Qui dixerit se minus habere de terra q̄ dicitur
bool q̄z deberet debet totū bool p̄ leges prie
ae equalitatem & equitatem funiculi reducere Sed
si vnum bool discordauerit cū r̄liqua tota villa re
ducenda est ad equalitatem funiculi.

Om bp eller bool skil a c. xlv.

Man ther seier at han haffuer nypne aff bool
Men hannum hōrer hā kōmer alt bool til rebs
En skil bool wed annet tha kommer han al bp
til rebs.

Si villa v̄ bool discordauerit tūc q̄ facit s̄z & si s̄ dicat s̄. fi.
mū regūdoz de mō diuidēdi per funiculū soli vide ifra c. l. v.

Si aliqua terra hic ponit vnā specialē locale statutum.

Om ornum er i bp Capl'm ploī.

Si aliqua terra q̄ vocat̄ ornū hita fit i villa dz
eē ex ātiquo z spāliter signata cū lapidib? vel
fossis vl statuis q̄ dicūt stabel nō mensurat̄ ad eq̄
litatē ville qz dīminuit de tota villa Sz si cōtentio
fit vtz illō ornū vel vna ps q̄ dz deel si iacet i vil-
la illa dz scire p noiatos i pgnatōe qui dicūt kpn-
nefnd qui ē i possessiōe qz ei? fit ornū et nō tenet̄
mutari ad villā Sz si nō fit spāliter signatū cū la-
pidib? fossis et stabel distribuatur per funiculum.

Com ornū er i by Capitulū xlvj.

Et ornū i by tha scal hwn mare aff areld oc
so seer mercht m3 steen oc m3 stabel oc meth
gryfft hwn rebes wed by ep forthi at hwn sker-
ther al by En word skelnz a huat hellē thz er or-
nū ellē en deel om thz ligghē vbygd wide hin thē
i hēde haffuer m3 nefn i kpn at thz er hans ornū
oc a ep atskiffes tīl by En er thz ep mercht meth
steen oc m3 stabel gange m3 reeb.

Si pua villa cōtendit cū maiori c. clxxj.

Si aliq̄ pua villa edificata fit in mark et vna
fit distributio agroꝝ z pratorꝝ z cadit ad ma-
iore villā que vocat̄ atelby z si post cōtētio oritur
quid p̄rinet ad villā q̄ dz torp quid ad maiore vil-
lam q̄ dz atelby hoc dñt scire qui morant̄ i maiori
villa z si videt̄ illi q̄ aliqd dāpnū incurrit ppter il-
lam parua villā que dicitur torp pnt eos reuoca-
re ad communes villam si dampnū illud fit intol-
lerabile z si noluerit redire p̄efigi debet eis termi-
nus de placito qz redeant z si ultra id resideāt sol-
uat̄ t̄gi ius suū Tñ si habitauerit ibi trib? ānis si
ne q̄la i placito p̄nūciata nō pnt de iur reuocari

On towp skpl med atelby c. xliij.

Ek towp growth vth a mark oc er alle agher
skilft oc engh oc skpl thm at hwa at til towp hō
ret oc hwa at til atelby tha sculle the wiðhe ther i
atelby bo Tpeker thm oc ther i atelby bo ath thet
towp standher thm til skadhe tha mwe the kal-
le thm effther ighen om then skade er thm vtol-
ligh Wille the ep effther fare tha sculle men legge
thm lagdag aff thingi thm effther atfare Sioe re
effther oc the are loglige vpkraffde ligge konin-
ghns ret med To om the haffue tpygge vinchrs
heudh a thet bygge wakert a thingi tha mwe mē
thm ep vpoele.

Si aliq parua villa v̄ notāduz est qd edificari cōcedit sine
dampno alteri? etiā in loco publico ff ne q̄s in loco publico l.
fi q̄s a p̄ncipe facit c. ad audiētiā i v̄ in curia i glo de ecclē edi-
ficandis c. tribus annis Nota hic p̄scriptionē triennalem.

Quicunq; habitauerit i wongh c. xliij.

Quicunq; extra cōmunē villam habitauerit in
wongh licet in terra p̄pria habitauerit debz
in terra p̄pria habere introitū et exitū ad forta oc
kagangh absq; omni dispendio vel redire ad vil-
lam cōmunem.

Om man sectes i wongh c. xliij.

Hwo som sectes i wongh fra atelby dogh at
han liggher a hans eghz tha scal han anchen
a lqth eghz kōme fig til forta oc kagangh alle eghē
skadelōs eller flytte v̄ til by effther ighen.

Quicunq; facit v̄s et c. p̄mo de hoc iusti de seruicibus
rusticorū p̄diorū § ideo aut̄ hec seruicures.

Om reeb oc iordh Capitulum p̄lip.

Nullus pōt negare alteri distributionē funiculī
li nec renūciare si aliquis petierit et voluerit
scire suū stuff et suā specialē emptionem in aliqua
parte que ēr deel vel villa tūc pōt et debet admie
ti funicul? z hēat quilibet quantū tenetur vel quā
tū habuerat antecessor su? z in nullo diminueat ter
ram alterius nisi illius qui tenetur habere dimi
nutionē q̄ dicit skerth hoc est ille qui vendidit Wop
cuiuslibet ad iudicātis se ad distributionē funiculī
potior est q̄ illius qui eum voluerit adiudicare.

Com reeb oc iordh Caplm xlix.

Reeb mo enghn mā forhe a bp ho som a kal
ler hwo som wil wide figh til stuff eller til
serksh i nogher deel eller bp lade tha reeb ganghe
oc haffue tho so mōghz som han haffde ther han
feck aff anthn kshb eller stuff eller hans for eldher
oc skierte enghn man vthn hin thrr skploug er ski
ert at haffue thz er then ther solde Man er e ner
mer at wide figh til reeb en hin ther hannum wil
wide fra.

Nullus pōt negare v̄t hic admittitur mēsuratio p̄ funicu
lum de hoc notatur iustitu de actionibus § preterea.

Hic man scal dele fig til rebs't.

Quicunqz voluerit se reduci per legē et conten
tionez ad equalitatem funiculi hoc ē ho som
figh vil dele til rebs Primo debet cōqueri in pla
cito q̄ i equalitatē habet de suis compositiorib?
et minus de terra q̄ tenetur et petat equalitatem
cū funiculo tūc prenomīnabit sibi z aduersario suo
primū placitū q̄ sequitur si aduersarius su? ha
bitauerit intra hareth Sed si habitauerit extra

g

hareth tūc p̄nominabit̄ ei placitū ad dimidiū mē
sem ⁊ alter faciat eū citari ad domiciliū suū cū duo
b? viris quinqz dieb? añ placitū ⁊ illi hoc dñt testi
ficari i placito q̄ fuit legitime citatus Sed si ap
paruerit q̄ citari fuerāt p̄figet̄ eis termin? dies qn
tus de placito ut terra illa de qualis orta est p̄ fu
niculū distribuāt Insuper nominētur de placito bo
ni et veraces qui in die illo p̄ntiaz suā adhibebūt ⁊
sciāt si re? ⁊ causatus iusticiā adhibeat et illi dñt
p̄nunciare in placito q̄ factū fuit in die illo et em
testiōniū eoz debet p̄mulgari iudiciū ad distribu
tionē funiculī si necesse fuerit vñ hoc iudicare ratū
⁊ firmū de quo noiati in placito p̄cordabāt Si im
pedimētū rei venerit i placito qđ b? wícher maala
thing ⁊ ípe nō p̄sonaliter cōparuerit tūc p̄noiat̄ lei
aliud placitū Sz ultra tēiū placitū nō pōt aliquis
excusari íp̄ pedimētū nisi sit adeo infirmus q̄ nō
possit venire vel in negotio regis vel in s̄aneth qđ
dicitur forbodh vel in p̄grinatione extra terram
vel si vocatus sit ad superius iudiciū vel si debet
tueri terrā si dies ille esset certus terminus suus
qui vocantur laugdagh ista sunt impedimēta legit
tima Sed si aliquis dixerit se velle comperare illo
die tunc nullū impedimētum pōt eū excusare nisi
ifirmitas ⁊ p̄grinatio Si oēs p̄possessores accep
tauerit funiculū i placito nec vn? nec duo pōt ípe
dire

¶ *Thwre man skal dele sig til rebs c.l.*
Hvo som figh wil dele til rebs han skal fōr
hore a thingi at hā haffuer wíaffnz aff hās
eghet oc m̄pne en ham bō? oc bedes íaffnz met

reeb tha neffnes hānū thing for or hans dele mā
thz thing ther neffesther er om han sidher indhā
hæreth Sider mā othū hæreth tha legges hānū
halffmonz thing fore him thē kærer hā scal ælfne
thū ther for saghū er fem næther for thing m3 to
mē at hans hwas so sculle the or withne a thingi
at hau wor loglige ælfnd Rōme the til swar thē
ælfnde more tha legges thū fore to daghe a thi
gi at rebe thū iord ther thū sakl om gode thingh
ringe or sande mē sculle neffnes til ower atwære
or atwithe om or se wat hin for saghū er bīw
dher ret or the sculle he athingi huat giord wor a
lagdag æfther the withne sculle men anthū mā
le reeb til om behoffgīdes eller dōmo thz at lāde
til thingringe worde samsette ther om kommer
hinds forfald ther sechz er a withmaals thig or
ep hā self tha neffnes hānū āneth thing fore En
lengher en a tredie thingh mo ep forfald mēdes
othū han er so i swoge lengh at han mo ep kōme
Eller i kōmghrns spel eller forboth Eller i pelle
gris ferd othū lād3 Eller hā ær kallet til hōgre dō
Eller for hōgre worneth Eller scal warie finior
om hans rette lagdagh wor thūste er lagh for
fald i alle dele En om mā tagher wedh geē maal
a thingi tha mo hannū enghū forfald hielpe othū
pillegims ferd ene Taghe alle eghē wedh reeb
a thingi fithū mo thz ep en man el er to formene.
¶ Quicūq; 7c Nota q̄liter deuenit ad fumeuli distribuciōem
Nota hic ipedimēta legitima et ē aduertēdū q̄pmo fiat q̄
rela de ineq̄litate deinde añ citatōz nomīnē thinghōige

heredici ad experfendū an fit neceffe q̄ terra diftribuit funt/
culi iuxta eoz dicta fiat vel maneat in diftributa fi dixerit q̄
fiat tūc citatur aduerfarius per duos ad domū et i tercio pla/
cito pceditur ad diftributionē nifi occurratur legitimū im/
pedimētū ut hic Nota hic fit dñbiū de pifcatura quia de ea h
nō loquitur et ideo per thord s vi fit cor. Quicūq; xē Nota hic
in d faciat eū citari ad domiciliū xē. fed de meliori confilio et
iudicio videtur citari apud ecclefiā fuam coram prochianis
ppter mains periculū euitandū concordat cor thord s viij
Faciat eū citar i Si pro cauē triū marcarū cōuictus fuerit ali/
quis ex cepta executie manhelleth maal fi appellare volue/
rit vel aliquis nomine eius iuditiū regis appellet i eodē die
in placito quo cōuictus fuit et inter recedendi arripiat ifra
quindena fi appellauerit et non fuerit perfequutus tūc foluat
bondoni tres marcas et regi tantū fi non appellauerit tunc
teneatur aduocatus sub pena triū marcarū affumptis fecuz
quatuor fidedignis ad domiciliū cōuicti accedere et bondo/
ni iufticiā facere et regi ita tamen q̄ prius feruentur ibi tria
lagdaghe fi aduocatus ad primam monitionē non fecerit
bondoni iufticiā foluat fibi ut dictū est pro contumacia tres
marcas et tantū pro fecūda monitione et tantū p tertia mo/
nitione et tantū pro quarta et fi tunc fibi non fecerit iufticiā
exinde poffit eū cogere per litteras regis ad faciendum fibi
iufticiā et ad fatis faciendū ei p contumacia aduocato autē
et fequacib; fuis fi bondoni iufticiā facerit non debet imponi
caufa hererereck vel rapine Thord s xij.

Quicūq; voluerit fe reduci xē Vtrū leges debent folum
fello vel profello patet p thord in cor s lxxvi et infra li. ij.
c. de neffmngis in d debent iurare in glo.

Item nota hic per argumentū in s fed fi. q̄ leges folū debēt
quinta die poft firmationem legis.

Legitimū impedimentū Nota legitima funt hec fcilicet in/
firmitas impedimentū negotij regis Ac expedicio regis Ac
peregrinatio vel extra terram vocatū ad fuperius iudici/
um Item fi deberet terram fuam defendere in certo termi/
no ifta omnia hic in textu continentur.

Ac in captiuitate vel carcere detēctus extra de pig i signi/
ficāte et de pcura c accedēs Ac capital inimicitia vt extra de

purga c cū in inuēture Itē timor amissionis rez p̄babilis ar
q me cā c abbas Itē etiā p̄babilis metus vel timor cruciat
corporis vel mortis ar q me cā c cū dilectus filius Itē de peri
culo mortis l' capitali inimicitia q locus nō tutus. vide textū
ut lice non cōcesse c accedens Itē exceptō formi est iustū impe
dimentū p procuratorē vel alios legitimos in principio lit
ij. q. vi. c. Siquis. ¶ Hōmer hīndz forfald Si iniuria passus in
firmatus nō valens venire ad placitū quo executio cause sue
p veredicos v' neffuinges seu denominatos aut quocūqz mo
do alius dz determinari cū restituit? fuerit sanitati veniat
ad placitū et habeat per se vicinos suos sex testificantes q in
infirmitate fuit impedit? et tūc p duos testes ex nouo citent
ad discernendū p̄rio placito subsequenti et idem possunt face
re heredes si infirmus moriatur thord s. xi.

Enghe man mo bygge forta c. li.

Nullus pōt occupare fortā quia communis est
om̄ quicūqz possessorū est in villa q̄ntūcūqz
habet semp dz cōqueri de forta z potest se aliquis
eam diminuerit Omnes fundi qui in villa sunt tā
antiqui qz ex nouo iurati dñt habere fortā illi sūt
fundi iurati qui pri? fuerūt agherlandh z nūc per
iuramētū facti sūt fundi sic tñ qd de illa pte terre
iurata q dz deel exponat forta Quicūqz habitau
rit extra villā cōmunē dz in p̄p̄is venire ad forte
z si oēs trāstulerint se de cōmuni villa excepto vno
solo hoīe tūc ipe pōt eos cū maiori ratione reuoca
re ad villā cōmunē qz iph eū ad se nisi ipe qrimoni
am de eis nō moueret infra tres ānos Si deuasta
ta fuerit villa cōmunis tūc diuidit illa terra q pri?
fuit forte sicut alia terra tā ad villā qz ad bool.

Enghe man mo bygge forte c. li.

Enghe mā ma bygge a forte forti at forte are
alle mēz hwa sō er eghet i by hwa mōghet
g iij

Liber

om han haffuer i by han mo e kalle a forte om a
nen mā haffuē thz mpsketh eller røgt Alle toffte
thet i by are sculle haffue forte bode gamel toffte
oc sworne toffte Thz er sworne toffte ther fære
more agher landh deit oc gære hēne til toffte tho
so at om thā samme sworne delt gøres oc forthe
Hwore som mā booz vthū atelby the sculle aff the
re eghū selfsue fange thm forte Ere alle mē flytte
fra atelby oc fither en effther tha er hā nerner at
kalle thm effther en the hannū borth vthū at han
thier oc tool so lengi thz er iū vincer vkerth. þdes
al by tha skiffes thz ther fære wor forthe so som
annen iord til by oc til bool.

Nullus pōt de forta. i. via cōmuni qui nō pōt occupare vel
inhabitari vidē iusti de rex diuisione y vniuersitatis et p isto
facit c. xlvij. §. e. infine Itē terra vel bona cōmunitatis desola
ta ad quē spectat nō bar. de lux f. in li. ff. de collegijs illi Itēz
hoc est etiam prescriptio triennalis.

Hwor om rj egher sculle swarie c. lij.

Inter fundū z furtā inter fundū z agherlandh
inter filuaz et agherland et inter ptes q dicunt
deld et oia principia et de strata regis que vocant
komghns herstra de debēt rj compossessores suo
scire iuramento et si in villa non sunt rj recipiant
tot de villa proxima donec rj fiant et quid ille rj
legittime ad illud vocati iurauerint in recto termi
no de placito sūpto ratū erit et firmū et si discor
dauerit q a plurib? factū fuerit firmum erit Sz
si sex vnū iurauerit et alteri sex aliud tūc tres de
bent adnominari ad illos et quicunqz duo ex illis
tribus super premissis consensum prebuerint qd il

li iurauereint firmūerit Quilibet qui villam inha-
bitat mo wide figh til forthe oc fagangh. i. potest
et debet se adiudicare ad forte et ad pascua peco-
rum si per triennium ibi habitauerat sine querela.

Hwar om rj egher sculle swarie c. l. p.

Mellom toffte oc forte mellā toffte oc ager lan-
dh oc deelt i mellom oc alle vphoff Oc kom-
ghns herstrade sculle rj egher m3 there eedh wi-
de En ere ep rj men i bp tha scal man taghe aff
then bp ther thm er nest til rj mē ere hwat som-
the rj swarie loglighe til kraffde a retthe lagh-
dagh a thingi laught th3 scal stande En skal thm
a tha stande thet ther flere giorde om thet ther
sauth er En swarie sex eet oc sex annet tha sculle
neffnes tre til oc hwilke the to splge thet stande
En om flere neffn komme til stande th3 the forsta-
giorde hwat man ther i bp booz scal wide figh
til forte oc til mtgang om han haffuet tryggi
winthers heudh okerth a hans byggi.

Inter fundum v. 20 pluribus notatur pro maiori parte su-
per e. c. l. in fine Item tunc tres notatur pro testimonio senten-
tium Item per ad iunctionem illorum trium efficitur maior
pars vide c. i. de arbitris in vi quilibet qui villam de iure co-
muni presumitur qd quis habeat forte et segangh simile in
c. frequens de restit. spoli in vi.

Om en man3 skow oc annen man3
mark mōder Caplm liq.

Si terra vnius et alterius filia concurrunt tūc
ille cuius est filia tantuz possideat terra quā-
tum frondes et radices extenduntur nisi terra sit

communis tunc rex possideat terram et bondones
filuam.

Om en mans skow oc annen manz
mark mōd Caplm liij.

Mōdes en manz skogh oc annen manz mark
tha a then ther skogh a so langht som grens
wōher oc rood rindher othen thet er almpunigh
oc tha a komghn iord oc bondhñ skogh.

Si terra unius silua semel diuisa nunq̃ pōt fūne solari
diuidi licet campus diuidatur § vi. Item facit § si cicius insti
de rerum diuisione istud caplm ibi si terra sit communis etc.

Item si terra unius concurrat ad aquam communem tūc
aqua est regis et alter retinet terram ex quo sequitur q̃ pis-
catura est regis sed terra illa nō seruat piscatoribus nec ad
intrandum nec ad rethia vel casulas sine licentia possessoris
ut infra li. iij. c. lxi. wraagh in glo.

Item si terre sit communis **N**ota hic ar. q̃ si aliqua aqua sit
communis et bondones terram possident tunc aqua est
regis et bondones possideant terram ut hic in prima glo. et
infra li. iij. c. lxi. in glo.

Om mageskiff Caplm liij.

Nullus potest alium cogere ad diuisionem
que vocantur maghe skiffte sine voluntate
alterius.

Om maghe skiffte Caplm liij.

Inghen man mo nōde annē til at maghe skiff-
te othen hin annens wilie.

Nullus pōt hic ponitur modus diuidendi p̃ funiculum sed
si aliquis pro isto facit ritulus de noui operis nunciations in
canonibus et in legibus.

Om solskiffte gangher i by c. lo.

primus

Gangher sollskiff a by hoc est si solaris dis-
tributio tradita fuerit velle tunc quilibet debet re-
signare suum heud in toto mark nisi sit ornū vel kirke
Ruff vel alicuius spālis emptio de qua nescit cui
noceat hoc est hwen thz scal. Serte Jtey nulla po-
que de deel in qua iacet Ruff pot diminiui vel auge-
ri. Postea distribuunt primo fundi qui iacent in villa
per solarē distributionem ita quod nullus possit impe-
dire. Sed si funiculus solaris reciderit in habitatio-
ne vel sub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat
noluerit recedere ille qui impetat plenam habeat
potestatem recipere de terra sua quam in habitata est hoc
est de eius mark iordh ubicumque voluerit funiculū
per funiculo. So hegner mā landbo tofft sicut fun-
dū illū in quo habitat et etiā garo sedhe et sic quē-
libet fundū in quo habitatio est qui prius fuit iha-
bitatus quā totū mark deles tū rebs. Si sed aliq-
occupauerit. i. inuaserit terrā alicui? vel cū tugurio
quod de hielm vel cū aliquibus alijs domibus ille qui
terram possidet non pot destruire domos illas
sine vřm iudicio placiti et cū tribus terminis qui
vocantur laugdāg. Sed si ille qui occupauerit ter-
ram remouerit domos suas in primo laugdāg et le-
gē dederit quē putauit terrā esse suā excusat? erit
si in iudicium expectauerit soluit regi tres marcas
et bondoni tres. Sicut fundi diuiduntur in villa sic
diuidendū est totū mark iord eadem est lex si se-
pes destruantur. i. deles op.

Qom sollskiff gangher i by r. lo.

Gangher sollskiff a bytha scal hwer mā giffue
fia heudh vo om alle marke for vřhū at thet

er vnu eilet kirke stuftelele nogh māz serdeles
køb thet man wed ep hmem scal skerte Enghen
deel thet stufte ligghe i mme men anthn øge eller
mpake Si thn fæst tofste thē i by ligger so at en-
ghn mā mo thz mene En faller nogher māz reeb
ondhē ānen māz bpggi oc wil hin ep rymme thē a
boor tha haffue hin vol til thē a kaller attage aff
hās wbygde iord a mark hwoze som hā wil reeb
for reeb So hegner mā lāobo tofste som thn tofste
hā boor self opa oc so gardset tofste oc so hmlkhn
tofste thē nogh bpgdh er a thet fæste wor bpgdh
en mark deldes til reeb En bpgghē mā a annē
māz iord anthn m3 hielm eller m3 nogher andher
hws tha mo hin ep thē iordhū a the hws aff b3p
de vthū things doom oc m3 rymme laugdage en
rymmer hin thet bpgde aa fæste laugdage oc giff
uer logh aa at hā wenthe at thz wor hans eghz
wore anghēis En tool hā dom b3de iū mark bō
de oc so hōmghn iū mark So som tofste skiffes
i by so skiffes al marke iord Thz sammer er logh
an garde deles op so som hws deles op .

Cangher solthilt in § Sed si aliquis x̄ Nota qui sic occu-
pa uerit terrā alteri? iniuriōse soluat lesō tres marcas et regi-
tantū ut hic si fuerit laicus. sed si fuerit clericus? satisfaciāt le-
so ne trahat ad iudiciū secularis et ibi p̄tra c olim de iniurijs
et dāp da cōuincat ut extra de iudicijs ar c q̄lit v qū ubi dī q̄
in defectu iusticie iudicij secularis ecclā pōt se intrōmittere ut
extra de fore cōpe c liz et c ex tenore et ratio est q̄ nēm ius-
ticia est de neganda ut inc p̄allegato q̄liter. nec iusticia
est vendenda ut infra li. ij. c. l. Si exactor in glo. Nota hic sine
iudicio placiti nullus pōt alterius domū q̄uis in terra alie-
na edificatā disteuerē ut hic v infra li. ij. c. xxvj. Si q̄o habu-

esse nota possides terrā nō domū edificatā in terra sua abs/
qz iudicio placiti remouere vel destruere pōt ut hic et li.ij. c.
xxxvij. et li. i. c. lv. §. vi. et c. xlvij. §. ij. et ij. et li. c. li. Itē in fine
huius capituli. ibi sicut fūdi eadē qz ē ratio de pte et de toto et
ecōuerso ff. de remend. iō. l. que de tota nota occupare. i. in
uadere quasi ex improuisione vel ante capere.

¶ Om marie Caplm. lvi.

Quilibet villa debet habere vias q̄ ex antiquo
fuerūt q̄s nullus pōt impedire nec diminuerē
Sed si quis impedierit soluat regi tres marcas et
recupet viā bene Stratam regis que d̄r kom̄ghēs
herstrade debent facere cōpossestōres in q̄libet vil
la sup quālibet mark Sz si t̄m sit thoor fōre i via
ol mirica q̄ d̄r mose l magn? amnis ol aliq̄d taliū
tūc d̄z toto prochia illos adiuuare ad edificatiōm
pōtis si necesse fuerit Null? p̄t vias ex antiquo iu
ratus ipedire l claudere q̄ ducūt ad villas forēses
ol ad placitū ol ad siluas ol ad litt? maris Viā cō
munē toti? hareth d̄nt oēs ihitatores illi? puitie
facere et reparare repatā seruare Itē via cōis d̄z ēē
rūij vlnaz in latitudine sz forta d̄z esse via cōis rū.
fama in latitudine ol adeo lata put sufficit om
nibus cōpossestōribus.

¶ Om marie Caplm. lvi.

Al hwer by a rette fire wale affgange the thē
ast areldh haffue til ganghz oc thm mo ēghā
nā formene eller spille En hwo som thm mener
ellē spillē gialde kom̄ghn iij. mark oc gōre thn wai
wel ferdi Ower hoer bpmack scul e the eghr thē
a mark bo kom̄gens herstrade gōre En er so mō
ghet thoorfōre a anthen mose eller Rhore aa thā

scal alt kirkke soghñ hielpe thm. til atgøre bro om
medh tōff En er thz alt haretz wap tha scal alt
hareth hielpe til at gøre bro oc at holde fithñ En
ghñ mā mo sworne wærie lucke ellc mene ther til
kōbingh eller thingh eller Grand eller skog løber
At el wærie sculle wære xij alne brede En forta
.i. via scal wære xij famna bredh eller so bredh
som alle engher wille at orwes.

Quilibet villa De hoc ff de via publica Item ff de locis et
itinerib? publicis et ff de dampno infecto l. qui vias publicas
Debet tota prochia iurare Delictū herrewerck sit illd si ali
quis communē pontem vel stabella placiti fregerit et illi q
pontē reperare cōsueuerunt cōstituant executores huius cau
se Si dō stabella placiti fracta fuerit cōstituitur executor ex
parte cōmunitatis q illud placitū tenet visitare thord § liij.

Ethware man scal mølle bygge c. lviij.

Nullus pōt de nouo edificare molendinuz nisi
possideat aggeres q dō damz locum aggeris
sic tñ q p inundationē nō dampnificet aliquē nec
in agris nec i pratis nec etiā noceat molendinis ex
antiquo edificatis cū inundatione q dō bagflodh.
Itē si molēdinū fuerit edificatū nemini cōtradice
te et sine interdicto et si ille qui edificauit habuerit
legalem possessionem que dō laugheud tunc ipse
debet scire inundationem et locum inundationis
aggerem et locū aggeris et ligamen aggeris cū
iuramento suozū cognatorū nominatorū qui vo
cantur kpnz neffn laugheudh ē tres inundatiōes
hoc est trynne flodemaa sine querela Itēz si quis
conquerat anteqz molendinū consummatū sit et
anteqz alius habuerit leugheudh tunc dñt illuc des
tinare discreti viri qui diligenter videāt z piderēt

fi inundatione sua terrā alicuius occupauerit p̄ter
suam q̄ nullus pōt terram alicuius p̄ inundatio
nē occupare sine volūtate sua nec fodere nec inha
bitare.

Chore mā scal mōlle bygge c. loñ

MAn mo ep gōre mōlle aff ny othñ han a dam
oc damstz tho so at ther flōdher ep a annen
māz agher eller engh oc spiller ep m̄z bagfold the
gamle mōller thē aff a reld mōlle ere Wordhē mōl
le giorz othen forboth oc alle mentz a kallende oc
for hin ther giorde laugheud a tha a han atwī
de flod oc flodstz dam oc dams bond meth hans
kpn̄s nesk̄n laugheud er trynne flode maal othen
kare kalles a fōre en mōle werdhē giorz oc fōr
en hin fangher laugheud a ther giorde thā sculle
spns men til wise oc wide huat heloher han flō
dher a lūth eghet eller a annē mans forthi at en
ghen man mo flōde a annē mans iord othñ hās
willie oc ep grawe oc ep hws a setthe.

Nullus pōt de uono edificare molendinū Si vero possit
onez alicuius q̄ d̄r mōlledam vel fī kedam destruxerit reddz
eū dampnē cum iure quadraginta marcar̄ et tantuz soluat
regi vel p̄ hys causis debet se defendere suoz iuramento
cognatorum thord. Nullus pōt f̄acit l. manifeste s̄ de serui
tutibz & aqua et f̄ de edēdo l. si quis ex argētariis s̄ i imitio
Trinne flodemaal intelligitur spaciū triū annoz thord.

Eadem lex est de sepibus que dicuntur fiskē
garde que est de molendino c. loñ.

Item nullus potest p̄ aque ductū reducere aquā
de alterius fiskē garde nec de antiquo cursu vel
terra alterius.

h

Liber primus

Esligh samme logh er om fiske garde
som om mølle c. lviij.

Man mo ep felle wand aff sin arpltz reen fra an
nen manz fiske garde oc ep fra annē manz iordh

Eadem lex Si contentio fi de piscatura tunc quilibet licen-
ciā piscandi habeat sicut habeat terram rebdriaghū in cam-
po suo thord. Nullus pōt per aque Quicūqz aquā deduxerit
extra antiquum cursum repet illud infra dies quindecim et
oibz possessoribz soluat tres marcas v regi tātū thord s vij.

Finis Primi libri.

FINIS LIBRI PR
imi

Registrum Primi libri

Hwilket barn erffue scal c i

Hwat he scal thū ther barn dōber c ij

Om kone hier figh atwære meth barne c iij

Hmo nesth er at erffue c iij

Hwære mōghz hwer tagher aff arff c v

Hwære boscap skiffes ther ep er barn til c vi

At fad ma ep holde sōnner miz thet mōdhe ne c vij

Brodher ma ep holde splther meth figvgist men
han wil c viij

Om barn dōðz othi felligh c ix

Om vt arffninghe c x

Hwære eth samspiken erffuer mere en annē c xi

At bonde sōn i felligh haffuer icke forlōdes c xij

Om sōn fōre sin kone in til sin fadher oc modher
c xij

Hwat fadher tōff selie sūth barn i hende c xij

Om hiemfredh c x
 Om eth spsken kaller a anneth at thet haffuer
 wiassneth c xoi
 At arff bedher arff c xoi
 Om siplsken skil om arff c xoi
 Om elste brodher quenes met andre spsken i sel-
 ligh c xix
 Om man quenes i encke bo c xx
 Om flegetredh barn c xxi
 At fader ene mo figh barn gide c xxi
 Hwem arff skal kreffues oc gialoh c xxi
 Om man tagher hoor kone withnde c xxi
 Om hoor born c xxi
 Om man dops merh mōgel gialo c xxi
 Hwar lege mā mo haffue flegetred m3 fig c xxi
 Hwar warie mo ware c xxi
 Om kone mā sin born oc there gooz gōme c xxi
 Om fader oc siplborn c xxi
 Hwar ep mā warie ware c xxi
 Om fletfgingh c xxi
 Hwar men sculle quenes c xxi
 Hwar iordh maa affhende c xxi
 Om kone iordh c xxi
 Hwar gānelt barn goot3 ma affhende c xxi
 Hwar iordh h scal kōbes c xxi
 Om things withne c xxi
 Om sielegifte c xxi
 Om mā seel sin iord oc wordhē ep laugt iord c xli
 Hwar som seel whiemelt c xli
 Om cratte word a hwat solt wor mer ellē mpu

Index pri =

ne c xliij
 Om man fier sigd at haffue kopt bode spstheres
 iord oc brodheres c xliij
 Hware men sculle iord wari c xliij
 Om by eller booskyl at c xliij
 Om ornū i by c xliij
 Om torpe skyl wedh atelby c xliij
 Om man sectes i wongh c xliij
 Om reeb a iord c xliij
 Hware men sculle dele sigd til rebs c l
 Enghen man ma forte bygge c li
 Hware om xij eggher sculle swarie c li
 Om en mās skogh oc annē mās iord mōdes c liij
 Om mage skift c liij
 Om solskift gangher i by c lo
 Om wari c lo
 Hware men sculle mølle bygge c loij

Concordantie Primi libri

Om arff in primis c xxiij
 Om kyns neffn li i c i
 Om xij eggher eeth li i c liij
 Om costebotz eedh li iij c xliij
 Om sam frendher eedh li i c xxiij et xx
 Om xij men edher eeth li i c xxiij c li iij c ar li iij c
 liij et lxij
 Om haretz neffn li iij c lxiiij
 Om hion skielnet li i c xxiij et c vi
 Om kōbe iord li i c vi et c xxiij
 Om fader mā holoe fine sønner li i c xxiij

Om brodher mo holde syltther li i c viij
 Om gifsthe maal oc hienifredh li i c xij z c xvi et c
 xxxij
 Om leer midde oc vo'dtect li i c xxxij z c viij et li ij
 et xvi z duobus capitul' sequētibz
 Om slegefred oc hēne bōm li i c xxi z c xxiij et xxi
 c z c xxxij z li ij c xviij
 At quinne ma forgoze sūth gooz li i c xxxij z c viij
 Om aar oc dagh li i c xxiij
 Om giordh li i c xxiij z c xxi
 Om trel eller closter mē eller fletfōring ma erfue
 li i c xxi
 Om marie c viij z c xxiij z tribus capitulis sequē-
 tibz z c xxiij
 Om slegefred bōm wordeetthe om there fader
 thigher there modher sūth c xxi li i S i
 Om fletfōring li i c xxxij z c viij z li ij c xxi
 Om iord li i c xxxij z c xxi et ad finē primi libri
 fere per totū z li ij c xxi
 Om siele gifft li i c xxiij z li ij c xxi in textu et in
 margine
 Om heud li i c xliij z xli
 Om thing sleffue oc lagdage oc geen maal li i c l
 Om forfalo li i c viij z c l S iij z li ij c xviij z xviij di
 c Si ep's nota ibi
 Om forte oc toffte li i c liij
 Om mageskift li i c liij
 om salskift li i c lo
 om marie li i c loi
 om melle oc fiske garde li i c ultimo

h ij

Index primi Libri

om things wiithne li i c xxxviij z c xxxviij
om kirke iord li i c xliij z lo c
om kone ma barn dōbe oc huat fie scal ther barn
dōbes li i c ij
om oldarff oc om arff gangher ighn til oldesad
oc oldemodhē oc om brodhē erffue spāher oc spā
ther brodher oc brodher tagher to dele oc spāher
en deel li i c liij
om bonde erffuer i kone iordh li i c vi s i
om kone ma erffue i bonde iordh li i c vi s ij
om stiftbarn scal haffue sin arff forst li ij soltima
om mā ma wārie wāre ther haffuer meen for an
thn older eller wiith eller fletfōring li i c viij s i
om mō eller encke ma sorgfōre sūth gotz li i c viij
z c xxxij
om modher ma thage lige lodh wed stibarn li i
c ix
om wārie eller fader eller oldesader mme selie
eller affhende bōrne iordh li i c xxx s vi
om modher ma fange bōrne iord til wethē giald
forti hron fortharet henne iord m3 thm i felligh li
i c xxx s ij
*De cōsuetudine qñ cōtrariaē legi utruz v3 li i c i in
margine z in plogo in danico c i quasi in fine
Utrum voluntas defuncti sit adimplenda li ij c
plo in margine.*

Incipit liber Secundus.**O**m sandmen Capitulū prīmū.

In quolibet hareth debent esse octo veridici duo in quolibet fierthingh sed de nulla cōmunitate q̄ dicitur fellegh et de nulla prochia plures q̄z unus quilibet illoz debet habere possessionē i illa fierthingh in qua ipse est veridicus ad minus villicationē hoc est fellegh bryde et nō colonū Itē nullus pōt eos destruere v̄ distituere nisi ipsi demerauerit suū boos loth piurando vel si receperint maiore pductiōe q̄z deberēt qd̄ dicitur hestelie tñ nullus pōt utrumqz habere exactiōnē et veridicam in vno hareth.

Om sandmen Caplin prīmū.

Sandmen sculle wære otte i hwert hareth tho i hwert fierthing aff enghn felleth aff enghen kicke soghn tog mere en een hwer ther scal haffue enghn i thñ fierthingh ther han er sandmen i ath mynste selles bryde oc ey landebo Enghn mā mo thñ oc afftaghe vthñ at the forswarie the boos loth ellē tage mere hesteleie en the sculle Tho mā enghn mā i eeth hareth haffue bode leen oc sandmenz eedh.

In quolibet hareth 7. Simile de testibus sinodalibz de qbz xxxv. q. v. epūs vel sunt sicut publici notarj iurati et hic in fine q̄ idem non potest esse aduocatus et veridicus ratio qz idem non pōt esse iudex et testis cū diuersa officia sint diuersis distribuenda p. c. Singla de prebend in vi et nemo potest habere duo officia in eadez causa de testi. insup p̄ber in almanā dicunt bedelli iudicj tales dictāt suās et q̄ vincunt sunt

falsarij & infames simile i l ff ad legē cor de fal l lucti? ff de hys
q̄ vocantur in famia Nota hō legaliter conuict? non pōt re-
cipi i neffningh vñ veridicū vñ denoiatū ut cor p thord § lxxvi
et infra e.c.lxxvñ q̄ conuictus in glo et in textu Itēz frēs bona
mobilia bondonū in cōmunitate habentes nō pñt cōpelli ad
hoc ut accipiant veridicā et fiant veridici ut hic et simile in-
fra li.ij.c.xix. Si puer in primo.

Chwre om sandmen sculle swarie c.ij.

Ueridici dñt iurare de homicidijs de violētia
mulierib? facta de markeskel de possessioni-
bus eccliaꝝ si plus sit q̄z marca argēti de mutilati-
one que dñt affhogh de quadā iniuria que dñt herre-
werk de vulnerib? de ligatiōe q̄ dicunt bandh.

Om sandmen Caplm ij

Sandmen sculle swarie om man drab om aff-
hog om quinne tect om herrewerk om mar-
keskel om saar om gudzhows enghū om thet er-
mere en mark sölff om bandh.

Chwre sandmen sculle swarie c.ij.

Ueridici debēt iurare in placito totius, certe q̄
dñt landzthing de homicidio de violentia mu-
lierib? facta de herrewerk de affhog & si quis fue-
rit delatus de ppria libertate per vñ alterius.

Sed in placito cuiuslibet hāreth debent iurare de
bonis ecclie si aliquis bonda cōtenderit cōtra eā
& de vulneribus de markeskel in illo hāreth ubi ter-
ra illa icet de qua contenditur.

Chwre sandman sculle swarie c.ij.

Sandmē sculle swarie a landzthingh om mā-
drab om quinne tect om herrewerk om aff-
hog oc om nian vordher fōrth meth wold aff fin

eghē fcellc En a haretzthing om gud3 hwas eghn
weoh bonde oc om saar Om markeskel i th3 sam
me hareth thet dele iordh ligghe.

Veredici de quibus debent iurare simile in l cognitō ff de
officio eius cui mandata est iurisdicō et ff de iurisdicōne oīm
iudicū li ij et ij q uen omnia sunt cōmittenda in floribus
ut ibidem Nota hic dubitatur per quos veredici citātur ad
placitum generale respondetur ut in cor istorū primorū duorū
capitulorū per thord § ij. Nota q violentia vna distīctiōe fit
tribus modis scilicet captiuitate dilatione et ligatione pmo
captiuitate ut infra c c lxxix Siquis § ultimo et in glo. Itē
dilatione infra eodē c xxx Siquis § ultimo 3 i cor § xci 3 §. xxi.
Item de legatione ut hic c. ij. in fine et hic c. ij. et infra c. xxx
§ ultimo et in cor § xxi. Veredici debent iurare Nota clericus
ordines habens et coronoam Si vulnerauerit vel occiderit lan
cum vel conuerso super hoc non debet veredici discernere.
Thord § ij. Nota quoduplex est violentia notatur infra li. ij. c.
xlvij. Veredici Markeskel scilicet in loco rei simile c statutuz
de rescriptis in vi et c. sane de foro competenti Si quis fuerit
delatus de ppria libertate vim et qualiter ista vis legiti
time habet fieri declarat in cor thord § ij. q. ij. et infra c. c. xxx.
Siquis intrauerit § ultimo Veredici debent iurare in placito
cuilibet hereth de vulneribus et intellige de vulneribus ante
mortem vulnerato inflictis sed post mortē debent iurare
de morte et non de vulneribus ut infra c xij in glo.

Thore sandmen sculle i kalles c. iij.

Per litteras regis debz quilibet veredicus in
statui et in placito illius hareth in quo debet
esse veredicus 3 exactor regis debet eos cum iura
mento assumere Itēz sic iurabunt qui instituuntur
sic deus iuuat eos q nec prece nec p̄cio nec ppter
amiciciam alicuius nec ppter fauorē cognatorū
aliud faciunt qz qd iustū fit in suo iuramento.

Thore sandmen sculle i kalles c. iij.

Bom̃gh̃s breff scal liwse sandmen i oc a thz
hæretzingh ther the sculle wære sandmenz i
oc kom̃gh̃s ombosmā scal thm̃ i edhe. oc so scul
le the swærie ther the edes i so hielpe hannū gud
at han scal ep gðre for gawe eller for frenscap el-
ler for noghet wild annet en thz reteste oc thz san-
nelle ther han wed i hans sandmāz eedh.

Per litteras rē Tangit de iuramento veridicorū simile est de
testibus de quorū iuramento in glo. c. frateruitatis de testi. §
c. i. l. testimoniuū v. l. eos sic etiā iurat uotarius de q̃ notat in
c. clericus ne de. vel monachi Per litteras rē Nota q̃ priores
lrē valent nisi qui primas litteras impetrauit eis illegitime
vltus fuerit aut ex malicia aut ex negligentia de rescrip. plex
et infra c. x. Si rex § vltimo Itē littere secūdo impetrare prio-
ribus p̃iudicant si de eis mētiōē faciant de rescrip. c. ceterum
Item si expresse nō continet nomē ei⁹ q̃ impetrauit vlt impo-
trare facit § de pba l ad pbatōē non valet Item nō valet
si expresse non cōtinet nomen eius quē vult cōuenire scz reruz
ij. q. iij. c. quisqz. Item Nota q̃ vltimū testamētū indicatur
firmus alijs quia testamētū cuiuslibet hoīs post mortē con-
firmatur et nouissimū hoīs testamētū immobile persenerat
de cele missaz c. martha Itē Nota q̃ rex extra p̃uinciaz suā
nullum citet sed aduocatus regis infra p̃uincia ex pte regis
impetat et conuincat Thord § rix.

Om sandmen tage mere en rette hesteleie
Caplm v.

Si pbatū fuerit p̃t̃a veridicos q̃ recepit vlt
tra dimidiā marcā argēti pro eoz hesteleie q̃
quidē dimidiā marca argēti diuidatur inter illos
omnes octo licet vnus eoz recepit amittent primo
suū boodloth z postea suā veridicam Item qui vo-
cauerit auxiliū veridicorū hoc ē hin thē sandmē kal-
ler op siue iurauerit cū eo siue contra eū l omnino

45
nichil tñ debet eis dare hesteleie Item in eodē pla
cito ubi debent iurare dñt recipere suum hesteleie
cū testimonio placiti tunc postea nō oritur inde cō
tentio Sz si detentū fuerit eoz ha hesteleie ultra tha
ma thz deles meth raan.

Om sandmen tage mere en rette hesteleie c.v.

Unde sandmen ther i prōwz at the tage me
re hesteleie en thet reth er tha haffue the sōst
forgiort there boodloth oc sithen there sandmēz
eodh There rettthe hesteleie er alle otte en half
mark sōlff togh at en tagher then halfsue mark
sōlff tha scal han togh skiffte thm e mellom alle an
dre sandmen Hin ther sandmē kreffuer op hwaat
heller the swarie meth hannum eller a modh ellē
icke meth alle the scal han togh giffue hesteleie.

At hz samme thing ther the sculle swarie ther scul
le the ther hesteleie tage meth things withne tha
kommer ep sithen dele A En holles hesteleie
ther ower tha mo ther deles meth raans dele
effther.

Si probatum De solario veridicorum simile de solario ad
vocatorum & de suffraganea et de sumptibus testium ut § de tes
tibus lqm sed alia posita sunt specialia Item licet marca ar
genti sit multiplex tñ hic in legibus et in communi loquela
danica atqz litteris intelligitur ut hic de quinqz solidis gros
sorum nisi adiectio alia fuerit apposta ut quia marca argen
ti colomensis vel aliter Item hic est defectus in isto capitulo
qz nō loquē de veridicit in villis forensibz qñtū soluāt p suo
boodloth iste defectus corrigitur per thord § xi Nota Secula
ris ptās que quicerit clericū in iudicio seculari secūduz esti
mationem iniurie condemnabitur in expensis et dampnis
p iudicē ecclesiasticū de iniur § dāp da c olim Itē Nota snia

contra clericum in iudicio seculari sic lata per iudicem secula-
rem et nulla quia nullam habuit iurisdictionē in ipm. lance
em non licet de clerico legem dare xvi. dist. bñ quidem xvi. q.
vñ. non placuit immo tanqz sacrilegis fuerit puniendus eadē
cā & q eadem Siquis principū et quia in hoc offendit ecclesial
ticam libertatem et ppter hanc iniuriam punitur in expē-
sis quas ppter hoc fecit dāpna que pertulit tali occasione re-
sarciat ut patet in textu c. olim ubi d: q taxatione x. debz in-
dex taxare pmo de expē et dāpnis in iudicio petetis ij. q. ij.
offeratur v qd fieri et postea debet iurare et tali iuramento
stabitur tanqz legitime pbatum Cōn vi. l. Si qñ ij. q. i. In
pms & ut s de hys q vi metus ut cā fi. c. vlti ubi de hoc ver
in predicto c. olim et confor pisa. in v libellus § ij. Item seu et
Nar sandmen sculle sworie c. vi. (re indi. c. cū te.
Intra minus qz sex septimanas non perficitur
loghmaal cū verediciis quia ad hoc debent esse
tria placita & inter qolibet eoz dimidi? mēsis In
pmo placito debz publicari causa id ē lirose lūth
loghmaal tunc prefigendū est eis placitum ad di-
midium mensem et veredici citentur ad placitum
tunc in tercio placito vnus conqueritur et alter res-
pondet et tūc testimonium proferetur qz veredici
sunt rationabiliter euocati hoc ē loglige til kraff-
de ut de causa illa iurare et sine iudicio nō tenen-
tur et postqz iudiciū prolatum fuerit tūc nō possūt
dimittere quin oportet eos iurā de causa illa sub
periculo suor boolloth Sandmē oc raās neffing
pnt de omnib? suo iuramēto iudicare ad que fue-
rint logliget il kraffde. i. citati in oī tēpore āni quā-
do tenetur placitum quia latrones qui dicuntur
mordher et fures et predones nunqz debēt pace
perfcui quia nulli dān pacem.

Nar sandmen sculle swarie i vi.

In thet mynne en sex vgher fulkommes logh
maal m3 sandmen forti at ther scal trp thingh
til hal fue monz mellom hwerth & thet fōste scal
man liwse syth loghmaal oc thet ther mā skadhē
tha legge men thm halff monz thing fore oc steff
ne sandmen cil thingi tha a thet credie thing sec
ther en oc annē swarer oc lade withne thimoghe
at sandmē ere loglige tilkrassde om atswarie tha
scal dom til ganghe ath thm bōz om atswarie.

Sithn dom er tha mwe the ep forlade thz othn
the sculle swarie oc there booslooth ligghe there
wedh Sandmen oc raans neffingh mwe sailie
om alt thz ther the ere logelighe tilkrassde alle ti
me o3s ther thing holdes forti at mozdhe oc thpff
oc raans men sculle aldzig fred hassue thi ath thi
frede enghen man.

Infra minus statio est quia cum matura deliberatione de
bet sententia simile in § curare de accusationibus insti et c. i.
de dilationibus Non possunt dimittere simile de notario pub/
lico quicūq; fuerit requisitus tenetur facere instrumentū re/
quirenti et etiā omni tempe omni tempore quia latrones
fures &c non debent gauderi feriis quia periculū est in mo/
ra ut notatur in c primo de feriis de immunitate eccle c inter.
Item qd iuramētū veridicōū et neffuigoz et denomiuatorz
sic stabile Si infra sex septimanas non impeditur super suo in/
ramento Thorō § xxviii. Possunt de omnibus suo iuramēto
iudicare &c Nota in dieb; feriatis iudicia liberalia que ad pie/
tatem pertinent possunt tractari sicut p insignes latrones et
fures punientur § c. l. ij. Hec henricus in summa ti. de fe. Itē
vbi actio vel res sit tempe peritura puta actio furti iniurie
dampni et alijs v3s de iudic. significauerūt ut ff e li § excipi/
untur et l. ij. et in cā. vero que pertinet ad pacem et concor

diam quolibet die feriato possunt expediri § e.l. vlti. transac-
 tiones pacta ut ibi ver. Hec faciunt causas vestis tractare
 diebus Pax celus admissum manu missa res peritur a Ter-
 minus aspirans mora testis abesse volentis Cuius potestati
 patrie ius filius exit Hec ver de feriis e coquestus in magna
 glosa in fi. 7 de ista materia que infra eodem e lxxxi. Sabbat-
 to in glo. Iudiciu pferetur q tenetur de causa illa iurare et
 Nota non debet veridici discernere admonitione illoru spilling
 qui ipsos ad discernendu inuocant sine consensu executoris cau-
 se et talium spilling qlibet soluat bondoni tres marcas et re-
 gi tantum thord § xxvii. Nota exequi. i. aliquid perficere ad ef-
 fectum ducere. i. ad finem rei ducere e Infra minus vce De illis
 spilling q infra e. c. ii. q. uessing Stethes laudm eil rhings
 et Item non debet aliquis ad placitu generale veridicus ci-
 tare nisi executor cause vel aliquis alius ex parte sua ad hoc
 in placito constitutus vel aliquis qui veridicoru hesteghe
 exsoluere sufficit cum emenda si conuincatur quia sunt hesteghe
 leghe non exposuit legitimo tempe thord § iij.
 Nota hic scilicet in capitulo Infra minus. corrigitur dubium
 de stockenestru q prosecutio causarum que fit per stockenestru
 fieri debet per quindecim dies per tria placita et non per sex
 septimanas hec thord. § viij.

Skyl sandmen at Caplm vij.

Si discordauerint veridici tunc ratu erit qd plu-
 res faciunt nisi ita sit q octo meliores de pro-
 uincia et episcopus testificati fuerit vel q fecerint
 vlogh vel vreth vel vtrumq Sed si omnes iura-
 uerint vnu et tamen manifeste periurant ut si iura-
 rent aliquem occidisse alium qui illa die non fuit in p-
 uincia illa que dicitur bygd tamen bene possunt
 demereri suum boodloth quia veritas semper de-
 bet periudicare legi Sed si omnes vnum iura-
 uerint et meliores illius provincie ipsos non incu-

lauerint ratum erit qđ iurabant Si quidam veri
dici iurauerint in placito uno et aliq nō sint in pla
cito tunc debet eorum impedimentum pronūcia
ri ut qđ vel nesciebant vel fuerunt legitime impe
diti tunc debent ipfi iurare in proximo placito se
quenti vel iterū suum pronūciare impedimentū z
si in tercio placito non iurauerint amittent suum
boos loth si essent in terra illa et extra lectum egrū
rudinis.

Skypl sandmen at Caplin vñ.

Skypl sandmen at tha scal thz stande thet flest
giorde for vthn ene thet ath the besthe bygd
men oc the sannelste otte oc biscops withne ath
the haffne enthñ giorth walogh eller wreth eller
bōdhe.

En swarie the oc alle eth oc tho so apenbarlige
a meen athhwer man wædh ath the swarie me
en so som ath the swore annen man til annes ba
ne ther ep wor i the bygd ther hin worde drapē
i ellē a thet landh tha mæe the tha wæl thet boos
sloth forgiore forti at sandmē sculle ep wære riger
eller hōrer en loghen.

Om the fleste gode men i byghen setthe them
ep oc swarie the alle eth tha scal thz standhe.

Swarie somme sandmen a eth thingh oc ere
the andre ep a thingi tha sculle men there forfald
gore enthen ath the ep wilthe thet thingh eller
the wore i laghe forfaldh so som fōre er melth.

En swarie the ep a thet thredie thingh effe
ther ath the andre swarie thaba there boos

loth om the wore innen landes eller othen fima
ghe lengh.

Octo meliores de puintia et Episcopos testificati fuerit et
Nota pot aliquis pace priuari in testionio eorunde l; veridici
iurauerint qd pace heat et emendat et illud tenendu e in oib;
causis p qbus aliquis conuincit vel dfendit per placiti veri
dicos neffningos et denominatos thord p x. Item Si aliquis su
per quacunq; causa testimoniū habet et aduersarius su? simi
liter habz tūc illud testimoniū tenendu est p firmo in q epus
et oc to meliores illius hareth testimonio suo cōsenserit thord
§ xx. Item quidqd iudex ligauerit iuste et non errantib? clau
bus scilicet faciat extra cōscientiā ptra iusticiā in grauamē p
tis et in iudicio et per grām ligauerit erit ligatū celis disti de
pe. c. qd peniteat per io. xxiij. q. v. remittitur et per archid hec
ar. in c. ad aplice in d ligaueris de se et re iudi. in vi. Et epus
testificati fuerit Si aliquis epus vel ei? officialis leges firma
uerit et eas solueret fit ipe exculatus et leges date cessari nō
debeant thord § xv. Si discordauerint Qualiter meliorib? cre
ditur simile l in iureiuradi § i. de testi. et §. c. li. li. primo Item
pnt reprobari per alios ptes et meliores sicut notarius pub
licus reprobat per testes ut in c. iij. de pba § et si oīs con
cor l placuit § de iudicis et cfi de traslac § Si quiddā simile de
testi qd excoicent si scdo vocati nō cōparuerint et de alijs cōtu
macibus nisi fuerint una pemptoria pro oibns ut in c. i. de di
lationibus Nota hic dubitatur Si discordauerint testes per
quos falsi testes conuincantur rūdetur ut in cor thord § ij. et
§. li. i. c. xxviij. in glo. Item nota qd crimina dnt apertissimis p
bationibus pbari § de pbationib? l sciant et infra c. c. xv. Si
aliquis in glo et infra li. iij. c. lxiij. Si imputatū in glo Nota
hic est defectus quia in isto § Sed si oīs textus nō loquit qd
pace priuatus debet restitui pace sua veridicis legitime pro
pūrio cōuictis et talis defectus corri per thord in cor § xviij.
Item in isto eodē c est alius defectus quia textus iste nō loquit
tur si aliquis pot nichilomin? pace priuari si testimonio epi et
alioz fidedignoz veridici fuerint p pūrio legitime conuicti
licet veridici iurauerint qd pacem habeat et emēdat et iste de
fectus similiter corrigitur per thord in cor § p x. et utrum ista

correctio tenebatur in alijs causis de neffningis & denotatis ibi/
de patebit Nota in isto c Si discordauerint & c ad huc alius
defectus qz textus iste nō loquitur qd agendū sit Si executor
cause fuerit pūctus in alijs ptibus & hoc nō fuerit notorium
vtrū discernat veridici neffningi vel noiati iste defectus cor p
Thord in cor § xxiij. Itē nota qz hic est defectus in isto c Si
discordauerint de homicidio q defectus cor p thord § lxiij Per
lras regis Quartū caplm secūdi libri Nota qūo debeat puni
ri qui lras regis illegalit ptra aliquē imperrauerit declarat
in cor thord § xxxv. Si discordauerit § iij. Si quidam veridici
Nota quis iste textus loquitur de veridicis legitime impe
ditis tū hic subintelligitur de veridicis neffningis et denota
tis violent impeditis qui defectus corrigitur p thord in cor §
lxiij. Nota in c vj. sez Si discordauerit i § Sed si omīs in fine
di qz veritas sit p octo meliores de puincia & ipm i iudicio dis
cussa & in iusticia p eodē finita & simile de p iurio in lege xij.
hoim ppetrato qui quidē lex rata maneat & firma donec per
octo meliores de puincia et epm cōvincatur sed alio modo
manifestatur ut p iudicat legi sez p euidentia facti in aliquo
crimine ut extra ar de co. ha. ele. & mulic. tua & c. fi. & infra
li. ij. c. lxxv. Si quis imputauerit et alio modo si sit de hoc in
placito confessus ut infra c. c. lxxix. Si quis captinatu vel le
gitime conuictus ut infra eodem c. vi. Si quis iuratus in
fine Biscops vithue Nota Si pace puatus pōt testimonio epī
et aliorū fidedignorū veridicos convincere debet pace sua re
sterni Thord § xxiij.

Om man drab Caplm viij.

Si occisus quis fuerit quinta feria post nonas
vel aliquo dierū añ quintā feriam & placitum
vniuersale qd vocatur landzthing sequitur in pri
mo placito tunc tenentur cognati occisi illud pub
licare qd dr litwse in eodē placito & si occisus fuerit
quinta feria post nonā tūc pnt expectare ad aliud
placitū qd proximo fuerit prosecutū.

Om man drab Caplm viij.

i iij

Draþes man a torsoagh for noen eller hwil-
khñ dagh for torsoagh æt et landzthinga thñ
neste lōwerdagh tha sculle frēdher thz limse a thz
samme thingh En draþes mā effther noen a torf
dagh tha mme the byde til annet thingh ther er
nest effther.

Si occisus q̄s æt Nota Siquis in aliquē vīdictā tulerit pro-
pter excessus cognati vel amici sui hic nō loquitur & ideo cor-
rigitur qd̄ inris sit per thord § lxi. Nota hic fit quedaz correc-
tio p̄ thord § liij. p̄tra eos qui interfuerint morti alicui? quā-
ta fuerit emenda circa regē & cognatos interfecti Si occisus
infra quartū tēpus accusetur homicidiū et est locale Si occi-
sus quis fuerit æt Itē De therweds bood qui morti alicuius
interfuerit soluat heredibus interfecti sex marcas & regi tres
marcas Thord § v. Item nota q̄nis textus iste loquit de ho-
micidio generaliter tñ si vxor alicuius occiditur opere vel mā-
dato vel consilio utrum veridici vel denominati de hæreth dis-
cernant corrigitur per thord § xxi.

Om ep males loglige effther t̄ ix.

Si legaliter non fuerit prosecutum .i. om logh-
lige males ep effther oc limses ep som logh-
er et placitum qd̄ dicitur landzthings preterierit
tunc nullus potest prosequi cām illam que dicitur
effther male sine licencia regis Et si rex non de-
derit licenciam prosequēdi causam que dicitur eff-
ther male tūc nichil amplius potest extorqueri q̄z
iusta emenda hoc est xviij mark ther hoc est t̄p̄n-
ne atten mark penninge sufficiens valoris vel ar-
genti .i. cautio vel iuramentum quod dicitur k̄pn̄s
neffn si negauerit incausatus Et si ille qui causaz
debet prosequi noluerit hoc est effther male in pla-
cito quod dicitur landzthingh et noluerit petere li

tenciam a rege infra dieti et annum ut prosequi
possit causam tunc debet rex adiudicare reum ad
emendam si confessus fuerit et si negauerit defen
det se cum hpnis neffnd Et si ille qui in causat no
luerit aliquid istarum acceptare tunc debet rex ip
sum iudicare excusatus pro causa illa quia nullus
debet contra alium aliqz fouere similitatē qđ dicit
bōle saagh.

Om ep males loglige effther c. ix.

Males ep loglige effther oc liwles ep som logh
er oc for gangher landzthingh3 tha mwe mē
ep effther male othen komghens orloff En giff
uet komghen ep orloff tileffther at male tha kan
han icke fanghe ther effther male mere en retthe
manne bōdher thet er trynne atten mark pennin
ghe eller ful sēlft wprthingh for so manghe pen
ghe eller hpnis neffnd om hin dpl ther for saagh
er En wil hin ther effthermaal skal haffue ep eff
ther male a retthe laghtthingh oc ep fanghe orlof
effther ath male aff koninghen indhen dagh oc
iamlingh tha skal koninghen male hin wedh bō
dher ther for saghen er om han gangher wedh
En dpl han tha ware wedh hpnis neffnd. En
wil then ther secher wedh enghe thylle tage thē
sauth er tha er komghn skploug at ma le thn ther
sech3 wor oc hans frēdhē anghēlōs oc orsage for
the dele forthi ath bōle saag skal enghen wedh an
nen bare.

Sufficiens valoris vel argēti cautio ēē Mora cautio est no
mē gūale oīm securitatū cū quis securus redditur per ipsaz

de eo qđ sibi pmissetur Nota cautionū alia fideiussoria quia
fideiussor ē qui se p alio obligat ad satisfaciendū alia pignora
titia quia pignus ē vadiū qđ p aliqua re datur ut postea re/
colligatur alia ppotecaria est cū res comedatur sine depōsi/
tione pignoris l' cautione sole interueniente alia iuratoria q̄ in/
telligit qñ vdoniā cautōem prāre nō pōt alia cyrographoria q̄
fit qñ scriptio manu p̄pria debitoris datur creditori Si lega/
liter v̄ Tractatur de in integrū restitutione infra annū v̄ di/
ez simile de restitutione minoris et simile de supplicatiōe p̄n/
cipi porrigenda ¶ De precibus impatoris offerendū per totū re/
fi ille fa l qui accusare ¶ De edendo q̄ sine accusatore nullus
debet condemnari ut l' iubemus ¶ De p̄bationib⁹ Nota q̄ta
fuerit emenda interfecti quere infra libro tercio c. xxi.

¶ Sufficientis valoris vel argenti catuio v̄ Nota fm l'impe/
riales ff mād l' si mādato qñ nomine sufficientis cautōis intel/
ligimus pignora vel fideiussores concordz in pre textus hic in
v̄ sufficientis valoris et infra li. iij. c. xxi. In principio etiam con/
cordet her de conuersione coningatorum c. ex publico in v̄ suf/
ficienti.

¶ Om kōmghñ giffuer effther maal c. x.

Si rex dederit alicui effther maal tūc debet il/
le publicare illō qđ dī limse p̄ lrās regis i pla/
cito qđ dī landzthing q̄ ip̄e optinuerit effthēmaal
post p̄gnatum suum occisus et i placito debet pub/
licare occisorem illius quod dicit limse sicut fuisset
occisus i illa septimana ante proxima z postea p̄/
sequi cām suā quod dicit logmaal sicut p̄tractū est
de homicidio Sz si q̄s optinuerat lrās regis ad eff/
thē male z nō fuerit eis v̄sus in tribus placitis sed
celauerit in trything nichil valebunt.

¶ Om kōmghñ giffuer effther maal c. x.

Giffuer kōmghñ effther maal tha scal hin thē
effther mall limse m̄z kōmghñ bress a landz

thing at han hafuer fanghz effther maal effther
fin døde frende oc a thet thing scal han liuſe thū
dōdes bane ſo ſom han wor dōdd i then ſamme
oge ther neſt fore oc ſylge ſithen ſūth logmaal ſo
ſom ſøre er ſaut om man drab En ho ſom til eff
ther maal fangher komghns briſſ oc dpl thet .trp
thing tha er thz ſaplough icke hannū atdwe.

Si rex ꝛc Nota in fi qualiter perditur ius ad qđ quis reſti-
tuitur per lapſū triū placitoꝝ ſicut reſcriptū per lapſum unū
us anni ꝑ c. Si autē et c. clerumqꝫ de reſcrip. Itē qualiter ꝑ-
ditur ius nō inuenientis debito tempe ad exigendū debitū vſ
hereditatē vſ c. xxiij. quicunqꝫ li. primo et ſimile infra e. c.
xxxiij. qui voluerit ꝫ ſi reſtimoniū et infra e. c. lviij. qui volue-
rit Si rex dederit ꝛc Nota q̄uis textus iſta loquitur de illo
qui obtinuerit effthermaal tñ non facit mentionē de premio
laboris illius qui fuerit executor homicidiꝫ ideo defectus huiꝫ
c. cori ꝑ thord ꝫ lvi. Itē Nota utrū aduocatus regis pōt aſſu-
mere ſibi executionē cauſarū in illo hāreth vel villa forē ubi
eſt aduocatus iſtud dubiū cor ꝑ thord ꝫ lvi.

Thwilke ſandmen til ſculle Caplm xi.

Vicunqꝫ fuerit homo occiſus ſiue in villis ſa-
renſibus ſiue alibi tunc debent illi veridici iu-
rare qui ibi ſunt veridici ubi fuerit homicidiū ꝑpe-
tratū ita etiā debet fieri de oibus de quibus veri-
dici tenentur iurare.

Thwilke ſandmē til ſculle Caplm xi.

Hwore ſom mā wordher dra ben huat heller i
kōbing eller a land hxedhñ ſom han er hellā
tha ſculle the ſandmē e om ſwarie ther ther ere
ſandmē ſom gerninghñ worder giord Thz ſam-
me er log om alt thz thē ſandmē ſculle om ſwarie
Thwor ſandmen ſculle ſwarie c xij.

Si veridici voluerint iurare aliquē ad emēdaz
 sic iurabūt sic deus adiuet eos q̄ ille vindi-
 cavit vel vulnus vel ictus vel roact? fuit ad defen-
 sionē vite sue vel rerū suarū z tenet ppter hoc frui
 pace S; si noluerint eū suo iuramēto pace priuā-
 re tunc debent iurare q̄ ipse interfecit hoiem inno-
 centē z tenet ppter hoc pace priuari S; si cā mor-
 tis q̄ dicit bane saagh publicata fuerit i placito qd dicit
 landzthingh tūc tenent veridici suo discutere iura-
 mento quid fuit causa mortis que dicit bane.

Thwar sandmen sculle swærie c. xij.

Alle sandmen swærie man til bōdher tha be-
 de the thm so gudh hielpe at thm mā haffuer
 anthm saar eller hogh eller wor nōdt til at swærie
 sūth eghz lūff el'er sūth eghz gootz oc bōd fin fred
 forti at holde En wille the swærie hannū fredlōs
 tha sculle the swærie at han drap saghelōs mā oc
 bōd fin fred at mpsle En om bane sagh wōrdher
 lūff a landzthingh tha sculle sandmen fange hā
 num bane man oc hwaat hannum wōrdt til bane
 oc lūffs lath.

Ubicumq; fuerit &c Nota hic ut videtur corrigi error et re-
 mouetur dubiū de arrestatione So scriff landzdomer oc andie
 gode men meth hannū afflandzthing Thw som besertis log
 lighe i berck eller i kōbīng oc mo thz deles meth hōringh om
 thz forsmes m; sandmen oc scal bōdes ther fore i; mark bō
 dhū oc so kōmīghū at munske Hec scripta sūt de placito toci?
 terre Anno dñi M. cō. lxx. Itē Nota homicida ex industria .i.
 ex pposito innocentē per insidias occidit occidendus est secus
 ex causa ar. xx. q. i. Si q̄s nō reatus et infra in plurib; capitul
 p insidias si xliij. di S de hys iste q̄ p aggressionis insidias oc-
 cidit ab ecclā emunitatē nō habeat de tali loq̄e hīc sc; i pma

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a later addition or correction.

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, partially visible.

et de homici nec public? latro extra de immunitate ecclie c iter
alia et qñdo liceat vnicuiq sine se vindicare l.i. vñ. vñ. q.
iiij. sicut antiquitus Item qui ea spe in ecclesijs vel cimiterijs
delinquunt ut ibi libereantur non defenduntur ibidē extra de
immunitate ecclie c ultimo.

Om teghñ giald Capim riiij.

Emēda fuerit exhibita hoc ē om both festes
hiemme et non fuerit discultum de causa cum
iuramēto tunc tenetur rex habere teghñ giald hoc
est xij marcas denarioꝝ Sed si aliquis iurat? fu
erit ad emendam tunc rex nichil amplius p̄cipiat
q̄ tres marcas de curia sua pro blodwide huc fu
gam inierit huc moriatur.

Om teghñ giald Capim riiij.

Estes bood hiemme oc wordher ey swozen
om tha a kōmghñ tegeñ giald thz ex xij mark
penninge En swaries man til bōdher tha tagher
kōningh icke mere en blod wide En flpr hā fred
lōs eller dōp? tha a kōninghñ aff hās bo iij mark
for blod wide so at han oc tho holler hn fredh.

Si fuerit emenda statio istius est ut exemplū alijs pateat
ideo in publico fiat cōpositio et nō in secreto al' pena cōmittit
publice cū vtilitatis est ne crimina maneāt impunita de sen.
excōit c ut fame.

Om affhogh Capim riiij.

Evoluerint veridici suo iuramento aliquem
pace priuare pro affhogh tunc debent iurare
q̄ ipse recepit hominem innocentem et duxit euz
ad lignū quod dicit stock oc hamleth hanū z tene
tur p̄pter hoc priuari sua pace et q̄ possit eum
ita bene occidere sicut demēbrare ita Et voluerit

ipsum iurare ad emendā tunc dñt sic iurare qđ il-
la vice nec voluit ipm demēbrare nec occidere sed
qđ factū est ex improviso vēit ⁊ ppter hoc tenetur
frui pace sua.

Om affhogh Caplm xliij.

Alle sandmē swarie man fredlōs for affhog
tha sculle the swarie at han togh saghelōs
man oc ledde til stock oc hamlede hannū oc er for
thi skplough fin fredh atmpste oc matte om wel
tage aff hānū lōft som lymme En wille the swa-
rie hā til bōdher tha sculle the swarie ath i thū wai-
ther the mōdes tha wille han ep lōft aff hannum
taghe oc ep lymme oc thet skede affwode oc er thi
skplough fin fredh atholde.

Si voluerit ⁊c Melius est qđ iuror supercredulitatē qđ hic se-
gitur pplexitas sicut s in c. xij. di. c. tñ est.

For hwilketh affhogh sandmen sculle
swarie om Caplm xv.

Oe quolibet affhogh ita bene de oculo sicut de
alia mutilatione tenentur veridici iurare ubi
cunq; et p quocunq; affhogh emēdatū fuerit fieri
thingh mā bōdher pōt pro illo affhogh homo p-
uari pace sua.

For hwilketh affhogh sandmē sculle
swarie om Caplm xv.

Om alhonne affhogh so wel om ome som an-
neth sculle sandmē om atswarie Hwore sō
fierthing man bōdher bēdes for affhogh ther mo-
man swaries fredlōs fore.

Oe quolibet ⁊c Nota hic in c. primū sup mutilationez quo

ad p̄uaricationē pacis equipari homicidio sic alibi quo ad iei
regularitatē in cle unica de homici & in v mutilec in glo. Itē
ubi soluit quarta ps emēda homicidij vide infra i li. iij. c. xxxv
Item Si discordauerint veridici neffungi vel denomiati qd
iure hic in isto c cor p thord in cor § lx.

Quoniam quinne teckt Caplin xvi.

Siquis sup aliquē cōqueratur de muliere que
vim passa est q̄ d̄r moltaghñ & si veridici volūt
ipm pace priuare cū suo iuramēto tūc dñt iurare
q̄ ipsa fuit opp̄ssa p vim contra voluntatē suaz &
tenetur ille qui eā opp̄ssit ppter hoc priuari pa
ce sua Et si notoriū fuerit q̄ ipsa nō fuit per vim
opp̄ssa tūc debent iurare q̄ nō opp̄ssit eā per
vim & nō contra volūtātē suam et tenetur ppter
hoc frui pace sua.

Quoniam quinne teckt Caplin xv.

Erec mā effchē kone ther m̄z wold er taghñ
oc wille sandmē swarie hannum fredlōs tha
sculle the swarie at hwn wor taghen meth wold
imod hēne eghñ willie oc hafft til haath kone oc
er thē thē hēne tog forti s̄aploug fredlōs atwore.
En er thz wittetherligt at hwn wor ep moltaghñ
tha sculle the swarie at han togh hēne ep meth
woldh oc geen hennes eghñ willie oc er forti skul
dugh sin fcedh atholde.

Siquis sup aliquē cōqueratur & De materia istius capituli
& aliorū duorū capitulor sequentiū notatur in l raptores c. de
ep̄is & clericis et l unica ¶ de rapen ūginū istī de publicis iu
dicijs Itē lex iulia de adulteris & extra de raptoribus c penl &
fi in quib? etiā notat de pena vñ cōmittit stuprum cū volē
te etiā sine rapen datur dimidietas bonor & hoc cognatis ve
hic per dictū c Item lex si in volente sine rapen est pena rapis

h.

talís in § fin aut in dicta l unica a fortiore cū raptu ut dicit l
raptores et l unica sed fallit si meretrix esset ut p glo dicti §.
Item lex hic in fi ubi ppter hoc Item melius dicit et pōt illo
modo obstaute pace sua frui ⁊ idē supra c. xiiij.

Om kone wordher woldtaghen c. xvij.

Oecungz mulier se dixerit p vim oppressam
cū prima possit euadere manus eius et in p-
pria libertatem venire tunc debent cōqueri vim si-
bi illatam coram villanis hoc ē for granner oc grā-
nekoner oc a kirke stekne et pstea in placito qđ
si fecerit psumēdū ē qđ sibi sit violentia illata ⁊ tūc
veridici tenent p illa causa iurare S; si tacuerit ⁊
sustinuerit postqz fuerit manifestū corā granner ⁊
grannerkoner qđ ita fuit qđ iste habuit et cōcubuit
cū ista muliere v; si ipa fuerit impgnata et prius
tūc psumendū ē qđ ipsa nō fuit violēter oppressa ⁊
tūc nō erit necessariū iuramentū veridicor. Item
quicūqz incausatus fuerit pro oppressiōe violenta
et veridici iurauerint ipm excusatū tūc ille qui qri-
monia mouet omī carebit emenda et lege pro illa
causa scz leer wīde quia maior iusticia semper pre-
iudicabit minori.

Om kone wordher woldtaghen c. xvij.

Hwilkhū kone sigh kaller woldtaghū athwā
fōrste spenne hwn kōmē aff wold oc i fin eghū
frelle tha scal hwn kare woldh ther wedh henne
er giorth for granner oc grannekoner oc a kirke
stekne oc fithū a thingi tha er wel ventelicht ath
henne er wold giorc oc ere sandmē forthi skplou-
ghe om so wordher melth atswarie En tol kone
oc thier effther at thz er apēbarec oc mā wedh ba

de grāner oc grānekoner at thū mā haßfuer haßte
thū konē ellē om hwan haßfuer haßte thū man eller
om hwan wordher meth barne oc karer ep fōre
tha er venteligt at hwan wor ep woltaghū tho thē
alligeuel wor ildhe m3 fareth oc thpffue ep sand
men til gāge hwo som lectes for voltechth oc swa
rie the hannū angherlōs tha er hin ther a deler bo
de skplo medh bood oc medh annen logh for leer
wide forti at mere logh taghē a thū mpyne bort.

¶ Quaecunq; mulier se dixerit per vim oppressam & si aliq; alicui abstulerit filiam sorore vel suā cognatā & ipsam carna liter cognouerit per nuptias vel sine nuptijs distinguant ve ridici suo iuramento utrum prima vice oppressa fuit vi vel nō liceat ipa postea consenserit & si iurauerint qd ipa oppressa fu it vi sit ipse pace priuatus et nichilominus discernant veri dici utrū fuit sibi ablata vel non sed si ad huc conuincitur sol uat bondoni xl marcas et regi tantū et preter hoc potest can sam hærverek prosequi si sibi factū fuerit tempore quo abla ta fuit cognata hec patent per thord in cor § xij.

¶ Nota quodplex est violentia. nota infra libro tercio c xliij. Quaecunq; propriam libertatē. in c ueniens de sponsa tacu erit. Nota qd prescriptio colligitur ex taciturnitate ff de inter rogatorijs actionib; l de etate § qui tacuit et cōsensu psum mitur ex ducturna taciturnitate ff de usurapionibus l cū qui dam § diuus et supra libro primo c xxiij. § ultimo de violen tia ibi et infra e. c. xviij. in fine.

¶ Quaecunq; mulier etce. Nota hic oritur dubium.

¶ Si mulier facit se a viro clandestine et voluntarie cog nosci sed postea consensum et voluntatem mulieris ad im plere renuens ab ea recedit mulier in frandem verse se p vim oppressam coram villanis et mulieribus circa ecclesiam et in placito horribiliter clamat utrum presumitur qd talis mulier fuerit per vim oppressa istud dubium corrigitur per thord. §. xxix. in cor et clarius in cor § xij.

Om lönligh Caplin xviij.

Si aliqua puella vel mulier admiserit virū clā-
destine cum volūtate sua et postea fuerit pub-
licatum licet ipsa tacuerit et nullum incausauerit
tūc possunt eius cōgnati impetere quēcunq; vola-
erint et ab ea recipere vel iuramentū cōgnatorum
suorū qđ dicit frendher eedh si negauerit vel emē
dam ic marcarū si confessus fuerit vel bōde hā-
māhelleth si noluerit stare iuri Sz postquaz cong-
nati semel recipiūt emendā pro ea si postea nolu-
erint cessare tūc nō possunt amplius cognati p ea
emendā accipere nisi violentia fuerit facta Sed il-
li qui ppinquiores eius tutores sunt hoc ē the thē
hennes giffcher maal woldher debent illud pseq
et nō alij sed de illa emēda ipa nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata sed cū voluntate sua fuit.

Om lönligh Caplin xviij.

Lader nogher mō eller kone ligghe hos sigh
i lōn m3 fin eghen wille oc wordher th3 opē
baret tho at hwn thier oc seether enghen man tha
mme tho frendher kalle a hwnem the wille oc the
wilde the gerningh oc haffue aff hannum anthen
frendher eedh om han dpl eller ic mark boot om
han gangher wedh En faller han aff loghen tha
bōde hans māhelleth om han wil ep stande til ret-
te En fithn frendher haffue en spenne bood for hē
ne tagh3 wil hwn ther effther gōre ilde oc latie en
oc taghe en annē tha mme frēdhē ep boot hwer
spenne for henne taghe othen at hēne gōres wold
The ther neste warie ere sculle dele thūste dele oc

ey annen mā oc thū bood tagher hoon iche op for
thi at thet wor meth hennes eghen willie oc en-
ghen frende vthen hennes rette marie ther hen-
nes giffther maal sculle molle.

¶ Si aliquis puella vel mulier &c. Si confessus fuerit Nota
allegans turpitudinē suam non audiendus de re indica c la/
tor In prima glosa per ber et de donationibus c inter dilect?
per textum.

¶ Item non est audiendus allegans turpitudinē suam quia
assimilatur conuicto quia si medio tempore nota fuerit que
rela per ipsum contra aliquē nō potest eū cōvincere ut infra
e c. lxvj. qui conuictus Si aliqua puella &c. Romen marcarū
aliqui textus habent tres marcas. Item pro isto c facit insti
de iniurijs. Spatitur sed euz voluntate quia volenti non fit
iniuria de sen. excommunicati c contingat in glosa et iniuria tol/
litur dissimilatione ff de iniurijs l non solum Si & ibi in glo.

¶ Nisi violentia sed leges quia tunc si meretrix esset falleret
ut in § Item lex in glosa insti de publicis indicijs

Si aliqua puella &c. Nota de cōcubitu illicito supra li. primo c
viij & c xxxij. et infra c xxxij & in li ij. c xxxvj.

¶ Nota concumbens cum meretrice vel ancilla nisi cōmiserit
furtum de iure non debet suspendi ff de furtis l furtū ubi
dicitur q si quis meretricem vel ancillam aliam rapuerit vl/
zalanerit non lucrificandi gratia sed libidinis exercende nō
committitur furtū licet alias peccat ff de furtis verum Item
de materia huius capituli **¶** Si aliqua quere in cor p̄thorib
§ xij.

¶ Si aliqua puella Ibi iuramentum cognatorum &c. Nota
iste textus non facit mentionem de thinghoringh et ideo fiat
hic correctio de thinghoringhe si lex firmata fuerit in placito
et quot illi thinghoringhe erunt et si se absentauerint cum
leges dantur legitime de placito nominati quantum soluat
conquerenti et regi.

¶ Item per quot horas ante meridiem illi qui leges firman-
te debent conquerentem expectare Item ille thinghoringh testi-
monium perhibere debeant utrum affuerit leges dando et

h ij

expectauerit quando conquerens illos petit et quod plures
testantur utrum sit ratū et quod pauciores testantur utrū sit
irritum et quod soluant pro falso testimonio et q̄ in illa con-
gregatione aliū vulnerauerit vel occiderit quid soluat ultra
ius commune iste defectus et ista dubia corrigantur et decla-
rantur p̄ Thord in cor § xv.

Om kone dōd̄ aff barne c. xix.

Si aliqua mulier mortua fuerit de partu fue-
rit legitima huc concubina tunc non dñt ver-
ridici de morta sua iurare quia ipsa nō cōcepit p̄-
erū sine voluntate sua.

Om kone dōd̄ aff barne c. xix.

Uroher anthū māz huftrūe eller hālegefred
dōd̄ aff barne tha sculle sandmen om henne
dōd̄ ep om skille forti at barn amledes ep medh
henne vthen hennes eghen willie.

Si aliqua v̄t secus in casu c Si aliquis de homicidio nota
purgato fornicatō ipso purgetur fornicaria v̄t. ut infra li
ii. c. xxxvii. in glo Nota non pōt denunciare de crimine de q̄
egit penitentiā xliii. q. ii. Secce in v̄ corrigi hui? archi de offi
ordi in c quia plerum in v̄ ecclesiarū in vi.

Om legefred dather Caplm xx.

Si filia alicuius concubinaria fuerit claudesi-
ne deflorata et non fuerat prius in placito le-
gitimata tunc nullus qui pertinet ad eaz ex par-
te patris potest inde mouere querelam Sed ille q̄
sunt propinquiores ex parte matris Sed filius de
claudesine coitu et voluntarie nichil recipiat de
illa emenda quam pater suus emēdauit pro leet-
rōde quā intulit matri sue.

Om legefred dather Caplm xx.

Undher māz Negefred dather forligghen oc
er ey thing liwolt tha mo enghn ther til henne
høret a faderne dele thūde dele mē thi ther nest
ere a mōdherne oc giffthermaal sculle woldhe
Thn son ther kone fanghet i løn taghet iche aff
then bood ther hans fader bōdhet for leer wide
for hans modher.

Si filia ree ratio prime ptis est quia filius naturalis nō
dicitur pprie filius nec habet agnatos ut in auct ex complexu
§ de in testis nupcijs et auct nec pū § de naturalibus liberis
et insti de cognatorū successionē § vulgo per glo. sed succedūc
mri et ideo ppinquiores ex pte eius admittuntur ut hic sed
filius non quia tempore delicti non erat filius in rerum na-
tura ideo contra eum non est delictum sicut rei qui nō est nō
datur privilegiū de ecclesijs edificandis c ad audientiam.
Item de ratione prime ptis huius capituli Si filia s li prime
c. xxi. § ij. p. textum quere.

Om markeskel Caplm xxi.

Si fuerit orta discordia de markeskel tunc dnt
veridici de illo hareth ponere statuas vl lapides
hoc est stabel eller steen in loco quo volunt et
ibi iurare q recte fecerunt markeskel Et si utrūqz
fuerit diuisio ibi markeskel et totius hareth tunc
dnt quatuor de vno hareth et quatuor de alio p-
ut verius sciunt debent suo discernere iuramento
diuisione eoz haret et postea publicare in placito
qd factū ē Sz si aliqs vixerit et recordat? fuerit q
de illa diuisione pri? iuratū fuerit tūc āplius nō iu-
rabit de eadē Itē si illius nulla sit memoria et rex
voluerit equitando dirimere markeskel tūc ratuz
erit qd ipe fecerit Cauci? tū ē q iuretut qz rex eq
tando dirimat qz maiorē hūt noticiā inde qui sunt

viciniores q̃ illi qui sunt remoti Itē si ita sit q̃ h̃q̃
qui moriant̃ in una villa habent aliq̃d emptū i alia
villa tūc debent appetere in placito q̃ emerūt q̃d
d̃r wicchēmaals thing hoc ē uno placito priusq̃ iu
ratū fuerit de p̃missis vel priusq̃ requitādo di
rimat markeskel oc kalle. **A**lsoffkiob et fatentur
markeskel tha swarie the there k̃ob m̃z k̃pns nelfn
Si hoc sit cū lapidib? vel stabel vel fossatis signa
tū tha at markeskel scal swaries aff stz Sz si nō
appetierit hoc est om̃i thz ep kalle a stuf k̃iob z nō
fatent markeskel anteq̃ fuerit iuratū tūc nichil p̃
ficiūt hec tha d̃wer thm̃ icke fithñ thet a kallend.

Om markeskel Caplm̃ xxi.

Skpl mā om markeskel tha sculle sandmē aff
thz sāmē h̃areth stabelle anthñ m̃z stork eller
meth been oc swarie fithñ i thñ stz th̃ thñ s̃aelnet
er at the haffue giort reth En er thz bode marke
skel oc h̃aretzskel th̃ mā skpl om tha sculle fire aff
eth h̃areth oc fire aff eth ānech h̃aret the th̃ nest
ere fithñ skille om thz sannest the wide oc swarie
a at the giorde reth oc liwale fithñ a thingi En er
ñgher m̃p̃ne til at thet wor s̃ore sworē om oc le
wer nogc mā aff the th̃ swore tha scal th̃ ep me
re om swaries en er ep m̃p̃ne til at s̃ore wor om
sworē oc vil kōmghñ ride markeskel tha stoz thet
oc for fulle tha mo han ep kōme aff w̃ ware til so
ath thz er l̃ont for anthñ there thet i the dele er
Bṽdher er tho ath markeskel swaries en ridhes
forthi ath thet er thm̃ m̃esth̃ w̃itth̃licht thet nest

siðhe Et om markeskel so.ath the ther bo i en by
hassue kopt i annen by tha' sculle the kalle a there
kiøbe paa wethermaals thingh thet er eth thingh
før en sworen wordher om eller føre en komghū
riðher markeskel oc kalle a stufskiøb oc ganghe
wed markeskel tha warie the thet kiøb m3 kps
nessn om thet er merckt meth steen ellc m3 grøfst
togh at markeskel swaries aff st3 En kalle the ep
a stufskiøb oc ganghe ep wedh markeskel føre en
sworet er tha dwer thm fithn icke there a kall.

¶ Si fuerit orta discordia de markeskel &c. Pro isto c. facit l.
tu finalibus & finium regundor.

¶ Swaries man fredlōs Caplm xxij.

Si aliquis pace priuatus fuerit et aduersarij
sui emendam habere noluerint tunc fugiat de
terra infra mensem & diē & si fugere noluerint tūc
pōt rex cōfiscare bona sua & priusq3 ipse composu
erat cū cognatis interfecti nō tenetur rex eū recipe
re ad pacis securitatē hoc est recipe ab eo fredkøb
Et si fugerit de terra vel moriatur tūc debent p
pinquiores cognati sui emēdare duo saal Ille qui
primus est ex pte patris sicut est pater vel senior
filius vel cognati recipiāt stuth de cognatis pat
nis & emēdet vnū saal Sed illi qui propinquiores
sunt ex pte matris sicut frater v3 ppinquiores cog
nati si frater nō sit recipiāt stuth de cognatis ma
ternis & emēdet vnū saal Itē si ille habuerit duos
fratres qui pace priuatus est qui p se hnt bona et
sue iurisdictionis sint hoc est the ther lage vpholōs
men ere for thm tūc senior frater erit pncipalis in

illo saal qđ emendabit ex pte pris hoc est debet ee
 forman z iunior frater dz esse principal hoc e for-
 man in illo saal qđ emendabit ex pte matris Et si
 nō rebus fuerit nisi vn? frater tunc ipe debet esse
 forman in illo saal qđ emendabit ex pte patris Dz
 si ille pace priuatus habuerit duos filios tūc dnt ip
 si emendare illa duo saal tñ ille senior debet solue
 re illud saal qđ ex pte patris emendabit z si nō ha
 buerit nisi vnū filiū tunc ille soluat illd saal qđ emē
 dabitur ex pte patris et reliqui cognati soluant il-
 lud saal qđ soluendū est ex pte matris.

Sumries man fredlōs Caplm xxiij.

Sumries man fredlōs oc velle hās wedher sa-
 ge ep bood tage tha flp hā land indhñ dagh
 oc manz flp han ep tha ma komghñ skole ower
 hannū oc ep a komghñ fredhōb aff hannū at tage
 for en hā erfōrligt wēd hin dōdes kōn En flp hā
 land eller dōd tha sculle hans neste frendhē bōde
 thwenne saal herdes han oc wōhi land tha bōde
 frendher tho to saal thñ ther nest er a frendher so
 som er faderher oc elste sōn eller andre frendher om
 the ere ep til han tagher swath aff faderheres fren-
 dher oc bōder en saal a faderherne En the ther nest
 ere a mōdherne so som er brodher eller andher
 neste frendher a mōdher om brodher er ep til ta-
 ge swath aff mōdherne frendher oc bōde en saal
 En haffuer hin ta brodher ther fredlōs er flp oc
 selfue haffuer gooz oc lige opholdz men ere for
 thm tha er hin eldher forman i thñ saal thē a fader-
 ne bōdes oc thñ unge forman i thñ saal ther a mō

dhetne bōdes En er ep mere til en en broder tha
er hā so man i thū saal thē a faderne bōdes En
haffuer hin fredløse mā to sønner tha ere the nest
op atholde the tho saal ther sauth er tho scal thū el
dher then saal ther a fenderne bōdes uphold e
En er ep mere en en søn til tha holdher hā op thū
saal ther a faderne scal bōdes oc thū annen saal
giffue hin ther neste er a mōdherne.

¶ Siquis pace priuatus &c. Istud capitulum est locale quia de
iure communi non datur emenda pro homicidio saltem pe
cuniaria sed si areptus fuerit morte puniatur diuersitate q
litas mortis secundum diuersitatem facti et iuxta consue
tudinē terrarū ut extra de homici p totū ff et § ad comeliā
de sicarijs.

¶ Siquis pace priuatus Nota hic utrum quo die peridici vel
denominati discernere debeant quilibet pro quacūq; causa
pacem habeat. Si pace priuatus fuerit et ad tres dies et ad
tres noctes securitatē habeat pro cognatis interfecti & utrū
sint pace priuati qui talem pace priuatum vulnerauerint ut
occiderint in tali treuga a rege data et utrum veridici de ta
li pacis factura discernere dūnt talia dubia & tales defectus
corriguntur et declarantur per thord § lxviij.

¶ Siquis pace priuatus Nota quacūq; causa aliquis pace
priuatus fuerit nō restituet enim rex paci anteq; satisfecerat
iniuriam passo concordat thord in cor § lxxx et hic in i et in fi
ne sed textus ille loquitur de cognatis sed thord de iniuriam
passo.

¶ Siquis pace priuatus &c. Si aliquis pace puetur per stocke
neffu et ipsi conuincant et couictus pace restituitur tūc paci
restitutus & iniuriā passus tenet medietatē cū rege pcepere de
iure qd stocke neffu persoluerunt p iura mēto suo Thord § xij
Siquis pace priuatus &c. Nota cognati interficienti nō cōpel
latur cōtribuere cū homicid thord § viij. & iij. Si forte pace pri
uati fugerint tūc ppinguiore soluat duo ecce saal & tūc fm
antiquam terre cōsuetudinē recipiunt suam stich de cog
nat ut hic c in § iij. & iij. & in cōstituiōe Erici regis datie § viij

Nota textus huius capituli non loquitur de nominibus pace priuat; scribend; et ideo iste defectus corrigitur per choros S xxxviij.

At closter mo ep taghe fredlofe me c. xxiij.

Clastrum non potest recipere pace priuatū sed quęcunq; legaliter conuictū claustrum receperit vel plenā emēdam pro eo exhibeat vel exponat eum si nondū suscepit habitum.

At closter mo ep taghe fredlof me c. xxiij.

Closter mo enghū fredlof mā taghe en e huil khū lagfeld man ther closther tagher tha bōd fult for hans brōde om han er mwanck eller brosther eller legge hannū oth om han er i wærlens clasther.

Clastrū nō potest rēstatio pme ptis quia pscriptus nulli debet habere pacem quādo priuatus ē pace ff de interdicitis et relegatis Item ff de bonis dampnatorū et in l. faudoz de pa iura si C preterea Sed scda ps ptz quia quāuis monasteriū delet pctm quo ad deū non tñ penā duplicem delicti in auct de monachis S si vero intra coll. hic tñ excipitur si habitū cepit quia summa est ratio que religionem fouet ff de religiosis et sumptibus fuēris per totum.

Om oreget man Caplm xxiij.

Puper qui uocatur oreget man non potest cogi ad solutōez alicuius saal hoc est etteboot ut at holdē Ille uocat oreghz man qui non hz domini nec terraz et nichil soluat nec expeditōem prie sue nec aduitōem prie qd dicit landwern.

Om oreghz man Caplm xxiij.

Oreghz man mo mā ep nōde til etteboot op atholde Thū er oreghz man ther ep hastuer selff hwas oc iord oc ep redher lething oc lād wern **P**auper qui uocat oreghz ratio ē qd talis paup nō dz egere

Amplius ar e odardus de solu C qui bonis cedere pnt p to
tū Itē queritur utrū semper excludatur paup qz nichil habet et
nou est in solucudo quere infra e c lxxix. Paup vñ Nota ma
nis est actō qm excludit in opia debitoris Itē nichil pōt dare
vel soluere qui nichil hz Itē qui nichil hz eius piculo nichil ē
Item impossibiliū nulla est obligatio Itē obligatio paupris
remanet in efficax ppter inopiam Itē paup ne egeat nō est
fraudend? alimētis quotidianis habita ratōe hec ver i c odar
dus Item pauperi pauniculario dimitteri debēt qui dicent cō
dēpnato ad mortē pānicularia dimittūt henric? i c odardus
¶ **U**mo scal ettebooth vpholde c. xxv.

SAd solutionē ettebooth tūc ille qui primo incau
satur vel debet acceptare et soluere ettebooth vel
ostendere aliū ppinquiorē de pgnatis illi? q pace
priaatus est cum suo kpnz neffn.

¶ **U**mo scal ettebooth vpholde c. xxv.

Sop atholde tha scal hin ther sōst secthes āthn
taghe medh thn a sal athbōde eller wise annē thē
nermer ar miz kpnz neffn aff hins neste frēdher
ther fredlōs er.

¶ **U**mo bōde scal miz annen c. xxvi.

ODe remotior est i cognitiōe qz ad quātum
gradu illū nichil oportet contribuere ad emē
dam nisi voluerit Et si cognati debēt recipe emen
dā tales etiā nichil pnt recipe nisi qd sponte offerē
Itē clerici z meliores nō recipiūt emēdā nec emen
dabunt quantūcūqz sūt ppinqui qz in nullū dnt
vindicare nec aliquis in eos Sed si clerici z mulie
res sunt ppinquiores heredes interfecti tūc recipi
unt vnus p hereditate. i. gōsum si alij spskē non

Hwo som huser fredlōs mā c. xxiij.

Hwo som huser fredlōs man vithñde effther
dag oc moneth bōde kōmghñ iij march dyl
han wārie figh m3 rñ mēz eedh at han ep wisse
at han woz fredlōs eller at han herbergar3 han
num ep meth alle.

Qui pace priuatum ē. Post de materia huius c. de hīs
qui latrones occultant Qui pace priuatu ē. Porā Anno dñi
M cō lxxi Rex et regni consiliarij decreuerunt p lege q pace
priuatus pōt capi et deprehendi ubicunq inuentus fuerit
saluis scē ecclesie puenileghs nec ī curia seu domo ppria nec
etiā domibus aliorum pacem habebit et rō est q lex perhibet
ipsum hospitari ut hic c. firmiter in glo. huius capituli et s.
eodem c. xxiij. claustrū in glo. in pncipio.

Qui pace priuatu hospitauerit soluat tres marcas regi ut h
Itē ī pstitutiōe Erici regis dacie filij cristoferi regis s viij. soluat
leso tres marcas et eius heredib3 et regi tantū Itē ī pstitutiōe
Erici regis poris erici filij soluat rñ marcas lesa et regi s xvi.

Qui man swaries til bōdher c. xxiij.

Squis iuratur ad emendā emēdet primo unū
saal de bonis propprijs postea exigat stuth
de cognatis suis ad reliqua duo soluenda Sed
qn aliquis iuratur ad emendam vel sic firmauerit
emendam si nichil habuerit de cognatis tñ soluat
quidquid promisit ut ad quid fuit iuratus Si co
gnati noluerint eū iuuare qd dicit stuthe tñ potest
eos cōuincere hoc ē sōghe til naams Pro nullo fo
refctō q fecerit homo potest recipere stuth nisi p
solo homicidio.

Qui man swaries til bōdher c. xxiij.

Swaries mā til bōdher tha bōde han en saal
ast sōth egh3 goot3 oc kraffue fithū stuth ast

fine frēdher til the andre to En e ther mā swaris
es til bōdher eller bood festes sāgher hā icke stuth
aff frendher holle tho all bood op ther han feste
eller han wor sworen til forthi at hwat som man
fester thz scal man ut giffue En stpthe frendher cp
meth hannū tha mo han sōge thm til naanis for
enghū bēde ther man gōret tagher han stuth aff
frendher vthen for mandrab ene.

Siquis iuratur ad emēdā &c Nota q aliqui dicūt q istud
capitulū nō est abrogatū nisi in pte scz q qñ homicidia defen
dit se et sua et in defensione inuasorū occidit tūc licite utatur
stuth scz inuamē cognatorū al secus ut patet infra li. iij. c. iij.
in magna glosa Siquis iuratur ad emēdā hoc est locale et
inuitat homines ad delinquendū.

War man scal dele herrewerck c. xxiij.

Ovicunqz voluerit conqueri de herrewerck de
bet sic conqueri oibus modis et citare et pro
sequi causam suā sicut predictū est de homicidia.

War mā scal dele herrewerck c. xxiij.

Hwo som wil herrewerck dele hā scal alle the
samme hōnde kare a thinghi steffne oc slyth
logmaal fylge so som laut et om mandrab.

Wilkz herrewerck et c. xxx.

Siquis intrauerit domū alterius & fragerit do
mū et diripuerit inde cū cōsilio prehabito et p
uila vel pecora vel uestimēta vel arma vel aliqs
alias res quas bondo possidet vel de ipso bondo
ne vel ei? familia ther a holdher hoc ē herrewerck
Itē si vulnerauerit domesticū v? domesticā v? vul
nerauerit aliquē de familia eius qui in eius sellety
est in domo eius vel violauerit hoc est herrewerck

etiam Sed si in pace conueniunt hoc est om the hit
tes sothe i curia alicui? bondonis z postea discor
dauerint hoc nō ē herremwerk Siquis ligauerit bō
donē in ppria domo sua sine demerito suo et rece
perit filiam bondonis uxore eius et adduxerit per
vīm hoc est etiā herremwerk

Ethwilkz herremwerk er c xxx

Gangher man m3 raathz raath i annen manz
hws oc brydher hws oc tagher woth anthen
fa eller kladher eller vaben eller andher coste ther
bondhen han a fra bondhñ selff eller hās hion thē
a holdher, tha er thet herremwerk En'hitthes the
alle sotthe i annen bondes gardh oc wordher fit
then a atskilie thet er ep herremwerk forthi at thet
wor aff wodhe En bindher man bondhñ i sūth
eghñ hws vchñ hās skpld eller tagher bondhens
vathē ellē bōdhñs kone oc fōp borth meth mo'd
thz er oc herremwerk

Siquis itraueat domū alterius etc. Nota si aliquis aliquē
de curia sua vñ ecclesia expulerit vñ fugauerit vel traxerit ex
tra curiā suā vñ ecclesiā et postea cum in fuga existētē, ex
tra curiam leserit hoc delictū sit hūfredh brode concor thord.
in cor § lxxij. Si aliquis aliquem fugauerit vñ expulerit de
aratro suo hoc delictū sit herremwerk si ipsum leserit: p3 per
thord § lxxiij. Nota in capitulo Siquis iuratur etc. quid
sit emenda pro homine occiso in primo saal z quid in secūdo
z quid in tercio declaratur infra in tercio libro c xxi Siquis
p homicidio Nota pro hibitū est vñdicare in aliquē cōsāgnū
neū interficientis q̄ diu vixerit qui occidit ut patet in cōstitū
tione Erici regisdacie § ix et simile infra li ij. c. xxi. Siquis
pro homicidio in glo z de similibus file debet esse iudiciū de
baptismo et eius effectu c maiores.

l iij

Siquis iurauerit & Nota hic est defectus quia textus huius capituli uero loquitur de fractore pontis communis vel stabellorum placiti ut talis fractura sit delictum harrewerch iste defectus cor-
 rigitur in cor p thord § xlvij. Item Nota in uo diripuerit pecora & qd si prosecutio harrewerch pgressum non habuerit quia si deficit testimoniū sex viroz nichilominus soluat incausatus boni tres marcas ut infra li iij. c. liij. Siquis equitauerit vel se defendat euz; notatis de consanguinitate ut infra c. xxxiij. qui voluerit Quicunq; Nota de homicidio supra c. viij. Siquis intrauerit Vide iusti de iniurijs § sed et lex cornelia euz glo. sua et § li. c. l. Ista Nota in iij. § istius capituli qualiter ista violentia fiat Nota p thord in cor § lxxvj. & § c. iij. Veridici § primo Nota quatuorplex est violentia notatur li. iij. c. xlvij. Meth raadh; & c. Nota pro quacunq; caus a aliquis imperit qd ad illam causā consiliū dederit vel mandauerit p qua causā aliquis priuari potest pace si iuramento cognatorū qd dicunt nesci i huius se non defenderit soluat bondoni xl marcas & regi tantum Si autem imperitur qd consiliū vel mādaturū dederit qd aliquis vulneratus fuerit si cognati ipsi non defenderint soluat bondoni xij marcas et regi tantū thord § xij. Si autem accusatur qd ppter consiliū eius et mādaturū fracta sunt brachia vel tybie et cognati eū non defenderint soluat bondoni xl marcas et regi tantum. pro hīs causis debet accusatus citari ad placitū tempestiue thord § xij. Siquis iurauerit. utrum qd interfecerit vel vulnerauerit vel oberauerit aliquē in domo siue curia alicuius cum consilio preuiso et prehabito postq; conuictus est utrum liberabit per solutionē xl marcarum vel utrum ipso iure sit pace priuatus patz in cōstitucōe Erici regis xpoferi regis filij. § i & v. Item Nota Siquis interfecerit vel vulnerauerit vel verberauerit aliquē in domo siue curia alicuius cū consilio preuiso et prehabito vel in ecclesia si captiuatur operibus recentibus capite priuatur ita patz in cōstitutione Erici regis prioris erici filij.
 Item Nota qd qui ita deliquerit ut dictum est in cimiterio ecclesie simili pena puniatur quasi in domo siue curia ppria perpetrasset ut patz in cor § lxxij. et infra c. iij. et ubi-
 cunq; in glo.

Om man ridher annen manz korn
op Capitulum xxxi.

Siquis anonaz alicuius equitando vastauerit
per vim hoc est ridher annen manz korn op
vel in ea pauerit gregem suum per vim hoc e etiā
herrewerck tamen debent meliores de placito no
minari ut hoc videant et testificentur quantum fu
erit dampnum.

Om man ridher annen manz korn
op Capitulum xxxi.

Ridher man annē manz korn op meth wold
eller hiorther sūth fa ther i meth wold thz er
oc herrewerck tho sculle gode menz a spn til ath
thet neste thingh.

Siquis anonam alicuius equitando vastauerit p vim vcc.
Hoc est locale hic nota q qui pauerit gregem suum in ano
na alterius p vim est herrewerck et infra libro secūdo capi
tulo xlvij. Siquis venerit.

Thwillkz manz hws er c xxxij.

Ubicumqz aliquis habitauerit vel cum tugurio
tenturia vel fossatis vel umbraculis qui dicū
tur tūlbooth et illuc introduxerat se et res suas ibi
pōt cōmitti herrewerck in eo et in rebus suis sicut
in domo sua sic etiā est in naui qui onerata est in
farecoste Domus q pducitur debet esse domus p
pria cōducentis usqz ad expletōm termini.

Thwillkz manz hws er c xxxij.

Hwore som man bygghe anthn m3 tiald eller
m3 griffst eller m3 rylbooth oc haffuer ther i
ført sig selff oc sine coste ther mo hā bypde a hānū

herrewerck so som i hans eghz hws So er oc om
man er a skipst. dh ther bygdh er m3 fare colte,
Hwilkz hws man leier thz er hans eghz hws til
leier maal er vthe.

Ubicumq; De domo ppria vide insti de iniurijs & sed a lex
cornelia Itē quicumq; aliq; intaberna q̄ dī rñs booth loco ag/
gere circūdato vel in navi vel cimiterio p in sulcū q̄ dī rathū
raadh lebit vel de hñs locis fugauerit vel tacerit et postea eū
i fuga existentē lebit hoc delictū sit hñfredh brode ptz p thord
in cor § lxxiij. Nota domus q̄ cōducitur acc. et hñe ē de agro.
vel de terra vt infra e c lxxi § i c qū aliq; vbi dī q̄ qui semiat
h vult inuare q̄ habuit agrū cū voluntate et licentia cū cer/
nerit pōt legotes tollere sine q̄rela rapine Itē hñe ifra e c nesc
ningi c lxxix § v i fine Itē hñe infra e in c lxi Si aliquis § i.
Itē etiā hñe ptz ifra li iij. c liij. Siq; cōtrauerit § ij. iij. iij. v.

Om land bo er selff husbonde for sig c lxxiij.

Olonus est domesticus p se hoc est selff hus
bonde p se z in eo pōt cōmitti herrewerck et
nō in villico qz quicquid reliqtur ptra curiā in qua
villicus morat hoc tenet pqueri qui curiā possidet
Sed si aliquid iniuria illatum fuerit villico z vxori
eius vel pueris eius in mēbris eoz tūc pōt p hoc
villicus cōqueri excepto domestico.

Om land bo er selff husbonde for sig c lxxiij.

Ande bo er selff husbonde for sig oc pa hannū
Imme mē herrewerck bypde oc ley a bypde for
thi at hwaat som gōres a then gardh ther bypde fi
dhē i thz er bondhñs kare En gōres noghz a byp
dhñs lymme eller a hans kone eller a hans bōm
tha mo bypdi selff dele vthñ hans husbonde.

Colon? locale ē. l3. rō pme partis pōt esse qz ibi est ius rega
le vt reale z sic dñs teneat tuere ac c q̄ frequēt vt lite ū p̄stia

Sex sculle withne om herrewerck c xxxiiij.

Oui voluerit herrewerck cōqueri debet habere testimoniū sex bonorū hoīm de illo hāreth ubi illud factū est in illo placito qđ dī landzthingh et illi sex debent testificare qđ possit legaliter cōqueri de herrewerck Et si testimoniū nō habuerit tūc incausatus dī se defendere p̄ neffn i kpn.

Sex sculle withne om herrewerck c xxxiiij.

Hwo som herrewerck wil dele han scal haffue sex gode mēz withne aff thz hāreth ther the gerningher ere i giorde opa thz thingh thē landz thing er oc the sex sculle withne at so er wedh hā nū bīd at han mo dele herrewerck loglighe En om hannū bīpster withne tha thū ther seethz er scal figh wārie nīz neffn i kpn

Qui voluerit & Nota hic testimoniū sex virorū quō p̄les testes requirunt qđ duo tractat glo in l. testium § de testibus et de isto supra c. xv. Nota in § si testimoniū & q̄liter p̄dicitur ius cause herrewerck nō habētis testimoniū sex virorum ut hic et infra c. c. c. ij. Si aliquis & simile infra c. c. quod ad vestimēta et simile §. c. c. p. sed rex et supra libro primo c. xxiij. quicunqz et extra de rescriptis c. si autē et c. plerumqz.

Omnogher māz fā dīa ber mā c. xxxv.

Si equus alicuius vel aliquod aliud animal qđ homo pōt licenter habere hoēm p̄cusserit ad mortē et si illud animal fuerit adiudicatū ad mortē illius tunc bondo qui illud aīal possidet soluat pro eo tres marcas & tū se lege defēdat qđ nesciuit qđ illud animal habuit illā p̄suetudinē Et si ter cōtigerit illud idem de eodē animali dum ē in possessione bondonis soluat p̄ eo plenā emendā.

Dit nogher māz f. draber mane xxxo.

Slaar māz heft man til dōde eller nogher ānet
f. ther mā er loffuēde a: haffue so som er nōd
eller smōgneller hvan oc wordhē thz smorē til māz
bane bonde ther otte bōde fore iij mark pēninge
oc giffue ther til logh aih hā wōste thz ep aih thz
f. haffue thōste kpinne En timer thz trōster i bon-
dhūs heffud om thz sāmē f. bōde fore fulbōdher
Si equus alicui? ē ut in sti Si quadrupes Si similis pēua
ix marcar supra e.c. xviij.

Siquis educauerit. ut seqt in sti Si quadrupes Si ceterū.

Om mā fōdher wilt dīwar op c xxxvi.

Siquis educauerit lupos vel eorūz catulos v
orsos vel eorū catulos vel aliquid taliū quod
ē milledīwar soluat p eis quicquid delīqrint z si so-
luti fuerit z si aliquis eos occiderit nichil p eis sol-
uat sed in possēssīōe bondonis non pnt occidi.

Om mā fōdher wilt dīwar op c xxxvi.

Fōdher man wilt dīwar op so som er vllsue
hmelpe eller biōne hmelpe huat som the bry-
de ther fōre bōdhe the fulbōdher ther thm op fōd-
dhe oc thm haffuer i heft En wordhē the lōse oc
draber annē mā thm bōde icke fōre en i bondhūs
heft mme the icke drabes.

Om man fangher dōd aff thz ther ep
lewer Caplm xxxviij.

Siquis submersus fuerit in speciali fonte ali-
cui? tunc ille qui fontem possidet soluat tres
marcas et si erat p mūs oibus villanis nichil sol-
uat p eo idem est de leegrassue Itē si aliqs sub-

merlus fuerit in aliquo mōle dam vñ liske garde l
fi reciderit de domo vel domus eū obruerit p eo
nichil emendabitur.

¶ Om man fangher dōd aff thet ther ep
lewer Caplm xxxij.

¶ Om noghē mā druckner i annē māz kelde thē
mā a serlige thē for bōdhē hā iij mark En ot
te thñ alle granner tha bōdes iche fore so er oc om
leergrawe En druckner man i mōlle dam eller i
fiske garde eller i andre giorth mā eller faller selff
aff hws eller hws fallē a hānū thē bōdes iche fore
¶ Si quis submersus fuerit in speciali fonte & ce. ut ff ad. legē
aquileam l qui foneas.

¶ Om mā haffuer hws a ānē māz iord c xxxviij.

¶ Si quis habuerit domū in terra aliena & ipse ē
possessor illi? dom? & si quis fregerit domum
illā sine voluntate sua tunc pōt possessor agere in
eū p herrewerk & nichil ad eū qui terrā possidet.

¶ Om man haffuer hws a annon māz
iordh Caplm xxxviij.

¶ Haffuer nogher man hws a annē māz iord so
at hā er lage eggher at oc bypder nogher man
thz hws op othñ hās willie tha mo hin ther hws
seth otthe dele thz til herrewerk oc kōmer iche hin
wed atdele ther iordhñ otthe.

¶ Si aliq̄s habuerit domū in terra & ē ut iusti de iniurijs c. l3
& lex comelia & ff de hīs qui effuderūt vñ eiecerūt l i § habita
re Nota siq̄s fregerit domū alicuius licz edificatā i terrā al
teri? p̄t lesus agere i eū p herrewerk ut hic q̄ possessor terre
debz iudicio placiti violēter edificantē puincere & nō domū illi
us destruere l frāgere ut li. i. c. lv. § vi. & c. xlvij. § ij. iij. c. li.

Sed si funiculus solaris ceciderit in habitatione vel sub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit potestatem habeat recipe de terra sua inhabitata ubicunque voluerit funiculus per funiculo utriusque li. c. lv. Baar solkuffe § ij. Sed si aliquis habitauerit ibi tribus annis sine qua rela in placito pronunciata non potest de iure remoueri vel reuocari utriusque li. i. c. xlvij. Si aliqua in fine.

Quoniam manum rōffues i annē māz hws c. xxxix.

Siquis fregerit domū hospitis et inde recepit vel equos hospitii suorum vel alias res ipis actiones tunc potest bono queri de herremwerck per violatione domus et hospes potest conqueri rapinā quod dicitur raan. Item si aliquis spoliauerit plaustrum alicuius in quo propter sua sedet hoc est etiam plenum herremwerck.

Quoniam manum rōffues i annē māz hws c. xxxix.

Brother manum bondhūs hws op oc tagher the vth hāns gesses heste eller andre cosse ther gesse a tha mo bondhū dele herremwerck for hws brod oc gesse raan for sine cosse ther han tabz En rōwer nogher mā bondhūs moghū ther hās hulfrue the ther i tha et thz sul herremwerck.

Siquis fugerit. insti de iniurijs. Sed et lex cornelia et § patitur et insti vi bonorum raptorum § sane Nota hic intelligitur si delictum hussedh fiet in villa forei executio illius delicti habet fieri coram pthorō in cor § lix.

Quoniam neffningh Caplm xl.

Neßningi debent iurare de handhraan et bo-raan et hioorthraan quod quidam vocant march-raan de improviso factū quod dicitur modes gerning et de furtu De quo seruari debet placitū ita quod in primo placito debet hō publicare hoc est liose suum raan Tunc pfigitur aduersario suo placitū videlicet

aliud placitū si primū fuerit utile hoc est si duo vel
tres hoc testificati fuerit qd illud sit illorū mether
maals thingh z qd reus fuit legaliter citatus hoc ē
tilkræft ut rinderet postea iuret ille qui causas mo
uet Sz i tercio placito dñt neffningi iurare aduer
sariū eius illud fecisse vel illuz defendere Itē Si i
causatus añ iuramētū fuerit cōfessus se ita fecisse
tūc nō tenetur neffningi hoc suo dicimere iuramē
to et rex tenetur inde nullā habere pecuniā sed tū
bondo recipiet inde suū reth Sed incausat? post
exponere quid vult z defendere se p legē videlicz qd
illud recipit ex improviso hoc ē aff wode ita qd pu
tauit illud suū esse ppiū vel qd illud habuit cum
voluntate illius et si defecerit in lege tūc exponat
quid alius impetit z soluat regi tres marcas et bō
doni tantū Et si nichil confessus fuerit anteqz iu
ratū sit cōtra eū tūc debēt neffningi inde iurare z
ille postea nulla alia lege defendatur.

Om neffningi Caplm xl.

Neffningi sculle swarie om handraan om bo
raan om hiorthraan ther somme kalle mark
raan om wodes gerning oc om thyffneth Ther
om scal gomes try thingh Thz første thing liwas
mā sūth raan tha neffnes thing for hans dele mā
a anneth thing gōres første thing nyth thz er ath
to mēz wicthne ellē flere at thz er thē wicthmaals
thig oc at hin ther sechthz er worloglige tilkræft at
stande hin til retthe ther hannū sechtede oc fithū
sware hin ther saagh giffuer A thz tredie thingh
sculle neffningi anthū swarie hin ther saagh wor

m

dher giffuē til raan ellē fra En gangher hin wed
 ther sechthz er wed hins colte ther hānū sechthz fōr
 re en smoret wordher om tha sculle neffning thē
 om ep atskille oc ep a kōmghn fin reth tog tagher
 bondhū fin reth En alt mo hin ther fōr saghener
 vtlegge met loghū at han feck thet hā worde sec
 thz fore affwode so at han hougledē at thet wor
 hās eghz eller hā feck thz m3 hās willie ther a kal
 ler en bypster hānū logh legge wdh thz ther hin a
 kallede oc bōde a iij mark bōdhū oc so kōmghn .
 En gāgher hā wed iche fōrre en hannū wordher
 smoren a hand tha scu'le neffning swarie ont oc
 mo hin kōme wedh engh en annen logh.

¶ Neffningi dñt Notatur cxi s c ij de isto iuramento ⁊ p fine
 facit ff ad legē aquileā le interdū Item si rapina scz raan p le
 cutionem nō habuerit p neffningos nichilominus incausatus
 soluat iniuriā passo scz bondoni iij marcas ut hic in § Item
 Si incausatus an iuramentū et infra li iij c liij. Siquis equi
 tauerit. velle defendat cum iuramento xij hominē ut infra e
 c. lxxij. Qñ aliquis. neffningi ⁊c. Nota textus iste et filr c vi.
 Infra minus s c nō faciunt mentionē de illis fullingh qui ve
 ridicos et neffningos ad discernendū moneāt seu inuocant
 Hic defectus corrigitur p thord § xxi et idem ins seu eadē ra
 tio est de denominatis pro quacunqz causa Nota hic in textu
 huins c c ultimo § iij intelligitur notabile qd si iniuriā pass⁹
 centra iniuriantē scz raans man iuramentū suuz non expo
 fuerit neffningi non tenentur discernere ut infra eodē c xli.
 Qui iurauerit et simile infra li iij c lxxij. si imputatū per tex
 tum de nominatis in hareth siue stockneffndh. Nota hic de
 citatōne scz c xxxix § iij ⁊ s li i. ⁊ v. qñ in pncipio in li c xxxvij
 in glo § iij. Itē in cōstitutione cristoferi regis filij voldemari
 regis § xvi ⁊ ibidē § xxxij. et liij c lviij et ibidē de contuma
 cia Neffningi ⁊c Queritur utrū res alienas occupare licz co
 ductiue siue cōcessiue acquisitas vsqz ad expletiōē termini si

ne pena legis ptz s e c xxxij. Vbi cumq; Sultimo et infra e c lxxij
S i & hic S u in fine & infra e c lxi Si aliquis S i & infra li iij c
liij. Siquis equitauerit S ij.

Quoniam raan liwles oc fplges ep c xli.

Qui iurauerit raan contra aliquem in placito
quod dicitur withermaals thingh et postea
noluerit psequi cu neffningis tunc soluat regi tres
marcas et bōdoni tres et neffningi nō accedat.

Quoniam raan liwles oc fplge ep c xli.

Quoniam thē raan swarier a withēmaals thingh
oc wil ep sithen fplge neffningh til tha bōdhe
han bondhen iij mark oc iij mark koninge oc gā
ge ep neffningh til.

Qui iurauerit raan. ut ff ad l i turpillis S siquis Quā aliqd
fuerit de isto iuramento vide s e c Nota hic corrigitur dubiū de
stockneffn i isto c. q iurauerit p thord S vj de emēda bōdonis
et regis qui causam stockneffn non psequitur.

Quoniam neffningh sculle swarie c xliij.

Quando aliquid fuerit publicatū cōtra aliquē
de q neffningi debēt iurare tūc debēt in tercio
placito ad iudicari ut rectū iurent tūc tenētur neff
ningi requirere consiliū de meliorib; illius hareth
utru dnt iurare aut non vel quid debēt iurare et li
cet oēs unū iurauerint vel fecerint si tñ iurauerint
contra meliores & ples qui dicunt flette men illius
hareth ipi pnt suo carere boolloth.

Quoniam neffningh sculle swarie c xliij.

Item tredithe thingh effther at mā liwles raan
a handh eller mā secthes for noghz anneth thē
neffningh sculle om skille tha sculle the dōmes
til atswarie reth. Ther effther sculle the neff

ningh there raad rage aff the beste mēz raad ther
i hareth ere om the sculle tilgāge eller ep oc hwat
the sculle swarie forthi at tho the gōre alle eeth oc
swarie effther the beste oc the fleste haretz men
thamwe the togh there boosloth for gōre.

Quā aliquid fuerit In quocumque haretz vel villa forensi facta
fuerit rapina i placito illius haretz dñe neffningi illi? hereth
discernere et qui accusatur p causa rapine debz in placito sui
haretz tēpestine citari ad illū placitū q neffningi dñe discer
uere et si ille nō hz brofiel tunc debet citari in placito gñali.
Thord S xvij. Pora hic sez in isto c qñ aliquid corrigitur dubiū
p thord S vij. verū stokenessu tenetur iurare autēq iniuriāz
passus intrauerit contra iniuriāutē eodē placito et utrū tenē
tur stokenessu et neffningi iurare anq monetur ad discernē
dum per duos sollingh.

Hware neffning sculle swarie c xliij.

Hic iurabūt neffningi Sic iuuēt me deus et li
ber quē teneo q ille hō spoliauit illū illa re p
q fuit causat? z ideo teneē illud exponere z emēda
re regi iij marcas et bādoni iij marcas.

Hware neffning sculle swarie c xliij.

So sculle neffning swarie So hielpe mig gud
oc thñ hellige bogh ther iech holdher a ath
thñ man rōnthe annen at thz fæ ther han worde
seethz fore oc er forti scplough vō atlade oc bōde a
iij mark bādhñ oc iij mark komighen.

Om hwar mōghz raan mo swaries c xliij.

Pro una ciroteta vel quātuz cirothera valet vñ
quacunqz re quā aliquis in manu sua habu
erit pē adiudicari raan quia maius dedecus est sic
spoliari qz alio modo Pro minori nō pē adiudica

ri raan q̄z p re valente dimidiā marcā denarioz

Om hwar mōghet raan mo swaries c p̄liij.

And raan mo wāre hath ellc hanske eller so
mōghz som to hālke gialdher hwar som mā
haffuer i hende forti at thz er mere skam at wor-
de so rōnth en andher lunde Enghn ādhn raan
mo wāre mp̄ne en halff marks colt ther neffning
sculle om swaries thz er halffmarks colt thc gial-
dher halff mark penninghe.

Pro una cyrotheca facit Galmar ff de rerū diuisione de
quo etiā i libro feudoz de pace tenēda § siqs q̄nqz Nota hic est
defectus quia hic subintelligitur indiscrete hospitas expelas
et pabulū inuito dño sine domestico violenter rapies qd iurē
et qd sit agendū corrigitur p thord in cor § lviij. Itē nota qd
p modica re pōt aliqs p raan conuinci ut pro una cyrotheca
ut hic et etiā sile infra c ccy. Siqs seu furē in glo et ibi p fur-
to Nota gñalit ad oīa delicta Siqs p̄mitit se conuinci emē-
dabit p mo iust emendā p delicto et postea pecuniariā ut i
li iij c xxviij. Si quis p̄mitit.

Om boo raan Caplm flo.

Hoc ē boo raan qñ aliquis intrauerit curiā al-
teri? z inde diripuerit pecora ei? vestimēta vl
arma vel aliqz aliam rem valentē dimidiā mar-
cam denariozum.

Om boo raan Caplm flo.

Athz er bo raan at mā gāghē i annē māz gard
oc taghē ther borth aff hās fa eller klader el-
ler vaben eller nogher andher colte ther gialdher
halff mark penninghe.

Hoc est boo raan pro isto c v c sequenti ff § vi bonorum
raptorū v optime ff § de abigeis.

Om hiorthe raan Caplm floi.

m iij

Hoc vocatur hiorth raan si aliquis intrauerit
i alteri? foldh in campo z in mark edificato z
inde recepit vel pecora vl aliqd aliud aial vl equ?
qui dicuntur hors vel anonā vel ligna q dicuntur
timber vel aliā rem valentē dimidiā marcā.

Om hiorth raan Caplm xlvj.

Hiorth raan er thz om mā gāgher i annē māz
foldh vthe a mark oc taghē hors elller nōdh
eller ānet fā eller korn eller hōp eller timber ellē ā
dher coste ther halff mark gialdher.

Hoc vocatur Vide supra c primo.

Om man faller for raans dele c ploij.

Ouicunqz legaliter puic? fuerit p raans dele
tenet totū exprimere p bōdone p quo ipm
puincerat z insup iij marcas ei z alias tres regi.

Om nian faller for raans dele c ploij.

Hwilkhū mā som faller for raans dele m3 neffz
ningh hā er skplough at rette wed bondhen
ther hannū feller til thz hā er feldh til oc iij mark
a oc so komghen.

Quicunqz et hic Nota qualiter primo fiat resartō dampni
z postea pena pecuniaria ut hic z ifra li iij cxxiij z ifra c
lvij § iij in fine Itē li iij cxxij Siqz aliū occiderit z cxxij Si
quis primo recipit z cxxij Quodecunqz cōcordat & de sepul
chro violato auct Itē q dūm Itē e c xxviij Siqz pmiſit Itē e
c xxix Pro vulnerib? Itē e c xxviij q habet § ij Itē e c xlvij Si
quis venerit § ij Itē e c xlix Duodecim pecora § ij in fine Itē
e c li quicunqz Itē e c li Si pecora quali in fine et c liij Aliter
Itē e c liij filr Item e c lxi minor § i z ij z c lxx § ij Itē e c
lxxvi et c lxxv et c lxxvi in pncipio Quicunqz p isto insti vi bono
rū raptor in pncipio et qliter vltra dampnū dat pena ut §
z insti de obligationib? q ex delicto nascūt & furtoz gna.

Om mā laar annē māz agher op eller
engh Capittulum xliij.

Siquis falcastraverit alterius pratus totaliter
qđ dē mellom egh oc ende vel agrū ipius mel
lom egh oc ende quātūcūqz fit puū vel maius se
mē vel fenū z illud detulerit licet min⁹ valet qz di
midia marcā tñ p̄t hoc p̄querēdo reduci ad raan.

Om mā laar annē māz agher op z c xliij.

En laar mā annē māz agher op mellom egh
oc ende eller sker agher op mellom egh oc en
de hure mōghz soni sa dhñ er eller engh oc tagher
thz bort tho at thz gialdher mynne en halff mark
tho mo han to thz dele til raan.

Siquis falcastraverit Tñ p̄ necessitate qđ pōt ut i § finali
auct de pace tenēda coll x Siquis falcastra Si semē z fenū de/
tulerit reduci p̄t ad raan ut hic z ifra e c lxxij qđcūqz semē. § ij.

Om wodes gerningh Caplin xliij.

Siquis incausatus fuerit p̄ violatōe festi qđ dē
hellibrōde vel blodwide et si iuraverit qđ hoc
fecit ex improviso hoc ē aff wode et si neffningi qđ
dñt hoc scire iuraverit illū hoc fecisse ex improviso
satisfaciat leso et nichil regi vel epō.

Om wodes gerningh Caplin xliij.

Hec tes mā for hellibrōde ellē blodwide oc swer
hā at han giorde thz aff wode oc swarie the
neffnige ther ther om sculle skille hās gerning til
wodes gerningh tha bōde han wed hin ther han
brōd wed oc hwerkū wed kōmgellē wed biscop.

Siquis incausatus fuerit p̄ violatōe De hoc in c i z ij de delictis
puerorū hz ubi culpa p̄cessit qđ tenet de causa quia dedit ope
rā rei illicite. nota in c Sicut dignū de homicid z p glo v i cul

pa in c i de homicid li vi & ar a contrario sensu in c Johānes
 Et idem dicit glo in c iij de delictis pu. & puer & annorū doli
 capax ppter delictū excommunicatur et iure punitur tali pe
 na spūali Itē Nota qd puer minor xv annis peccās extra homi
 cidii solū emēdat ad lesum et nō ad episcopū vel regē idēz si
 neffningi iurauerint eū sic fecisse bene iurant si ita sit sed nō
 emēdat nisi ut s. Neffningi debent Vide hic modū eligēdi iur
 ta plicitatem modū Nota ex improviso facto requirere infra libro
 iij c xxxvi § v. Et hoc fecit ex improviso. nota cū quis ex im
 proviso delinqt vel etiā si occidit ibi voluntas adesse nō cēsetur
 de homicid c Significasti sed q̄liter cōstabit hoc qd forsan sol
 erat ob defectū pbatōnis p ppiū iuramentū faciet fidez qd
 solum deū habet ultorē Et de rebus cred li ij et precipue cum
 de conscia alicuius queritur statuit soli iuramento ipsius in c
 preallegato Significasti per ber in v si ita est Item Nota qd
 duo requiruntur ad hoc qd aliquid sit factum ex improviso p
 mo qd ibi voluntas adesse nō cēsetur ut de homicid c Signi
 ficasti. secūdo debēt opa rei licite adesse et si quis vult excusari
 per opus ex improviso debz adhibere oēm diligentia quā po
 tuit et debuit de homicid c. Johānes & c Quidā Item nota
 qd si quis vult excusari p hoc qd fecit ex improviso debet excusa
 ri per iuramentum neffningor ut s li ij c xxxix Em le mūici
 pales iutorū Nota qd nullus punitur bis in idipsum ut hic
 et infra li ij c lxxxij in glo.

Nota barn īnen xliij aar ther tagher in teckit fee aff annen
 mans soldh eller gardh tha er thet harrewerckh eller raan ut
 li iij c lxx § iij et iij. Satisfaciat leso.

¶ Sed quid si sustinuerit penam corporalem nunquid satis
 faciat leso distingue aut tenetur pro maleficio et tunc si su
 stinuerit penam in corpore tunc tollitur actio qd cum effectu
 ita amplius non tenetur soluere licet proueniat ad pignio
 rem fortunam ut notatur de homicid c. sicut dignum § eos
 insuper i glo. mains quā approbat archid xliij. q. vi. c. si res
 glōsa penl et io. au. de re. iuris c. p̄tū libro vi. et hen. de do
 et contu. c. finem di. ij. aut pro debito tuuc secus nisi fauen
 te subire penam et ibidem.

Item non est confurget duplex tribulatio sup uno et eodez
crimine quia nullus punitur bis in idem ver in c sicut dignu
in d maius vel si habeat &c.

Thor gamelt barn hellet mo byrde c l.

Qui minor est quindecim annis satisfaciat leso
& nichil regi vel episcopo nisi p solo homicidio

Thor gamelt barn hell et mo byrde c l.

Ek barn mynne en ro winther gammel be de
wed ther then ha brod wedh oc ep wedh ko
ninghū oc ep wedh biscop othen for mādrab ene

Qui minor ē xv annis Nota iste text? pōt intelligi de pma
parte puerilis etatis a septio anno cōpleto usq ad explecio
nez undecimi anni q puer in illa pte etatis dī s3 vñ a purita
te q purus aer et sic nullo mō ex leguz seueritate punitur de
delic pu.c. referende sed text? li.ij.c. xv. § vlti. in q dī si pueri
sunt adeo adulti in exerci vel dolica paces &c. Potest intelli/
gi de vltima parte etatis pueril in q aliqñ malicia anticipat
pubertatem sc3 ab undecimo anno completo usq ad xv annū i
qua malicia etiā supplet etatem q tūc puer multoties dī do/
licapax & sic aliqñ punit vt ibi et de delic pu.ca.pur3 & sup e c
rlix Siqs icausat? i glo & sile ifra li.ij.c.l. § vlt. sc3 hoc tñ pūit

Thore neffningi sculle i tages c li.

Neffningi debent esse octo in quolibet hareth
ita q duo in qualibet fierthingh qui sunt ho
mines triū marraz et qui sunt bōdones hoc ē the
ther vp holle for thm ful landwern & bōdones de
bent venire cū eis ad placitū et in illo placito qd
pximo sequit epiphaniā dñi et noiare eos corā ex
actore quos ad hoc decreuerint nominādos Erac
tor debet eos instruere in eed q rogent deum ita
eos iuuare q q3diu fuerit neffningi de oib? ad q
vocati fuerit iurabūt q veri? didicerit hoc ē othū

uilla Et si bondones neglexerint et noluerint eos
 noiare corā exattore tūc pōt ipe p se recipere neffni-
 gos Et si aliqua fierthingh discordauerit cuz alia
 ita qd quidā volunt habere istos z quidē alios tūc
 scādū ē in iudicio pluriū hoc tñ sciendū ē qd qzdiu
 rebus fuerit aliquis qui pri? nā fuerat neffning?
 qui tñ ita cōpos ē sui qd pōt seipm tueri z si adeo sit
 debil? qd b? mōr qd nā pōt esse tutor sui tūc qui p-
 us fuerat neffning? pōt ad iudicari ptra volūtate
 suā Et sciendū qd si aliquis noiatus fuerit ad iura
 mētū neffnigoz qui pri? fuerit neffning? exactor
 nā pōt eū amonere dūmodo met voluerit Et si ra-
 tionabili? nā pōt oñdere qd aliquis i sua fierthingh
 nā fuit neffning? postqz ipe fuit z ipe noluerit ac-
 ceptare in debito triū marcarū pcellatur.

¶ Ore neffningi sculle i tages c li.

Neffningh sculle otte wære i hwert ha ret to i
 hwert firthing the ther tpyggi marks men ere
 atelbōndher oc ephryde eller lādēbo mē the ther
 uphalde for thm sul lādēwern oc bōndhē sculle hā
 me til thigi m3 thm a th3 thing ther nest er effcher
 tolte dag iwale oc neffne for ombolmā thm thē the
 haffue til neffnd. ombolmā scal thm i ethe thylle
 lūnde at the bede thm so gud hielpe at so lēge sō
 the ere neffning at om alle the maal thē the wor-
 de krasfde til om at swærie oc thm hōder at swæ-
 rie at the sculle swærie th3 reteste oc othn wīld.en
 forglōme bōndhē thm oc wille ep tage the til ther
 neffnig sculle wære oc ep up rethe for ombolmā
 tha ma ombolmā tage sig self neffningh En sayl

fierthing a innēbrothes oc somme wille haffue en
oc sōme annē tha sculle the ware neffning thē fl
est haffue til tagh3 Tho scal thet gōmes at e mes
dhū annē er til ther ep haffuer neffningh warē
thē tho er so fōre at hā mo warē hī eghū warie
ta mo hī ep nōdes til thē fōre haffuer neffning
warēth Tho at nogher mā neffnes til ther fōre
haffuer neffning warēth oc wil hā selff warē ta
mo ombolmā hānū ep wrette En kan hā ep selff
skel a gōre at nogher mā er til i hās fierthing thē
ep wor neffning fithū han worde wil han ep i gā
ghe tha ligger hans tre mark ther wedd.

Om nogher mā wil ep neffning warē c lū.

Exactor extorsit a bondone tres marcas
legaliter pro eo qd nō vult acceptare neffnin
giāz recepit eas ab eo ppter hoc nō est bondo ex
culatus sed quotiescunqz vocatus fuerit ad neffni
giam z nō receptauerit soluat tā diu tres marcas
donec nō habeat tres marcas.

Om nogher mā wil ep neffning warē c lū.

Nogher ombolmā bondhes tre mark loglighe
thōrti at hā ep wilde warē neffning oc taghē
thū aff hannū tho er hā icke orsaghe ther m3 mē
e so offthe som hā kreffues loglige til neffning at
warē om hā ep i gangher gialde e tre mark so lē
ge ath han wordher so fatugh at han haffuer ep
tre mark.

Si exactor vtrū exactor potest intīmādo aliquā causaz
contra aliquē publicare in placito et postea per monitionez
duoz follingh cōtra iniuriāntē exequi patet in constitutione
Erici regis prioris Erici regis filij § ultimo.

¶ Si exactor extorsit Vnde penā nolēt fieri neffuing simile
in certis statutis cōmunicatū cōtra recusantes officia publica
¶ Ach neffningh sculle ep swarie thn samme
dagh ther the i tages Caplm liij.

Neffningi nō debent de aliqua causa suo iura
mēto discutere illo die quo instituuntur quia
nō possunt habere min⁹ q̄z vñ dies vt veritas inq̄
rat in causa quā debent iurare.

¶ Ach neffningh sculle ep swarie then samme
dag ther the i tages Caplm liij.

Neffninge sculle ep swarie eller skilie om no-
gher maal a thn samme dag ther the ethes i
forti at the mwe ep haffue myne en vñ netthē rō
atlede sannē om thz ther the sculle skilie om.

¶ Neffningi nō debent Nota quō requirāt de veritate et quā
p̄iudicat veritas lege require s̄ e c vñ Si discordauerint i tex-
tu v̄ in glo et ulterius distinguūt sic quia aut veritas ē occul-
ta aut dubia aut manifesta si occulta tunc veritas non p̄iudi-
cat legi q̄ ecclesia non iudicat de occultis nec ullus index nī
si deus solus aut veritas dubia et tunc nisi veritas in iudicio
discussa legitime fuerit et iniusticia finita nō p̄iudicat legi vt
s̄ e c vñ Si discordauerint in textu vbi d̄ q̄ octo meliores de p̄-
nincia v̄ ep̄us ecc̄e aut veritas fuerit manifesta et tūc aut in
causa ciuili aut crim̄ali si in causa ciuili vt de emptione v̄ vē-
dictione vel locatione v̄ aliq̄ causa cōsimili Si q̄s cōfiteatur ex-
tra ius. i. extra placitū si p̄bati legitime pōt tunc veritas p̄-
iudicat legi vt § de non nuerata pecunia l̄ ḡnalter v̄ l̄ aduer-
sus v̄ ff de p̄bacionib⁹ l̄ cā de indebito § vltio de fide instru-
mētor c̄ si cautio in q̄. i. § Si debitā aut in causa criminali v̄
tūc aut veritas pōt p̄bati p̄ euidentia fcti pura p̄ euidentia
pateat sceleris v̄ tunc veritas p̄iudicat legi vt infra e c lxxxi
Si q̄s imputauerit et extra de coha cleri. et mulie. c̄ tñā et c̄
fi aut veritas fuerit manifesta in causa criminali p̄ p̄fessioez
v̄ tūc aut illa cōfessio facta fuerit extra ius. i. extra placitū v̄

tunc illa confessio nō p̄iudicat nec veritas p̄iudicat legi v̄t
extra de iudi c ac si clerici et § l iij. aut veritas in causa cri
minali legitime facta fuerit manifesta et tūc veritas p̄iudi
cat legi vt infra e c vii. Si quis iuratus in fi Et q̄ aliquis sic
manifestus in crimine p̄ euidenciā facti velp̄ conuictōz patz
infra e c lxxix. Si q̄s capti in fine ibidē p̄ glo hostis et de ista
materia etiā q̄re infra e c xliij. Si q̄s amiserit in glosa magna
p̄fessingi Simile de res citato q̄ inde liberatus respōdere nō
teneatur vt in c p̄terea de dilationibz e p̄ auct offerat C de
lite contestata Itē similiter si aliquē in placito aliquis p̄ aliq̄
cā p̄ q̄ nō ē citatus ad placitū habeat spaciū deliberandi quid
rūdeat ad p̄mū placitū p̄z p̄ thord in cor § ix.

¶ Om ombosman wil ep kreffue neffning c liij.

Si exactor noluerit infra tria placita q̄ erunt a
placito p̄mo qd̄ est post epiphaniā neffning
gos instituire z nullū legaliter cōuincere quia non
vult acceptari neffningea Rex pōt euz priuare ex
actione sua quia nō vult iusticiā facere bondoni et
q̄ quicunqz incausatus fuerit p̄ raan ipe tenet p̄
legem p̄ie vel defendi vel conuinci.

¶ Om ombosmā wil ep kreffue neffningh c liij.

Umbosman hwercken ep neffningh fange
indhū tredie thingh effther ihz thing thē neff
effther tolte dag iwale et oc enghen man lagsq̄ghe
forti at han wil ep ganghe i tha haffue komghū
goot reth til attage hans leen fra hannū forti han
gōr bondhen rethlōs forthi ath hwilkhen man for
raan letthes han er skplough m̄z ful logh enthen
at maries eller atfelles.

¶ Si exactor rē Nota qd̄ iuris sit si noiatns ad nomiūanduz
de noiatos uō iuuocauerit Itē qd̄ iuris si aduocatus illum
noiare noluerit q̄ denominādos debz noiare z tūc utrū iuriā
p̄stus nomiet ad nominādū quē voluerit ista dubia corrigat

et declarant in cor p thord § lxxij et hoc idē faciet si aduocat?
 vel eius official nō sit i placito vel aliquis illorū imperitur p
 cā pti ut ibidē Si exactor sit supior nō facies iusticiā puniē ut
 ff de officio p̄dis p totū et spāliter in l illicitas ibidē. Her pōt
 eū puare exactione sua quia officiū suū nulli d; esse dampno
 suz ff de furtis l si eius cōmunis § q; vero iij q iij § ventur
 ber de fide c ij in v dispendiū Vnde nō d; p̄mū cōsequi unde pe
 nā meretur xvi q i legi ff de neg. l sine hereditaria ber e c 7 b
 Quia non vult iusticiā facere bondoni Nota in isto iudicio si
 causa de q iudicatur summā triū marcarū continet et non
 ultra emendet bondoni tres marcas pro iniusto iudicio et re
 gi tū si bō causa transcendit summā triū marcarū soluat bon
 doni sex marcas et regitantū § lxxij Thord Si exactor Nota
 rex pōt eū puare exactōe sua q; nō vult iusticiā facere bon
 doni et ratio est q; nullus pōt iusticiā vendere ut extra de pur
 gatōe c accepimus per textum et s li pmo c lu gaar solskiffe
 a by in glo.

COm neffningi skille at Caplm lo.

Si quatuor vnū et reliqui quatuor aliud iura
 uerint tunc tres neffningi de primo hareth
 adducētur et quorūcūq; iudiciū duo ex illis trib;
 p sua iuramēta approbauerit ratū erit.

COm neffningi skille at Caplm lo.

SMarie fire eth oc andre fire anneth tha scalle
 tre til aff neste hareth oc the ther nest ere fi
 thende oc huilke fire aff them the tho fplghe thet
 stande.

Si quatuor vnū et Nota hic si discordauerint veridici neff
 ningi et denomiati qd iuris corrigitur p thord in cor § lxx Si
 quatuor vnū et co. filē infra e c lxxix Si neffningi et idē ē si vn;
 illorū moritur vel pegere pficiscit vel recesserit de puincia vel
 de hareth vel factus fuerit villis; ar infra e c lviij Si q; neffni
 gor p textū et infra e c lxxix Si neffningi p glo.

Man scal ep selie fin swen leen i hand c loi.

Nullus debet famulo suo suā cōmittere exacti-
onē exequendā sed debet eā cōmittere alicui
bondoni qui poterit de bonis suis satisfacere hīs
quibus iniuria fecerit ⁊ qui in illo hareth habitau-
erit et qui possit cuilibz exhibere iusticie cōplemētū.

Man skal ep selie sin swen leen i hand e loī.

Inghū mā ther leen haffuer skal thet sin swen
selie eller betale mē skal thz befale annē bonde
i hendher thē thz fōlge mo oc ithz leen booz oc pē-
nige haffuer medh a thette at gōre thm reth thē
the bypde medh.

Nullus debet scotio ponitur i textu qz debet eē possessiona-
tus ut emēdet si i iustū iudiciū fecerit de qua emēda in cor-
thord § lxxix ⁊ v § rvi ꝛc incōstitutōe crisostofi § xxxi.

Com neffnig dōz eller far bort e loī.

Siquis neffningoz mortu? fuerit vel pegrina-
natōez inierit vel recesserit de puincia vel de
hareth vñ fact? fuerit villicus tūc illi qui i sua fier-
thingh morāt aliū dnt noiare et exactor debet eū
sicut prius dictū est instituere.

Com neffning dōz eller far bort e loī.

Om neffnigh dōz eller far pellegrims ferd el-
ler far aff spsel eller aff hareth eller wordher
bypde tha sculle hans fierthings men tage annen
i oc ombolman hannum i ethe so som fōre er
sauth.

Siqs neffningoz q̄liter in locū p̄decessoris eligat successor.

Man raan skal deles Caplm loī.

Oui voluerit raan cōqueri debet illō infra an-
nū cōqueri ⁊ si hoc non fecerit reus iuramēto

en hoim se purgabit.

Nar raan scal deles Capl'm loiq.

Hilkhū som wil raan dele a nogher man tha
scal han dele thz indhū thū iamligh thē raan
er giorz deler han fithen tha for han ickē mere en
tolff menz eedh.

Qui voluerit ut ff de vi & vi armata l i in principio § annu
et vide vi l ij & preus hic purget se est contra l q accusare C
de edendo quia accusatio est in tota extincta sicut in fili dicit
de accusa c iniuriar & de tali abusione q reus negas se pur
get et simit abuso de q in c ad nrām de phationibus.

Om man wordher delth m3 raan oc wil
ep fithen stande til rettthe c lip.

Oui alii conuincerit ad raan hoc ē hmo som
deler vel sōgher annē til raan & ipse noluerit
postea satisfacere tunc prefiget ei dies quinqz de
placito ad domū rei ut erigat ablata et emendaz
triū marraz & si re? ptumar fuerit & noluerit emē
dare tūc iudiciū pmulgabit q ille qui eū conuin
cerit possit ab eo accipe naam extra curiā suā q di
citur gardoyleo occulte & nā manifeste tamen ille
qui recipit naam debet iudicare vicinis suis vñ vñ
vel duob? q recepit sed nunqz recipi debet naam
fine iudicio placiti quia si prius recepit tūc pro eo
potest fieri raans man vel fur.

Om man wordher delth met raan oc wil
ep fithen stande til rettthe c lip.

Hilkhū mā annē sōgher fulkōmelige til raan
oc wil hin ep sette thē forlaghū er tha legges
hānū fem dage til hās hws attaghe wth hās oc
tepgi mark bood a Er hā qwerthpē oc wil ep bā

de tha dōmes hānū naam at tage effchē s̄jth lēn
lige oc ep apēbarlige othn gardzleeth tho' scal hā
thē tagher seie til hās grāne en ellē tho' thz hā tog
En ep scal mā tage naam othn things dom fori
at tagher hā fōre en hā fangher dom til ta ma hā
ther fōre worde anthū rans mā eller thpff.

¶ Hwilke neffning sculle skpli om raan c lx.

S Ille qui congrit raan et ille qui eam intulit
ambo habuerūt terras in illo hareth obi ille se
det cui imputatū ē crimē illud videlicet raan tunc
illi neffningi dnt illud suo discernere iuramēto qui
in illo hareth habitāt licet ille qui aliū incausauerit
sederit in alio hareth itatn q illa terra sit inhabi-
tata p colonū vel p villicū vel si ipse eā p se arau-
rit in pximo autūpn vels vere.

¶ Hwilke neffning sculle skplie om raan c lx.

Haffuer bodhe hin ther raner oc thn ther rent
wordher iord i thz hareth thē hin fidiē i thē
raans sagh wordher giffuen tha sculle the neffni-
ge ther om skilie ther i thz hareth ere tho at hin fi-
dher i āneth hareth ther saag gaff om iordhen er
bpgd m3 landbo eller m3 bypde eller hā prketh hē
ne selff a then nest grōde.

¶ Qui aliū couicerit ad raan Pro isto faciūt iura de pignore
ptorio et melius de pignore iudiciali et esset meli' q iudex al-
signaret ei q p se caperet ut de bonis eue iudicis posside-
di p totū et q dicit occulteideo forte ne veniet ad arma p l cqt
simūff de vsufructu etiā si tacite admittunt re pfallie de qb?
in c unico de iniuriis x vi et sine iuditio nō valet ut l si qsi tā
tā unde vi x insti vi bonoz rap circa mediū x Nota hic sit
quedā correctio hui' capi. p thord s̄j ex grā reg' voldemari q

n iij

relicus pot comittere lapco cam rapine & harreweck profe/
quenda in illis legibus regni dacie Nota si reus legaliter i pla
cito conuictus contumax fuerit pot punire per naam no solu
mo p raan s vt omnibus causis extentes in c lx h y Item nota
fm thordon § xxxviij Si aliquis de aliquo ius qd naam dicit
recepit contra leges q in libro legali continetur tunc habeat li
cenciā causā harreweck vel rapine psequendi contra illū ita
tū q alijs pro quibus conuictus erat prius satisfaciāt Itē re
ulterius de naam infra li ij c cjlz Qui aliū conuicerit ad naā
Item querat ulterius de naam infra li ij c lxviij q si ipncipio
Qui aliū conuicerit ad raan Nota textus ille non loquitur
vtrū est causa harreweck si aliquis receperit naam contra
leges terre iste defectus corrigitur in cor thord § xxxij. Si
aliquis queritur vtrū res alienas occupare licet pēz s c xxxij.
Vbiunq; & hic in § i & s xxxix nesciūgi et infra li iij c liij s
quis equitauerit Sed ille ratio quia actor debet sequi forum
rei et forū capitur hic ex domicilio de quo in c cū sit gūale de
foro competentī et e finali et non psumitur domiciliū nisi sic
reus immobilis culta vt hic al psumit derelicta vel nō cura
ta a dñe ar iusti de rēu dñi hōe § quia ratione.

Quoniam felles fa oc om wedh oc om giald c lvi.
Si aliquis impetierit aliū in placito q concesserit
ei denarios vel equum vel alias res vel in
pignorauerit et tunc incausatus tenetur exponere
tantum quantum fuerit concessus et insuper defē
det se pū hominum iuramento & si conuictus fue
rit totum exponat qd alijs impetiuit Sed si nolu
erit et iudiciū sustinuerit et efficiatur contumax et
infra certū terminum qd dicitur lagdaghe nō satis
fecerit tunc tenetur emendare bondoni tres mar
cas supra id quod cōquerebatur et regi tres mar
cas ac si esset p nesciūgos cōiuctus ita potest ali
quis exercere naam si legaliter conquestum est
in placito Et si lex firmata est et non in placito

tunc non est lagdeclij met lagdaghe Sed quid
quid in pignorat in placito in eodem placito oꝝ
solui et redimi.

Om felles fa oc om wedh oc om giald c. lli. *lxj.*

Om felles fa oc om wedh oc om giald om na
gher man kaller a so a thingi at han haffuer
leeth annen sine penninge eller hesth elle nogher
adher thing hmat som thz er hesth ellē sath a wed
tha er hin ther sectes skplough vth atlege so mō
ghz som han gangher wed oc giffue ther a vi mē
cedh En faller han atloghen ladhe wdh thet ther
a er kerth En tol han dom oc wordher omwerhō
re oc rether ep indheu lagdaghe tha er han skpl
dough ath retthe wedh bondhe omwer thet ther a
er kerth iij mark oc iij march komghen so som hā
more fallen for neffningh oc so ma ther effther
naam deles om thet er lagdeelt a thingi En wor
log fect oc ep a thingi tha er thz ep lagdeelt En alch
thz mā seethē a wed a thingi thz seal mā lōse a thingi.

Si aliquis impeierit aliū ratio quia confessio pro indicato
habetur ff de confessis q̄ autem reus defendat se iuramento
p̄ non p̄bato est contra leges qui accusare & de edendo et s̄ e
c lvi Item congruum est q̄ puniatur pro contumacia bon
domi et regi simile in c finez de dolo et contru sed q̄ in p̄cipali
puniatur ac si confessus non placet Concesserit ei denarios
vel equū & c Nota q̄ si aliquis alicui concesserit hoīem et ex in
curia morietur siue perierit homo ille quantū ad estimatiōez
nō teneatur reddere quia liberū corpus non recepit estimacio
nē ut de ord cogni c ij de iniuriis dāp da c i ber s̄z operas amī
sas et īpensas in curatiōe prestabit ut de iniuriis & dam da
c i in v̄ operas et īpensas et in medicos ff si quadam pau. fe
dicitur lex hac ff de rice et effn l vlti et ff ad legem aquile
am l qua accōne in p̄cipio et ff ad l rodiani de iactu l i c cor

poris et ff de elec et effu l i § sed cū homo tñ si homo perhē l.
solidoy sic cōdempnatio ut in § sed cum homo et illud sic pro
pena non pro estimatiōe nisi dederit occasiōē dampni tunc
qui occasiōem dampni dat videlicet p̄p̄inquam dampnū de
dedit videtur secus tamē est in illo qui non ut accideret de
contingentibus nichī omisit .i. omnem diligentiā quam po
tuit et debuit adhibuit de iniuriis et dam da c si culpa sed si
p̄ns fuerit i dāpno dato scilicet maiori nō cōsiliū dans nec co
operans sed si necesse fuerit amminiclin prestare proponens
soluat regi tres marcas et leso sex marcas thord § v sed si cō
siliū dederit vel mandatum in dampnis maioribus et hoc
comūctus soluat leso xl marcas et regi tantum thord § xiiij
Nota q̄ Henricus in summa dicit q̄ qui dicit se soluisse p̄ba
re teneat hoc ip̄m et allegat c hys qui de so.

Om borghen Caplin lxij.

Siquis fideiusserit p̄ aliquo et postea uo
luerit soluere tunc ille qui fideiussioz recepit
agat i eo tan q̄z pro debito Itē nota q̄ nullus po
test se eximere de fideiussione nisi soluat quod pro
misit tamen nō debz aliquis aliud exequi per nesc
ningoz.

Om borghen Caplin lxij.

On noghet mā borgher for annen oc wil hin
ep gialde ther borge worth tha scal dissighes
a hannū kalles som for annē gialto forti at huat
som mā wordher borghz fore thz scal han gialde
oc enghū mā ma sie hg aff borghū Tho scal thē
ep neffningh til ganghe oc ep om skalie forti at thz
et so som annē gialoh

Soluerit soluere dē quia dicit se soluisse queritur qd iuris
responderetur per l ultimam C de solutionibus et liberationi
bus ubi dē q̄ notandū est illud q̄ qui dicit se soluisse probare
debet Itē dicit ver in glo. ultima quasi in fine de solutionibus

super ea ruiñ q̄ q̄ onus p̄bandi reo incumbit p̄pter suuz de-
 lictū infra actōis & ad le aquiliā inde veratius § hec actio et
 alibi p̄uit inficiator & de nō munerata pe auct̄ cōtra qui p̄-
 priā Item onus probandi incumbit reo in multis alijs casib⁹
 ut patet in e ut nr̄m ut ecclesiastica beneficia siue diuus in ū
 actore nō p̄bante per ber Item nota si auctor non probat q̄
 nullā habet presumptōem reus nichil prestabit et soluitur sic
 § de cā pos cū ecclia. si vero auctor habet presumptōez pro se et
 contra reū tūc contra talē presumptionē defertur reo iura-
 mentū et etiā qū actor habet unū bonū & honestū testem ber.
 de iureiuran c vlti glosa vltima Queritur pene q̄ aliquis te-
 netur soluere pecunias infra certū tempus dedit fideiussorē
 non sine soluta pecunia infra illud tempus cōtigit q̄ creditor
 relaxat debito rem nunquid fideiussor postea obligatur p̄ il-
 lo tpe dilationis videtur q̄ non Item queritur iñ § h comple-
 to & locati et conducti contrariū arguitur in l sed si manente
 & de pretorio Solummodo dicit doc aut aliquis fideiussor fideiuf-
 serat si simpliciter tūc p̄ lōgato termino p̄ dilationē ad huc
 tenebitur sic l pro ista parte al l si usq̄ ad certū tēpus tunc tē-
 mino elapso fideiussor non erit obligatus nisi nonus consens⁹
 intercedat ita l pro ista parte hec henricus de fideiuf c con-
 stitutus Nota tres casus in quib⁹ fideiussor agere potest con-
 tra debitore. primus si diu in debiti solutione & obligatione ste-
 tit ut de fideiuf c si secundus si bona sua dilapidauerint iñ l in-
 cius § si & mādati. tercius si fideiussor fuerit cōdempnatus
 in l pro ea & mandati. quartus si commentū erat inter partes
 et tunc habet locū quia fideiussor agit cōtra debitore adhuc
 alius casus si fideiussor sit scolaris in l licet & ex quibus caus⁹
 maiores et in l licet & de arbitris hic in c cū d fideiuf § Si ali-
 quis p̄us tū fideiussor potest gaudere p̄uilegio fideiussorū ut
 bñficio diui adriani & de fideiussorib⁹ l fideiussor et beneficio
 noue constitutionis in anc̄ de fideiussorib⁹ coll i in aucte
 presente & et i et notatur in e peruenit e. ti. quia hic non
 prohibetur §. Item Nota quia per solutionem et condi-
 cionalem nouationem expirat fideiussio & de fideiussorib⁹
 cum similib⁹.

Wan man gangher i borghen for then mā ther
lyff eller lymme haffuer forgiort c lxiij.

Siquis fideiusserit pro fure vel aliquo qui vel
membra vel vitam demeruerat tunc debet il-
lum assignare coram iudice et nō illi a quo sump-
sit Si autem fugerit per infortunium vel cum consi-
lio illius qui pro eo fideiussit tenetur omnia debi-
ta sua emendare ⁊ insup xl marcas regi ⁊ xl bondo-
ni.

Wan man gangher i borghen for then mā ther
lyff eller lymmer haffuer forgiort c lxiij.

Gangher mā i borghē for thpff ellē annē man
ther lūth lyff eller sine lymmer haffuer forgiort
tha scal hā thn ānworde for recther oc ep thn mā
hā togh hānū aff En wordher oc so at hā slipper
bort anchē mʒ wliche ellē mʒ hīns raad thē borge
wort bōde al thn bōde thē hīn giorde the hā wor-
de borge fore oc ther xl mark bondhē oc so kōm-
ghē forci at han antworde mānen icke indh.

Siquis fideiusserit pro fure ul' aliquo ⁊ Nota defectū ist-
us capituli pro fideiussione supplet et corrigit correctio thordo-
nis § lxi Siquis fideiusserit p fure facit i barlathanā ⁊ de fū-
deiussionib⁹ et i ad cōmentariū ⁊ d custodia reorū ubi nota-
diu? qd tal' fideiussor nō emendet eadē pena saltē corpali qua
reus fuisset puniendus sed al' corporaliter vel pecuniarie iuxta
arbitrium iudicantis sed secundum istas legas statuitur cer-
ta pena.

Wan hīn wil flp ther borghē setthe c lxiij.

Quicunq; posuerit fideiussorē p senō tenetur
alicui p delicto suo rōdere nisi illi soli p quo
fideiussit Itē si illo voluerit fugere qui fideiussorē

posait p se z hoc illi innotuerit qui p eo fact? est
fideiussor tunc dz hoc iudicari iudici vel exactori z il
le dz eu detinere qz ipe no pot eu cape nisi eu rece
pit i carcere vel in stock qn fideiussor ei? fact? fuit.

Om hin wil fly ther borghn setthe c lxiij.

Hilkhin ma borghn setther ha et skildaugh for
the gerning enghn ma atsware vthn thn ene
tht has borge wordht En wil ha fly tht borghn
settht oc wordher hin war wed ther borge wort
tha scal ha he recther til at ha scal hanu upholde
forti at ha mo hanu ex selff tage vthn thz ene om
han togh hanu i stock eller i fiedher ther han wor
de hans borge.

Cauicung x primu intelligitur si ad tempus qz an tpe no te
net alteri ff qui sac dare coguntur l si decesserit et ff si qz cau
tob? l cu s homo ite ptra s ite si ille facit l ait precor s si qz
debitor ff de hys qui in fraude creditor facta sunt ubi pmitri
tur qz rectineat debitor in fuga constitutus h in ponit distinc
tio an cepit eu de carcere an cippo vel no.

Hmo borge mo ware c lxx.

Clerici claustrales z mulieres qui no sunt coni
anno? no pnt fideiubere p hys qui vel debet
carere vita vel mebris Sz clerici et vidue pnt fide
iubere p pecunia si ille qui fideiussionem debet acci
pere voluerit acceptare qz hnt unde soluāt hoc est
the haffue fulth wed a thette Sz puelle z pueri et
pro? alterius vl claustralis excepto abbate no pnt
fideiubere p denarijs et nec pro alia re nec filius
bondonis qz diu fit in comunitate cu patre suo li
cet sit adultus.

Chwa borge mo ware c lxx.

Erde me oc closther me oc quinner oc the ther
ep ere kōne til lage oloher thz er attē winthē
the mme ep borge ware for the mē thē sculle mi-
ste anthen lyff eller lpm̄er En clerke oc encker om
hīn wil thē borge scal taghe the mme worde bor-
ge for penninge forti the haffue selfue there eghz
til at gialde aff En mōp̄r eller bōm̄ellē nōghē māz
haffue el er closther mē othū abbet mme ep borge
ware for pēninge oc ep for annet forti ath enghū
māther ep haffuer eghz mō nōghz aff hende Oc
ep bōdens sōn i selleg m̄z sīn fadher mō borge wa-
re tho ath han er fulworen.

Clerici de quo ff qui sat dare coguntur l de die § qui mulie-
rem et in glo et § minor sed mulier ad hec pōt gaudere sena-
tus cōsulro vel layco ut C et ff ad senatus cōsultū vellea-
nū et clericus si militer si monachus vel religiosus de seculari
dicendū ut in c puenit de fideiussoribus et in glo dicta § qui
mulierem Item an filius p̄tate patris constitutus possit fi-
deiubere vide l qui satis dare ff de fideiussoribz ⁊ mādatoribz.

Chwa mo eller scal raan swarie c lxxi.

Ona causa potest unus liuare ⁊ alter iurare
et quicunqz fuerit spoliatus qd̄ dicit rōnt ille de
bz iurare licet alius liuaret thz si ipe est tutor sui qz
ipe scit quis eū spoliavit Sz si illi fuerint spoliati
qd̄ bz rōnt q̄ nō sunt sui tutores ⁊ compotes tunc
debent eorū tutores hoc conqueri ⁊ publicare ⁊ iu-
rare et consequi causam illā Et si illi qui non sunt
sui tutores et compotes impetuntur ab aliquo p
raan tūc debent tutores eorū p eis rōdere.

Chwa mo eller scal raan swarie c lxxi.

Om en saagh mo wel en liwse oc ane swarie
tho at ane liws om ha er fin eghn warie forti at
han wed beste wo hannu ronthen En wordhe the
ront ther ep ere there egne warie tha sculle there
warie bode liwse oc swarie oc folge ther tale til
fulle so som adre En deles oc raan med thm ther
ep ere there egne warie tha sculle there warie oc
for thm swarie.

De una ca. 3. si intelligit q. indistincte pot. spoliari? iurare
q. talcu spoliari it e. p. ca. c. si de iure iurando & l. admonedi ff. de
ti. & l. i. bone fide i. C. de rebus credit. & iurandi i. qbus habe
tur q. iuramentu uo debet deferi actori nisi sit psumptio p. eo
& semiplena pbat. ite q. pupilli & furiosi defendat p. suos tu
tores & curatores & etia agere insti de auct. tutor. & curator.

Hore bryde mo raan swarie c. l. xvij.

Allicus pot. iurare raan p. omibus attinencis
ad curiaz illa in qua sedet sed domestic? eius
debet ei illud officiu iniungere & publicare in placi
to q. ipe e. eius fellebryde et si ipe p. se habuerit ali
am curia & in ea villicu tunc ipse est ibi domestic?
& tutor illius licet ipse sit villicus alibi et p. curia il
la pot. conqri raan si fuerit ibi spoliatus.

Hore bryde mo raan swarie c. l. xvij.

Bryde mo wel raan swarie om alt thet ther til
thn gard horet thn ha er bryde fore En tho scal
bondhn hanu om biwde at dele the dele oc a thi
gi liwse at ha er fellebryde oc retthe swen En hal
fuer ha selff annen gardh oc ther bryde i tha er ha
tht husbode oc warie fore tho at han er anne Rz

bypde oc mo han for then gardh dele raans dele
om han wordher ther ronth.

Villicus pot inrare raanratio qz villicus habet dominu utile
Et si ager verti l ij Domesticus fa l ij C ubi in rem actio exer
ceri debet z c qm frequenter ut lite non contesta.

Thwat feld mā mo aff hende c lxxij.

Qui cōuictus erit p raans neffning ol' alto mō
ol' ad iusticiā regis z bōdonis ita qz tenet sol
uere tres marcas tūc nō pnt bona eius alienari si
ue sint mobilia siue immobilia anteqz satisfecerat
tam regi qz bōdoni Et si medio tpe incurrerit ali
quā qrelā nō pōt aliquē cōuincere hoc ē nō pōt eū
psequi et null? pōt eū recipe i villicū nisi voluerit
p eo iuri stare z satisfacere qz postqz aliqs ē lega
liter conuictus et incausatus nō pōt se et suas res
transferre de illo loco anteqz satisfecerit.

Thwat feld mā mo aff hende c lxxij.

Thn mā ther feld wordher m3 raans neffnig
eller nogher andhē lwnde anthn til kōmngns
reth eller bōdhns so at hā er skildug atgialde sine
ij mark tho mo hās gooz ep aff hēdes hwerken
bo fa eller āneth fōr en hā haffuer reth gior bode
bōdhn oc so kōmghn Oc hā mo enghn mā sōge
om hā fangher nogher dele oc enghn mā mo han
nū tage til bypde vthn at han wil sware oc rettthe
for hānū forti at fithn mā er anthn feld eller secthy
tha mo han ep flyttthe fare colte oc ep wpyde figh
annen st3 borth.

Qui conuictus ēce. Nota qui appellauerit ad iudiciū regis
et nō fuerit psecutus quid iuris Itē si nō appellauerit utru
aduocatus teneatur sub bonor testimonio bōdoni iusticiāz

facere et regide curia conuicti et si aduocatns non fecerit bñ
doni et regi ius de curia conuicti quid soluat Item si aduoca
tus et sui sequaces fecerint bondoni et regi ius de curia con
uicti illis non debet imponi cansa harrewerck vltapine hec
dubia corriguntur per thord in cor § lxxix Nota hic scilicet in
isto c Qui conuictus erit per thord § ix corriguntur aliqua du
bia scz si aliquis pace prinetur per stockneffu et ipsi conuin
satur et conuictns pace restituitur a quibus recipiat emendā
et restantem pro iniurijs et dampno patet per thord § quo
supra scz § ix Qui conuictus Nota qui legaliter conuictus
est erit postea in habilitate omnia legitima prosequenda ut hic
in cor thord § xxxviij et s c i in glo Nota homo legaliter con
uictus Item Nota si quis occiderit legaliter conuictum prop
hoc non priuabitur pace sua et si quis eum vulnerauerit vel
verberauerit nichil pro eo soluat ut infra li iij c xxxviij si quis
per misit per textum hic in parte in § Et si medio tempore
Qui conuictus istud est locale et ratio ē quia bona sua sunt
obligata tunc ibi et si facit c decreuimus de sen. ex in vi qualif
etia excommunicati et interdicti nō admittunt ad agendū vel
procurandū defendendū et de pba post c cessioez.

Com man tagher feld mā til fig c lxxix.

Siquis receperit in curia suā vel cōmunitatem
aliquē legaliter conuictū vel incausatū ille qui
eū incausauit agat in eū qui eū recepit primo in
vno placito secundo in alio et tercio in tercio et si
ille qui eū recepit in domū suam nec voluerit p eo
satisfacere nec eū dimittere cū rebus suis tūc debz
iudicari cum illo placito recipere naam de curia il
lius bondonis qui eum tenet Sed si ille fuerit in
causat? et nō legaliter cōuict? qñ venit in curia illi?
debz se transferre cū bonis suis de curia illi? qz nō
pōt euz recipere nec tenere anteqz se excusauerit pro
causa sibi imposita.

Qom mā tagher feld mā til figh c lxx.

Agher annē mā i fin gardo ellē i fin felleggh nō
gher mā ther lagfeldh er eller secchet tha scal
hin ther hannū eccher kalle a bondhñ ther hin er
tiffaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil
hin ther hannū togh hwerkhñ for hannū rettthe el
ler lade hannū borth m3 fine colte tha scal hannū
dōmes a thingi at tage aff thñ bondhe gardo ther
hānū holdher ful naam En er hā secchz oc cy feld
thñ time hā kom i bondēs heuth tha scal hā vtfare
effter m3 fine colte forti at han mo hannū ephol
de oc ep taghe fōre en hā haffuer h3 vrlagghz for
thñ saag hannū gaffs.

Siquis receperit ff de receptis arbitris li ij C de hys q la /
trones occultant l i Nec eā dimittere Nota q hic pōt elici de
texu q villie? seu inq̄linus seu colon? q̄rūdā si bona in q̄bus
residēt vltcrius in habitare voluerint fm̄ leges terre dñs su
is p̄dicent et resignēt ⁊ satisfaciēt et liberi recedant fm̄ leges
terre ab eisdem vt notatur et plene declaratur in cōstitutiōe
regine margarete filie regis voldemari § p̄rj ⁊ eadem rō et
idem ius ē si domīnus inq̄linū villieū seu colonū noluerit in /
habitare p̄dicet sibi secūdū leges terre vt dictū est p̄cordat rex
⁊ cōsiliarij regni ⁊ gñalis cōsuetudo Siquis receperit hic orit̄
dubiū Si aliquis recepit legaliter conuictū in solutiōe legis
vl iuramēto p̄j hoīm utrū t̄s leges iuraēm̄ta infirmātur
vl viciantur ad remoēndū t̄le dubiū So scrip̄tlandz dōmer oc
andre gode men m3 hānū aff landz thingh3 hwilken mā som i
logh er som fordesct er th3 bōr thū mā self arbetale meth iij
mark hōmghū oc bōr ev at forkrenches hins logh ther han
swor meth Hec scripta sūt Anno dñi M cō lxx de placito gene
rali iudic.

Qom lagfeld mā haffuer annē mā3 fa c lxx.
Nullus d3 legalit̄ cōuicta cōcedere iumēta sua

vel pecora vel alias res nec conducenda tradere tā
din q̄ possit putari q̄ eius sit p̄p̄iū et si illa supe
rius dicta fuerint recepta et capta in eius posses
sione tunc ille qui cōcessit debet ab eo cui concessit
exigere ol̄ cui vendidit ol̄ cōducenda tradidit z nō
agere i eū cui ille i. cōuictus concessit vel qui ab eo
i. cōuicto recepit.

Com lagfeld mā haffuer annē māz fā e lxx.

Man scal ep lagfeld mā fine p̄gh lā eller at leie
sāle eller andher costē i hand sālie at hā for
ther a so laugheudh at mā wēthe at thz er hans
eghz Tho at thz er annē māz fā oc wordher thet
taghz i hās heuth ta scal hīn thē otte kalle a hīnd
ther han lade eller solde at leie oc ep dele med hīn
ther togh.

Nullus debet statio quia facies cōtra legē nō defendat a le
ge ut de usu c̄ qui frustra ff de minorib? l̄ auxiliū in § si q̄s Paul
lus dz Nota hic est defect? q̄ qui aliquē legitime cōuictū i cu
ria sua recepit si p̄ hoc incausat tūc aut iuramēto cognato
rū nōmīator sed defendet aut exponat illū aut satisfaciāt
p̄ eo. et iste defectus corrigit per thord § xxiij.

At lagfeld mā mo ep orghe sig e lxxi.

Siquis fuerit legaliter cōuict? in curia q̄ dicit
bypde felleth z si testimoniū affuerit q̄ fuerit
posit? i cōmunitate tūc ip̄e nō pōt adiudicare bō
doni hoc est liwse omnia pecora sua et seipsuz fa
cere paup̄em q̄ dicit oreghz nisi hoc prius factuz
fuit q̄ ip̄e fuit incausat? Camē landbo pōt cōmit
tere villico suo quātū vult q̄ abinuicē dñt seprari
nisi ip̄oz p̄munitas publicata fuerit in placito tūc
nō pōt ei? min? assignare q̄ q̄ placitū testificatū

o iij

216
fuerit ab eo Et si procurator bōdōnis fuerit pūct?
p raan qđ bōdōhūs rette swen vñ p alia causa
i satisfaciet p eo vel exponat eū cū denarijs suis z
si nō habeat exponat tamē eū.

¶ At laglōct mā mo ep orzhe fig clxxi.

En wordher mā laglōgt i ānē māz gard i bryp
de felleth oc er wichne til at hā wor langt i fel
leth tha ma hā ep limse bōdhen alt fa til oc gōre
fig orzghz vthn at worth gior fōre en han wor
lethz Tho haffuer bōdhen wold til fin brypde i
hand atselie thn time the skilies at so mōghet som
hā wil for vthn at thef felleth wor limst a thingi
tha mo hā ep selie hānū mynne en thingo withne
er til En wordher bōdhnō resmē for raan feld el
ler for ānē saag tha scal anthn bōdhn bōde for hā
nū ellē leghe hānū wd wz hās pēninge om han
haffuer haffue hā oc ep pēninge legge swennē tho
wth.

¶ Siquis fuerit rōne fiat fraus ipi iudicio ut in fili ff ne qđ
in frau patro l 3 § i z pprie infra annū ut ff qui i fraude cre
ditos li § i § si procurator cōcor iusti deno xalib? actōib? § i.

¶ Thwilkz agher raan er c lxxij.

Quādo aliquis recipit anonā alterius quā ara
uit z semiauit absqz ptraditōe aliqua et qrela
z ab eo nō fuit añ mediā estatē p iudiciū placiti ab
iudicata h vocat aghē raan licz ille possidet agrū
de q̄ recepit anonā z q̄ arauerit z semiauerit absqz
qrela z ille tacuerit q̄ terrā possidz tūc p̄t ipe semē
suū cū creuerit de ēra tollere cū iuramēto xij hoīm
q̄ agrū illū habuit cū volūtate z licēcia Et si dese

cerit in illa lege amittet semē & laborē Et si dixerit
q̄ seminauit ex improuisione q̄d dicitur wode et nō cū vo-
lūtate tūc tenet habere tātū quātū ibi se mīauit q̄d
dicitur fructus guald et nichil p̄ labore Item oēs cāe iste q̄ dicitur
dele executōi mādanda sunt te termināde añ me-
diā estatē et si prius nū fuerit p̄secute tūc debet il-
le metere qui arauit et dare bōdoni plenā pensioz
q̄d dicitur saploh de agro suo Et si quis recepit frue-
tus p̄ut superius dictū est añ mediam estatē lega-
lit̄ executos hoc ē lagdeelt tūc erat ip̄e p̄ eo raas
man tam ille qui seminauit q̄z alius Item si ille q̄
terram alterius arauit et seminauit dicit 'q̄ terta
illa sit sua & hoc si fuerit disculsum añ mediam esta-
tē tunc semen illud debet reponi inter mediatores
idest cōpromissarios hoc est gange til iassnetz hē
de et qui terrā obtinuerit obtinebit et semen Et si
aliquis eorū semen illud receperit anteq̄z illud fu-
erit laghdeelt videlicet terra illa et alius obtinebit
terrā tūc ille q̄ recepit fructū erit raans man.

Om hwailkz agher raan er Cap lxxij.

Althz er agher raau om mā taghē annen man
korn ther hin orde oc saade villketh oc wor-
dhēp deelt aff hānū fore metlōmer m̄z thins dā
tho at hin otte thū agher selft ther han togh korn
aff forti at hwa som eriet oc soer vthū kore oc thē
hin ther iordhū a tha mo hā vinde fin seed aff m̄z
p̄j mēz eedh at hā feck thū agher m̄z loff oc willie
bipsther hānū log haffue thū seed forgiart oc lūth
arbepe En hier han at han lodhe thū agher aff

woode oc ep mȝ wille tha er han skploug at hassue
 fin fructgiald effther ighn oc hassuer tabz syth ar
 beide Thȝste dele sculle alle deles for mptlamer
 en deles the ep er fore mptlamer tha scal thn ska
 re thē sode oc giffue bondhū ful skpla for fin aght
 En allseed ther so er sooth oc thē mā deelt haff
 uer so op for mptlamer som sode er sauth tagher
 then mā sode ther sode tha mo hā worde raaf
 mā Sier hīn mā oc thē annē māz iord sode at ior
 dhen er hās eghen oc deles thȝ for mptlommer ta
 er then seed skplough atgāge til iaffnetȝ hende oc
 hūort som iordhen wīthnes thȝd gāgher sodehū
 En tagher āthen there then seed sarte en iordhen
 er lagh deelt oc vinner hīn annē then iord tha er
 hīn raans mā ther sode den togh.

Quando aliquis facit l. hqs in tantā C. vide vi. q. i. amittet
 semē iusti de rerū diuisione § qua rō in § si dixerit facit l. si
 uis suū § si oliuā ff. ad legē aquileā an mediā estatē Vide
 aut hīc finit lex § hqs psequēter coll. l. semianit facit glo. isti
 de rerū diuisione § q. rōe in § itē si ille hic ponit ad sequestra
 tiōz ut C. de sequestrationib. l. i. de sequestratione fructuū l. i.
 glo. b. sequestrari Qādo rē. nota querit utrū res alienas oc
 cupare licet cōductue siue cōcessue acq̃sitas usq̃ ad expletio
 nē terminū siue pena leg. p̃tȝ. s. e. c. xxx. ubiq̃ § v. in textu
 & in glo. ut hīc i. § p̃mo & s. e. c. xl. p̃t̃t̃uīngi § v. in fine & s. e. c.
 lxi. Si aliquis § i. & l. i. c. l. i. Si q̃s eq̃tauerit De dubio utrū sēp
 est standū dicti cōpmissor̃ ul. cōpromissarior̃ Semē illud debz
 reponi iur. mediator̃. i. p̃missarios. nota p̃missio ē tri
 plex fm̃ hēricū boic vna ē penal id ē ex p̃sensu p̃ciū apponit
 pena & tūc idē est q̃ arbitriū alia ē iudicial id ē ex p̃sensu & vo
 lūate p̃ciū fm̃ leges & iura int̃ eos iudicat tertia ē p̃ditional
 ut ex p̃sensu p̃ciū vis canlay & potestas traussert penitus ad
 compromissarios et nō ad partes videlicet p̃sones litigātes.

Nota hoc nomē arbitrer est equiuocū qñq; accipitur p iudi-
ce de legato aliqñ p arbitrio iuris necessitate adito aliqñ pro
eo in quē partes mera voluntate cōueniūt. aliquādo p dispē-
satore vel ordinatore ar se ff vel C mandati l ve mandata hic
archid in c de arbitris de off de in vi Nota q; arbitri sunt illi q;
de consensu partium eliguntur et in eos sub pene stipulatōe
cōpromittitur ut pene metu ipsorū sententia stetur aliter cū
non valet arbitriū nisi pena valetur C de arbitris l i et i hoc
cōcordet henricus boic qui dicit q; promissio si sit penalis tunc
idem est q; arbitriū Itē effectus arbitriū est ut ei stetur nisi
ppetuo et male arbitratū est extra de arbitris c non sine ec
ibidem concordet iohānes andree dicens Non valet arbitriū
symoniacū vel dolosum et ber in c non sine super dō fauen-
tes infra et ita per grām arbitratū sunt unde cōpetebat excep-
tō doli si ageret ex illo arbitrio § iij l arbitrorū non absente
iuramento quia iuramentū ad hoc non extenditor nisi ad ea
que legitime arbitrentur vel illicitū esset et nō seruandū ex-
tra de iureiurā c quinta vall De compromissione conditiona-
li dicit cardinalis in glo ordina in c contingit in d vinculū de
iureiuran l i vi q; sicut promissio illicita nō obligat sic nec iu-
ramentū illicitū super hoc impositum concor io et ar ibidem
Item promissio etiā si iuramēto vallata fuerit non obligat
ad illicita vel impossibilia vl saluti animarū obuiantia sed ad
licita et honesta debet intelligi et reuerit io hic in no textu c
cōtingit l i vi Nam impia est promissio que scelere adimplet
xij q iij c in mal et nota q; contra promissiones conditiona-
les excipitur si hmoi cōpromissarij dixerint contra leges vel iu-
ra in criminibus excepte actionis secundū henricū boic in d
cōpromissionis et hic potest etiā allegari c non sine de arbitris
et similiter dicta io an et ber in dicto c nō sine de i reque sup
li pmo cxi in glo Itē nota q; in causa sua iudex aliq; eē nō
debet de app c dilicti filij.

Com asferrie Caplm lxxij.

Quicunq; semē alterius arando eradicauerit
hoc est erriet annē manz sedh op tencē emē

Dare regi tres marcas & bondoni tres licet terra illa
 sit sua Quia quilibz debet ius suū in placito pro-
 sequi hoc est dele figh til rette & per se iusticiā, non
 sumere Simile modo de illo est qui pratum alte-
 rius falsastrauerit Sed si quis falsastrauerit alte-
 rius pratur totaliter quod dicitur in mellom egh
 oc ende et dixerit esse suum et postea per iudiciū
 amiserit terram tūc efficitur pro eo raans mā Ta-
 men pro afferrie et pro aff leth & qui falsastrau-
 rit quod dicit laer omer reen dare debet iuramē-
 tū duodecim hominū q̄ putauit eē suū & exponat
 anonā v̄l quod de terra alterius receperit & nichil
 emēdet & si defecerit in lege exponat totū et emen-
 det regi tres marcas & bondoni tres.

Om aff-errie Caplm lxxij.

Ed aff-errie wordher mā epraans mā withn
 lag heftz reeb togh thz aff hānū En hwo lā
 erriet annē māz seed v̄p tha hāstuer han brōth iū
 mark wedh bondhū oc tre mark wedh komghen
 tho at iordhū er hans eghū forthi at mā scal dele
 figh til rette oc eptage hū selff reth So er thet oc
 om mā laer annē māz engh v̄p En laer man all
 engh v̄p mellom egh oc ende oc seier at thz er hās
 eghz oc gaugher iordhū hannū fithū aff hēde tha
 er han ther fore raans mā Tho scal bōdes for aff
 errie oc fore om mā wides at hā laer omer reen
 oc for aff leth giffue r̄j mēz eedh hin ther a kallē
 at hā tencthe at thz wor hās eghz o lade tog voh
 kōn eller hōp ther a bīds iord stood oc bōde icke

a En brøsther hannum log lade wdh oc bøde iū
mark bōdhñ oc so kōmghñ En sithñ log er gifuē
wil han ep lade wd agrodde mē holler onwer trpn
ne lag dage bøde, oc fore som sauth er.

¶ Quicunq; semen alterius nota nullus potest pro quocunq;
crimine in famatus corā non suo iudice vel corā nullo iudice
et extra placitū siue iudiciū sibi ipsi indicere purgatōem ut ex
tra de pur c cū dilectus filius per textum Itē nec pro qua
cunq; causa incausat? potest coram nullo iudice & extra pla
citum siue extra iudiciū indicere sibi ipsi defensionē legis scilicet
iuramentū xj hominū vel alio quocunq; modo ut hic in § q
libet debet ius suum &c et ratio est quia nullus potest esse iu
dex in ppra causa & de iudicis et ecclcolis l null? et hic i glo et
infra li iij c l Si aliquis in glo? Quicunq; & ne quis ius sibi
di l vnica et ff ad legem aquileā l si sern? § si oliuam & nota
q cū § Sed si quis concol s e c xlvij Si quis falsastrauerit.
Nota hic incausatur aliq; p in iusta dilatione feni defēdat se
iuramento xj hominū ut hic sed si aliquis incausatur p de
uastatione prati per vim cum pecoribus suis defendat se cū
neffn i hyn ut infra li iij c xlvij Si q; venerit § vlti.

¶ Om mā hugher i annē māz skogh c lxxij.

Si quis intrauerit filuam alterius in qua nullā
habet partem & ibidem succiderit ligna et one
rauerit plaustum suum et si aliquis de compos
sessoribus inuenerit eum in loco qui dicitur stobe'ol
anteq; venerit ad cōmunē viā & abstulerit res que
vocāt fatercolte q; serū habet ppter hoc non erit
raans man Sed si venerit ad cōmunē viā & oñde
rit de quo illud habuit tūc nō pōt detineri sed res il
le dñt oñdi cū testimōio bonoz & si nō habuerit ali
quē cui dictās res appriare sibi poterit tūc agat in
eū vel pro raan vel p furto simile quid ē de ano
na et de feno.

Om mā huggher i annē māz skogh c lxxiiij.

Gæt mā i annē māz skom oc huggher ther hān
aa selff ep lodh i oc legghet a fin vaghū oc kō-
mer nogher egghet wædh ther rethe egghet er oc fi-
ner hannū hos skobe eller fære en hā kommer til
atelwæie oc tagher han fra hīn the fare coste thē
han farer mȝ tha wordher han ther fore ep rāns
man En kōmer han til atelwæie oc sier aff hwe
han feck thȝ met retthe skell tha mwe mē hannū
ep opholde mē sculle fare til hwas meth hannū oc
lade til sine mȝ withās byrdh the coste oc kan hā
ep fa reth hiemel til tha dele wædh hannū so som
logh er til anthen raan eller tpfeneth so er oc om
korn eller hōp.

Siquis intrauerit q non erit raanus man rō quia vim vi.
repellere licet in continenti secus ex intervallo sicut in simili
dicunt de adulterio ut infra c xxxviij li iij Siquis intrauerit fil
uam Si aliquis succiderit filiā alicuius et succisam deculerit
tunc possit iniuriā passus p illa psequi causam herrewerck
vel rapine si vero filiā succisam iacere pmittit tunc psequat
causa herrewerck tū debet filia succisa valere iij marcas de
uarior et succisor debet possessore in dampnē reddere et sibi
emēdare xl marcas et regi tantū Veridici debent suo iuramē
to pscrivere dampni sui quantitātē sed si filia min⁹ valuerit
q iij marcas tūc defendat se iuramēto cognatorū vel soluat
tres marcas thord § ruiij Si nō habuerit aliquē cui dictas
res appropriare poterit tunc agat in eū p raan vel p furto
hoc verū nisi agens receperit res suas tūc nō poterit i eū age
re p raan p hīs qui in possessione sua habet liij c lxxv § i

Om mā aghē ower ānē māz agē ellē eng c lxxv
Siquis plaustrū suū duxerit sup agrū alicuius i
pratū indebite z remotus fuerit ab illo qui

agrum possidet & amiserit tibi plastrū v^l alias res
tunc ille qui eū impediuit ne iter faceret sup pra-
tum suū vel anonā nō efficitur raans man.

Om man agher ower annen māz agher
eller engh Capitulū lxxv.

Al man enthen aghe ower manz enghe eller
aghet thē ep' er skplough mā i atligge oc wres-
gher hin hannū borth ther agher a oc lader han-
tha vognē eller andher colte effther stāde tha er
hin ther ep' fore raans mā ther hānū meenche at-
fare ower hans engh eller korn.

Siquis plastrū facit li i & vide vi Item Nota hic in isto c
datur intelligi q^d qui plastrando violenter vastauerit agrū
vel pratū alterius resarciat dampnū cū iure bondonis et res-
gis ne iter faceret super pratū vel anonā indebite et simile
s e cxxxi si quis anonā et etiā quasi sile infra li iij c lviij Si
quis venerit s ij q^d ibi loquitur de pecoribus sed a fortiori de
plastro q^d maius dāpnū fiat in agro v^l in prato plastran-
do q^m pecora pascēdo et rō quilibz q^d quis i terra ppria ha-
bitat habeat tū introitū et exitū ad forte et fecgangh siue
omī dispendio vt s li c lviij Quicunq.

Om mā vspremer annē a farne māie c lxxvi.

Qui aliū in via sua que dicit farne māie viola-
uerit id ē vspremer v^l tollendo ab eo iumenta
sua que dicuntur fōgh vel plastrū suū euerterit v^l
ita impediēt q^d nō pōt abire cū rebus suis & eas
ibi dimiserit et siue eas detulerit siue ibi remālerit
tūc ille qui eū sic impediuit efficiēt raans mā Ta-
mē si ille iterū recepit res suas tūc nō pōt i eū age-
re praan p hys q^d in possessione sua habz Sed si
ille qui eū ita spoliavit res ablatas serū domū de-
tulerit zali? eas i curia sua cū bonorū testimonia

p

Seuung
inuenēit vel si eas currere dimisit ⁊ ita inueniēt
tūc pōt in eū agere pro raan.

Om mā ofprmer annē a farne wāie c lxxvi.

Einner mā annā a farne wāie oc gōr hannuz
ofprmo anthen at hā tagher hās pōg aff han
nū eller welther hās voghen om eller tōuer hānū
so at hā mo: ep bort fare m3 hās colte mē forlathē
thm ther then ther hānū rōnthe hwoat hellthē hā
fōrde the colte bort eller hā lod thm effther ligge
tha er hā e hās raans man at the colte en kennes
hā wed the colte oc tagher thm effther i fin heud
so som fōre tha mo hā ep sōghe hannū m3 raans
dele fōr thet hā haffuer self i heft .en om hin the
rōnthe fōre thm til hws anthen heft eller andher
colte thē hā rōnthe oc fōr hin ther rōnt wordhē oc
kēner sūch i hās gard m3 gode mēz wīthne tho at
hin ther rōnte fōrer anthn hiem eller lade lōbe oc
spner hin ther otte effther gode mēz wīthne thet
wīste at hā wor rōnt tha ma han m3 raan dele thz

Qui aliu in via sō q: haberi nō datur interdictū unde vi in
si de accionib? pncipio Itē circa istud c corrigant aliq dubia
sine defect? p thordonē § lxxvi ⁊ infra c lxxvi si ille in glo.

Om kōmghūs māz bryde oc bīscops c lxxvii.

Si vīllici hoīm regis et epōz delīqnt ad tres
marcas debent cōponere cū domēsticis suis ⁊
nō cū aduocato.

Om kōmghū māz bryde oc bīscops c lxxviii.

Alle kōmghūs mēz bryde om the bryde til tre
mark tha sculle the retthe wed thet eghn hul
bōde oc ep wed ombolmā so sculle oc bīscops mēz

bypde.

Si villici hoiez regi pūtegiū ē qūtū ad istas psonas scz epōs
ad villicos hoīm regi. i. nobiliū armatorū q̄ dicūt hoīes regi
i. vasalli regi. ⁊ hūt tres marcas cū suis sicut ep̄s cū suis ut h̄

Om bīscops neffning c lxxviij.

Neffningi ep̄i dñt esse duo ī q̄libz quarterio et
duo in qualibet prochia ⁊ prochiāni dñt insti
tuere ⁊ exactor debz eos ad iurandū assumere isti
nā dñt esse hī nisi ī vno āno post ntitatē dñi dñt
ip̄i institui sicut alij neffningi ⁊ illa nā iurabūt nisi
de de hellibꝛōde.

Om bīscops neffning c lxxviij.

Bīscops neffninge sculle to ware ī hwet fiertig
ellē to ī wer kirke soghñ oc thm̄ sculle sogne mē
til tage oc ombolsmā scal thm̄ ī ethe The sculle icke
sāmel ware ī mere en een iāling Effthē iwal sculle
the oc skiffthes so som andre neffninge oc the scul
le ep̄ swarie othen om hellebꝛōde thz ⁊ er om man
baries om hellegdagh.

Neffningi isti deputāt ad certas causas ⁊ assimilāt testibz
si nodalibz seu publicis de q̄bus ī c̄pterea de testis cogend⁹ ⁊
xxv q̄ vi c̄ ep̄s sinodo ⁊ vocāt hellibꝛōtz neffning.

Om neffningh lxxl at c lxxix.

Si neffningh discordauerint ī vna prochia tūc
accedant illi de alio quarterio tamē poci⁹ qui
vicinior ē Itē nota q̄ neffningi ep̄i nā possūt pl⁹ de
merere suo iuramēto q̄z tres mar. ⁊ si p̄ iurauerit
⁊ in lege defererit satisfaciāt regi sicut alij neffningi.

Om neffningi lxxl at c lxxix.

Slxxl neffning a ī kirke soghñ tha sculle neffni
ge til aff annē fierthing om atsalie tho e thñ.

ther nest er fiden Biscops neffnige mme ep for
swarie mere en iij mark En swarie the wranght
oc falle the tha sculle the secche wed konighen so
som andre neffningh.

Si neffningi discordauerint Idē est si vn? illoz moritur vel
peregre inierit extra regnū ac s̄ e c l u Si quatuor vnū. et etiā
s̄ e c l u Si q̄s neffningorū p̄ argumētū et etiā idē est si recel
serit de p̄uincia vel de heretich ut in eodem capitulo Si neffnū
gi q̄ viciniōres regunt sic i cōsecrationib? epoz ut notat i c
si archieps de tēpo ordinā et tres marcas filē s̄ e c l iij.

Hore sectes for hellibrōde Cap lxxx.

Si exactor ep̄i voluerit de aliquo cōqueri debz
in placito q̄relā mouere z citare eū ad placitū
et noiare hoīem quē verberauit et diē festū in quo
hoc fecit et in quito diē post placitū dñt neffningi
apud ecclāz eoz iurare z nō in placito Ceterū q̄ p
hellebrōde impetitur potest vti o mib? impedimē
tis supra dictis.

Hore sectes for hellibrōde c lxxx.

Al biscops ombosmā giffue annen mās saag
tha scal hā kare a tigi ower thū ther han wil
saag giffue oc lade hānū. Steffne thīng oc neffne a
thingi thū mā ther hin borde oc then hellegdagh
ther hā bordes oc a femte dag effther thīng sculle
neffning om skilie m̄z there eedly hēme hos kirke
oc ep a thingi Hwilkhe til males som han ther sec
ther tagher a thingi the samme scal hā haffue at
kirke Hwo som sectes for hilligbrōde hā monpde
alle the forfald ther op fōre er sauth.

Si exactor ep̄i Istud caplm ē locale et ponit modū pcedēdi
p̄tra violatores testoz Itē cūcūstācie loci et t̄pis debent poni

patz ij q viij libelloz et infra e i lxxxij Nota q̄ta die post pla
citū dñt leges dari vel solui ptz infra li ij c lij § ij.

¶ At neffningi sculle ep thiende fra kirke
ganghe Capitulum lxxxi.

Neffningi debēt iurare de illo lagdag qđ eis
p̄fixū fuit de placito de causa ad quaz vocati
sunt licet exactor nec causat? cōparuerit z si sub fi
lētio recesserit amittent tres marcas z si sint sine i
pedimēto z nō venerint puniant etia in trib? mar
cis sed si ipediti fuerint tūc debent iurare quinto
die post placitū ad qđ veniūt.

¶ At neffningi sculle ep thiende fra kirke
ganghe Capitulum lxxxi.

Neffninge a then lagdagh thm wordher lagt
a thingi tho at ep kōmer ombolmā oc ep han
ther for saag er tha sculle the skilie om thz thē the
more til melte aff thingi fori at gange the thiēde
fra kirke tha haffue the forgiort there ij mark. en
ere neffning vthen forfalde oc kōme ep a lagdagh
til kirke tha take the oc there ij mark En ere the
i forfald tha sculle the om skilie semthe dagh eff
ther thet neste thing ther the kōme til.

¶ Neffningi Nota modū iuradi p̄ neffningos p̄ hellbrode et
si iuratur per verbū scio sup scēm alienū tūc est illicitū vt dic
tū est sup e c xij in glo itē nota q̄uis ille textus loquit solū
modo de neffningis tū etia de verediciis et denoiatis si sub fili
tio recesserint et ideo defectus iste corrigitur in cor p̄ thord §
lxij Debēt iurare q̄nto die vce. Nota leges q̄ debent solui q̄n
ta die vel decima die s̄ li c l Quicūq; in glo et illa dies fuerit
festiua tunc soluant in p̄festo p̄festi si p̄festū fuerit festū in
tūc soluant in p̄festo p̄festi z plane intelligendū ē qđ semp sol

p ij

uant leges p qñqz cā excepto manhelleth maal i pñā die añ
festū diesq leges firmant nō debz cōputari thordz lxxviij.
A hñem hellibrōde mo gōres c lxxvij.

Quicūqz ōberauerit prorē suā vl' pueros suos
qui secū sūt in cōmunitate ppter hoc nō vio-
lat festū nisi ipos vulnerauerit cū armis l' etiā fre-
gerit eoz mēbra qz tenet eos si deliqrit corripe cū
ōga z baculo z nō cū armis hñe ē etiā de mercena-
rijs Sed pror pōt violare festū vulnerādo maritū
suū hñe ē de pueris ōberātibz prēm z matrē Et si
pueri qui dicunt spskēn pugnaverint adinuicem
dūmō nō sint in cōmunitate fil' et ambo sint cōcor-
des nichilomin' exactor pōt ex agere in eis.

A hñem hellibrōde mo gōres c lxxvij.

Man mo a fin hufsrue oc fin bōrn ther i felleg
ere meth hannū ep hellebrōde a thm bryde
vthñ at han gōz thm saar mz od eller mze gh eller
laar thm lpmē sōndher forti at hā scal reffa thm
om te bryde mz staff eller mz wondh oc ep mz va-
ben so er thz oc om leiehion En a hufbondhe mo
hufsrue mel hellebrōde bryde oc bōz a there for el-
dern mwe alle tide aar hellebrōde To oc spskēn a
annē om the er skylde at felleg Shie the bode thē
hellibrōde giorde oc ere sette tha mo ombolman
tho giffue thē saag ther han wil.

Quicūqz verberauerit Nota qñis iste tereus in fine huius
capituli solummodo loquitur de hellebrōde tñ in omnibz cau-
sisqz pro vulneribus et alijs potest exactor agere i eos et nō
iniuriā passum et hic defectus corrigitur per tordz lxxviij ni-
si vulnus fuerit promulgatum in placito et infra li iij t xix
in glo Qui verberauerit Nota de correctione domesticorū z

est simile s de emendatione seruoꝝ l unica et C de emēdatio
ue propinquoru l unica Item de uxore Nota qd uxor non debz
virum offendere insti de iniuriis ergo a fortiori non debet euz
corrigere scario est de germanis quia unus nō ē in ptate al
terius et ita nō habet cū corrigere ar p̄dictoz insti.

Umwilke thide hellibꝛde bypdes c lxxxiij.

Vesabbato qñ aduent? domini inchoatur vsqz
ad octauas epiphanie in occasu solis festum
est et qui in hys diebusl pugnauerit uiolat festū.
Sile ast de septuagesima vsqz ad octauas pasche
et tota septimana pentecostes z oēs dies quos sa
cerdotes plene festos pronunciant seruandi sūt fe
sti ab occusu solis vsqz ad occasum Sed p labore
in diebus festis nō debet aliquis incausari nisi pro
illis festis quos sacerdotes pnunciant z hoc ab oc
casu solis vsqz ad occasum ppter qd impetit? de
fendi pōt xij hoīm.

Umwilke thide hellibꝛde bypdes c lxxxiij.

Era then lōwerdagh at afl th n ther aduēt gā
gher indh oc till otthen dag effther tolte dagh
swale til sol er sath hwa som er ther bares i mel
lom han bypder helleth So er oc fra ni vge fa
ste oc til otthen dagh polke oc alle pinzewghe oc
alle the daghe ther presther bimdehe fulhellith at
holde fra om aff then sol setthes oc til annē dags
aff then ther sol er sath En for hellidaghs arbep
dhe mwe nien ep setthes wthen the daghe ther
priſt bimder fulth helleth thet er oc mellō thwīg
ghe sool marke thē fore sculle mē wa ries meth xij
mēz eedh oc ep hange neffning til.

De sabbato festū violat dupliciter vno mō p delictū ōberatio-
nis et hmoi Alio modo per delictū laboris primo modo loqui-
tur pi. ps et concor cū ma c capellanus de ferijs et c sequ. se-
cundo modo loquitur sc̃a ps qñ dicit de vespere in vesp̃a
et concor ci et h cū glo de ferijs Item quando tutor cōfratru
vel sororū eos corripit pro hoc nichil soluat vt hic in capitulo
Quicumq; § si sint in cōmunitate et ifra li iij c xxx h in glo.
et sup l i cxxx i glo.

De sabbato aduentus domini Nota q̃ q̃ntis phibitū est i
diebus feriatīs iurare vel leges solnere tam secundū cauones
et iura in aliquibus causis est licitū primo p̃pate seruanda
extra de ferijs c oēs dies dominicos Item iurare licite p̃ pa-
ce seruanda xxi q v iuratur Item pro fama q̃ q̃ntis presbiter
Item pro fidelitate h q iij nullam Item pro reuerentia subice-
tionis d̃ xxiij qm̃qm Item procautionē dampni dist̃ xxiij de
iuracōsana Item p̃ veri defectu xxiij q. h qm̃qm Hec omnia
habes per b̃ Pax et fama fides reuerēcia cautio dampni De
fectus veri sibi querunt magna tueri Item licitū est veridicē
et neffingis in diebus feriatīs de omnib; suis iuramēto iu-
dicare ad que legitime fuerit vocati omi tpe ani vt sup l h c vi.

Et omnes dies quo sacerdotes festos pronunciant Nota
si dubitatur de festo translato a pristino die in aliaz feriam
vtrum pro festo celebrabitur tunc si festum transfertur cum
officio et hoc a sacerdote parrochiali pronunciatum fuerit
festinandū tūc ille dies cū officio et festo translatus ab oib;
festinus celebrabitur.

Dagh scal neffnes ther hellibr̃ðth scal
bypoher Caplm lxxxiij.

Quando aliquis incausatur p̃ hellibr̃ð de tunc
debz dies noiari qñ hoc fecit et q̃liter deliquit
et modum illū q̃ dicitur m̃andheuth quem tunc
arripet in placito prosequetur.

Dagh scal neffnes ther hellibr̃ðthe scal
bypoher Capitulū lxxxiij.

Uther mā sectes for hellibrode tha scal neffnes
thē dag ther hā brōd a oc hware hā brōd oc
thē mwondheffth hā taghē a thigi thz scal hā splge.

Quādo. q. dies nominatur cū alijs circūstancijs ē sile. sicut
in libello accusatorio ut notat glo in l i causis § de accusatio
nibus et e. § libelloz sile. § c. lxxix Item actō expirat per
annū simile de actis iniuriar. Nota duplici pena non pōt q̄s
effici dūmodo solū vna accō et hoc delicto oratur alias sec?
de isto s. li. ij. c. iij. c. Pro isto dic q. ubi in aliquo canone vel le
ge transgressor certa pena spālis est apposita gñal pena trāf
gressionis canonis vel legis non habz ibi locū ac promissōz
notatur de isto de elec. c. cupiētes § ad hoc vbi si vō in b. p̄uenē
p. card. et io in no et ista notari pnt sem c. infra Siquis vulne
rauerit Hec archid. de hereticis in clup. eo in b. peniteat i. vi.
Nota si aliquis in anglar. vim vi cū moderamine inculpa
re tutele repellando defendet se nō tenetur de delicto hellibro/
de qz quilibz omī iure licet defendere se ipsum si iij. c. Siquis aliū
occiderit § iij. in fine sed si in vadēdo verberat tunc secus ut l
iij. c. de sabbato Itē si duo cōtenderint et alter alterum festo
verberat nunquid verberatus nō repercutiēs tenetur rñdēē
q. non q. nō ē transgressor legis sed magis q. cū percussit ut
li. iij. c. pro percussōe baculi et in capitul. de vulneribus li. iij. p. to.
tū Itē oppressus ē sed nō opprimit et ideo rex tenetur cū lege
defendere ut in prohemio huius libri § iij. Itē regis et p̄ncipis
ibi iniuste oppressus defendere Itē apparet ex iuramento
neffnigozū qui sic iurabūt sic me adiūcet deus q. ille verbera
uit hoīm illū demōstrando aliquem die festo et verberans te/
netur et nō verberatus nisi repercussit Item afflictio non
datur afflictio de tali ergo c. ex pte Et si vulnerauerit aliquē
ordinatū Nota si laycus clericū lesit et cōictus fuerit soluat
regius suum pro blodwīde licet epō soluat ius suū. clericus
aut si laycū lesit satisfaciāt epō et non regi Thord § xxi.

Quom ombosman Caplin lxxxi.

Si exacti incausauerit hominē z noiauerit diez
in quo deliquit ante diez illum si aliquid deli
quid pro eo non agat in enim Nulla hellibrode

pōt durare ultra annū.

COm ombolman c lxxxv.

HEffner ombolmā dag thē hā sechthē mā huat
som han haffuer brøt for thē dag thē neffnd
er ther gangher ey fithū saag effthē En enghū hel
lebrøde saag mo kande om er iamlinge.

Si exactor ante diē sū ē q̄s nīa debet ferre sū allegata et
pbata sed de tali nichil est dictū ergo v̄ ibi ultra annū po-
ta p̄scriptōez annalē sū ē q̄ in frandē creditorū līi s i c lxxxv.

At for en saag gialoher flere iū mark c lxxxvi.

Siquis vulnerauerit aliquē in ecclā vel cimiterio
in die sctō tūc spālīter emēdabit p̄ ecclā z ci-
miterio z p̄ vello z p̄ violētia q̄ d̄r blodwīde Et
si vulnerauerit aliquē ordinatū tāto pl⁹ emēdabit
At for en saag gialoher flere iū mark c lxxxvi.

Hogghē mā annē i kicke eller a kicke gard om
jelig dag tha bōdes serlige for kicke oc kicke
gard oc for hellibrøde oc serdel for blodwīde En
hoggher mā wīd h mā eller mīnck tha bōoher
han so mōghz mere.

Siquis vulnerauerit In ista pte aggravat pena ex circūstā-
cijs loci t̄pis z p̄sonaz sū ē insti circa mediū z De furt⁹ z suo
corrupto l atroceā z p̄stāt emēda ecclē violatē p̄sone p̄cisse
z p̄ die violatō det p̄ncipi quia contra statuta ar de in iuris
insti v̄p̄.

COm thpffneth Caplin lxxxvii.

Siquis iputauerit alicui furtū z dephēderit eū
cū aliq̄ furto legit illud in dorso ei⁹ z ducat eū
ad placitū z assignet euz exactorī z exactor requat
iudiciū placiti quid p̄ tale furtū demeruerat.

COm thpffneth Caplin lxxxviii.

Omā giffiuer ānē thpffs saag er taghī hā l, ā
nū nogh3 i hēde binde th3 a hans bagh oc sē
re hānū tīl things oc antworde hānū i hēde kom
ghūs ombosmā oc haffue things dom tīl huat hā
haffuer forgiort m3 sodan Aplōh.

Si quis iputauerit hic de pena furti criminali sec? de ciuili &
si de obligationib? q̄ ex delicto nascūtur § pena aut? mod?
hic positus ē local et de beneplacito statutus.

Ethwor fore thpff mo henges c lxxxiij.

Ifue furat? sit res valētes dimidiā marcā v
plus tūc pōt eū exactor licite absq3 iudicio sus
pendere & sine pctō & ppter hoc nō incurrit pctm
qz culpa sua dampnat eū sed null? bōdonū p̄t eū
suspendere ne videant hoc causa vltionis fecisse & qz
nō pōt hbiip̄i iusticiā summere de ipso.

Ethwor fore thpff mo henges c lxxxiij.

Haffuer thpff solet halff mark colte ellē mere
tha ma ombosmā henge hānū vthen dom oc
haffue ther icke sōnd fore thī hās gerningher halff
uer hānū forddmpt oc laohet hānū hēgi for reth
nes saag oc komghēs wold oc ep for heffn En bō
de mo ep hengi sin thpff forthi atgērer han th3 for
heffn oc tho at ilde er wed hānū giort tha mo hā
ep tho ware sin eghn retther.

Potest eū exactor licite absq3 iudicio suspendere. Mora suspēsi &
corpora dāpnator p̄nt sepeliri i cimiterio dū tamē penituerit
xij q̄ h c si verūtāmē ad deponēdū eos de paribulis req̄rit licē
tia iudic? secularis ue iusticie contēpni videat ff de cadauerib?
punitoz li i & h sed ipaz licentiā indēx denegare nō deb3 quia
corp? xpi si cōfessi fuerit et penitent nō deb3 eis denegari xij.
q̄ h c filz raptorū dāuato ad mortē denegat p̄nia nisi restituat
ablata l plenā securitatē de redēdo faciat si h̄at vñ pctm

Si vero cū haberet unde possit distulit accipere pñiam vsq
ad mortē et sic nō potest satisfacere si petit penitentiā dabit
ei et etiam viaticū et sepulturā si p̄pinq̄i volunt satisfacere
si vero decedit impenitens tūc viaticū ⁊ sepultura negabitur
ei extra ⁊ super eo et c in lris hec p̄san? Sepultura iij § iij.
et communicari § vlti et raptor § i Tha mo han ey were sin
eghū retther Nota nullus silet seip̄ potest esse index et actor
index et testis in eadē causa vel accusator et exactor ut hic i c
Si fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex of
ficiū in vna et eadem causa iij q̄ xli et c ij quia singula offi
cia singulis personis sunt cōmittēda lxxix q̄ i bresbiteros ⁊
ad trebellianū ille a q̄ § tēpestiū ⁊ de pacti si plures et vtp̄.
li ij ar e lvi scz nullus debet famulo suo suam cōmittere exac
tiōez Si fur furatus fuerit minus ⁊c De q̄ta istius furti decla
ratur infra e c eo siqs scit furē in glo.

Quoniam vmbosman wil ey taghe thypff aff
bondhen Caplin lxxix

Si exactor noluerit recipere furem de bondo
ne vel eius officialis amittet exactiōem suam
quia facit bondonē esse sine iusticia hoc est retthe
lqs ⁊ tenetur emendare regi xl marcas et xl cogna
tis suis Et si fur postea solutus fuerit qui eū liga
uit iudicatur exculatus.

Quoniam vmbosman wil ey taghe thypff aff
bondhen Caplin lxxix.

Ombosmā wil ey taghe thypff eller hās vn
dherlaathe tha haffue forgiort sūth leen for
thi at han għz bondhū retteloſe ac scal bōde kōm
ghen sprithiwege mark oc so tpfnes frendher En
wordher thypff fithenlqs tha mare bondhen tha
angherlqs ther hannū bantth.

Si exactor Si aliquis aduocato furē suū tradiderit in placit
to ⁊ aduocatus ipm contra iudiciū placiti tūc libex dimiserit

soluat bondoni xl marcas et regi tñ Thord § xvi.

Com thpff skiel mynne en halffmarks coste c re.

Si fur furatus fuerit minus q̃z dimidiam mer-
cā et deprehēsus fuerit et ad plicū ductus te-
neē karactere furis signari et dare regi tres mar-
cas z bōdoni inultā qd̃ dicit̃ igiald et thwīgild. S;
fur si venerit ad placitū ligatus cū furto quantū
cūq; sit parū et signū furis in se habuerit tūt p̃t
suspēdi et bonda recipiat igildh z thwīgildh z rep-
portōnē eius totaliter.

Com thpff skiel mynne en halff marks coste c re.

Hwe mōghet som thpff skiel mynne en halff
markscoste oc wordhē hā taghū wed oc fōrt
til th ings tha er hā skploug athaffue thpffs mer-
ke oc giffue bondhen igialdh oc thwīgiald oc ko-
ninghū tre mark. En kommer en thpff thil things
bondhū m; thpffnet hure līth som thpffnet er oc
haffuer hā fōre thpffs merke tha mo hā hanges
oc bonde tage igiald oc thwīgiald so som laut er
oc kom̃ zhūs hās hōw; lodh all.

Si fur furatus sit res in l feudoz de pace tenēda § si quis
q̃uz habet de q̃uz solū et tātū etiā fm̃ leges skelandie q; ibi
marca facit x s den Sed in incia facit vi s den ido in incia
dimidia marca facit iij s den sine pctō contra glo iōh vi s § .
hys ita ibi dicit nō occidas nisi sis iudex s nullus concor. C ne
q̃s sibi ius in causa sua dicz in rub et mag xxiij q v si homici-
diū Si exactor concor insti de obligationib; q̃ ex quasi delicto
§ i et ff de varijs et extra ordinarijs cogitio l si sed de pena
hic statuta sic placuit al punit ad arbitriū superioris ut iuri-
b; p̃allegat; vide s e līj exota q̃ aliquā liber hō licz bona nō hz
p debito dirincri nō d; s pig elator C d̃ acti et obli l ob es ali-
enū sed fallit hoc in l aic p̃tor § si debitorē ff si in fraudē credi-

roy d' debitor ubi dicit q fugiens per creditore pōt detineri
 Alius casus est in debitore fisti in l ij C de exactoribus tribu/
 roy li p. tercius casus est qñ aliquis nec vult soluere nec cedere
 qñ hoc facit ex malicia in li i C q bonis cedere pñt cū ibi nota/
 tis Item qui ab hostibus detinet C de captiuis et post l vñ
 reuerb l ob hostibus et l vltima Itē pñt etiā pōt filiū obligare
 quem v vendere pōt in maxia necessitate C de pñbus q filios
 distraxerit l ij Itē ex consensu libera psona obligari pōt si in
 obstagio de iureiurā e ex rescripto al ordinatū ē vt qui bonis
 cedit liber vadat q vult S qui bonis cedere pñt li i de so odat/
 dus alia Nisi ipse confessus fuerit furtū in placito Nota fm
 constitutionē erici regis dacie quasi in principio null? pōt cap/
 tinari nisi spōte confessus iure. i. in iudicō aut legaliter cōuic/
 tus vel manifesto facinore dephensus pro quo secundū leges
 terre vita carere debeat vel mēbris Nota q confessus in iure
 p cōuicto habetur C de confessis l una ver d fideiussor e ij d ex
 confessione Itē sēper statur cōfessioi contra se fctē xij. q ij s i
 ber d fideiussor e ij i v ex cōfessioe Itē dicit hosti q vno mō dicit
 aliquis manifestus in aliquo crimine per euidentiam facti ar
 extra de cohabi cle et muli e tna et c fi Alio modo si sit de hoc
 in iure confessus vel conuictus s sola fama nō sufficit vt ma
 nifestus dicatur conuictus pisa vsura iij s i Item de confessione
 qñre infra e c xxxij in glo in v confessus De solutione igildh et
 twigildh conuicti lex infra e c xij Siquis iunene in glo Si fur
 furatus hic dubitat quid sit igildh et twigilgh sed declarat
 in articulis tho: S xlv Item perdens res suas p furtum te
 netur eas rehabere vt ffet C de cōditiōe furtina q aut rex
 habeat penam pecuniariā vel partem bonorū furentis ra
 tio est quia publica vtilitas cui rex preest lesa est sed q rex ca
 piat omia bona furentis est de beneplacito statuentis vide i
 fra e c ij c Item dampnatur tacite consuetudo certarū cōmu/
 nitatū sed q totū furtum adiudicatur iudici et nō pñt ut
 in cōmunitate erphordenfi.

Wonde mo ep lade thpff lōbe vthen
 things dom Capitulum xci.

Siquis captiuauerit furē l aliū z eū ligauerit et
 ad placitū nō duxerit sed dimittit eū liberum

emendabit ei xl marcas denariorum et xl regi tñ erat
 tot non pōt eū impetere nisi ipse prius cōquest? su
 erat qd amisit res suas furtive Sed postqz fur de
 phent? ē et ligatus cū furto cū testimoniū bonorū si
 postea fugerit vel de domo alicui? vel i via placiti
 vel in placito sine iudicō placiti tūc obicunqz fuerit
 dephent? postea pōt fieri ei ius suū Tamen si ita
 fuerit solut? qd in sua libertate est z venerit ad pla
 citū nō ligat? tūc nō pōt capi in placito p illa cālq
 sibi imputabat s; debz in placito accusari z postea
 pcedēdū ē cōtra eū s; m leges terre qz quilibz tene
 tur habere pacē ad placitū z de placito p omī cā
 q sibi iponit nisi ipse pfectus fuerit furtū i placito
Bonde mo ep lade thpff lōbe vthen
 things dom Capitulum xci.

Agher man thpff eller annē mā oc bindher oc
 fōrer ep hānū til things mē ladher hānū fōrē
 lōps tha bōdher hā hānū xl mark oc lo kōmghen
 tho mo ombosmā hannū ep setthe vthū at bonde
 kerde thz fōre at hā er self for thpffnz wordhen
 En fithen thpff er fanghen oc brondhen m; thpff
 net m; gode mēz withne slipper hā wōd oc wor
 dher lōps āthen aff bōdōs hws eller a thige wā
 ie ellē a thingi vthū thigs dom tha mwe mē tage
 hānū hwore som mā findher hānū oc gōre hannū
 sin reth Tho at hā wordher so lōps at hā far i fin
 eghen fresse oc kōmer hā til things obrondhū tha
 mo mā ep tage hannū a thinge for the sagher thē
 hānū wīthes mē sculle mē hānū setthe a thinghi
 oc lōge hānū m; landz loqh forthi at hwat saagh

ſom man gi fuer annen tha er han e ſkplough at
haſſue fred til things oc fra for othen hā gangher
ſelff wed ſplo a thinge.

Siquis captiuauerit primū ptz qz pſumitur violentia ⁊ in
inria facta ipi captiuato ideo ei refundit et etiā regi quia tā
gitur publica utilitas ſecundū patet quia intelligitur cōuic/
tus pro dampnatis ſunt habendi ff de conſeſſis l i Siquis cap
Nota in iſto c nō loquit de muliere cū furto deſphenſa vtruz
debeat ſuſpēdi vel hūari et vtrū impregnata debeat iudica/
ri ut fur iſte defect? corrigi per thord in cor § xxx Siquis cap.
In e ultimo c dicitur qz quilibet tenetur habere parez ad pla/
citum et de placito pro quacūqz cauſa Nota circa iſtū textuz
orūmē multa dubia que corrigunt et declarant per thord in cor
§ lxx Pauper s c xxiij Si queris vtrū ille qm tenetur ad pec/
uniā ſeu aliquit pecuniare et non poteſt ſoluere in pecuniā
debet luere in corpore. i. aut debitor fraudulenter et dolose diſ/
ſipant bona ſua et ſactus eſt non ſoluendo ⁊ tūc iſtā fraudē
luer in corpore ppter iſta; in carcerē rapiatur nec eo minus
debitū ſoluere poteſt quia pecuniā illā non ſoluit pro debito ſ;
per fraudem ut eſt caſus ff de hys qui in fraudē creditor l fi
§ fi cum ſuū glo in auct de fidejuſſoribus § q aut cum ſua
gloſa que incipit l eos credere coll et ar ff ad l in hani repetū/
day l ſacrilegij aut non diſſipant bona ſua vel diſſipant nō
tamen fraudulenter et dolose ⁊ tūc aut queris de pecuniā de/
bita ex maleſitio aut de pecuniā debita ex contractu vel quali
in primo caſu refert aut iſta pecuniā debetur ex multa extra
ordinarie impoſita per officium iudicis et tūc qui nō pōt talē
ſoluere nō debet luere in corpore ſed liberatur ex toto ut ff de
officio preſidis l illicitas § fi de modo multaz l frau. h mōi
pecuniā debetur ex mera pena ordinarie per legem vel cano/
nē impoſita et tūc aut ille cui debetur non vult penā corpo/
ralē ſubrogari ſeu imponi loco debiti pecuniarij ſeu pene pec/
uniarie ſed vult potius ſibi debitū ſeruari rehabendū tem/
pore pſperioris fortune et tūc qui nō poteſt ſoluere in pecu/
niā nō luer in corpore ſic pōt intelligi de reſtitulpo c cuz olim
ubi forte zanoireū episcopus potius voluit expectare qz onē

episcopus deuenisset ad pigriorem fortunā q̄ q̄ lueret in cor-
pore et et ratio quia alius pro alio inuito creditori solui non
debet ut ff certum pecatur l cū quid et ff de solutionib? l pau-
lus est istam opinionē videtur tenere hosti de solu c odardus
ar de officio ord c dilectus licet innocen indicto c odardus et
archid xiiij q vi si res in glo adde ubi de hoc rce. et unice et io
an infra de insticu c auct videantur dicere in distinte in pe-
nis ex maleficijs propter iopia etiā inuitis creditorib? cōmu-
nē pene fieri debere p l i i fine ff de pen? x de scu ex c ut fame.

¶ Om ombosmāl adher thpff

lps Capitulum xciij.

Si exactor receperit furem ab aliquo ligatus z
postea diuiserit eum absqz signo furis nō po-
test agere in bōdonē qui eum ligauit.

¶ Om ombosmā lader thpff lps c xciij.

Lader ombosmā thpff bwndhen a thingi aff
bwndhen oc lader hānū fithn lōps othn thpffs
merke tha mo hā ep kate omer bondhū ther han-
nū bant othen thpffe ene at wor hā vrettelige ta-
ghen oc bwndhū oc for the bond aff dōmpt.

¶ Si exactor receperit furez ab aliquo l scio quia impntet
sibi ipsi exactor per se quia fuit in culpa non faciendo diligen-
tiā quam debuit ar ff ad legem aquileā l si putator.

¶ Nota hic dubitatur quantum debetur regi z bōdoni p omis-
sione rñdetur per thord in cor huius capituli § v.

¶ Om man tagher thpff noghz i hen
de Capitulum xcij.

Qui furem deprehendit cum furto et ipse non
potest ostendere illum a quo illud habuit tūc
potest ligari Si nominauerit aliquē a quo habuit
et ille negauerit tunc similiter ligabitur Item nota
q̄ ad terciū hominē potest extendi pñstio et il-

q iij

e semper debet exponere quicquid confessus fu-
erit cū testimonio bonorū et nichil pro eo emenda-
re sed preciū suū amittet Item si testimoniū ha-
buerit qd emit illud in foro tunc cōfēdet se lege rī
hoim qd nec fur ē nec furi cōsenties z vēditore suū
neqz sic viuū neqz mortuū z amittet p̄ciū suū. Te-
stimoniū em remouebit suspendiū quod dicit bask
oc bondh et iusticiā regis.

Om mā taghē thpff noghz i hende c rēij.

Agher mā thpff noghz i hende oc haffuer hā
ep skōde til hware han seck thz tha mo han
bindes En nēstner han skōde oc brysther hannū
skōde eller hemel tha er thz sāmē En tha mo mā
ep skōde lēghē en til tredie māne thn tredie mā
hā scal ep wretthe the coste ther hā wēd gaar hā
scal tha haffue withne til at vtlegge the coste ther
til hānū ere fulde mī skōde oc bōde ep a mē haff-
ue tabet sūth werth En haffuer han withne til at
hā corff kōpte thz tha giffue tho logh at han er ep
thpff oc ep thpffs wīde oc wēd fin kōbe hmerkhū
lemēde eller dōde oc haffuetabet sūth wēd Om
ther er withne forti withne rindhē bask oc bondh
oc kōmghns rēth.

Qui furē deprehēdit Sile de actōe publicata ff de publicis
iudicijs p totū insti de actionibus § alie aut.

Hwor til mē sculle withne haffue c rēij.

Ad testimēta pata q dicūt scabte kledher z in
strumēta pata q dicūt giorde antbodh ad ar-
ma equos z oniuersa pecora emēda debz adhiberi
amicus Itē amic? ē testimoniū alicui? fidedigni

qui affuit ⁊ vidit quando illud emebatur ad hoc
sufficiunt duo boni homines.

¶ Hwar til mē sculle withne haffue ⁊ xliii

¶ Al scabte kledher oc giozth anthodh oc til va-
ben oc til hest oc nēðd oc til āneth fa oc til alt
thz ther serligt merke haffuer a fig tha sculle men
withne til haffue. Mē er thz withne ther wed wor
at kōb kōptes thz er ep nypne en to men.

¶ Ad vestimenta. quō amici pntes debēt eē in cōtractib? istaz
rex ⁊ duo testes sufficiūt qz i ore dnoꝝ l' criū ⁊ pē de testib? e
licet et cin oīi et utrū testimoniū suspectoz videlicet circa hoc
idem caplm in glosa Withne er nota qz pnuiciatū fuit corā
rege a moderuis regni cōsiliariis qz testes dicti lyghobz with-
ne suspecti nō valent nisi ni. casu q quis nescit ēptorē l' vēdico
rē snū nota vocatur taliū testiū testiōiā al magnū siue mer-
cipiōs.

¶ Om bondh Capitulum xcv.

¶ Nullus pōt aliū ligare nisi dep̄hēderit eū cum
furto vel iuenerit eū in domo sua sub nocte si
lētio ⁊ certū iuenerit signū qz voluit furari.

¶ Om bondh Caplm xcv.

¶ An nio enghn mā binde vthn at han tagher
hānū noghet i hende eller at han taghē hānū
l' sūth hws om narthe thide inz santh merke at hā
wille stiele bondhens colte.

¶ Nullus concoꝝ c ij de furtis Et certum iuenerit signū qd
si non iuenerit certū signum qz voluit furare sed uecessita-
te famis cōpullus cupiens saturari de cibo alieno in domo al-
terius tunc nou debet tanq̄ fur ligari q̄uis in nocte concoꝝ
lex imperialis C de furtis l' si quis propter vbi dicit qz prop̄
necessitatem famis rem alienam occupare licet.

¶ Hwar mā scal lede effther sine stolne colte ⁊ xvi

Siquis amiserit res suas debet sequi ad villaz
 illa ad qua credit res suas aduenisse et ibi de
 bet publicare coram oibus qui dicunt granner et si
 aliquis confessus fuerit se habere res illas et dixerit
 de quo habuerit tunc non efficitur inde fur si alter
 confessus fuerit quod habuerit res illas ab eo Sed si
 aliquis viator deposuit apud ipsum res illas que ipse
 non cognouit tunc potest se defendere iuramento per homi-
 num quod non est fur neque furi conscius et nunquam zelauit
 res illas tamen ille qui res illas habet tenetur per eis fieri fide
 iustor hoc est tamen ad primum placitum et inde notabuntur
 tunc boni viri qui dicunt thingharinge ut videant pro
 ille exposuit et quod aliter recepit quod tunc ille qui deposu-
 it res illas apud eum euandas non potest agere in eum
 Sed si ille venerit et depositum repetiuerit tunc debet
 totum reportari sub iudicio illorum qui presentes aderant
 quando ipse depositum exposuit et postea prout iustum
 est procedatur.

Thwar mā scal lede effche sine stolne coste c pvi.
Aber nogher mā sine cost tha scal han fplghe
 til thā bp ther han wenther at hans coste ere
 til kāmē oc liwse for alle granner tōlig thpffneth
 Gangher nogher man wedh the costhe oc seier
 aff hwem han feck tha rindher han thpffs naffn
 om hin ghangher wedh ther han feck aff En
 om wāifarēde mā thē hā kēde ep lassoe ellē lood
 the coste i hans hwas eller soloe hānū thm atgā
 me tha er han skplough atwīde thet meth rj mēz
 eedj at han er ep thpff eller thpffs wīdhe at han
 lassoe alohri lōgn a the costhe.

Tho er han skylough ther colthen hassuer i hede
at worde taak for the costet il ihz neste thingh oc
the ther neffnes gode thinghþinge ower at wa-
re at han seel wt ther i hende hassuer om hin ta-
gher medh ther orte forthi at tha mo hin man ep-
secthe hannū ther coste lassde indh atgome En hō
mer hin sithen ther the coste indh lassde oc haller
a the coste tha sculle the samme thinghþeringe thē
thm togh wd antworde thm effcher indh oc the
dele sithen there dele so som reth er

¶ Siquis amiserit Vide que notantur infra de obligationib?
que ex delicto nascuntur § conceptū et § que de fullone Siquis i
v confessus Hora ad hoc em vt confessio preiudicet alicui erigū-
tur pla q sic maior xxv annis q minor possit restitui contra
confessionē ff de minoribus xxv annis l nō omnia ff de confes-
sis l certū § in pupillo Item spōte et non coactus xv q vic i §
xxi q iē lotharius ff de questionib? l i si dicitur h § diuus.
Item q ex certa scientia quia si errat in confitendo et potest
probare se errasse non nocet ut hic et ¶ de iuris et facto igno-
rancia l error feci et ff de confessis l non fatet Itē q contra se cō-
fiteatur quia confessio p se nō pdest xii q ii § i ff de interroga-
torijs accionib? l de etate i sic Itē in iudicio et corā suo iudice
al non pūdicat ut de iudicis c ac clerici et ¶ e l iij q iij tamē
confessio extra ius facta valet Siquis cōfiteatur se debere ex
certa causa puta emptionis vel locationis vel aliqua causa
cōsimili si probetur cōfessio ista per testes qui fuerunt pntes
in confessione condemnabitur ex eo ¶ de non nuērata pecu-
nia l generali et l aduersus et ff de pbatōib? l cū de in debi-
to § ultimo de fide instrumētōz c si cautō et iij q ix § si debitor
Item si aduersarius sit pns al non nocet ff de interrogatorijs
accionib? l vlti et ff l certū § siquis Item requiritur q sic
contra rerū naturā ut si confiteor me interfecisse hominē qui
vixit ff ad legem aquilā inde veratius § ultimo a hoc si p-
bo illū esse filiū meū qui ē maioris etatis q ego vel siquis cō-

ficeatur fctm eius nomie actō cum ab alio esse non pōt de ff
interrogantibus actio nib? l si is cuius et l cōfessionibus Item q
nō cū sit contrarius e de libero hoie al' non uocet ff de pactis in
ris gentiū § et stipulo et § precedenti et de pactis c pactōnes
de conditō appo c si conditiones et xxxij q ij c solz queri Item
q de re litigiosa ff de interroga actō l confessionibus Item in
confessionibus vel confitentibus nllē sunt ptes iudiciū i cog
noscendo sed insententiando sit quia debet ferre sententiam
ex illa confessione ff ad legem aquileam l pinde et de transac.
c preterea Item Signis confiteatur se seruz talis confessio
uō uocet ei ut C de liberali causa interrogatiōe v maior spō
te sciens contra se ius sic v hosti certū lis que facit ius nec na
tura repugnet hec ber de confessio c vlti. glo penultia et de
ista materia require s c c re in glo in v mli ipse confessus Sz
si aliquis nota q i textu huius § lex ista loquitur de purga
tione cū xj hominib? pro furto et hoc fm leges istas municipa
les et simpliciter municipalis sed in casibus criminalibus secū
dū leges spirituales siue canones tunc reus siue infamatus
se purgabit cum vñinis suis in parrochia vel in primis per
rochis cū honestis viris bone opinionis qui hūc causam itā
notam pro qua purgari debet infamatus de quibus etia
verisimile sit eos nulle amore odeo et obtentu pecunie desera
re extra de purga canon c cum per manconella et simile con
co: infra li iij c lxj § scilicet c minor piscis in quo quidem pa
grapho dicitur q reus defendet se cum xj hominib? illi? pro
chie in qua habitat Item quidam libri tractant de sortilegio i
liij c vltimo ubi etiam dicitur q incausatus defendat se cum
nominatis de parrochia in qua habitat idcirco cōstitutiones
et leges cōtra scām ecclesiam aut ecclesiasticas personas seu
eorū libertates et contra leges spirituales et canonicas sanc
tiones sunt reuocandē pro hoc c i de immunitate ecclesie li vi.
et talis constitutio vel lex non meretur dici lex q lex donum
dei est ff de legib? l lex est nec pro lege debet haberi ut iij dist
c leges instituantur per archid i rosario et taliū cōstitutōnū
fautores cōsilio ope vel auxilio auctē statutorū provincialiū
sunt ipso facto excoicati Item extra de proba c ad nrām dicit
pape in textu hec pestis omī iuri cōtraria. i. hec lex daciana sez

Et cōtra sanctam ecclesiam et cōtra leges spirituales et cano/
uicas sanctōes penitus a clero exstirpetur. i. in iudicio ecclesi/
astico secūdm cam non iudicetur Item qd cōtra iura sic in/
profecto; debet haberi p dist e vides nec valet iuramētuz ptra
hoc fecim C de legibus l nou dubiū extra de foro cōpeten e si
diligenti. Her heuricus boic de iure iureu e cum contingat d
v iij e et etiā s li i cxxxiij Quilibet in glo qā circa finē.

COm enghen man ganghet wedh the colste
i bp Capitulum xxviij.

Si oēs in villa habitātes negauerint se habere
res illas quas ille dicit a se furatas tunc pōt
ipse petere discussionē qd vocatur randsaghe in to
ta villa et hoc non pnt ei negare Sed in curia vni
us vel duoz non pōt aliquis facere discussionē qd
dr rand saghe nisi sub piculo triū marcaz si ibi ni
chil inuenerit quod furatū ē S3 si cū licētia factā fu
erit discussio per totā villā tūc debz exactor pns cē
si copia eius poterit haberi Sed si exactor plens
nō fuerit tūc pnt bōdones i villis suis scrutiniū fa
cere et incipere ubi volūt et ubicūqz inuenerint res
furatas quas pri⁹ publicauerat se amissas si inue
nerit sub sera bōdonis l pporz ei⁹ tūc nō pnt dirige
re cāz illā in aliū h ē skimode lūth skood qz p⁹ oēs
negauerūt tūc ipe p reb⁹ ill⁹ erit fur z dign⁹ est sus
pēdio si furtū sit valēs dimidiā marcam z amittet
portōz suā in bōla S3 pporz z ei⁹ pueri nō amittēt
portionē suā nisi furtū iuentū fuerit sub se i eoz l
etiā si pueri adeo sūt adulti qd sciunt zelare z occul
tāt furtū cū eis.

COm ēghn mā gāghē wed the colste i bp cxxviij.

Alle the ther i bp bo the colste ther mā limz
ser at the mo han bedes at randsaghe ower

al by oc thz mure the hānū ep mene En een māa
gardo ellerto serlighe mo man ep randlage othen
at han hetther sine tre mark wed om han spenner
ther ep thpffneth indhe En ther men loffue ath
randlaghe ower al by tha scal ombolman ower
mare om hā er til er ep ombolmā til tha mo bōn
ner selfue randlaghe oc tagher til i bpi hmore sū
the wille Oc hmore som the spinne nogher the co
ste ther hin haffuer athwāth oc er thz vnder bō
dhns laas eller huftrues tha ma han ep skindhe
thet fithn annē man a hendē forti at the alle dpl
the sōre oc tha er hā self thpff at the coste oc haff
uer ther meth forgior fin hals om thpffnet er so
mōghet oc hans gotz thz er hans howz lodh i bo
ke En bōn eller huftrūe tabe ep there howz lodh
vthen ath thpffnet spines vnder there laas el
ler luche eller bōn'ere so sterke oc sinne at the kū
ne siele oc lōne.

Si oēs in villa Unde qđ notatur in dicto § conceptus insti
de obligationibus que ex delicto nascuntur quia inquisitō nō
facit nisi psumptio sit contra aliquē cū qđ fallit in rebus qui
seipso dolo malo pnt occulta ut sernus vroz vē Sed vroz fa
cit i h et p totū C ne vroz pro marito vel econuerso vl etiam
pueri ar § impubeēs C de falsa moneta l i a contrario No
ta aduultus. i. exertus ab exercere qđ exerceas a puritate pue
rili ad maliciā et est idē qđ dolicapax Nota qđ iste pagraphus
etiā Si pueri adeo sunt aduulti. i. dolicapaces pōt intelligi de
malicia in casibus cōsimilibus ut infra lina in c l Etia si pue
ri Nota qđ scieures zelare & furtū occultare pnt amittere por
tionē suā in bofee ut hīc in fine ultimi pagraphi et hoc intelli
ge cū iam puer qđ cōpleuerat etatē puerilē et sit dolicapax
quia in puero quā si aduulto malicia aliquādo supplz etatē ut

de delictis pueris de ista materia quere infra li iij c l in tex
cu § vlti et in glo et s li ij c xliij et in glo De iur a
re Priuaticari. i. transgredi Infringere. i. priuicator legis
vel transgressor legis.

Om noghet hetthes vnder bondhens
laas Capitulum xxiij.

Qui scrutiniū fecerit qđ dicitur randsagher et
inuenerit res furtiuas in horreo bondonis vl
in domo qđ dicit saalhwas vel in alijs domibus q
per serā non claudunt tunc bondo debet defendi
cū iuramēto p̄ hominū qđ non ē fur neqz furis cō
sciū sed fuit ei apportatū inuidie causa et p hoc
erit excusatus si fuerit defensu tñ qui impetit euz
pōt pcedere cōtra eū per neffningos si voluerit et
si cōuictus fuerit iudicabitur reus quasi fur.

Om noghz hittes vnder bondhens
laas Capitulum xxiij.

Banther randsagher om hā hitther sine coste
anthen i bondens lade eller saalhwas eller an
dher hwas ther ep er laas fore tha er bōdhen e skil
dugh atware med loghen at hā er ep there thpff
eller thpffs wide men wor born hānū a hende for
amendh oc er skplough atware vrsaghe othen at
loghen keller hannū Tho wolde hin ther seether
hannū hwar han wil heloher se en tolff mēz eedh
eller sōghe effther mēz neffningh En faller hā at lo
ghen tha er hā thpff for the dele.

Qui scrutiniū fecerit in s si fuerit defensu et querit utrum
purgat de crimine pōt iterato de eodem crimine accusari dī
cit Henric? bōt qđ nunq̄ potest iterato accusari nisi in tribus
casibus pmo accusans p sequat ppiā iniuriā et p hoc pbet

¶ Iguoranit inq̄sionē et purgationē in dicta prius. secūdo si
secūdo accusator vult probare q̄ p̄mus fuit p̄uarit? ut
patz per io in c habz hoc q̄ v̄tercio si iste vult probare q̄ il
le qui se purganit deierauit ut in li amonend ff de iurciuran.
Itē qui inrat aliter q̄ debet ex integro est iurandū ff de iure
iuran uon erit Qui seruitiū fecerit bene distinguitur inter
domos seratas et nō seratas et q̄ dicit in fi q̄ possit p̄cedi cō
tra eū si intelligatur post iuramentū prestitū t̄cōtra dicit
glosa in c et si x̄p̄e super v̄bo cōtrauerſe quia iuramēto dela
to et prestito ampli? nō pōt repeti ut ibidem et hoc iuramen
to ē maior auctoritat? q̄ res iudicata fm io de cal ibi p̄ glo.

Manghe men mwe bindhes for en
laagh? Capitulum xcix.

Quotquot deprehensi fuerint in domo cum re
furtiua omnes possunt adiudicari fures et o
nes demeruerant sua que dicuntur bosa Sed p
rebus furatis que inuente fuerit in domo nullus
potest negari nisi domesticus solus quia ip̄e solus
est tutor domus sue nisi ita contingerit q̄ aliquid
reperitū fuerit sub sera illorū qui domū ab eo con
duxerāt qui dicunt inest men hoc est in cistis eorū
vel in cameris q̄ dicuntur bode.

Māge mē mwe bindes for en laag c xcix.

Som mē med worde taghē eller fūdhē
ther thp̄ffnet' gōres i hws thm mwe men alle
for thp̄fue haffue oc the haffue alle ther bosa for
giort En for the coste ther i hws wordher funnē
mo'enghen mā bindhes fore vthen husbōdhē ene
forti at han er warie athws Wthen at so skeer at
mā findher noghz vnder hans inesth māz laas
eller lucke eller inesth kone anthen so som i ther k̄y
the eller there bood.

Quotquot qualiter pena debet reuere suos actores & uo de
bet egredi & de penis l scimus & ibi p glo.

Quom nogh3 hittes vndhē bōdens sōns hefft c c.

Si reperta fuerit res fortua in cista filij bōdo
nis cui? clauē icē fili? portat vñ in camera sua
ad quā spālez h3 clausurā q̄ dī lucke tūc iudicabit
tanq3 fur suspēdio si fuerit cōuict? vñ si cū aliq̄ fur
to fuerit deprehensus et de portione filij soluet re
gi ius suū et bondoni ius suū.

Quom nogh3 hittes vndhē bondēs sōns hefft c c.
Hether mā oc noghet i bondhūs sōns kñsthe
there hā bet selfi nōgei til eller i hans herbari
ther hā haffuer serlie lucke at tha er hā thpff for si
ne gernigher oc gangher a hās hals om hā morō
feld eller i hēde tagū tha gōres sōns how3 lod at
gialde bondhū fin reth oc kōmgen fin reth.

Si reperta fuerit intellige si fuerit dolicapax ut nota ē s e c
p cū et dī de portōne filij Si intelligitur de portōe peculiari te
uer caren? q̄ntū ē in peculio insti q̄ cū eo qui i aliena prāte S
p̄terea iterdicta si intelligit de portōne hereditaria et tūc aut
pntes viuūt & tūc ē contra nota in S sui insti de hereditib? q̄ti
tate et differencia Itē nota q̄tuplex est peculū notat s li i c
rij in glo Itē nota q̄ hiciu textu dicitur q̄ de portōe filij sol
uet regi ius suū et bondoni ius suū hoc non intelligit de por
tione hereditaria et ratio patet vñ li i c rij Si filius in tex
tu ubi dī maritus eius nullā partē habuerit vinente piē et
mrē nisi aliquid specialit̄ fuerit ei cōmissum et simile vñ li i
c rij Si fili? i textu & i glo & ibi i c p̄rio q̄ diu p̄ i tex. & i glo.

Umor mōgh3 mā mo forgoze m3 Aplo c c.

Mall? incōmūitate existēs nec domestic? nec do
mestica p̄e pl? p furtū demereri q̄3 vitā suaz
& portōez substācie sue nisi ita sit q̄ vn? furat & alē

248
occultat scienter vel si ples dephensi fuerint cum
furto Nullus pōt p furtū plus demereri qz portio
nē suā Sz si domesticus? puic? fuerit ad xl marcas
liij marcas z portio sua nō pōt tāta fieri tūc soluat
de reb? oim i cōmūitate existētiū Sed si aliqs ali?
in pūnitate existēs cōuictus fuerat soluat portio
nē suā z nichil amplius.

Ethar mōghet man mo forghere meth
Aplō Capitulum ci.

HWbōnde eller husfrue eller annē man i selleg
mo ep forstige mere en sin eghen hals oc sin
eghē loth howz vthū at en stiel oc anē fiel vthū el
lē at flere worde taghen weth gerig Enghē mā
mo oc forstiele mere en sin eghē howz lodhū wor
dher husbūndhen spēkt anthū til xl mark eller iij.
mark oc er hans howz lodh ep so mōghz tha gial
dhe aff alle theres ther i selleghe ere meth hannum
En hwilkhū annē aff selleghe ther feldh wordher
gialde sin howz lodh oc ep mere.

Nullus rce. in § si domesticus rē hoc intellige de cōmunita
te inuata et tacita ut hic et etiā intelligi debet ut quidā vo
lunt de cōmunitate peculij pfectui et s li i c rj Si filius i glo.
Sed nullus alius preter domesticus cōuictus soluat plus qz
porciōne ppriā ut in § vlti huius capituli Item ad § Si do
mesticus habetur simile et ar s e c lxx Nullus in com
munitate. i. in bonis indiuis et rō istius est qz pena debet re
nere suos actores et nō debet egredi C de penis l scimus de
hjs que fiunt a maio per ca c quefiuit C ne vxor p marito
vel ecōuerso l ab maritorū vi qm c illud et fallit regula qz qz
nō cōdēpnetur ut egeat ratio quia dignū est ut mali meriti
egritate laborant ff de positi l bona fides lxxij d non sat? Itē
qñ d: qz domesticus puniat etiā in portioe alioz rō quia famis

lia ppter delictum dñi qñq̃ ponit̃ sicut qñq̃ excomunicat̃ p̃t.
q̃ inq̃m multos in penul. glo.

Om naam Capiculum cū.

Si alium cōuicerit ad naam qđ dicit̃ sōgher z
postea recepit ab eo cōposicionē p̃ illa causa
tūc nunq̃z p̃t ampli⁹ aliquid ab eo extorq̃re qđ dē
mere tage licet minus recepit q̃z tenebitur.

Om naam Capiculum cū.

Hwilkhū man ther sōge annen til naam oc ta
gher en finne aff hannuz for then saagh tha
mo hā aldr̃ mere tage tho at han haffuer taghz
mpndre en til hōrer oc for enghū saag th̃r hā wor
fōrre feld fore forchi at thz pōherste fortagher alle
the ther fore aff neffnde wordher.

Qui aliūcōuicerit ad naam ratio est qui talis tacite renū
cianit iuri ad plus petendū.

Thwo i taag mo ganghe Cap cū.

Siquis iputauerit alicui furtū qui p̃ se terrā ha
bz tūc ipse p̃t p̃ se fideiubere qđ dē gāghe i ta
gh for figh Sed si alicui colono imputat̃ furtū tūc
ille qui terrā quā colit possidet debz p̃ eo prestare
caucionem q̃ dē taagh z bōdo p̃ villico simili mo
do Jtē si mercenario alicui iputat̃ crimē istō tūc dē
p̃ eo domesticus suas fide iubere z p̃stare tagh
si voluerit Sed si noluerit q̃rat sibi aliū obicunqz
poterit Sed si nullū habere poterit qui pro eo vo
luerit gange i taagh tūc pōt eū exactor seruare ad
ratōem file q̃ ē de inest mā z inest kone.

Thwo i taag mo ganghe Cap cū.

Om nogher mā giffuer annē thvff saagh ther
selff haffuer iordh tha mo hā selff gange i tag
r iij

for sig En om landbo giffues tpyff saag tha scal
hin ganghe i tagh ther iordhen a for hannū oc so
bonde for sin byrde En giffues leie drengē thpyff
ue saagh tha scalhās husbonde gange i taag for
hānū om hā wil en wil han ep tha fange figh an
nē mā hmoor hā kan En kan hā inghen man fan
ge ther i taag ganghet for hānū tija mo ombol
mā tage hānū til skiel Thet samme er om inest
man oc inest kone.

Siquis imputauerit Pro pma pte facit l sciend supncipio
ff qui satis dare cogunt Pro scda pte facit dicta l sciend § cū
vero ff et ti § si nullū conuor l i § si C de exhibend & introdu
cend reis et C de exhi reo l i.

Om landbo wordher thpyff c ciiij.

Si colon? alicui? cōuict? fuerit p furto tūc ille
qui cū incausauit dz prio habere ius suū hoc ē
igild et thwīgildh z exactor tenet habere oia aiālia
sua q dicunt queghfā q pnt transire limē z bonda
cui? cerra coluit debz habere oia alia q p se domū
nō pnt transire et si nichil ibi reptū fuerit nisi ea q
p se nō mouent tūc diuidant equalit iter exactorē
et bondonē Sed si aliquid sit ibi de queghfā licz nō
pl? ibi qz vna ouis vel vnus procus nichil ampli?
habebit exactor p iure suo.

Om bondes lādbo wordher feld for thpyffnet
eller i hende taghen tha scal bōdhen ther han
nū gaff saag tpyff haffue sin reth thz er igildh oc
thwīgild oc ombolmā alt hās queghfā ther omer
dōrther skel kan gāge oc atelbōde a ptelbōth Thz
er ptelbōth ther ep kan selfgange woth atdōp En

er iche annez til en øtelbøth tha skpftes thz i tha
deele mellō ombosmā oc atelbonde naar hīn thec
saag gaff seck sin ret En er nogbz quegfa til tha
ath thet er ep mere en eth foor eller edh swin iche
hā ombosmā mere for sin reth fange.

¶ Si colon? qd dñs rehebeat rē suā coucor insti de obliga q̄ ex
delicto nascūt § manifestus fur est & § si sz exactor qd capiat
nescitur q̄ iure pmo qd pena furis ē suspendiū l alia pena cor
poralis ut s e clxxviii. et clxxv et ex actor dicit se metrit ex
alijs rebus rei publice qd ac possessor rē vel bondo capiat nes
citur etiā qui iure cū ei solū census deat solui nec furtuz est
tale crimē ppter qd fm leges cōmunes fiat cōstitutō bonoz
¶ de bonis dāpnatoz auct bona secus dei heredi & simile ut
de hereticis auct gazaros de q̄ dictū ē s e clxxviii.

¶ Om mā tagserthē sine colte i ānē mās hefft c co
S aliquis occupauerit iumēta sua vel pecora i
alterius possēsiōe & dixerit ea sua esse siue sit
exactor siue ali? si ille negat quī ea hz in suo hefft &
dixerit ea sua eē & q̄ in curia sua sūt nutrita d3 ea
defēdere p iuramētū rj hoīm & p testimoniū duoz
vicinorū qd in curia sua fuerunt ei nutrita S3 si di
xerit se emisse illa d3 oñdere vēditorē suū et ipē te
net ei appropriaē ea Si neminē habuerit q̄ ea volu
erit appropriaē & ille q̄ impetit dixerit qd i domo sua
fuerūt enutrita tūc d3 oñdere p signum qd dr sp̄ls
merke qd ita sit Testiōniū qd dr hiemfōtz wiithne
ē iuramētū rj hoīm l testiōniū duoz neffningoz.

¶ Om mā kēner sūth hors ellē nōdh i annē mās
hefft oc kaller sūth ware oc opl hīn thē i hefft
haffuer oc keller sūth ware oc hier at thet er hans
hiemfōdh tha scal hā warie thz met rj mēz eedh
l triū & postea inuenerit furē suū cū equo suo & fur

oc thwige granne withne ath thz er hās hiemfōd
En her han at hā kōpte thz tha bōr hānū at hōme
fin kōbe wedh thz er thū mā thē han kōpte aff oc
hā er skplouh a hiemle hānū thz En haffuē hā en
ghn hiemel til oc wil hin he thē a-kaller ath thz er
hans hiemfōd tha at hā ath bōre fpls merketil at
thz er hās hiemfōd. Hiemfōd withne thz er rj
mēz eed eller thwigge neffnings withne.

Si aliquis hic habet q reus pber pecora esse snaymmo
actor haberet pbare de pbationib? l actor in hoc finis ca.
bene loquitur pōt tū saluari q re? pber ppter istā q̄litate scz
q sicut nutrita in domo sua ar e dndū in deleg? in glo v elcō
nis q̄ hīnīciū spectandū est et notat in l ex psona C de pbatio
nibus / e ad nrām cū glo extra de proba rj Ibi ponitur nuēr?
testiū de beneplacito statuentis Itē in fine duoz neffningo/
rū hic colligit q dno neffningi equalent testimonio rj hoīm
q̄t aut testes equalent notario notat in c cū ioh de fide mstru
vel finis loquitur de duplici testimonio ueffningoz sz primus
intellectus est melior Si aliquis scit furē suū etc. hic q̄rit p
q̄nto vel utrū p minori q̄ p dimidia marca vel p modica re
pt aliquis p furto p ueffningos iurando convinci tūdet q p
pua re sicut ē galma pūt iurādo p furto neffningi cū cōuin/
cere ut rj dicitur colligi de rex dīnītiōe § galmar et cōcor
ber dere indicata cū m An v iniuria et hoc idē cōcor infra e
e sz hqs scit furē in glo et concor in pte s e lxxviij si fur fu
ratus fuerit min? et et simile s e c lxiij pro vna vvrotheca.
Item in lege et iure curie regis regni dacie titulo de furto
dicitur q pro quatuor denarijs debet legitime cōuictus puniri
ut fuit pro furto.

Hicther mā annē a fin hest Cap xvi.

Siquis furat? fuerit alicui? equū i cāpo vel in
stabulo z qui equū possidz statim sequit furez
suū z ubicūqz poterit eū apphendere licite pt eū de
tinere sed si interuallū aliqō fuerit scz duoz diez

saum voluerit exhibere skode vel ad vnā villā an
vel duas retro tūc tenetur bondo sequi eū ad villā
quam petiuit sed si defecerit ertaagh vel skode tūc
puet furem suum.

Hitther mā annē a sin hest Capi coi.

Agher thpff annē māz hest anthen inne wed
stool eller a mark oc sagner bonde sin hest at
gensthen oc wordher hwar medh oc splgher sin
thpff atgensthen hwar som han naar hannū tha
mo han taghe hannū En wordher ther nogher
dwelie i mellō anthen tho dage eller mere oc fin
ner han tha hans thpff a sin hest oc biwordher hin
skode anthn til en by fram eller to effther tha scal
bondhen til then by splghe hānū ther han bedes
til taag eller skode En bysther hannū taag eller
skode tha gome bondhen thpff.

Siquis furatus fuerit alicuius equū. pma pars loquitur de
fure manifesto et secunda de non manifesto de quo iusti de
obligationibz que ex delicto nascuntur § manifest? fur et rō
differētie hic capitur quia ppter nō notorietatē facti petēs se
ad mitti ad pbandū est mittēdus qui si in pbatōne defecerit
cōdempnabitur ut tacite conuictus et cōfessus ar l gūaliter §
sed iuramēto & si certū putatur.

Hwar mā scal sōghe effther vandne saag c roij.

Si aliquis scit furē suū et res sibi furatas non
pōt inuenire debet ipm in placito impetere et
citare eū ad placitū sicut prius dictū est de qrela
que dr raans dele z in secūdo placito iurare ipsum
hoc furtū fecisse z i tercio placito dñr accedere neff
ningi z illū suo iuramēto vel conuincere l excusare.

Hwar mā scal sōge effthē vandne saag c roij.

Si aliquis scit furē suū et res sibi furatas non
pōt inuenire debz ipm i placito inpetere et ci
tare eū ad placitū ficut pñ? dictū est de qrela que
ōr raans dele z in scōo placito iurare ipm hoc fru
ctū fecisse z in tercio placito dñt accedere neffnigi
z illū suo iucamēto vel cōuincere vel excusare.

Thwar mā scal sōghe effcher vandone saag c coij.

Aboh mā fin thpff oc mo tho ep kōmme i fine
wedh fine colte tha scal han setthe then mā a
thingi thet hā menther thū saag a handh oc lade
hānū steifne thing so som fōre en sauth om raās
dele oc a thz anneth thing swarie hānū a hand til
so mōghet som han tōff fin eedh wedh hette &
thz tredie thing sculle neffnigi til oc swarie hānū
anthen orlage for the colte eller thpff.

Si aliq̄s scit furē suū placet q̄ citetur ad placitū s̄ q̄ tunc
scit iuramēto illius accusant̄ nō placet q̄ cōm̄ia dñt p̄bati
ap̄tissimis p̄bationib? S de p̄bationib? l sciāt et v̄p̄e c vj Si
discorda i glo et infra h iij c lxvij Si imputatū i glo scōo quia
iuramentū nō p̄standū per actorē p̄ q̄ nō est p̄sumptio nec se
m̄plena p̄batō ut C de rebus creditis et iureiurā l in bone fi
dei q̄ nō est in p̄posito. scio q̄ talis nō ignorat sc̄m̄ alteri? &
sc̄ subiret auceps p̄ iuriū cōtra l videam? ff de in lite iurādo
si etia3 dicie q̄ hic nō stat iuramēto accusatoris s̄ potius neff
ningoz ad hoc rñdeē q̄ tūc accusator videtur sup̄flue iurare
nisi fierz iuramētū calump de q̄ de iura calūp p̄ totū s̄ verū
dicatur q̄ hic ē iuramētū in lite q̄ vocatur vogs eedh q̄ iur
rat quātū valet q̄ alter abstulit.

Om mā wordher sworen til thpff c coij.

Si quis iurat? fuerit ad furē hoc est sworen til
thpff p̄mo exponat totū p̄ quo cōuict? est et
insup thm̄gild et regi tres marcas Sed si cōfess?

fuerit furtū in placito vel repertū fuerit ei? heffr
iudicabit de eo tanqz de alijs furib? et rex picipiat
portōne suā sz h postqz iuratū ē de eo noluerit ex
ponere tūc dz aduersari? su? accedere ad placitū
uniuersale q? dz landzthing cum testimonio de suo
hæretzthingh z ibidē testificari xp illa ita legaliter
fit conuictus oīb? āsup i curia sua lagdagh sua
cis z ipi nichilomin? rēnuīt stare iuri tūc pfiget ei
placitū uniuersale z si tūc nō uenerit z p se rñderit
et desistendo iuri se obtulerit tunc adiudicabit sus
pendio tanquā si fuisset deprehēsus cū furto.

Om man wordher swozen til thpff c wiij.

En wordher mā swozē til thpff tha lade wth
fōrt so mōghz som hā feldr hānū til oc ther a
thwigild oc kōmghn iij mark othn han gāngher
wedh thiffneth a thingi eller hittes i hās hefft tha
fare hā som andre thpffue oc kōmghn tage hāns
homz lodh En herdes hā wedh oc wil ep wtlade
effther at sozet er tha scal hīn ther a hæter meth
wichne aff hās hæretzthingh fare til landzthingh
oc wichne ther a then mā er so lagfōkt oc wil ep
lāde til rette so at gōmt ware i hāns gardh alle
trypne lagdage tha scal neffnes for hannū landz
thing Kommer hāep tha til geen swar oc stor ep
hin til rette tha formaler hās hals so som hā wo
re taghen wedh thpffnz.

Siqz In pte tangit pena furti nō manifestet pena dupli
et p hoc pōt intelligi expositio igildh et thwigildh scilicet dus
plū illius confessio quia in cōfessum nō datur aliud iudiciū ff
de cōfessis li i h postqz hic uidet pcedi ptra pñatē in cā cri
minali ad suāz diffinitinā ptra glo c vritat de do z pñā sup ā

I Wer
phatum sed potest dici qd dictū necessitudoꝝ precedens fuit lo-
co suū et iam pceditur ad executionē Nota Uctio furei p mo-
dico datne xiiij q vñ vñ iñstitu de rerū diuisione § galmaꝝ
ber de re indi t cum c v in iuria.

¶ Om man kaller annen thpff ower thwer
thingh Capitulum xij.

Si quis aliū vocauerit furem in audientia placi-
ti hoc est owerthwerthingh z p̄bare hoc con-
tra eū per leges p̄rie dissimulat emendabit ei tres
marcas z regi tres marcas.

¶ Oni man kaller annen thpff ower thwer
thingh Capitulum xij.

Raller man annē thpff ower thwerthingh oc
p̄lgher thz ep fithen hannū a hand meth lo-
ghen bōde hannū ther han kallede thpff tre mark
oc iij mark kōmghen.

¶ Si quis alium vocauerit furem quia magna iniuria
ex hmoi vbi inferē ut l si non cōuicij C de iniurijs x istie ri.
Vocauerit eū furē in audientia placiti Nota scdm aliquos
nō vñciator actione ifamosa si statū penitet quis rep̄tino aio
hoc dixit i habic h q iij si quis iratus de pe d i § dino quia nec
lubricū lingue ad penā facile trahendū ē ff ad l i vñ demal fa-
mosi § nec lubricū et insult calor iracundie vicio caret h q iij.
S notandū Nota qui inreat uō deliberato animo sed calore ira-
cundie motus nō habet ultorē nisi deū ut ff de reg. iurist q calo-
re et C de iureiurando l i iurandū Hec henricus boic de iu-
re iurā c q̄clam d vna Sed si dixerit tale cōuiciū vel cōsimile
ex animo deliberato tunc secus Hec ber de sen z re iudi c iij
te iū d minima. Nota q iura p̄allegata et leges scdm doc-
tores nonoo iure debēt sic intelligi q calor iracundie vel lubri-
cū lingue capitur dupliciter Duo modo quando fit. siue p̄i-
iudicio iniuriā passi et tūc est verū quod hic dicitur quia tunc
per penitentiā potest renouari Alio modo quando fit cū p̄i-
iudicio in iuriā passi et tūc secus ut in c si culpa de iur et dāp

da p modeenos doctores et credendū ē q lex ista municipalis
debet intelligi ut dictū est Vnde canon qui non pbat q obicit
penā quā intulit pati dicit q vltia qsqz xpi q in calupniator: &
c nō pbat q obicit Itē nota qualiter ex vbi in iuri a irroga
tur detē gregoriū in moralib? in pncipio ubi dicit q plus tur/
bant verba q verbera in l si uō cōuicij & de in iuris et c olim
de in iuris & dāp da. Itē pferens contra aliquē verba crimi
nosa vel viciosa puniuntur pena magni supplicij ut in lege vi
re curie regis regni datie titulo de vbi cōuicij et spālū si in
sep casibus ē excoīcat? ipō scō ut piz i statuti pūcialibus.

Quoniam thpff er firogh eller ep hiemme c'cx.

Si ille qui pro furto impetitur infirmus sit ita
q ad placitū venire nō poterit vel pegrinati
onē acripuerit tūc expectabit donec cōualuerit vl
redierit sed infra regnū est et tū extra terrā illaz
tūc pfigetur ei menb onus Cetera omnia impedi
menta supra dicta locum hūc in ista causa Sed si
causaz suā audiuit & citatiōez et postea fugā inierit
tūc nō proderūt ei aliqua impedimēta nisi rep fere
rit eū vocari.

Quoniam thpff er firogh eller ep hiemme c'cx.

Quoniam hin er firogh ther seches for thpffneth so
ath han kan ep konime til things tha sculle
mē bide til han wordher fōp. En er han faren i
pellegrims ferdh tha sculle mē oc bide til hā hiem
kōmer En er han indhen righz oc tho vthn landz
tha legge hannum en monet fore Alle the forfaldh
ther fōre er sauth the mwe oc her ware om hā
wor ep hieme thn time han wor sechz En hōrde
hā fin saag oc flyde hā fithn tha hielper hānū en
ghn forfaldh vthn at kōmghn lodh hānū kalle.

Si ille q̄ p furto p̄ma pte fa ff Si q̄s cautionibus l nō exig i
mus § h̄q̄s iudicō sed si infca maior simulatō dacti in l i C de
dilationib? nisi rex sit in p̄allegata l nō exigim? § Dunile mo/
do ubi datur excep retēto a migrātū siue dolo malo ipsius q̄
auctoritas superioris intelligitur excepta de elec c significasti
ff ad municipales l impatorō ff de regulis iuris l neminē Si
ille qui p furto impetitur infirm? sit p̄ora q̄uis text? iste lo/
q̄ur de fure infirmo tūc pōt intelligi de illo etiā q̄ iniuriā pas/
sus ē et infirmatur nō valens venire ad placitū q̄ executio
cause sue per neffuingsos veridicos aut denoiatos aut q̄cunq̄
alio mō debeat determinari q̄d iuris vel q̄d agendū sit p̄z p̄
thorō § lxxvñ & s e c lxxv qui aliū in glo.

Om randsages i bondhens h̄ws oc bondhen
er ep hiemme Cap̄ cxi.

Si scrutiniū factū fuerit in domo alicui? q̄d vi/
ciū randsages domestico nō existente domi et
inueniente fuerint res furtive tūc domestica ligari nō
debet nec abduci ligata sed tenent̄ & debent vicini
eorū fideiubere p̄ bonis illis hoc ē gange i taag do
nec domesticus redierit ita q̄ nec ocultent̄ nec ab/
ducant̄ sed cū domestic? redierit agat in cū q̄ res
illas occupauit.

Om ransage i bondhens h̄ws oc bon
dhen er ep hiemme Cap̄ lxxi

Om mā randsagher i bondh̄ns h̄ws oc er h̄a
ep self hieme oc hittes ther stolne colse inne
tha m̄we men ep hussruen binde eller borth f̄ore
b̄ondhen men sculle granner i tag gange for the
colse oc i worthnet tīl b̄ondhen kōmer hiem at the
f̄ores ep borth oc ep sieles En ther bondhen kom
mer hiem tha vele hin ther the colthe taghlatthe
losom f̄ore er sauth thz staar alth i b̄ondh̄ns swar

Summ

101

buore han mo effther bele.

Si scrutinium vide s e c Si omnes et ratio quia presumit
ignorans in domo non inuentus vicini pre hoc facit q: bona
immobilia pnt pro eo fideiubere ut s e c si quis putauerit et
hoc fuisset melius ita q: iniungeretur vicinis ad pspiciendu
ne huius res auferant.

Om mā sinner nogher thingh c xij.

Siquis inuenerit aliquas res et non publicave
rit in ecclia vel in placito hoc ē limse ther op q:
tales res inuenit potest pro eis effici fur ac si fura
tus fuisset illas.

Om mā findher nogher thingh c xij.

Om annē mā hitther nogher coste oc fier ep til
oc lius ep thz at kirke oc ep a thigi at hā haff
uer hēth sodane coste tha mo han ther fore wor
de thyffso som han haffve thz stolz Thā thē hitte
han scal seie huat han hitte en then then taber oc
at liws han scal seie ierteghen oc merke.

Om mā hitther guld eller sølff c xij.

Siquis inuenerit aux v' argētū in campo vel
in collibus vel subt? aratrū suū hoc debet rep
habere et si negauerit inuenisse defendat se iura
mento cognatorū suorū.

Om mā hitther guld eller sølff c xij.

Hitther nogher man sølff eller guld anthen i
høie eller effther plagh eller nogher andher
luande tha scal koninghen thz haffue En dpl han
at hā hitthe icke wærie sig m3 frendher eedh.

Si quis inuenerit intelligit qn qd p dēns nō psumit habuisse
animū dereliquēdi ut iusti de rex diuisione § si Si quis inuenerit
aurū fm iura legalia medietas credit ipi inētori & alia medietas

etas ipso dño soli nisi iunueret in loco regis vel in loco publi-
co vel fiscali in sti de rerū dñificōe § thesaurus fa l in § penul-
tīo ff de iure fisci ubi dicitur qd medietas inuentori et medietas
fisco cedit et si negauerit fm hoc iniungitur instrumentū
sine p̄sumptione seu semiplena p̄batione et male quia cōtra
notata in c fi de in re iurā et l admonēdi ff de iure iurando et
ibi per bar de sax ferre Siquis inuenerit Nota de re inuenta
et in ecclesia vel in placito nō publiata oritur actō formosa scz
criminalis et intellige si rei huius inuentō nō fuerit uotoria
p̄cedente mora tūc inuentor huius rei dignus est suspēdio qd
periculū in mora scz piculū suspēdi et hoc vix ubi suā homōi
p̄cesserit siue cōfessio in iure vel euidentia fiti ut extra de tē-
po ord c questū et hic scz c siquis inuenerit sup. li ij c lxxvi.
et idem est ius et eadem lex de illo q̄ acceperit rem alienā pu-
tans suā esse si criminaliter fuerit p̄cedente mora iuridice in-
causat? s; si civiliter fuerit in causat? tūc sec? ut s l ij c lxxix § v.
¶ Om māfor annē nogh; at ḡme c xliij.

Si aliquis deposuerit aliqd apud aliquē seruā
dū vel in pignora uerit et domus eius postea
distructa fuerit per incendiū z depositū cū alijs re-
bus domestici p̄ire cōrigerit si testimoniū bonorūz
affuerit nō tenetur restituere Et si ille qui deposuit
res suas apud eū noluerit in hoc cōtentus esse tūc
defendet se p̄ neffn i kpn qd nō āmisit p̄pter eum
Sed si ipse ē mercator hoc est kōb mā defendet se
cū cōiuiis suis. i. meth th; hōgeste lagh et si defece-
rit in lege exponat depositū z emēdet ei tres mar-
cas et tres regi Et si cū deposito nichil āmiserit de
rebus suis soluat depositū suūz et remanet absqz
omī lege S; res cōcesse q̄ dicuntur laan z bona esti-
mata que dicunt wirthings pēninge nō possunt
amitti.

¶ Om mā far annē nogh; at ḡme c xliij.

EAr annē mā annē nōgher colthe atgōme eller
 letther a meth oc kōmer ildh i hwas oc brēdhē
 thz met andre bondhens colthe om wīthne er til at
 bōdhen tabet sine colthe m3 hās tha er hā skploug
 atwære anghēlōfs En wil hā ep atormes effther
 wīthne tha wære hin medh neffn aff hās hōgelle
 lagh bẏpſther hānū log lade wt colthen oc bōde a
 iū mark bōdhū oc iū mark kōmghū En worde ep
 hās egne colthe bort tagne m3 tha gialde hā effthē
 thz ther hānū worde i handh faed oc warie figh
 m3 enghū log En laan oc wprthpēninge mwe ep
 fortabes.

¶ Si aliq̃s deposuerit Si aliq̃s depo fa t bona fides de depo
 q̃ p̃sumptō facit et sufficit in isto casu ad p̃dēpnatiōez p̃r q̃
 u domiū? deinde c si ⁊ si depositiū q̃ sic p̃sumit dol? p̃pter quē
 ide posito q̃s efficiē ifamis ff de hīs notant infamia l i circa
 p̃ncipiū cōcor l si creditor ¶ de p̃ignorancia actōne si res p̃ces
 la rō q̃ dominiū eoz trāfferē i accipiē tē idō nō subiacēt p̃cul
 s̃ eaz estimatio l̃ equalēs reddat l ut nō om̃is s̃ si ff si certū pe
 rat Nota q̃uis cōmodatū diciē res concessa tñ in aliq̃bus ca
 sibus fortuit? cū amittitur nō restituitur ut patz hic inferi?
¶ Si res concessa Nota res cōcessa q̃ nō potest amitti diciē
 mutuū ⁊ uon cōmodatū et sic mutuū diciē q̃s meū sic tuū
 ⁊ sic om̃e p̃culū rei mutuate ad te trāfferē et sic res mutuata
 nunq̃ pōt amitti ut hic in § vlti. Itē nota differentia int̃ mu
 tuū et cōmodatū q̃ cōmodamus illas res que eodē i essentia
 debēt reddi s̃z que nō trāferunt in possessionē recipient? ut e/
 quū mancellū et hīnōi sed mutuam? illas res que trāseunt in
 possessionē recipient? ut denarios tibi mutuo. i. cū sint mei dā
 do fiunt tui Unde cōmodari? de casu fortuitu regulariter nō
 tenetur nisi iurebus s̃z interuenit culpa mora vel pactū No
 ta q̃ culpa diciē tribus modis interuenire videlicet omittēdo
 abntēdo et delinquēdo omittēdo quia cōmodicarius nō ad
 hibuit oēm diligentia quam potuit ⁊ debuit ff de accionibus
 l iū

et obligationibus l. i § xlii quod abutendo pñ quia cōmo-
dicarius equū ad nundinas deberet ducere duxit tñ ad bellū
ff de positi l. i delinquēda quia rem cōmodatā cōmodarius ven-
didit ff e l. i et dicitur cōmodatū quasi vrentis cōmodatum ē
aut cōmodatū alicuius rei ad aliquē vsum gratuito factā con-
cessio et ad hīc hosti intempestive nō reuocando hēc in cōui-
co de cōmodato per textū et doctores et nota ibidē qd culpa est
duplex una est que adhibet in custodia rei et de tali loquitur
principiū decretalis de cōmodato Sed alia est culpa in qua
casus fortuitus accidit et de illa culpa loquitur mediū textus
eiusdem decretalis. exemplū aliquis phitus est transire cum
equo cōmodato per locū ubi latrones erant et trāsserit et sic ē
in culpa hēc io an sit fm textum eiusdē decretalis dicitur cul-
pa lata que est non intelligere qd omnes intelligunt vel nesci-
re qd omnes sciunt. levis culpa est que desidā vel negligētia
excludens sollicitudinē prudentiā qd diligens eiusdē pfectio-
nis adhiberet leuissā culpa est que a diligentissimo hoīe po-
terat pcaneri cōmodarius graua sui recipiēs tenetur de om-
nibus hīs hosti.

¶ Om mā Kiel i lethingh Caplin cxx

Siquis impetitur in expeditione p furto a q-
cunqz fuerit ipetitus et res ille nō fuerint inue-
te sub eo defendet se tñ duob? qui sibi sunt vicini-
ores in toffe in illa pte naui et cū alijs sex quol-
cunqz habere poterit de illis qui secū sunt in naui
et si tot non sunt in naui defenditur p illos qui in
ea sunt exceptis illis qui eū impetūt Si conuicerit
eū ad res valentes dimidiā marcā vl' plus fiat de
eo sicut de alijs furibus et amittat oia q ibi habz et
insup portiōz suā domi Sed si domū venerit non
causatus vel p se legē in expeditione firmauerit et
nō dederit eam anteqz domū venerit tūc defendet
se iuramento xj hominū.

Wni mā ſciel i lethingh Caplm xro.

Under mā ſecthz i lethingh for thpffneth aff
 Apres mā eller aff nogher ſkipper oc taghes
 hānū icke i hende tha ſcal hā wārie ſig m3 to mē
 ther hānū ere neſt om toſſte a th3 bord ther hā er
 a oc ſex andre ſkipper hwilke hā kan til fo En ere
 ep ſo mange til tha wārie ſigh m3 the ther til ere
 vthen the mē ther hānū ſecthe felle the hānū til
 halff marks coſte ellē mere tha fare m3 hānū ſom
 m3 andre thpffue oc haſſue bode forgiorth the co
 ſte ther han haſſuer ther oc ſin how3 loth hiēme
 En kommer han wſecthz hiem eller feſtther logh i
 lethingh oc gaſſ henne ep fōre en han kom hiem
 tha ſcal han wārie ſigh meth pū menz eedh.

Siquis imperitur Rationabile eſt cum paucis propter ex
 peditionem ſed q̄ reus inuentus perdit portionem ſuaz quā
 habet domi non placet ſecunduz leges imperiales dummodo
 alias res ablata reſtituatur dño quia ſolum tenetur ad rei
 reſtuticionem et ad penam criminaliter vel ad duplum ſeu
 qu adimplū ciuſliter inſti de obligationibus que ex delicto naſ
 cuntur § manifeſtus et § finali.

Item de reſtuticione furci cū emenda dupli cōcord lex urā
 § e c lxxviij ſi fur furatus interu et in glo.

Finis Secundi libri.

Registrum Secundi libri.

Om landmen Cap i
 Hwar om landmen sculle swarie c ij
 Hware the sculle swarie c iij
 Hware landmen sculle i tages oc aff c iij
 om landmen tage mere en rette heste leie c v
 Nar landmen sculle swarie c vi
 Skpl landmen ath c vij
 om mandrab c viij
 om ep males loglige effther c ix
 om komghn giftuer effther maal c x
 Hwilke landmen til sculle c xi
 Hware the sculle swarie c xij
 om taghen gialoh c xij
 Om affhogh c xij
 For huilke aff hogh landmē sculle swarie om c xvi
 om quinne teckt c xvi
 om quinne wordher mostaghū c xvij
 om longlige c xvij
 om kone dōp aff barn c xix
 om flegetredh dather c xx
 om markeskel c xxi
 om man wordher fredlōs c xxij
 om closther ma fredlōs mā tage c xxij
 om oregeth man c xxij
 Hwar scal etthe booth upholde c xxv
 Hwar bōde scal miz annen c xxvi
 om man hūser fredlōs man c xxvij
 om man swaries til bōdher c xxvij
 Hwar man scal dele herrewerck c xxix

Iwilkh3 herrewerck et c rrp
 Om man ridhet annē māz horn op c rrp
 Iwilket manz hws et c rrp
 At landeba et self husbode for figh c rrp
 Sex sculle wihne om herrewerck c rrp
 Om nogher māz fa draper mā c rrp
 Om mā tōdher wille diwar op c rrp
 Om mā fāgher dōd aff ih3 ihē ep lewet c rrp
 Om mā hatfuer hws a annē māz iordh c rrp
 Om mā rēffues i annā māz hws c rrp
 Om neffningh c pl
 Om raan lins oc folges ep c pl
 Raar neffningh sculle swarie c pl
 Hwore the sculle swarie c pl
 Om hwor mōghet raan ma swaries c pl
 Om bo raan c plo
 Om iord raan c plo
 Om man faller for raans dele c plo
 Om mā slaer anē māz agher ellc engh op c plo
 Om wodes gerningh c pl
 Hwore gāmetlich barn hellich mo bryde c l
 Hwore neffningh sculle i tages c li
 Om nogher mā wil ep neffningh wære c li
 Om neffningi sculle ep om skilie a thn sāme dag
 ther the i tages c li
 Om vmbosmā wil ep kreffue neffning i c li
 Om neffningh skilie at c lo
 At mā scal ep selie fin swen leen i handh c lo
 Om neffningh dōd eller far borth c lo
 Raar raan scal deles c lo

Om mā wordher deeltz inʒ raan oc wi pe fichen
 Stande til retthe c lxx
 Hwilke neffningi sculle skille om raan c lxx
 om fellegh oc wedh oc giald c lxxi
 om borghe c lxxij
 om mā ganger i borghen for then man thē lūst el
 ler lymmer haffuer forgiorth c lxxij
 om hin wil fly ther borghe seether c lxxij
 Hwa borghe scal wārie c lxx
 Hwa mo eller scal swārie c lxxi
 Hwa bryde mo raan swārie c lxxij
Om feldh man at loghen c lxxij
 om mā tagher feldh man til figh c lxx
 om feldh man haffuer annē māz fā c lxx
 Laglōgth mā mo ey orege figh c lxxi
 Hwilke th agher raan er c lxxij
 Nota pactū legis cōmissarie fit hoc modo vēdo tū
 bī fundū certo p̄cio puta p̄ scz q̄ pacto tali adiecto
 q̄ si infra mēsem nō solueris dēre fundū? sic michi
 emt? ff l cōmissaria § de pactis pig legis cōmissa
 rie iij de pigno c significāte p̄ textū z ber
Om afferrie c lxxij
 om mā huggher i annē māz skow c lxxij
 om mā aghē ower ānē māz aghē eller engh c lxx
 om mā ofprmer annē a farne wārie c lxxi
 om kōmghūs men brydi oc biscops c lxxij
 om biscops neffningi c lxxij
 om neffningi sayl at c lxx
 Hwa sectes scal for helligbrōde c lxx
 At neffningi sculle ey tiende fra kirke gange c lxxi

A hwaem helligbrøde mo godes c lxxij
 Hwilke tide hellig i brødes c lxxij
 Dag scal neffnes ther helleth brødes c lxxij
 Om onbolmā neffner dagh thē helligbrøde gio
 des c lxxv
 Nota mā mo ep ware foghz oc sāmā l ij c i fi.
 Om for en saag gialdes flere tre mark c lxxvi
 Om thpfkneth c lxxvij
 Hwar fore thpf mo henges c lxxvij
 om ombolmā wil ep tage tpf aff bondhū c lxxix
 Om thpf stiel māne en half mark c xc
 Ath bōde mo ep lade thpf løbe vthn things dom
 c xc
 Om ombolmā ladher thpf løps c xc
 Om mā tagher thpf noghz i hende c xcij
 Hwar til mā scal withne haffue c xcij
 Om bandh c xc
 Hwar mā scal lede effther sine stolne coste c xcvi
 om nogher mā gāgher medh the coste i bp c xcvi
 Om noghet hittes vnder bondhūs laas c xcvi
 Mange mē mwe bindes for en saagh c xcix
 Om noghz hittes vnder bondhens sons laas c
 Hwar mōghz mā mo forgoze m3 stpdr c ci
 Om man c cii
 Hwar i taagh mo gange c cii
 Om landbo wordher thpf cii
 om mā tagsethē hīn coste i annē māz heft c cv
 Om mā hitther annē a sin heft c cv
 Hwar mē sculle søge effthē vandne saagh c cvj
 Om mā wordher sworen til thpf c cvj

Om mā kaller a annē tyff ower thwerthing c cix
om thylf ep hooz eller ep hiemme c cx
om randsages i hws oc bōdhñ et ep hieme c cxi
om spnd c cxij
om mā hitther solff eller guldo c cxij
om mā tanghet annē noghet atgōme c cxiij
om mā stiel i lethingh c cxv

Concordancie Secundi libri

Om landman li ij primis cxij c z li iij c cxix
om effchēmaal li ij c ix et cx
om bōpōl saagh li ij c ix
om mādrab l ij c viij z cxij z cix z cxi z sex seqntib?
z cxxij et duob? sequētib? et l et li iij c cxij z cxiij
¶ Nota heredes defuncti recipiāt unū saal p emē
da z gōrloni li ij c cxvi s vltimo
om herremwerck li ij c cxviij et quinqz proximis et
cxxxij z pximo z li iij c cxij
om f. draber eller saar mā li ij c cxxij z c sequēti
z li iij c cxxij
om raan li ij c cxxviij z decē pximis z lviij et trib?
pximis z lxi et pximo z lxxij et quatuor pximis
et li iij c l
Raan oc wyrtpēninge li ij c cxij s vlti. p reb? qd
hij i possessiōe nō pōt agere p raan li ij c lxxv s i p
re valente dimidiā marcā potest ad iudicare raan
li ij c cxij s i
Om neftningh li ij c vi z cxxix z cxij z duob? px-
imis z li z quatuor pximis z lx z lxxviij z pximo
et lxxxi

106
Om hellibrøtte oc blodwilde li ij c xlix et primo z
lxxviij et lxxx et sex primis

Om wodes gerning li ij c xlix z liiij c xxxviij et lo

Om bood li ij c xliij et proximo et liiij c xxiij et
tribus proximis

Om laan oc gield oc wed oc felles fa li ij c xli z c
xliij z liiij c loij

Om logh festes othen thingh li ij c xli

Om borze li ij c xliij tribus primis

Om lage aldher li ij c lxx z li i c ix z viij quasi con-
tra xxxij

Om lagfeld mā li ij c xxiij z lxxviij et tribus primis

Om naam li ij c lxx z lxi z lxx z c ij

Om farne wāie li ij c lxxvi

Om herremāz brydi li ij c lxxviij z liiij c viij et viij et
xv z xviij z xix

Om brydi li ij c lxxviij

Om thysfneth li ij c lxxviij ad finēsecundi fere per
totum z liiij c l z xliij

Om wāthne oc hiemel li ij c xliij z c primo

Om taag li c xxx z c l z c lx

Om ombosmā li ij c liiij z loiz lxxviij z primo z xxi
et xxiij et ciiij

Om candsaghn li ij c xxiij z quatuor primis z xx

Om fynd li ij c xxiij z primo

Om gōmsel fa om wprthne pēninge om hōbmīgh
logh li ij c xliij

Om saar oc affthogh li ij c xliij z xv z liiij c xxiij et
duobus primis z xxx z nouē primis

Om sannē oc at sannē skal ey wāte righer oc her

re in principio plogi z li ij c iij et viij
Nota contra illos qui nolunt admittere testes li i
c i z iij z viij bñ z xvi z xviij z xxxix z xl z li z lñ bene
et secunda li c vi et xxi et xxxij bene et xxxix bene
et lxxi z tribus sequentibus et lxxxv et xxiij et duobus
sequentibus et cv et cxliij et viij et iij li c vi et xxxix
et plogi et li et lxxvi et lxxvij.

Incipit liber Tercius.

Om lethingh Capítulum primum.

Quando expositio q̄ dicitur lethingh fuerit
edicta quotquot fuerit i uno hafne vadac
ita q̄ quilibet illorum suo anno sine omi
nominatōe q̄ dicit̄ nefnd nisi aliquis sit adeo se
nex vel iuuenis q̄ nō possit ppter hoc vel si muli
eres vel clerici tñ oēs isti mittere dñt p se pdoneuz
Itē nota q̄ gubernator qui dñt apres mā nullū p̄
cogere i expeditōz ire q̄z diu ali? inueniri pōt in illo
hafn q̄ in expeditōe nō fuerat postq̄z ille fuit Sed
si aliqs voluerit p aliquo p̄gere q̄ su? hafne bra
ther et hoc nō pōt gubernator impedire.

Om lethingh Caplm primum.

Alter lethingh bimdes wthe so mäge som i en
hafn ere tha fare hwet lñth aar vññ nefnd
vthen at mē ere so gamle eller so vnghe at the ere

107
ep fære atfare eller quiner eller lerdre mē alle thūste
sculle fa mē fære thm tho the ther fære er Stypres
mā ma enghn nōde til atfare i lethinge medhū an
nē mā er til ther er i haffne lagh m3 hānū ther ep
haffuer faret sithn hā foor En wil noght fēp mā
fare for annē ther hās haffue brodht er th3 ma ap
res mā ep formene.

Sciendū qd i ij iij et v sunt abrogata valet tñ eorū scia
qn ex expeditō registret p naues vel p terrā ad imponendā
pauam nō venientibus vel non preparis Itē Nota qd textus
huius nō loquitur de nonis theolonis & iō defectus iste cor
rigitur p thord in cor § xlix.

Om leie dreg eller trel kōmer i lething c ij.
Nill? pt suū mercenariū qui leie dreg b3 mit
tere in expeditōz nifi gubernator voluerit qd
si venerit in expeditōez de haffne pro bonone d3
carere cute sua S3 si hūus venerit in expeditōez i
domestici sui haffne tūc pt eū rex ad se recipe si vo
luerit vel restituere eū libertati.

Om leie dreg eller trel kōmer i lething c ij.
Bonde ma ep sin leie dreg sende i lething for
fig vthn at apres man wil forthi at kōmer leie
dreg i lething aff haffne for bondhū tha scal hā
miste sin hwdh En kōmer trel i lething a hāns
husbōde haffne tha ma kōmghn tage hānū til fig
om hā wil eller mōle hānū frela hwer man.

Nullus pōt suū mercenariū & Itē c vi vñ & viij non obser
uant & qd dicit de suis sc3 trel de tali vide hic et specialit in le
ge erici regi c xvi & xvi Nota octo pma capla tercij li. sunt ab
rogata qd nō sunt mō in vlu moderno Itē § pmi capli pmo
libro sc3 Romari de cōlaugnitare ē abrogatus ut pt3 p thord
in correctione § lxxvij nec etiā pōt esse in vlu moderno.

Item caplm xxxiij pmi li scilicet Quilibet bono pot ven
dere. est abrogatu vt per c ix claustrales li iij Itē Scapitl xxx
Vircicus scilicet Nota q quicunqz tntor li i est abrogatus vt
paret p thord in cor § xlvj Itē caplm xxviij Siquis iuratur li
ij est abrogatu vt ptez per cōstitutionē erici regis dacie § viij
et p thord in cōstitutione voldemari regis dacie in cor § lxxij
et est ratio iuristar et iure diuino et in legibus imperialibz
qz excitat et inuitat hoies ad delinquēdū et occidendū et ideo
includit in se mortale pctm et iō reuocanda quia manifeste
fit contra deū vt ptez in prologo huius legistery in ij § in fi et
hec lex pscripta c siquis iuratur pprie nō est lex vel cōstitutio
qz lex domū dei est et de legibus l lex est et etiā facit p hoc c i de
immunitate ecclē li vi sed aliqui cōtra quasi homicidā excu
sare volentes qui se vel sua defendere cogatur et in defensiōe
illa inuasorē occidit et ista ratio est satis possibilis vt infra e
c xxij Siquis aliū occiderit § ultimo in fine Item capitulu lxx
infra e Sepes est abrogatu vt ptez p thord in cor § xliij et ista
abrogatio fit in principio huius capi. Itē ij § c xxxviij pmi
libri scz placitū est abrogatus vt ptez per moderuū et cōmune
vsum qz nō admittunt pnciores in testiōio placiti q̄ octo.

Om hesteleie oc bypnie Caplm iij.

Gubernator debet sibimet acquirere equū et lo
ricā et recipiat de quolibet haffne ix modios
filiginis p utroqz in festo scti michaelis et tñ non
nisi illis ānis qñ expeditio exierit Quicunqz guber
nator qui non est exactor aliquid ampli? exigerit
cū violentia soluat regi tres marcas et si exactorē
careat ex actione sua.

Om hesteleie oc bypnie Caplm iij.

Styres mā scal selff sanghe figh hest oc byp
ni oc tage aff hwer haffne ix skeppe rogh for
hode at scti mikels mylste oc tho ep andher aar en
ther lethingh gangher math lzwilkhñ styres man

ther ep er ombosmā oc tagher mere meth nogher
thwagh holde komghen op iū marck en er han
ombosmā nulle sūth leen.

Om vaben Caplin iij.

Quilibet gubernator dz habet integraliter oia
armia q̄ dicunt fulmāz vaben et onā balistā et
xij pila triducta hoc ē tre thpleth pile et onū qui scit
sagittare si ipse nescit Itē quilibet habetne bōde qui
i naui ē dz hre clipeū gladiū ferreū pileū z lanciaz.

Om vaben Caplin iij.

Hwer stpres mā scalhaffue fulmāz vabē oc thē
til eth armbozt oc tre thpleth pile oc en mā ther
skapwode kā ther m3 om hā kā ep selfi skapwode
hwer haffue bōde ther a skib er scal haffue skiold
oc tre folke vabē Sward iernhath oc spiwā.

Hwo skib scal til redhe Cap v.

Muez z oia vtēilia q̄ dicunt skib rede et clipeū
dnt oēs emere qui sunt in nauigio Sed guber
nator dz nauē edificare p pecunia tanta de quāta
oēs qui in naui sunt cōcordauerit Sz si noluerit in
h p̄rent? eē tūc pnt ille qui in naui sūt met edifica
re sibi naui tñ nō pnt ei p̄iudiciū facere h ē forhōp
cū vna marca vl duab? Itē fctā naui oīs illi qui
sunt in ea qui dicūt skippe dnt illā in die illo qui eis
p̄fix? fuerit ad aquā trahere Sed q̄ nō venerit pe
na puniat pecuniaria p̄ut arbitratū ē inter eos z si
aliquis diu tenuerit eā z exponere noluerit guber
nator p̄t agere in eū i. extorq̄re illā ab eo cū tribus
marcis hoc dnt scire qui vocant stpres mā vel skib
neffning quos q̄dā for wode neffning et illā q̄ dicūt

t iū

wide nō debet sibi gubernator usurpare s; dñt p
uenire ad cōmunē utilitatē oīm in naui existenciū
Sed si extorhic eācū trib? marcis tūc gubernator
debet habere tres marcas z alij qui dicūt skippere
debēt tollere illā pecuniā qui tūc wide.

¶ Hwa skib skal til redhe c. v.

S kib oc skib rede oc skiolde sculle alle the men
theri skiben ere hōbe en skpres mā er skploug
skib atgiore for so māge pēninge som skipp wor-
de om satte En wil hā epatorwes at thz the haff
ue hannū bodhz tha mwe skipp giore thm selfue
skib, tho mwe the hannū ep forkiqb giore meth en
mark eller to Ther skib ere gordhe tha sculle alle
skipp a thn dag ther thm wordht forlæwt skib vt
drage oc vp drage ther thz hiem hōmer En hwa
som hōmer ep til gialde so wide, so wide wordher
lauth oc skipp giffuer ia til En so lēge mā hā ther
wñth er holde the wide at skpres mā mā thm de
le wt m; i; mark Thz sculle wide skpres mē eller
skib neffnig th; sōme kalle fare wide neffnig The
wide sculle ep skpres mā haffue mē sculle legges til
alle skippers therff En deel han thm wt meth i;
mark ta a skipp wide oc skpres mā aa i; mark.

¶ Om nogher man feller vðgerd c. vi.

S i q; detinuerit p̄ciū nauis v; aliq; ius nauis
z p̄ciū clipeoz qđ dr skioldekib v; noluerit ci
baria ad nauē deferre die sibi p̄fixo l' alias res q; s
secū tenet de iure ferre l' alicui alteri qui su? haffne
brodher ē pmittere z si ille qui vocāt skippere hoc
testant tūc p̄t gubernator tollere pecora sua ad na

uez q̄ d̄r stamēs hoc tñ puilo q̄ n̄ p̄t hoc facere añ
q̄z nauis sit ad aquā ductā hoc ē vltimū et res in
portate z die p̄ficio p̄terito. s̄z si gubernator nō rece
pit pecora sua ad stamē añq̄z de portu nauigaue
rit tūc nō p̄nt ei? officiales postea recipere absc̄te
nec ipe met postq̄z domū venerit añq̄z puicerit cū
p̄leges s̄z si pecora alicui? fuerit ablata ad stamē
z ille noluerit ea redimere añquā nauis deducebat
postea redimet in duplo plus q̄z deberet prius.

Elther nogh̄t mā skips w̄ert eller skips rede
ell̄t skiole kiqb̄ ell̄t w̄il ep fine wiste f̄ore w̄th
til skips a rete lagdag eller ādher coste ther han er
skildug vt atf̄ore anch̄n self̄ m̄z atfare i lethig ell̄t
fine haffne br̄dore. i h̄ad at sellis oc w̄irne th̄z sk̄p
per ta ma āpres mā tage h̄as f̄a til stamēs to ma
h̄a ep tage ānē māz f̄a til stamēs f̄or en skib er vt
fl̄oth oc kost a f̄ort oc th̄n lagdag gāgher th̄t sk̄p
per wor forlagt En tagher āpres mā ep f̄a til sta
mēs f̄or en h̄a faar aff haffne ta ma h̄as w̄ornet
ep sith̄n tage ther eff̄ther meth̄n han er borte oc ep
h̄a self̄ sith̄n h̄a hiem k̄omer f̄ore en h̄a s̄ogh̄t th̄z
w̄t m̄z logh̄n En ther b̄odēs f̄a w̄order tagh̄n til
stamēs oc w̄il h̄a ep l̄ose f̄or en skib bort far ta l̄ose
m̄z haffne mere en han sculle f̄ore.

Qui kom̄gh̄ns mā oc b̄iscops mā c̄ v̄ij
Si hoies regi vel ep̄oz habuerit māh̄oz vnā l̄
p̄les tenēt esse armati qui dicunt̄ fulm̄essnet z
p̄gere in expeditōe i exp̄sa p̄pria s̄z si domi sede
rit fine legit̄to īpedim̄eto vl̄ lic̄cia soluat regi de q̄
libet curia terciā p̄tem vnus haffne vel remaneat

inde bonde si noluerit soluere qđ dictū est.

Ware thē komghns māere ellē biscops hwat
heldher the haffue eth bo ellē flere tha ete the
skilduge athaffue fulwabē oc fare ilething a theē
eghñ colte oc tage there māle En fider hā hiem
me. vthñ lage forfall eller orloff gialde komghñ af
wer gard hā haffuer en trithings haffne ellē wa
re indhe bonde om hā wil ep gialde som sauth er

Si homines de Mora qđ de textu istius ē p̄t elici qđ si ēre bōdous
l̄ regi p̄ iure suo fuerit estiatē qđ iuris l̄ qđ agēdū fuerit p̄z
i cor p̄ chorē S̄ xxviii v̄ i cōstitutōe regine margarete volder
marī filie S̄ xxviii et in cōstitutōe erici regis dacie S̄ iij.

Hwo man mo taghe Cap viij.

Rex pōt sumere sibi homines p̄ totū regnū suū
in quocūqz nauigio voluerit z dux in ducatu
suo z filij regū z pgnati regū v̄ conuities nō recipi
unt hoies id ē fidelitatē ab aliquibz. Ep̄i etiā nō re
cipiūt homines extra ep̄atum suū.

Hwo man mo taghe c viij

Bomghen ma figh mā tage ower alt hās ri
ghe i hwilke skiben som han wil oc hertugh
i hans hertughdom oc andre komghens bōen ellē
frendher eller grāwer tage i mā vthen there eghñ
leen Oc bilper sculle ep̄ men tage vthen [there bis
cops d̄me.

At mē mwe ep̄ skippē mpnske c ix.

Australes nō poterāt trā de qua plenā land
uern soluebat emere post gñale cōsiliū quod
innocēci? papa celebrauit Sz de terra quā postea
emerant faciāt expeditōnē vel cōponant l̄m volū

tatē regis simile est de omnibus monachis.

At mā mwe saippen mynske c ix.

Olostre mē mwe ep iord kigbe ther landwern
gick aff sithen ther general consili wat ther
Innocencius pawe hassoe hwat som the hassue
sithen kigpt ther aff sculle the anthen lethingh vt
gipre eller sanghe a komghen so som hans willie
er thet holdes bode om gramwneke oc, sothe oc
om alle mwncke.

Claustales Tegetur de e nuper de decimis quia de acqui
sitis p̄d̄is post consiliū tenent dare decimas vt i dicto e nup
et vt ibi notatur istud cōsiliū fuit celebratū sub anno domini.
M c c x pontificatus Innocenciū Anno iij vt in speculo historia
li vii fm alios Anno dñi M c c xviij pontificatus Innocenciū.
Anno xviij.

Om lerde menz iordh Caplin x.

Sacerdotes caste viuentes in nullo seruiant re
gi hoc ē sculle enghen retzsel opholde fue mā
fionem habuerint in terra ecclesia sue fue i ppria.

Dkesther ther renlighe wille leue sculle aff eeth
bo enghen retzsel opholdhe hwat heller thet
bo er a kirkens iord eller a ther epghen iord om
the hassue.

Sacerdotes concores non minus in glo v tributo de immu
nitate ecclesie Nota q̄ ordinatū et districte phibitū in consti
tutione regis voldemari § ix est ne quis cuiuscunq; conditō
nis existat se de bonis sacerdotū seu clericorū decedentium nisi
veri heredes aliqualiē intromittere p̄sumat Itē in cōstitutōe
crisostofi regis filij voldemari regis dacie § i dicit q̄ ep̄i et p̄
sone ecclesiastice iurib; iurisdictiōib; ac libertatibus suis bo
noz ⁊ familie gaudere debeāt libero put ex antiq; cōsueuerunt
Sine māfionē habuerit in terra ecclesie Nunquid rectorie do
m? scz dos eccle gaudet immunitate ecclesie dicunt inno et io

an qd sit qd tales dom? sint fctā scōz dño psecrate vt notat ex
tra de immūitate ecclē c xij c inter xvij q iij idem statuim?
vbi de hoc notatur sz alij hoc vbiū intelligūt qñ dom? hmoi ec
clēie vltreoris sint infra passus pl ab ecclesia xvij q iij sicut
antiquit? et si sint infra fines designatos xli d epō sz certe vbi
nō denegatur immūitas licet vltari? distēt vnde iuxta opi
nionē pma dicam hmoi dom? etiā vltari? distantes immūi
tatis pūlegio gaudere ac extra de psecra ecclē vel altaris li
vi c i Item cū pma opinione innocenij et io an conuoz statu
ta pūficialia d excomunicam? oēs qui de domib? manetis
vel gradis archiepōz epōz et aliaz psonaz ecclīasticaz contra
ipsoz voluntatē vel custodiā rex eorundē aliquid auferūt vel
cōsumūt aut iniuriōse cōtractāt itē denūciam? excomīcatos oēs
illos qui ecclesiis iure suo malicio se pūare psumunt aut p
maliciā libertates earundē infringere vel pturbare cōtendūt
Item incōstitutione regine margarete regis voldemari filie
pripitur qd quilibet pūbiter habeat vna curiā pncipaliōrē in p
rochia sua p residentia sua liberā et exemptā de oib? onerib?
regis vna cū familia sua in decā curia morante.

Om landbo vageroh Caplin xi.

Oloni cuiuscunqz fue epī fue sacerdotis fue
claustri fue ecclē fue bō donis fue militis qui
pri? nō fuerāt exēpti p pūuilegia soluāt expeditō
nē p se z plenū landwern si terrā arauerit que dici
tur rebdraghū nisi rex dimiserit eos exemptos.

Landbo e hwaes som the erebiscops presthers
closthers. kirkens bondhens eller herremanz
ther ep more fōre frelse oc vndhertaghen m3 pū
uilegi holde vp lethingh oc landwern om the errie
rebdraghē iordh vthen at komighen ladher thm
frelse.

Coloni statio qd occupant terrā in regno z sic res tranūt cū
onere suo ad eccliam lxxij c i de censibus vbi de hoc.

Aff hwar mōghz iord lithing gōres woth e rīj.

Dicūqz habuerit terrā valentē marcā auri vī
pl? faciat terciā ptē vni? haffne qz terciā ps
nā ichoat a mīori ēra qz q valz marcā auri Szi ter
ra valēte qtuor marcas argēti inchoat h ē rīs sep
ta ps haffne s; de mīori terra qz q valz duas mar
cas argēti null? faciat expeditōz S; h extētio orta
fuerit iter gubernatores z alios q vocāt vōghertz
mē tūc dnt scursmē hoc ē farwotthe neffnig hoc elt
suo discernere iuramēto qd incausat? dz exponere

Bonde ther haffuē mark gulō i iord eller mere
gīōre wot trithings haffue forti at trithigs haff
ne rīs ep a mpne en een mark gulō en a fire mark
sōlff rīs rī thinghs haffne Aff mpne en ij mark
sōlff gīōres ep lething En wordher skelnet a mel
lō āpres mā oc vōgertz mā tha sculle scursmen oc
skips neffningh wothne m; there eedh hwar hin
scal wot gīōre ther serthz er.

Aff hwar mōghz felle landbo scal wotgōres e rīj
Olon? qui soluit octo solidos argēti ad pēhō
nē faciat sextā ptem vnius haffne et si minus
soluerit ad pēhōnē qz quatuor solidos argēti hie
terra sit rebdraghū eller kēnelandh soluat solidū
argenti ad mensam regis.

Aff hwar mōghet felle landbo scal
wotgōres Caplm rīj.

Landbo thē redhē otte ōrtug sēlff atskiloh gīō
re wot trethings haffne Thn ther iij ōrtugh re
dher gōre wot setthings haffne En redhē hā mpne
en iij ōrtug sēlff wat hellē thz er rebdraghēn eller

kēneland rede en þætugh sölft til kōmghis bordh.

EOm man booz a sin eghen iord oc tagher
annē māz fellet til figh Caplm xiiij.

Qui habitat in terra ppria et recipit cōmunis-
tatē alterius ad se siue fit ille homo alicuius
om siue nō tantū soluat ad expeditiōē quantum
ipse prius soluit.

EOm man booz a sin eghen iord oc tagher;
annen māz fellet til figh Caplm xiiij

HWilkhū mā booz o sin eghē iord oc taghē an
nē māz fellegh til fig hwaet heller hīn et herre
mā ellē ep giðre so wth som hā giorde fære.

Hware herremē mwe felle iordh c xij.

Quicūq; fit qui vocat herremā et nō habuerit
plenū plogis ari tūc pōt recipere terrā ad fir-
mā donec tantū habuerit quantū sibi sufficiat ad
onū aratrū et inde nō facere expeditiōē.

Hware herremē mwe felle iordh c xij.

HWilkhen herremā som haffuer mynne en ful
plogis ari tha mo hā felle til fig iord e til han
haffuer ful plogis ari oc giðre tho ep lethingh aff
then iordh ther han felle.

Quicūq; vē q̄l itēunq; homīes dominor possūt firmare ter-
rā & nō soluere lethingh ē spāle p̄uilegiū nobiliū.

EOm mā haffuer iord i flere skiben c xvi.

Siquis habuerit terrā in plurib; nauigijis & illā
totā arauerit ad onā curiā et fruct? illi? repo-
nit in vno horreo onā soluat inde solutiōz hoc ē en
retfel S; si i diuerb; locis reposuerit fructus illos
soluat etiā inde ples solutiones Itē si quis sederit

in quersede et arauerit terrā in nauigio et reposu-
erit fructū in horreo ubi sedet et nō in alio loco tūc
soluat quersede ubi sedet et nō alibi et nō expedici-
onē Item si quis sederit in nauigio z arauerit terrā
sacētē ad quersede z reposuerit fructus in horreo
in nauigio tūc faciat in expeditionē z nō quersede
Item notandū est qd expediciō q dicit lething
debet solui qd dicit rathes de fructibz pceptis de ter-
ra z nō de seminibz terra mādatis.

Quoniam mā habuerit iord i flere skiben c. vii.

Habuerit mā iord i flere skiben oc erriet thet alt
thil en gardh oc legghet thet alt i en lade tha
rethes thet ep aff mere en en reisel En legger hā
thet i flere ladher tha redher han flere reisel Si-
dher man i quersede oc erriet iord i skiben oc stan-
dher ladhe thet som han sidher oc ep andhersteth
tha redher han quersede oc ep lethingh Sidher
mā oc i skiben oc erriet iord thet quersede ligghet
oc legghet fruct i lade som i skiben er tha gōz han
lethingh oc ep quersede lethingh scal e rethes aff
then affgrōde thet taghen er oc ep aff thū thet lig-
ghet i iordhen eller saa scal.

Quoniam si quis habuerit domū qz occupat domicilia in diuersis locis
z ideo in diuersis locis soluat expeditionē sed si occupat unū
domiciliū hic dubitat quid sit quersede.

Man ep kōbe annen mānz skiben op c. viii.

Si quedā pars domorū alicuius edificata fu-
erit in nauigio vnus z alia pars in nauigio al-
terius tūc ubicunqz fructus exponitur in horreo ibi
faciat expeditionē Sed quersede z alie solutiones

o

soluantur ibi ubi domus illa q̄ dicit illo h̄m̄s est. Itē
si quis habuerit terrā in nauigio alio z illā arauē
rit ad curiā in qua prius sedit tūc nō soluat inde pl^{us}
q̄z vnā solutionē.

Mā mo ep̄ kōbe annē māz skibē op̄ c̄ xviij.

Stādher māz h̄m̄se somme i en mānz skibē oc
somme i annēs tha h̄wore som lade stant her
oc lade i legges ther scal lething vt gōres ellē quer
sede redes oc andre retzle rethes thē som ild h̄m̄s
stādher s̄aar mā iord i annē māz skiben oc errier
thz til thū samme gār thē han laath fōre i ta gial
dher hā ep̄ ther fōre mere en een retsel.

Si quedā ratio p̄t̄ ex p̄cedentib^{us} q̄lit̄ aut̄ decime soluātur
ecclesijs de terr^{arum} fructib^{us} p̄t̄ extra de decimis.

At mē m̄ore ep̄ skiben m̄p̄nske c̄ xviij.

Quicūqz haffne bōde habuerit tantū de terra
q̄ntā sufficit ad vnū aratrū z postea pl^{us} eme
rit soluat de terra quā emit tantū quantū in prius
soluebat ad exp̄ditionē et si minus habuerit tunc
pōt emere tantū q̄ satis ē ad vnū aratrū Sed ho
mines dominoz p̄nt emere quātū sufficiūt q̄ faci
unt quidquid d̄nt q̄n p̄ rege et terre defensiōe vite
piculū nō formidāt Sepe etiā p̄tingit q̄ terra quā
emerint hoīes d̄nōz z illa quā prius habuerint trā
seat ad nauigiū post mortē illoz.

Capitulum xviij.

HWilke haffne bōde ther haffuer en plogs er
rie oc kōp sithn mere gaar aff then kōbe iord
so mōghz sō fōre aff hēne gick en haffuer hā m̄p̄
ne ta mo hā kōbe til so at hā haffuer en plogs erie

Cerauis

113

En herremē mwe kōbe so mōghz sō the krom oz
ke forti at the gōre thē sulth aff at the hette thet
hals for kōmghū of for lādēns fredh Offte word
oc so at thū iord thē herremē kōber oc thū the haff
ue fōre gangher til skiben'effther there dōdōh.

¶ Quicunq; habue bōde sō pma pris q; res transi' cū onere
suo ut s; ex xi s; hoies spāle pūilegiū nobiliū ut ut s; p; e cxiij.

¶ At men mwe ep tha trichings haffne
samme legghē Capitulū xix.

Si pueri qui dicūt splkē hī resident in cōmuni-
tate quotquot sint et quātūcunq; valet terra
quā hnt z eā arauerit ad vnā curiā nō soluāt de ea
nisi vnā solutiōz S; si sepanē tūt quilibz illoz p se
faciat expeditōz Itē nota q; postq; semel sepati sūt
nō pnt postea hī ponere terrā suā z inde dare vnā
solutiōez nisi aliquis eoz fletfōrer sigh ad aliū.

Si the splken samme i selleg hwere māghe som
the are oc hwere goth iord som the haffue oc
errie the hēne alt til en gard ta redhe en retsel. En
skilies the at tha gōre hwere for sig effther ath the
are skiploug oc tha mwe the ep sichū effther sāmē
legghē oc wāre vnder eth retsel othen at annen
fletfōrer sigh til hīn annē.

¶ Si pueri hatis pūis parris quia sub vna familia et do-
mo totum intelligitur sed si separantur quia sepratorū sepa-
ta est rō C de donatōib; int virū z vxorē l s; marit; ff de calū-
pniatorib; l i fa glo de decimis c ad audiēciā Itē nota q; sepa-
ta p dīstūet q; pūcta nō valēt v; ecōuerso ut notat xvi qij S
p̄scriptōnū l s; cōtra sepaata p̄mā naturā cāssumat ff de cor le-
gīs illiē l i ff de opē libertoꝝ l plane ff de adulter; l adulr. no-
ta q; nū soluat ad expeditōz reg; de quolibz haffne patet per
thord. s; lxxviij.

¶ Itē Nota frēs bona immobilia bononū ī cōmunitate ha-
bentes nō soluāt nisi vnā solutionē ad ius regū ut hic et alie
s h i c i In quolibet § primo.

¶ Hmo Apres haffne scal erfue c xx.

Elius pōt hereditare nauigiū qđ dicitur Apres
haffne post prēm z pat post filiū sed soror nū
quā nec mater nec fili? cōcubinarius licet pater ei
scotauerit quidquid habet nec filia quia ubi nō re-
linquitur filius legitim? post patrē tūc nauigium
qđ dicitur Apres haffn deuoluitur ad regē Item no-
ta qđ nauigia que ptinent ad ep̄m sequuntur iudi-
cium ep̄i.

¶ Hmo Apres haffne scal erfue c xx.

Sonmaa erfne Apres haffn effther fadher oc fa-
dher effther sōn oc brodher effther annen en
sp̄ther erfuer ep̄ Apres haffn eller modher oc ep̄ Ne-
gefredh sōn oc ep̄ dather Tho at mā skōdher fin
Negefredh sōn alt thet han aa tha mo han ep̄ tho
skōde hannū Apres haffne forti ath hwoz som ep̄
er atelkone sōn effther fadher eller fadher effther
sōn tha erfuer kōmghū Apres haffn The Apres
haffne som til bīscops dom ligghe the sp̄lghe e bī-
scops dom.

¶ Frater post fratē nauigū hereditare debet si est heres su-
is in alijs bonis et aliter nō § p̄ix thord filius pōt Quare fi-
lius et non filia vel mater quia tales p̄sone nō sunt habiles
ad seruendū in expeditōe sicut in simili de feudo in ti de ḡt
successione in feudo c per successis § ad filias quia potēt ad
illū seruiciū faciendū est talis hereditas deuolūda ar de p̄-
thi in seu aliena per fredericū § firmiter quāq̄ tū feudū deu-
luitur ad filiā p̄pter pactū vel quia talis cōdicionis est feudū
ut in ti de successis seu c seq̄t § filia vero Itē qđ fili? illegit?

114
mus nō succedat ac ex vñ? fendi ei si defendo fuerit p̄trones
ha c uaturales vbi filij naturales tñ nō succedūt i feudo neq
soli neq cū legitim? Itē ibi s̄pre haffn Itē. nota puilegium
ecclesie q̄ bona ecclesiaz non redeunt sub rege sicut bona no
bilitum vsup e c xviij.

Om bothe maal Caplm xxi.

Siquis p homicidio iustā firmauerit emendaz
hne gōrlom tūc soluat xviij marcas denarioz
ter vel recōpensatōz plenariā qđ d̄r ful wirting p
tāta pecunia sed totū debz emēdari infra ānū S
illud qđ vocat gōrlom tantū erit quantū fuerit p̄oi
ctū qñ emēda fuit firmata qz quilibet tantū offert
in gōrlom quantū timet in causa Sed si aliquis iu
rat ad emēdā tūc hoc ē etiā xviij marcas denario
rū ter sicut dictū est.

Om bothe maal Caplm xxi.

Esther mā ful bōdher for mandrab vthñ gōr
lom tha bōde hā trpñe xviij mark thz er. trpn
ne atten mark pēninge eller ful wprthingh for so
māge pēninge en alt scal bōdes inohen iamlinghe
En gōrlō ere e som fōre wōrdher melt ther both
felles fortiat. awe woldher melt gōrlom Swa
ries mā oc til bōdher ta er thz oc trpñe xviij mark
lom sauth er.

Siquis pro homicidio Nota § in eodē c lēz awe woldher gōr
lom est in pte. abrogata ut ptz in cōstituciōe erici regis dacie
§ ix vbi d̄r q̄ prohibitū est vindicare i aliquē cōsanguineū in
terficiēti q̄dū vixerit qui occidit et s̄ li ij c lxxij quicūqz se
mē vbi d̄r q̄ ath hwer man scal dele figh til rette oc cu rage
fig self reth et vsup li ij c xxviij siquis iuratur in glo § Nota
phibitū est recōpensatiōe plenariā Nota fm leges impiales
ff waus lfi mādato q̄ nomine sufficiēt? cautionis intelligit
v lū

mus pignora vel fideiussores cōcorber de cōuersione cōiungato
rum ex publico super v̄ sufficienti et cōcorde textus sup li .
ij cix § li v̄ sufficientis valoris Siquis pro homicidio pena cri
minalis pro homicidio est in maioribus deportatō in minorib
bus decapitatō vel bestiis subicijūt ff ad l cornelia de sicarijs
l eiusdē § si et l pen' et C et l is qui cū celo per glo hic tñ ciu
liter pūitur homicida et licz quis per hoc cito inuitat ad
occidendū pōt tñ ista cōstitutō saluari attētis circūstancijs ter
re et raritate hoīm ppter quas causas aliter pōt statui ac
e nou debet decoulangui et affini quantitates autē emende
hic posite sunt arbitrarie seu voluntarie Itē in certis alijs le
gibus in selandia habetur de emēda ab hīs qui faciūt homi
cid' cōsilio auxilio .i. inflot et folge oc eller m̄z odh ellē egh qua
liter emendant ad amicos ad minus ix mark et ad regē ad
minus iij mark sic etiā tenētur recipere puīam iuxta c sicut
dignū de homicid' vide in legibus seland' cxxx i jli v c lx viij
iij li de hoc xxij q vlti c vlti qualiter peniteāt assistentes.

¶ Hwōz xl mark spighe annē both c xxij.

Siquis aliū occiderit in expeditione vel cōcursu
quod dicitur samlet vel in placito vel in via placiti
vel domo ppria vel in curia sua vel in hāreth in q
ē rex vel in ecclesia vel cimiterio vel villa forenfi vel
cum cultello vel aliqz tenentē suam in aratro suo
tūc soluae sp pter iustam emendā xl marcas heres
dib? interfecti z alias xl marcas regi si obtinuerit
pacē suā et iuratus fuerit ad emēdā S; si fugerit
pace priuatus emēdāt cōgnati eius sicut pri? pre
tactū est Ceterū in oībus pōictis locis quicūqz vul
nerauerit aliquē vl pōatus fuerit qd dicitur baries
soluat sp ultra aliā iustā emēdā xl marcas bōdoni
z totidē regi Itē ubicūqz fuerit alicui i locis pōictis
in fide posite et insult? tūc ille qui insult? vel infir
dias posuit sp soluat ultra iustam emēdā xl mark

bondoni et xl mark regi et ille qui se defedit iudi
cabit excusat? qz qlibet licet oi iure defendere seipm

Thwor xl mark fylge annē both c xij.

OKa ber mā annē i lethingh ellir samleth eller a
thingi eller a thing waie eller i lighth eghz hus
eller i thet hareth ther kōmghen er i eller i kirkli el
ler kirkegardh eller i kōpingh eller meth knyff el
ler bonde ther han holdher a sin eghen plogh tha
bōde ther drab othen retthe mābōdher e xl mark
hins arffning ther draben worde oc so kōmghen
om han holdher sin fredh oc kōmer weth bōdher
En flpe hā fredlōs tha bōdhe frendher som fōre
er sauth **I** alle thūse stādher ther nū er sauth
hwilken man som wēdher annē saar ellē bā
rier tha bōdhe hā e ower ānē rette booth xl mark
bonde oc so kōmghen othen at annē wordher la
ghe sauth oc areth weth **I** tūse stādhe thē sauth
er tha gilde hā ther areth wethe so som sauth er
oc hā were saghelōs thē figh worde forti at hwē
mā er loffuet m3 all logh at wārie figh selff.

Siquis aliū occide Therre er thū reth som scriffuē oc statfe
thē aff kōmghen oc righūs raad som skalles gardz reth i kō
ninghū gard vpa huse oc pa feste oc then samme reth er vut
oc giffuē all righens raad som ere bisp ridder oc swene i haus
raad ere oc serdeles alle kōmghens umbolmen oc hoffnet
men oc then samme reth er hwar che helst ere **I**hwilken en
man saar i hiel bode liff for liff om han wordher sanghū m3
ferste gerningher En ymmē han vnden oc kennes hā wē
geruningher tha e hwore han wordher grepen mīle ligh liff.

Nora quota fuerit emēda interfecti qre uelup li ij cix x l iij
c xxi siquis p ho. Siquis aliū Vic in isto c sic dubiū quid sol
uat mandans l cōsiliū dāns hoc corrigit p thord **S**x pro delie
tis in l c contentis **V**illa forenfi **I**n qualibet villa forenfi hūc

veridici et nefarii et quilibet illorum pro suo boonoe soluat sex
 marcas thord § xvi Nota de delicto in insultus et similiter de
 pena ut sup li ij c xxx si quis intraverit Item de pena insultus in
 constitucione erici regis dacie filij xpofoi regis § i Item de pe
 na insultus in constitucione erici regis pors filij erici filij § i
 et v Item de pena insultus hic in c xxx si quis alium occiderit
 § ij Item de pena insultus in correccionem legum § lxxiiij et h
 militer § lxxiiij per thord Item in principio constitutionis
 erici regis filij cristofori In ecclesia ecce. Nota hic non loquitur
 quantum soluat auferens violenter bona mobilia de ecclesia sed
 iste defectus corrigitur per constitutionem erici regis dacie filij
 pors erici regis § v Nota insultus non indicat pro delicto xl.
 in archidiaconi precipitibus insidiosis ut hic in c si quis occiderit § vi.
 Nota una ratio eorum est quod dicunt quod aliquem vulneras cum cultro vel cultel
 lo non soluat ultra iustam emendam xl marcas quod in textu huius cap
 fit mentio de locis et non de cultello quod cultellus non est locus sic enim scri
 bitur in h § huius et in omnibus predictis locis quicumque vulneraverint
 aliquem nisi sit ibi mentio de cultello.

Ellē miz kniff Nota. la scriff landz domer aff lādz
 thighz oc ādre gode mē miz hannū. Som wor hec
 mels kaas her erick biqenē her iēs mattisē Kider
 iwer iwl morthū krabbe oloff mwnck laas daan
 ionoliferē iep moghūlē albert skeel erichowal mo
 ritz niefē oc las skate lādz vefner oc flet gode mē
 sō ta opa lādz thighz nerverēdes wor oc saude for
 rette efftē to mēz til tale oc swar sō hednis iepē aff
 norlēē i harolpsel oc en hed pethē kopmā aff lem
 wūgh at wor saar miz kniff ep gior i te stedher sō
 logbadhū holathe sō er i lethig eller sālīg eller a thi
 gi eller a thig weie ellē i sūt eghz hus eller i thz hec
 ret thē komghū er eller i kirkī ellē i kirkē gard ellē
 i kobig eller bōde ther hold a fin eghū plag tha er
 kniffs saar ep iohē mer brod effthē landz log en iū
 mark bōde bōde oc saadhū of iū mark kōgē Wa.

Inno dñi m̄ cō lxi Sabbato p̄mo ante festū beate marga-
rete. Siquis aliū occiderit notabile caplm ⁊ equitū quia
circūstan. aggrauant delictū de quo per glo in c cū quidam
de iureiuran sicut p̄us s̄ li ij c xxiij Siquis fuerit pace puatus
defendere seipm vindi repellere licet s̄ de iusticia ⁊ iure l vīm
vi et ibi per glo hic corrigitur dubiū quid soluat regi et bou
doni cōsiliū dans vel mādans delicta et hoc contenta per
thorō s̄ x qua mādēt tenet ut faciens quia idez mādare q̄ fa-
cere de sen ex muliere et c tūc nup Itēz uota q̄ hec correctio p
thorō intelligi debet de iure regis et bondouis quia nichomi-
nus satisfaciāt leso p dāpno et iniuria et idē ius ē de ratiba
bitione quia eadē ratio in multis casibus. Sequitur verum
aliquis p comū delicti hūfredh oc gardfredh sic ipse iure pa-
ce puatus v̄l liberabit p solutionē xl marcap ptz s̄ li ij c xxx.
Siquis intrauerit in glo.

Draber mā annē a bōth bōdher c xxiij.

Signis primo recepit emēdam et postea occi-
derit hominē v̄l vulnerauerit vel in ipso aliquo
modo vindicauerit p illa causa p qua prius emē-
dam suscepit si pacem obtinuerit et in terra iurat
remanserit ⁊ iuratus fuerit ad emēdam primo ex-
ponit totam emēdam quā recepit ⁊ postea soluat
iustā emēdam siue pro homicidio siue pro vulne-
re Sed si aliquis dephensus fuerit pro talibus fo-
refactis qualia dicta sunt i hys duobus capitulis
et rex animaduertit in illū tunc nichilominus sol-
uant cognati eius duo saal q̄ vocatur etteboth qz
hoc erit ei pro priuacione pacis hoc est for ful fred
lōss maal qñ rex v̄l fecerit eum decapitari vel alio
modo in ipsum duxerit vindicandū.

Draber man annen a bōth bōdher
Capitulum xxiij.

Dieber mā ānē a bōth bōdher eller saarer ellē
 heffner a hannū nogher londe for thz maal
 ther fōre er aft ganghet holdher hā fin fred oc lā
 dīz oc kōmer wech bōdher tha lade wth fōst alt
 thz ther taghz wor at boodh for the gerningher
 ther hīn war fōre wth oc bōde fīthū rettthe bōdē
 for mandrāb om drābz wordher oc for saar om
 sareth wordher En wordher nogher mā taghen
 for sodan gerningh som sauth er i tūstetho capitel
 oc rettther kōmghīn ower hās hals tha bōde hans
 frēdhē the to saal ther ettebooth hedher forti thz
 saar hīn for ful fredlōps maal thee kōmghen la-
 der ower hans hals rettthe.

Siquis pmo recepit Nota q hic est defectus qz text? iste nō
 loquitur de illis qui infra trengas occidūt et vulnerāt vel q
 pena tales puniantur et ideo iste defectus corrigit p chord. in
 cor. § lxx. Prio occidet recepit emendā et postea occiderit ho-
 minē et vulnerauerit Nota secūdū leges ff ad trebel l qui ita
 hosti fides seruanda ē p q i noli q iij innocens s; in hoc ca-
 su sufficiens cautō pāci nō pōt ar de resti spo c lras in fine &
 hoc ppter fragilitatē cautionis & iō testimoniū fideiūssorū
 p trenga vel pace vel inimicicia capitali ul p mortis insidijs
 vel membrorū ul quocūq; modo cōsimili adeo validū ē & eo fir-
 mū q cōtra illū nulla lex pualetur her accerh? i lege p allegata
 quis ita Dieber mā annen a both bōdher Eller i kirke eller i
 māz egh; hus thz er orbothe maal sic itelligit q occiso ad e-
 mēdā vēire nō poterit nisi pus p eo iur' cesserint & sanguinei
 infecti in cō er' re. Siqs pmo recipit cō i simili de rapina qz
 res ablata instituit & cū hoc triplū insti vi bonorū raptorū § i
 s; si aliqs opponit cōtra istud qz crimē p mortē extinguitur
 Et si reus vel accusator mortu' fuerit l i & ij Itē ex delictis defū-
 ti heredes uō sūt puniēdi Et de delictis defūctorū l unica Ande
 q crimē extinguit q ad psonā uō at q ad bona ar l si is l quis
 Et si pendente appellatione mors et quia presumit bona ad

heredes peruenire tenent etiam insoludum propter immatritate
criminiis sicut plures exceptiones ponuntur in glo si dicte l
uice a regula principali et per hoc respondetur ad secundum
arqua propter si cognati renunciant hereditati et bonis
equum est eos in aliquo non teneri ar. l. h. de iure de liberandi ut
versus li i c. xvi per textum in fi

Chwre bodes for valroff c. xliij.

Quodcumque spoliatum fuerit ab aliquo mortuo si
ue sint vestimenta siue arma aux vel argenti vel
denarii h vocat valroff et pro eo encedabitur marca
et si negauerit qui fecit defendat se p. n. i. i. k. n.

Chwre bodes for valroff c. xliij.

Hwat som man røwer aff then man ther dra
pen et æthen kladher ell wabē eller solff eller
guld eller penninge om han haffde a sigh thet er
valroff oc bodes for xl mark eller waries meth
neffn i k. n.

Nota quod qui morientem molestant aut sepulture iniuste
impediunt aut funeri iniuriantur vel ad domum moribundi
accedunt ipsum vel alios molestant vel eius rebus signa im
ponant cadant ab actione et in tantumdem condempnantur
heredibus iniuriati et publicatur tertia pars scilicet bonorum
eorum et fiunt infames idem in eis qui circa fines peccant
de sepulchro violato et publice auctor.

Item qui dum nec debet impedire sepultura preteriti debiti
vel cuiuscumque obligationis de sepul viola l. cum sit. Nun
quid propter debitum sepultura alicuius poterit impediri di
cunt quidam quod nisi creditoribus de solutione debitorum ab
herede vel consanguineis defuncti sufficiens cautio detur de soluendo
dum sufficiens sit corpus defuncti non tradet ecclesie sepulture in
pudicium creditor sed contra per regulam cui excommunicamur
vivo communicamur et mortuo xliij q. ij c. sane. Item nec de sepul
tura defuncti impediri preteriti debiti vel cuiuscumque obligationis

De sepul viola l cū sit ut d̄ hic in glo preterit alia sacra eis
sunt concessa ergo istud sacrale scilicet sepultura ecclesiasti-
ca non debz eis denegari p c v d̄ c illico sed cōtra ifra e exp̄rog
in textu et in glo p̄ euidencia istius q̄stionis distingue sic aut
talis et debitor ex cōtracta et sic nō impeditur aut ex malef-
cio et tunc impediatur notatur per archid̄ i rosario h̄ q vi ab
executore in add in fi et hoc p̄nunciatū est in curia romana.
Quodcūqz r̄ce. Nota declaracionē et penā pro vatroffa s̄ de
sepulchro violato aut Item qui dūm et de ista materia vide
isto e c in glo.

Th̄ m̄ce ther bōdhes for aff(hogh) aff
lexiende man Caplm p̄ro.

Siquis amiserit liguam suā nam oculos am-
bos vel ambas manus vel ambos pedes vel
instrumenta que pendent in bracciis emendabitur
p̄ hys omnibus sicut p̄ homicidio Sed si caru-
erit uno oculo vel una manu vel uno pede p̄ quili-
bet istorum emendabitur tantum quātum p̄ homi-
cidio Sed si quis caruerit auricula sua emendabi-
tur quarta pars emēda vni? hominis qz vulnus il-
lud regi pōt et occultari crinibus et mitra Item no-
ta qz p̄ pollice absciso emēdabit̄ quarta p̄s vnius
hoīs Itē nota qz ubicunqz unguis fuerit abscisa z
sup̄mus articulus qui dicit̄ p̄dherste ledh tūc emen-
dabitur ac si totus digit? esset abscisus Itē p̄ in-
dice et p̄ medio et p̄ quolibet eorū emendabit̄ oc-
taua pars emēde vnius hominis Item p̄ alijs
duobus extremis et p̄ quolibet eorū p̄s emen-
de vnius hominis.

Mplth̄ nā fin twinge ell̄ nā se eller bode p̄ghā
eller bode hēdher eller bode f̄dodher eller aut

bodij ther i brogghen hengher tha bōdes for' tūlle
ful manz bōder En mīsther mā eth ōwe eller en
hand eller en food for hwet tūlle bōdes halff mā
bōdher En mīsther man lūth ōre tha forci at thet
ma hōles meth hwe oc met haat tha bōdes ter fo
re fierthingh mā bōdher For tōmellingher bōdes
fierthing mābōdher oc for the ādre fire oc frettig
manbōdher tho so at forethe tho nelle bōdes for
hwet there outh lood aff en manbōdher Oc for
the to pderste sette lood aff en mābōdher Oc wor
som nagel wordher aff hoghen oc thz pderste led
bōde so fore som tingher wor alt affwe.

Siquis amiserit Nota rectus huius capituli generalit' loq
tur de lesione cōmuni oīm hoīm sed spālit' nō loquit' de ho
minib' regis nec mentionē facit de insultu qui defectus corrigi
tur p' thord in cor. S. lxxi. Itē utrū veridici discernedūt de in
sultu et vulnere feci cū cultello per thord. S. lxxij. Nota qño p
aff hōgh aliquis pñabitur pace sua li. ij. c. xv. S. ij. Siquis ami
sso quia per hmoi mēbra depdita et homo bi morbosus ff de
edictō edictō. l. si hoies et l. sui at et l. si cui lingua et q' minus
emendat' p' ptes facit q' que rō de toto et de parte ff de merē
di l. que de tota.

Om lesth Capriulum xxi.

Si mēbra alicuius impedita q' dicūtur l'pde l'ic
pñt extendi et recuruari p' hīs tñ emendabil'
sicut arbitratū fuerit a bonis oratorib'. Sed si fu
erint mortua et penitus inutilia tunc emēdabil' p'
eis ac si essent absisa.

Om lesth Capitulum xxi.

Uordher māz limer l'pthy oc wordhē tog nōt
telig so at hā ma thz krpmpē oc recke ta skal
thē fore bōdes so sō ther wordher wptt aff gode

f

mē En wordher thz dōōth oc aldels wnyttthe tha
bōde so fore som thz wore affwe meth alle.

Si emēda alicuius sū qz eq̄ pollēt mortuū et arelēt cū q̄s
in op? mēbri non possit ar l' idē ossibus ff de edilitō edictō.

Om saar bood Caplm xxv.

Si quis fuerit vulnerat? z agit in eū legalit̄ qui
eū vulneravit tūc dz emēdari p̄ vulnere infra
quidenā postq̄z illū cōuicerat z illud qd̄ vocat̄ lest̄h
remaneat in tātū ad expletōz vni? āni z tūc emen
dabit p̄ eo h̄m qz fuerit arbitratū hoc tū p̄uiso qz
pri? satisfactū sit p̄ vulnere z si noluerit emendare
h̄m qz dictū ē tūc p̄t eius māhelleth sōghes.

Wordher mā saar oc deel hin thz m̄z loghen a
hānū thē hānū thz giorde ta scal saar bōdes is
dē tryne fem effther at saar er hānū lagdelt a hān
oc lest stāde alt til iamling er wōhe so som ta wic
thes lest̄h so bōdes tha effther gode mē tho at fōr
re er bōōth for saar En wil han ep bōde som mēlt
er tha mā hans māhelleth sōghes.

Si quis fuerit vulneratus fa l' Si vulnerato ff ad legē aquī
leam tūc petitur declaratō qd̄ sit māhelleth ānderur Ther er
māhelleth maal forri at han so fordeles at hā mo worde fred/
los om han ep bodher.

Om mā ladher sūth māhelleth sōges c̄ xxviij.

Si quis p̄miserit se cōuinci p̄ suo māhelleth hoc ē
ladher sūth māhelleth sōge tūc emēdabit p̄mo
lustā emēdā p̄ delicto sibi imposito et postea tres
marcas regi z tres bondoni Itē si occiderit eū quē
pri? cōuicit hoc est ther hā sōge til māhelleth p̄pter
hoc nō priuabit pace sua et si vulnerauerit eū nihil
p̄ eo soluat.

Mand
Ges.

Om man ladher l  th manhelleth
l  ges Capitulum xxviij.

Ladher ann   m   l  th m  helleth s  ge tha b  der
h   s  st ful b  der for the gerninger ther han
worde lags  gt fore oc fithen i   mark om  t recthe
b  der oc i   mark kom  gh   Dr  ber ann   then m  
ther h   s  gte til h  s m  helleth tha holdher han fin
fred En b  rier h   hann   b  de icke fore.

Si quis p  misit hic dat lex auctoritate vindicandi ideo s  m leges
n   peccat nec s  m eas punit Et de adulteris l  gitur qu  vis cau-
tius et honestius esset tale contumacem puniri per indicem q  m p  tem-
ne p   plus in vindictam q  m in iusticiam videatur procedere per uocas-
ta sup  r li ij c lxxvi et s   li ij c lxxij in glo.

Om saar i ancleth Caplin xxix.

Pro vulnerib   q   n   p  nt regi nec occultari mitra
vestib   vel crinib   sicut sunt illa q   fi  t in facie
vel i manu duplo pl   em  dabit   q   p   alijs vulnerib  
b   S   h   aliq  d l  de interuenerit velud h   os in ali-
qua pre contractu fuerit vel ocul   vel nasus t  c d  
ill   a bonis oratorib   estimari et s  m hoc em  dari

Om saar i ancleth Caplin xxx.

E   m   saar i ancleth oc alle the saar ther m  
mo ep  ylli m   kl  dher eller met haar so som
er saar i ancleth oc a hand tha b  des e halssue me-
re fore en for ander saar En word   l  de a so s   er
at m  ndh saar vr  g eller   me ell   n  se tha w  r-
des th   aff gode m   oc b  des ther effther.

Pro vulnerib   Q   em  da estimet iuxta q  litate vulner   seu
d  pui dari isti de iniur   s   pena Pro vulnerib   Nota q  d soluat
regi p  mulg  s vuln   in placito et c   veridic   n   fuerit p  secut  
declarat per thord i cor s   lxxiiij S   h   vuln   n   fuerit p  mulgat  

In placito tunc exactor p iure regio agat contra iniuriantē & iniuriam passus uō ipetatur quocūq; mō ut in cor p thord eodē § lxx
lxxij et sup li ij c lxxij Quicūq; in glo.

¶ Hwæt bōdes for saar c xxx.

Pro omni vulnere qd nō est been hogghn nec perforatū qd dicit gōmenstwanghz emendabuntur tres marce denarioz Sed si illud sit hulsaar vel beenhogghz ita qd ossa eruant of citatric in ipso osse remāserit et fluit supra et inferius vel si duo habuerit forāmia qd vocat thwimfont saar sicut aliquis pforatus esset in crure corā brachio & manu vel ubicūq; pforatū fuerit in corpe hominis sp p eo emēdabūt sex marce denarioz Item nota qd veridici pnt iurare unū hominē ad quinq; vulnera et nō ed pla p uno delicto.

¶ Hwæt bōdes for saar Cap xxx.

Ette saar bōther ther ep er been hogghen oc ep er gōmenstwanghet tha bōthes ther fore iij mark pēninge En er thz hullsaar eller benhogghz so at been tages aff eller aaer er i thz self been oc lypdher op eller nedher ellc thwimfont saar so som at mā wordher stwanghū i gōmē laar eller legh el ler arm eller hād eller hware som gōmē stwanghū wordher/a māz lūff ta bōdes c sex mark pēninge fore En til kem saar miwe sandmē en mā swa rie at en gerning oc ep til flere.

¶ Pro omni vulnere Ille qutitates emēday sūt arbitrarie & qd pl? p uno qd p alio emēde pzratio ex pcedentib? Itē de iura mēto medicor sup li ij c xij & qd reus purget se iuramēto vō de fil li ij cap it c

¶ Om saar liwē oc splges ep c xxxi.

Si vuln? fuerit publicatū z postea p veridicos
mīme psecutū quotquot pfect? fuerit incausa
tus tot emēdet put dictū ē S; si plura iputata
fuerit negat ille p neffn i kpn Itē nota q; si olla fu
erit eruta et incausat? pfectus fuerit se hoc fecisse
emēdet p quolibz illoz tres marcas denarioz et si
negauerit expurgabit se p kpn neffn.

Om saar lims oc splges ep Cap rxi

Ims mā sūth saar oc gāgher wet ther sechz
er bōde so lom sauth er en wīdes hannū fere
ople m; neffn i kpn En er been afftaghz oc gāghē
hā wet thz giorde ellr scal wīt gāge bōde for hwe
thē i; mark pēninge en gāgher hā ep hūeth op
le meth kpn neffn.

Si vulnus Qualit loqntur de cōfess placz p l de cōfess q̄lit
bro reus negādo pber ē cōtra notata s̄ li c c z optime facit
e ad nrām de pba cū sua glo q̄ de tli scribit cōtra abusiōz da
toz i hoc q; re? negans dz pbari Si olla fuerit Nota q; hmo
olla pbari dūt testimoniū medici z duoz testū fidedignoz
nec lex p̄ualebit ptra illud et hoc ex cōsuetudine q; cōsuetudo
est ius mori; institutū q; p lege accipit l d cōsuetudo.

Om bardagh Caplm rxiij.

Pro p̄uisione baculi vel lapidis vel ollis vel
pugni vel areptae triniū ol' p detruhōe ad ē
ram emendabunt lex marce denarioz vel incausa
tus expurgabit cū neffn i kpn Sed si aliquis fuerit
ignominose lesus qd dicitur trelbordh ita q; de d
beribus illis iacet et est in utilis qd dicitur wsfōz
ille qui hoc fecit tenetur sibi p̄uidere expensam z
expensam medicorū et postea emēda er ei rj mar
cas denarioz.

Om bardagh c rxiij.

f iij

EOr stakis hogh oc steens hogh oc beens hog
oc na-we hogh oc haar grīb oc iord skuff scal
hā giffue ther seckthz er anthū sex mark bood eller
neffn i kpn En wordher mā trelbordh so at han
mo ep bare figh selff aff thet steth men aghes the
dhen eller bare oc er been brodhen so at han lig-
gher ther aff oc er wfe ꝑ tha han ther giorde ges-
ningher er skplough ath holdhe hans colth vp oc
giffue leghe lōpn oc bōdhe fichen a rj march pē-
ninghe.

Pro percussioe baculi nota ꝑ lesus aut hēbit sex marcas
ꝑ delicto et insuper resartionem dampni aut defendat se cū
neffnd i kpnled exactor ex parte regis fiat iuramentum rj
hominū pro defeusione si incausat? negant aut satisfaciat re-
gi pro emēda delicti secundum legem quia non putandum est
ꝑ intali excessu fir immunis vel exꝑs ab emēda delicti quia
regi fiet pena pecuniaria pro delicto aut iuramentum rj ho-
minū ut li ij c lxxij. Sed lesio emēdam pro dampno et delicto
ut hic in ij li quasi per totum et etiam ex constitutione impe-
ratoris et rj cōsiliarioum regni ut in prologo Expensam me-
dicorum nota expēse medicorum probantur testimonio me-
dici et duorum testiū fidedignorum similiter ex consuetudine
ut s c primo Pro percussioe baculi Ille emēde sunt voluntaris
sꝑ salario medici ē lex q actōe ff ad legē aqleā Itē ꝑ percussioe
baculi aut tutori cōfratꝑ ꝑ sororꝑ i cōmūitate nichil soluit ut
sup li i c xxx vitricꝑ i glo ꝑ s li ij c lxxij quicūqꝑ s ij ꝑ textum.

COm mā for saar aff annē māz fa c xxxij.
Si qꝑ vulnerat? fuerit de aiali alteri? qd dꝑ fa-
hue de eqꝑ hūe de pecorib? hūe de cane hūe
de aliq alio aiali tūc possessor aial debz soluere im-
pēlas medicorꝑ ꝑ si viciū aliqꝑ incurrerit qd dꝑ lꝑde
tūc emēdabit ꝑ eo tres marcas denarioꝑ ꝑ si ne-
gauerit defendat se rj hoīm iuramēto.

Om mā for saar aff annē māz fā c xxxij.

Engher mā saar aff anē māz fā āthū hors el-
 ler nōd eller hōnd eller nogher annerh fā tha
 scal bōdhū ther fā otte giffue leghe iōn En sāghē
 hā ther aff lōde tha bōde hā lōde ther fā otte tha
 wordher thz lōde ep mere en iū mark En dpl han
 mærie sigh miz rj menz eeth.

Sigs vuluerat? Pa lex hac lege ff si qdrupes paupiem fecit
 se dr Tre qdrupes emēde hic posita ē voluntaria sz iuramētū rei
 an sic licitū ptz ex pmissū sup liij c iij z li iij c xix.

Om mā hoggher annē māz hest c xxxij.

Siquis voluerit vulnerare aliquē in equo et ca-
 res hoīe vulnerauerit equū tūc emēdabit pro
 vulnere equo inflicto pciū triū marcarū ac si hoīm
 vulneraret z insup equū vulneratū ad se recipiat z
 faciat eū adeo bonū sicut ne fuit vulnerat? Sz si
 equ? fuerit mortu? vl debilitat? qd dr lpth soluat
 ei tantū pciū p quanto fuerit pri? estimatus an
 qz fuit vulneratus z insup emēdet ei iū marcas Sz
 siquis secando tetigerit vestimentū alteri? cum ar-
 mis qd dicit hoggher soluat tres marcas vel desē
 det se cū nescn i kpn.

Om mā hoggher annē māz hest c xxxij.

Til mā hogghe annē a hest oc misther mā oc
 hogger hest tha bōde for thz saar hesthū seck
 tre mark so sō hā hade hoghz manne oc then hest
 ther hā hogh tage thū til sig i sin hest oc gōre hā
 nū so got som hā wor fōrre en hā wor hoggen en
 wordē hesthū dōd ellē lpth gialde hesthū esthē
 so som wor wprth fōr en hā wor hogghū oc bōd

De tho iij mark En hoggher hā manz klader oc
gandher meth bōde for iij march Dpl han giffue
fore neffn i kpn.

¶ Si quis voluerit nota hic puniē affect? q̄nis nō sequit effect?
tu ē? fa c nup de biga q̄ imaleficijs spectat volūtas nō ex
it? ff ad legē corneliā de sicarijs l diu? Nūq̄ fuit vulnerat? ali
bi ē? q̄ videat ad p̄ciū maximū infra xxx dies p̄teritas iñ ad
legē aquileā hoc tñ capite p̄cē si aliquis volūtariū est.

¶ Om mā læt annē fine vaben c xxxv.

Si quis cōcesserit alicui arma sua et nescit quid in
cedit cū eis facere qui e. i p̄cessu habuerit et si
postea interfecerit aliquē v̄l vulnerauerit et etiā ali
quā aliā stulticiā pegerit z imputatū furr̄it ei qui si
bi p̄cessit arma defendat se cū iuramento p̄j hoīm
q̄ nō p̄cessit ei ad dampnū suūz Et si p̄uict? fu
erit emēdet tres marcas Sz si cōcesserit ea alicui
manifeste q̄n duo p̄cederit ad inuicē p̄ f̄p̄ethe ord
z ille postea cū eis vulnerauerit aliquē tūc l̄ soluat
iij marcas denarioz v̄l defendat se per neffn i kpn.

¶ Om mā læt annē fine vaben c xxxv.

Læter mā annē fine vaben oc medh ep hmat hā
wil m̄z thm̄ ther at lone tagher gōzer hīn fithū
nogher skade m̄z anthen draber eller saarer Woz
thz hānū wīth ther lode vaben tha warie fig m̄z
p̄j mēz eeth at hān lode thm̄ ep til hās skade thē
skade seck En faller han atloghen bōde fore tre
mark En leer han thm̄ openbarlige ther tho mē
deles meth m̄z f̄p̄ethe ord oc gōzer hīn skade m̄z
ther at lone togh tha warie han figh anthen met
neffn i kpn eller bōde iij march.

Signis concessit hie statuitur idem qñ arma concedit in
conflictu et qñ extra conflictu qd videtur iniquu quia primo
casu nō est psumptio sed secūdo sic iō in secundo casu iuste de/
fertur ei iramentu et primo casu non deberet saltē ita graue
ter iurare per notata in c fi de iureiuran et ff e ti l admonēde
Nota hic fit quedā correctio huius capituli p thord § iij cōtra
eos qui interfuerint morti alicui? qñta fuerit eoz emēda cir/
ca regē et cognatos interfecti.

Om man sangher saar aff annen manz
vaben Capitulum xxxvi.

Porūqz modo quis vulnerat? fuerit de armis
alterius qui concessit arma vel soluat iñ mar/
cas vel defendat se p nesciō i kpn Sed si quis p
se habuerit arma et cū eis vulnerauit aliquem ex
improviso qd dicitur wode emēdat leso et nō regē
nec epō.

Om man sangher saar aff annen manz
vaben Capitulum xxxvi.

Hilkelwōde man for saar aff annen māz va/
ben bōde anthen for saar iñ mark eller giff ue/
nesciō i kpn En haffuer han selff vaben i hende
oc foer annē saar aff wode bōde wodes gerning
Tho for wodes gerningh bōdes ep kōmighen oc
ep biscopē.

Quocūqz mō ex iprouiso Contra casus fortuitus nō impu/
tatur nisi culpa qd iucidit in casum per c vnicū de cōmoda/
ro et c bona fides de de po Respondeatur et hoc fm canoues se/
cus secūdu leges ut in c i et c fi de homi xv q i c si quis iratus
et l d c de hys et de materia vide sup li ij c lxxviiij in glo sed
de ca fortuitis vide sup li ij c lñ in glo Emender leso et non re/
gi nec epō Nota iste pagraphus si quis per se habuerit arma
debet intelligi secūdu illud c Si quis incausat? ut sup li ij.
c xlij.

Om mā sanghet saar i horeleng c xxxij.

Si quis vulneratus fuerit in lecto adulterij cū uxore alteri? z uiuus affugerit postea inde moriatur bāda dz p eo esse exculat? hoc hā ligge a hās eghā werk z si testat? obierit xpiana scuecur sepultura dz si in ipso lecto fuerit occis? tūc occisor debz ferre ad placitū culcedrā z lintheamīa sangui nolēta in qbus fuit occisus z nō alibi cū xpiana priuabitur sepultura cū testimonio duoz hoīm q in lecto adulterij fuit occis? z nō alibi tūc xpiana puabit se pultura hoc ē oc ligge a fin eghā werk dz obitūqz aliqz fuerit occisus extra lectū adulterij licet crimē adulterij imputatū sit ei ad hōnt accedere peridici et hoc sua discernere iuramēto.

Om mā sanghet saar i horelengh c xxxij.

Enghe mā saar i horeleng m3 annē manz ko ne oc kōmer hā bort lewēde oc wordhē dōpō aff the saar tha ligge hā a fin eghen werk oc bōde wate angherlōds En wordher hā scriftchz oc fāghet hā formaalcha hāfue hā kicke gado om han dōpō En wordher hā draben i horeleng tha scal thē drabfōre tīl thinge opne oc bleer blodpe thē hā worde draben a m3 thwigghe mēz wītīne at hā worde draben i horeleng oc epāther st3 tha ligge han othen kicke gordh oc a fin eghen werk En hmore som mā wordher draben othen horeleng tho at hannū wīthes tha sculle sandmē tīlom at skille.

Siquis vulneratus fuit pmittit qz uir impune occidat adulterū simile in li gēus & de adulteris requat tū ē in illā le.

gem qd marit? inueniat illū adulter in domo ppria i actib?
 ueneris cū uxore et dz esse uilis psona ff e l marito que sunt
 uiles psonae notat in dicta l marito xpiana sepultura simile
 de occis i tomeamto de tome ci uerū iste occisor sit excusat? q
 ad eccles? Dicēdū qd nō et notat hosti in c si uo i de sen ex et no
 tat xxxij q ij inf ij et de pe c ij nota qd purgato adultero uel
 fornicatore eo ipso purgetur adultera uel ipa fornicaria p hoc
 qd notat innotis de re ind c quis fere in principio ubi d: qd ab
 soluto adulteri pdest adulter p le ff de adulter l denūciaste.
 Nota fm thord § xxxij Si occisor dixerit se i lecto adulterij ali
 quē occidisse habēs ad hoc duos testes nichilomin? dnt ueridi
 ci sup mortē interfecti discernere distinguēdo uerū iurfect? fuit i
 lecto adulterij uel alibi et si iurauerit qd in lecto adulterij fuit iur
 fecit? tūc cognat? interfecti nihil emēdet ut hic c xxxvij § i et filie
 hic in principio capli et cōcordet lex impalis ff ad legē iulianā de
 adulterijs le marito et hoc uerū si fuerit psona uilis et cui non
 debet reuerētia ut ibi alias ser? etiā cōcor ber i sūma i u lex
 § sed lex diuina tenet cōtrariū et in hoc cōcor ofices doctores
 sed canones unde exodic xx Non occidas Itē nota fm thord
 § lxx Si aliquis fatetur in placito se cognouisse carnalit? legie
 timā uxore alterius capiat et decollet si aut per maritū ux
 oris accusat in placito p dicto fctō defēdet se iuramēto cognat
 tor qd dicit nesci i hūn aut soluat bondoni xl marcas et regē
 tātū Siqis vulnerat? Nota text? iste u loqit uerū ueridici suo
 discernant iuramento de occiso in lecto adulterij uel de emē
 da interfecti igitur iste defectus corrigi per thord § xxxvij.
 Item nec loquit si aliquis fatetur se cognouisse uxore alteri?
 nec loquitur si maritus uxoris accusauerit euz in placito pro
 dicto facto ista dubia et defectus corrigi thord in cor §
 lxx.

¶ Si quis vulnera nota quicunq uxorem alicuius carnalis
 ter cognauerit et ipsam marito abstulerit occulte uel manife
 ste sit ipse pace priuatus si in recenti opere fuerit deprehens
 sus si uero maritus ipsum accusauerit pro tali delicto tunc
 debet iuramento stocke nesci defendi uel conuinci si fuerit
 conuictus sit pace priuatus Thord § xci.

Om bper Caplm xxxviij.

Qui habz apes debz eas circūsepire ita qd aia-
lia alteri? nō pnt eas deicere z deturpare sed
si sepes adeo sint pua z pna qd animalia pnt itra-
re ad eas et deturpare imputet sibi met z ppter h
nullā aliam cōsequetur emendā Sed si pecora al-
terius stimolata fuerint ad mortē extra sepē apud
qui possidet apes nichil p eo soluat Sed si intra
sepē stimolata fuerit ad mortē qui possidet apes
soluat alteri dampnū suū qd nō habuerit sepē sa-
tis fortē et altā.

Om bper Capitulum xxxviij.

Hwo som bper haffuer hā scal selff worthe thm
meth gard so at annen māz fa mo thm ep ne
dher kaste oc spille En er gordhen so law at an-
nen māz fa mo ganghe i giorthen oc spille them
mede sigh thz selff oc fanghe enghen annē booth
En wordher nogher manz fa strongh thil dōde
wthen manz bpgardh bōde hin icke fore ther bper
otte en wordher thz stronghet i hiel i bpgardh gial-
de effcher skadhen ther bper otte forti at hā haffa
de ep laghe gardh.

Qui habet apes nota si quis habuerit dampnū ab alicui?
animali quia clausura sepū pro suo hegnet est pua vel pna
vel multū fragilis imputet sibi ipse et nullā cōsequitur pro hoc
emendā ut hic et infra e c l y § i exceptis bobus capris et suib?
ut e c ij § Qui habet apes ratio imputet sibi quia sint i cul-
pa nō faciendo fortē sepem ar l ij p pto ff de pcuratoribus z
defensorib? § si et ff qd metus cā l filit z p r regulā dampnū
de re iuris in vi Si apes alicuius ratio quia sint in culpa p
notata sup ut dcm est.

Om en māz bper flyge pa anē māz bper c xxxix

Si apes alicuius inuaserint apes alterius qđ
dicitur fipge op tūc ille cuius apes inuadūtur et
deferūtur debz homo intimare alq̄ qui fortiores a-
pes possidet sub testimonio vicinorū suorū ⁊ si ille
qui fortiores apes habuerit voluerit habere cuz eo
plenū selleggh tā in apibus fortioribus q̄z debiliori-
bus tūc iudicabit hoc ratū esse Et si noluerit et a-
pes ille q̄ pri⁹ fuerūt debiliores efficiant fortiores
et cōsumpserit ⁊ interfecerint apes q̄ eas inuaserāt
nullā cōsequit̄ emendā qz noluit secū dampnū et
cōmodū imptiri.

Om en manz bper fipgher a annen
manz etce. Capl'm xxxix.

Fipge annen manz bper annēs op tha scal hin
ther the bper a ther op fipges m̄z andher grā-
ne leie hin thil ther the andher bper a Wil han tha
ther the kaghe bper haffuer haffue m̄z hīn, annen
selleggh bode om the bper ther wat fipges oc so om
the andher tha ma thet wael ware en wil han ep-
thz oc forlōmer hīne bper sithū the bper ther hās
fipge op vīoe figh thz selft forti at han vīdoe ep sui-
fste med hīn bode gamē' oc so skade.

Om mā hitther bper cxi.

Si q̄s inuenerit apes ī terra q̄ dicit̄ mīlde wolo
licet nō habet terrā nec filuā in illo mark et nī-
si aliquis sequit̄ illas apes tunc ille qui inuenit tene-
tur possidere Sed si aliquis inuenerit apes in fil-
ua alterius non pōt eas recipere si intra arborem
aliquā volauerāt et nullam inde conqueretur ptez

vel oram denarioꝝ nisi secutus fuerit eas tūc de
Itē si secutus fuerit eas de curia pꝑria tunc teneē
habere ex illis terciā ptē vel orā denarioꝝ quia qñ
volauerit de pꝑietate hoīm tūc ille possidet qui eas
inuenerit Itē si aliquis inuenerit examē apud in ci
miterio inuentor possidebit illud.

Om mā hitther bper Cap. xl.

Hitther mā bper a wilde wolde to at hā haff
uer icke lord eller skogh a thū mark oc fplghē
eughn mā the bper ta er, hīn skploug at haffue thē
hitther En hitther mā bper i annē māz skogh tha
ma hā thm om the ere fplghn i tra ep bortaghe oc
enghn lodh i thm haffue vthn at hā fplgede them
til la de aff hn eghn garde oc tha a hā anthen tri
thing aff thm om the sculle optages ellē en ore pē
ninge om hā wil thm lōle forti at hwem sō the fpl
ge aff ānē māz dwe lōn tha aa thū thm ther thm
finner hitther mā oc by swarm a kicke gardh tha
aa hā thm ther finner oc ep annē mā.

Si quis inuenerit De hoc iusti de rex diuisione § apū ubi tū
bi qꝫ capiet sūt nisi dñs seqꝛet volauerint cōcor § examē isti
de rex diuisione pō pnt eas recipe Hoc verū pbatu fuerit a
possestorie filue ut iusti de rex diuisione § si nos ubi bi plane re
itegra. i. anteqꝫ iutret si pꝑriueris ingredientem in funduz
tuum poteris cum iure pꝑhibere ne ingrediatur Quid si in
grediens prohibitus non fuerit dicit qꝫ potest eas i opere ut
iusti de rerum diuisione § Apū ubi dicitur itaqꝫ si in arbore
tua confederint anteqꝫ in aluo tuo includantur a te hoc ma
gis tue esse intelligantur quod volueris que in arbore tua ni
dum fecerint ideoqꝫ si alius eas incluserit ipse earum domi
erit Itē acur dicit qd si ingressus fuerit an poterit retinere v
bz qꝫ accepit kñdet cum dom? factus sit pꝑ occupationē nō vi
dam qualiter defuit ar huius § qui tū pꝑudenti consulit ut §

de aduo dominum nō l uenient.

Om man tagher annen manz bper
eller skiel Capitulum xli.

Siquis inuabit sepē apū alteri? qđ hz bpgardh z
inde sustulerit ol' occiderit ol' furatus fuerit ibi
mel tūc possessor apū p̄t agere i eū sicut voluerit p
neffningos siue p veridicos qz tal' iniuria poti? in
dicanda est herremærck qz raan.

Om mā taghē ānē māz bper eller skiel c xli.

Ughē bper oc fōret bort vedhñ ellē dræber thm
oc tagher hwnnig tha ma hin ther bper otte dele
the effiher hwat heloher han wil mzneffnig eller
sādmē forti at thz er liger herremærck en raan.

Siquis inuaserit hic indicat potius iniuria q̄ rapina. fa-
cit s̄ sed. ex comelia insti de iniurijs.

Om kostebotz eedh Caplm xliq.

Null? p̄t cogere aliū ad kostebotz eedh nisi ia-
caulat? voluerit hoc acceptare Sed si illud ac-
ceptauerit i placito p̄ quacūqz cā sibi imposita vel
defendat se p̄ illā legē in illo placito ubi eā firma-
uit ol' remaneat p̄uict? qđ hz langfeldo tam p̄ bon-
done qz p̄ regis eractore qz qui se obligauerit ad
penā aliquā q̄ dicit wlogh debet p̄eam defendi

Om kostebotz eedh Caplm xliq.

Loghñ mā mo nōde ānē mā til kostebotz eedh
Lothñ hā wil selff wittage En tagher hā weth
kostebotz eedh a thigi for hwat saag sō hānū gi-
fues vinne anthñ log ther hā feste eller were langf-
feldh bode for bonde oc for kōmghñs ombolman

forthi at hmo som wloghe felfher han scal wloghe
winne Tho alle costebotz eedh th̄r festes a thingi
ghi sculle oc winnes a thingi.

Nullus ratio quia qđ semel placuit Item per regulas qđ
semel de regulis iuris in vi quia qui se obligauerit vide isto
eodem capitulo hic in glo Per illā legē Nota lex debet esse ho
nesta concor iij d est aut lex ff de legibus l iura Nota p qua
cunq re Supple non causa turpi nec impossibili sed licita et
necessaria nec cōtra deū quia lex iusti non est posita quia qui
em spū dei aguntur non sunt sub lege de renūci c nisi cū pri
dem § dices de regula et licet xix q ij c due sunt Qui se obliga
uerit Nota hic intelligitur cōditō sed actus legitime cōdici
onem uō recipiunt ut ff de regulis iuris l actus de elec c signi
ficasti per ber In quo tñ aliqñ intelligitur pactū aliqñ causa
promissio aliqñ cōditō sed pactū nō valet nisi fiat secundū le
ges ff de pactis l iure gentiū § precor ait et § e l pacta dicē
āt pactū duorū vel plurimū cōsensus in idē ff de pactis l i concor
det ber de d sig in c pactum.

Hor mōghet hus bonde oc hus frue mwe
ladde i mellom thm c clij.

Quantū domesticus scotauerit domesticē vel
reconuerso siue pueros habuerit siue non ro
bur et fortitudine nō habebit post mortē illorū nisi
heredes illorū in hoc voluerint cōsentire Itē si ali
quis eorū scotauerit alicui alteri qui cū eis in cō
munitate non est p̄textu alicuius fraudis z ille po
stea scotauerit domesticō terram domesticē vel si
scotauerit domesticē terrā domesticī vel possessio
nē aliam tūc etiā nō tenebitur nisi cū voluntate he
redū quia presumendū est qđ domesticus possit in
ducere domesticā siue per blandicias siue per mi
nas ut scotet sibi quidquid velit z quedā mulieres

sunt adeo subtiles & delenefici qd etiā possint inducere maritos suos ut scotēt illi quidqđ velit & petāt.

Ehwat mōghz husbōde oc husfrue zee c xliij.

Hwe mōghet oc hwat husfrue skōdhe husbōde eller husbonde husfrue hwat heldher the hassue bōen sāmēl eller ep tha stāde thz iche vthen at there arwinge wille holle thz effther there dōd. En skōdher āthn there nogher ādher mā thz vthn there selleg er for nogher swīgh oc hin skōdher fi thn husbōde husfrues iord ellc husfrue bōdēs iord ellc eghn tha holdes thz ep vthn rette arwinge wil le forti at thz er wētelicth at husbōdhn mā āthn mz awe eller mz oegsel kōme sin husfrue til at skōde sig hwat som hā wil. Oc ere sāmē quine wel so li. Stelighe at the kōme wel oc there bonde til at skōde thm hwat som the bedes.

¶ Quātrūcūq; Sciendū qđ ista donatō fm leges cōfirmat p mortē nō curato vel ex peccato cōsensu herdū ut C de donatōib? int virū & vxorē li ij l donatōes siqs cōcor l creditor C de donatōib? inter virum et vxorē et sufficeret mors viri ad confirmatiōē donatiōis cū vir sit dñs rerum suarum & pōt mori testatus et intestatus ratio tñ lre mltū vget qz talis mortis amor pōt durare ad mortē sed ista lex respicit ad utilitatem heredum sed lex imperialis perpendit ne alter coniugū locuplet et alter depauperet āvob? vinctib? nō habito respectu ad heredes p rōez pdictā fa l cū mltē s scim? C de donatōib? añ nupcias ff de donatōib? int virū & vxorē at spectet in principio et s si vir et extra de dona int virū et vxorē c donatō euz sua glo & ibi allegatis.

¶ Quātrūcūq; domisticus & Nota secundū leges imperiales C de dona añ nup l q sponse si donatio porrigatur in tpe nrimonij nō tenet donatio ut etiā hic Si vero añ nrimoni/

p in

um donat ei tenebit donatō ut ff de iur publicana l cū sponsus
et ff de iur inter eos et l cū hic status § si quis sponsā id est cū
conditō tacita si mrimoniū sequatur secūdu henricū boic et
concor pisanus in sūma in v donatō pmo § vii i fine alegās
legē palleatam cū hic status.

¶ Hwat kone ma affhende ther selff
haffuer husbonde Caplm xliij.

¶ Wlier maritata nichil pōt alienare sine cōsilio
mariti sui z volūtate heredū suoz Sz si muli
er aliquid scotauerit l alienauerit marito scotāte z
hoc sustinēte z ille cui scotatū fuerit obtinuerit pos
sessionē q̄ dē laughe heud in bonis l fine qrela ma
riti tūc pnt heredes ei? reuocare illud p qrela z ma
ritus soluat tā bōdoni tres marcasqz regi qz sciē
ter cōsensit uxori sui scotātū qd nō poterat appro
priare Sz si marit? p se illd reuocauerit cōquerēdo
tūc p eo nichil soluat sz ille qui scotatōz recipit amit
tat pūū suū Itē nota qd fili? bōdonis nec filia i cō
munitate cū prē eoz nichil pnt alienare de bonis
pris sine volūtate sua neqz mercenarij eius.

¶ Hwat kone ma affhende ther selff
haffuer husbonde Caplm xliij.

¶ Wilkhen husfrue ther selff haffuer husbonde
hwon mo iche skōde bort oc iche adher hwonde
aff hēde nogher gootz othen hēne bōdes raath oc
rette arwing willie En tol husbōde at husfrue skō
dher noghz borth oc faar hin laugheuth a the co
ste ther kōptes othū bōdes kare tha mwe tho hē
nes arwinghe dele thz efftēher ighn thz hwon skōte
bort oc bonde gialde bode iij mark bondhū oc kō
ghen iij mark forti at hans kone skōte whiemelt

oc han wiste oc tolde En deel han thz self effther
ighn tha gualde hā iche fore hīn haffue to sūth we
rth tabz ther meth bōdens huffrue kōpte En bō
dens sōn eller bondēs datther i fellegh m3 fin fa
dhet mwe iche affhēde aff bondhūs hert3ski vchū
hās willie oc ep hans leie hion.

Mulier maritata. ut in sti quibus al' licet vel nō § h' ibi no/
tatur et per bar in l' si estatis & soluto m' i monio Itē de filijs
familias Item pater in sti quibus al' licet vel non § nuuc ad
monendi et q' heredes pnt reuocare non placet cū vir sit dñs
nisi excusaretur quia publice utilitatis est q' dos mulieris
maneat solua ar et per nostras in si de dona inter virum &
uxorem hic sic statuitur in penā viri illicite cōsentis Mulier
maritata Nota hic in § sed si maritus etce. textus iste nō lo/
quitur sed maritus possessiones male acquisitas inuitis he/
redibus resignauerit et q'le legatū pro anima sua legari po/
terit defectus iste corrigi itē cor thord § xxi Mulier marita
ta Nota si aliquis ppriam uxorem occiderit vel occidi mā/
dauerit vel econuerso et ille negauerit tunc nominandi sunt
xii de illo hereth quoscūq' plures illorū cōuincerint pro scō vñ
cōsilio vel madata sunt pace priuati et nūq' castetur cōm
iuramentū & quilibz cōiurantū soluat bondeni tres marcas
et regi tantū Thord § xxi Nota hic si mulier scotauerit vel
possessiones alienauerit et hoc idem sciens & sustinens cōsilio
et ope maritus fecerit et firmauerit credo q' legitima ma/
neat scotatio siue alienatio et tenet ut sup' quasi si l' prima
c' xxi maritus.

Hier mōghet hōne ther bonde haffuer mo
giffue til helie giffit Cap' xlo.

Mulier que puerū habz cū suo marito nō p't da
re pro aīa sua dimidietatē porcionis l' aliquid
mltū sine voluntate bondonis Sed si aliquis hu/
iusmodi legata cū petiuerit incausatus defendet se

pe: neffn i kpn et nō veridici inde iurabunt Sed si
defecerint iuramento cognatorū reponat omnia le
gata Sed si mulier non habuerit puerū cū bondo
ne tunc pōt dari pro anima sua dimidiētate porti
onis sue S; si claustrū vel cōuentū aliquis tle lega
tū petierit si plusq; marca argenti tunc accedant
veridici z dirimāt suo iuramēto S; si aliquid ex ac
tū fuerit qđ in testamēto fuerit exaractū sub testi
monio bonorū siue a cōuētū siue ab ecclia siue ab
hospitali s; icausat? defendz se p neffn i kpn.

Chwar mōghz kone ther selfe zc. c. plo.

Hosfrue ther barn haffuer weth sin husbonde
ma ep giffue til sielegaffue halff sin howz lo
od eller nogher stoorth mwn vhen bondēs ia oc
wille En wil annē mātho kalle a sodā sielegift ta
scal bonden forworie m; neffn i kpn oc gange ep
sandmē til En faller han atkpnē eedh lade weth
thet ther giffuet woz for henne sel En haffuer
husfrue ep barn wedy bonden tha mo hwn giff
ue sin halff howz loodh borth til sielegift Kall
ler tho closthē a oc er thet mere en mark sōlff ta
ganghesandmen til En for hwat som ep er scriff
uet i manz testamento meth gode menz witz
ne bproh oc kloster kaller a eller kirkhe eller
spital ther hwaroher bondhen e weth neffn i
kpn.

Mulier q̄ puer h; nota differētia int̄ mun? et donū mun?
em̄ ex cā v̄ sine cā donū ff de v̄ sig le int̄ donū io au d̄ heretic?
i e accusat? i v̄ mūra i glo int̄ linari i v̄ nota hnat hnsfrue v̄
filia v̄ fili? bōdonis pnt̄ alienare v̄ mercenari? ut h; c. primo

et sup li i c xxx § vlti. et c xxxix Mulier Ratio prime ptis e ne
puer exherederetur vlt careat sua legitima siue culpa sua hec
ratio cessat in h iuramentu at de quo hic est periculosum et
legi contrariu iuxta prius detant s li ij c iij Nota circa illud
capitulu mulier qd mortuariu dandū est de int communi sed
eius quota est consuetudinaria extra de sepul c certificare p
hostiu Nota circa istud c mulier que pueru habet etce. querit
vtru voluntas defuncti sit adimplenda et que p euidentia dicen
dorū est sciendū qd hēmus verba que dispositiua vocantur vt
volo dispono ordinō alia sunt enūciatiua vt scias me a tli re/
cepisse x in quibus tenebatur Alia sunt causatiua vt quia ta
lis negotia mā gessit sibi lego talem rem Alia sunt demonstra
tiua vt hūc fundū quē aut tūc emi se in pmo lego distingo
in ista questione secūdū henricū boic aut testatur vsus est ver
bis dispositis et talis voluntas est ad implenda x obligat hez
redem ratio quia voluntas testatoris x lex ad paria indicat
in auct de nup in § disponat coll iij hoc verū qn testator ali
quid ordinat qd nō est impossibile aut iuris aut fcti fa t fi de
constitutionibus institutionū et fa l uemo ff de le i sed de vbis
demonstratiuis causatiuis enūciatiuis quere hen detesta i
c si heredes Nota in § Sed si aliquid exactū fuerit qd in testa
mento etce. Nota vtru testamentū vltimū firmus erit patet
sup li ij c liij p litteras in glo quasi in fine. nota qd habeat vir
plenā potestātē in testamēto suo quocūq; voluerit exceptis he
redibus terras et alias possessiones male acquisitas resignā
di et postea pōt p anima sua legare medietatē portionis sue
tam in bonis immobilib; q in bonis mobilibus et si cōtērio
fuerit discernāt sup hoc veridici Thord § xxxvij. nota ad epm
pīnet defensio testamenti et eius executio vt voluntas defū
cti defuetur et hoc verū ē i hys q ad pias cās reliquunt de
testamētis C tua nobis.

**Thwille sandmen sculle skille omi siele
giffte Capitulum xloj.**

Si vir l mulier habuerit bona x possessiones vl
māsiōes in diuerb; terris seu puincijs tūc vbi

cūqz morit̃ veridici illius terre seu puincie debent
de legatis p̃ aia sua iurare.

Euillhē mā eller kone anthū ther flere ha haft
uer i flere land ellē i flere bygd eller i flere ha
reth e hware som the ore thū time the dōg oc giff
ue noghz for thm̃ tha sculle the sandmē e til ther
ere i bygdh.

Si vir vel mulier scō q̃ iudiciū inchoat̃ ubi res ē ff d̃ iudi/
cis v i eqs l q̃ legat̃ § si aut̃ Itē nota q̃ qua rōc veridici in
diuersis terris v puicis habitates iurabūt de legat̃ ubi mo
rit̃ aliqs veridici illius terre seu puincie iurare dūt eadē rō
intelligi d̃z de uesting̃ et rapina v accusat̃ d̃z tēpestiue cita
ri ad placitū et si nō h̃z domiciliū debet citari ad placitū g̃na
le hic in isto c̃ l̃z vir sit hec cor̃p̃ chor̃ § xij.

Om agher fredh Cap̃ xliij.

Si q̃s messuerit segetē alteri in agro sub noct̃
silentio vel relectā sustulerit iudicabit̃ p̃ eo tā
q̃z p̃ fure § si viat̃ fuerit v dederit manipulū v
gerbā equo suo p̃ eo nō efficit̃ pplator agroꝝ neqz
fur § si secū tulerit aliquid de annona tūc ille qui
agrū possidet pōt agere in eū si voluerit pro rapi
na sue pro furto.

Om agher fredh Cap̃ xliij.

Ex nra i anē māz agher om nathe tūde oc fla
er māz korn op eller tagher hans skorne korn
bort tha er hā thpff ther for En er hā wāifarēde
mā oc gissuer anthū en kerff sin hest eller en neeg
oc bether a stubben i agher tha er hā hwerkē ra
ans mā eller thpff ther fore En sōzer han bort aff
agher tha mo hin ther agher a sette hin ther tog
hmat heller hā wil raan eller til thpffneth.

Si quis messuerit De isto de populatore nota est in e. l. de l. m.
militate eccle. & ff. de furt. l. vulgar. § si quis sed si viator q. i. ca.
su necessitat. hoc licet & comunicandū ē ff. ad legē rodiani de ia.
ctu l. ij. § cū eod. viij. d. in p. n. p. i. o. & ē casus i. § si de pace tenēda
in usufru. & cōcor. § huius capiti ibi sed si viator per tex. & vi.
de isto § sed si viator per glo.

Si si viator fuerit: pcor. lex impial. cōstitutōe frederici de pa.
ce tenēda c. vi. ubi dicit q. aquū meū possū i. alieno pabulo reficere
cōcordet etiā lex nrā infra hoc li. c. li. § vlti.

Com mā far m3 hior d i annē māz agher e rloij.
Si quis venerit in agrū alteri? cū suo stoddh vel
hior d v. vrathz deturpauerit anonā eius per
vim tenet ei emēdā p. l. marcz q. illud ē plenū her.
remerck § si aialia alicui? venerint exiprouiso in
agrū alteri? p. ignoratiā pastoris tūc qui possidet
aialia soluat alteri dāpnū suū et defendat se lege
q. nō fuit volūtatis sue q. animalia venerunt i. a.
grū eius Et si quis inuaserit cū pecorib? suis pratū
alteri? p. vim qd d. hior d hē op qui possidz pecora
soluat alteri dāpnū suūz emēdet iij. marcas §
si ex iprouiso venerint in pratū illius soluat tū qui
possidz aialia dāpnū suū § si anona fuerit deuā
data enormiter tūc pōt qui anonā possidet exequi
illud per veridicos et testimonio bonorum herre.
merck Sed qui pro prato incausatur defendet se
per nesci i. l. p. n.

Com man far meth hior d i annen manz
aghe Capitulum rloij.

Ex mā m3 hior d ellē m3 stodd ellē m3 vrath an
nē māz aghē oc hior d her hās horn op m3 wo
loh tha et han skuldugh atbōde hānū ther fore p.

mark forti at thet'er fulth herremwerck En kōmer
fæ i mās agher aff wode for hyrthens wangōme
tha bōdher hin skadhen effther thet fæet otthe oc
giltue thes logh ath thz wor ep hans both at hās
fæ kom thet i En om mā hiorðher annē māseng
up m3 wold tha gialdehan skade giald thet fæet
otte oc bōde a tre mark En kōmer thz i aff wode
bōde oc skade giald somi fōre er sauth Wozdher
korn so eth som sauth er tha mo hin thet korneth
otte dele thz meth sandmē oc m3 gode mēz witne
til herremwerck.

Siquis venerit *Vide. nota in l hac actione ff Si quadrupes*
paupiem fecisse dicat et cū notatis in l ff Cad legē aquileam.
Item Nota qd qui de vastauerit euormiter per vim anonaz
alterius est herremwerck ut hic et sup li ij c xxxi *si quis* anouaz
Nota qd triplex violentia inuenitur in legistrio scz quando
mulier vim passa fuerit ut sup li ij c xvi Item qn aliquis dela-
tus & ligatus fuerit sine suo de merito ut s li ij c xxx et c xxxi S
ij Item quando aliquis deturpauerit anonā eius per vim eius
stod hors vel vrazh ut hic de ista triplici violentia discernāt
veridici in placito totius terre ut notatur in locis prescriptis
Nota de violentia notat que dicat mark woldh ut hic c xlvij.
et infra li c et vtrū de tali violentia discernāt veridici notat
hic v3 c xlvij S ij Item si aliquis fuerit ligatus cōtra legem
de illa violēcia discernant veridici ut sup li ij c xxx et c xxx S
ij Item de muliere que vim passa est & iurabūt veridici ut
s c xvi li ij Item Nota qd de violentia q fit qn aliqs legauerit
sua pecora i agro & de illa violentia non discernāt veridici
ut infra c li.

Eymillz et stodd oc giord oc vrazh c xlix.
Dodecim pecora sunt hiorð rj equi qui dicūt
hors sūt stodd rj porci sunt vrazh Et si ali-
quis deuestauerit anonā alicui? cū paucōrib? peca

eibus q̄z duodecim tunc non pōt illud exequi per
herrewerck. Tame pro quolibet mōdo d̄z quis vel
defendi p̄ neffnd i k̄pn vel soluere dampnū cū tri-
bus maris.

Thwillkz er stōd oc hioro oc waath c rlix.

Mp̄ne en r̄q̄ nōdh er ep hioro r̄q̄ hōrs stōd r̄q̄
win wath En p̄dher annē mā annēs korn
metij m̄p̄ne en m̄z r̄q̄ faes howeth so som sauth
er tha ma thet ep deles m̄z herrewerck En tho e
for h̄wer mōldh sculle men anthen w̄ries meth
neffn i k̄pn eller gialde shade effcher met iij mark
boodh.

Duodecim De ouibus dicit l oues ff de abigeis q̄ decē faci-
unt gregē quinq̄ porci gregem d̄ quo in glo c i de elec cūz ibi
notatis Nota hoc tū p̄uiso q̄ in illuz d̄z dirigi actio qui ea
sc̄z pecora de domo rapuerit intellige etiā si fuerit minor xij
annis ut in dolicapacibus quantū ad legis seueritatē intelli-
ge vel rapuerit hic Nota q̄ delicta puerorū puniēda sunt li-
cet non adeo grauiter ut in maioribus extra de delict pue. c.
pueris et hoc verū si sunt dolicapaces et ubi malicia puber-
tatem anticipat Si uero non sunt dolicapaces nullo modo
puniant ex legū seueritate qm̄ in pueris solz relinqui multū
q̄ in alijs p̄uentionis etatis humane leges dicunt seuerius cor-
rigendū de delict pu sup c t.

Ferēde qd̄ etiā p̄batur in illis ubi malicia supplet eta-
tem qui frequenter furta mendaria periuria q̄ peccata sunt
comitunt in quibus plena ē etas puerilis de delict pue c pue-
ris de ista materia requirē sup libro secundo cap̄t rlix in rex.
et in glosa et cap̄t rex § ultimo et in glo et sup li ij c rlix. Si
quis incausatus fuerit in glo.

Com interkte l. Cap̄t l.

Si aliq̄s inuenerit pecora alicui? i anona sua r̄
prato z hoc uiderit ille cui? pecora ab illo au-

2

ferre sine volūtate sua Et si abstulerit ea pōt p'ea
fieri raans mā S; si i domū illi? fuerāt deducta z
ille qui ea possidet postea de domo sua rapuerit
tūc p't qui domū possidz agere in eū p herrewerck
Hoc tñ p'niso q' in illū debet dirigi actō qui ea de
domo rapuerat et nō in aliū.

Qui interkte fa Caplm l.

Quā annē mā tagher annē māz fa i lūth horn
eller i fin egh oc kōmer hin weth ther faet a
anthn i hegnēt eller a farēde wāie tha ma han ep
tage thz fra hānū othen hās eghn willie En tagē
hā thz fra hānū tha ma hā worde raans mā thē
for En kōmer thz hiem til hās hws ther thz togh
oc tagher hin thet wth ther thz otte tha ma thet
worde herrewerck togh sculle mē ep weth annen
dele en weth thn ther wdtogh.

Si aliquis nota quō in re ppria quis pōt delinq're et pre
supponit q' quis ppria ancē pōt hmōi pecora includere cō
tra qd opponitur quia pinguorare pertinet ad indicem ff de
regulis iuris l non ex singulis f're nullus pōt esse index in p
pria causa & de iudeis et relicol' nullus et ne quis in sua cau
sa ius sibi da in ru et in nigro solō fm leges licitū est retinē
hmōi animalia ad ostendendū iudici sed ad pign' siue autē.
iudicis nō de quo notat insti ad legē aquiliā & iohz ff e til cō
uictus nōne in spe ti de acto § i vñ sed pone.

Qui mā tōp'ret i annē māz agher c li.

Quicunq; cōpōssessorē in mark z ligauerit sua
pecora qd dicitur tōp'ret in agro alteri? l' p'ras
to iudicatur magna violentia qd dicit' wold et te
netur resartire dampnum et soluere ius triuz mar
carū vel defendet se lege q' hoc non p'cepit fieri et

dampnū resarciat si cōfessus fuerit Sed viatori
nō pnt negari equoz pascua.

Om mā tōpper i annē māz agher c li.

Hilkhū mā ther er egher opa mark oc tōpper
lūth fā i ānē māz agher eller engh tha er thz
molo oc er han skplough at gialde skadhen oc bō
de at tre mark eller gistue thes log at hā bōdh thz
ep oc gialde skadegialo om hā ganger wedh. En
waifarēde mā oc gest nime mē ep grees synne.

Quicūqz sō qz i domo curia vel orto sit violētia isti de iu/
rē s h z lex cornelia cū ibi notat s z viatori cōcor c hqs messu/
erit s c c xlvij. Itē Nota qū veredica siue neffninga vocauerit
quō veridici vel neffningi q pmo p? instuāt sup caus pns p
mulgat? discernāt vel qd iuris sit corrigi per chorō s h z.

Om mā draber annē māz fā i hū agher c lū.

Si pecora alicuius venerit in agrū alterius et il
le qui agrū possidet vel pastor agri depheude
rit ea z voluerit ea in domū abducere qd dē in ta
ge z nō pōt s z si incurrerint in lapidē siue lignū qd
diciūt steen ol stawer et ita debilitatū fuerit ol mor
tuū sed ille qui depulerit ea qd diciūt gēde cōfessus
fuerit recipiat ad se pecus mortuū z soluat pro eo
aliud viuū eq bonū absqz omī emēdalz ille qui pec?
illud possidebat soluat anonā quaz pōictū pecus
deuastauit s z si occiderit illud cū armis q dicunt
odh oc egh tūc soluat quātū pec? illud valuit viuū
et insuper iij mark Et si cōfessus fuerit qui oc
cidit et dixit se hoc fecisse ex improviso soluat dāp
num et defendat se iuramento rj hominuz q fac
tum fuit ex improviso z non volūtate s z si pasto

rem nō habuerit pec? illud nichil p eo emēdet.

Qum mā draber annen manz fa i sin agher clj.
E Angher manz fa i annen māz agher oc kom
mer hīn wīth ther korneth a eller agher bpr
de oc wil thz fa intaghe oc gidhī ep oc haflde thz
fa hprdehē eller faet er so kacth oc lōffuer a ſeen el
ler ſaifuer oc wordher ther lpth aff eller dōdō gā
gher hīn wēth ther gendhetaghe thz dōdhe til hī
oc gīalde anth so gooth ighen vthn booth forthi
ath thz haflde hprde oc mā ther fa et otte hā ſcal
gīalde effther korn ther hīn otte En draber han
thz enthī m3 od eller m3 egh tha gīalde hā effther
oc bōde a iij mark En gāgher hā wet drab oc kal
ler thz wode gīalde effther ſhade oc gīffue a rj
mēz eedh at thz wor wode oc ep at wille En wor
thz hprclōd fa bōde icke fore.

Si pecora in § et si confessus quasi iste si Nota in § istius
c. loquitur iuramento xij hoīm et nō facit mentionē quo die
ista lex vel confirmatis dari nel solui dnt postq lex firmata fu
erit nec utrū dies quo firmata fuerit debet cōputare iste de
claratur effectus per thord in cor lxxxvi § i si v s l i c qdūq p
ar v s l ij c lxxx si exactor v c lxxxi in fine Sed pecora pro
pma pte est casus in l qne? ff ad le aquileā et fal Si vos alie
nus de iniuriis et damp da sed in hoc q aliud aīal datur est
contra leges quia nō datur aliud pro alio nisi in rebus hñci
b? sanctitatē ideo in proposito sufficeret dari extimatiōē de
quo per ciuū in l ij C ad legem aqleā et notat in dco c bossi
pecora Nota hic incidit in penā pecuniariā ex lege et ipō iure
ut hic in § i sed si occiderit et similiter infra e c liij Alle qui Itē
s e c lviij Siquis venerit § ij Itē sup e c lxiij Duodeci § ij in fi
Itē Nota infra e c liij Siquis eqtauerit Itē infra e c lviij quili
bet § i Itē infra e c lxiij minor § iij et filr infra e c lxiij Siquis
naufragiū § ij in fi Itē infra e c lxiij hoc vocatur Item sup e

e xliij mulier Itē sup e c xliij null pōt Itē sup e c xxxv Sqs cō
cesserit Itē sup e c xxxvi Sqs voluerit in pncipio et S ij in fi
Itē hīc e c xxxvii Sqs voluerat? Itē xxxviii c p pncissione in pnci
pio et in fine Itē sup e c xxxix x xxx x sup e c xxxix et c xxxvii qd
eūq Itē sup e c xxxv Itē sup e c vñ h hoies pōta hīc i ist pscit
pē capitulet gñalit in oib? delict? Sqs pmissit se pvinci emē
dabit pmo iustā emendā p delicto x postea penā pecuniariā
ut sup e c xxxviij Siquis pmissit.

Om gordonithingh Caplm liij.

Ille qui vocat gordonithingh emendabit regi iij
marcas x bōdoni tres x insup resarciat dāpnū
qd intulit quia magna iniuria ē q dicitur molo oc
cidere aīal illud quod cōpeditū est vel ligatū vī all
quo alio modo impeditum est hoc ē thet ther lage
heftt haffuer a figh vel q fecerit in aliqua speciali
terra alicuius que dicitur ornū Ubicunqz quis occi
derit animal alicui? siue in hegnet siue extra sēp eo
efficitur gordonithing dunimodo pastorem habu
erit animal illud et resarceat dampnū et soluat re
gi tres marcas et bondoni tres.

Om gordonithingh Caplm liij.

Gordonithingh bōder bōde skade ther han gō
rer oc iij mark bonde oc iij mark komghen
forthi at thet er mōldh oc ep wode at drabe thet
sa ther heftt hafuer a figh eller standher i bondēs
ornū ther han a ene hware som draber annē māz
fether hprōhe haffuer hmat heldher hegnet ellec
vthen han gordonithingh oc scal effther gialdhe so
som sauth er oc bōdhe a tre mark bōde oc so kom
ghen.

Ille qui vocatur Spāle delictū habet speciale vocabulū Itē
ij

vocabulū et emēda ponunt hic ad placitū statuētis.

Om mā rīdher annē māz hest c liiij.

Siquis equitauerit equū alteri? sine voluntate sua soluat bōdonitres marcsa. S; si habuerit eū in cōcessul' rōductu et equitauerit logi? q; pmissū fuit tamē soluat p quolibet bp mark quod trāsiuit duas oras denarioz donec efficiantur sex p;re denarioz. S; siue equitauerit sine licentia siue logi? q; dictū fuit faciat equū sp adeo bonū sicut eū recipit. S; si equ? mortu? fuerit v; marillent? z venerit domū top z tagel z ille iurauerit q; p ipz de turpat? nō fuit tūc nichil soluat p eo. S; si p;cess? fuerit d; redire absq; omī debilitate q; d; ipde q; in causat? fuerit p istis causē q; in istis duob? capitul' sūt expresse defēdat se iuramēto r; hoīm q; si nec voluerit se emēdare nec se iuramēto defēdere s; p misit se pūnci in placito cū naams dom tūc p nula istaz causaz emendabit minus q; tres marce regi et i; bondoni.

Om mā rīdher annē māz hest c liiij.

Willie thn ther hesthñ a gialde for i; mark bō dē En fangher hā m; willie anthen atlele eller at laan oc rīdher lengher en melth wor fōre tajbōde hā for hwer bp mark ther hā ower reed fithñ e to p;re pēninge til sex p;re wordher En hwaet heldher hā rīdher vthen orloff eller lēgher en melt wor gā re e hesthñ so god som hā wor ther hā togh hānū En dōp; hesthñ eller worder māwer oc kommer

hiem top or tagel or thet hā swarie at thz wor ep
hās skpō tha gīalde icke fore En wor thz laan ta
scal thz kōme lpdelfsh hiem hwo som sectes for
the sage ther i thūte ta capitel er sauth warie fig
om hā dpl meth rj menz eedh En wil han hwer
ken bōde eller warie fig so som sauth er mē latē
fig sōghe athingi met naams dom tha bōdes for
enghen thūte saghe nypne en iū mark bonde oc
iū mak komghen.

Siquis equitauerit Ille pene sunt volūtarie adeo bonū cō
cor l sed michi S i ff cōmodati iuxta illud absq̃ satire debent
cōcessa redire vmmo furrū cōmittitur l qui iumēta ff de fur
tis et qđ hīc de equo dicit intelligit de alijs rebus et nauī et
similibus et ratio est quia illud capitur siquis equitauerit cō
rinet ius cōmune pbatur per legē p̄scriptā qui iumenta ff de
furtis et sup li ij c xl nōnūgi dñt iurare S Itē si incausat? aū
iuramētum Siquis equitauerit Nota si aliquis obtinuerit cō
ductiue siue concessiue siue aliquo modo consimili domū vel
terrā vel equum siue alias quascunq̃ res pōt eas persequēdo
occupare vsq̃ ad expletionem pacti prehabiti vel termini si
ne pena legis cū iuramento si necesse fuerit q̃ illas cū volun
tate et licentia occupauit et non cum violentia ut primo de
domo patet sup li ij c xxxij vbi cūq̃ S domos Item de terra
sup li ij c lxxij qñ aliquis S pmo Item de equo ut hīc iu S ij.
Item de alijs rebus quibuscunq̃ ut sup li ij c xl nōnūgi et si
mile e līc lxi si aliquis S i Sed si concessus Nota q̃ res conce
ssē dñt redire absq̃ omni debilitate ut hīc nec possunt aliquis
modo amitti ut sup li ij c cxliij S hīj Vñ vsus Absq̃ satire dñt
concessa redire.

Om stood hors Caplm lo.

Ovi hz stood hors habeat illas i clausura q̃ dñ
fold in pprio mark et habeat ad eas pastore
z si h nā fecerit sed deuastauerit p eas agros alioz

qui dicunt wongh tunc pnt deponi i placito hoc est
forlegges et si ille aliquod dampnū incurrerit postea
qui eas possidet imputet sibi dūmodo hoc factū fu
erit in eoz wongh S; si quis stodd hors apposuerit
in illo mark in quo nichil iuris habuerit tūc pnt cō
possessores illi? mark monere cū ad hoc laghdeele
hannū q; recipiat suū stodd ad domū suā z si no
luerit z ille postea aliquod dampnū incurrerit im
putet sibi q; sine voluntate eoz nō pnt deualtare
gramia eoz nec annonā cū suo stodd Sed si ali
quis emerit in alterius mark terrā aliquam causa
fraud; cū una marca v; duab; ut sic deualtet eoz
mark cū suo stodd tūc pnt cōpossessores em esti
matōz auri cōpellere ipz ita apponere put sustine
re pnt eoz mark z apponerē ad eoz pmutatē sicut
apponūt porci ad pascua qd d; olohū et em arbi
triū eoz qui in illo mark habitāt apponant q; ipfi
meli? sciūt quot eoz mark poterit pascere S; si il
le eque q; dicūt hors efficiant scabide z possessor eo
rū noluerit eas euare in terra sua speciali tūc pnt
cōpossessores illius mark illas in placito deponere
h; e forlegges z pellere eas i loca paludosa q; dicunt
d; pnd z inficere eas sine oī iniuria qd d; wide. et hoc
idē iudicabit de equab; domit; si efficiant scabide
q; morbus vnius cōaminat alias.

Com stodd hors Caplin lo.

Hwo som haffue stodd hors haffue thm i solo
h; i fin eghen mark oc haffue til them h; pde wil
han ep th; g; h; men q; oher meth thm bondhens

wongh tha mwe the thm forlegge a thingi oc fā-
gher hin nogher skade fithen thet horsen a hafue
hiem giald om thz wordher i wongh En ho som
haffuer stood hors athn mark ther han haffuer ic-
ke i ta mwe egher mē lagdele hannū til attaghe fi-
ne hors hiem en om hā wil ep oc fanghe the fithn
skade wide figh thz selff forti at othen there wil-
lie ma han ep heldher øde there gress a fellet eller
there korn m3 stood hors En kober man a annen
man3 mark for swīg anthn for en mark eller to
eller mere forti at han wil øde there mark meth se-
ne stoodh hors tha mwe eier effther gud3 wprth
thing nøde hānū thil attaghe so til som mark ma
tole oc legge so til there fellet som swīn legghes
til olden oc the thē i bp boor wolde thz forthi ath
the wide best hwat there mark mo tole oc øde.
Worde stood hors scabet oc wil then ther a ep gō
me thm serlinge a lūt eghz tha mwe eghē thm for-
legge a thingi oc elthe thm i bynd oc dra be thm
vthn wide Thz samme er oc om thanie hors om
the worde scabet forthi ath thet fangher hors aff-
anet.

¶ Qui h3 q1 aīal nō tenēdū tu iacturā et dampnū alimēti al-
terius iusti si qdūpes paupiez fecisse dī. S cetex sciēd rō penlti
mi S quia una ouis morbida iuficit aliā.

¶ Hwot mā scal wedh lōs. Cap lvi.

Dico pecoribus siue iumentis in agris vel pratis
in domū ab ductis quod dī intagh3 debet po-
ni pignus fm arbitriū vicinorū qui dicunt granne
qñ publicat eorū hegnet Sed tñ ille cui? pec? dāp

nū intulit pōt exponere quātū vult z iuret insuper
cū cū homib? q? ampli? dāpnū nō intulit per? ei?
Itē nota q? pignora tali mō ipignorata si nō fu-
erint redēpta an fēstū oim scōz tūc nō tenent ad
restitutōem qui habet illa.

Hanc mā scal wæd lōsa Caplm loi.

Eð fæ thet worder i tagz antheu i korn eller
ēgh scal lagepant forlegges so sō egher wor-
de om satte thū thūð the legge thet mark i hegnz
oc so scal lōð som the worde til eens fōre En tha
wære hin wæt log thet skade giorde atlegge wth
so mōghz som hā wil oc swærie a m3 cū mēz eed
at hās fæ giorde ep mere skade Woroher pant thē
fōre inteckt fæ er lath ep lōst fōr alle hellighns dag
tha wære thet forgiordh.

Mebitriū vicinorū q? tles melius sciūt sic alibi refert ad vici-
niā facit quosdā de p̄scriptionib? Itē istud iuramētū ē super
fctō alieno iō debet fieri p̄ verbū credit alias iurās subiret
ancops p̄ iuriū p̄ l̄ videamus ff de in litem iurādo.

Om gertzel Caplm loi.

Villibet dz suas sepes sepire ēm arbitriū oim
cōpossessorz ēm q? possidz i villa z bool ēm
lūstū funiculū z p̄ stuf nō sepiūt nī illd fit for-
te sellet in villa tunc sepiet p̄ eo seps que ēr hōff
degerde Itē nota q? oēs tenent p̄ fundis suis qui
inhabitati sunt hoc ē by zoh er facere sepes Sz p̄
fundis nō inhabitatis q̄ dicūt v̄p̄gde i villa tenet
ille q̄ possidet facere sepē q̄ ēr hōff degerde z ceteri
vicini qui dicuntur granne faciunt sepem a latere
si fit incidenda q? dicitur om a faller et qui nolu

erit sepem suam facere infra illā diem quam p̄fifi-
gunt cōpossestōres soluat penā pecuniariam que
dicit̄ wide h̄m arbitriū eorum quod arbitrati sunt
Sed si nec voluerit sep̄re nec penam pecuniariaz
soluere tunc vicini eius qui dicuntur granne dñt ali-
cui iniungere q̄ agat in eum ex pte omniū eorum
et conuincere euz ad tres marcas tam bondoni q̄z
regi.

Om gertzel Caplm loij.

HWer mā scal sin gard gerde so som alle eghē
giffue ia til oc so som hā a i by oc bool effther
reth reb En for stuff gerde mē ep vthū thz er forte
sellet i by tha gerdes ther for hōffdegerde Alle mē
sculle gerde for ther toffte ther bygd ere en for v-
bygdē toffte i by gerde hin ther a hōffdegerde oc
alle granne hōdegerde om a faller En hwo som ep
wil gerde sin gard a then lagdagh ther eier leggē
gialde wide so som wide legghes En wil han ep
gerde oc ep wide gialde ta sculle grāne befale en
mā om alle there dele oc sōge hin meth dom til iū
mark booth bōde oc so hōmghen.

Quilibet debet quod omnes tangit ab omnibus est appro-
bandum Itē ratio finis ppter contumaciam sic civilie ppe
contumaciam fit missio in possessionē de do et cōiu. S̄ prout
s̄ criminalit̄ ad aūoratoz bonoz p glo c verisuper v̄ pbatū de
dolo et contuma.

Om agher gardh Caplm loij.

Ovilibz tenet̄ faceit̄ sepē q̄ d̄ agē gard sicut hūnt
terrā ad essiātōz auri s̄ p stuff nō sūt sepes
Itē si forte q̄ dicit̄ sellet̄ vni? occurrerit alterius

hegnet tunc dñt ille quorū fort. est et fellet eriger
 dimidietatē sepiū et illi qui possident wongh reli-
 qua dimidietatē ita exhibeat uterq; alteri equali-
 tate que dicit iassnz quia qđ nūc impeditur vni pti
 anno futuro impendet alteri et si ita contigerit qđ
 illi qui possident hegnet vñ illi qui possidēt fellet no-
 luerit facere dimidietatē sepiū tūc illi qui possidēt
 wongh si incurreret aliqđ dampnū ppter debilita-
 tem sepiū ppiarū imputent sibi ipi. S; si dāpnus
 aliquod incurreret ppter sepes hoīm alteri? mark
 siue illud pueniret de aialib? ppijs siue alienis
 tūc soluat ille dampnū illatū qui debuit sepē pstru-
 ere Et si nullus recognouerit se sepē illā possidere
 per quā dampnū illatū est tunc dñt sepes per funi-
 culū distribui et ita agnosceretur cui seps illa perti-
 neat et super quēcūq; iustus ceciderit funiculus nā
 habeat potentiā defendendi se lege sed soluat pe-
 nā pecuniariā si prius fuerit arbitratū et insup to-
 tū dampnū Sed si nec voluerit sepē facere nec il-
 lum exponere qui facere deberet tunc dñt illi qđ pos-
 sident wongh iniungere alicui de ipsis ut eis extor-
 quet iusticiā Et si sniam su inuenerint hoc ē tale the-
 dom qui sepes debeāt facere tūc quilibet conuince-
 tur ad iij marcas regi et totidē bondoni.

Quoniam agher gard Capilni loij.

Wonghs gardz gerde hwer man so som han
 hassu guloh wpythingh i bp mē for stuff ger-
 des iche en om so wozher ath en bps fellet faller
 a moohannē bps hegnet tha sculle hine ther fellz

eie rese halff gard wet hine ther wongh eie de hol
 de so iassnet forthi at the ther nu hassue sellet fā
 ghe at aare hegnet oc thprffue ta thū sāmē iassnz
 weth om so wordher at anthen the ther hegneth
 eie wille ep gerde halff gard oc holde iassnet the
 ther wongh eie fange the skade gōmē there eghū
 gardh hassue hiem giald enfanghe the skade aff
 othen marks men gard e hwat heldher aff there
 eghz fā eller aff andre mēz fā tha gialde hin ska-
 den effcher then garden sculle gerde En om engē
 mā kennes weth thū gard then skadē gōpō tha sc
 ulle marke men rebe garde oc wide hwem hā hō
 rer thil oc then ther reth reb faller a han hassue ep
 wold til atbimode log for sig mē gialde so wide sō
 fōrer wor wetherlauth oc gialde effcher skade gi
 ald En wille the ep gerde oc ep wlegge thū ther
 gerde sculle tha sculle the ther wongh eie bede en
 mā om aff thū seiffue atlyp thū reth En tole the
 dom tha faller hwet there ther gard sculle gerde
 til iij mark bonde oc iij mark hōmghen.

Quidlibet tenetur ratio assignatur ut s c primo.

Unt lēnge gerd scal stande Caplm lix.

S Eps que fit p filigine debet sepire añ pasca z
 p alio semine qd dicit moor seed debet sepiri
 añ pēterastē et debet stare ad festū michaelis nisi
 ita fit ep omis anona pri? fuerit inducta z collecta z
 qui prius diripuerit sepē suā soluat omē dampnuz
 qd ppter ablatiōem sepis sue fuerit illatū.

Unt lēnge gerde scal stande c lix.

B

Lib. 1
Ahñ gard thī for rogh sattes skal ware gerd
om polke ellē fōre oc for war seed om pins
dag oc skal stāde til scti michael dag othñ alt korn
kōmer fōre ind hwa sō gard fōre optagt gialde
effther al thñ skade ther gionē hās gard giorde
Sepes q̄ sit nota sepēs q̄ dicuntur rogh wongh gerde dñe sepi
ri an festū bri martini Sepes autē q̄ dicuntur worse de gerde dñe
an festū valburgis sepi ri Thorō S. xliij quia terra sic requirit
in crescendo et metendo.

Om abelohgard Caplm lc.

Vilibet debz sibiip̄ suū pomeriū z suū kool-
gard z suū tofft gardh buare cum sepe sua si
voluerit habere eā in hegnet z hoc pro omnibz a-
nimalibz hoc ē for all kpn̄s fā nifi p capris bobz z
porcis qui dicunt garobryder qz debet cōuicere bā
donē ad hoc ut seruat suū gardh bryder De illis eu-
rijs supradictis nō pñt aialia induci qd̄ dicunt in-
tege nifi solū caprevel nifi qd̄ aliqd̄ aial depositū sit
in placito hoc est forlagth Sed si aliquis violēter
intrauerit pomeriū alicuius vel koolgardh et fura-
tus fuerit caules vel poma pro hys adeo bene pōt
fieri fur ac si furatus fuisset alias res Sed si ali-
quis amiserit vestes suas in pomerio alteri? nō p̄t
agere in eū pro raan.

Om abelgardh Caplm lc.

Abelgard oc koolgard oc tofftgard skal hwer
man sig selfi witthe m̄z sin eghñ gard om hā
wil haf fue thm̄ i hegnet oc wothē thz for alle hā
de fā othen for gedher ene oc for garbryder so sō

er þren eller swijn forti at han skal dele bondheu
til at gøme sine garbþøher. **A**ff thýlle garde ma ic
ke fa in taghes othn gedher othn at thz er forlagt
a thingi. En bþðher nogher mā annē manz abel
gard eller koolgard oc stiel kool eller eble tha ma
han ther fore worde thimlf so som han stole ihās
hwas andre colte. En milt her man sine klæðher i
annē māz abelgard tha ma han ep sǫghe ther eff
ther mǫ raen.

¶ Quilibet debz Ratio qz quē cāgit emolimentū cāgat & em?
sed si aliquis qz in ill reb? vñ mittit furtū ar l vulgar? S h fi
qz et S q furti et l vey S eoz ff de furtis S si aliqz rō qz dedit
opam rei illicite iō imputet sibi dampnū i d t clerico de homi
cid c cōtinebat ff de regulis iuris l culpa.

¶ Om vzaagh Caplin lxi.

A Kaagh id ē res aliqua q̄ dicit vzaagh terre cō
pulla quam null? qđ dē effther kōmer regis ē
quia ipse possidet omnia littora que dicuntur for
strādh et illud quod nullus alius possidet rex pos
sudet.

¶ Om vzaagh Caplin lxi.

A Kaagh ther til land kōmer oc enghen mā spl
gher eller kōmer effther thz a kōmghen forti
at kōmghen a alle forstrandh oc thz ther enghen
ma eie thz a oc kōmghen.

Vzaagh. i. res aliq̄ & nota qz rex fm hanc legē possidet oia
littora que dicūt forstrandh ut hic et ifra c lxx in magna glo
in fine hoc verū nisi terra vni? cōcurrat ad aquā cōmunē tūc
aqua ē regis et alter retinet terrā ex q̄ sequit qz piscatura est
regis S illa terra nō fūiat piscatorib? nec ad intrandū nec ad
rechia l casulas sue licētia possessoris ut sup li i c liij in glo.

Lib. 1
Cres aliqua Regis est hoc videtur cōtra l i C de naufragiis
li x et ptra auct' nauigiā C de furtis nec videtur valere ratio
lē quia littora maris nullius sunt sed omnibus communia
istī de rez diuisione S et quidē sed respōdet qd istud est equuz
ex quo non apparet alius dñs et si tñc exactor caperet ptra
illū essent iura allegata cōsultū eēt tamē i foro anime qd aut
torum aut pars distribueret in pios vsus in remediū fidelīū
aiay ar auct' omīs C cōmunia de successionib'.

Thwillhet wraagh et Ca lxx

Minor piscis qz sit Apri nō vocatur wraagh sz
qd in possessione alterius fuerat sed oīs res q
possideri pōt et potuit et poterit regis est si nullus
sequit' qd dicit hōmer effcher Sed piscis quā vn?
homo portare pōt sicut est delphin? et hel et eorū
similes vel minores nō iudicant' wraagh Sz ma
iores pisces sicut sunt Apriones ceti et list et eorū
fīles quos vn? hō portare non possunt vocantur
wraagh et rex eos possidet Itē qui cetū inuenerit
anteqz ab eo sustulerit indicari debet exactoriz ha
bere p labore suo quantū portare pōt si pedester
sit si equos pond? equi si plaustrās pondus plau
stri z si quis inuenerit eū qui habet nauē debet tol
lere quantū nauis illa portare pōt z maior non dī
nauis esse et postqz ille prim? sustulerit ptem suā
nullus debet inde aliquid auferre sine volūtate ex
actoris Et si aliquid inde accepit sine volūtate ex
actoris et postea incausatus fuerit vel exponat qd
recepit et insuper emēdet iū marcas vel defendet
se iuramēto rī hoīm qui dicunt' lagefeste mē de ea
dem prochā in qua habitat Sed quicūqz exactor
cetum habuerit vel acquiherit et regi non tulerit

inde ptem suam amittet exactionē suam.

Hwilkhz wraagh er Caplin lxxij.

Mannefiske en styri er ep wraagh En hwat sō
i annē māz hestē haffuer wæret sō som er kīj
ste eller tōmmer ellē klæder ellē nogher thing ther
mā kēner at i hēoher haffuer wæret kōmer engū
mā effthē tha er thz wraagh oc a kōmghn En fiska
ther en mā mā bære sō som er marwijn oc hiel oc
thes lighe eller mpyne thz er ep wraagh for uthn sty
ri ene forti at hwalff oc list oc styri oc alle store fiske
ke ther mā mā ep bære the ære alle wraagh oc thm
aa kōmghn Tho hwa sō hwalff hitthē fōrt han
scal fōr en han tagher noghz aff sē ombosmā thil
oc haffue for sūt arbeyd om hā er gāgher mā fin
byrde ridē mā heste byrde aghnde mā woghū las
oc kōmer mā til meth skib haffue skibs farm tho
ep store skib en sep æret thz er tre aare a hvert bord
Siohū thū fōrste haffuer afitaghz fin lod tha scal
engheū mā aff tage uthū ombusmā loff En tagē
noghū mā uthū hās orloff oc giffuē ombosmā hā
nū saagh lade wt anthū sō mōghz som hā togh oc
bōde a iij mark eller giffue xij mēz eeth hwilke sō
hā hā fanghe i thz kirke soghū sō hā bōoz i oc tho
lagh fesse mē En hwilkhū ombosmā ther hwalff
fōoz oc epfōrer kōmghū fin lod aff miste fin leen.

Minor piscis Quia domia nō debent esse sub incerto sed cō
tra mare est oīm et omnibus cōmune sic etiā piscis isti de re
rum diuisione S et quedā uide glo ibidē in v p hoc lictora Itē
alia que hic statuit sunt uolūtaria et eqna Vtrū mare pōt
prescribi cū sit cōmune omnib? Nota licet mare sit publicum

B iij

208
sicut et flumē tantum dominium maris potest prescribi tūc tē-
pore cuius iurij mediā non existit ut l vsum aque et l diligē-
ter C de aque ductu li xi sicut dicit de venetis et ianuentib?
q prescripserunt etiā mare principe sciente et patiente Item
aliquis potest prescribere ius piscandi in loco publico et iure v-
possidetis ar l si quisq et l sane si mare ff de regulis iuris Itē
qualiter flumen potest esse publicum pprietate et usu quan-
doq pprietate non usu quandoq usu non pprietate pro istis
li i Glosa ff de firmibus et ne quis in flumen ff de loco pub-
lico fruendo li i in principio glo h Item si delictum sit comis-
sum in mari qui est in proximo loco habet cognoscere C de
classibus archatibus l unica li xi sicut in simili tenet io an e-
ubi periculum de elec in vi de electione pene mortui que spec-
tat ad civitatem proximam et si distarent equaliter a duo-
bus dominis locus est preventionis ff de iudicijs et ne quis l
si quis postea et in simili per io an in novellis de obliga ad ra-
tionem c i vel ambo dñi similis ff communi diuidendo l ar-
bor § de vestibulo.

Item ff ne quis in loco publico l littora ubi dicitur q littora
sunt populi romani respondetur hoc verū quo ad iurisdictio-
nem ita Aglo super v littore in l i de rerum diuisione Item
rex datie est rex liber nemini subiectus sicut dicit bar. de ci-
uibus ciuitatis si te promissus ideo sicut ibi populus est prin-
ceps in sua ciuitate ita rex hic in suo mari bar ne quid in lo-
co sacro l in iniuriis.

Item cunctus aquarum flumina et littora pertinent ad eū
qui habet regalia ut p coll que sunt regalia c i et notatur in l
h in principio ff ne quis in loco publico et per bar in l i ff ue-
quis in flu publico.

Om laibbroth Capitulum lxiij.

Si quis naufragium passus fuerit et illi qui fu-
erunt in naui viui venerint ad terram nullus
eractor vel alij presumant contractare res eorum
illis inuitis anteqz ipi eas resignauerint hoc ē sōre
the selfue ita q nullo modo possunt eas recupe-

Ita expōnō vpp ad f. p. m. h. m.

139
rare hoc est bierghe nec per se nec per alios merce
de conductos nec aliquis presumat impedire ali
quos quos ppter mercedem possunt conducere.
Sed si testimoniū eorum affuerit qd vel exactor l
famulus suus vel aliquis alius spoliauerit eos res
bus illis aliquibus vel inhibuerit ut nullus in
uet eos anteqz resignauerint careat exactione sua
et exponat quod de bonis illis recepit z emēdet iij
marcas Et si aliquis alius spoliauerit eos primo
exponat quidquid inde recepit et insup soluat regi
tres marcas z alias tres soluat illis.

Om skibbroth Capitulū lxiij.

Byssther man skib oc er folk a oc hōme lewen
de til landz haffue enghen man wold til arkō
me neer there coste hwerkhen ombosman eller an
nen man fōr en the kwanne thet selfsue engelson
de bierghe anthen meth thm selfsue eller meth leie
men oc hwerkhen ombosmā eller annē man haff
uer woldh thil ath formene them thz folk ther the
mme atleie fanghe En wordher ther sandh wi
thnes byrd thil at ombosman eller hans swene rō
wer then affnogher there costhe for en the ower
ghiffue thet selfsue eller forbiddher folk athiel
pe thm tht the mme fāge atleie miste sūth leen oc
ladhe thet wth ther han togh aff them oc bōdhe
for fulbōdher En rōwer nogher annē man them
lade wt alt fēst ther han tog oc bōde a iij march
them oc so kōmghen.

Naufragium coucorl primo & de naufragijs lxiij. auct

207A
nauigia & defortis & est cōstitutō equissima licet pessime ser/
uatur vide c. excomūicationi cū glo de raptorib⁹ qualiter in/
currūt excomūicationē ipso facto hoc verū qū prius sunt moni/
ti de quo guil in reportono aureo ti de sen ex § casus quibus
ipso iure est excoīcatus vide etiā glo in c. dispensatiōis h̄ q. viij
in v̄ despiciamus Itē spoliātes naufragos s̄m leges terre tā/
q̄ p. stighroff cōuincūtur et eodem modo puniātur ut in cō/
stitutiōe cristoferi regis § xxx.

Om falsa Capil'm lxiij.

Si imputatū fuerit alicui qd sit stigman vel qd
falsarius sit vel incēdarius sit qd dr mortbren/
ner debet defendi p. noiatos in h̄areth hoc ē cū tri/
bus hominib⁹ in quolibet fierthing illius h̄areth &
illos debet exactor noiāre v̄ ali⁹ qui est wuildough
qui nec est cognat⁹ illi⁹ qui agit in eū nec alterius
Itē nota qd incausatus pōt tali modo in ista lege
manifestare inimicos suos qd nullus defendi coga/
tur vel debet per inimicos suos Sed qui nomina/
ti fuerint vel debent incausatum absoluere vel dā/
pnare hoc est swærie chil eller fra quia nullus po/
test alium silendo dampnare ad mortem vel ad
absolutionem et tamen anteq̄ nominati fuerint
debet iniuriam passus contra iniuriantem eodem
placito iuramentū suū exponere & nisi iurauerit
nō teneātur noiati discernere.

Om falsa Capil'm lxiij.

Ed. falsa oc formortbrād oc om mā wīdes at
hā et stigman sculle mē wāries m̄z h̄aretz neff
nd thz er at tre men aff hwer fierthing thē i thz h̄a/
ret ere thm̄ scal ombolmā eller en wuildough man
ther icke a selff i the dele oc ep a byrd hwerthē wet

hinther saagh gissuer oc ep wedh hin ther for sa-
agh er Then tho for saagh er han maa i then
logh wretthe sine openbarlighe wuener so so fœr
er sauth forthi ath enghen man scal nō des thil at
warie sig meth sine wuener The oc ther neffde
worde the sculle anthen swarie hin ther for saagh
er til eller fra forti at men mwe enghn man dōme
thpendes enghn mā kan oc fāghe haretz neffn aff
annē othn at hā swarer hannū gerning i hand aff
fin hals eller aff sin pl mark.

¶ Si imputatū inimicos concor auct si dicatur **¶** De testibus
de hoc sup̄ primo li c i absoluerē concor l p̄ces **¶** De sentētis
et inter locutionibus omniū indicum silendo quia i criminali-
bus probationes debent esse aptissime per l sciant **¶** De pro-
bationib⁹ et sup̄ li ij c vij si discordā in glo et li ij c xv in glo alī
qui textus habet thōie i. testari. nullus post aliū convincet
fm̄ istas leges per testes ad dampnationē vite vl̄ xl marcar
Si imputatū Nota hic de ultimo § huius capituli quasi in fi-
li et tamē anteq̄ et sic simile sup̄ li ij c xl neffnigi § ultimo
in textu et in glo Nota cōquerens causas aliquas si pmul-
gaucrit sup̄ quib⁹ denominati qui dicunt stockneffend fecer-
it de nominari et postea omnino non fuerit causam p̄ secu-
tus tunc soluat bondoni tres marcas et regi sex tamen aūq̄
nominati fuerint debet iniuriā passus cōtra iniuriāte eodē
placito iuramentū suū exponere et nisi iurauerit nō teneant
discernere stockneffend et tertio placito dñt per duos fillingh
moneri ad discernendū Thord § ix vel vij Nota de duob⁹ fil-
lingh textus legis nō loquit⁹ et iō defectus ille corrigat⁹ p̄ thord
§ vij et § xxij sine quibus duob⁹ fillingh nullus iniuriā pass⁹
pro gressū fm̄ legē habere poterit p̄ veridicos sine neffningos
ut etiā sup̄ li ij in pre declarat⁹ c xl neffnigi in glo Itēz Nota
q̄ prosecutio omniū causarū sup̄ quibus teneat stockneffend
discernere debet fieri per tria placita thord § p̄ Si imputa
Nota text⁹ nō loquit⁹ de stockneffend et etiā si nō fuerint p̄ in

placito & ideo defect? iste corrigitur p correctioz thord **S**ixte
 Nota in § ultimo istius capituli scilicet tamē anteq nomia
 ti fuerint ecc. & simile ius est de neffuings i causa rapine ut
 sup l ij c xl neffuings § iij et vlti & xli qui iurauerit si impu
 tarū Nota ista sunt crimina excepta actionis vel crimina ex
 cepra scilicet crimē per iurij falsi testimonij incestus sortilegij
 crimē falsi raptoris vgis et monialis furti lese maiestatis pcr
 contra naturā simonie sacrilegij intrusionis homicidij heres
 predictōis pūe et alia similia pcrā vel crimina que post per
 actā pūiam ipso iure iterogant infamiam sed io iij q iij § po
 ro et per ber dicit reuū c nisi cum pūde § ppter conscien
 tiam v duntaxat et ibi melius per hosti et de actu c iij per
 manconella super b quia lauens per ber et infra sc de cetero
 scz de testibus dicit i per hea. et c qm idem et i per heu. et
 vtrum infamia talium criminū ab rogatur per purgationez
 patet sup li ij c xviij qui scrutinium in glo et hic

Nota similiter secundum hosti de purga ca c extuarum q si
 infamia post purgationez non cessat sed magis vehementi
 inualecit tunc non abrogatur sed de iure potius iterato pur
 gabitur ut in c ceterum et c preterea de testi cogend et c pa
 storalis de excep et c li qui matrimonij accusare pūe et ratio
 est qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogato
 rijs actionib? de etate § ex causa & noua res nouum consiliū
 et remediū exigit ff de ventre inspiciendo li i in principio &
 si noua causa allegetur puta quia fideiussor mortuus sit ite
 rum erit equū pūe cautionem ff ut in possessionē legator
 l plane et nouis morbis noua consuevit antidota preparari
 extra de iura calump c ceterū et l b c ut cōstituet hec ber de ex
 cep c pastoralis in v de nouo.

Chwillhys falsa et Caplm lxx.

Si quis posuerit incudez et stabel et percusserit
 denarios sine voluntate et mandato et cōbul
 serit falsum argentū et emit et vendit aliquas res
 cum denarijs quos scit esse falsos vl cum falso ar
 gento hoc totum vocatur falsa Item nota q qui

fecerit falsum man? eius erit in ptate regis et qui
habuerit ex eo falsū teneat habere recōpēlatōz dāp
ni qđ dē skade giald S3 si aliquis decept? fuerit z
recepit ab aliquo ignorāter falsū argentū vel fal
sos denarios et portauerit eos ad monetariū vel
aurifabrū qui scit discernere z noluerit cū eis emē
anqz sciat utrū sit falsū vl nō tal? non teneat vocari
falsari? s3 agat in illū q̄ dedit ei falsū z ille q̄ soluat
ei dāpnū suū vl defēdat se lege et falsum tñ rema
neat sub testimonio bonorū ubi fuit inuentū z nū
qz emat pro eo de cetero nec exponat venale s3 vl
d3 abūci vel cōminui l'in mare deūcīta qđ null? in
ueniat illud de cetero.

Ehwilkh3 falsk er Caplin lro.

Falsk er thet om mā setther steth eller stabel oc
laer pēninge vthen komghūs orloff eller hās
both oc brenner falsk sølff Ehwilkhñ mā ther falsk
gōr eller met falsk wordher swinnen eller for falsk
word feld met loghñ tha a komghñ hās hand oc
han ther falsk seck haffue aff hannū sin skade gi
aldh En wordher mā nogher swegen oc fāgher
falsk sølff eller penninghe oc ber then til mynther
eller gulmedh eller annen man ther skøn kan a at
skade oc wil ep kōbe m3 fōr en hā haffuer pōm3
om thet er falske eller ep tha et han ep skuldough at
hede falsker En om han wed sin kōbe mā tha gif
ue hannum saagh oc haffue aff hannum anthen
skade gialdh eller logh oc falsketh bidhe meth wi
thnes bprdh ther som thet wordher hūth.

Thz falka ther so wordhē fūnnz scal ep mere ut
ghiffues men scal anthen brennes eller i spndher
huggheſ eller i haſt haſtes ſo at enghen mā thz
nyde maa.

Siquis poſuerit Vide li C de falſa moneta ubi pene ponū
tur ſed ſi deceptusq; ignorantia eum excuſat per dētām li i
ibi ubi dñs ignorauit Nota q; iſtud capit ſiquis poſuerit incu
de extractū ē de legib; impialib; C de falſis miniſtris & C de fal
ſa moneta cauſa adiecta.

Om morobrand Caplm lxi.

Hoc vocatur morobrand qñ aliquis ſub nocte
ſilentio vel alio mō clanculo ignez ſuppoſuerit
domui alicuius et ſi deprehenſus fuerit adiudica
bitur morti et dampna illata reſartōnant de bonis
eius et inſuper xl marce ſoluant bondoni ſed ſi cō
uictus fuerit legaliter pro illa cauſa ſoluat damp
num et fugiat de terra donec rex fecerit ſecū gra
ciam ſuā.

Om morobrand Caplm lxi.

Athz er morobrand om mā anthen om nathe ti
de eller i lōn ſar til oc ſetther iſdō i manz hws
wordher hā taghen wed ſodane gerningher tha
haſſue han fargiorth ſin hals oc ſkadhen gialdes
effther aff hās gootz oc xl mark bondhū En wor
dher hā ſeldō at loghū ta gialde effther the ſkadē
oc rymme ſelff landhz e til komghū gōret anē na
de medh hannū.

Hoc vocat Pro iſto c & ſequenti facit C qñ lite ſue i vindi li i
ij & c int de imūitate eccle Nota iſdō c hoc vocat morobrand
& extractū ē de legib; impialib; ſez ff nouis li ix ti ix ſez de iu
cedio rapina nanſfragio e ſile ſeqns titul; ſez de ſtigma.

COm Stigman Caplin lxxij.

Ille vocatur Stigman qui vel iacens in filua vel
ombraculo qđ dicitur saiml vel in cāpo vel iuxta
viā et spoliauerit equitatē vel plaustrantē vñ pe
destrem et fugerit cū rebus illis ad latibula sua et
zelauerit et si deprehensus fuerit in ecclā illo adiu
dicabitur morti et portio sua soluaturs regi Sed si
cōuictus fuerit per legē resarciat dāpnū de bonis
suis qđ intulit et xl marcas soluet bondoni ⁊ caput
eius erit in potestate regis qđ quilibet tenetur co
borare pacē.

COm Stigman Caplin lxxij.

Stigman er then ther anthn liggher i skow el
ler i saiml eller a hede eller a farne wā ie oc rō
wer anthen ridende eller agende eller gāghende
oc sōgher in thz fiellther oc lōn wordher han ta
ghen wedh the gerningher tha haffue forgiordh
fin hals oc fin howz lod med kōmghen En faller
han atloghen gialde effther skadhen alf sūth eghz
gootz oc xl mark bōde oc hā wā re self i kōmghā
wold forti at fred skal hwer mā sprcke.

Ille vocat Stigmā De isto clip c. primo et in usu feu. c. de
pāce reuenda § publi.

COm hedhe brenne Caplin lxxij.

Siquis supposuerit ignē in campo et incende
rit alteri? vñthefangh sicut ē nūtricas vel gle
bas qđ dicunt torff vñ si ignis accensus currento ex
cendat ad filuā et eaz deuastauerit tunc soluat ille
dāpnū qui ignem portauit in campū licet nichil
pposuit cōburere nisi qđ suū erat speciale vñ omni

¶

Libez

bus esset sine dāpno Itē si ignis ille extēdat in oīl
lā domū alicuius tūc idē est iudiciū Sz si pastor vī
marcenarius aliquis qui nō est in cōmunitate cū
bōdone ignē in cāpū portauerit z inde tūc euene-
rit aliqđ periculū non tenet bono resactire damp-
nū illud sed si hoc fuerit iputatū sibi defendat se p
neffn i kpn qđ nec rogauit illō fieri nec pcepit Ta-
mē cauci? est qđ nullus supponat campo ignēz nisi
ex volūtate omniū vicinōz qui dicunt granne vel
cōpōsselloz ut ita deltruant terrā que vocat mose
vel cāpū et personaliter aderāt et diligēter caueāt
ne ignis ita incessus inuadat alterius mark z dā-
pnū aliqđ irrogat Et si accens? fuerit ignis in cam-
po vni? vīlle qđ dicitur by mark tūc possellores il-
lius by mark vbi ignis accensus primo fuit si dāp-
nū fecerit vel soluāt dampnū vel exponāt illū qui
primo ignē accendit.

Om hede brenne Caplin lxviij.

Etther mā ild i hede oc brēner māz prthesāgh
Op so som er anthū liwng eller tōrkf eller om
hā lōber i skom oc brenner oc spīller skom tha gīal
de hā skade effther thē vtbaat ildhū tho at hā ac-
thz ickē at brēne vthū sūth eghz ellē thz ther skade
lōs more lōber oc thū ildh i hws ellē i by ta er thz
slicth sāmē En bar byrde eller āneth hion ther ep-
er i bōdhūs felligh wt ild vthū hās with oc vthen
hās orloff oc kōmer ther nogher mode aff tha er
bōdhū i skploug atgialde thz Wil tho nogher mā
wīde hānū thz tha giffue for neffn i kpn at hā thz

ep bath eller ep bōððh Tho er thz warleer at engē
mā setther iloh i hede vthn at alle eier worde sam
sette om atbrenne anthn mose eller hede oc gāge
selfue met oc wocthe at ep kāmēr ilo i annē māz
mark thm til skade en om ilo settes i hede a en by
mark oc gōre skade a ānet by mark the eier thē a
thn by mark bō thē ilo settes fōrst i gialde āthn eff
ther skade eller legghe wt thn ther ilo sette i fōrst.

¶ Siquis posuerit Vide l. siquis fumo S qd dicitur ff ad legem
aquileā Nota isto caplm Siquis posuerit ignē v̄ extractū est
de legibus impialib? scz ff nouis ci de popularib? actōnibus.
Nota resquahedhe Mirica mosa l. dādo dī q̄ ē idē q̄ genesta
Sigs imputatū Nota in isto c ē defect? q̄ rrr? iste nō loquit̄
de kerbynne skogh flar et sile nō loquit̄ vtz dep̄henā in delie
to hui? capli captiuari debeāt et excoꝛiariet iste defect? cor.
in cor Thorō S xliij.

¶ Om nogher wider annē at han haffuer
forgioꝛth hannū Caplm lxiij.

¶ Si aliquis imputauerit alicui q̄ eū destruxerat
cū sortilegio z incausat? cōfessus nō fuerit q̄z
uis agens cōiecturando sibi imputauerit tunc alē
defendet se sum nominatis in prochia pro aduer
sario et similiter pro epō.

¶ Om nogher vider annē at han haffuer
forgioꝛth hannū Caplm lxiij.

¶ Om man vider annen mā at han haffuer for
gioꝛt hannū meth troldom oc gāgher hin ep
wedh ther setthz wordher oc getther hin hāmū a
hand ther setther ta warie hin sig m̄z neffn i kir
ke soghen ther saghn giffuer bode for hin ther see
ther oc so for biscop.

Siquis imputauerit Nota cū isto c concordet lex imperialis
 Et de maleficis et anathematicis l nemo Item pena sortis
 legorū multiplex est sunt em infames et nō dnt recipi ad euch
 aristiā xxi q v per totū et si se nō correperint dnt vberibus ca
 stigari et incarcerari xxi q v c cōtra vdolozū fm leges capis
 te puniant Et de maleficis et mathematicis l nemo.

Finis Tercij libri.

Registrum Tercij libri

Om lethingh Capri

O m leie dæng eller trel kāmmer i lething c ij

O m hesteleie oc brynie c iij

O m vaben c iij

Ho skib skal til rede c v

O m annē mā keller vðgerth c vi

O m kōmghūs mā oc biscops c viij

Ho mā ma taghe c viij

At mā ma skippē ep minskæ c ix

O m lerdē mēz iordh c x

O m landeboos vðgerth c xi

At hwar mōghz iord lethingh gōres aff c xij

At hwar mōghz felle lande bo skal vðgiðre c xij

O m mā booz a sin eghn iord oc tagher annēs fel

legth til figh c xij

Ho herre mē mme felle iord oc gōre ep lething

aff c x

O m mā haffuer iord i flere skiben c xvi

Man mā ep hōbe annē māz skiben op c xviij
 At mē mwe ep skippen minke c xviij
 At mā mo ep trithings hafue sāmelligge c xix
 Hwa spres haffne scal erffue c xx
 Om bothe maal c xxi
 Hwore xl mark fplgher annē booth c xxij
 Dæber mā annē a bōth bōdher c xxij
 Hwore bōdes for walcoff c xxij
 Hwore bōdes for affhogh aff leuē mā c xxv
 Om lesth c xxvi
 om saar booth c xxvii
 om mā ladher lūth māhelleth c xxvii
 om saar i antleth c xxix
 Hwore bōdes for saar c xxx
 Om saar liwles oc fplges ep c xxxi
 Nota quō aliquis priuatur p affhogh pace sua li
 ij c xxi
 Om bordagh c xxxij
 om mā for saar aff annē māz f. c xxxij
 om mā huggher annē māz hest vndher hannū el
 ler hans kledher c xxxij
 om mā leer annē fine vaben c xxxv
 om mā fangher saar aff annē māz vaben c xxxvi
 om scal vele herrewerck wedh thū ther inteckt f
 tagher wth aff māz gard li ij c l s ij z iij
 Om mā fangher saar i horefengh c xxxvii
 Om bper c xxxviii
 om en māz bper fplgher aa annē māz bper c xxxix
 om mā hitther bper c xl
 om mā tagher annē māz bper miz wold ellē steler
 C ij

c xli

Om lade stander i en skiben oc saalhws i annen
li iij c xviij

om coltebootz eedh c xliij

Iwore mōghz husbōde eller husfrue mwe skōdes
i niellom c xliij

Iwrat kone mo skōde c xliij

Iwore mōghz kone chet seiff haffuer husbōde mo
giffue til siele giffte c xli

Iwilke sandmā skilie sculle om siele giffte c xli

Om agher fred c xliij

om mā far m3 hior i ennē māz agher eller engh c
xliij

Iu sket flooder oc wraath oc hior c xliij

Om inteckt fa c l

om mā tōrer i annē māz agher c li

om mā draber annē māz fa i sūth korn c liij

om gardnithing c liij

om mā ridher annē māz hest c liij

Nota si equ? mortu? vel macillētus z c li iij c liij S

liij Sz si cōcess? fuerit equ? z cibidē c liij

om flood hors c lo

Iwore mā scal medh løsa c lo

Om gertzel c loij

om agher gord c loij

Iwore lenge gerde stande c liij

om abel gardh c li

om wraagh c li

Iwillk3z wraagh er c liij

Om skibbroth c liij

145
Om falsk c lxiij
Hwilkh; falsk er c lxx
Om mordbrand c lxxi
Om stigman c lxxij

Om hede brenne c lxxij
Om troldom c lxxix

Concordancie Tercij libri.

Om lethingh primis xxi c fere oc om udgerdh oc vaben iij
li.

Om fred oc xl mact li iij c xxij et duobus sequentib;

Om manhelleth li iij c xxvij

Om bper li iij c xxxvij & tribus primis skode li iij c xlv & vij
Hwat huffene oc boren hion ma affhende li iij c xliij & primo
et i c xxx & ultimo

Om agher feed li iij c l et sex proximis

Om inreckt fa li iij c liij et sex sequentibus

Om tovrer li iij c li

Om laan li iij c liij et li ij c xliij et xvi

Om hegnet li iij c lix et tribus primis

Om skibbroth li iij c lxiij & ij sequentibus

Om falsk oc mordbrand oc stigman li iij c lxxij ad fine tercij li
fere per totum

Om wragh oc hwat komghn aa li iij c lxi et lxx

Om lerde men felle oc dlosthers li iij c lx et ij sequentib;

Om arach li iij c xxiij

Om hesth li iij c liij et li ij c xxxiiij

Om hede brende in fine tercij libri

Itē vithær nagher mā pa thingt eller er i logh
eller er i things vithne ther lagsøgt er eller er i for
budh eller er i banne withnē han fōrft tha are the
alle feldē ther hannū withner effcher withner hā
fōrft tha feller han ep othen figh selff

Kyns neffn

For thūtte lage ſcal mā waries mʒ kyns neffn ky
ns neffn er ry mē indhū tredie māz bprō fōrft om
ther er thwilhwat helahē modhē dōdō fōr en bar
net eller om barnet er ſo criſtnet at thet mo erffue
thʒ ſcal mā wīde mʒ neffn i kyn

Itē mē ſcal vtlegge mʒ kyns neffn thʒ hā ſeck mʒ
hans huſfrue effcher hennes fadhers oc modhers
dōdō om han mere wil erffue

Itē bōrn ſculle withne mʒ kyns neffn hwar mōghʒ
there ſtipſad ind fōrde oc ſo mōghʒ tagher hā wt
Itē iord ſcal waries mʒ kyns neffn om bōdū haſſ
uer iord i wāre thē kirkē kaller fūth wāre

Itē fōr mādrab om han ſier nep

Itē om iord er merckt meth ſteen eller ſtabel til en
by oc annē by wil haſſue hēne bort mʒ markelſkel
thʒ ſcal waries mʒ kyns eed fōr en ſādmē wārie

Itē om to tretes wēd hwat atelbōde ſcal vtgiſſue
tha thū ther fōrft ſectes giſſue wt ellē legge en an
nē wt mʒ kyns eed ther nermē er **I**tē om herre
werk om hin fāgher ep fulle ſex mēz withne ther
a dēle **I**tē om nagher fangher ander noghʒ at gi
me eller til panth oc han miſtther thʒ mʒ fūth eghʒ
oc hin wil ep lade figh nōwē thē meth tha wārie
figh mʒ kyns eedh.

Item om nogher rømer dødd man oc seier nap
 Itē om saar thz liwse oc splges ep mʒ sandmē
 Itē om bern gāge aff saar oc hannū wādes flere
 en han kennes

Itē for steens hugh been hugh keps hugh nawe
 hugh haar drag iord skaw treibord

For hwet thūste bōdes anthen sex mark booth el
 ler giffue neftn i kpn

Itē om mā hugghe annē māz klādhe mʒ vaben

Itē om mā leet annē sine vabē mʒ willie oc gōres
 ther skade mʒ tha warie figh hīn ther vaben otle
 dhe mʒ kpn̄s eed eller bōde iij. n.

Itē for sielegifte om hulfue haffuē barn wed bā
 dhū Itē om mā hiorder annēs kornop mʒ velde

Itē om mā setther ildh i hede oc seier nep

Itē om hulfredh oc gardfredh wordher thet ep
 kerth indhen sex vgher effther thz er giord warie
 figh mʒ kpn̄s eed Itē om mā hufet fredlōs man
 giffue kpn̄s eed eller xij mark

Itē hwo som ufprmer nogher mā i hans hws el
 ler gard eller kikke oc wordher thet otwet formōs

dhū ha thm hufet giffue xij mark eller kpn̄s eedh

For thūste sage skal mā wāries mʒ frendher eedh

fōrst om sōn tagher kone oc fōrer ind til sadhē oc

modher oc lād i selleghe oc han dōp borth hwat

heldher the haffue bōm eller ep tha leggher olde

sadher woth hwat hā wil mʒ frendher eedh

Itē om stib spskā lailie om aff tha legge bode wot

mʒ frendher eed.

Om en mā hitther gulo eller sølff effthē sin plog
eller i hōie eller andherlānde oc seier nep

¶ Itē om eeth spēke sier at thz haffuē sanghz mpy
dre til acff en the andre tha mā hā alle kalle ighen
oc hwer tage sin lodh m3 scendher eedh

¶ Itē om mā settes for engh ther fa haffuē eedhz
m3 wold tha wārie sig met scendher eedh

For thūste sage scal mā wāries met horetzneffn
fōst for stigmā falske mordbrand

¶ Itē om noghē slaer annē m3 raadhz raad i hās
hws eller i kirke eller i thz hws som hānū er lont

¶ Itē om man herbetgæret thn som so fredhløs er
wordhen

¶ Itē for hulfredh oc gardfredh

Her stāde alle xl mark sage som i logboghū stān
dhē fōst om thn mā kōmer bord thē sūth lūff scal
mitte bōde xl mark bondhen oc so kōmghen

¶ Itē om ombolmā wil ep henghe bōdhens thpff
tha bōde han xl mark kōmghen oc xl mark thpff
uens scendher

¶ Itē om man bindher thpff eller annē mā oc fōer
bort tha bōde hā hānū xl mark oc so kōmghen.

¶ Itē om samlet i lething pā thigi wāie i sūt hws
i thz hareth kōmghen er i kirki eller i gard i kōbig
m3 knūff mā ther holdher a sin plog eller liggher
pā laghe oc wedhē annē araad for hwer thūste sa
ghe bōde xl mark ower rette boot oc so kōmghn
hmat heldher man drabes eller sacres i thūste for
neffnde stædher

Itē om mā rōwer dōðō man som kalles valrofe
bōdes fore xl mark

Itē om mā hiorðher annēs korn op meth wola
mz rj spcker hiorðh stodh eller wraðh thet er xl
mark mz mpne en rj spcker thz er tre mark

Itē tagher mā fæ i annē hws thz intaghñ er thz
er herrewerck xl mark bondhen oc so kōmghen

Itē for fellske mōrðbrāð skigmā bōdes omer ret
the bōðher xl mark bōðhen oc hās hals i kōmghes
ware

Itē for husfred oc gardfred bōdes xl mark bode
bondhen oc so kōmghen

Itē hwo som faller for kpnē eed bōde ellē sagher
hānū wīdes oc xl mark bōðhñ oc so kōmghñ haff
uer han ep atgialde meth oc ful borghñ atsette tha
gangher han i kōmghens iern meth retthe.

¶ Explicit Tabula libri tercij.

Constitutio Waldemari regis p Thordone le
 giferū articuli z correctōes legi quas ille
 thorddeghū Wacie legifer cōpos
 suit ex cōsensu meliorū regni in
 plamēto danorū i nphurg
 rex Waldemarus
 cōfirmavit

Daimo quicunq; aquam deduxerit extra antiquū
 cursum reperit illud infra xv dies et omnibus pos/
 sessoribus soluat tres marcas et regi Si vero ali/
 quis possessionem alicuius q; b; molledam v; si s;ae/
 dam destruxerit reddet eū in dāpnū cū iure xl marcar et tū
 soluat regi p hys causis debz se defendere § iij Ista duo servi/
 unt ad c vlti primi Item bñ liciat q; clericus laico iuramen/
 to cognatorū causam rapine cōmittat psequendā similiter et
 causam herrewerck Istud ad c viij li ij et xxix c et lviij c ibidē
 in eadē Itē non debet aliquis ad placitū generale veridicos ci/
 tare nisi executor cause vel aliquis ali? ex parte sua ad hoc i/
 placito cōstitutus vel aliquis qui veredicozū hesteleie exsolue/
 re sufficit cū emenda si cōvincatur quia suū hesteleie nō tpo/
 suit legitimo tpe § iij Ista seruit ad c xxv c ij li I Item de/
 wetherwist booth qui morti alicuius interfuerit soluat heredi/
 bus interfecti sex marcas et regi tres marcas § iij Istud b;
 uit ad c viij li et ad c xxv iij libri Itē si aliquis aduocato fu/
 rem suū tradiderit in placito aduocatus ipsum contra iudi/
 ciū placitantiū liberū dimiserit soluat bondoni xl marcas et
 regi tū § v Istud seruit ad c xij li ij Item si cōtentio fiat de
 piscatura tunc quilibet licentiā piscandi habeat sicut h; terrā
 rebdraghū in suo mark Item filia semel diuisa nunq; potest
 sine solari diuidi licet campus diuidatur § vi Istud seruit ad
 c xlix primi li i iij sequētib; Item conuerēs causas aliq;
 promulgauerit super quib; denominati qui dicuntur stocke/
 nessu teneat discernere et illos stocke nessu fecerit nomina/
 ri et postea omniū nō fuerit causam psecutus tunc soluat
 bondoni tres marcas et regi sex tū anteq; nominati fuerint
 debet iniuriā passus cōtra iniuriatē eodem placito iurame/
 tum suū exponere et nisi iurauerit nō teneat discernere sto/
 cke nessu i in tercio placito dūt per duos fyllingh moueri ad
 stocke nessu § viij Vide c xij secūdi li Item psecutio omniū
 causarum super quibus teneat stocke nessu discernere debet
 fieri per tria placita Item clericus ordines hñs et coronam
 si vulnerauerit vel occiderit laicū v; conuerso super hoc nō
 debent veridici discernere § viij Ad c vi li ij infra mi Item si

D

aliquis pace princeps p stocke neffu et ipsi conincant et conset
paci restituit et iniuria passus tenetur medietate cu rege p
cipere de iure qd stockeneffu p soluerit pro iuramento suo § x
Qui conictus e lxviij secundi li Itē p quacūq; causa aliquis im
petit qd ad illā causam cōsiliū dederit vel mādauerit pro qua
causa aliquis priuari pōt pace si iuramento cognatorū qd dicit
neffu i hū se nō defenderit soluat bondonū xl marcas et regi
tantū si at impetit qd cōsiliū vel mandatū dederit qd aliquis
vulneratus fuerit si cognati ipm nō defenderint soluat bondo
nū xij marcas Si autē accusat qd ppter cōsiliū eius vel mādā
tū fracta sunt brachia vel tibie et cognati eū nō defenderint
tunc soluat bondonū xl marcas et regi tantū pro hys causis
dz accusat citari ad placitū tempestine § x Si occit viij li
ij et cxxij terci li si quis ~~habet~~ occit Itē si aliquis eps vlcus offi
cialis leges firmanerit et eas soluere sit ipse excusatus et le
ges dare causaz debeant In qlibet villa forensi sint veridici et
neffu ingi quilibet illorū p suo boostoch soluat sex marcas §
xiij d c v si probatū li ij Itē in quocūq; hareth vel villa foren
facta fuerit rapina in placito illius hareth dnt neffu ingi illi
hareth discernit et qui accusatur pro causa rapine debet i pla
cito sui hareth tempestine citari ad illū placitū quo neffu in
gi dnt discernere et si ille nō habet brofiel tunc debet citari in
placito generali § xij d c lvi si vie vlc mlt li ij Itē si aliquis
succiderit filiam alicuius et succisam detulerit tunc possit i
inriā passus pro illo sequi causam herrewerck vlc rapine si ve
ro filiam succisam iacere permittit tunc prosequat causam
herrewerck tū debet filia succisa valere tres marcas denario
rum et succisor debet possessore in dampnē reddere et sibi emē
dare xl marcas et regi tantū veridici dnt suo iuramento pseri
bere dampni sui quantitatē Si filia minus valuerit qz tres
marcas tunc defendet se iuramento cognatorū vlc soluat tres
marcas § xij d c lxxij si quis intrauerit li ij Item frater p
fratē nauigij officij hereditare dz si ē heres suis in alijs bo
nis et nō aliter § xiiij d c xx filius li ij Itē sciendū ē qd trun
ne stothermaal intelligitur spaciū triū annorū § xv d c vlti
li primo Item si aliquis clericum leserit et conictus fuerit sol

*Opus
Hugonis*

uat regi ius suū pro blodwīde licet ep̄o soluat ius suū clerici
 aut si laici leserit satisfaciāt ep̄o et nō regi § xvi 2d c xij si
 quis aliū occidit li ij Item iniusto iudicio si causa de qua iu-
 dicatur summā trium marcarū continet et nō ultra exactor
 emendat bondoni tres marcas p iniusto iudicio et regi tan-
 tū si vero causa transcendit summā triū marcarū soluat bon-
 doni sex marcas et regi tū § xvij 2d c in quolibet hæreth li ij
 Itē si pace priuat? pōt testimonio ep̄i et aliorū fidedignorū ve-
 ridicos cōvincere debet pace sua restituī § xvij 2d c si discor-
 daverit li ij Itē pōt aliquis pace priuari testimonio eorūndē
licet veridici iurauerint q pacem habeat et emēdat et illud co-
nendū est i omnibus causis pro quibus aliquis cōvincitur v-
defenditur per placiti veridicos neffuīngos et deuominatos
 § xix Itē si aliquis pro quacūq; causa testimoniuū habet et
 aduersarius suus sile habet illud cōtra omniū tenēdo est pro fir-
 mo in quo ep̄s et octo meliores illius hæret testimonio suo cō-
 senserūt § xx 2d c xxxvii hoc ē testimoniuū li i et ad c vij si dis-
 cordauerint li ij Item si aliquis ppiā uxore occiderit vel occi-
 di mādauerit et econuerso et ille negauerit tunc nominati
 sunt xij de illo hæreth quoscūq; plures illorū conuicerint p fac-
 to vel consilio vel mandato sunt pace priuati et nunq; caste-
 eorū iuramentū et quilibet contra iurantū soluat bondoni
 tres marcas et regi tū § xxi 2d c vij si occisus li ij Item non
 dūt veridici discernere ad monitionē illorū fullingh qui ep̄os
 ad discernendū inuocant sine consensu executoris cause et ta-
 linn fullingh quilibet soluat bondoni tres marcas et regi tā-
 tum § xxij 2d c vi infra minus et c li e li scilicet c. neffuīngi et
 ad c lxiiij si imputatū li ij Iuramentū veridicorū et neffuīngo-
 rum ⁊ deuominatorū sit stabile si infra sex septimās nō ipe-
 tit sup suo iuramēto § xxij 2d c in qlibz hæreth li ij Itē q rex
 extra puīciā suā nullū citet ⁊ aduocat? regis ipm infra puī-
 ciā ex pte regis imperat ⁊ cōuincat § xxiiij 2d c xxxij quicūq;
 semel libro primo Item si aliquis redditur uimis decrepit?
 v ex toto insensatus tunc habeant heredes ipm cum omnib;
 bonis suis § xxv Item quicūq; in villis forensibus interfec-
 tus fuerit vel alia morte subitanea moriatur tunc bona sua

AB

Summā
 sed nō p-
 mīngos
 ad c. vi
 fides, q
 ar. f. m.
 f. d. l. p.
 q. d. p.
 q. d. p.

ratione aruekōb nō arastantur nisi illa que tunc inuenta fu-
erunt in villa forensi qua morietur Item si aliquis cōtra ali-
quē docuerit legaliter q̄ terras venditas venales i placito nō
exhibuit tunc consideranda a deterioratio illius mouet iuxta bo-
nitatem mouete regis Woldemari et iuxta illaz bonitatē ema-
tur qualibet marca auri § xxiij. Ad c. viij. si occisus li. ij. sed de
arrestatione ad c. ri. Vbi cūq; li. ij. Item si occisor dixerit se in les-
to adulterij aliquem occidisse, habens ad hoc duos testes tūc
veridici dñt super mortem interfecti discernere distinguēdo
utrū interfectus fuit in lecto adulterij et si erat interfectus cog-
natis interfecti pro morti eius nichil emendetur § xxvij. Ad c.
xxvij. si quis vulnera li. ij. Item si aliquis aliquē p suo seruicio
recepit qui pro aliqua causa legitime cōuictus est si iniuriā
passus ad aduocatus illum in placito incausauerit qui euz
tenet cū iuramento cōfessus suorum se defendat vel expo-
nat illū statim ut satisfaciatur pro eo § xxvij. Ad c. lxx. nullus de-
bet legaliter conuictus li. ij. Item violentia que dicitur woldfer
est talis si aliquis aliquē violenter tulerit alicubi cōtra volū-
tatem et est potens super eū tanq̄ super captum § xxix. Ad
c. xvij. si mulier libro ij. et ad c. c. li. ij. Item mulieres p furto nō
dñt suspendi sed hūari debeant et si inueniūt q̄ sunt ipenguas
te tūc abscedunt sibi ambe aures § xxx. Ad c. xci. si quis cap-
tiuaerit li. ij. Item habeat vir plenā potestatem in testamen-
to suo quicūq; voluerit exceptis heredibus terras et alias
possessions male acq̄sitas resignandi et postea pro anima
sua legare medietatem porcionis sue tam in bonis immobili-
bus q̄ in bonis mobilibus et si contentio fuerit discernant su-
per hoc veridici § xxxi. Ad c. xliij. mulier li. ij. Item si aliquis
de aliquo ius qd̄ naam dicitur receperit contra leges que in
libro legali continentur tūc habeāt licenciam causam herre-
werck vel rapine prosequendi contra illū ita tamē q̄ alijs p
quibus conuictus erat primo satisfaciatur § xxxij. Ad c. lxx. si ille q̄
alium conuicerit li. ij. Item si veridici neffungi vel denomina-
ti ex parte alicuius decreuerint aliquem conuincendo et nō cō-
fiteatur eis q̄ ille cōuictus erat in alijs partibus propter hoc
nō debeat puniri in penā si vero p̄ sufficiens testimoniū doc/

Tum fuerit q̄ conuictus erat tunc nō disceruat si executor: fal-
 sum testimoniū esse docuerit soluant ip̄i pro falso testimonio
 ut supra dictū est et executor: causam suā ex nouē p̄mulget in
 primo placito subsequēti & p̄ falso testimonio sunt redargut̄
 § xxiiij 2d c viij si discord li ij Itē apte lre que dant dñt stabi-
 les esse nisi possessor: sigilli coguator: iuramento qd dicit h̄ns
 uestu se possit defendere q̄ lre tales nunq̄ ex cōsensu suo da-
 te erant § xxiiij Item si aliquis lras regis impetrauerit ille
 galiter soluat bōdoni p̄ prima littera unā marcā & regi tñ &
 unā p̄ scda et regi tñ p̄ tertia unā et regi tñ p̄ q̄ta littera
 bōdoni tres marcas et regi tñ § xxv 2d c iij in glo scz c p̄
 lras regis li ij Item nō pōt aliquis alicui terras illas ip̄igno-
 rare quas nō pōt secūdū leges scotando alienare § xxvi 2d c
 xxiiij quilibet pōt terrā p̄p̄iā li i Item arffbedher arff illud
 nō est seruādū i terris nec i bonis imobilib? q̄ post patrem et
 matrē auū et auā hereditario iure p̄cipiunt sed in hereditate
 bonorū mobiliū que a latere accidens contingit iure heredita-
 rio post aīuiculū vel in cōsimilibus vsq̄ ad quartā lineam §
 xxvii 2d c xvij Una hereditas li i Itē si aliquis i stocke nesciū
 conuictus fuerit postea ad discernendū nō dz nominari nec co-
 gi q̄ diu pōt ducere aliquē in illo h̄reth esse qui iuramento
 stockesciū nō fuerat conuictus § xxviii 2d c lxviij qui cōue-
 tus li ij Item de stocke nesciū si in placito xij nō inueniuntur
 tūc nominent qui in placito fuerūt et inde nominent absentes
 donec xij fuerint et tempestine dñt sup hoc certificari ne excu-
 satio absentie fiat sicut veridicor: § xxix 2d c lxiij si quis im-
 putatū li iij Item quicūq̄ dixerit q̄ terras suas venales ex-
 hibuit docet hoc p̄ testimoniū placiti et alter nō teneat idē q̄
 contra testimoniū placiti legi h? se nō defendet § xl 2d c xxiiij
 quilibet pōt terrā li primo Itē si aliquis p̄ aliquo fideiussorē
 qui vitā vel mēbra teneat amittere emendat delictū illius in
 pecuniā ut exprimūt leges et soluat bōdoni xl marcas & re-
 gi tñ si ille fugā dederit p̄ quo fuit fideiussor: § xli 2d c lxij si
 quis fideiussorē li ij Item hede brenne her brenne skowflar si
 possessor: unius capituli possessor: vicinos super talibus
 causis impetierint tunc qui impetuntur emendant illud de-

D li

dictum et si emendare non sufficit tunc possessoribus illos sine
 culpa ad placitum deferant et advocatus faciat eos perfectos ex
 coriari si vero fugam dederint ubicumque deprehensi fuerint p
 quocumque feratur sine culpa ad placitum § xliij. Ad c penult. Si
 supposuerit li iij. Item quicumque in villis forensibus que dicun
 tur axelsibingh lagena cervisie carius emere presumpserit
 q̄ pro x oris soluat iij marcas de qualibet dimidietatem reci
 piat advocatus et aliam dimidietatem recipiant ciues in villis
 at forensibus portum habentibus ematur p una merca § xliij.
 Item sepes que dicuntur rog wongs gerde debent sepiri ante
 festum beati martini Sepes at que dicuntur woorsede gerde dñt
 añ festum beate walburgis sepiri § xliij. Ad c lix seps que fit
 p filigine li iij. Item notum sit q̄ igildy est tantum quantum fur ab
 stulit bōdoni et thwigild ē in duplo tantum § xlv. Ad c xc si fur
 furatus li ij. Item tutor alienus qui eius p̄p̄inquo sit cogna
 tus non abstante si nō sit sufficiens in bonis immobilibus si
 ne alijs bonis nichilominus maneat tutor dūmodo pro ip̄o
 fecerat cautionē § xlv. Ad c xxx. Vitricus li i. Item delictum
 herrewerh sit illud si aliquis communem pontē vel stabella pla
 citi fregerit et illi qui pontē reperare cōsueverunt constitut
 ant executores huius cause si vero stabella placiti fracta fu
 erint constituatur executor ex parte cōmunitatis que illud pla
 citum visitare § xlv. Ad c xxx si quis intrauerit li ij.
Item scribenda sunt nomina eorum qui pace priuantur
 et placito quo pace priuantur debent dicta nomina omni
 anno ter vel quater q̄ minor cōgregatio populi affuerit pro
 mulgari et cunctis pateat q̄ pace sunt priuari § xlvij. Ad c
 xxij si quis pace priuat? li ij. Item nulla nona theclonia siue cō
 sensu danorum imponant. Item generale cōsiliū semel in
 anno vibergis celebretur § xlix. Ad c i q̄ expeditio li i. Item
 ut regis voldemari regis exceptis illis que in hys scriptis sūt
 correcte obseruent § i. Item leges erici regis bone memorie q̄
 handfeste dicuntur seruentur. Item iste correctiones que per re
 gem voldemari sunt confirmata tanq̄ leges inuolabiliter ob
 seruentur § li. Ad c xij si filius existens et c xix si pueri li i. Item
 tacita cōmunitas est si mortuo viro mulier cū pueris residet

et ipor p̄monio p cognatos in placito nō promulgato virū
 recepit legitimū tūc oēs sunt in tacita cōmunitate idē ē si mor
 tua mlt ē & vir vxorē recepit tūc sūt oēs i tacita p̄munitate &
 si vir pueros habet et bona materna non sunt in placito pro
 mulgata extunc ip̄e et ip̄a et pueri viri et pueri mulieris in
 uenta sunt in vna tacita cōmunitate bonorū mobilū § liij Item
 notandum qd in istis nouis legib⁹ omne iuramentū cognato
 rum sit iuramētum uestri i hyn et in eisdem legibus iuramen
 tum qd dicitur stocke uestri continet xij denominatos et quidqd
 plures illorum iurauerint hoc ita ratum sit qd ipsorum iura
 mentū nunq̄ possit in irritū reuocari sicut supra dictū est §
 liij Item quicūq; per multitudinē populi ad bona alicuius et
 ibi iniurias bondoni intulerit p modū qui dicitur stockingh tunc
 iniuriā passus executione sui nunq; careat antequam rex ad
 placitum generale puenierit et xij meliores tunc i placito ex
 istentes nominari fecerit et ad discernendū super hoc manda
 uerit et denominari debent eodem placito discernere super
 quantitatē dampni sui et quotquot iuramento ipsorum
 p̄uincti fuerint sint pace priuati et iniuriā passi ex bonis ip
 sorū reddentur in dampnes et eisdem bonis emendetur regi
 ius xl marcas propter violentiāque in regno regis inferē vin
 dicando se et regem iudicem contempnēdo § liij Item quicū
 q; fuerit executor homicidij habeat de quolibet saal tres mar
 cas pro executione et labore suo § lvi Ad c p Si rex dederit li ij
 Item nō potest aduocatus assumere sibi executionē causarū in
 illo vel forenfi villa ubi aduocatus ē nisi nullus executionē il
 lam voluerit acceptare § lvi Ad c p si rex dederit alij li ij Item
 si in placito aliquis fatetur se legitimā alterius vxorē carna
 liter cognouisse rapiatur et decolletur si aut per maritū vxorē
 accusatur in placito pro dicto facto si negat defendat se iura
 mento cognatorum qd dicitur uestri i hyn aut soluat xl mar
 ces et regi tantum § lviij Ad c xxxvij Siquis vulneratus fue
 rit in lecto li ij Item liceat quilibet siue omni scandalo hospi
 tibus expensas receptas non soluerit et domesticus contra
 dixerit tunc contra hospitem super expensas sic receptas cau
 sam rapine prosequatur si expense ad huc minus q̄ dimidiā

in arcam valuerint qui sic fecerit sit hono: coram omni popu-
lo et hospitanti indiscrete sit scandalum in regno uniuerso re-
ligiosis et sacerdotibus liceat talem causam prosequi per exe-
cutores constitutum § lviij. Ad c. xliij. Pro una cyroterea li. ij.
Differentia inter pax et treuga et fedus pugnantes et dicitur
a fedus da dum fuit enim olim consuetudo qd cum aliquis
vellet inire fedus quedam parta sacrificare tur in hunc mo-
dum maior ex ista pte et minor ex alia siue esset imperator
siue rex siue alius princeps tenebat pertam illam et ipsam
percutiebant et turpiter occidebant qd sic occidatur ille qui
a pace resilierit et inde dictum est fedus a pta feda id ē tur-
piter occisa cuius mors aptabatur ei qui a fide resiliz vel di-
citur fedus a fide vel dicitur ab hircio et edo f littera addita vl-
pocius posita ph que habetur pro nomine hircus et dicitur fe-
dus sic quia hircus esedusum perta immolabatur in fede-
re faciendo et secus preuenit pacem sed federis pertes sunt in-
ducte dicte q in dies ocia vel induciamenta Hec catholicon.

Nota pax a pactu: derivatur hec pax pacis quia posterior
pax accipitur et fedus primum inicitur et dicitur pax quasi p-
lium arcens et est etymologia Item treuga ge est scriptio re-
galis vel securitas Item fedus federis id est pactum vel per-
que fit inter dimicantes Item si quis delictum hufcedh in vil-
la forensi commiserit tunc fiat in placita illius ville executio
hufcedh per villanos ibidem habitantes consimili modo fi-
ent in rure § lix. Ad c. xxv. Siquis fregerit et xi. c. Vbiunq;
homo fuerit libro secundo Item firmandum est semper iura-
mentum plurimorum veridicorum nescingorum et denomi-
natorum donec improbatur ille autem cum quo pauciores iu-
raverint tenetur litteras inquisitoris recipere et non alter et
semper ille recipiat litteras inquisitoris qui se sentit indebi-
te pregrauari et non alter § lx. Ad c. lv.

Si quatuor unum et reliqui quatuor aliud et Ad c. xv. De
quolibet affhogh libro ij.
Acē qcuq; vinctā in aliquē itulerit ppr excessus cogri l. amia

ei sui discernantur q̄ v̄bi dictam intulit inuocenti § lxi. Ad e
 viij. Siquis occisus fuerit quinta feria ante nonam li ij. Item
 si veridica v̄l neffninga vocauerit terciis placito quo veridici
 vel neffningi discernere teneantur extunc veridici vel neffningi
 qui p̄mo p̄ instituant super causis prius p̄mulgatis nō
 primo placito postq̄ instituti fuerint discernant sed secundo
 placito vtantur aut̄ testibus qui dicuntur fullingh prius p̄
 iuramento ipsorū testificantibus vel testantibus et ex nouo
 nō dūt veridici p̄ eis de vocari ad placitū generale § lxiij. Ad
 c li quicūq; compoſſessor est li iij. Item seruetur idem si veridi
 ci vel neffningi vel denominati sub silentio transierunt ille/
 galiter de placito et tunc soluat quilibet illorū bondom et cō/
 querenti tres marcas qui sibi ius suū silendo abstulit illa vi/
 ce § lxiij. Ad c lxxi. neffningi dūt iurare li ij. Item seruetur idez
 si violenter impediti fuerint q̄ ad placitū venire nō pos/
 ſint ita tñ q̄ sex fidedignos de suo h̄reth iurēstimonio habe/
 ant q̄ erant violenter impediti § lxiij. Ad c viij. si discordaue/
 rint § liij. Item quicūq; aliū infra treugas occiderit vel vul/
 uerauerit sit ex ip̄o fctō pace priuatus et utrū infra treugas
 factum fuerit an non sup̄ hoc dūt veridici suo discernere iura/
 mento pro vulueribus tñ fctis de bonis leso satisficiat § lxx.
 Ad c xxiij. si quis primo recipit li ij. Item si homo regis hominē
 regis leserit emendet sibi ultra ius cōmune xl marcas et tñ re/
 gi nisi qui leſus fuerit insultum fecerit qd̄ dicit arath § lxxi.
 Ad c xxv. li ij. Nota homo regis. i. nobilis leſerit hominē regi/
 id est nobilē Item pro omnibus delictis p̄ quibus debent xl.
 marce emendari ultra ius cōmune si leſus dixerit aliquem se/
 leſiſſe et in ledendo sibi feciſſe insultum qd̄ dicit a arath dūt
 veridici distinguere iuramēto distinguendo tñ super v̄tā leſi/
 one iurauerit quis illorū q̄ alteri fecit insultū similiter dūt
 veridici distinguere suo iuramēto utrūq; vulnus factuz sit
 cū cultello an non § lxxij. Ad c xxij. si q̄s aliū occiderit libro iij.
 Item statuendū est q̄ quilibet pro quacūq; causa pacē secu/
 re veniēdi v̄l denominati discernere debeant pace habeat ⁊ si
 pace priuat⁹ fuerit de inde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
 quo voluerit securitatē habeat p̄ cōgnatis ⁊ cognati ip̄m

infra ipsas treugas p regem ex consensu intēhū svonenhū ac
ceptas vulneraverint vel occiderint sit ex ipso facto pace pri
vatus et utrū inter treugas istas factū fuerit an nō sup hoc
veridici suo distinguunt iuramēto nō obstante q̄ ille pace pri
vatus fuerit q̄ p̄ce danos acceptas & p regē cōfirmatas erat
interfectus vel vulneratus § lxxviii ¶ Ad cxxij li ij Item corrigē
dū est capitulū de homicidio ita vedelicz quicūq̄ pro morte
alicuius impetierit q̄ tunc veridici eundē et nō aliū pro dicta
morte cōvincunt vel defendunt si ille qui impetitur fatetur
se fecisse tunc veridici iuramento suo distinguāt utz debz pa
ce carere aut nō Si vero negaverit et veridici ipm defende
rint et postea testimonio ep̄i et aliorū fidedignoz in puincia
doctū fuerit q̄ reū defenderunt extunc si ille pace priuatus
quia homicida erat et negavit se fecisse & pace merito priua
bitur quia erat crudelis scilicet qui dicit morderh quia factū
suū negavit Si vero veridici illū qui impetitur pro morte cō
vincunt et postea testimonio ep̄i et aliorū fidedignoz de puin
cia doctū fuerit q̄ innocentē convicerūt extunc ille si pace ille
galiter priuatus fuit p veridicis paci sue cōnictis veridicis re
stirnatur et si ex toto innocens fuerit extunc iuxta ipozū te
stimoniū iudicetur p dicta morte excusatus et executor cause
hoc sibi imputabit et nō legi q̄ innocentē ip̄cebat § lxxix ¶ Ad c
vii & viij et ix ¶ Itē Sciēdū q̄ q̄cūq̄ ad placitū accesserit & in via
aliquis cōtra eū deliquerit ad distanciam a loco placiti quo a
placito videri pōt illud delictū sit thingfredh b̄ode similiter si
cōtingat in placito similiter sit thingfred delictū per totū diē
integrū quo placitū haretz vel sylsel teneē si aliquis cōtra ali
quem in recessu a placito deliquerit Si vero in recessu a pla
cito generali cōtingat tū pax illa p totū diē & sequentē dura
bit si in placito cōtingat tūc eodē placito pmulget delictū
illud et in secundo placito ad discernendū sup hoc faciat r̄si
dedignos nominari et tercio placito discernāt et in recessu a
placito si lesus fuerit tunc seq̄nti placito promulget delictū §
lxx ¶ Ad c xci Si quis captivaverit Item si aliquis bona sua in
placito alienaverit et ad annū bona eadē quiete tenuerit de
fendat ea sibi iuramēto cognatorum et precium receptū ex

ponat § lxxi *Ad c xxvii* primi li Item statuenduz est qd in q/
libet saal sic summa xxx marcaru in pmta pecunia et nullus
cognatus emēdare cū cognato suo cogatur cū si pace puat/
fuerit tunc soluat cognati duo et thesaal semel et nō sepins §
lxxii *Ad c xxvi* li ii Item si nominatus ad nominandū denos/
minatos nō inuocauerit soluat bōdoni et regi xl marcas et si
aduocatus illū nominare noluerit qui denominādos d; no/
minare soluat tantū et tūc iniuriā passus nominet ad nomi/
nandū quē voluerit Similiter sic faciet si aduocatus vel eius
officialis nō sit in placito vel aliquis illorū imperitur p cau/
sa pncipali § lxxiii *Ad c li* li ii Item quicūq; vulnus in placito
pmulgauerit & cū veridicis nō fuerit psecutus soluat regi iij
marcas Si vero aliquis alteri iniuriatur vuluerādo vel alio
modo si aduocatus p iure regio voluerit imperat iniuriātē &
satisfaciat sibi vel manu duodena se defēdat iniuriā at passuz
nō impetat quocūq; modo § lxxiiii *Ad c xxix* libri ii Itē si ali/
quis alteri in placito leges firmauerit tūc quilibet illoz no/
minet sibi duos thingōringe et aduocatus et alij meliores no/
minet eis tres thingōringe et quicūq; illorū sine occasione le/
gitima se absentādo nō interfuerit cū leges dant soluat cō/
querentī tres marcas et regi tantū § lxxv *Ad c xviii* li ii Ille
at qui leges firmavit debet cōquerentē expectare ab ortu sol/
vsq; ad meridiē *¶* Itē at leges dantur vl solvuntur et utrū af/
fuerit et expectauerit dando leges qñcōquerens illos petit sup/
hoc illi septē dñt testimoniū perhibere qd plures illoz testātur
hoc sit irritū et quilibet illoz soluat bōdoni tres marcas et
regi tantū pro falso testimonio Quicūq; tunc in illa cōgre/
gatione aliū vulnerauerit vberauerit vel occiderit soluat bō/
doni ultra suo cōmune xl marcas & regi tantū si conuictus fu/
erit Item homo legaliter conuictus pro quacūq; causa non
debet recipi in neffningum vel veridicū siue in denominatuz
§ lxxvi *Ad c i* li ii Item si iniuriā passus infimatur non va/
leus venire ad placitum quo executio cause sue per veridic/
cos vl neffningos siue denominatos aut quocūq; alio modo
debeat determinari cum restitutus fuerit sanitati veniat
ad placitum et habeat per se viciuos suos sex testantes

qm̄ infirmitate sua fuit impeditus et tunc per duos testes
et nono citentur ad discernendū primo placito subsequenti et
idem possēt facere heredes si infirmus moriatur § lxxvii. Ad
clxxv li ii ad v c et si ille li ii Item si terre bōdoni l regi pro iure fu
no fuerint estimāte tūc ille qui eas possidz possz eas redime
re vel cognati sui infra terminū et si sic redimerint extunc
cedunt ipsis perpetuo § lxxviii Ad c vii li ii Item si pro causis
triū marcarū conuictus fuerit aliquis excepta executiōe mā
hellech maal si appellare voluerit vel aliquis nomine suo ad
iudiciū regis appellet in eodem die in placito quo conuictus
fuit et iter recedenti arripiat infra quindēnam si appelle
rit et non fuerit p̄secut⁹ tūc soluat bōdoni tres martes et re
gi t̄m̄ Sed si non appellauerit tunc teneatur aduocatus sub
pena triū marcarū assyptis secū quatuor fide dignis ad do
miliū conuicti accedere et bōdoni iusticiā facere et regi ita
tū q̄ prius seruendū sibi tria lagdage Si aduocatus ad primaz
monitiōe nō fecerit bōdoni iusticiā soluat sibi sicut dictū ē
pro cōtumacia tres marcas et t̄m̄ p̄ secūda monitiōe et tā
tū pro terciā monitiōe et tantū pro quarta Si tūc non fece
rit sibi iusticiā exide possit cogere p̄ litteras reg⁹ ad faciendū
sibi iusticiā et ad satisfaciendū ei pro cōtumacia Aduocata at
et sequacibus suis si bōdoni iusticiā fecerit tūc debet imponi
causa herrewerck l rapine § lxxix Ad c lxxvii li ii Item homo
citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā suā coram per
rochianis dñica proxima ante placitū per duos testes § lxxx.
Ad c l quicunqz primi libri Item quacunqz causa aliquis pace p̄
uatus fuerit rex nō restituet eū paci anteqz satisfecerat iniu
riam passo § lxxxi Ad cxxii li ii Item quicunqz promiserit in
placito alicui bona sua vendere ad implendū hoc tenetur ob
ligatus Si vero bona alterius vendere promiserit et nō im
pleuerit soluat bōdoni tres marcas et regi t̄m̄ § lxxxii Ad
cxxii li ii Item si aliquis aliquē de curia sua vel ecclesiā expu
lerit et fugauerit vel traxerit extra curiā suā vel ecclesiā et
postea eū in fuga existentē extra curiā leserit hoc delictū fit
husteedbrode § lxxxiii Ad cxxx li ii Item quicunqz aliquē in ta
berna que dicitur r̄ybooth loco aggere circūdaro vel in naui v̄l in

Om̄
p̄ll

cimiterio per insultū qđ dicitur rathū raath leserit vel hūs
 locis fugauerit vel traxerit et postea ipm in fuga existentem
 leserit hoc delictū sit hūfredh brōde § lxxxiij 2d c xxxij li ij.
 Item si aliqđ aliquē fugauerit et expulerit de aratro suo hoc
 delictum sit herrewerch si ipsum leserit § lxxxi 2d c xxx li ij
 Item legalis est exhibitio Si puella vel vidua in placito haret
 in quo habitat vñ hūsel l placito generali cū se exhibuerit co/
 gnatis vt ipsam maritent in eodem placito quo se primo ex/
 hibuerit debet exhibitionē suam psequi 2d c viij primi li Itē
 leges que dñe solui decima die et decima dies si fuerit festiua
 tunc soluantur in profesto Si profestum fuerit festiuū tunc sol/
 uantur in profesto profesti Et plane intelligendū est qđ semp
 soluantur leges pro quacūq; causa excepto manhellel maal
 in die prima ante festū et dies quo leges firmantur nō debz
 cōputare § lxxxiij fa per argumentū 2d c l primi li Item fa
 per argumentū ad c lxxxi li ij in fine capituli in v dñe iurare.
 Item quicūq; alicui infra quintā liniā attinet ipē pōt cum
 eo leges dare Item quicūq; cognatos non habet infra reg/
 num iuret solus per scōs qđ cognatos nō habet infra regnū
 et postea defendat se manu duodena hominū qui dicūtur lag/
 feste men § lxxxiij fa ad i primi li vbi dicitur de tertia linea
 Item si rex duxerit expeditionē naualez redimendā tunc de q/
 libet hāstne soluantur tres marce denarioz § lxxxiij ad c xix
 li ij Item p falso testimonio in placito prestito soluat falsus te/
 stes ad minus tres marcas bondoui et regitanti § lxxxiij .
 2d c primi li in glo Item si aliquis aliquē in placito pro ali/
 qua causa in causauerit pro qua nō est citatus ad placitū ha/
 beat spacīū deliberandi quid respondeat vsq; ad primū Itēz
 quicūq; vxorē alicuius carnaliter cognouerit et ipam mari/
 to abstulerit oculte vel aperte sit pace priuatus si in recenti
 opere fuerit deprehensus § xc 2d c li neffnngi li ij Si vero ma/
 ritus ipam accusauerit pro tali delicto tunc debet iuramento
 stocke neffnd de illo hareth defendi vñ cōmūci si fuerat con/
 uictus sit pace priuatus § xci 2d c lxxxiij li ij Si aliquis ali/
 cui abstulerit filiam sororem vel aliam cognatam et ipsam
 carnaliter cognouerit per impcias vel sine nupcijs disting/

E

nant veridici iuramento suo utrū prima vice oppressa fuit vi
vel nō licet ipsa postea cōsenserit et si iurauerint q̄ ipsa oppres-
sa fuit vi sit ipse pace priuatus Sed si ipsa oppressa fuit vi
non tamē super hoc veridici distinguant utrū fuit sibi ablata
vel nou vel si ad hoc conuincitur soluat bondonū xl marcas ꝛ
regi tantū et preter hoc potest causam herrewerck prosequi
si sibi factum fuerit tempore quo ablata fuit cognata de ista
scriptura et correctione nolo argui quia breuitas tempis ī
illis studere et meditari non per misit ꝛ xij ꝛa ad c xvi et vj
libri ij Item q̄dū homo uiuit semper ignorat ergo omni tem-
pore vite sue addiscere debet ubi est termin⁹ vite ibi est termi-
nus addiscendi.

¶ Hardfeſtingh.

Wilken man annen slaer i hiel giffue lijff for
lijff om hā wordher greben meth ferske geru-
gher En rymmer han bort oc kennes gerni-
ghen tha hwoe som hā wordher sanghū mi-
sthe sijth lijff wil hā oc dullie thz tha dullie mꝛ
xj mē aff gardhū oc taghe selff halff netfudh
hwer ther chū sō pa karer oc thm som swarie scal Vuggher
mā annen slaer eller stingher tīl blodwide han scal misthe sin
hand Slaer mā pꝛosth eller andherlwdhe so ath en wordhē
blodwide han scal stinges igemen sin handh om han wordhē
grepen mꝛ ferske gernigher Vroo som drauer kniff ellē swere
mꝛ wredh willie en tho at hā enghūskade gōr han scal stiges
igemen sin handh om han wordher grepen mꝛ ferske gernin-
gher En wil hā dullie thz tha dullie mꝛ xj mē som fōre er sauth
fallē kinabe for vocht eller wecht ta scal hās haffue bydes el-
lē faller myndre mā for thz sāme tha springe han vthi grawe
oc ligge vj netther i stocken eller kisthen weth van oc borch.
Kaller man annen thijff hārienson eller nogher andher vque-
mes ordh ther kinabe er eller skutthe ligghe i cornz en monce
oc edhe van oc broth en er hā hꝛede drenghe eller myndhē mā

155
 ligge han i stock eller kiste sameleth en er han smadrengh
 worde hwdstroghe Skeer thz so at thū mā som nogher ger-
 ningher haffuer giort som pa hans liff roes wordher hā en
 greben meth serke gerningher men dyl thet tha neffu hwer
 thet thet kærer oc theu som deel ser men aff gardhen hwat
 som the felle thet wære oc bliffuefeld oc hwat the warie thet
 bliffuer warth En geller thet en upa mans liff tha neffue
 hwer tre mē Sriel nogher mā til tho ore thet henges hā for
 Sriel han til en ore miste hwdhū om han wordher grepē met
 farske geruningher eller warie sgh som fære er sauth Uwer
 māscalildh lirs oc alle hāde ild wel beware hwer i sin stz pa
 huilke mā vegue skathū timer tha scal hā tages oc i thū sā-
 me ild kastes om han wordher grepen m3 serke gerningher
 om thz er i gardhen eller kbstader oc thet er so wñth som
 kōmighen oc haus folk ere En wordher han en grepen meth
 serke geruningher oc wñthes thet hannū sichen oc dyl hā tha
 dylie meth rñ men som fære er sauth En skeer sodan brandh
 upa landh3 tha bōde r1 march oc skathen ighū fomo han en
 so achbōdhe tha bliffue han indhen kōmighens nadhe En-
 ghen man motha welleghen eller doble lengher en kōmighn
 haffuer bwdh3 godhe nath i sñth herberghe gōr thet nogher
 sñth er thz knabe eller skvte ligge i cometh vñ netthē wed
 van oc brod Er han myndre mā ligge vñ netther i kñthū ellē
 stockē weth van oc brōth En er hā smadrengh worde hwdstrogñ
 Wides thz oc nogher oc vordhē en grepē weth serke gernighē
 dullie m3 vñ mē som fære er sauth Enghū maa sine heste eller
 vaben boit doble oc en pa hogre gualdh en han ber rede til
 legghs eller til bōdth3 Hwo thet gōrre wære vgildh oc stāde
 han samme reth som fære er sauth Forbiwdher mñn herre
 kōmighen nogher atridhe frñmarken anten holde eller hōhe
 Hwo som thet meth farer wære vgildh oc wære thē om sam-
 me reth som om doble.

¶ Eughen man maa ānen for gualdh eller skñldh mane Hwo
 thet ghoer standhetten samme reth som fære er sauth om
 vqnetes ordh ¶ Then thet gualdh kennes then scal mñn
 herre vmbosman saa laghdaghe legghen thil at beredhe

de
pionby
L. 4
3 fedy
Som hannum mweligt er athbetale oc then annen quemlighe
er sine penninge at fange at han ey forlenghe effther them
bidher Vil han ey berede indhen daghen tha skal myn herres
umbosinā meth gode mē i gordhen ere lade wude hans hawe
oc betale met En secke the ey til tha skal hans goot; upa lan
de; wth meth at hans giald oc skipl aff berales secker th; en
til tha skal komghens umbosinā antworde then som skylong
er i hendher then som gialdū eier up at bare oc han haffuer
woldh ower hannū sichū indhen hecche athaffue hannum oc
hās liff vforderweth til thes han er betalet eller han oc i hās
myne bliffuer om han fangher ey borghen for sich vthū th;
er komghens gialdh Deler man effther gialdh oc er ey wth
ue eller opne breffue til er th; tre mark eller myndre dele m;
sels eedh er thet mere en tre mark oc myndre en x mark dele
meth wthnes eedh er the x mark eller mere dele m; xij mē;
eedh Hwo som voldtagher quīue oc hores rober hwi ellē oc
hwi kaller synes blodwide eller reffue kledher en tho at han
ey fulkommer sin vilie meth henne miste sit liff om han vor
dher fangher meth ferske gerningh; En wthnes thet hannū;
dullie meth xij mē affgordhen oc radhe self hwer annē man
Hwo sō rowē til en halff mark oc word til wōdē miste sit liff
En hwo som rower myne en halff mark bode skathen oc thet
til xl mark thm tagher komghen halffue oc then sich misthe
halff eller miste han om han ey formo atbode Hwo som annē
wnt seigher rumme komghens gard oc komme aldrigh for
hans oghen oc haffue hans vuenſcap Sligher nogher kom
ghens hws i modh ligge indhen eller vthen then thet gorer
haffue forbrætlyth liff sw methen thūlle thingh scriffne ere
hwo them gorer tha forbiwdhe wj komgū alle the som vore
hoffsinghe ere oc alle andre at the so vore umbosinē til sigher
thm atfanghe eller thage oc for umbosinē kōme ladhe thet
Hwilke aff wore hoff singher eller radh; som uw sagt er dy
ues them brødelighe i huat madhe som thet helst er atwa
rie eller vutwelde a mod reth; then oc vore sodanne mē fan
gue stande sodan reth som the brødelighe sculle stande vnt
kommer then man som brødelig er haffue ey fred i vore rige

156
 oc komme aldri for vore eghen vthen at han indher serlighe
 wor uade Thwo som forbiudher sig til hobe mer radhenscap
 fire eller sex eller flere so indbyrdes at hwer scal annen hielp
 so at vore reth krenches oc munskes vare sodan mā som vo
 re verste ville vide oc komme aldrih fore vore eghen Thūne
 same ret haffue kōmghū wīt sīt folk in sinē rige at the mwe
 thū haffue i thet garde oc thū scal so wīt oc so langt reche vte
 kōpstædherne oc reth om som mun herres hōffingher liggh
 oc hans rīdder oc swene Thette er oc reth i kōmghūs gard at
 om nogher mā dprues til rīddher eller swene fatughe eller rī
 ghe ther hannū haffuer sworet acwæe hwlde oc tro oc dierft
 ues sithū til i drōningsgard at krencher somfruer eller quī
 ner tha scal han miste the fingre ther han haffuer vpholdher
 i helgen oc twingher han haffuer sworet mer oc rymē so hās
 landh oc rige oc bliffue ærelos & Er thet oc sodan mā thet han
 scke sworet hawer tha scal en dwn bare en thend langhalms
 kerff vpa en staghe for hannū oc alle the andie dwue oc dret
 ghe som innē gardhen ere the sculle hannū kaste merh trece
 ke oc vrenligh thing oc wære so sient oc ære los oc forswarie
 so hans land oc rige oc komme ther aldrih mere synnes han
 ther effther mere i hans land tha scal man gore werth hāuū
 som wed en amē fredlos mā oc rettē ower hans liff Thet
 som sig ladher krenche eller skende hwn scal forswarie drōm
 ghūs gard oc hōme ther aldrih mere oc vare hwn so sient oc
 so ære los som han er & Er thet so at man findher hannū i hās
 land eller righe sex vgher ther effther tha mo mau tage han
 num oc rettē ower hās liff anthū henghe hannū eller hwas
 han wil som hannū giber.

Nota istā cōstitutōez dedit voldemarus rex ex
 pre filiū suū cristoferi Constitutō regis voldemā
 ri priis margarete regine.

In noīe dñi amē Nos Voldemarus dei grā. Danor Sla
 uor rex et xpoferus fili? nē dīlcūs dux lalandie ppter in
 gentē penuriā et innumera exori dīscrimīs incomodo ī regnō
 nrō dacie hucusq; pchdolor illata subuēdā salubrī? v delem
 da qdāā plamētū Sub āno dñi M ccc lxxdie pērecostes cū dñi
 E iij

licet hoib? et vassall? uris militib? pncipib? iclit? dñs voldema
ro eadē grā & hērico filio suo ducib? iucie venerabilib? pñbus
ac dñs ep̄is militib? militatib? ceterisq; regni nr̄i dacie pñmū
tati & icolifrascript? spālir i haliburg celebrauim? & egñū no
strū dacie vigori et reformationi meliori substat cooperāte
grā spūs septiformis quia ip̄ius spūsc̄i festo h̄mōi statuta
handfestingh et decreta cōposita sunt et facta In primis pro
miserimus sub fide nr̄a regia et filius nr̄i p̄p̄osens p̄dilect? cōs
articulos infra scriptos firmos et inuolabiles obseruare S̄ iij
Primo oēs terre regno dacie nr̄e adiacentes & inpostey deo dā
te acquirēde legibus et iuribus suis put in veris antiquis li
bris legalibus cōtinētur libere vti debeant put tpe regis vol
demari et alioy p̄genitoz nr̄oz felicitis recordatōis liberius &
melius p̄frui cōsueueret S̄ iij Itē dñm voldemar? & filius suus
hēricus p̄dicti dñces iucie et eoz heredes oib? iuribus suis li
bere et bñ vti dēant put aliqui ducū iucie eis vñ liberi? & me
lius fuerūt ab antiquo Itē eidē dñm dñces p̄mittunt bona fide
vt permittant hoies suos & incolas sui dñi vñuersos libe
re et bene oib? suis iuribus vti sicut antiq̄s p̄genitoz suoz
hoib? suis et incolis liberius & melius vti p̄miserant & gau
dere ac hoies eorundē ducū ad hoc sint coadiutores efficaces
q̄ eidē dñces et eoz heredes suis iuribus libere et bene gaude
ant sicuti p̄genitores eorundē ducū melius & liberius vti cōsue
uerāt ab ātīquo S̄ v Itē quilibet ep̄oz in regno dacie iuribus
et libertatibus suis libere et bñ gaudebit put eoz predecesso
res suis iuribus et libertatibus vñ liberius et melius fuerāt
ab ātīquo S̄ vi Itē si aliquis ep̄oz regni dacie p̄munc non pñs
h̄mōi statutus et liberius vti voluerint ip̄a statuta et hand
festingh ratificare dēat & suo sigillo vna nobiscū roborat S̄ viij
Itē si aliq̄ terre siue dñi a regno & corone dacie i postey acqui
poterint quo qño et si ip̄az frax et dñmoz incolae ip̄is statutis
et handfestingh iuribus & libertatib? libere et p̄fctē vti decre
uerint extūc ip̄a statuta et handfestingh vna nobiscū suoz si
gilioy appositōe roborabūt S̄ viij Itē capella monasteria ecclē
& ecclāstice p̄sone ad sacros ordines tā minores q̄ maiores or
dinate iuribus et libertatibus suis libere et bene gaudebunt

put liberius et melius? uti consueuerat ab antiquo § ix Itē nisi
 lites militares domine uirgines mercatores hospites bōdones
 et rustici antiquis suis iuribus libere et bene utantur sicut libe/
 rius et melius? ubi fuerat ab antiquo § x Itē nullus in regno
 nrō dacie captiuabitur nisi in recenti facinore raptus? vel sup
 hoc legaliter cōuictus? ul in iure cōfessus § xi Itē de concordia con
 filio et unanimi cōsensu pccior regni nrī Dacie ordinauim? q
 plamentū qd dane hoff dicit in pmissis tribus annis primis et
 pprime subsequētib? i calingburgh celebre et illis trib? annis
 elaps? ipm plamentū in nyburgh annuam in die natiuitat? bē
 iohānis baptiste celebre put antiquit? est pnerū § xij Itē si
 quis aliquē in ipso plamento danehoff conuenire ul inculcare
 voluerit eū prius in placito pnuiciatū sui hāret pmoncat et le
 geanter ceter ut ad ipm plamentū veniat p se ad obicienda lo
 gittie cāsurus nisi legitimis impedimētis fuisse docuerit inpe
 ditū § xij Nos duces epī milites militares totaq? cōmūitas
 dacie et quilibet ppter magnā grām et ineternā beniuolentia
 nobis per delictū dñm nrū regē voldemarū pdictū quātorciēs
 et pluries antea s? nūc spāliter impēlaz etiā de cetero ut spe
 ramus p dei grām ipēdendā vuanimīter cōuenim? et nos et
 quēlibet nrū p se ad tenendū statuta oīa handfestingh et ar
 ticulos infra scriptos sub fide nrā pmittimus et firmiter ob
 ligamus recognoscentes hoc spālī spūstetigrā cui? festo hoc
 acta sunt nobis accidisse § xij Prima quicūq? infra scriptorū
 hīs statutis handfestingh iurib? et libertatib? uti et gaudeē
 voluerint has pñtes lrās suorū sigilloz appositioe roborabūt
 et si appouere sigilla sua noluerint hīs handfestingh et iuri/
 b? nobiscū nō utāt § xv Itē si aliquis infra scriptorū quicūq?
 alius in regno dacie existēs huius statutis et handfesting cō
 trarie voluerit vel oppositum fecerit ad hoc nos omnes co
 operari efficaciter debemus ut huiusmodi transgressor statu
 torum secundum exigentiam legis terre iudicetur et debita
 pena punietur specialiter contra illos qui infra regnum da
 cie rapinam incendium et captinationem faciunt ex auxilio
 et cōsilio dños extraneos et homines inducunt qui regno dacie
 officere poterint quolibet vel nocere § xvi Quicūq? aut hmoi

Danehoff
11. 11. 11
2. 11. 11

14 15

Natuti ingressor in recenti facinore deprehensus vel legaliter
cōuictus fuerit pace et bonis priuabitur atq; vita § xviij Itē
quicunq; subscriptorū transgressor vel aliorū cuiuscunq; stat?
aut cōditionis exstat cōtra dñm regē vel filiū eius coronāq;
dacie notabiliter deliquerit secundū exigentiā legis terre iudi
cetur et debite punietur et ad oēs p̄mūter et singulariter co
operabimur toto posse § xviij Itē promitem? oēs ⁊ singuli ⁊
q̄libet p se subfide bona sicut pri? ne q̄s ur̄m apud aliquē sine
libera licencia hospitis in iuste et irrationabiliter hospitet §
xix Siquis at nr̄m infrascriptorū vel alij quicunq; in regno da
cie q̄d ab h̄c oppositū fecerint et si in recenti facinore deprehēsi
vel legaliter conuicti fuerint tanq; publici latrones iudicēdū
et secundū leges terre debite punientur et ad hoc coadiuare
debemus toto posse § xx Stat aliquis ipsum perlamentū visi
tare voluerit mera et perfecta et bone securitate ad quinde
nā añ et quindenā post victū diē beati iohannis plenarie per
seuatur quam quidē securitatem infringere nolumus et si
aliquis nostrum vel alter quicunq; ipsam securitatem aliq;
liter infregerit eoip̄o penam orbotemaal sciat se passurum §
xxi Siquis in ip̄am penam orbotemaal inciderit per dominū
nr̄m regē et aduocatos et officiales suos s̄m leges terre debi
te punietur et ad hoc cooperabimur toto nisu § xxij Item nul
lus cuiuscunq; status aut conditōis exstat aliū inferiorem
se vel minus potentē suppressat vel comprellat ad hoc q̄ ins
suum in placitis vel iudicijs prosequi non valeat quod si fe
cerit et hoc contra eum rationabiliter edoctum vel probatū
fuerit illud pro quo agitur primo perdat ⁊ postea domino re
gi tanq; in lite legaliter succubisset secundū leges terre peni
tus emendabit § xxij Itē quicunq; obis malis aliquē et cōtu
melios q̄ mānigh dicunt corā p̄dicto dño nr̄o rege vel in curia
sua seu corā dapifero suo l' marscalco i iudicijs exstētib? in p̄
lamētis in placitis iusticiarijs gñalibus vel sp̄alibus terrarū
dacie allocut? fuerit vel iestauerit sup quib? et p quib? loqui
mur p̄mo pdat et cū hoc s̄m leges terre emēdabit § xxij Itē
si dñs nr̄ p̄far? aduocati ⁊ officiales sui super aliquo forefacto
fuisse et secundū leges terre vindicauerit sibi l' suis a nemiē p

modū ininiēcie vel odij aliquāliter imputetur § xxv Item
 si quis iniuriā ex dñō urō rege suis advocatus vel officialibus
 passus fuerit qđ ab sit et si super hoc iuste cōquestus vel prose
 cutus fuerit ad dñō urō rege vel suis ppter hoc nullā vindictā
 paciatur § xxvi Item Nos infra scripti et quilibet nostrum
 pro se totaq; cōmunitas regni dacie promittimus ut prius
 bona fide qđ dñs nolter rex filius suus cristofer? coronas da
 cie oībus iurib? suis perfecte vti debeant et ad hoc cōmuniter
 et singulariter coadiuvare et fideliter cooperare dēmus secū/
 dñ qđ leges terre requirūt toto conānie atq; posse § xxvii In/
 super ecclesie monasteria vginēs vidue pupilli et orphani ac
 alij tutores legitimos non habentes villam civitatē s bon
 dōnes mercatores hospites rustici homines triū marcar? to
 ta familia regia et omnes pro quib? dñs rex respondere hz
 et tenetur omī iure suo legibus terre et libertatibus vti liberi
 us et melius pmittuntur et ad hoc omīs et singuli infra scrip
 ti et quilibet pro se cooperari debem? consilio et auxilio et to
 to posse § xxviii Et nos voldemarus rex pfatus et filius nē
 cristoferus omībus hominibus nostris subscriptis cuilibz sub
 scriptor? ceterisq; regni nostri incolis hec statuta et handfes
 tingham et omnia alia in melius vertere volum? et debem? §
 xxix Et nos duces episcopi milites militares subscripti tota
 q; cōmunitas regni dacie dñō nostro regi voldemaro filio suo
 cristofero et corone dacie oīa statuta et handfestingham supra
 scripta et omnia alia vertere volumus et debem? § xxx De
 ac hec omnia et singula pmissa perpetui roboris obtineāt fir
 mitatē et pleniorē sortiātur effectū nequō et p omnes nos et
 singulos infra scriptos et quemlibet nrū firmitus teneantur
 § xxxi Nos voldemarus dei grā rex dacie xpoferus dux la
 landie voldemarus et henricus duces iurie pfati nicolaus ot
 toniē petrus vibergeu petrus ripen? henricus roskolden?
 paulus aruficu et magnus burglauen? diuina miseratione
 ecclesiarū epī Stigotus ander? nicolaus lembeck hennig? po
 dbusk ericus barnū? benedictus aneveld senior boecius falk
 ericus niel? petrus lauren? palno ion? euerhard? melthig
 fictio molthingly petr? grubbe nicolaus knut? iacob? behere

*voldemarus
cristoferus*

pētrus bekere olau? ionē petrus niels andreas frōsth elge/
rus kroogh iacobus oleffs iohānes hwmmerbutle hejno ca
polt benedictus āncueldh iunior otto de hoo vffo peterz pe/
trus lodhwigz arnoldus mōlchingh cristiernus kñle hēderus
lembeck iohannes mikellz nicolaus offz erlandus kalfz pe/
trus mwnech nicolaus gloob ago steegh iohānes obsolonz pe/
trus albrich iacobus splēth laurentius hwas iohānes vendel
bo uicolaus hase et nicolaus vindh milites § xxxij Nicolaus
erickz de linde iohānes laurenz nicolaus iculz de colberck ka
nutus hnggi paulus gloob nicolaus eñsz voldemarus sappi
iohānes laas nicolaus thmmelz strango ebbz boeci? hōogh
thomas nielsz lago offsz petrus iwerz cristiernus kaas o/
lau? peterz de nūtzp olauus petrus lwuge olauus oleffs
lwuge machias falster nicolaus karlz petrus hwid et kaun/
tus hōringh armigeri presentib? Iris Sigilla nostra durimus
apponenda Datum anno die et loco supradictis § xxxij.

¶ **Q**uia cōstitutio voldemari regis prius marga
rete regine triū regnoz scz Dacie et

In nomine dñi amē Nos Voldemarus dei gracia Danor
Slauoz rer imperlamēto generali danor dane hoff dco
Sub āno dñi M ccc liij octaua bñi iohānis baptiste nūburg
celebrato ex consilio et consensu venerabiliū patrū et domino
rū epōz videlicz nicolai ottouū petri ripen petri vibergeñ hē/
rici roskildeñ et pauli aruficñ nicolai limberck dapiferi nostri
palmonis ienē marscalci nostri ceterorumqz consiliatorum
nostroium et hominum statuimus omnes articulos infra
scriptos inuolabiliter obseruandos

¶ **P**rimo qd tota communitas regni dacie debeat legibus et
libertatibus domini regis voldemari et aliorum regum da/
cie predecessorum nostroū vñ libere et gaudere Item qd om/
nes bone consuetudines quas habuerant ab antiquo rate cē
debeant atqz firme § secundo Item pro uimio defectu po/
puli regni dacie et alijs qd plurimis defectibus et periculis ipi
regno incūbentibus omnia forefacta tam hominisqz muci/
lationem mēbroz tangētia i hunc diem perpetrata ex
rogatu et consilio comndem dñoz epōz et hoīm nostroū fa

uotabiliter indulgemus ita tñq̃ cuiusq̃ leso satisfaciatur se-
 cundū exigentiā legis terre in qua ipsū forefactū fuit perpe-
 tratum § iij Item quicunq̃ equos boues inuenta seu alias
 res iniuste amiserat ius suum corā nobis seu dapifero nostro
 vel iusticiario nostro aut aduocato nostro tunc pñte legaliter
 prosequatur § iij Item si aliquis domos suas violenter ab-
 latus in fundo alterius positas illegaliter constructas inue-
 nerit eas legaliter arestet ius suum fm̃ leges terre legaliter
 prosequendo § v Item vero reus infra diē beati martini proxi-
 mū emēdare nō curauerit bōdoniet nobis satisfaciatur proue-
 exigunt leges terre & sic notandū est de omnib⁹ excessibus quī
 bulcunq̃ § vi Item si aliquis aliquem super bonis siue terris
 violenter sibi ablati incansare voluerit ipsa causa debito p-
 cessu videlicet placito sui hāreth ~~et~~ et terre qđ landzthingh
 bi coram dapifero nostro iusticiario seu nobis si iusticiam pñ-
 consequi non valuerit ventilari debeat et finiri qđ si nullate-
 nus iusticiam obtinere poterit extunc aduersarium suum in
 placito sui hāreth ad decem septimanas ante premoniat ec-
 ad generale parlamentum proximo celebrandum manifeste
 citet ubi dicta causa fauente deo debite terminetur § vii
 Item nullus cuiusq̃ cōditionis existens cum aliquo clerico
 seu laico sine domestici voluntate hospitetur qđ si aliquis
 fecerit domesticus eum⁹ cum sua familia si suffecerit sui autem
 cum vicinis et nostro aduocato tunc pñte seu nostro dapife-
 ro tanq̃ publicuz raptorē prosequi et impedire poterit nullo
 sibi delicto ratione illius aduersando § viij Insup̃r manda-
 mus firmiter et discretē ne quis cuiusq̃ cōditionis exi-
 stat de se bonis sacerdotum seu clericorū decedentium nisi ve-
 ri heredes aliquāliter intromittere presumat nostre gracie
 sub obtentu § ix Item parlamentum nostruz dane hēff dictū
 semel ī āno videlicet diē brī iohānes bap. e nyburg fm̃ atiquā
 p̃suetudinē regni dacie celebret § x Itē qđ oēs dissētiōs & inimi-
 citie int̃ q̃scunq̃ ad quēdā aū dictū festū brī iohānis bap. vsq̃
 ad festū brī iacobi p̃ximo futurū sub mera secretate ī suspē-
 so habeāt sub pena orbotemaal vulgarit̃ nūcupata § xi Itē
 sub obtentu grē nrē firmiter inhibem⁹ ne q̃s aduocatoz nrōz

seu officialium contra premissos articulos aliquid presumat
attemperare qđ si aliquis attemperauerit nobis nolumus im/
putari si ipse aduocatus super ppijs factis stabit iure suo.

Constitutio Cristoferi regis filij
Valdemari regis.

In nomine domini amen Anno dñi M ccc xx In die con/
uerſionis ſcti pauli conuenientibus vibergis regni meliori/
bus vna cū popularibus ad elcōz noui regij placitū fuit et cō/
corditer ordinatū In primis qđ epi ac persone eccleſiaſtice iuri/
bus iurisdictionibus ac libertatibus ſuis bonorū ipſorū et fa/
milie gaudere debeant libere prout ex antiquo conſueuerunt
Si Item qđ decime eccleſiarū non petātur nec recipiantur nī
ſi ſufficiens cautio facto fuerit prelatiſ eccleſiarū et parrochia/
nis de qua contenti fuerint et certificati ſuffICIENTER Si Item
non citent clerici ad placitū ſeculare vel coram iudice ſeculari
ſed coram iudice eccleſiaſtico pro quacūq; cauſa citentur et
ibidem legitime conuincantur Si Item qđ nullus extraneus
ignore lingue vel imperfecte etatis ad aliquā eccleſiā preſen/
tetur Si Item vt non talentur clerici vel eccleſiaſtice pſone
nec per litteras regis aliquatenus aggrauentur Si Item
a ſacerdotibus parrochialibus de terris vni curie ſue in qua
perſonaliter reſidet adiacentibus nullum ſeruiciū regiū eriga/
tur Si Item vt nullus clericū ad aliquā eccleſiam pntet
niſi in qua meritis ſuis prouacatus habuerat ex antiquo Si Item
vt nullus episcopus ſeu eccleſiaſtica perſona capiat exu/
let vel bonis ſuis priuetur niſi ad mandatum ſūmi pontificis
ſpecialē ſi fuerit eps Sed ſi inferior clericus quicūq; ad man/
datum ſui ordinarij iudicis ſpecialis dūmodo coram eo cano/
nice fuerit conuictus Si Item non grauentur clauſtra p/
equos et canes paſcendo Si Item bona archiepi caſtrū et
terrā quantū in ipſo et deliberet et deliberata reſtituet Si
Item qđ omnes milites et armigeri de ppiā familia emendā/
trūm marcarum vel ix ſecūdum conſuetudinem cuiuſlibet
terre et ultra ſi ad hoc exſtiterint priuilegiati Si Item non
coguntur ire in exercitum extra regnū et quicūq; ad mandatū
regis ſiue itra regnū ſiue extra bellandi cā meruit rex ipſos ſi

165
capti fuerint de captiuitate redimat expedire, saltē infra annū
et super perditis satisfaciat anteq̃ secundo secū ire in exer
citiū inbeantur libertatibus suis pristinis etiam si non
inierint eis nichilominus conseruatis § xij Item vt guerras
contra aliquē rex inchoare nō debeat nisi cum consilio & con
sensu p̃latorū ac regni porior § xij Item repulsis & eor̃ here
dibus in quibuscūq̃ iniuste bonis suis priuatis bona eor̃ vti
inuenta fuerint restituant § xij Item vt nulli laico siue cle
rico aliquāliter imputetur q̃ in seruitio regis nūc mortui fū
deliter se habuit et si quas inimicitias p̃pter mandatū regis
immunisse inuenit p̃ futurū regē totaliter liberetur excepto
em̃ de oleffē quōdam dapifero et excludo § xv Item inimicitias
et dissentiones quascuq̃ inter regni colas p̃ posse sedare de
beat et sopire § xvi Item omnes fideiussores p̃ rege nūc mor
tuo et captiuos causa ipsius liberent cū consilio et auxilio porio
rū regni p̃ximo perlamēto inueniēdo et labore ad hoc vt in
duncias obtinere poterit lōgiores § xvij Item vt burgēses libe
re vtantur suis marcaturis absq̃ aliquibus grauamētis? no
uis et theoloneis imponendis et absq̃ quacūq̃ quota mercis
monioꝝ suorū ducant extra regnū qui vendenda habuerint l
emenda nisi ex rationabili causa et urgente necessitate rex de
cōmuni cōsensu melioꝝ super aliquib? nō deducendū inhibiti
nem duxerit faciendā § xvij Item vt rex et sui officiales si
qua mutua a mercatoribus reciperint eis dō satisfaciant § xix
Item vt non talientur sine misericordia sicut huc vsq̃ no
sciter esse factum § xx Item vt bondones nō grauentur per
aduocatos regis contra leges et iura terre § xxi Item vt nō
cogantur expensas regis ducere extra suū haretū in quo
resident § xxij Item per aduocatus regis talie et grauamēta
inconsuetā eis mīe imponantur § xxij Item semel in anno
celebretur perlamentū in burgh § xxij Item vt omnes con
seruent leges voldemari regis et si quis in eis inueniatur de
fectos per discretos regni suppleatur § xxv Item nullus ci
tetur ad placitū regis immediate sed primo ad placitū sui
haretū et si inde puotauerit placitum generale sub pena cō
fiscata et si ibi iuri stare noluerit corā rege puotando exānis
R

netur sua causa ibidem ubi si iusticiam non habuerit pro no/
 ceat ad parlamentū generale § xxvi. Item ut nullus capi
 debeat nec ad mortem dampnari v[el] bonis priuari nisi prius
 iuste et secure vocatus publice incansatus et legaliter conue/
 tus prout exigunt leges terre § xxvii. Item q[uod] rex nō offenda/
 tur alicui p[ro] eo q[uod] p[ro] iure terre et regni loquat[ur] nec ab hoc
 ipsum aut suis prosequatur § xxviii. Item ut oīa et singula
 gravamina noviter imposita ā modo non petantur videlicet
 ploghs penninghe kulkorn rheolonea aut alia quecumq[ue] post
 mortem voldeinari regis imposita et inuenta § xxix. Item spo/
 liantes naufragantes tanq[ue] p[ro] stgh roff cōiuranc[ie] et eodē
 modo p[ri]uataur § xxx. Item ut aduocatus vndeūq[ue] oriūdu[s]
 bondonē illius hārech suum obstituat officialem § xxxi. Itē
 oīa debita notoria et rationabiliter p[ro]babilia in quibus rex
 iunc mortuus regulcolis tenebatur omnino p[ro]soluat rex su/
 turus et cautiones p[ro] hīs interposse donec totaliter soluta
 fuerint teneantur exceptis castris destruendis § xxxii. Item
 ubicunq[ue] plamētuz regis teneatur incausandi v[er]a utur legib[us]
 illius terre § xxxiii. Item ut nullus cite[atur] extra terminum sue
 terre § xxxiiii. Item ut nō inueniantur noue leges nisi de cō/
 sensu totius regni in parlamentō generali in p[ri]mo celebrādo
 in quo videlicet placito liceat regi futuro de consilio p[re]latorū
 et melior regni supra dictos articulos imutare diminuerē v[el]
 angere gravare v[el] etiā alienare secundū p[ro]fectui v[el] honori
 corone regni ac utilitate reipublice viderit expedire § xxxv.
 Nos igit[ur] xpofer[us] dei grā danor dux p[ro]mitim[us] in hīs scriptis
 nos si deo volente ac populi accidēte assensu ad regni regimen
 assumpti fuerim[us] p[re]dictos articulos ēm modū p[re]dictū imp[er]
 tuū inuolabiliter obseuatores § xxxvi. In cui[us] rei testioniū sigilla
 venerabiliū patrū dñorū petri viburgen[sis] nicolai burglanen[sis] epi/
 geri aruseū ioh[ann]is ripeū nicolai carbatheū ep[iscop]orū ac dñorū ioh[ann]is
 ci marscalci lagonis quōdam marscalci petri mwle de bagh
 nicolai hee laurencij ien[sen] iohannes niels de haas iohannes
 per[us] iohannes haan petri niels de allerut nicolai holghē[us] ni/
 colai stañg alberti albr[ic] ioh[ann]is offe[us] ioh[ann]is oliff[us] et absolom[us]
 ien[sen] milicū vna cū nrō sigillo p[re]sentib[us] est app[re]sam.

logh p[er] 2nd of
 alþing

Constitutio Circi regis.

Anno dñi m ccc lxx marcij in helsingborgh in plameto p
 Adm regē ericū de cōsilio meliorū regni dacie celebrato
 Statutū est vt nullus portat vestes immitas ptes incisas sed
 integras vel bipertitas Nullus etiā vestes suas ornet auro l
 argento nisi rex solū cū liberis suis incisas etiam vestes nou
 liceat dño regi portare § ij Quicumq; at per annū vel ampli
 vestes suos portare voluerit hoc sibi nequaq; ad verecūdiam
 imputetur § iij In nullus thetunicū potū sz ceruicāz ferat
 vendat vel bibat post lapsam pximā pētecosten quicumq; cō
 tra hoc statutū venire psumserit p qualibet lagenā soluat xl
 marcas in penā § iij Item quicumq; bonā ceruicāz brarare
 voluerit habeat licentiā vendēdi quāto carius pōt § v Itē q
 nullus petat hospiciū a clericis vel laicis quibuscūq; reglari
 bus seu seclariis sed taberne sufficientes p transcūtibus ordi
 nent in quib; necessaria habeāt § vi Si vō domū alicui; aliq; s
 inuaserit et fregerit vel aliquid abstulerit soluat dño regi xl
 marcas et leso tñ Si vero pacifice tabernā intrauerit et pro
 receptis soluere noluerit licitūz sit eū detinere Si vō violēter
 recedere voluerit aduocet auxiliū vicinor et si eū deprehende
 re nequiverit hospes cum duob; vicinis suis accedat ad plac
 citū suū citando eū vt redeat satisfactor us secundū consuetu
 dinē loci quod si noluerit conuincat eū vbi dinoscitur eū delis
 quisse § vii Item quicumq; aliquē interfecerit satisfaciāt con
 sanguineis interfecti cū ceteris l pmptra pecunia et cū nō alijs
 rebus nec cognati copellantur p dñm regē cōtribucere cum ho
 micio nisi forte pace priuatifugerit tunc propinquiores soluāt
 duo ætelsaal et secundū antiquam terre cōsuetudinem reci
 piunt suum stuch de cognatis § viij Nec lecitum si alicui cog
 uatorū interfecti in quēquā cōsanguineū interficiētis vindica
 re qd in vixerit qui occidit § ix Quicumq; ptra hoc fecerit pūiat
 tanq; si occidisset antiquem innocentem § x Item si aliquis i
 domo ppria vel ecclesia occiderit hoc est orbote maal orbotes
 maal sic intelligitur q occisor ad emendam venire non pote
 rit nisi prius pro eo intercesserint consanguinei interfecti.

Constitutio Erici regis dacie.

Ericus dei gracia Danorum Sclauozq; rex omnibus hoc
scriptum seruentibus ad perpetuam regi memoriā con
stare volumus presentib; et futuris q; anno dñi M. ccc. lxxij.
in die beati olani ruburgh de consilio meliorū regni ordina
uimus cum in consilio vortinburgh de eorum consilio promi
simus semel in anno in media xl perlamentuz qd dicitur hof
debeat celebrari Nullus captiuari debeat nisi sponte cōfessus
in iure aut legitime conuictus vel manifesto facinore depre
hensus fuerit pro quo secundū leges terre vita carere debeat
vel mēbris Sed conuictus indncias habeat fugiendi extra re
gnum que in libris legalibus continentur Item nullus cōuic
tus pro quacūq; causa ultra id qd in legibus est expressū pe
na pecuniaria vel alia puniatur nec mulctetur aliquis nisi
legitime conuictus Item nullus super aliquibus causis de
bet litteras regias contra aliquem impetrare nisi causa ip
sius prius vērīfata fuerit in suis placitis et discussa sed post
q; aliquis primā litteram taliter impetratā supersederit con
tumaciter soluat cōquerenci vnā marcā denariorū et iij mar
cas regi ultra id pro quo in prioribus placitis est conuictus et
p secūda tantum et pro tertia tantū sed pro quarta conquerē
ti tres marcas et xl soluat regi et si talis bona mobilia non
habeat sed tantū terram extunc officialis regis mudeat eum
vt infra mensem tantū vendat de terra sua in quantū tenet
bondoni et regi qd nisi fecerit officialis regis sub estimatiōe
honorij ius regis accipiat et bōdonis de dicta terra et nō am
plius sed si terra non sufficiat ad soluendū defectus ille p ra
ta pta cedat regi piter et bondoni Sed si aliquis contra ea q
dicta sunt litteras impetrauerit minus iuste soluat bondoni
iij marcas similiter et regi tres marcas Ordinauimus insup
et firmiter pmittimus leges regis voldemari clare memore
prout in suis libris legalibus continentur inuolabiliter obser
uare Omnes abusiones et dissnetudines contra leges terre i
troductas penitus in irritum et euocantes expresse et preci
pue infrascriptas primo q; victualia vxoris noster puerorū
dapiferi nostri plaustrare non debent ultra limitē sui haretē

et quicūq; in claustrando defecerit officialis regis cōducz pla-
 ustrum et deficiēs soluat preciū triū marcar. Item q; nostrū
 stuch horn in festo sancti andree secundū cōsuetudinē pronun-
 cie cuiuslibet exsoluatur Item bondones non debent cōpelli ad
 edificandum vel reperandum molendina curias vel alia nec
 etia; castra nisi in te mpe necessitatis sed in hīs faciant secū-
 dum q; cōsueuerunt in tempe voldemari nec cōpelli sub aliq;
 pena ad dandum auferes vel pullos seu alia dona ad mēsam
 regis exceptis hīs que solui cōsueuerunt tempore regis vol-
 demari sed pro dono vel gratis peti pnt Itēz licitū sit bondo-
 nibus pprias terras habentibus villificationē aliorū sumere
 ita q; bonis suis regia iura soluant Item non debemus edi-
 ficare in fundo alieno nisi de cōsensu & voluntate possessoris
 Officialis nostri non debent citare aliquem nisi ad iusta pla-
 cita nec coram se Item littere patentes et preuilegia nostra
 suo robore permaneant nisi per fideles nostros in parlamento
 nostro docere poterimus q; sint merito reuocanda Item non
 debet aliquis pro aliquo delicto terram suam amittere nisi
 pro crimine lese maiestatis conuictus fuerit cum iuramento
 wortheldh excepto casu superius expedito Itēz de naufragiū
 passis volumus obseruare qd in libris legalibus continetur.
 Item mercatoribus regnū nostrum visitantibus et nostris
 ppijs nulla noua grauamina imponi debent sed uti dūt li-
 bertatibus quas habere cōsueuerunt ex antiquo cōsuetu-
 dine nichilominus que seruantur in skande suo robore dura-
 turis Item si aliquis nos impetere noluerit super bonis qui-
 buscuq; tanq; minus iuste occupatis super hoc consilio stabi-
 mus et ordinatione fidelium nostrorū in parlamento nostro
 per tempe celebrandis Item volumus q; null? apud clericos
 claustra vel laicus hospitetur in discrete sed cōtentus sit hīs
 que domesticus habuerit et voluerit sibi dare si ulterius face-
 re presumpserit aliqua rapiendo liberam habeat potestatem
 Si clericus sit huiusmodi uolentia per causam herrewerck
 rapine vel excommunicatonis prosequendi si uero laicus per
 uiam herrewerck vel rapine Item q; ecclesia dacie gaudere
 debeat omnibus libertatibus quibus unq; floruit tempe regis

2 p. 10
f. 8

14 15

voldemari quilibetate ei? in oibus illibata voluit observare
 Et at hec oia et singula rata et firma pmaneat sicut erendi
 pres dñi iohēs lunden archieps petrus vibergeñ eps c aruficñ
 eps c rīpēñ e v burglanēñ e i roskildeñ e i a Aestwigeñ e iohās
 ottonicñ epi electi confirmati neaion comes i de ratwēburg
 et voldemarus domicellus de rostock sua sigilla vna cū sigillo
 nrō pñtibz apponere curauerūt Actū nūburgh Anno et die
 supia dictis.

Constitutio Erici regis prioris erici filij.

Ainne logh gaff kōmng erick annē ericks son i nūburgh
 kircke warre sculle selie kirkens thiende som the mwe
 dresth vthen wild oc swegh oc the sculle gialde om pinstdag
 at lyste eller ligge vnder kirkens dom kōmghñ eller nogher
 mā paa rīghens vegne sculle aldīg thiende taghe vthen for
 landseus terff oc meth biscops raad oc beste men i righet oc
 gōre wisse effthēthere raad. Enghñ mā skal oc kirkēs thiēde
 raade eller kobe ther fōre otthe kirkē at gialde. Thwerth aar
 skal hōffware i nūburgh aa then sōndagh nest effther pinxe
 sōndagh er thwilkhñ mā ther faar m3 raad; raad; t il annē
 man; hws eller gard eller til th; hws eller gard ther mā haff
 uer herber vchi oc draber eller hamler eller saar husboudhen
 eller huffruen eller hion eller geste eller om mā budher kir/
 ke fred i kirke wotther han grepen m3 ferske gerningher thñ
 ther formāer oc hans til seller misthe hals oc ther how; lodh
 eller booslooth halff taghe kōmghen oc halff taghe then ther
 skathen feck eller hans arwinge forti at for huffredh brodhe
 skal bodeshals oc booslooth ower rettthe bōdher. En wordher
 han dræpen tha taghe hans arwinghe halff booslooth wetdh
 kōmghñ til rettthe bōdher so som i logboghñ standher scriffnet
 En fanghes the eu at ferske gerninghē tha ware the wedh
 haretz neffnd tha skal umbolmā neffnz m3 haretz mēz raad
 en v wilough man oc han skal neffne rīj men v wiloughē oc
 en hans openbare v wēner tho maa han for en hā kareer hus
 fredh brodhe folghe hans loghmaal hwat werth hannum er
 brodh so som logboghen seier til thwo som huffred brodhe wil
 kare tha haffuer han sex vghers dagh en sichen hans annet

logmaal er ganghet athare hussrede bredhe En karrer han en
indhen sex vghē at hās anneth lagmaal er gāghet tha dulle
hā thz m3 neffnd i kynn thē for sage ar hussred brede oc gard
frede brede oc kirke fred brede scal so fulghes ath aa thz forste
thingh scal liwles oc hare aa thz anneth thingh scal ueffnes
hæet3 neffnd a thz tredie thingh sculle v wildughe men Tho
mo han en neffue andher en tha ere aa thingi En skil thm a
tha standher thet ther the fleste giorde vthen biscops oc or the
gode men indhen bugdhen seie them amodh tho standhē thz
the wiche Then samme logh er om the swarie alle eth Thwil
khen man ther forwinnes i thijste hare3 neffnd for hussredh
brede at han swerier wreth gialde xl mark oc hwilkhen man
en wil swarie loglig til neffnd gilade xl mark oc them taghē
komghen halffue oc halffue thūcher saagh giffuer Thwo som
saar mer raadz raadh i bondhens gard eller hws eller kirke
oc vfermer anthen bondhen eller annē man som sauth er oc
wordhe the ster hare ther fore ere oc fanghe the skathe ther
arath wede eller worde drapne m3 alle hawe hiem gialdh oc
lighe a ther gerungher En om man ewer om huar heller hi
ne finge skathe a thē sageles maal eller en thz sculle laudmē
wtledde oc scal fulghes so som herrewerck Thwo som herbergā
rer nogher man ther for winnes meth iijste sage som sauth er
tha warie sgh meth neffnd i kynn eller giffue xij mark pennin
ge oc then tagher komghn halffue oc halffue hin thee skathn
feck Umbosmā oc hin ther skathn feck mwe bodhe dele iijste
dele hwilkhen ther heldher wil forti at the eghe bode theu ret
ther ther he3er til Vordher nogher māfeld til xl march sagh
ther en haffuē sult wet at hette eller annēsaag som hānū bor
atbode fore so som han barier man eller so3er eller rēwer tha
scal hā haffue sex vghers dagh effther at han er lagfeldh a
thingi anthen atbōdie eller ath setthe borghn en gor hā hwer
khen indhen sex vgher tha sare han som andhre fredh3e
men.

nota

nota
fuld 7c

Constitutio regine margarete regis vol
demari filie Item nota ista constitutio alio
modo sic intitulatur Constitutio olavi regis
dacie et haquini regis norwegie ⁊ margare
te regine trium regnorum.

In nomine sancte et individue trinitatis amē. Anno dñi
M ccc lxxvi die inuentionis sctę crucis convenientibus
Aulose regni dacie potioribus cum popularibus ad electio
nem uoni regis parlamentū fuit et concorditer ordinatū In p
mis qđ epī capitula monasteria et omnes ecclesie et ecclesiasti
ce persone regni dacie omnibus libertatibus gracijs iuribus in
risolictionibus legib⁹ ⁊ preuilegijs quibus unq̃ liberius et vtili
us fruebantur congaudebunt et ab omnibus sine onerib⁹
regis quocunq; nomine consequantur liberi piter et exempti.
Item quilibet presbiter habeat vnā curiā principaliorē in
parochia sua p residentia sua liberā et exemptā de omnibus
oneribus regijs vna cum familia in dicta curia morante § i.
Item decime ecclesiarū non petantur nec recipiantur per
regem et ei⁹ officiales quonīs modo § ii Item nullus extra
neus ignore lingue vñ imperfecte etatis ad aliquā ecclesiā
presentetur § iii Item nullus cuiuscunq; status existerit se de
bonis ⁊ possessionib⁹ monasteriorū episcopoz abbatibus prio
ribus et preuisoribus contradicentib⁹ aliquāliter intronit
tat sed ipsi abbates priores et preuises monasteriorum dñs
suis tanq̃ veris dñs in temporalib⁹ ⁊ spiritualibus per omnia
integre respondebunt § iiii Item nullum clericū ad aliquā ec
clesiam quis pñter nisi in qua merum ius pronominat⁹ ha
buerit nec potencior inferiori preiudiciū faciat in pñtando
§ v Item nullus epō seu aliqua alia persona ecclesiastica cal
piatur exulet vel bonis suis priuetur nisi per suū iudicē ec
clesiasticū fuerit canonice conuict⁹ § vi Item non grauentur
monasteria ecclesiastice persone per equos ⁊ canes pascendos
§ vii Item nullus incommittat se de bonis clericorū discenden
tium sine suorū heredum voluntate et ordinarij § viii Item
omnes milites et milicarios et armigeri de ppria familia ex
penda triū marcarū vel qđ secundū consuetudinem cuiuslibet

164

terre in quocumq; placito seculari conuincantur percipiant li-
 bere et ultra si ad hoc extiterint priuilegiati § ix Item nō co-
 guntur ire ad exercitum extra regnum et quicunq; ad manda-
 tum regis siue intra regnum siue extra bellandi causa inie-
 rint rex ipsos si capti fuerint de captiuitate redimat expedite
 saltem infra annum et super perditis satisfaciāt anteq; secu-
 dario secum ire in exercitū iubeantur libertatibus suis pristi-
 nis etiā si uon inierint eius nichilominus conseruatis § x
 Item ut guerras contra aliquem rex inchoare non debeat ni-
 si cum consilio et consensu prelatorū ac regni poriorum § xi
 Item quicunq; terras suas iniuste amiserit per coronam cog-
 ni illas rehabere debeat et si aliquis ex parte regis terram sic
 resumptam et rehabitam impetierit hoc rex discreti et autenti-
 ci viri per ep̄m illius dioec̄s nominandi sub iuramento suo ter-
 minabunt § xii Item nullus infra sacros ordines constitutus
 admittatur ad regem ad aliquam aduocatiam tyalem sed in-
 stituat laicus idoneus et discretus pro talibus officiis exercen-
 dis in quibus officiis si notabiliter deliquerint pro excessibus
 suis emendant et nunq; ad talia officia admittantur § xiii
 Item inimicicias et dissensiones quascunq; rex et officiales sui
 inter regnicolas pro toto posse suo cedare debeat et sopire §
 xiiii Item qd nullus capietur nisi sponte confessus ē in iure
 aut legitime conuictus uel manifesto factore deprehensus fue-
 rit pro quo secundum leges terre vita carere debeat siue mē-
 bris Sed conuictus legitime inducias fugiendi extra regnū
 habeat que in libris legalibus continentur Pro quacūq; can-
 sa ultra id qd in legibus expressum ē pena pecuniaria et alia
 puniatur nullus nec mulctetur aliquis nisi prius legitime sit
 conuictus § xv Item omnes leges regis uoldemari legistato-
 ris bone memorie prout in suis libris legalibus continentur
 nisi aliter priuilegia et handfestingh reperiantur modificate
 et declarate inuiolabiliter obseruentur § xvi Item omnes ab-
 usiones et disuetudines contra leges introducte per quoscū-
 q; penitus in irritum renouentur et precipue ifrascrip̄te qua-
 rum prima est qd uictualia regis uxoris sue puerorum suorum
 et dapiferi plaustrare nō dnt bōdones regis ultra limites suos

~~ioh̃es ioh̃is otto strāgonis iosep falster nicola? thome nicola?~~
 haret et quicumq; bondo regis in plaustrando defecerit offici-
 alis regis conducet plaustrum deficiensq; soluat precium tri-
 bus marcis § xviij Item bondones non dñt compelli ad reedi-
 ficandū vel reperandū curias regias et molendina nec etia;
 castra nisi cum consilio et consensu regni potiorum § xviij
 Itē noua grauaamina nouiter inducta uidelicet thindesharh
 amodo nō petantur nec recipiantur per quēcūq; § xix Item
 licitum sit bondonibus pprias terras hñribus villicationem
 aliorū sumere ita tñ q; de suis terris pprijs regia iura soluā-
 tur § xx Item nō debet rex in fundo alieno edificare preter cō-
 sensū et voluntatē possessoris et hucusq; edificata penitus de-
 struantur § xxi Item villici et coloni quorūcūq; si boue i qui-
 bus resident ulterius inhabitare noluerint secundū leges ter-
 re dñs suis predicent et resignent et satisfaciant et liberi rece-
 dant secundum leges terre ab eisdem § xxij Item officiales re-
 gis non debent aliquem citare nisi ad iusta placita nec coram
 se conuenire § xxij Item nullus pro delicto aliquo terrā suā
 amittere possunt nisi pro crimine lese maiestatis quis conuic-
 tus fuerit per denominatiōem ordchelde uessucum iuramen-
 to excepto casu de litteris regijs expedito § xxiiij Item nullus
 apud claustra clericus vñ laicus hospitetur indiscrete sed cō-
 tentus sit hñs que domesticus habuerit et uoluerit sibi dare
 Si uero ulterius attemptauerit aliqua uolenter rapiendo li-
 beram habeat potestatem si clericus fuerit uolentiam hñmōi
 per causam herrewerck rapine uel excōicationis prosequi si
 uero laicus per uiam herrewerck rapine § xxv Item ut mer-
 catores et burgenses in regno dacie habitantes libere utantur
 suis mercaturis absq; aliquibus grauaminibus et theolonijs
 nouis iponendis et absq; quacūq; quota mercimonioꝝ suoru
 ducāt extra regnū que uendenda sunt.

Constitutio olaui regis dacie
Omib; pñs scriptū cernentib; Olauus dei grā Duaoꝝ
 Olauoꝝ Gotroūꝝ rex Margareta eadē grā Swerie et
 Norwegie regina Nicola? mīseratōe diuina archieps lundenſis

165
 swecie primas iohānes repen frater iacob? viburgn̄s olau?
 aruſien̄ nicolaus roſhilden̄ ſweno burglanc̄ et woldemar? oc
 tonien̄ eadē grā eccleſiaz ep̄i et dñi hēningus de podepna da
 piſeri ewerhard? molthingh dapifer rwo galen p̄fectus ſca/
 nie petrus mwnc̄ boecius hegh nicolaus ſtoſtanni nicola?
 cuſſi criſtieruus vendelbo andreas offeſ laurencius offeſ
 nicolaus iohannes andree criſtieruus kaas petrus alber/
 ti lago iohannis nicolaus luche erlandus kaſſi petr? grwb/
 be olau? bioms iacobus olani olauus iohannis olau? petri
 thwro. kaunt̄i olau? lwunge henricus iohānis boodre barnū
 erici ſicko molthingh de lwoſe māno baſſe ſtēno baſſe b̄ndicē?
 bingh andreas iacobi holger? gregori tobernus petri lodwic?
 andree andreas pepp nicola? thwē iohēs niēſz iohēs abſolo
 nis deſneri? bugge haſſi iohēs ſtawerſhow ebbo p̄gh iohēs
 petri de bellingi milites albert? andree iacob? anchelē iohānes
 rwndh uar̄us luche nicola? uari lodwic? uari iohēs offeſ
 andreas offeſ nicolaus br̄atze thwro boof iohānes eſkilli ago
 oſtradi iohānes gloob petr? gloob andreas gloob olau? oleſſe
 uar? crane themo limbeck criſtier? kaas eſger? froſth lia/
 nutus erici marquard? wuſteen lago dws iacobus lagē got
 ſcalus niēſz iohēs fr̄ys nicolaus erici de awenſoerg iohānes
 pele iohēs mws themo niēſz eric? niēſz acho pudher criſtier/
 uus pudher magn? iohēs uar? petri petrus hwas uar̄us
 niēſz de truheltoꝝ nicolaus ebbiſz gerboo thwū nicolaus ſe/
 ch nicolaus been waben dictus nicolaus molthingh contra/
 bus mōltike ſenior ericus niēſz de huringherholm andreas
 petri de ſwaneholm eſkillus falch de valloſſ boecius falch pe/
 trus falch henuinchūnus mōltike korth mōltike minor petr?
 baſſe ericus pileman petrus offeſz iohannes offeſz andreas
 ſwens hēningus de lancken toſkillus niēſz iacobus abſolo/
 nis henricus ioſep̄z nicolaus ioſep̄z eſgi brock petrus brandh
 iohannes hauſz nicolaus hack andreas dauidſz nicolaus an/
 dree henricus andree nicolaus gagge andreas iohis bollo/
 paris tuko pndh̄ ericus geedh abſolou kerilli petr? niēſz de
 ſkioldenes thuo niēſz iohēs petri petr? b̄rier nicola? mattiſz

Iohannes de vdstorp richmannus de lanken ago staar et pe-
 trus attels dictus rebing armigeri Eternam in domino sa-
 lutem qm̄ ab omnibus et singulis prelati nobilibus milicib?
 militaribus ceterisq; alijs regni dacie incolis pro nuncin per
 lameto danoru nymburgh celebrato cōuenientibus cōmuni vo-
 to et voluntate concordī omni statutum est qd iuramentis sin-
 guloꝝ salubriter ordiuatum qd omnes et singuli ipsius regni
 dacie incole in quacunq; terra regni commorantes pacifi-
 cia fruantur Iurimq; legū ⁊ libertatū suarum inuiolabi-
 liter gaudeat firmitate Nos statuto tam salubri assensu toto
 prebentes animo promittimus firmiter in hīs scriptis sub
 nostris fide et honore omnia iura leges libertates et consuetu-
 dines līcitas et honestas a domino voldemaro legisero reco-
 lende memorie condam rege danorum ceterisq; alijs regib?
 dacie clericis et laicis quibuscunq; in hunc diem datas ⁊ cō-
 cessas firmiter tenere et inuiolabiliter imperpetuū obseruare
 Insuper obligamus nos sub obseruatione fidei nostre ⁊ hono-
 ris qd si contingat aliquos clericos vel laicos contra leges ter-
 re per quoscuq; iniuste opprimi vel grauari et ad huiusmo-
 di iniurias vel grauamina repellendas atq; emendendas iux-
 ta consilium conciliariorum iuratoꝝ regni in illa terra reg-
 ni cōmorantim in qua nos requiri contingat per dominos
 dapiferū et marscalcu seu prefectū requisiti fuerimꝝ extūc
 sine omni dilatione et contradicōne quacunq; ad hoc conueniē-
 et vita pariter atq; bonis ad hoc nos efficaciter exponere de-
 bemus Pro quorum oīm firma et inuiolabili premissoz ob-
 seruatione nos omnes et singuli suprascripti sigilla nostra p-
 sentibus litteris duximus apponenda Actū et datū vt supra.
 Anno dñi M ccc lxxvij infra octās iohis baptiste.

Constitutio Erici regis dacie filij
 xpoferi regis in nymburgh.

Hvo som ridher meth giorth raad hiem til annen manz
 hws oc dræber hantū i sin egheu gardh eller hamler el-
 ler soer tha er han fredløss ther fore oc alle ther meth hau-
 num ere i serdh oc i fylge oc er orbotemaal oc bōer aldrig at-
 fanghe sin fredh for hin dōdes neste frendher bede for hannu

til kōmghen oc kēnghen tage halff hās howz lodh vthū iord
 oc halff hans howz lodh tage han thet then gard aa thet thū
 gerninghe wor i giordh En wordher nogher man drabū thet
 sodan gerninge wil gōre oc i then thime thet the thz gōre tha
 ware han ugild oc for hannū scal mā en bede oc en fette hwē
 fhen kōmghens reth eller bīscops reth En wordher nogher
 man wīth ath han wor meth i sodan gerningh oc dyl hā tha
 warie figh meth hāretz neffud oc han scal hannum i ethe thet
 saagh sogher er En faller han atloghen tha haffuer han da/
 ghes rwm oc nette at rwmme men hwor som han wordher
 fichen greben tha ganghe thet aa hans hals Draber nogher
 man aunen meth radh raadh eller hamler eller soer i kirke
 eller nogher andher stz thet som man haffuer herber taghet
 hwat heller thet er i kōbingh eller paa land tha er thet oc or/
 bothemaal oc the ere oc alle fredlose thet then gerningh gior
 de oc kōmghen oc bondhen taghe som fōre scriftet staar Vi
 des noghē man sodan gerningh oc dyl han tha warie figh mē
 hāretz neffud En wordher nogher man iaghet aff sine wēu
 ner hiem til nogher māz gard hwat heldher som man kom
 met i gardhen eller hws tha haffuer hā thet fredh hiem me so
 som hieme i hās eghz hus wore Hwat som thet wordhē gior
 aa hannū tha er thz som fōre er sauth om bedh beder oc ont
 logmaal Hwo som herbergerer fredhlōs man tha scal hā be/
 de hannū there skathau ferk iij mark penninghe eller hans
 arwinghe oc so kōmghen En dyl han thet warie figh meth
 hāretz neffud Hwo som draber eller soer eller hamler oc haff
 uer han en selft til arbode meth tha scal han haffue ful borghū
 for figh En kan han en borghen fange for figh oc oker en at
 bede tha ware han fredlōs oc haffue daghs rwm oc naath
 at rwmme oc hwor som han wordher fichen grepen tha gange
 thet aa hans hals Stuth kom scal hwē man rethe at sancti
 andree dagh en wil en ombosman tha taghe wedh stuth tha
 ridhe bonner til eth thingh oc anneth oc tredie oc biwde vth
 sin stuth en wil ombosman en tho taghe wedh tha sculle hā/
 retz men neffue til aff thinghi tre gode men eller fire oc fulge
 hannū til kōmghens gardh om thet er i thet hāretz eller til

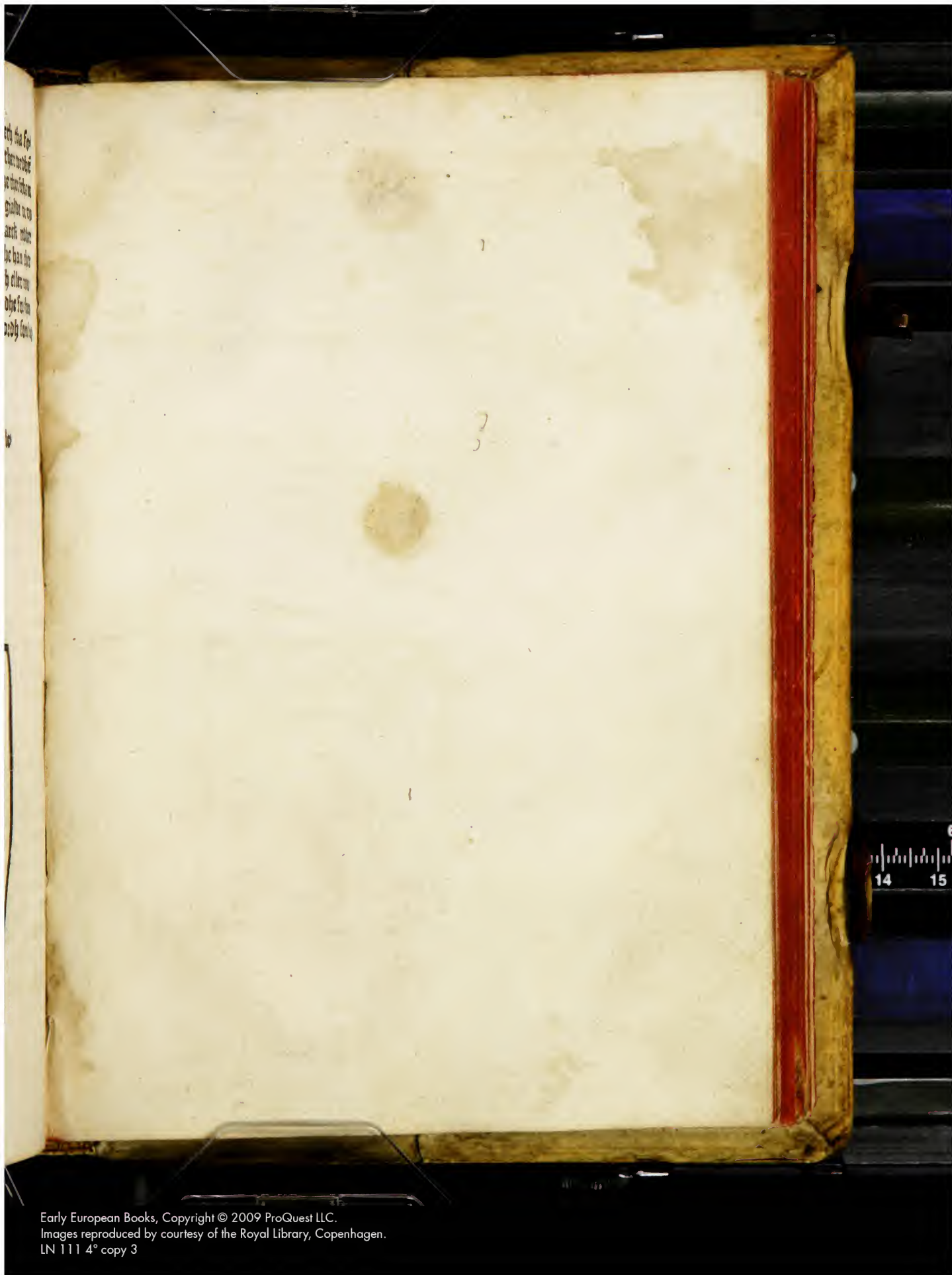

vmbolman gard en ere the hwerkhen i thet haretz tha for
 re sin stuth til haretzkirki oc the gode men sculle ther wedhe
 ware ath stuth horn legghes in kirke Thwat skathe ther sithen
 kommer aff theu skathe scal vmbolman effther gialde oc en
 bondhen om han redher fulth Thwo som en march redher
 i skuldher eller ix ore eller x ore eller xi ore tha redhe han thet
 aff en fulhaffn En haffuer han xij ore skuld i iordh eller myn/
 ne ther han saar en oc aaar en tha scal han indhe for then
 iordh En sker han oc aaar tha inne han for sin iordh som for
 re er sauth.

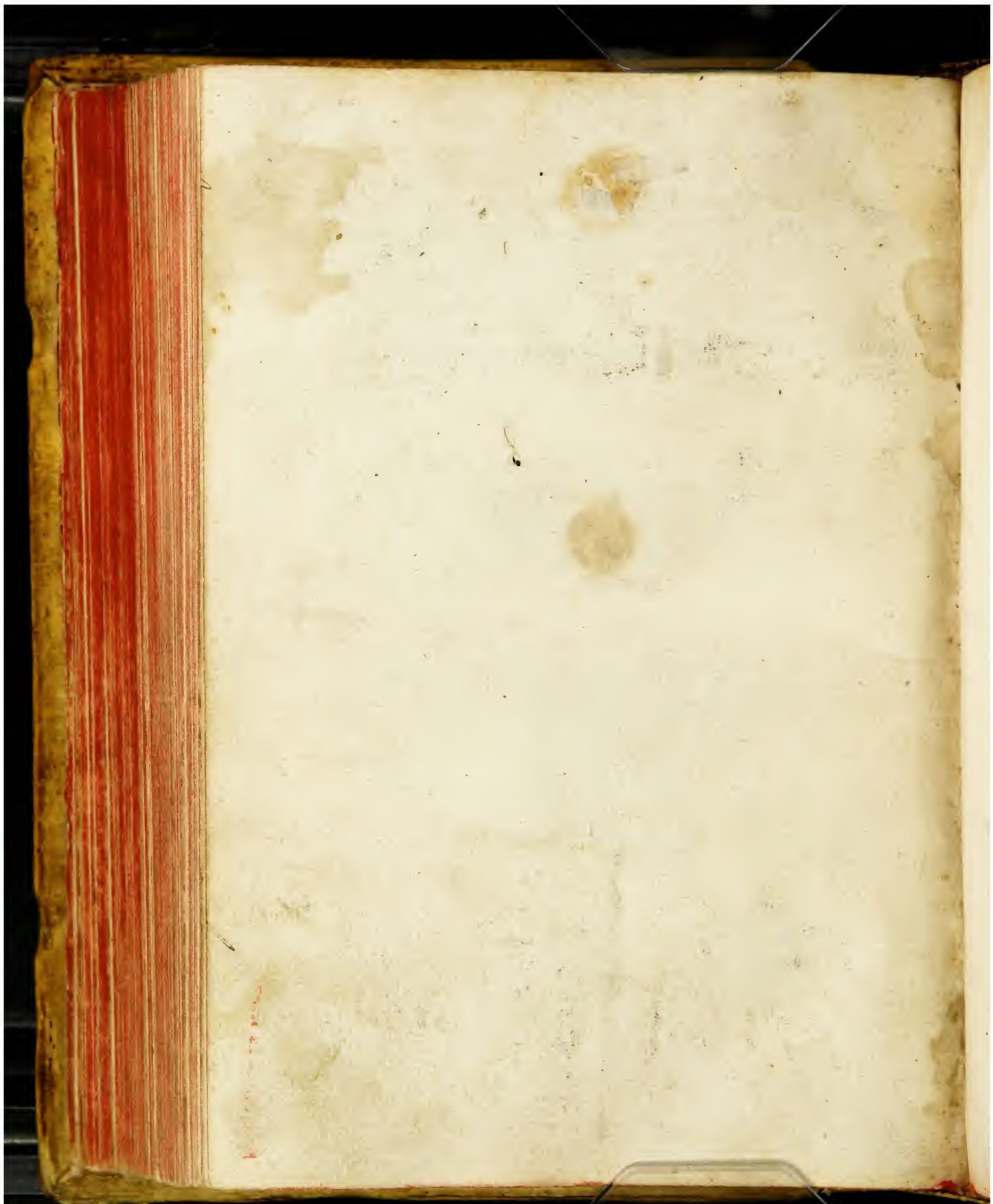
Cōpletum est aut pñs opus perutile le
 gis Danice Impressuz haffnic p
 Gotfridū de ghemen Anno
 dñi M cccc viij In pro
 festo scti marthie
 apostoli.

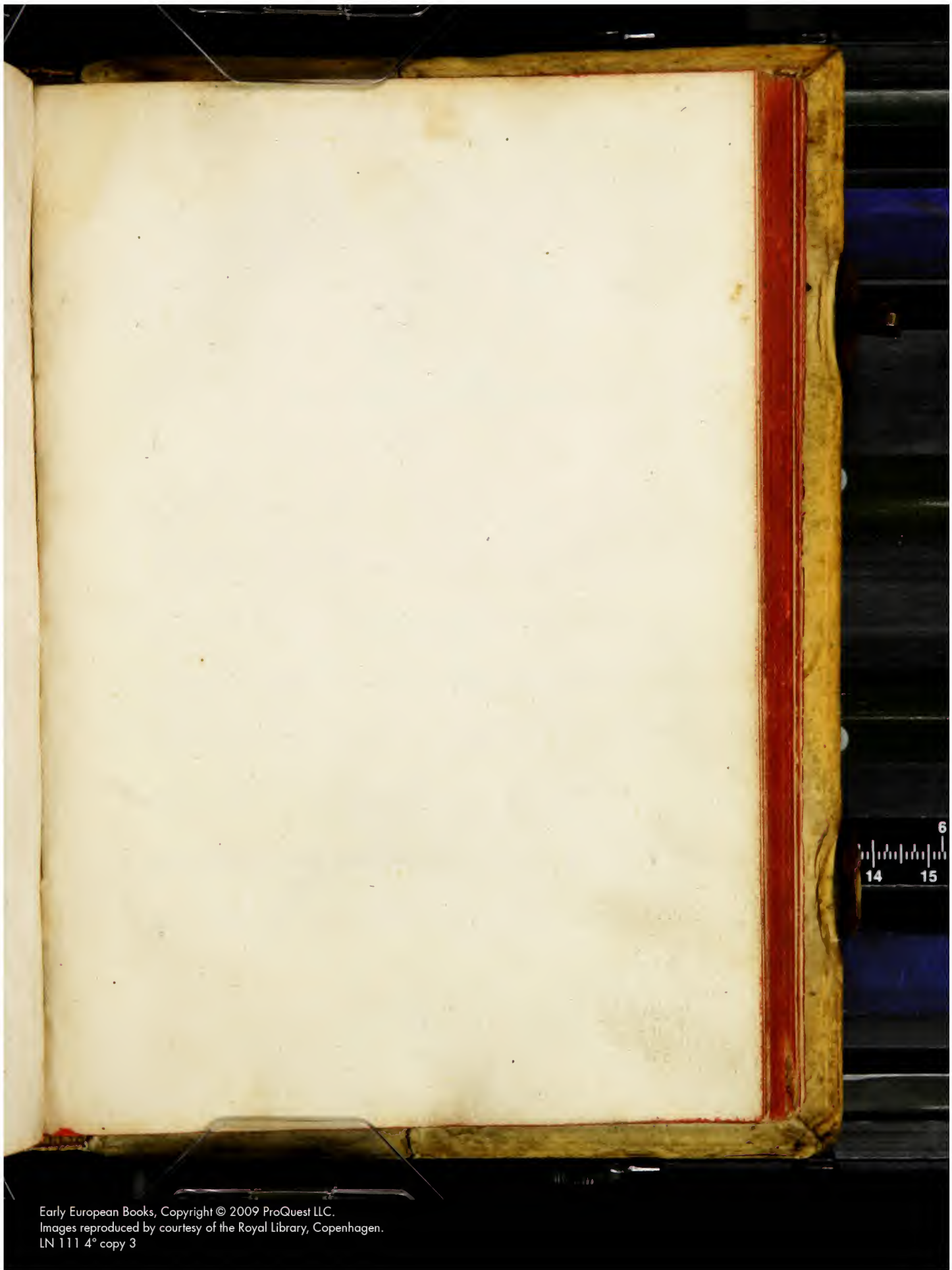

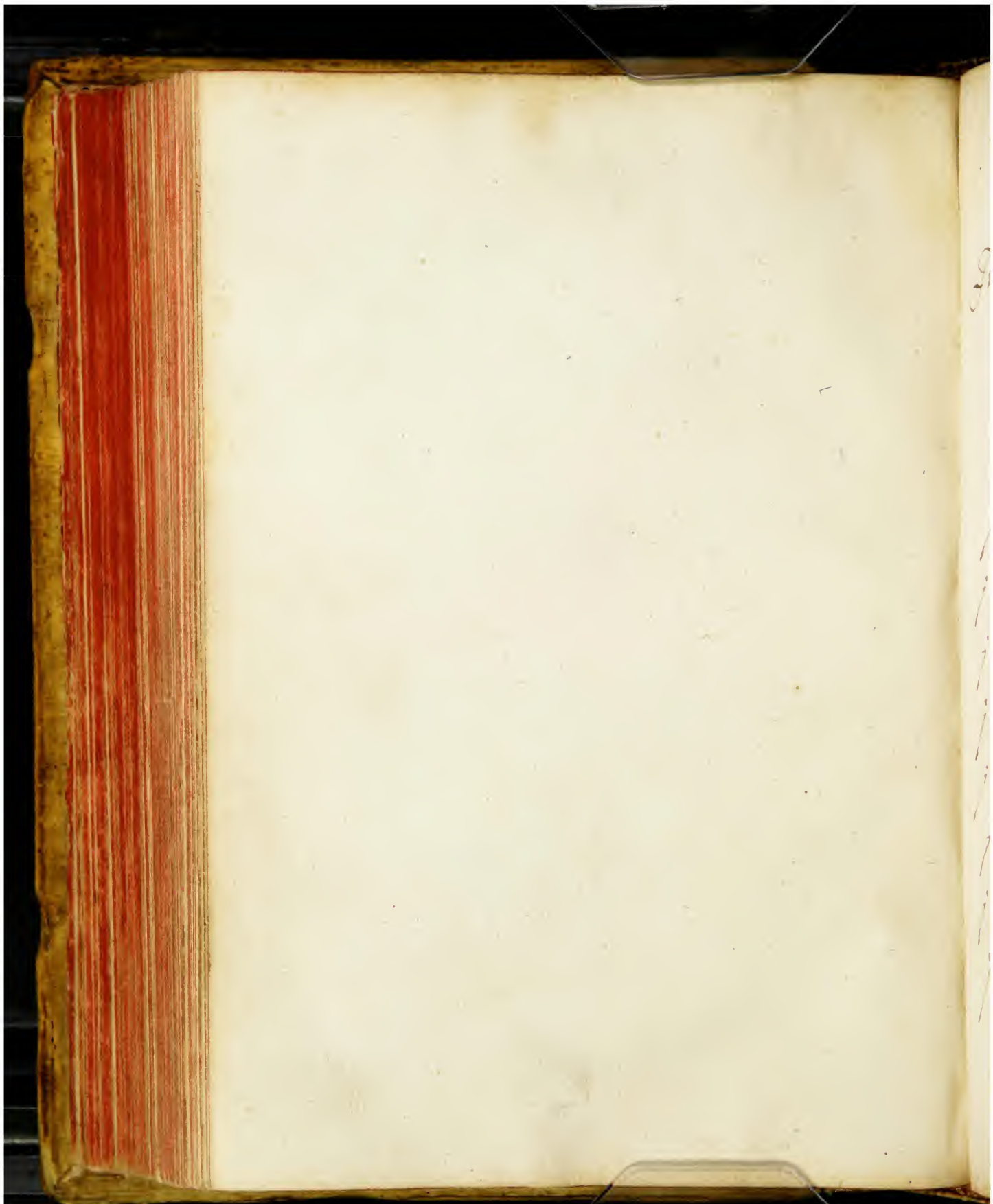

Her Læser vilger skættedig v. Mæ
Men end sig de dike piffte fortæller
Vilste fordygt i vord fædning
Stem for dig nundom i vord dig nundom.

i vord mig.

i vord mig i Angimig sigt digt.

i vord fortæller

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

i vord i vord mig — i vord fortæller.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 3

4. Lunden nr — $\frac{1}{2}$ Rr $1 \frac{1}{2}$ Rr.

iii. Lunden nr — $\frac{1}{3}$ Rr $\frac{1}{3}$ Rr.

ii. Lunden nr — $\frac{1}{4}$ Rr $\frac{1}{4}$ Rr.

i. Lunden nr — $\frac{1}{5}$ Rr $\frac{1}{5}$ Rr.

LDm Lunde.

i. Lunde nr — $\frac{1}{6}$ Rr $\frac{1}{6}$ Rr.

ii. Lunde nr — $\frac{1}{7}$ Rr $\frac{1}{7}$ Rr.

LDm Lunde.

ii. Lunde nr — $\frac{1}{8}$ Rr $\frac{1}{8}$ Rr.

i. Lunde nr — $\frac{1}{9}$ Rr $\frac{1}{9}$ Rr.

LDm Lunde.

i. Lunde nr — $\frac{1}{10}$ Rr $\frac{1}{10}$ Rr.

ii. Lunde nr — $\frac{1}{11}$ Rr $\frac{1}{11}$ Rr.

viij $\frac{1}{2}$ Camphor — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

viij $\frac{1}{2}$ Finen, Cardus — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

De Me gies.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn. $\frac{1}{5}$ part i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn. $\frac{1}{3}$ part.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn. $\frac{1}{5}$ part.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

De Me Lending.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

viij $\frac{1}{2}$ lb. m. — i $\frac{1}{2}$ lb. Linn.

iiij^o p' Encof' n. — iiij^o p' R.

iiiij^o p' Encof' n. — iiiij^o p' R.

hij^o p' Encof' n. — iiiij^o p' R. iij^o R.

hij^o p' Encof' n. — xij^o p' R.

hij^o p' Encof' n. — xij^o p' R. iij^o R.

hij^o p' Encof' n. — xij^o p' R.

ix^o p' Encof' n. — xij^o p' R. iij^o R.

x^o p' Encof' n. — xij^o p' R.

xij^o p' Encof' n. — xij^o p' R. iij^o R.

xij^o p' Encof' n. — ix^o p' R. iij^o R.

ij^o p' Encof' n. — iiij^o p' R.

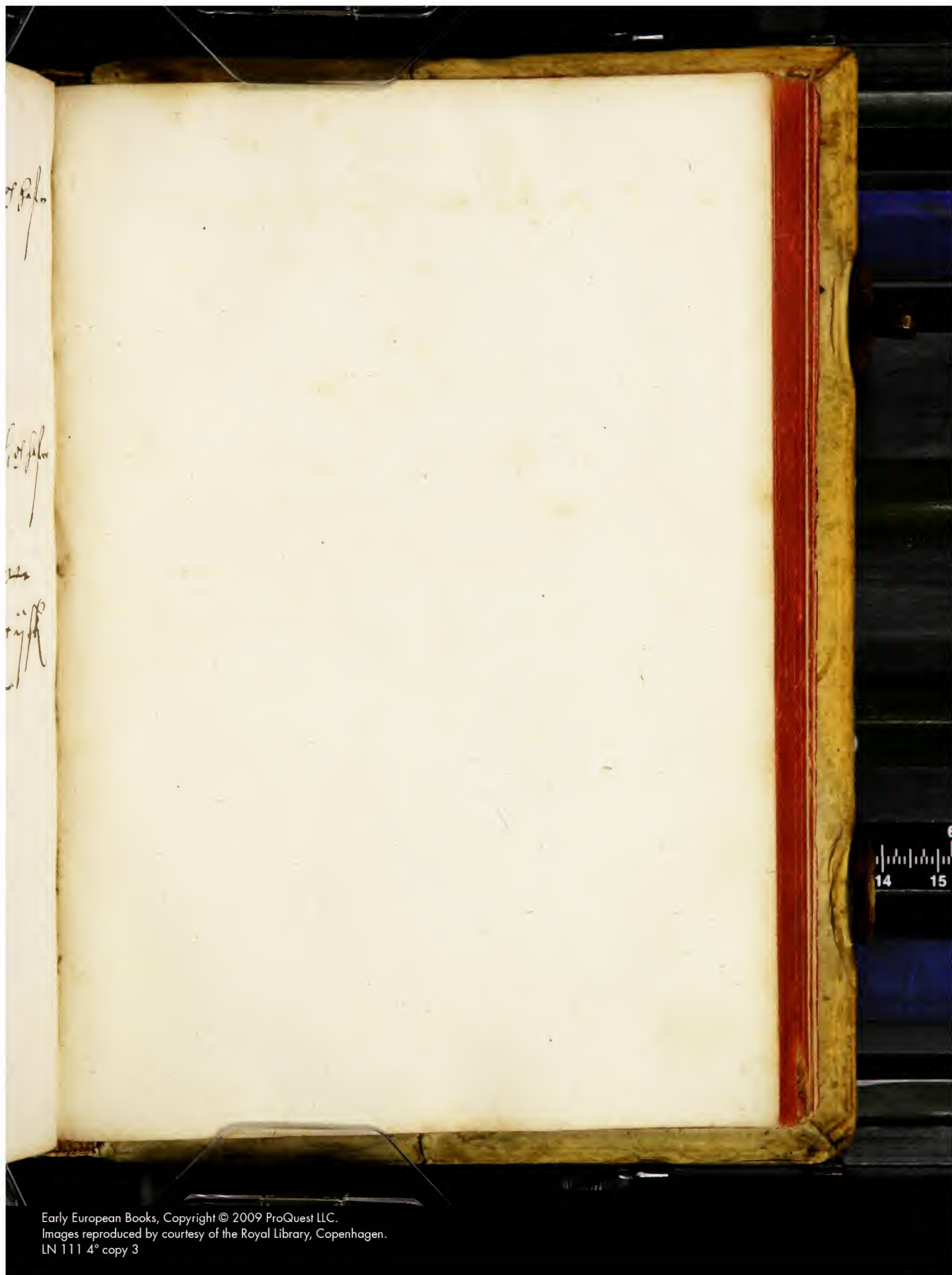

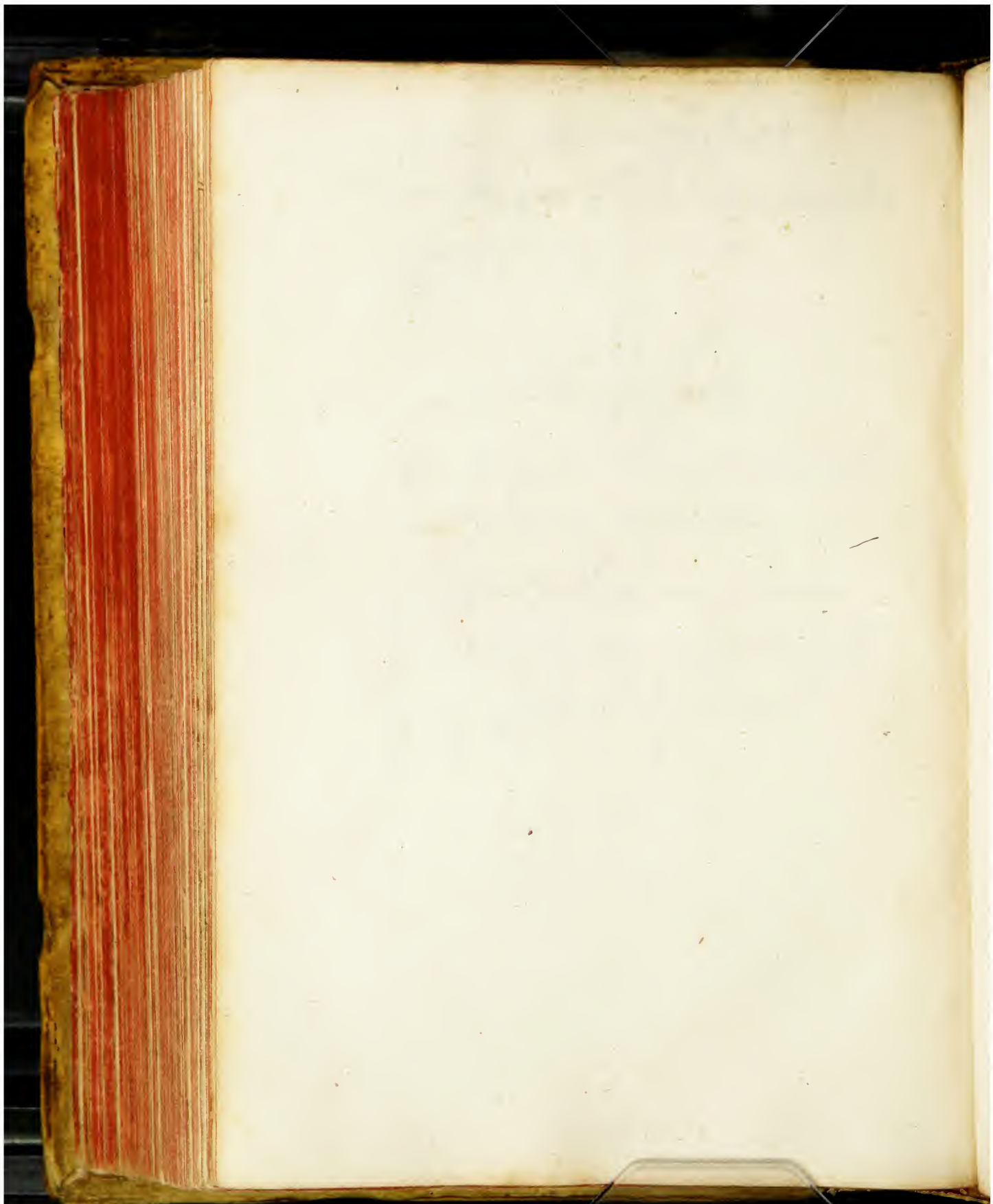
Andj amundfjell
is þingur þug þug, of þafur
upst þj æjundr

Andj amundfjell
is þingur þug þug, of þafur
upst þj æjundr
þj æjundr þug er þj orsa
þj orsa þug er þj æjundr þj sk
þj æjundr þug er þj orsa

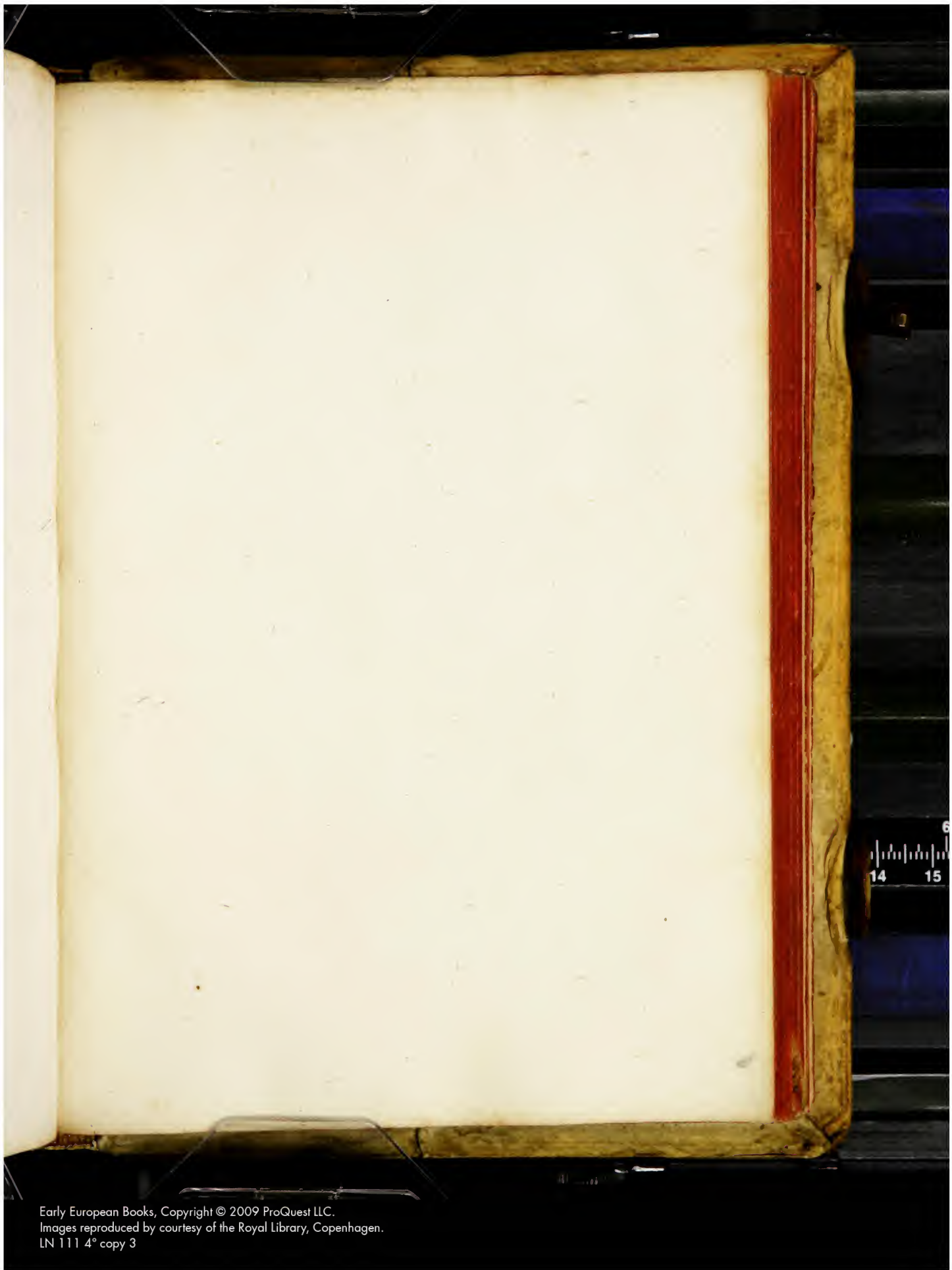

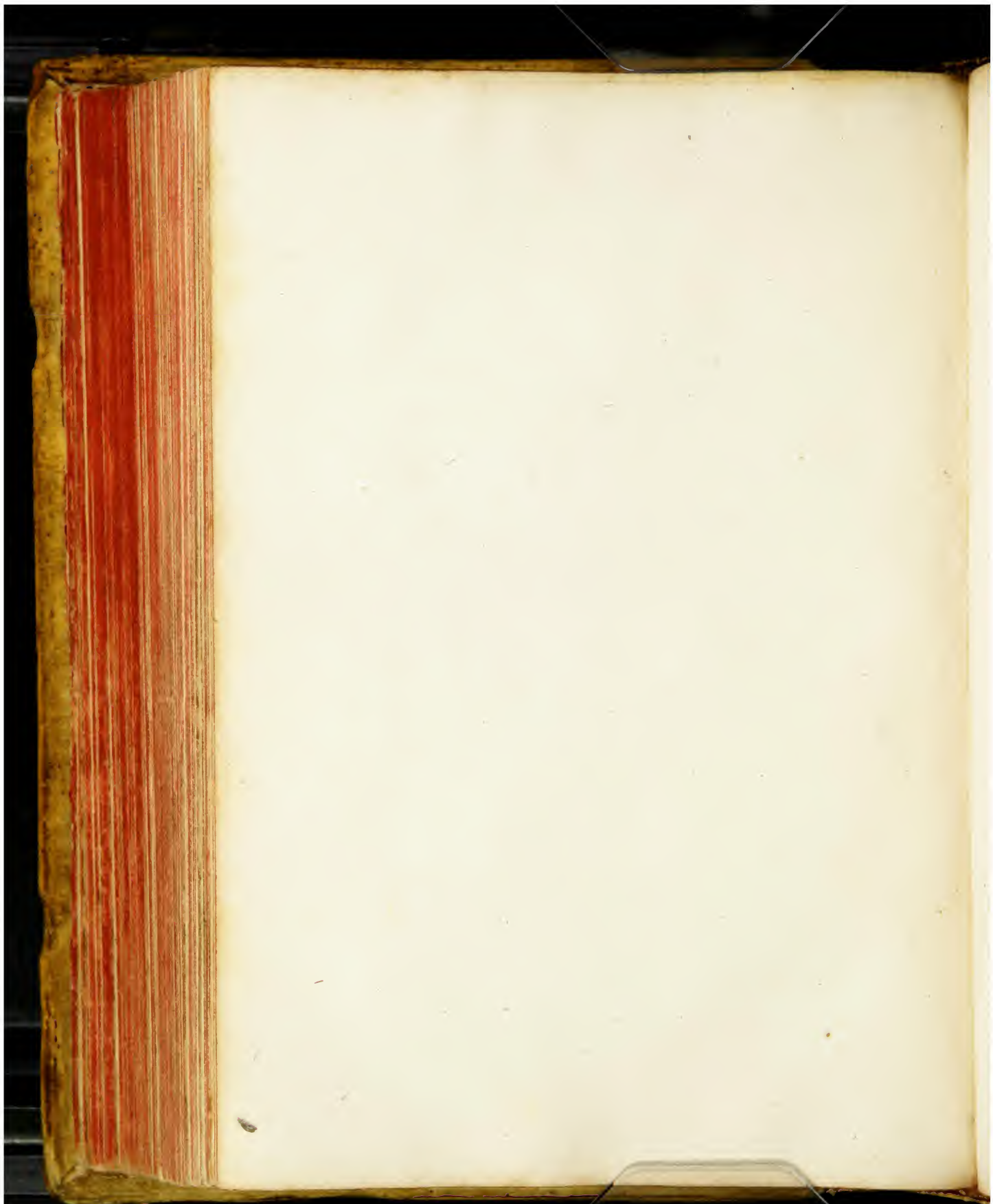

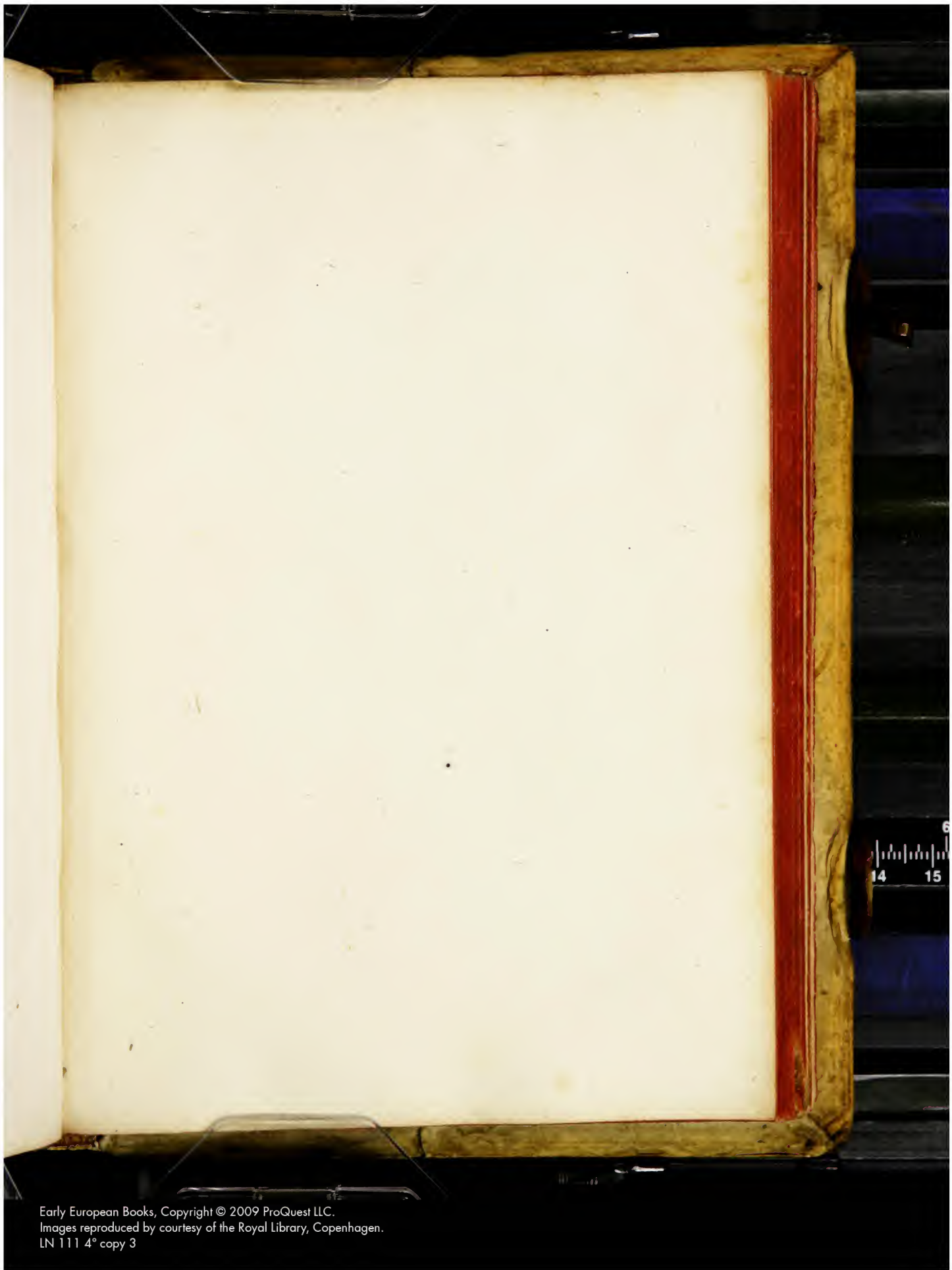

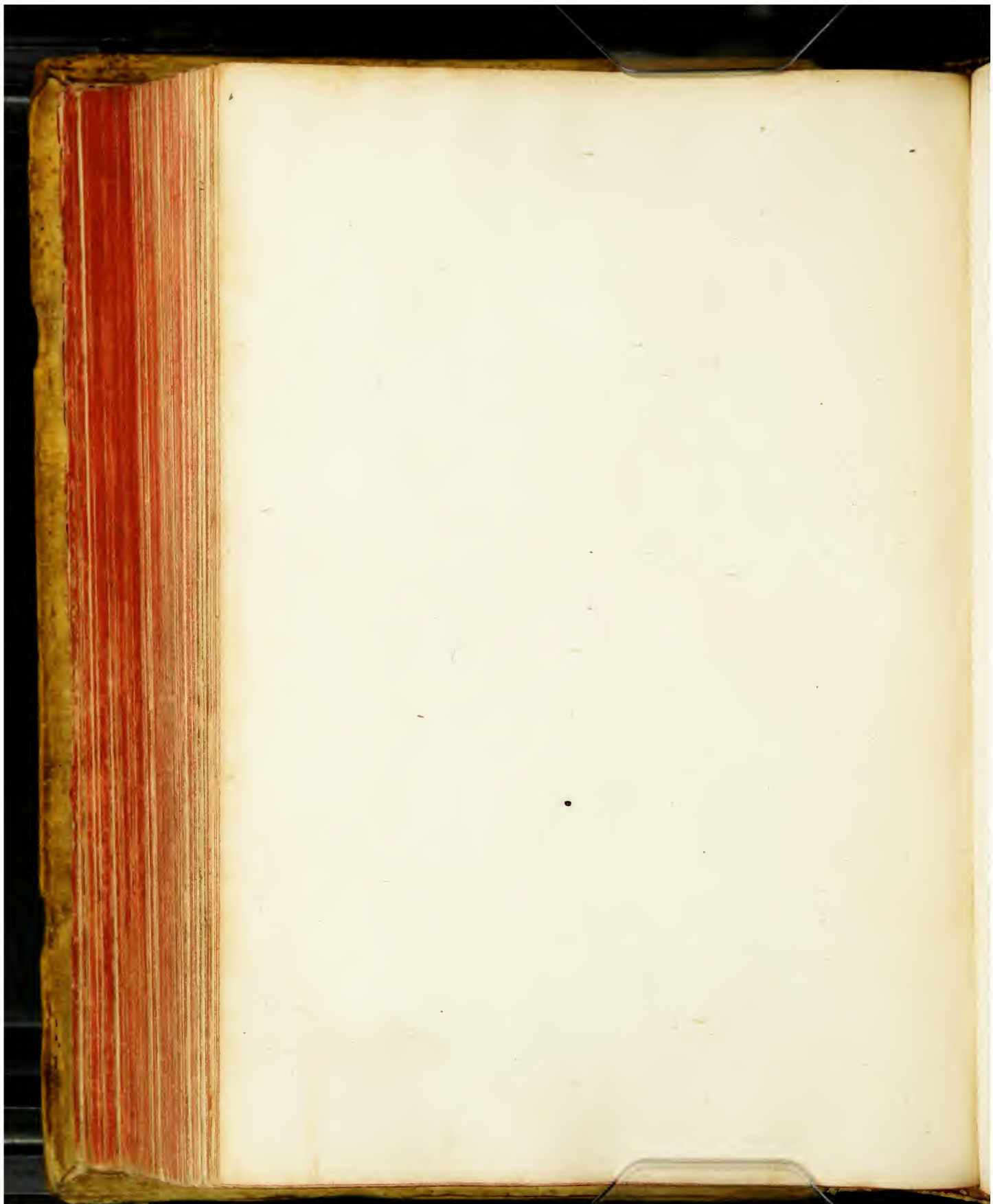

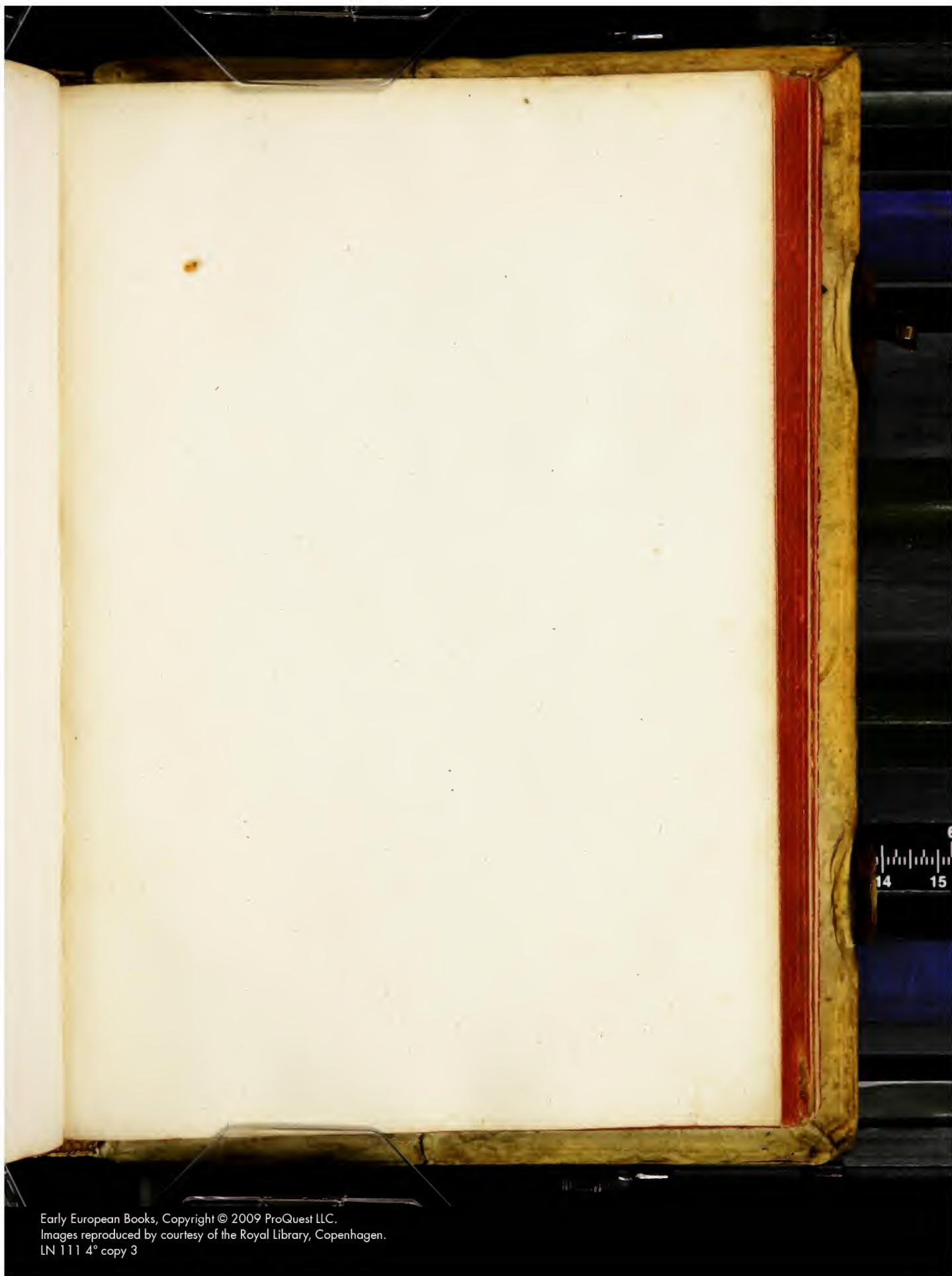

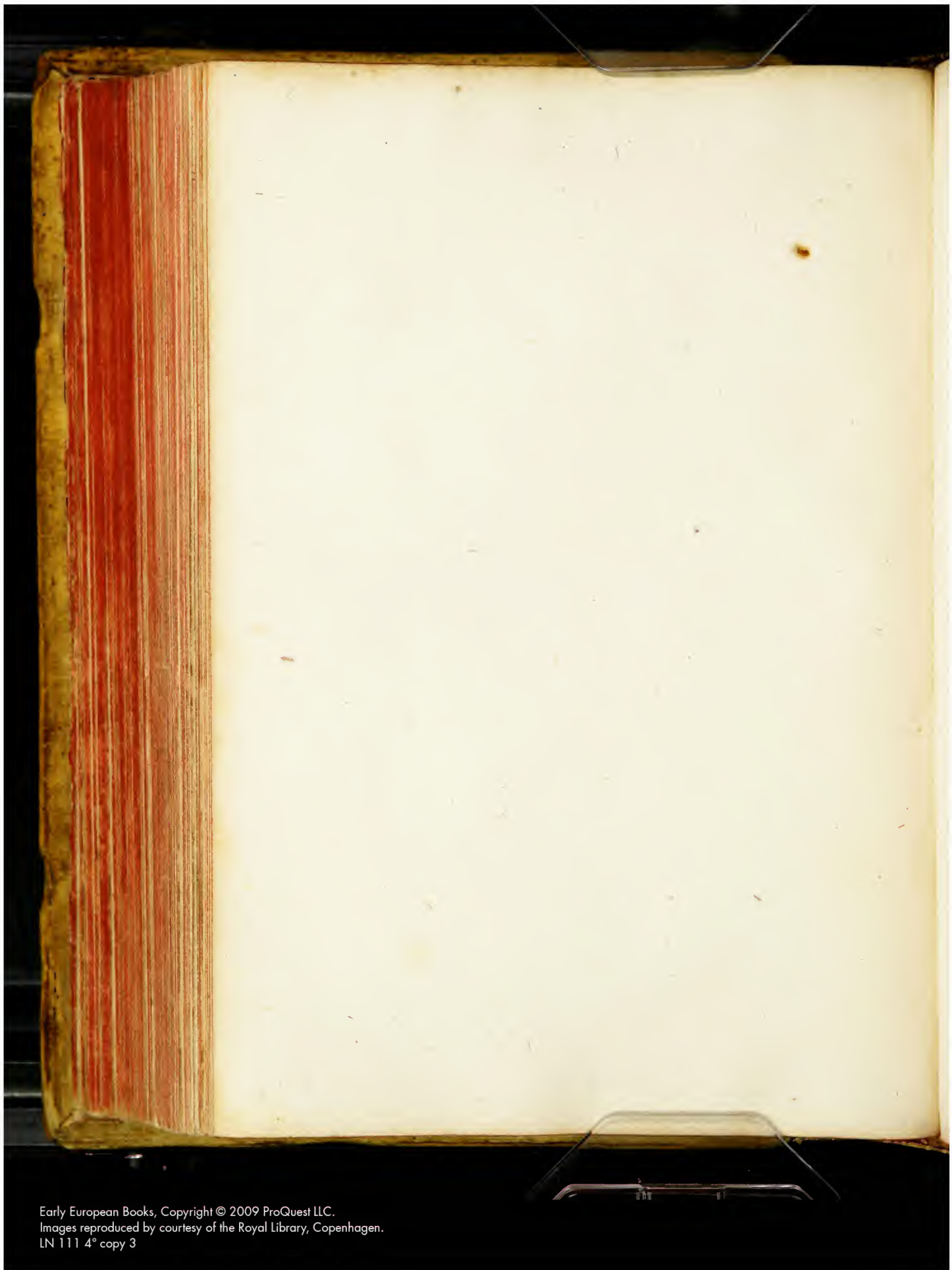

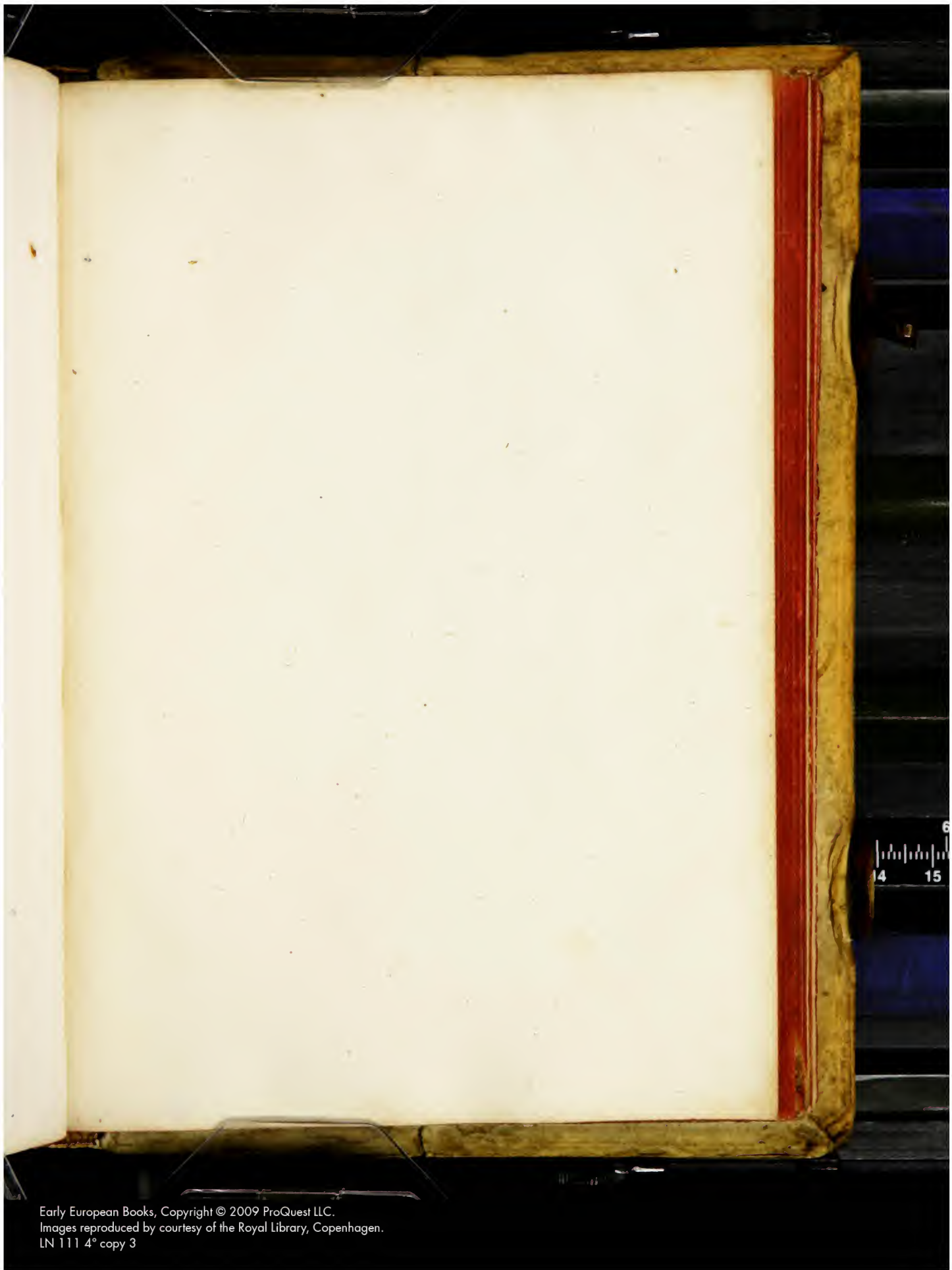

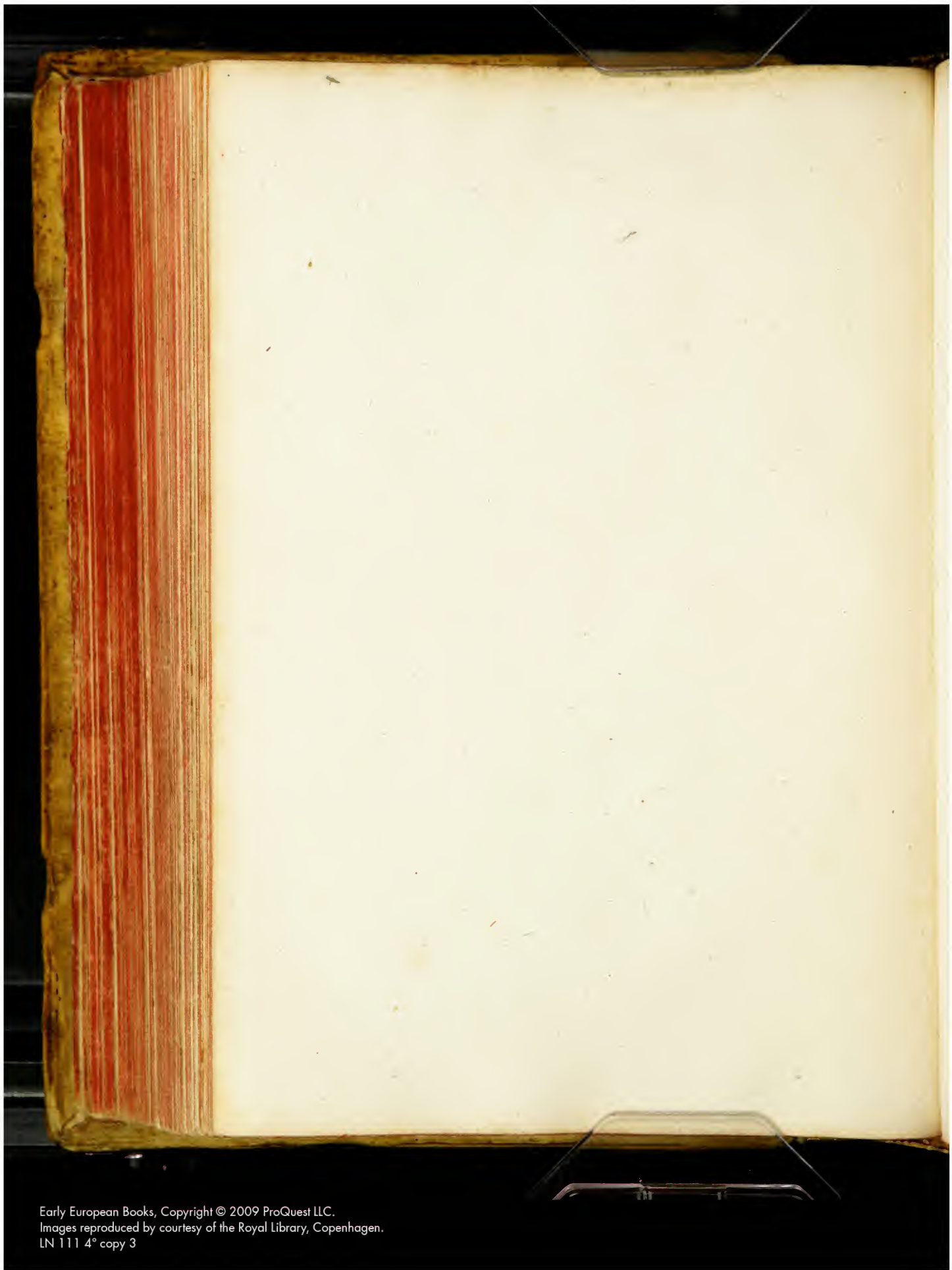

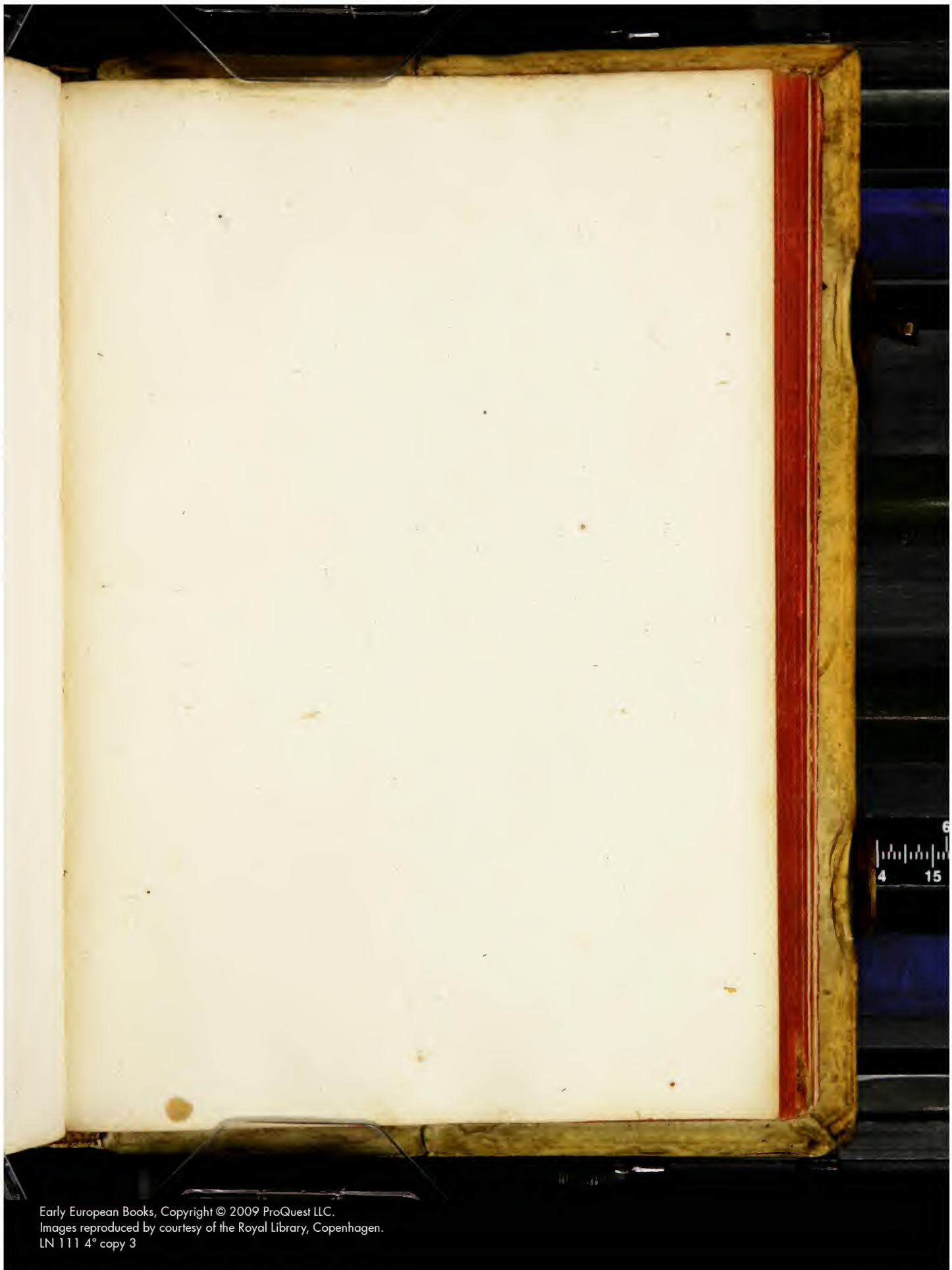

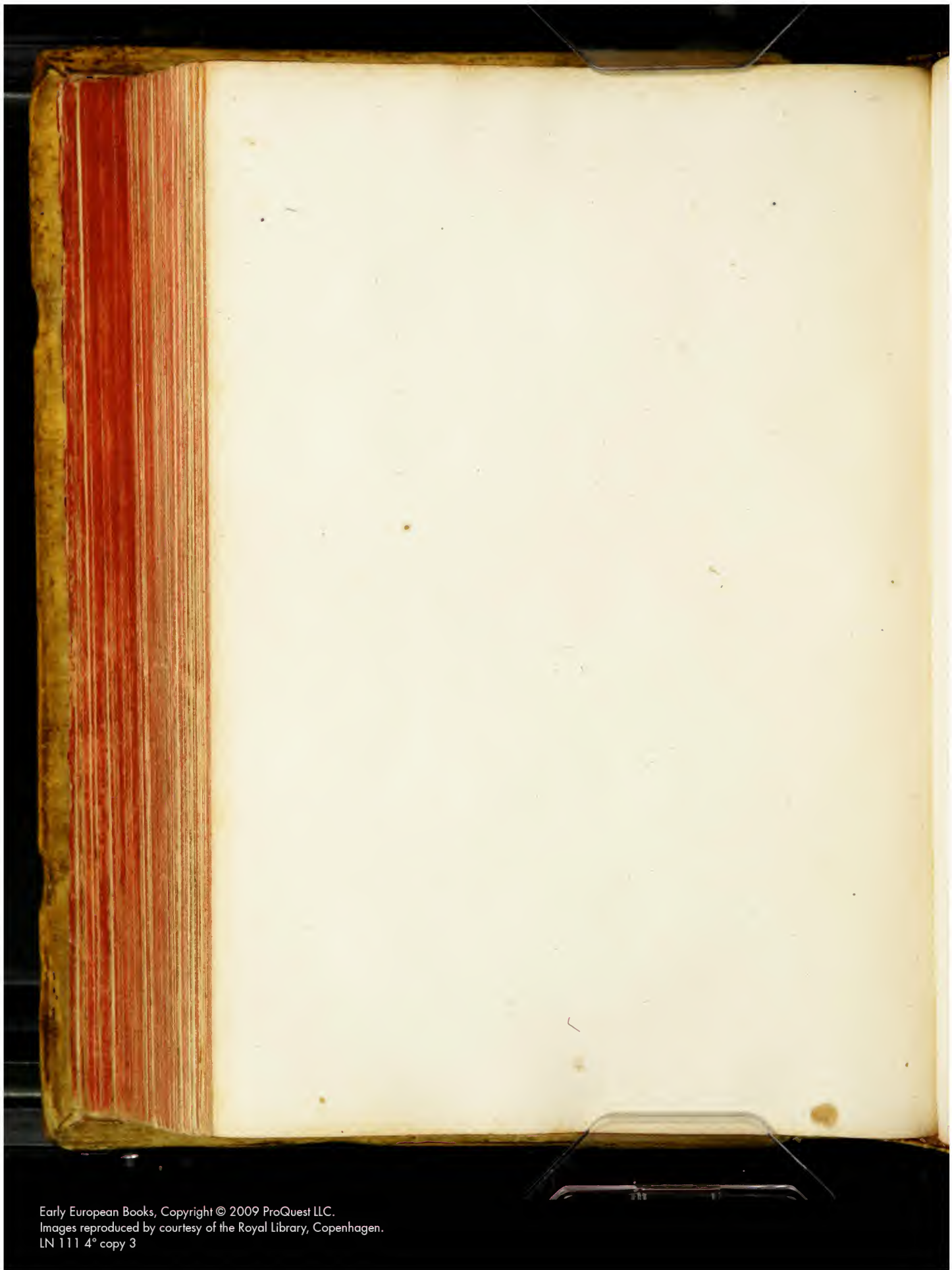

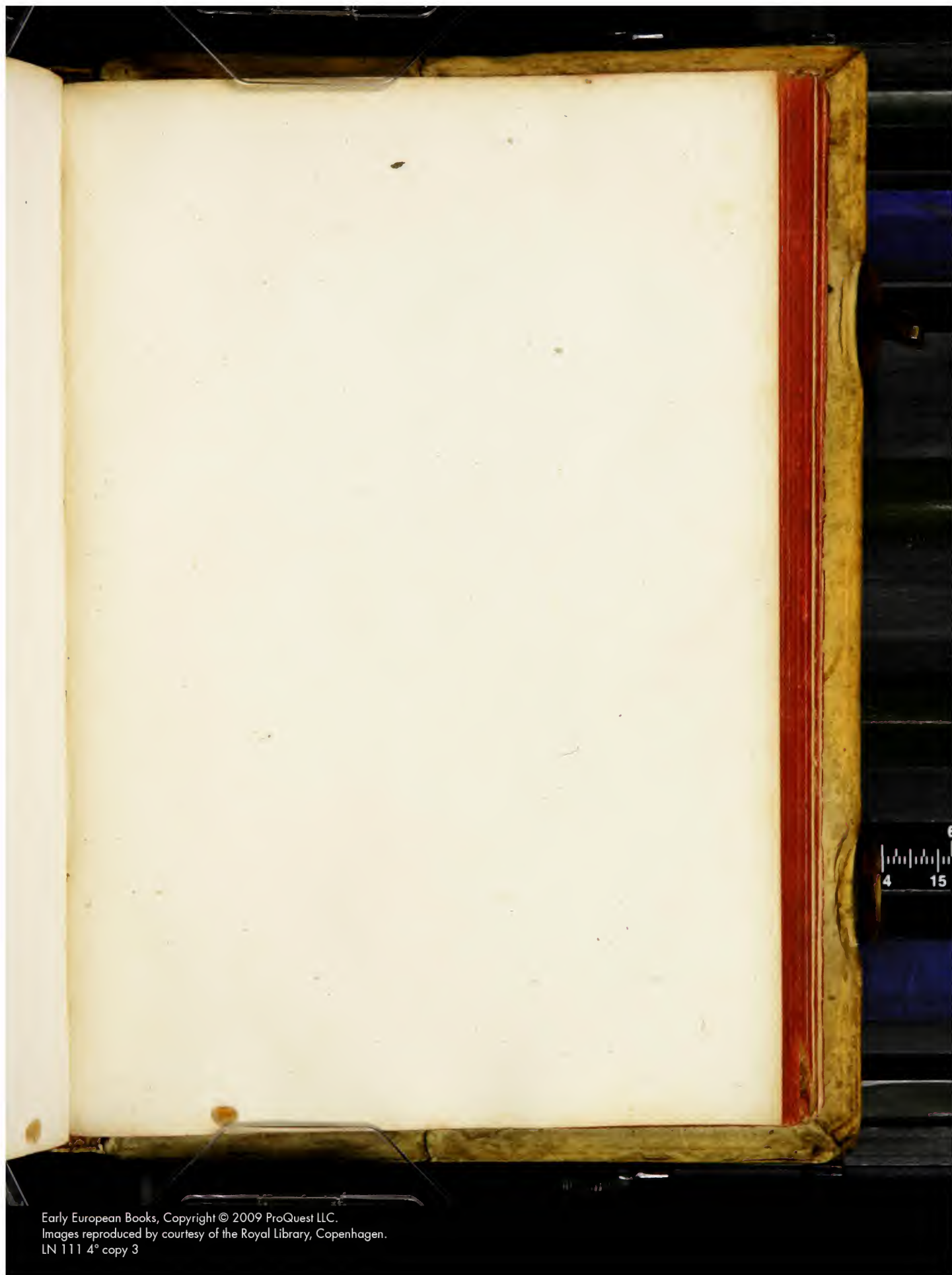

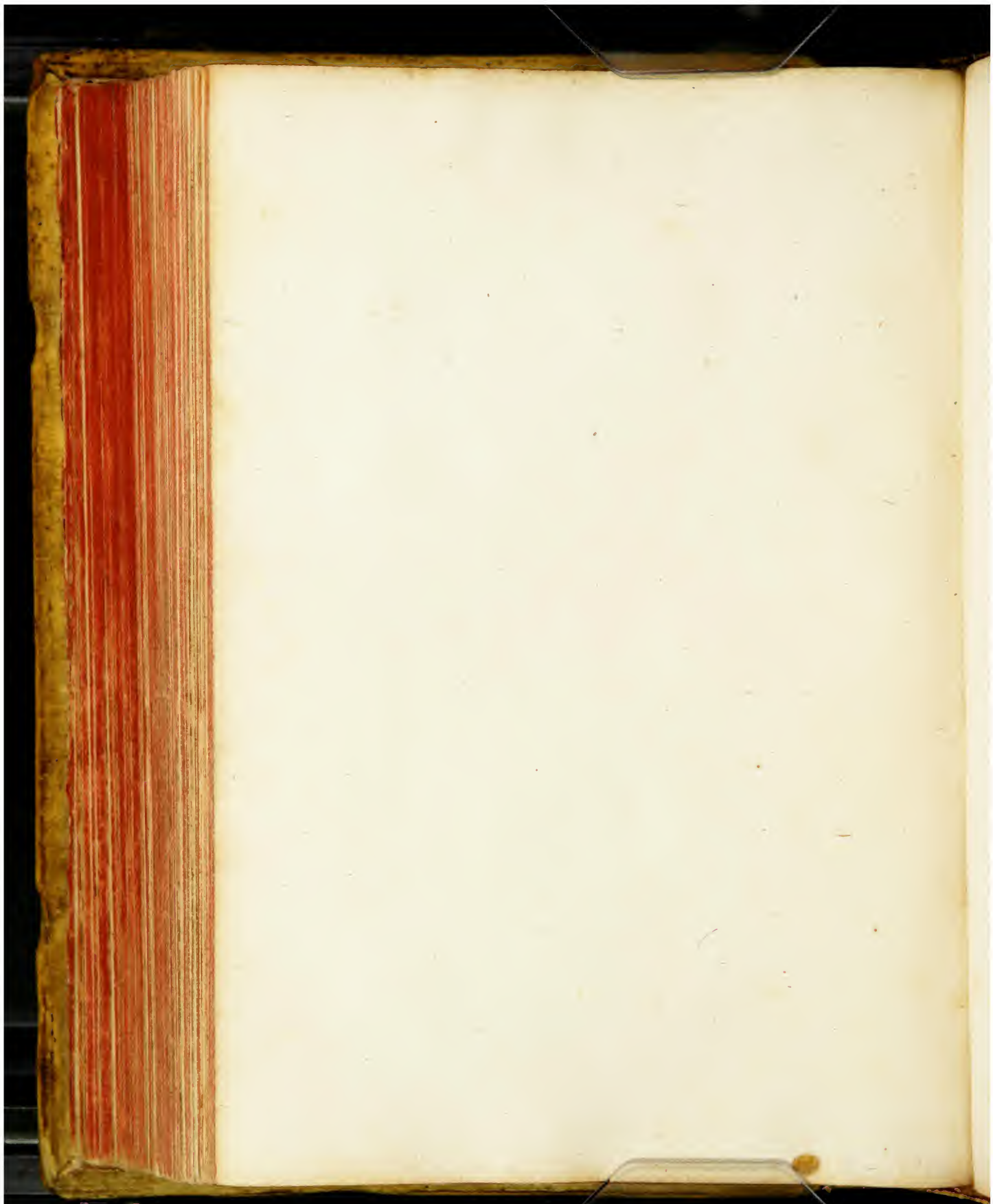

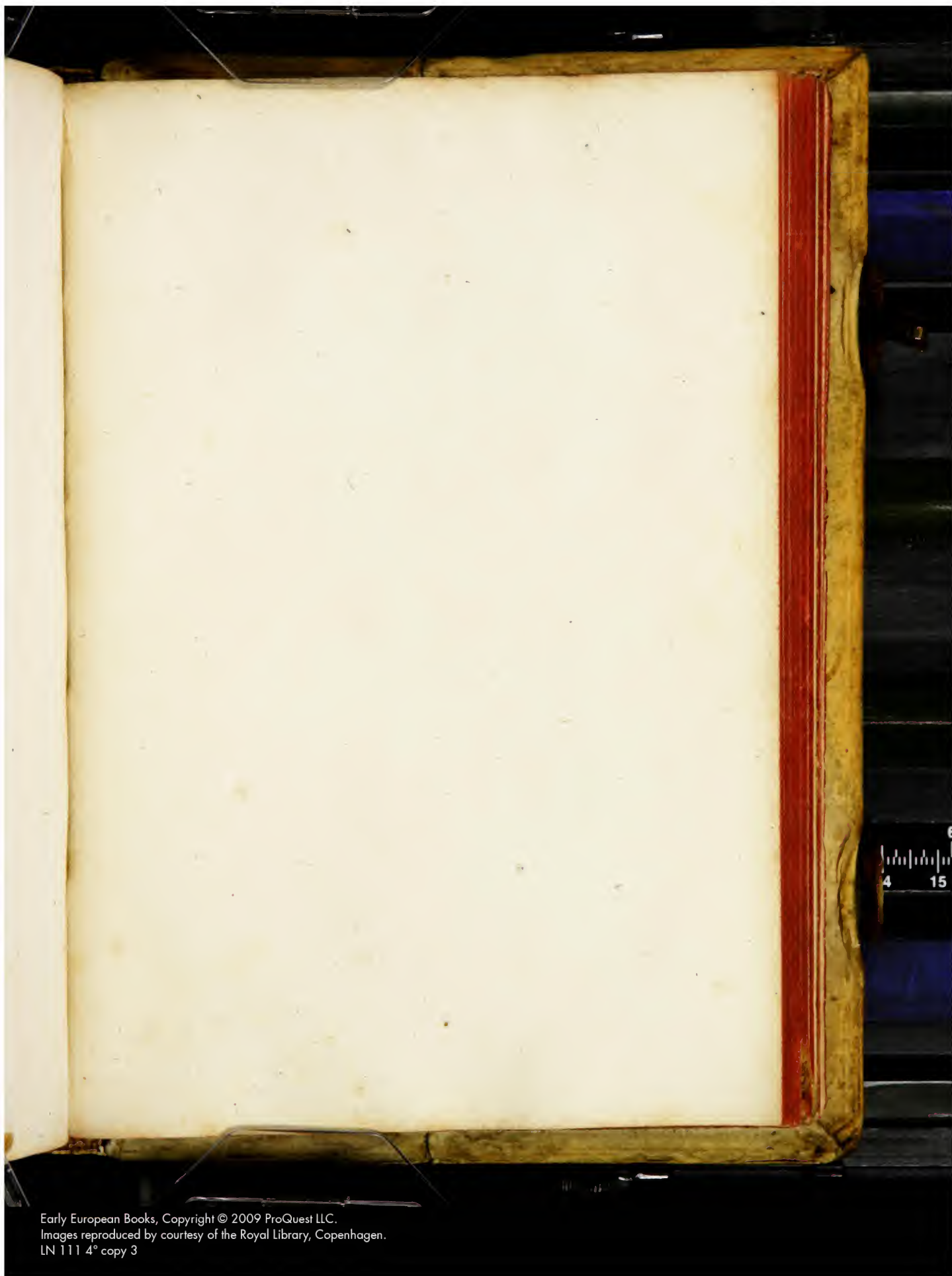

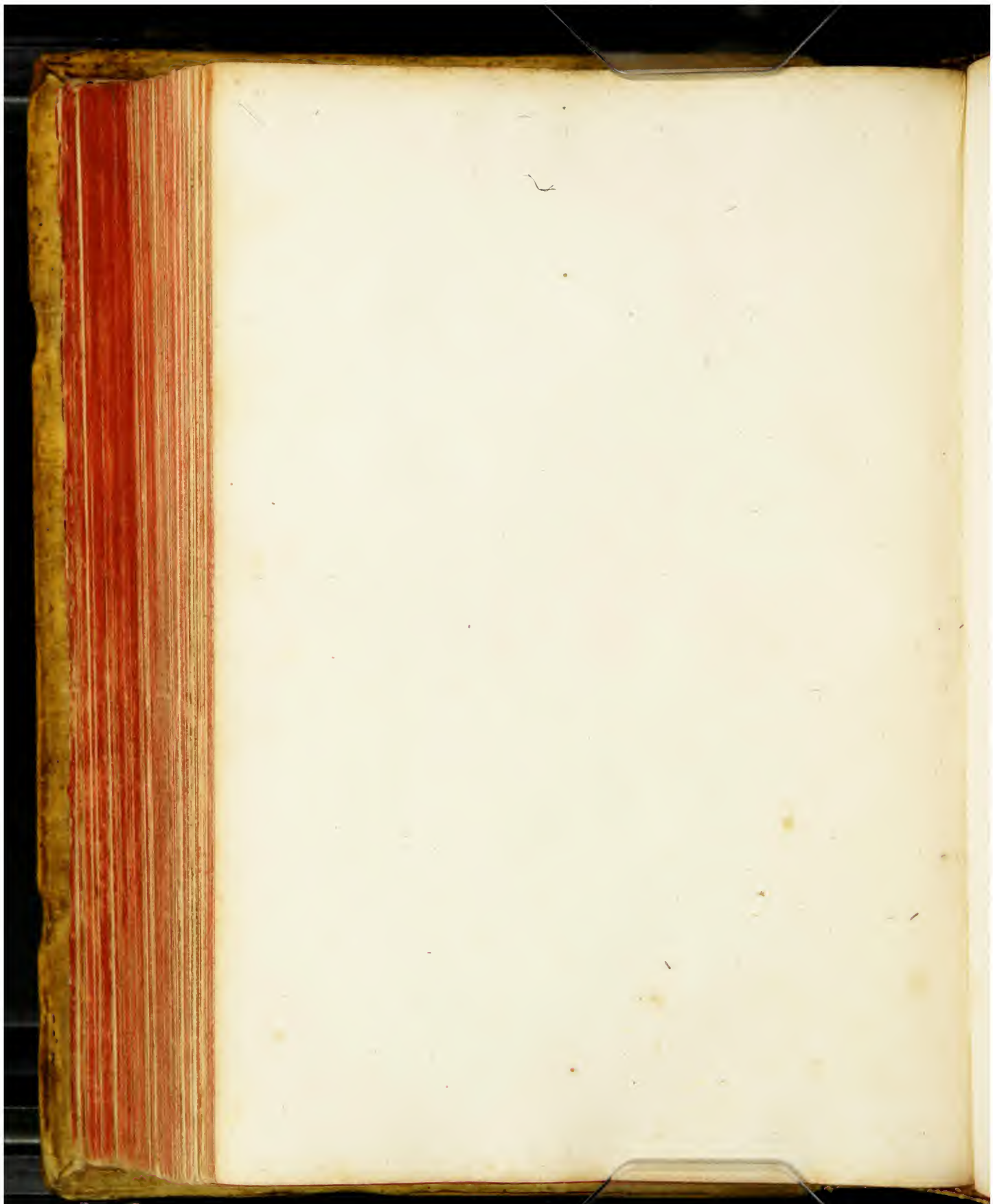

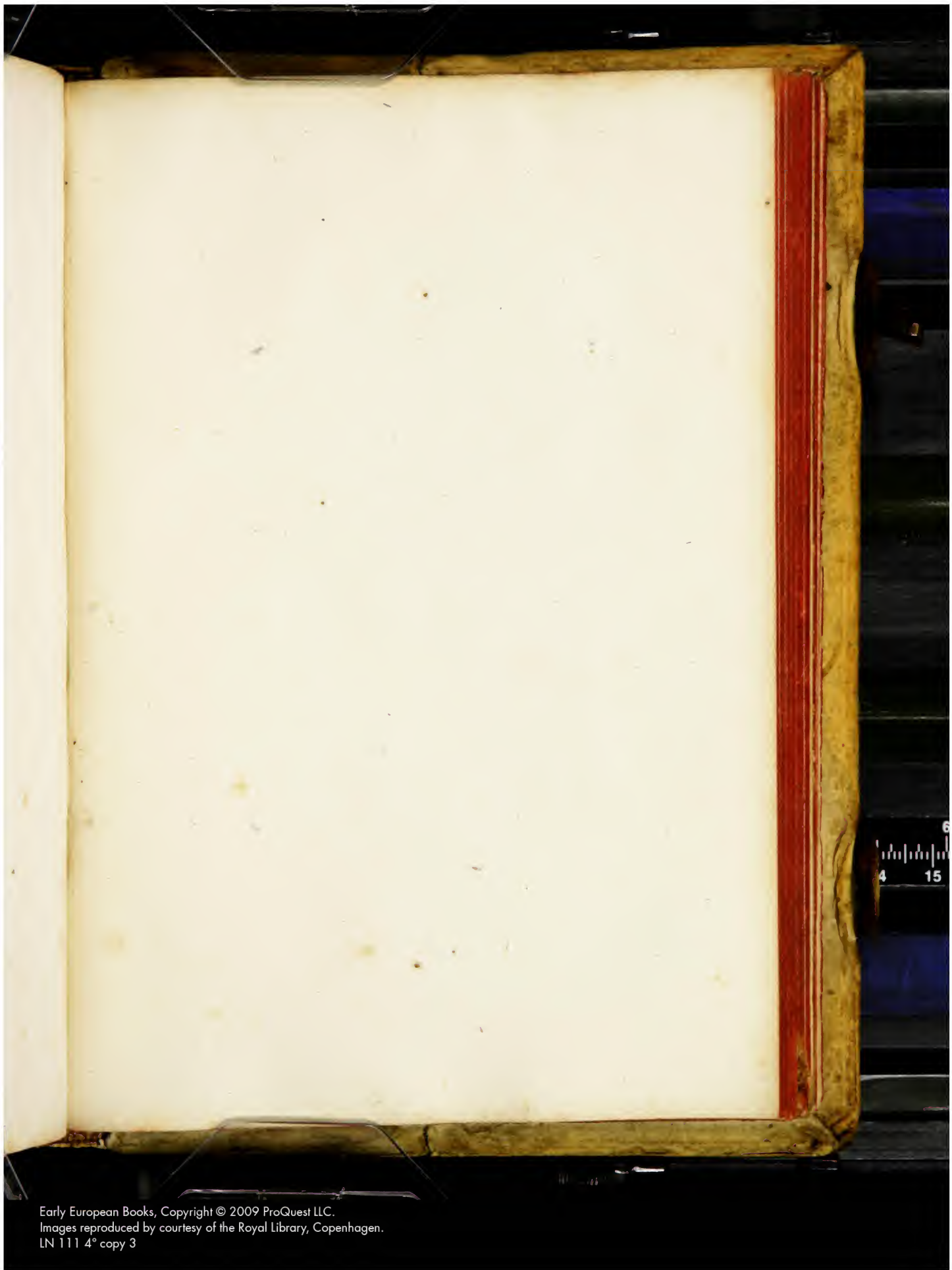

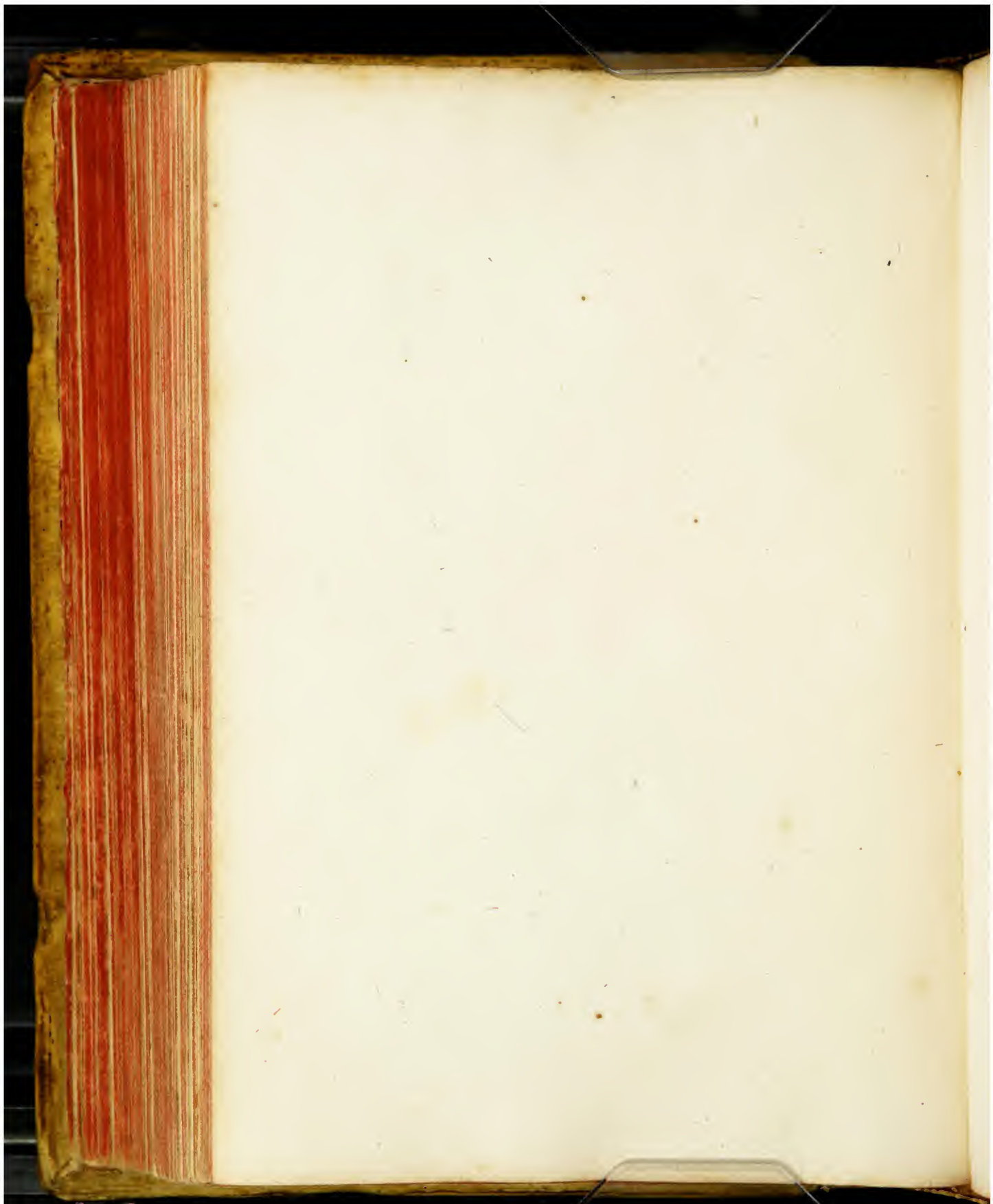

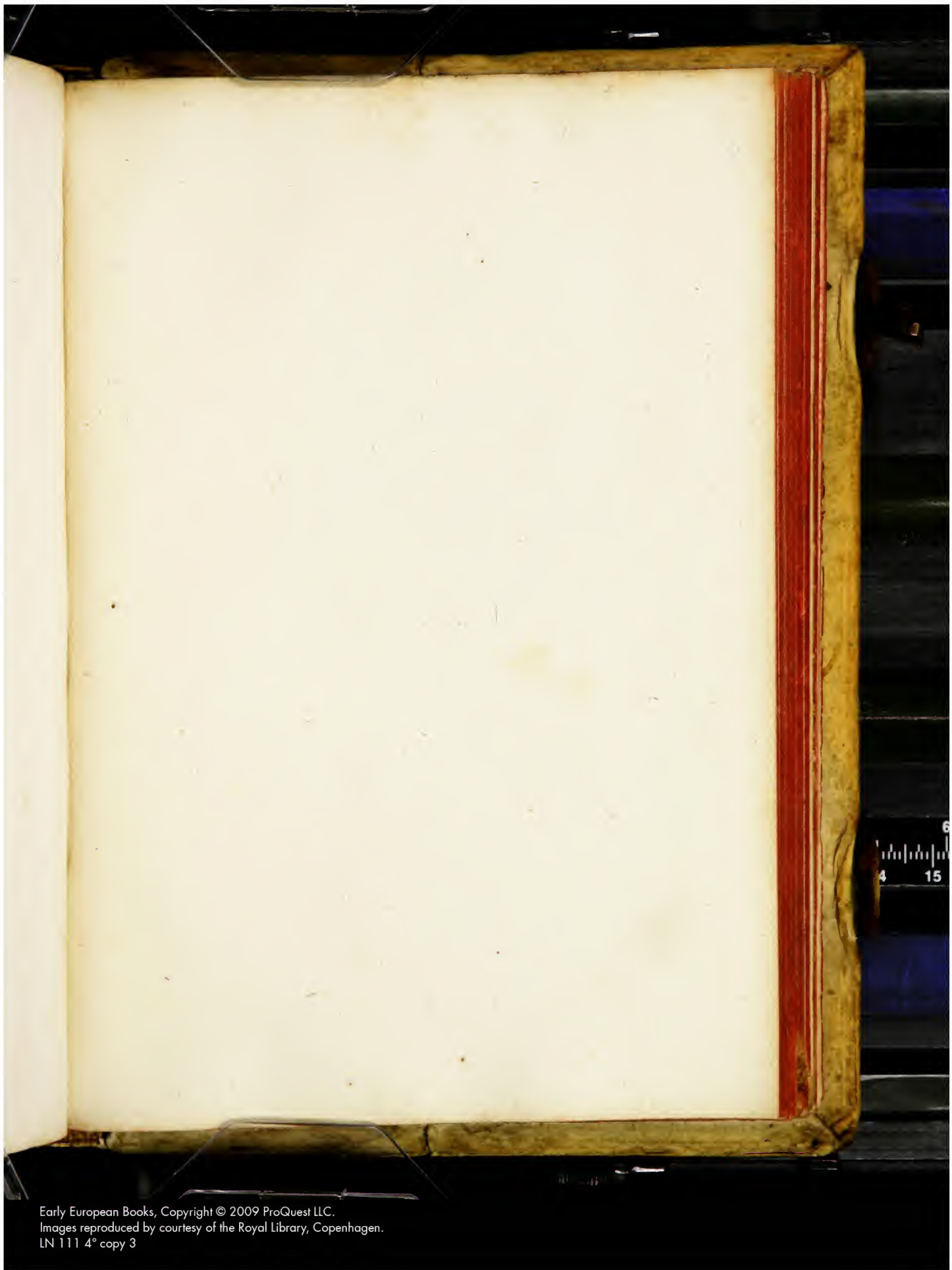

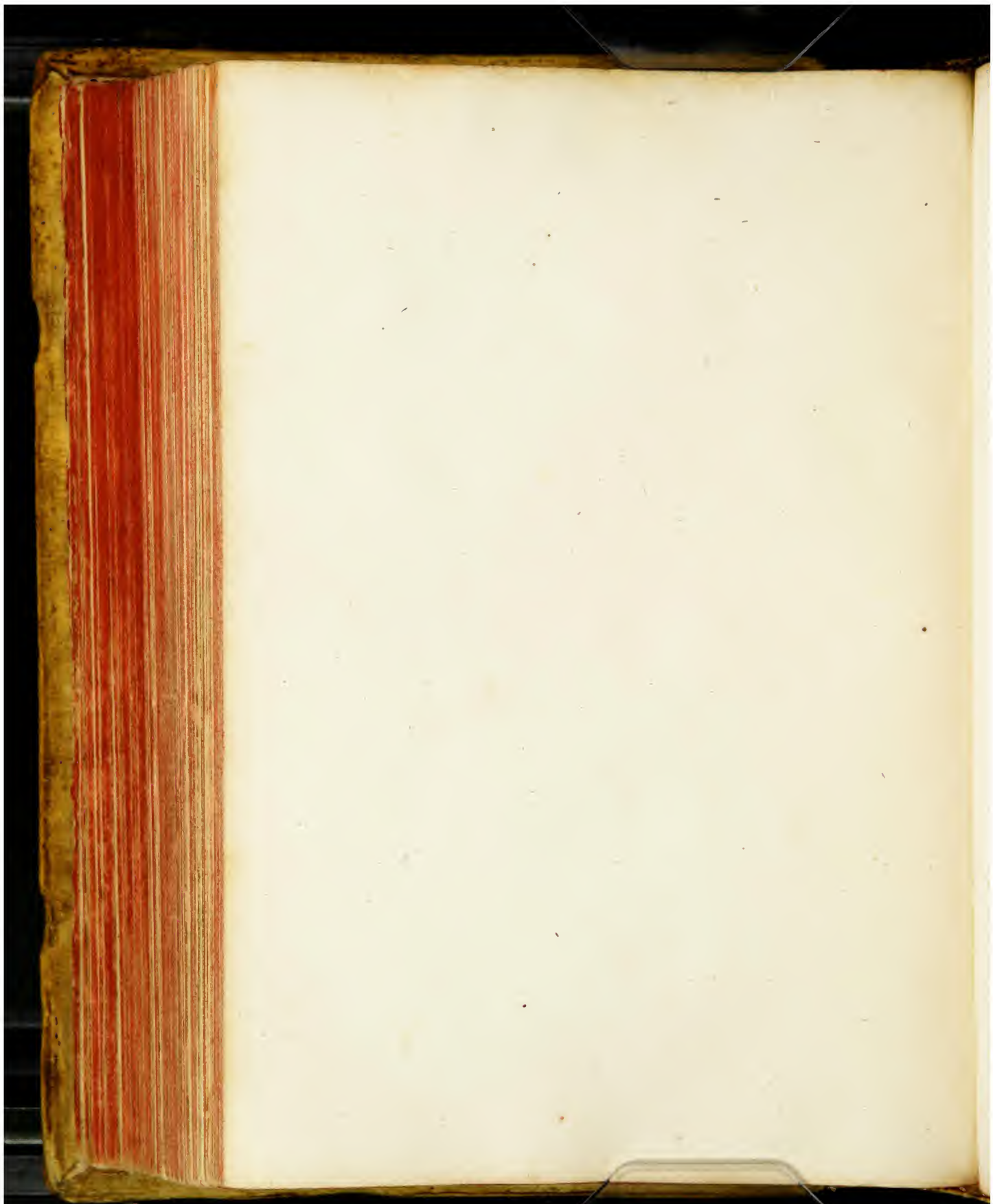

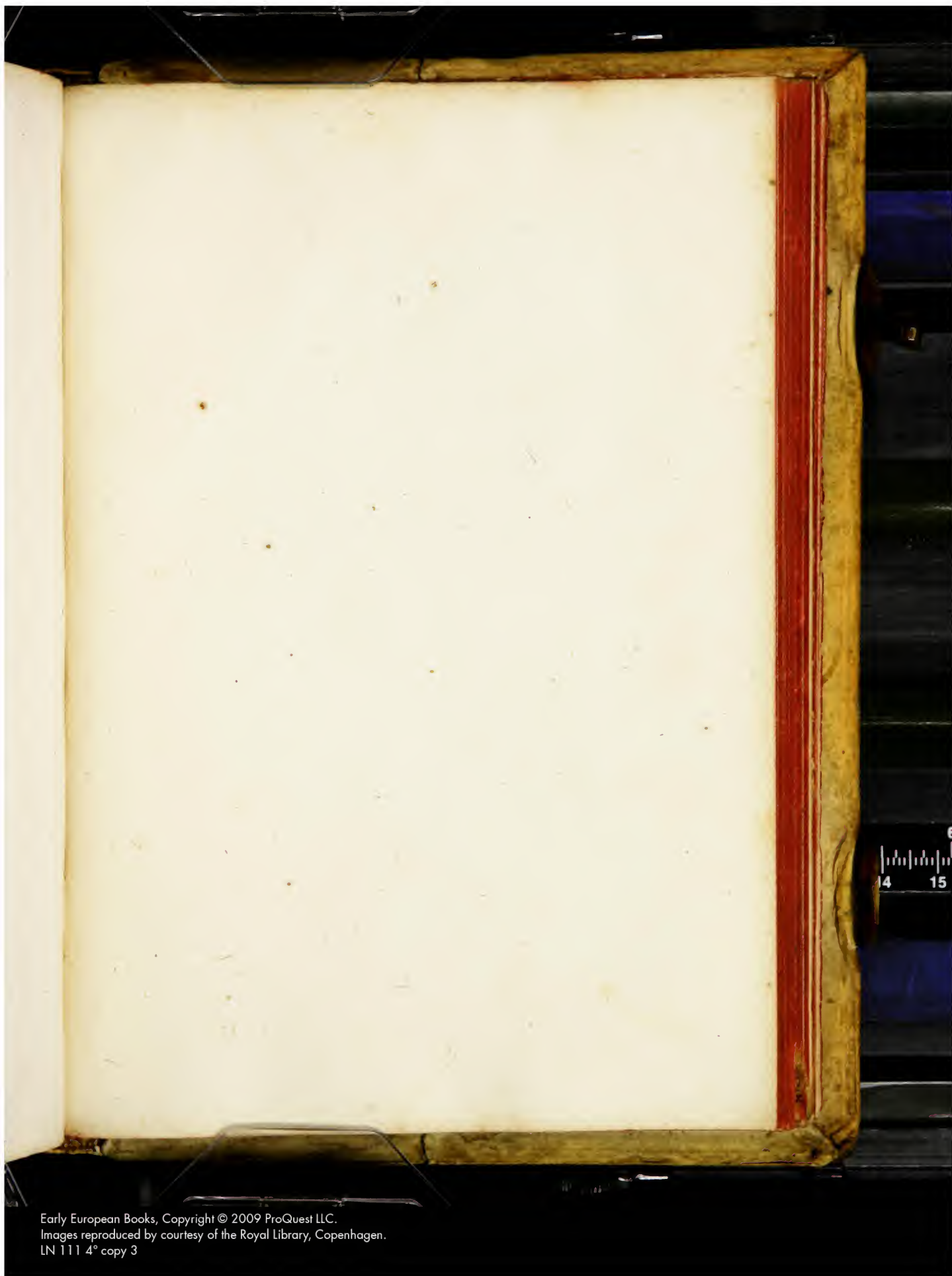

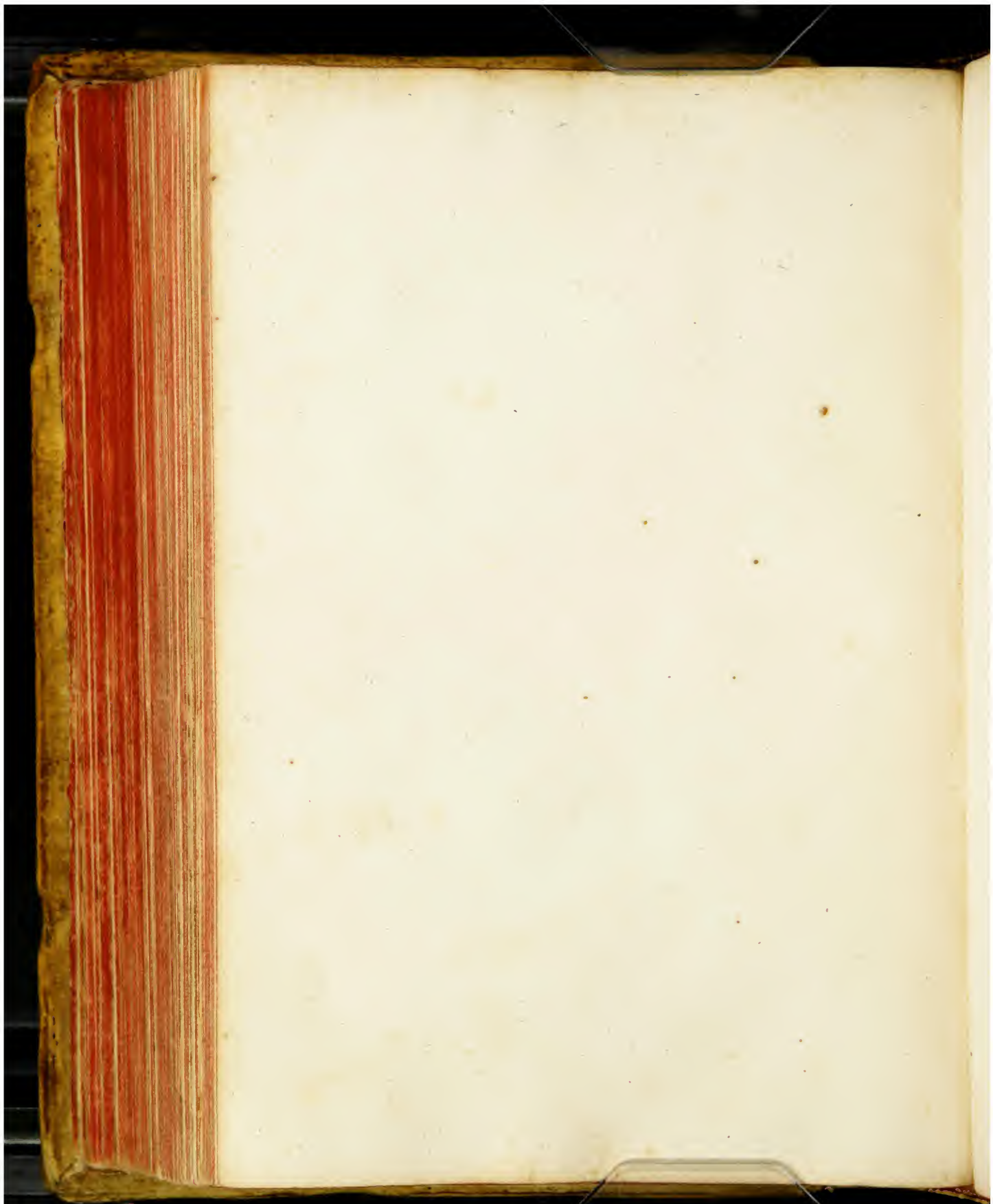

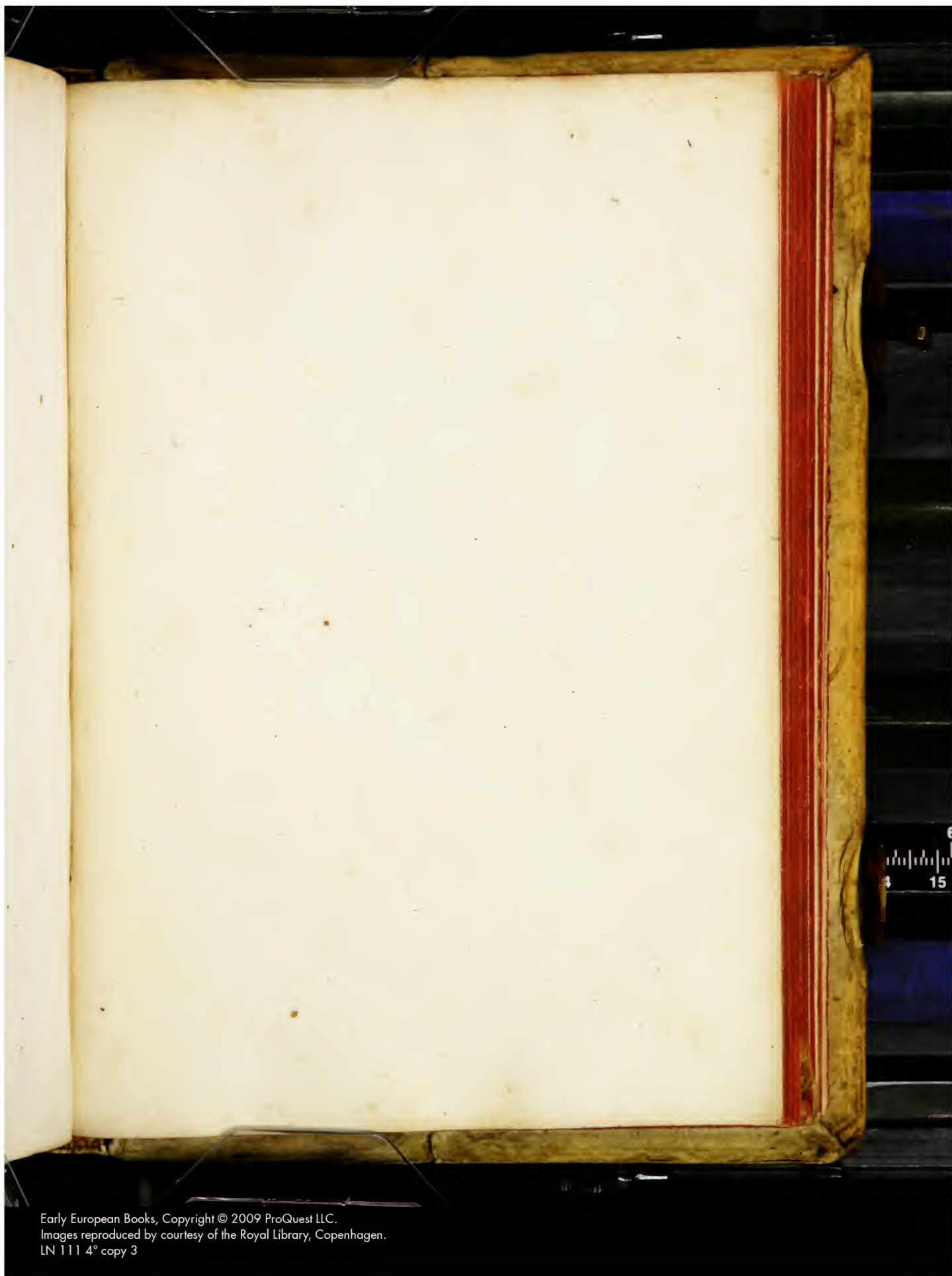

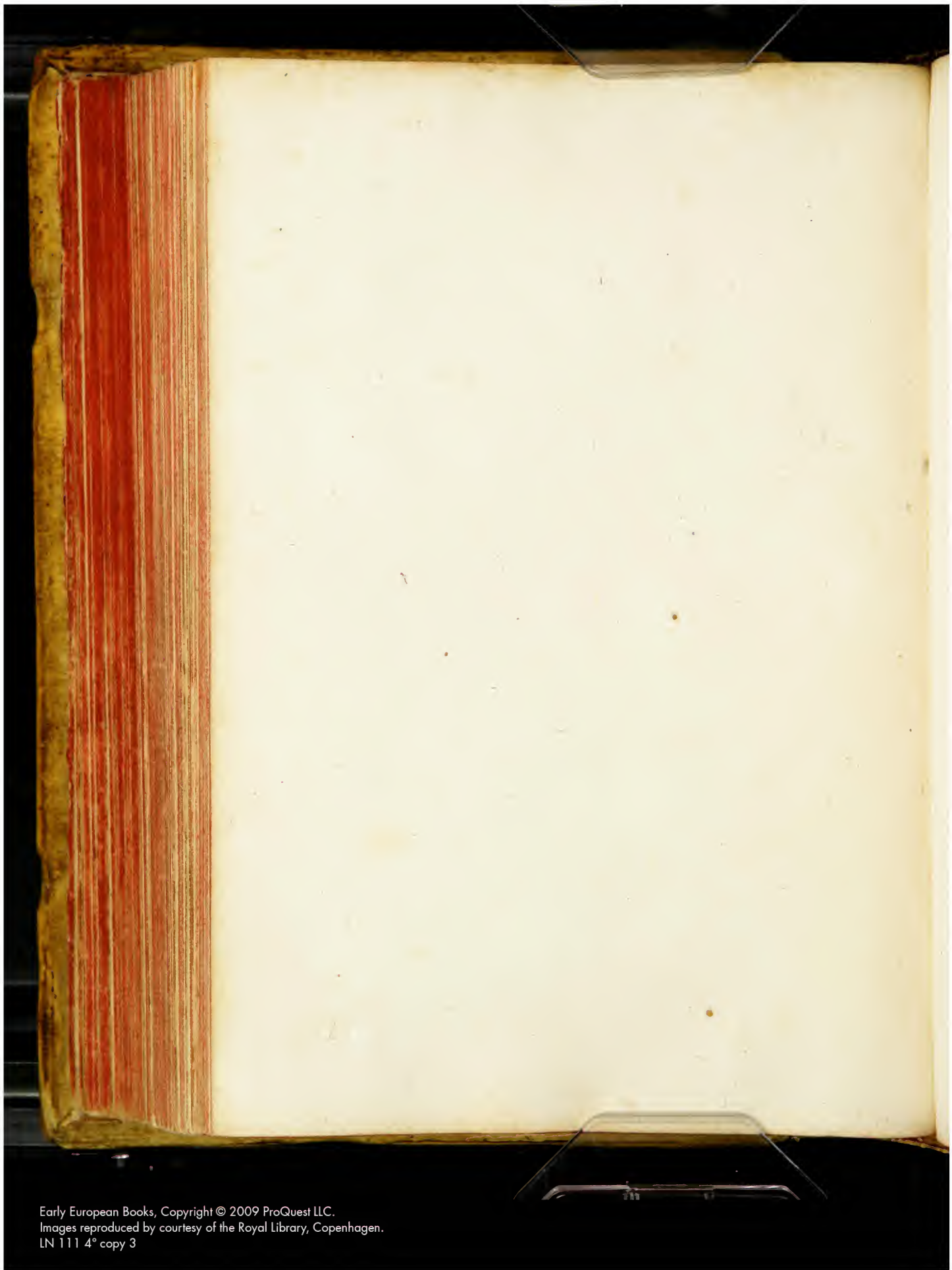

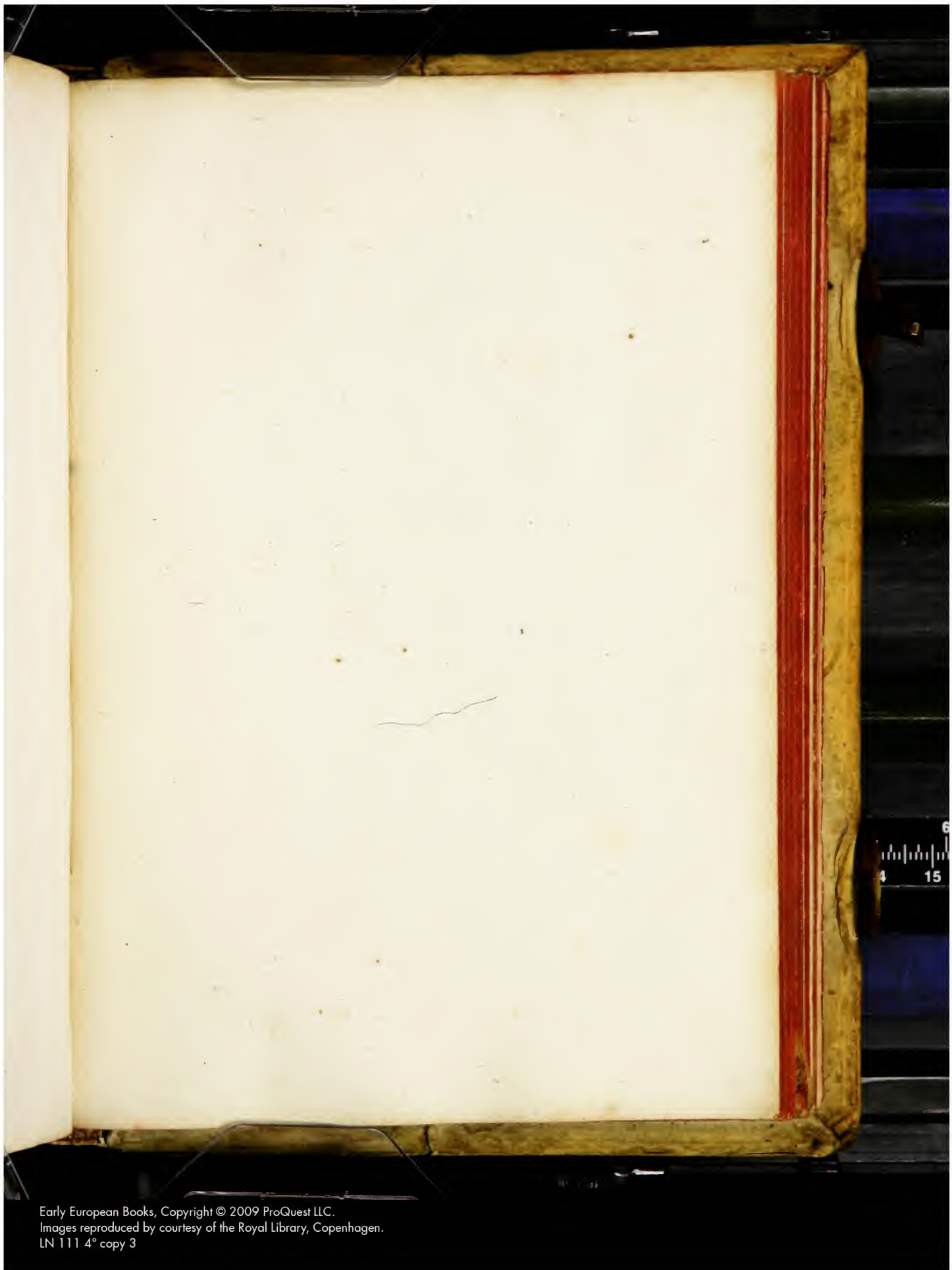

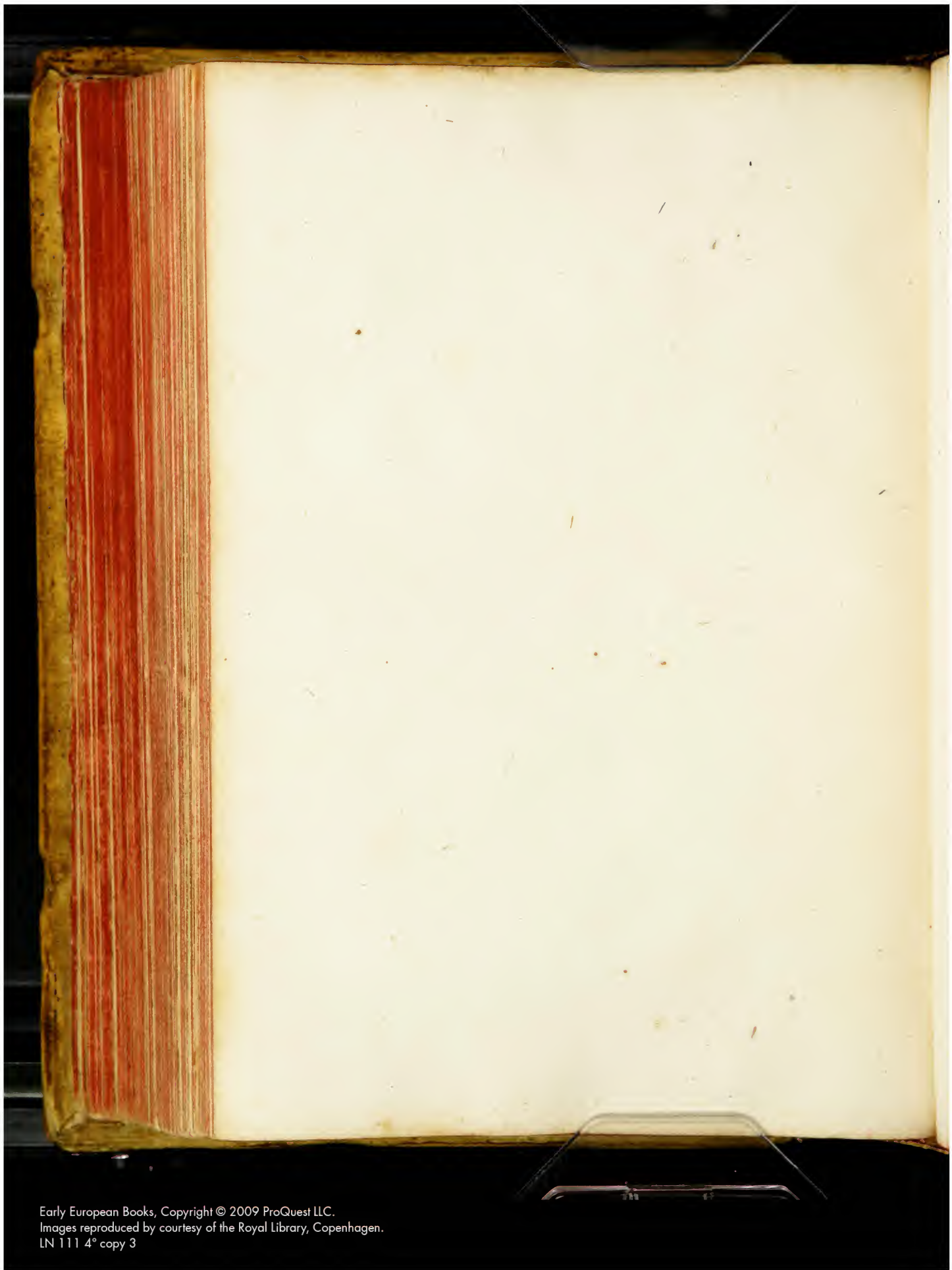

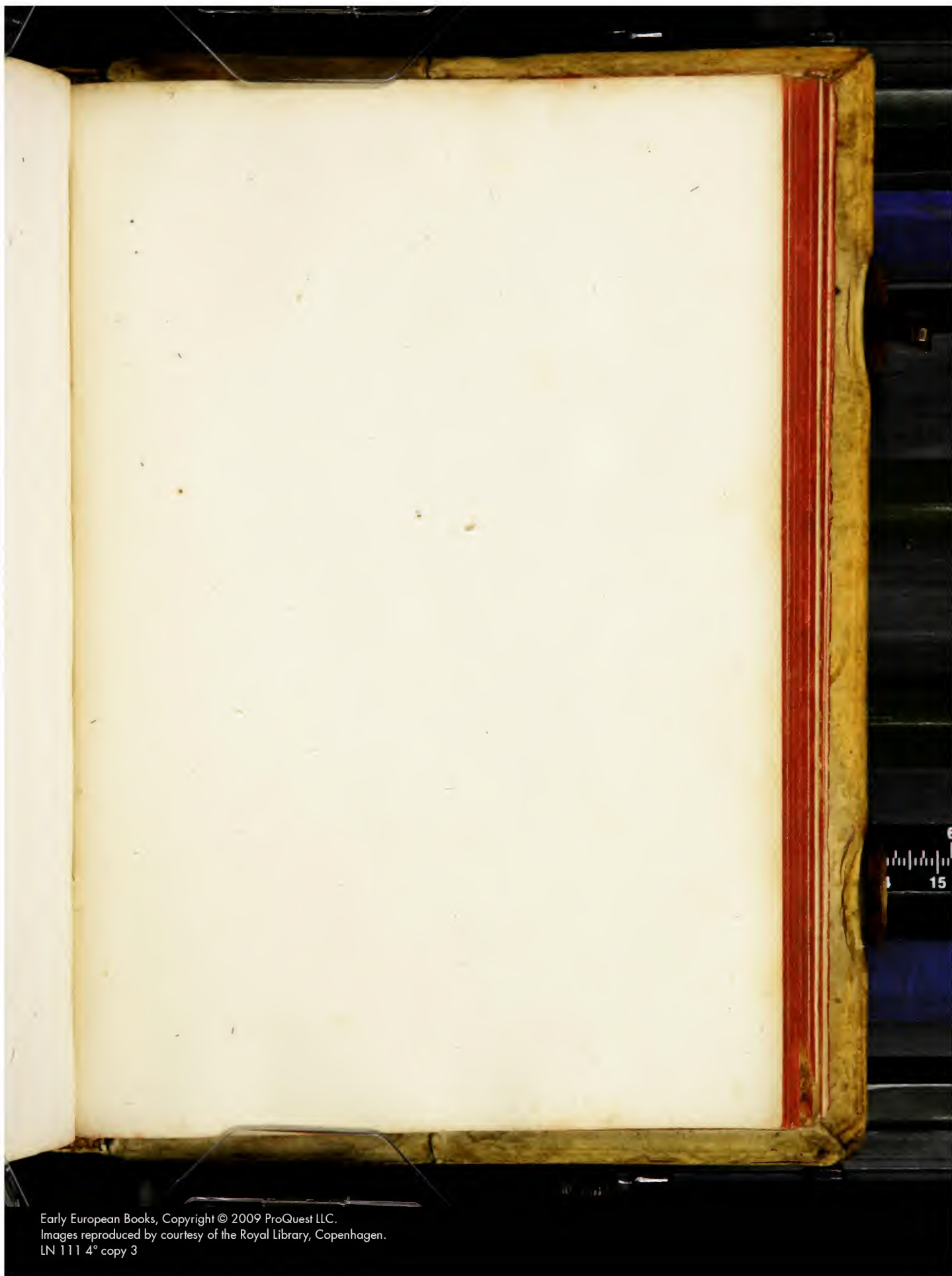

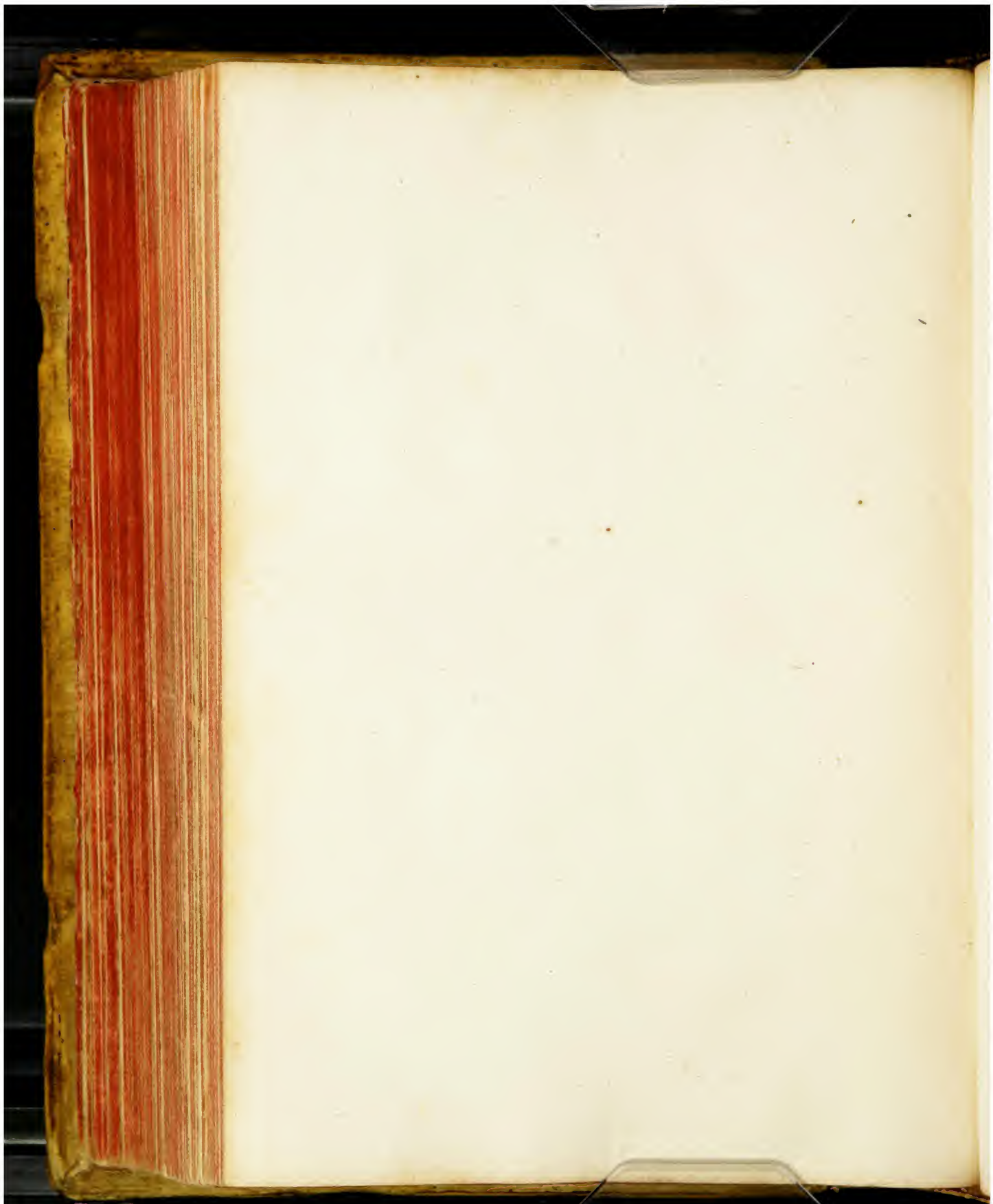

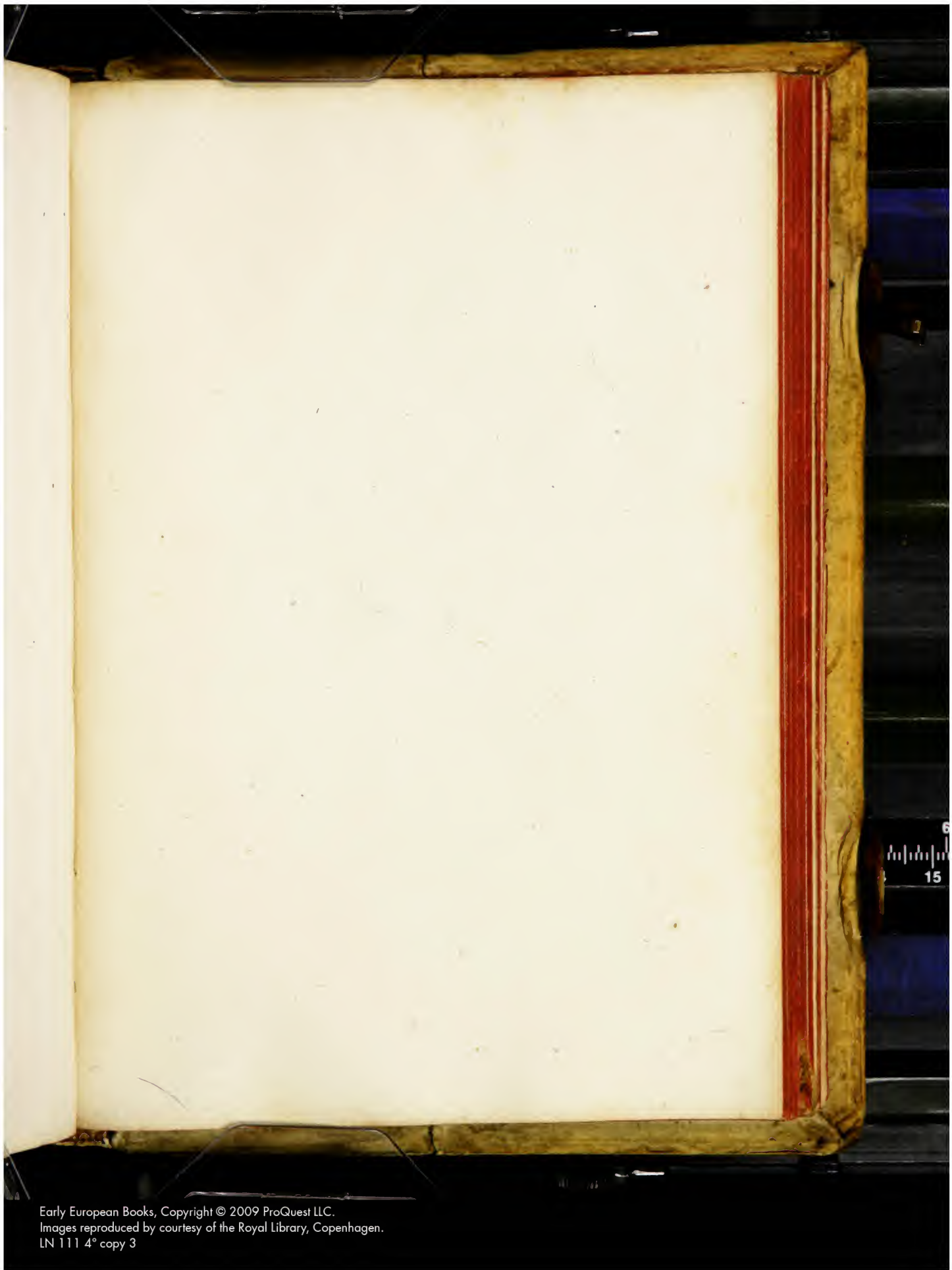

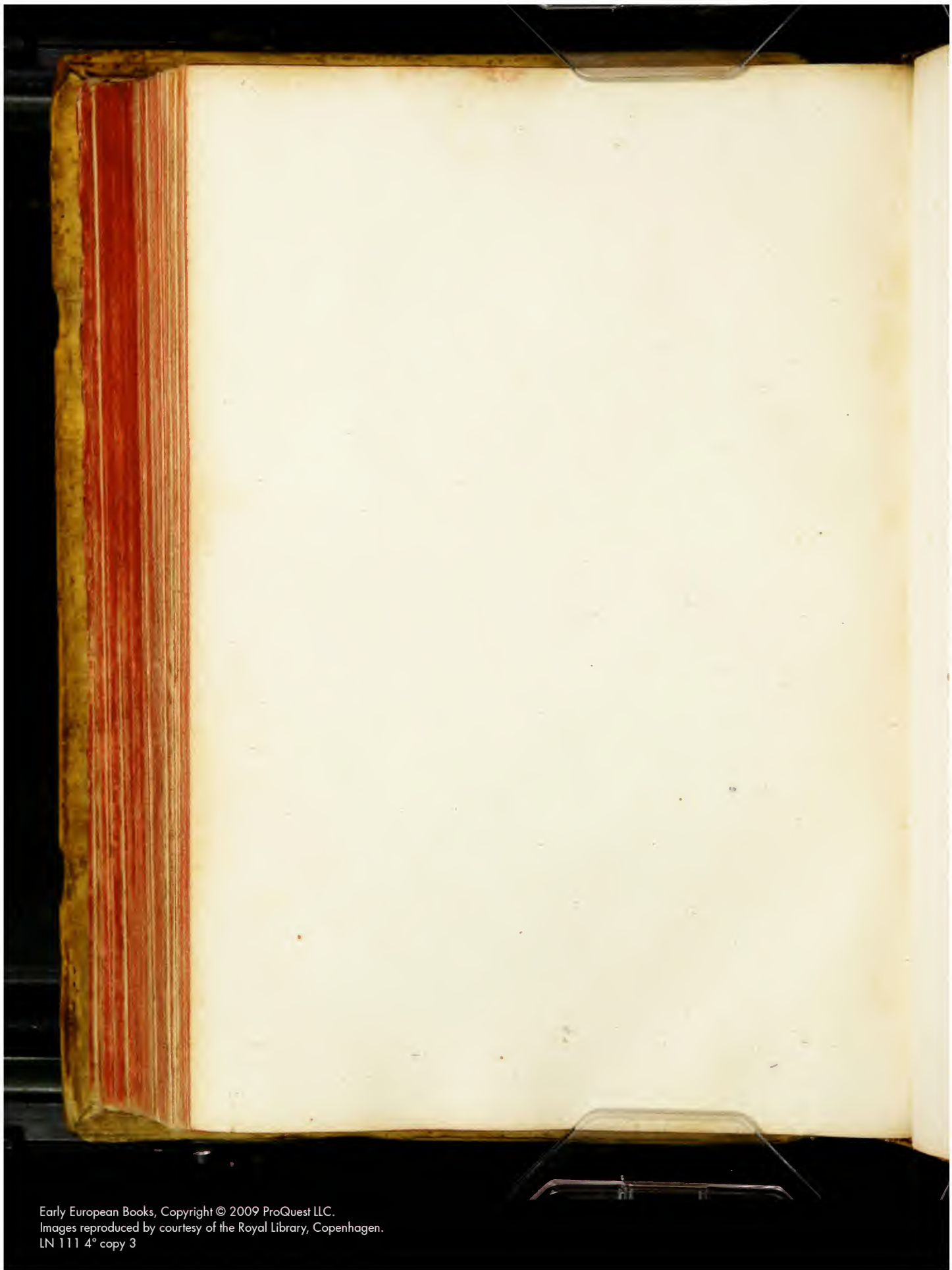

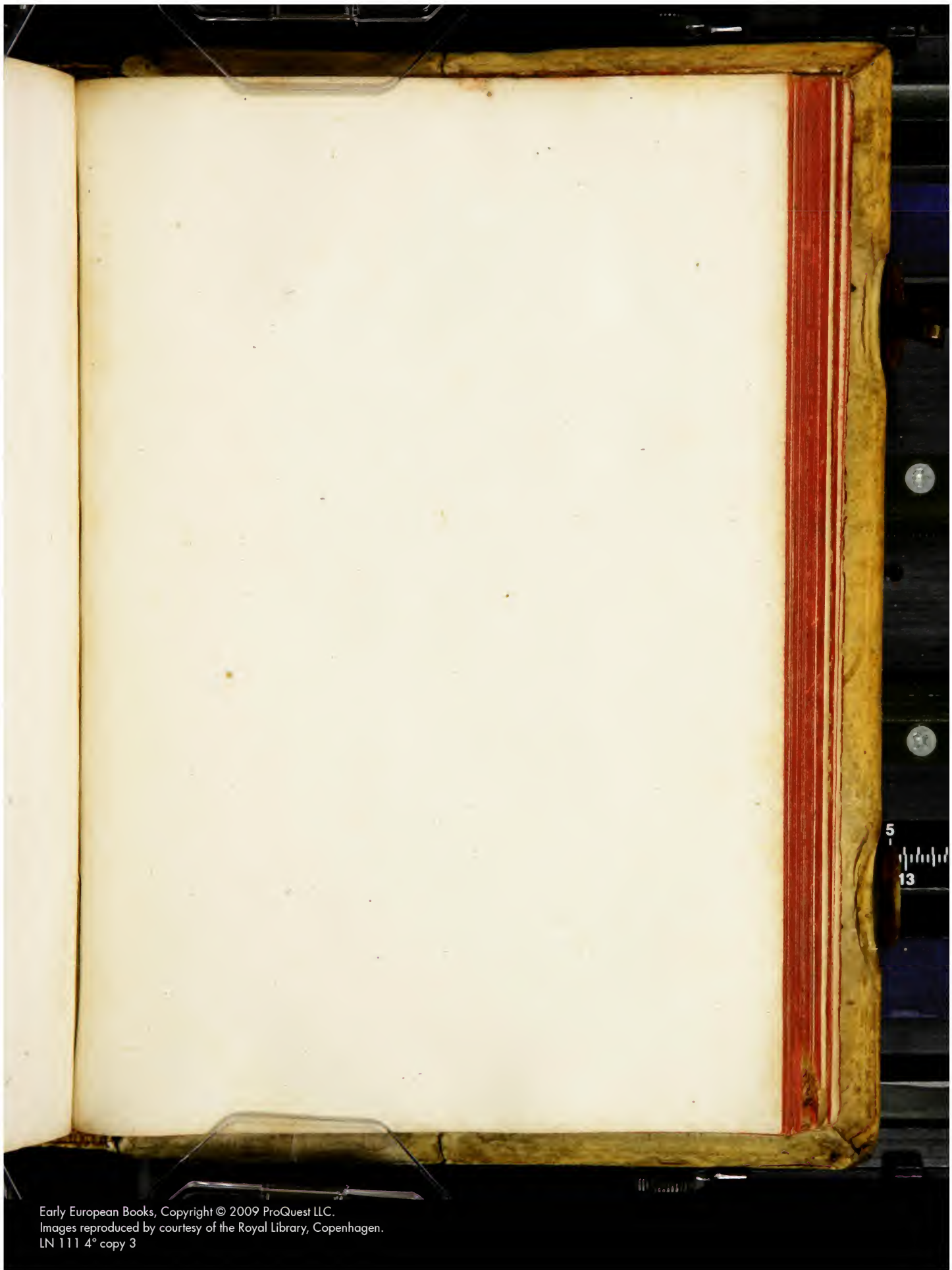

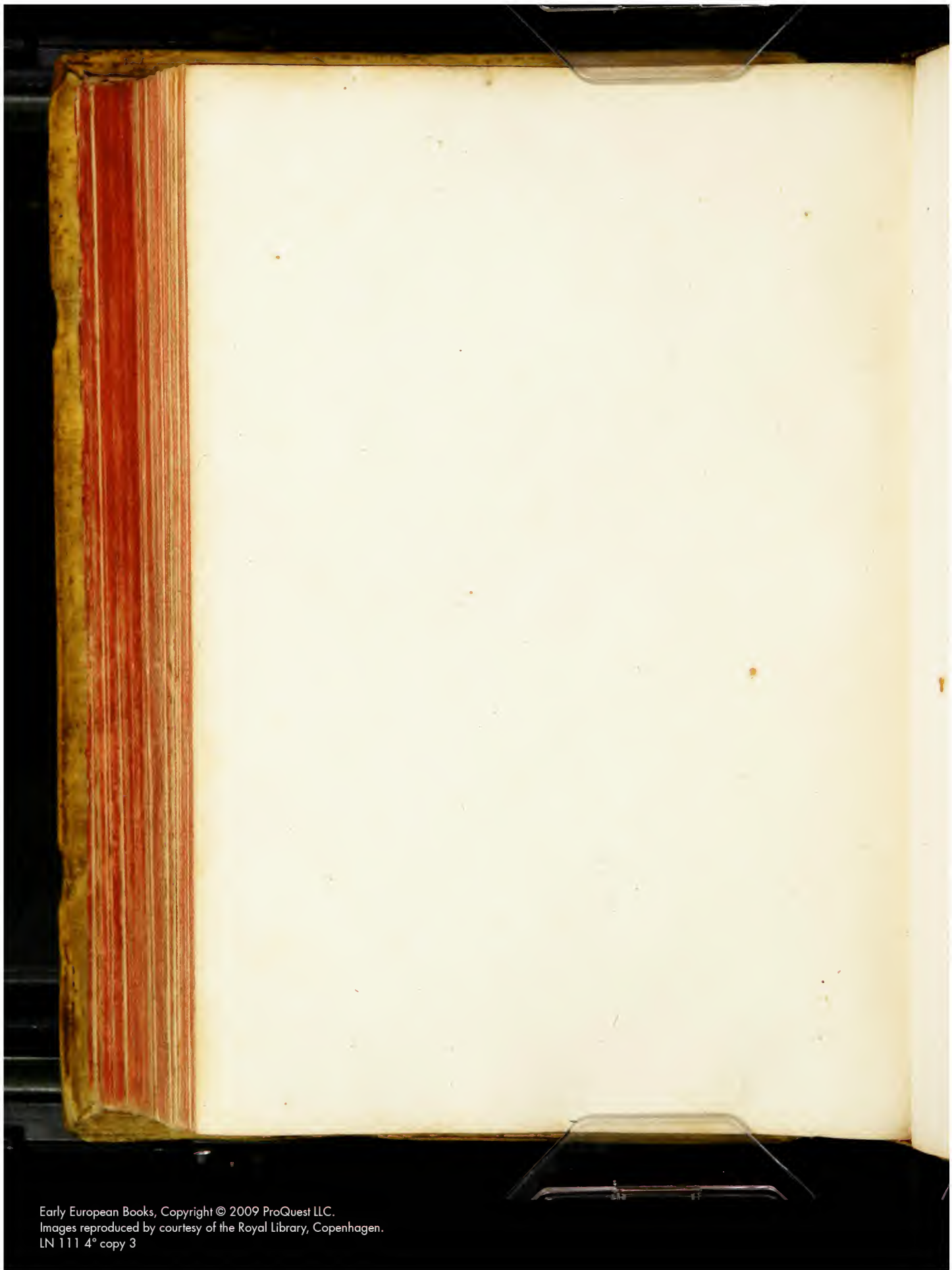

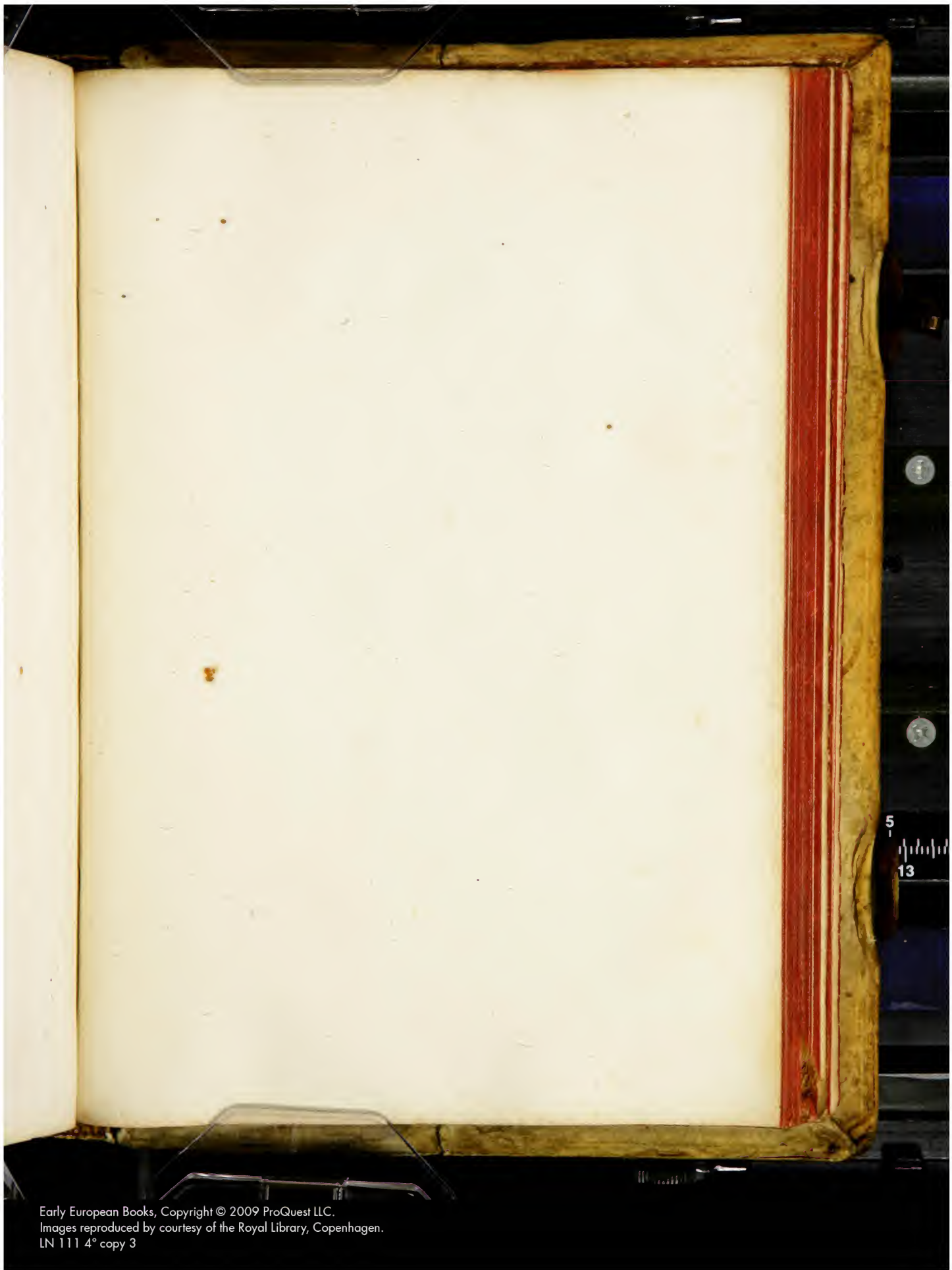

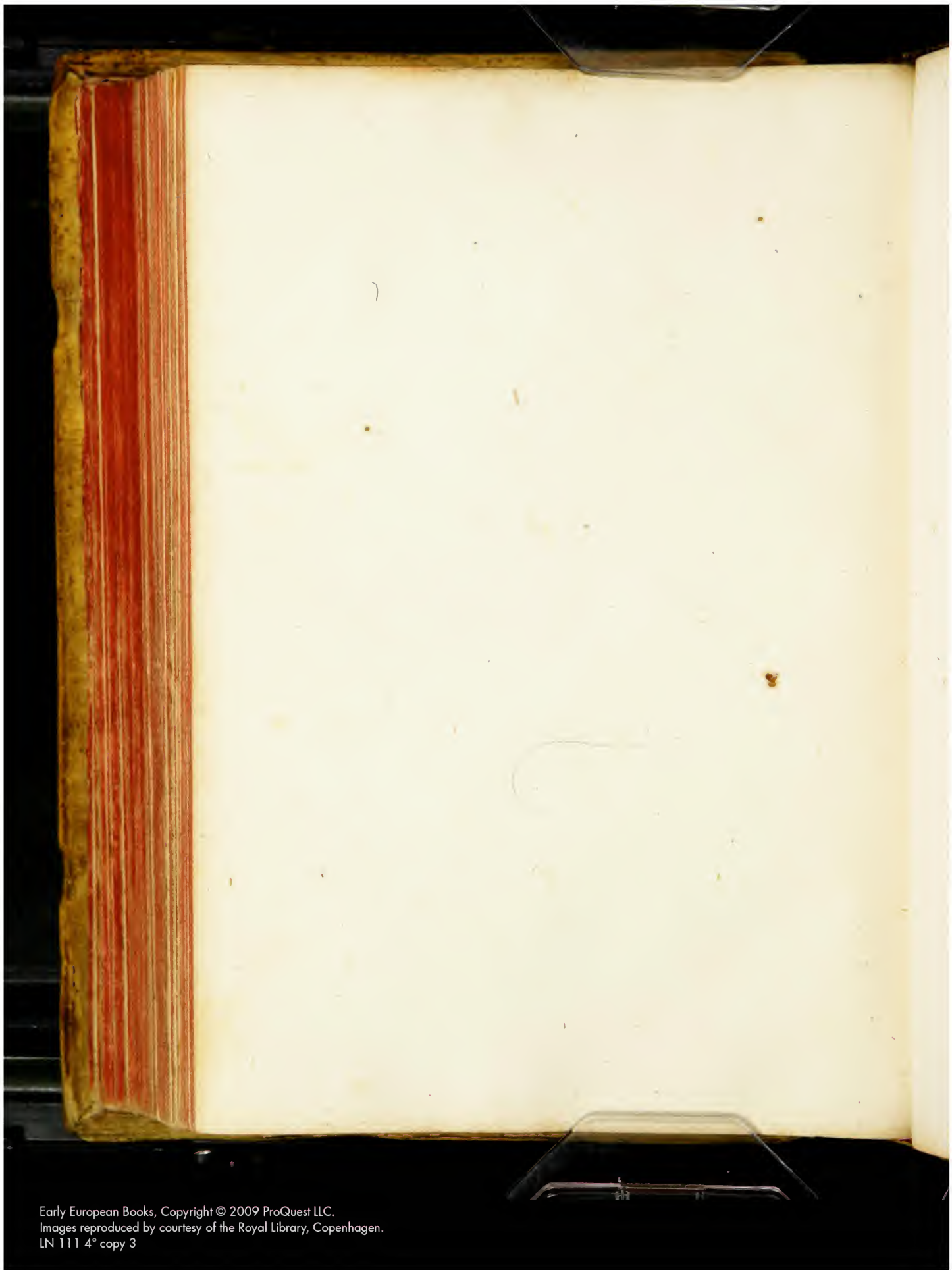

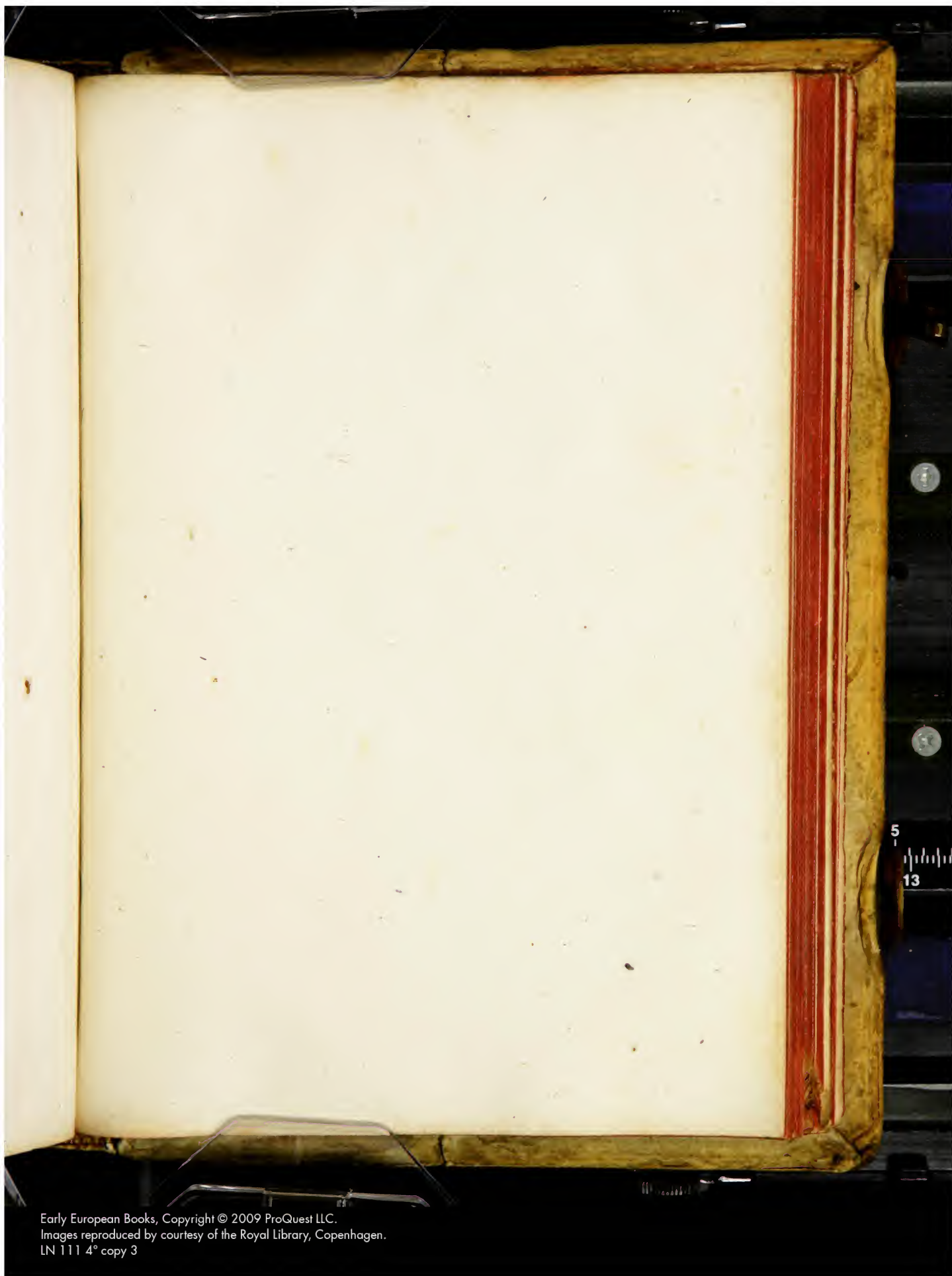

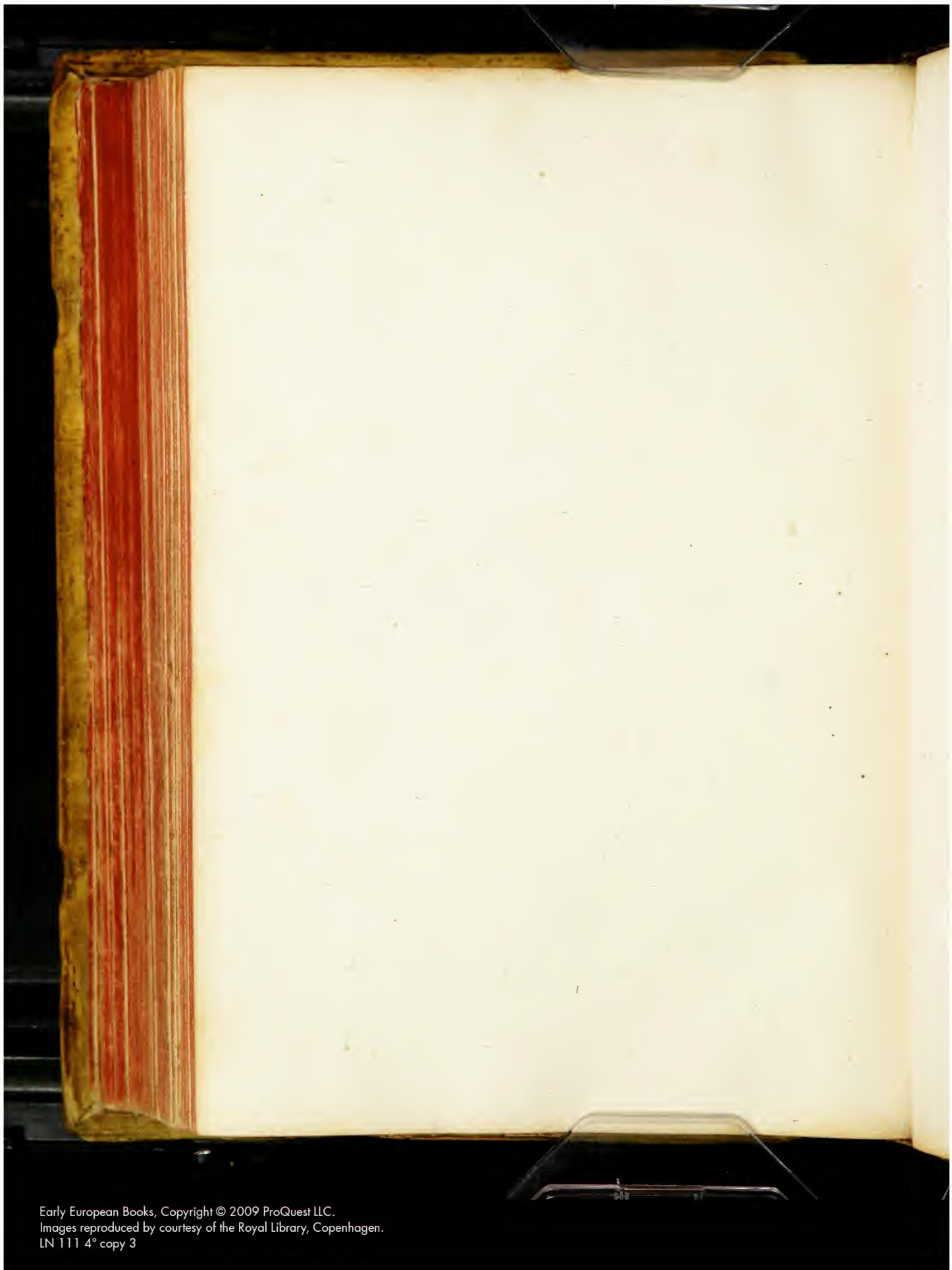

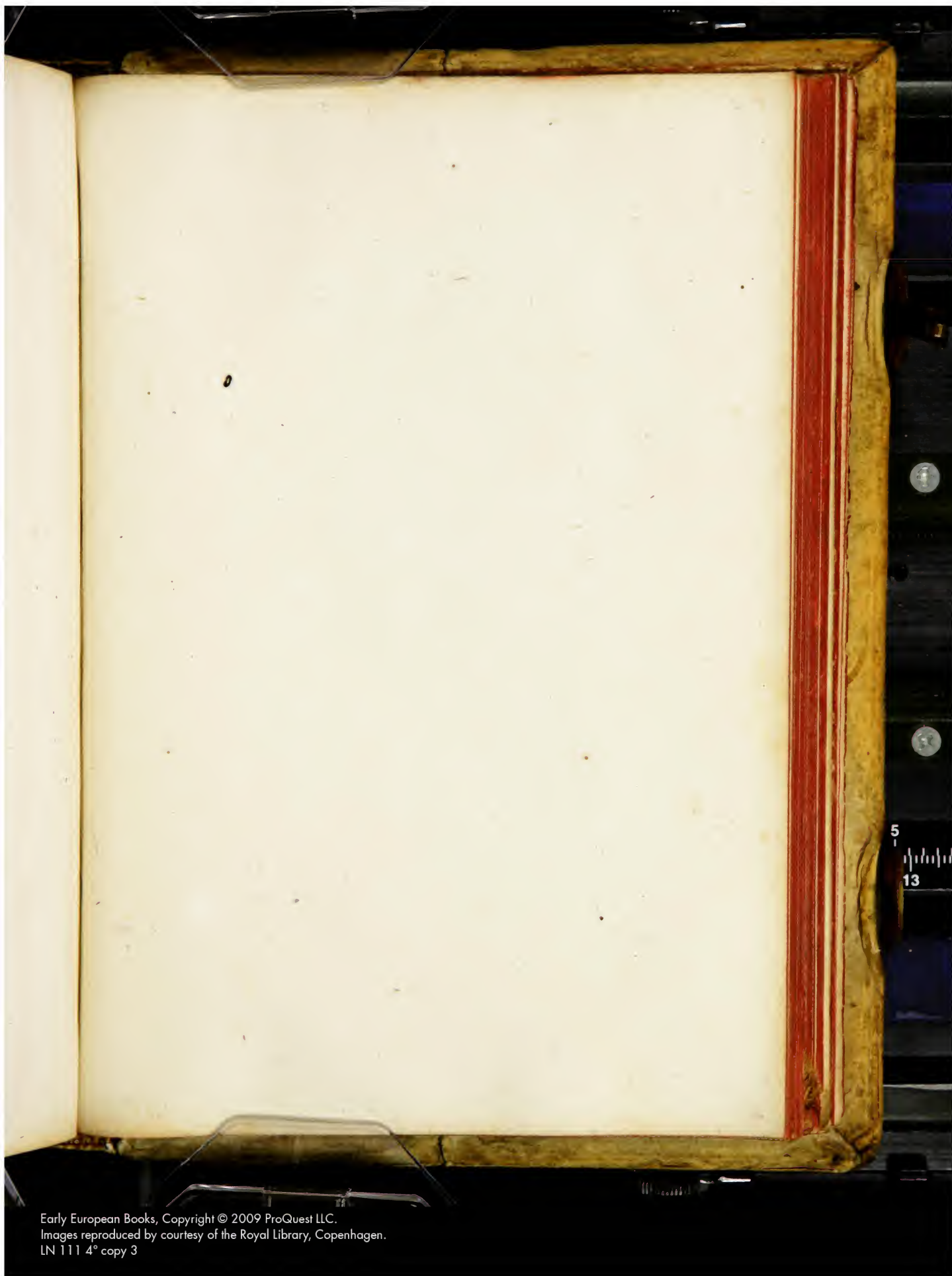

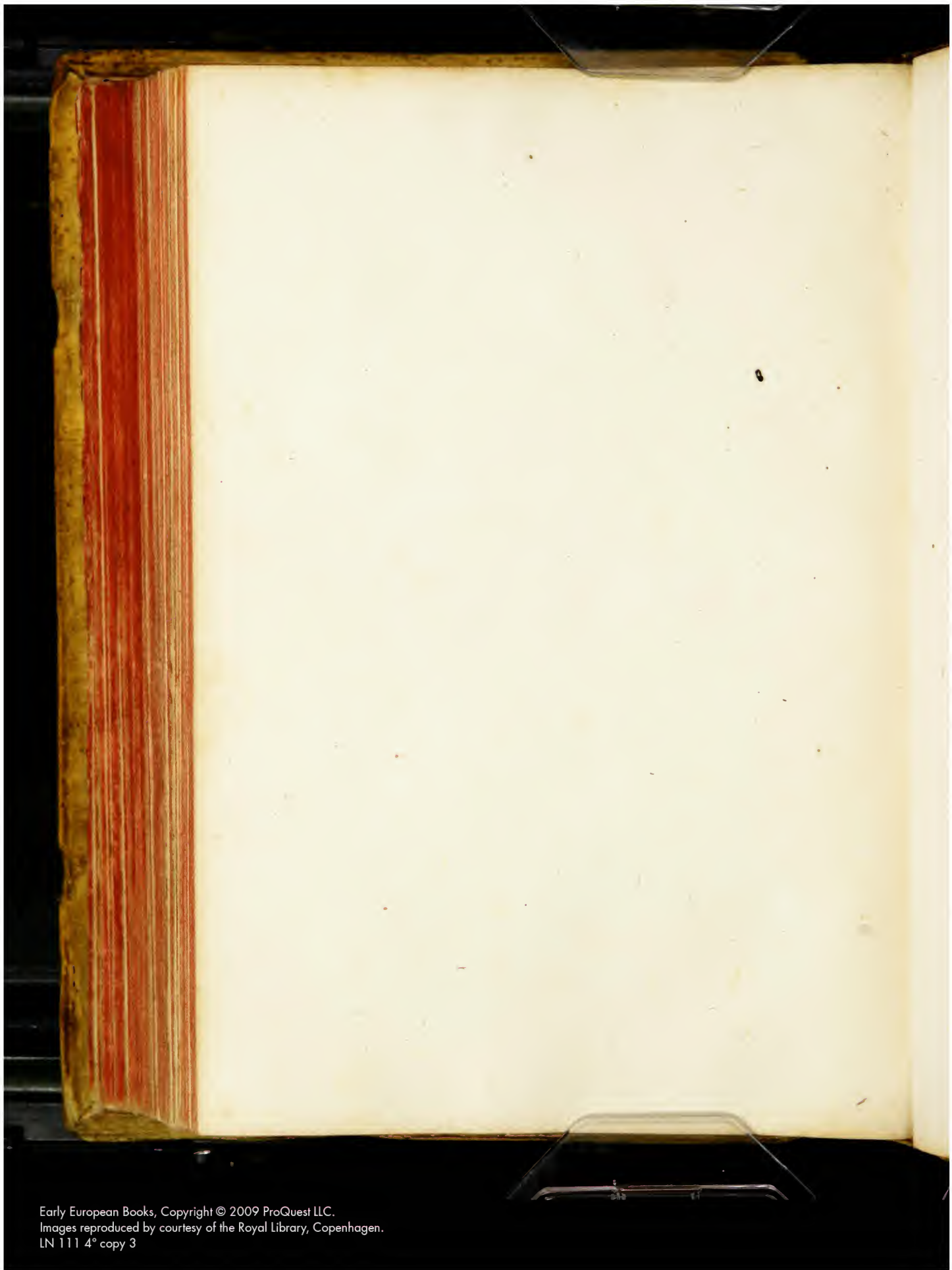

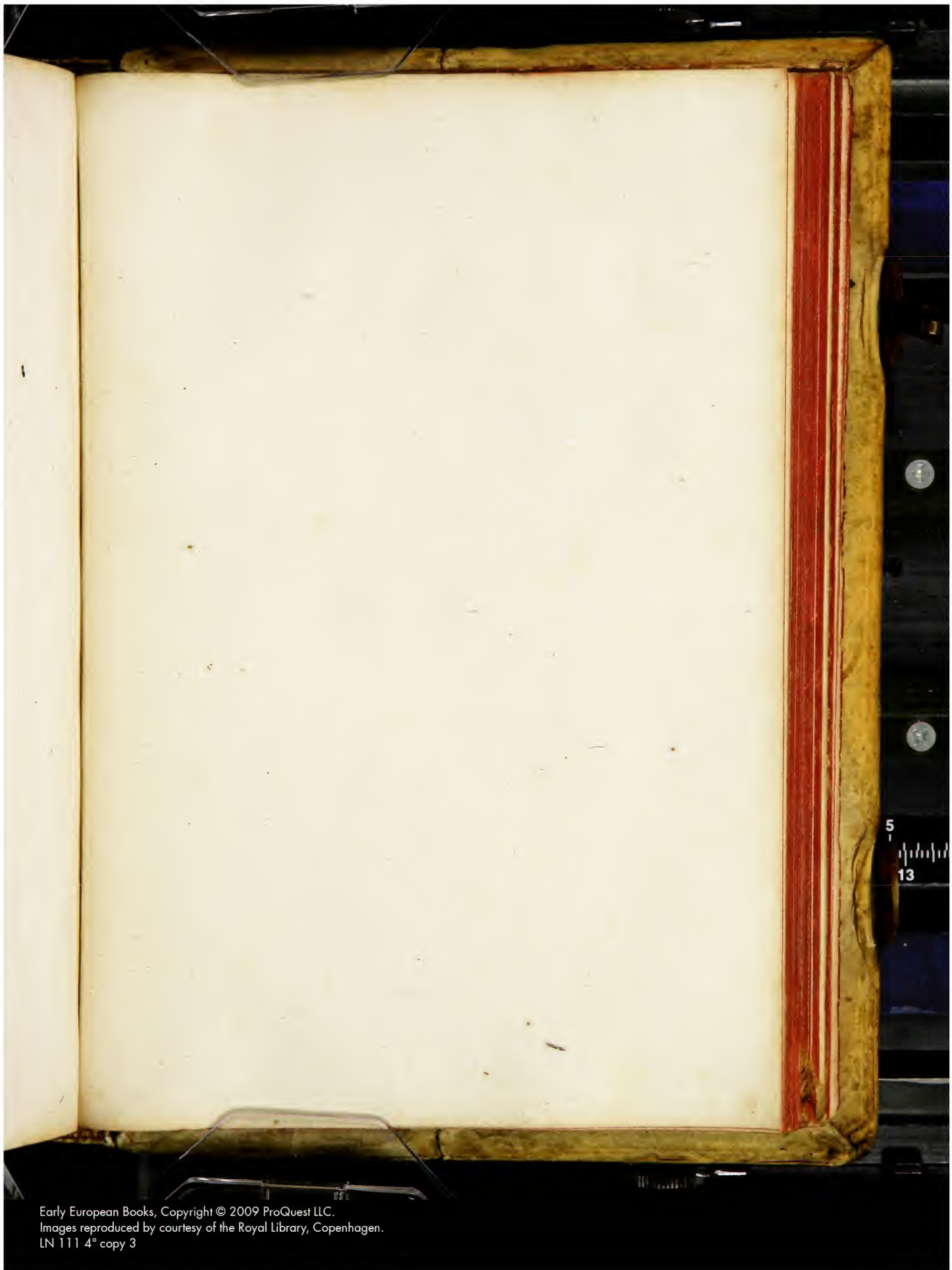

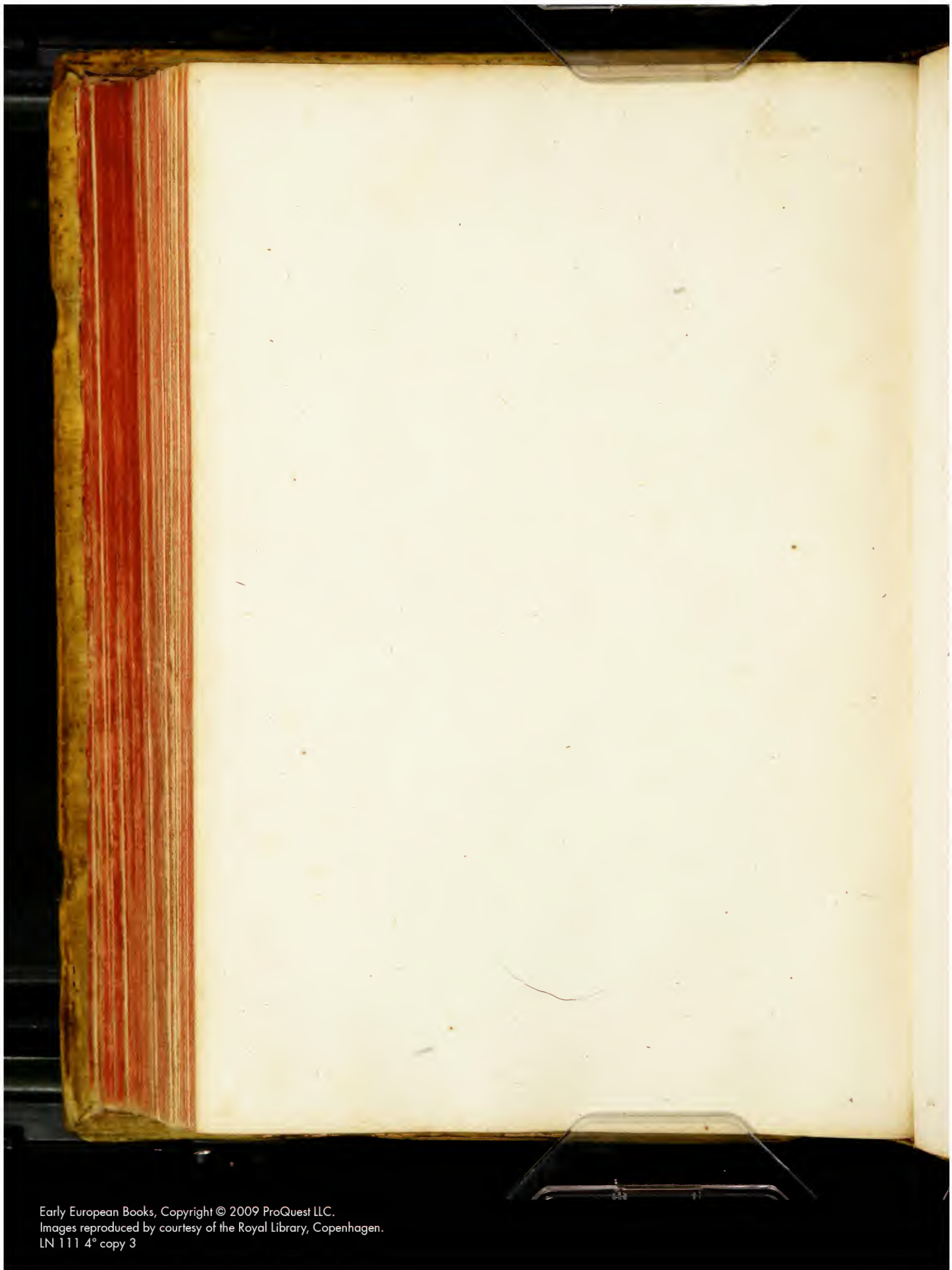

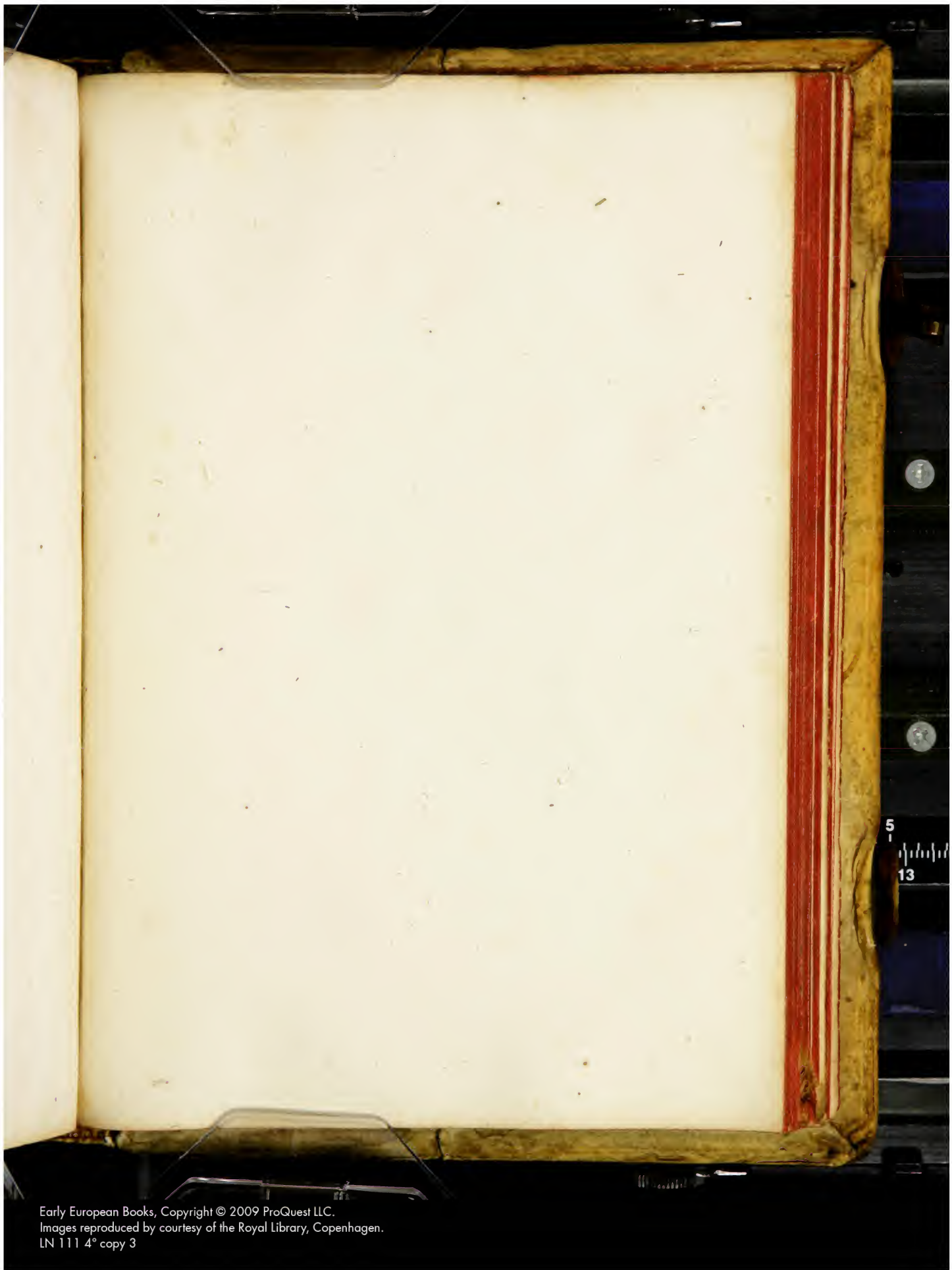

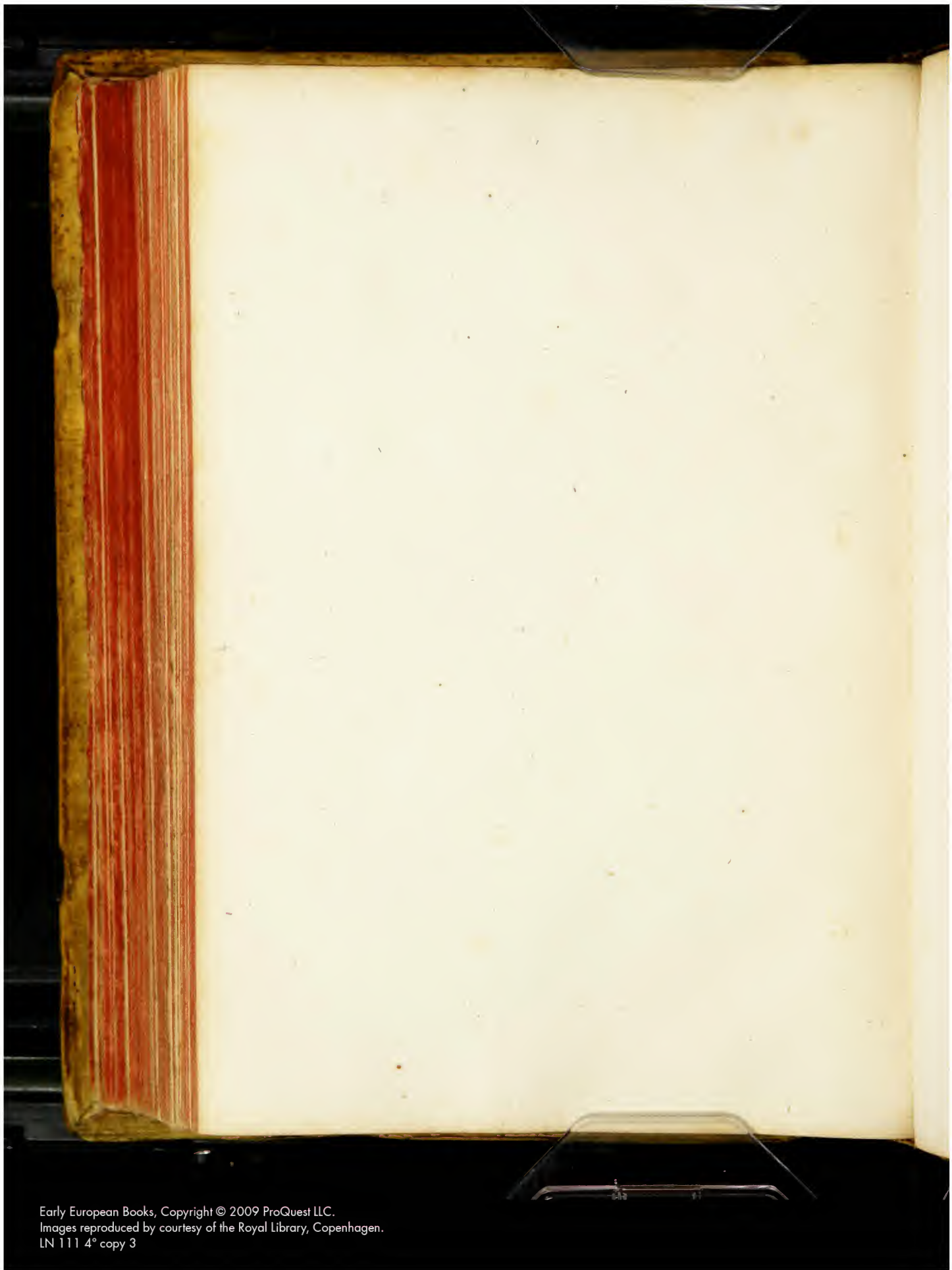

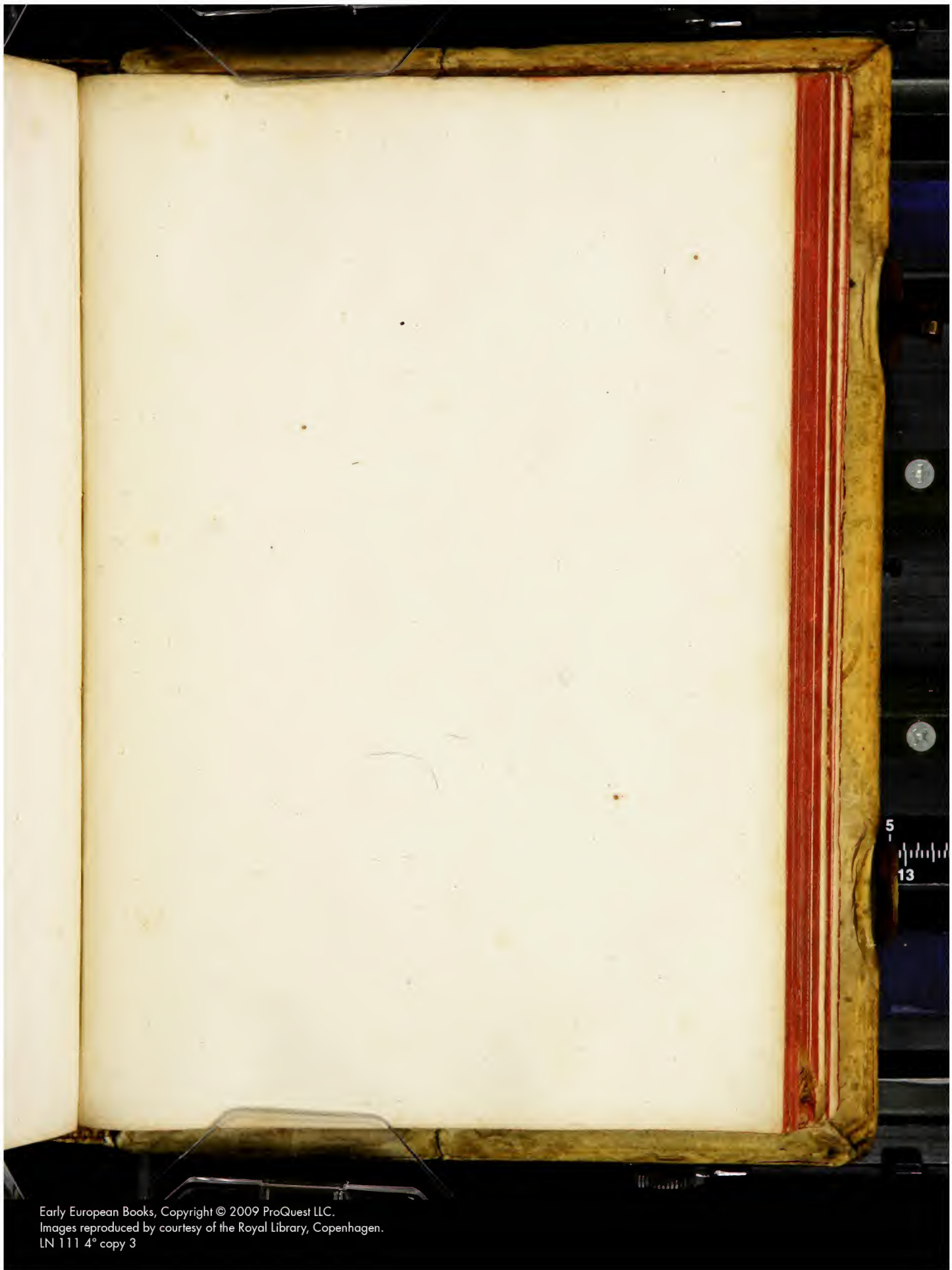

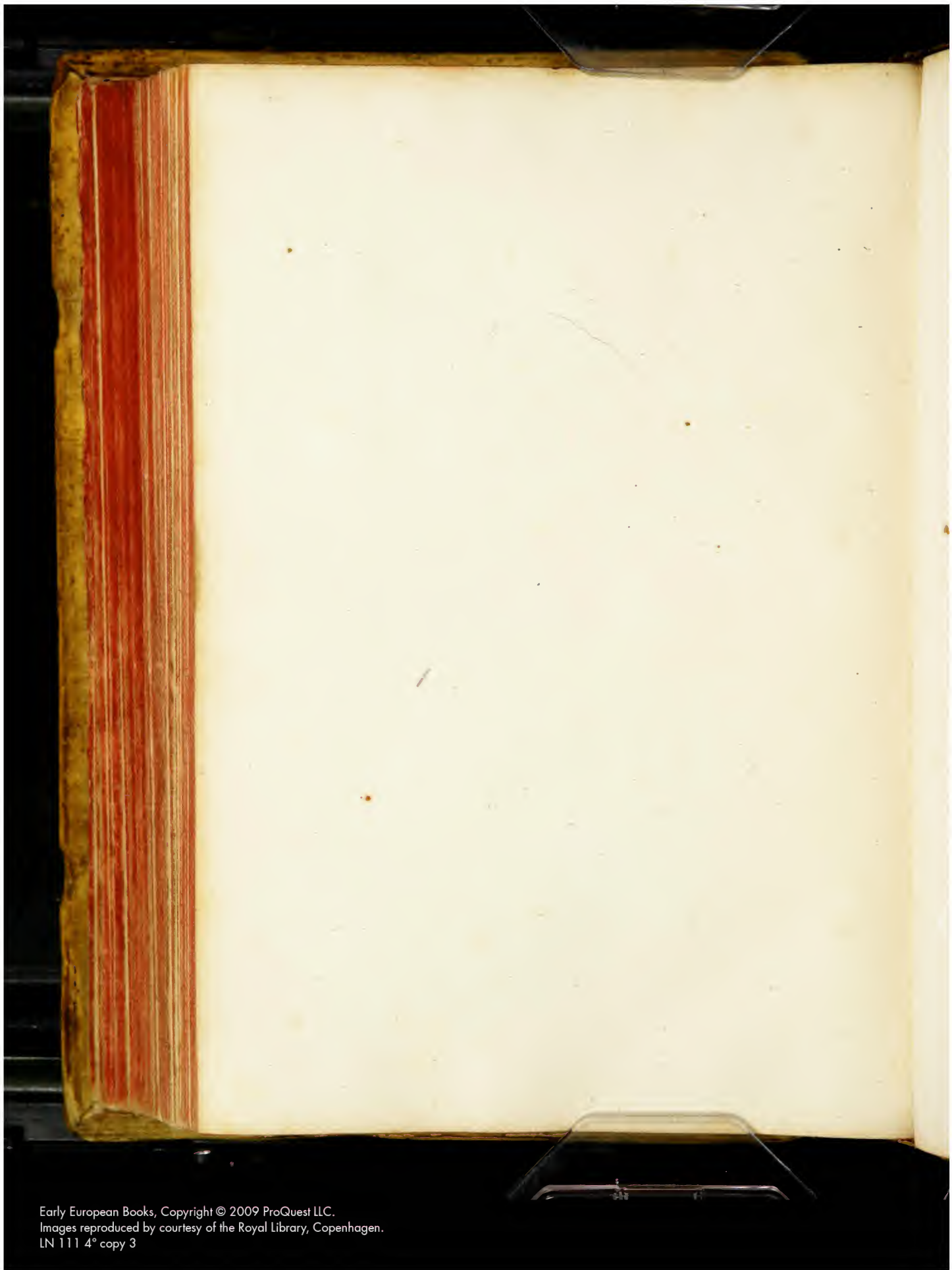

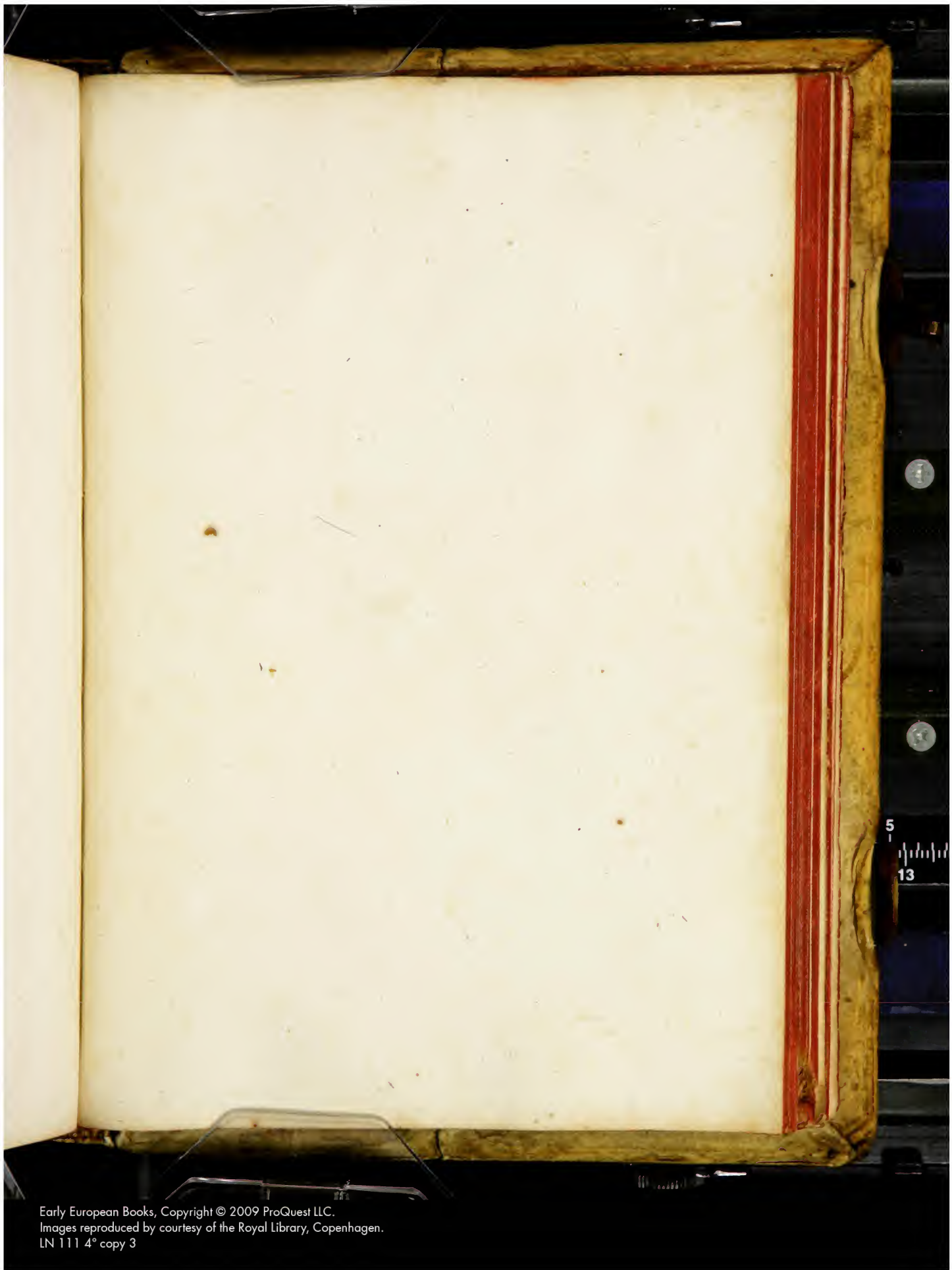

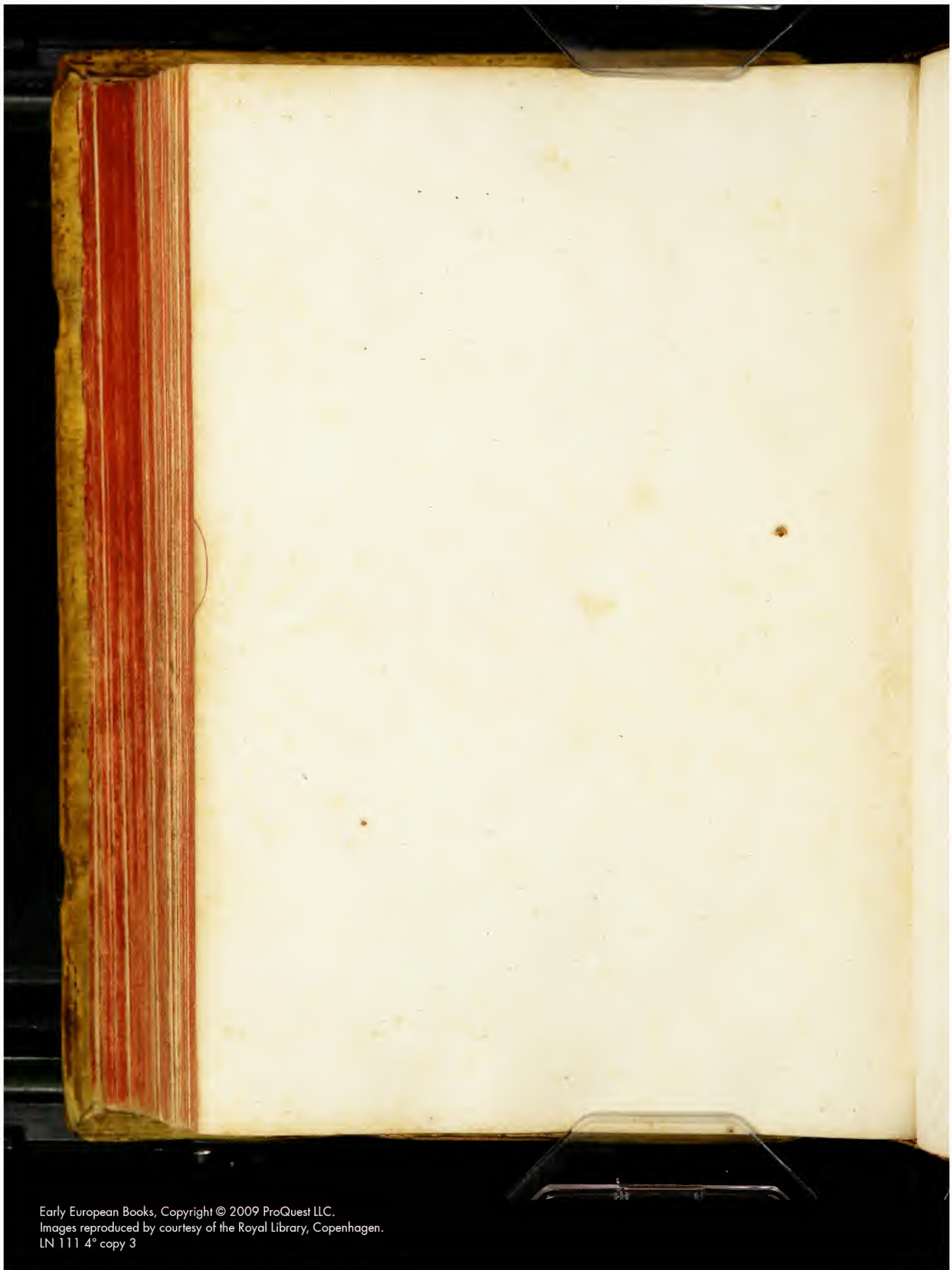

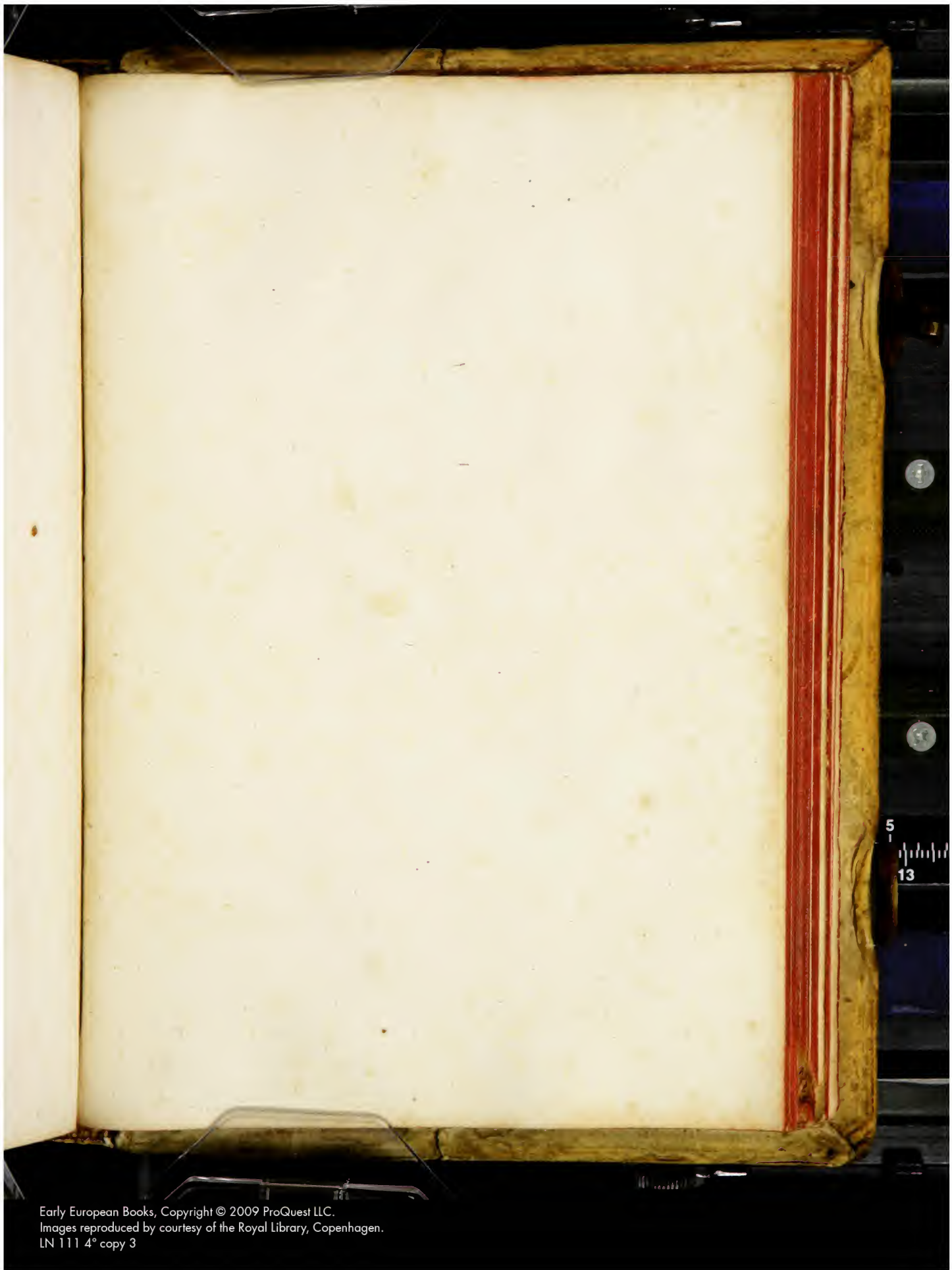

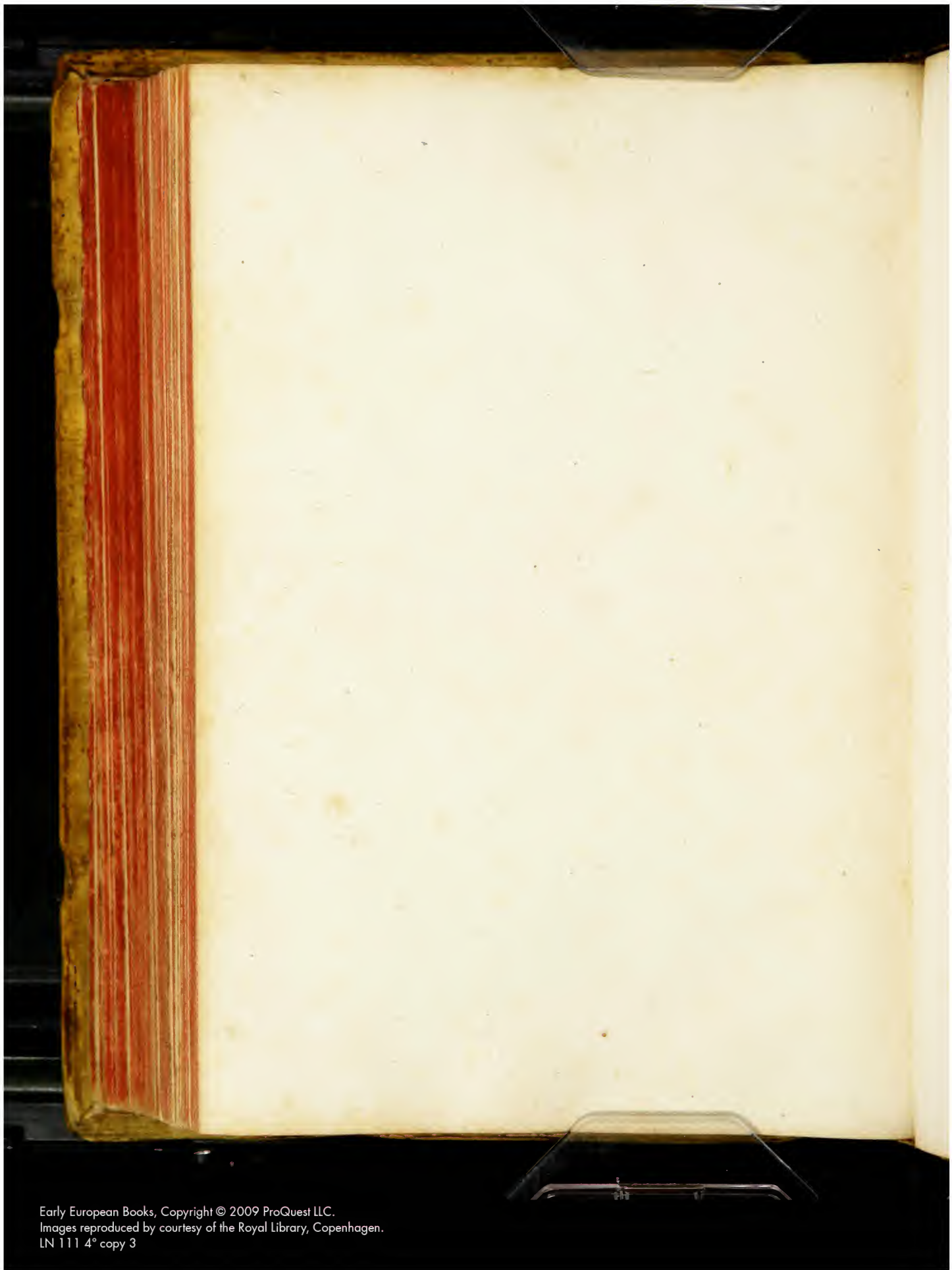

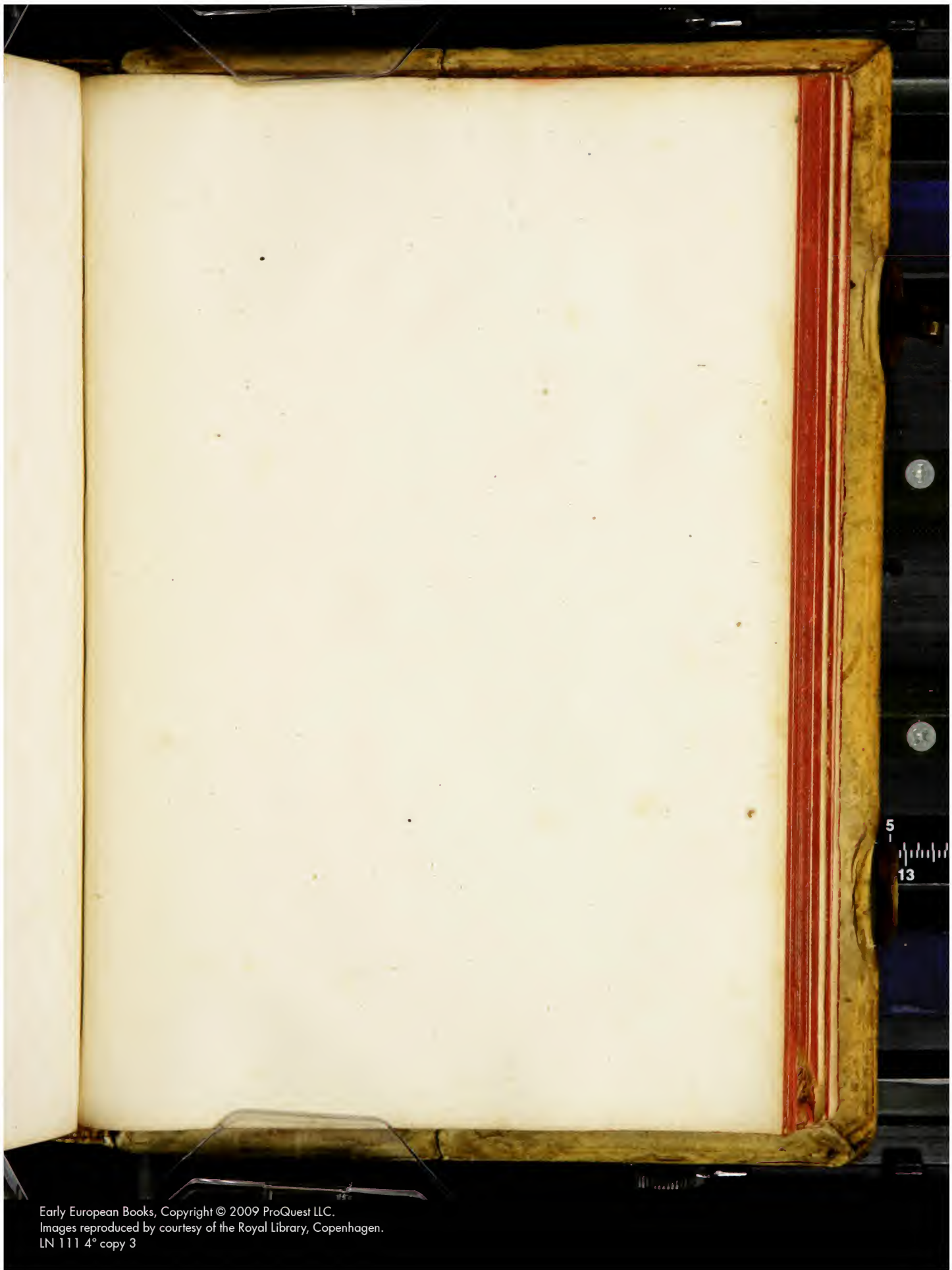

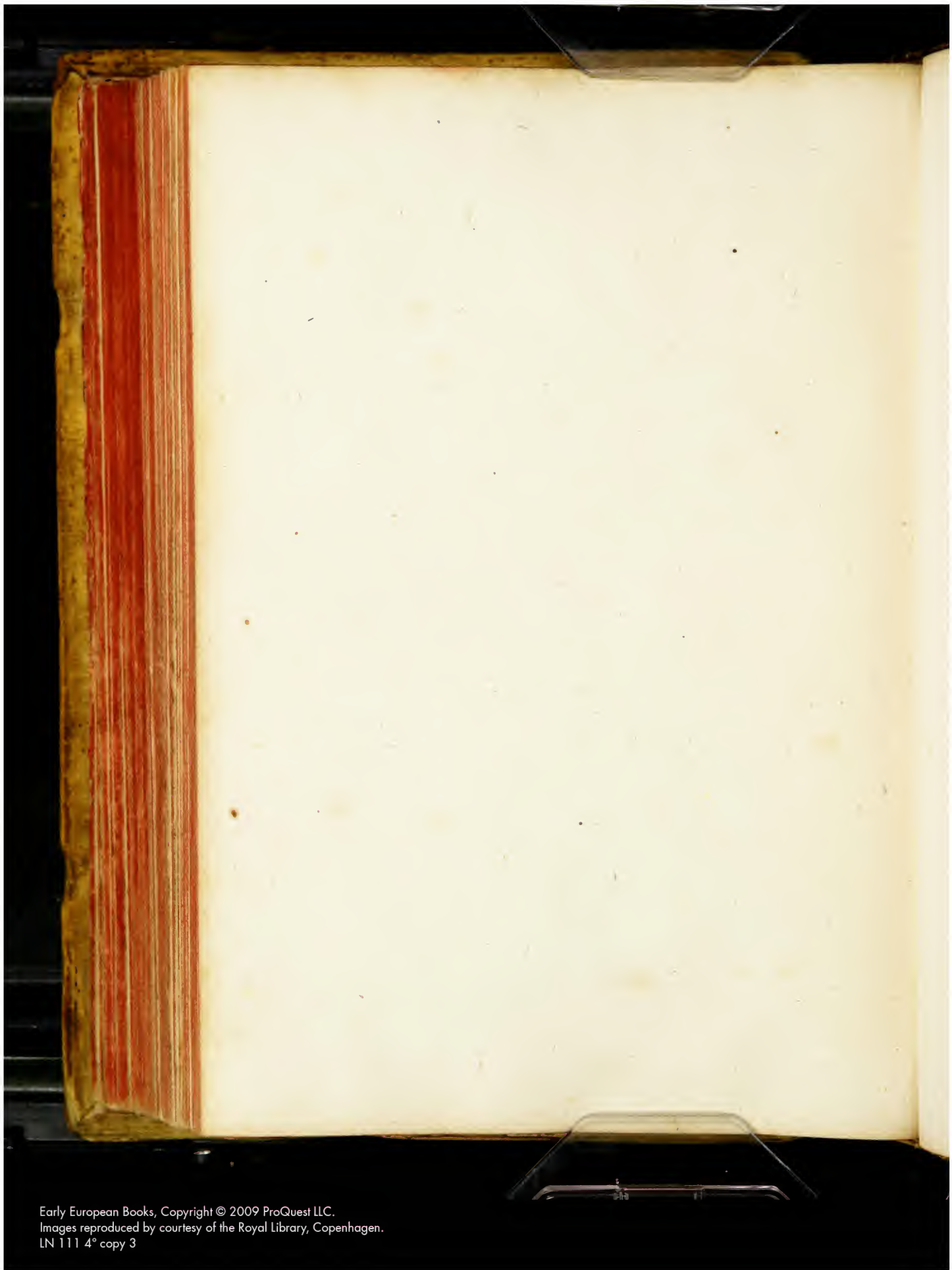

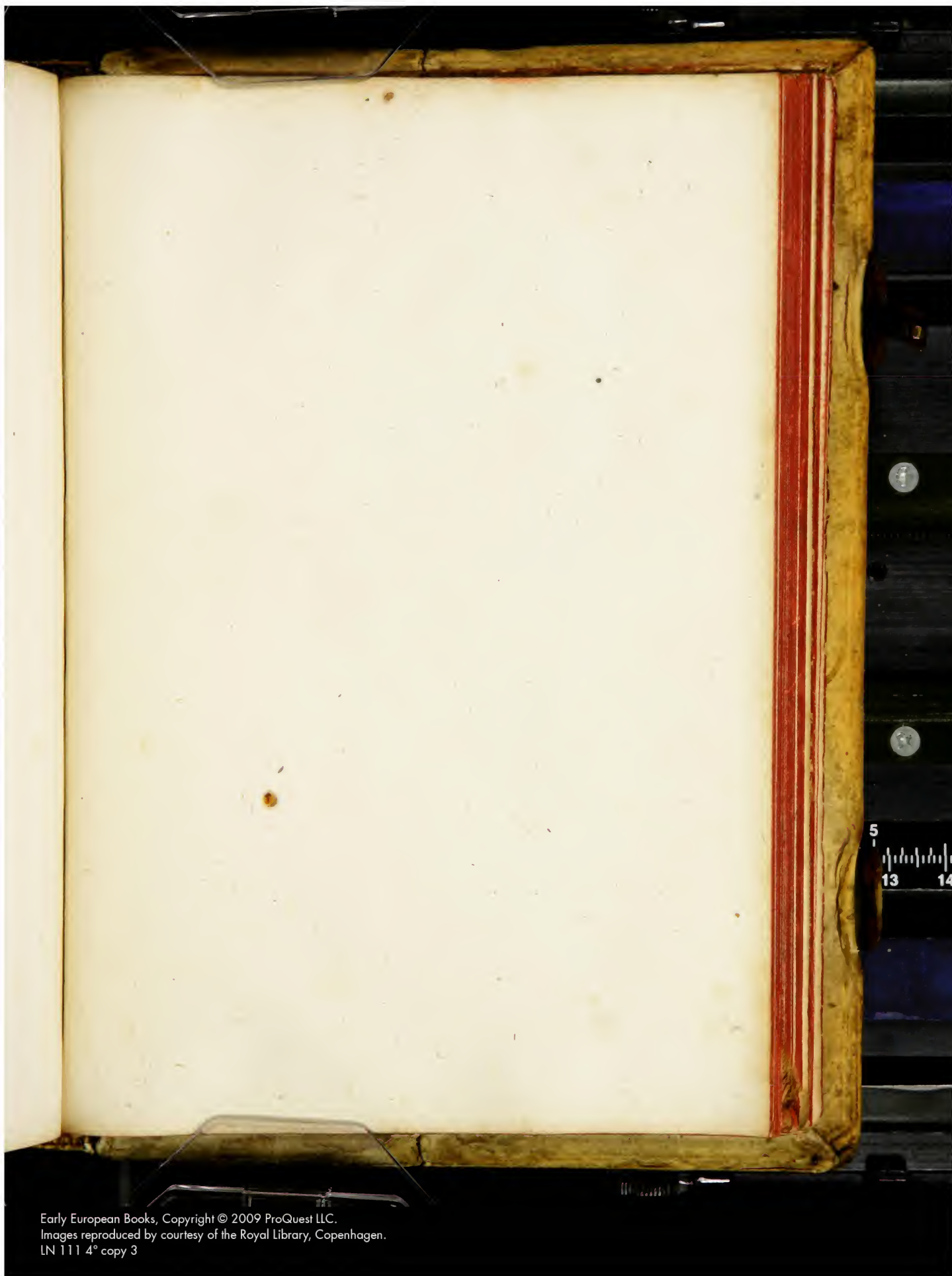

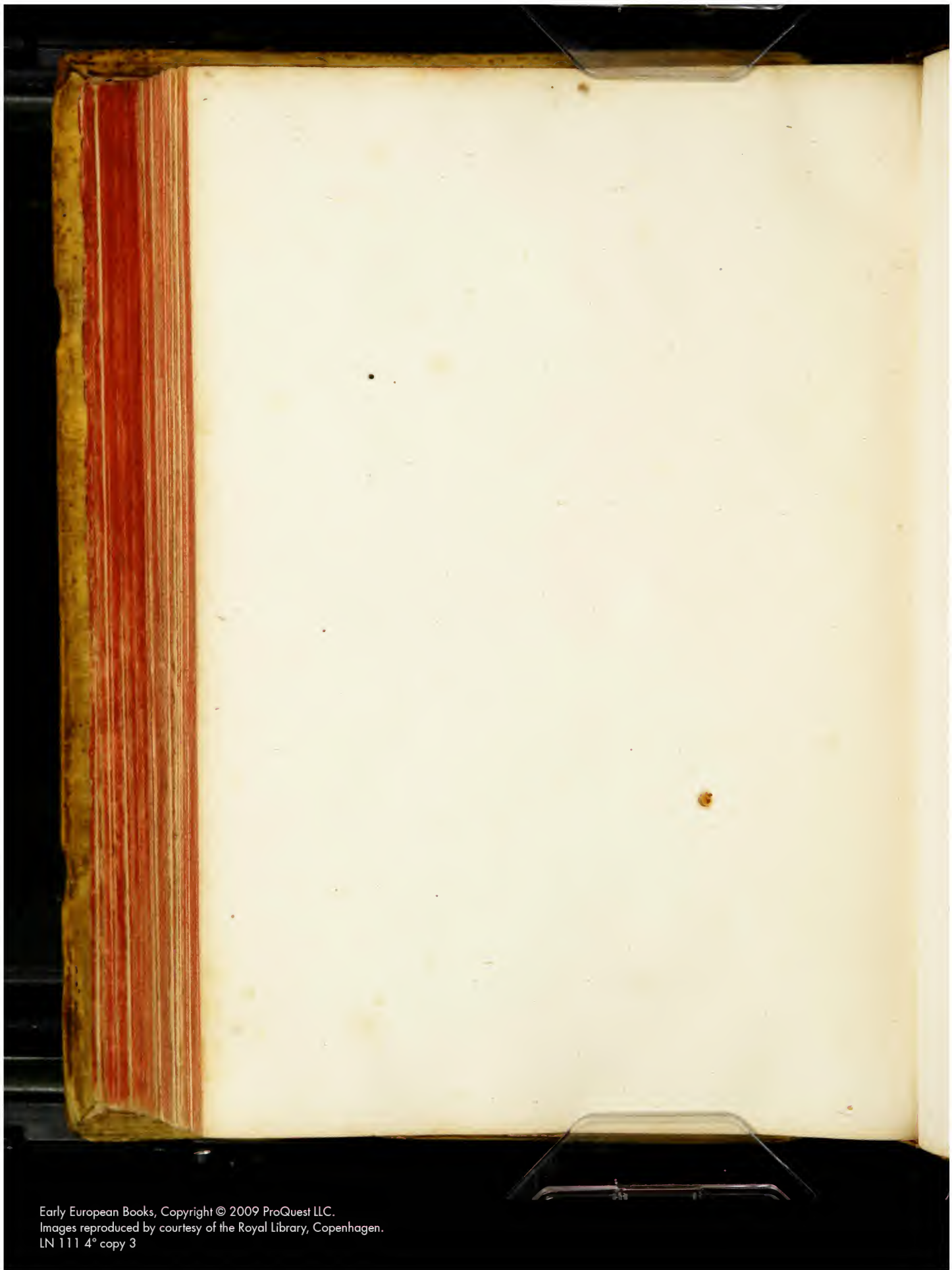

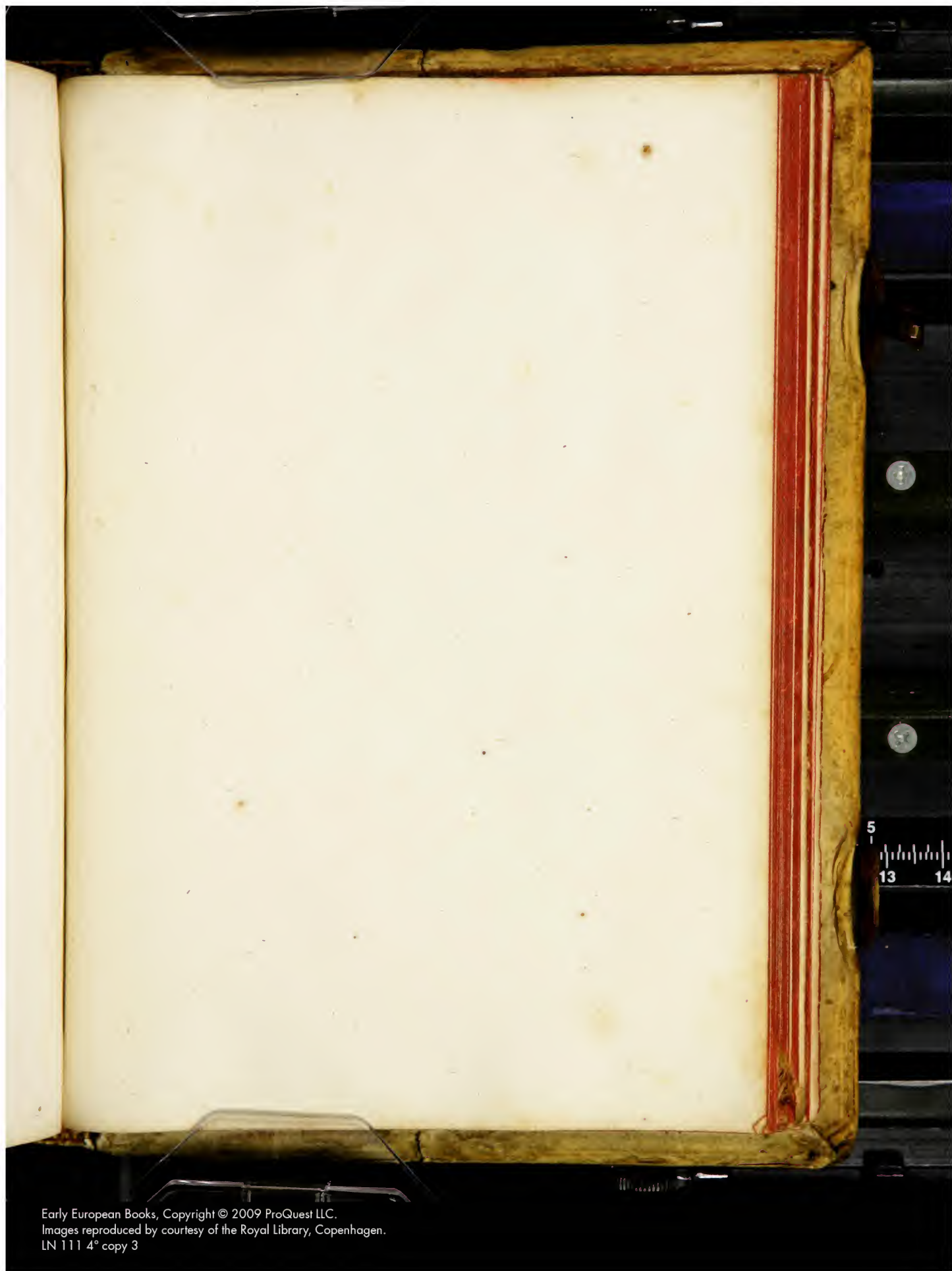

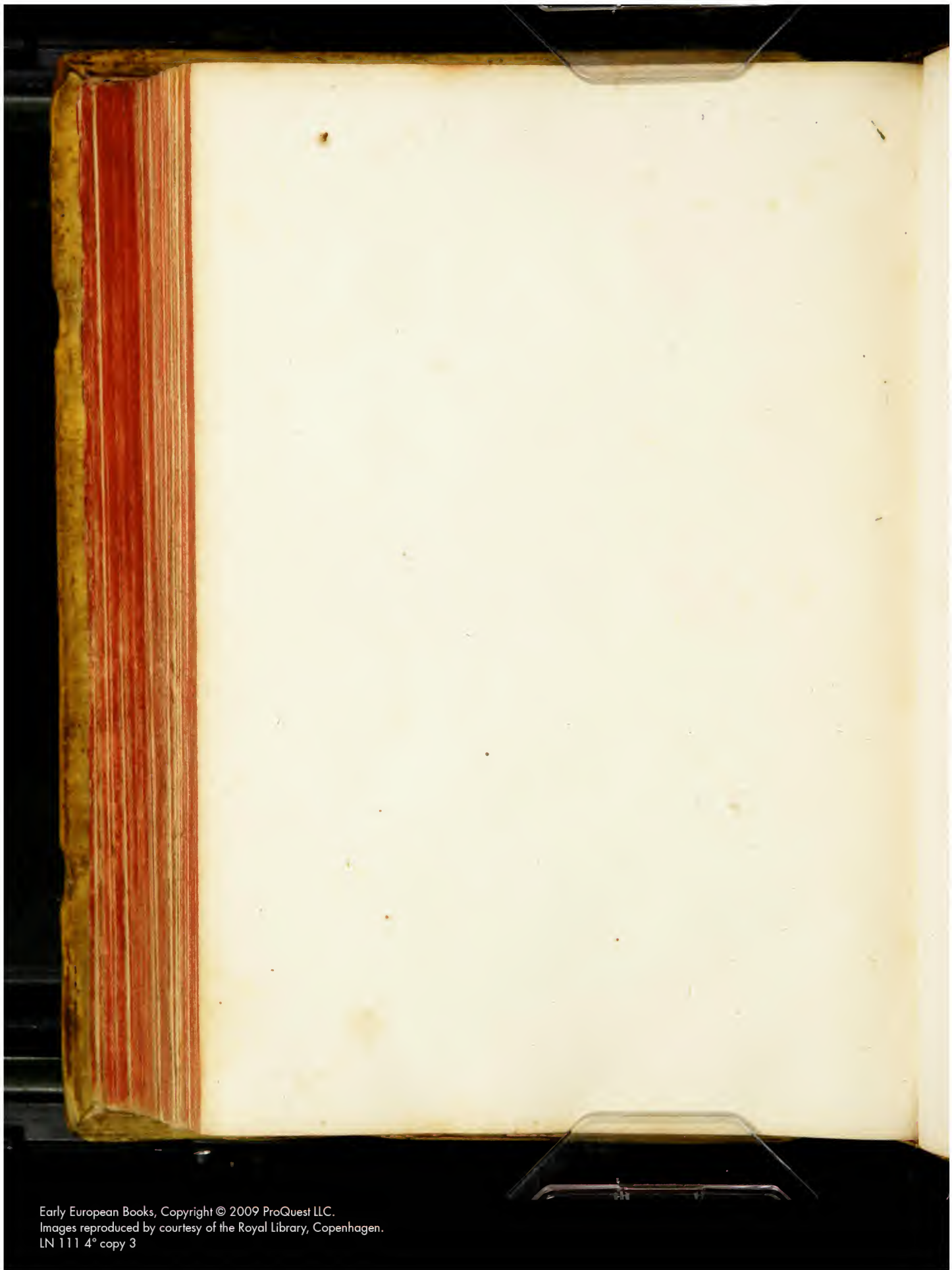

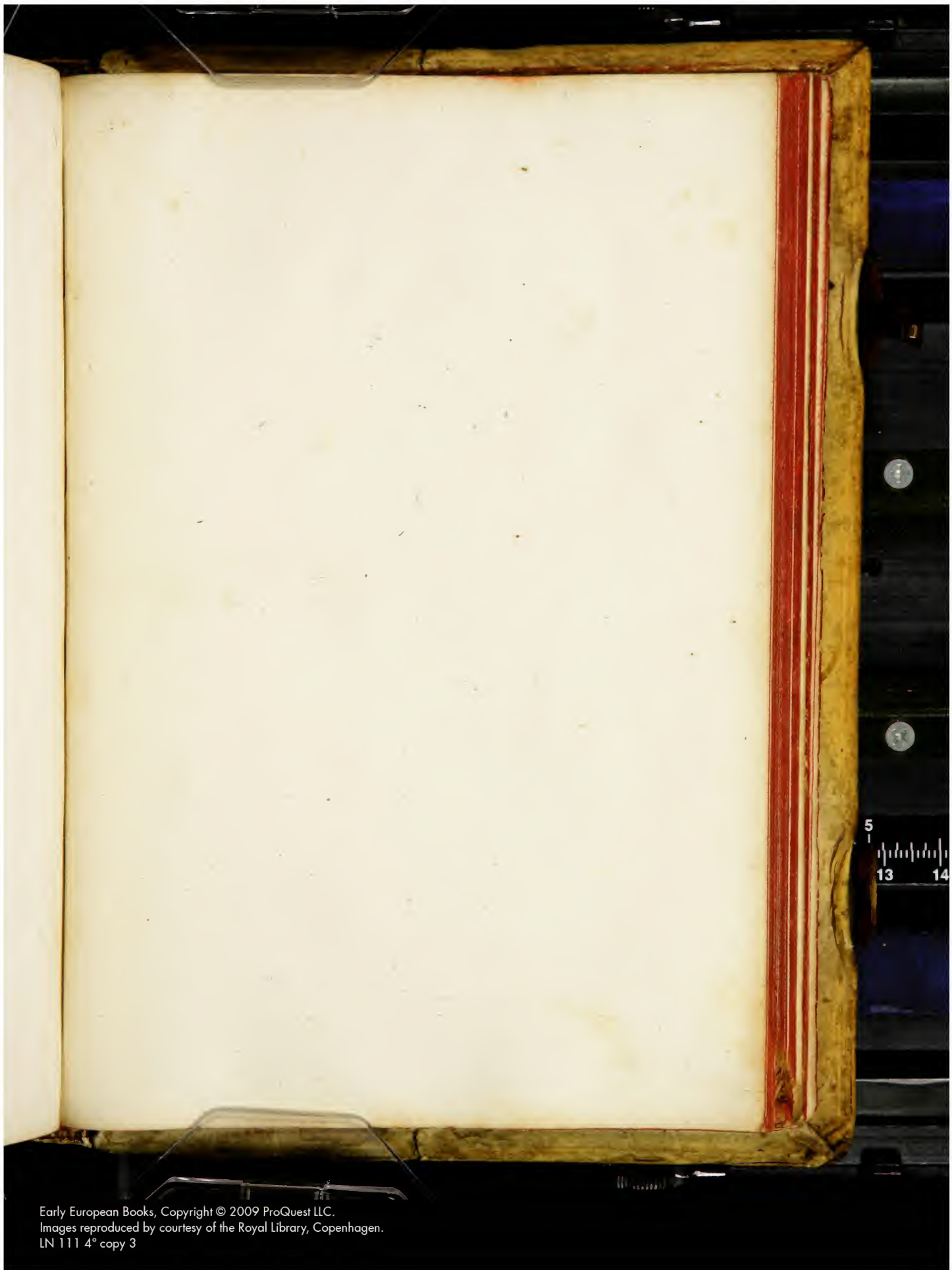

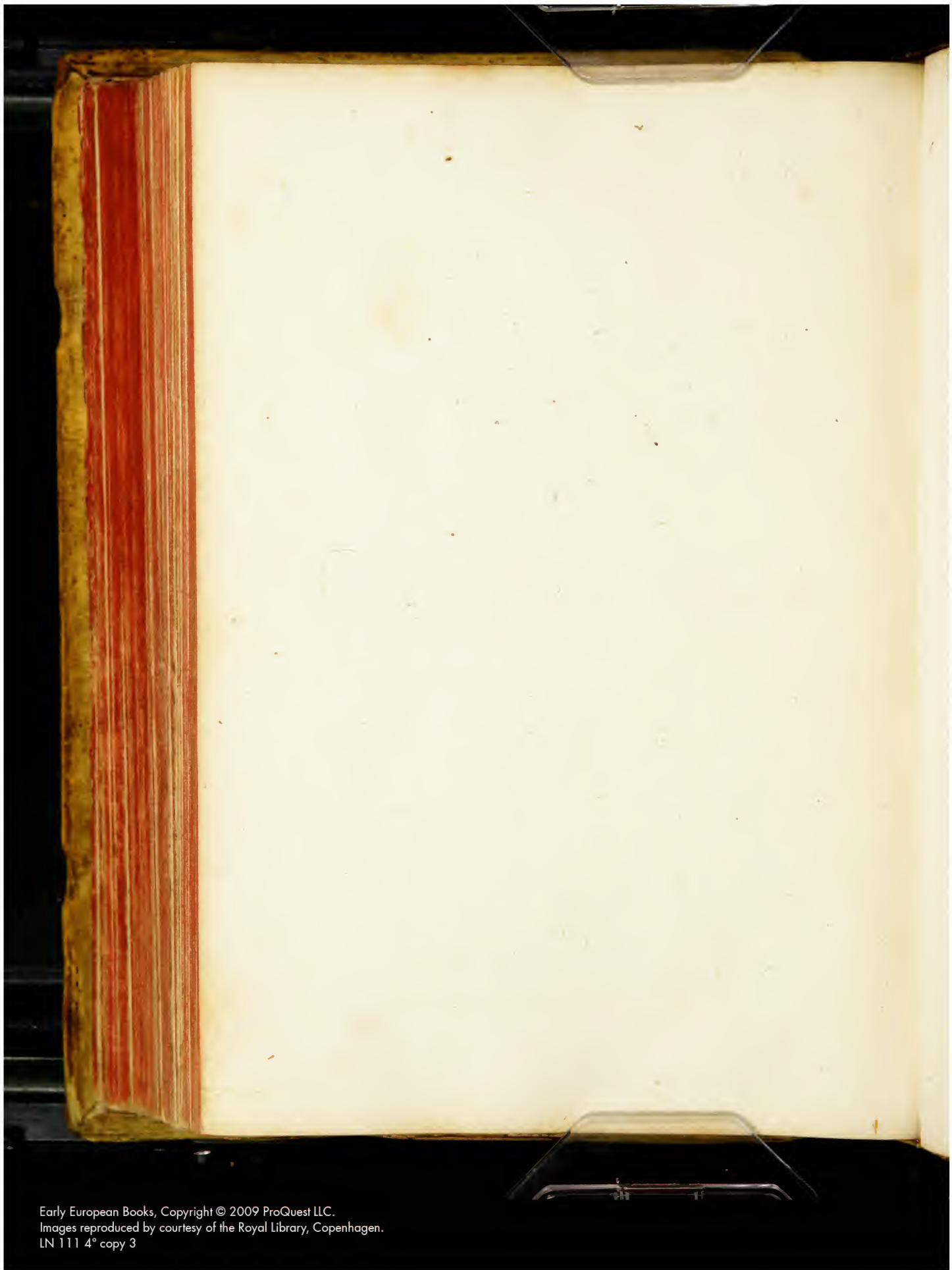

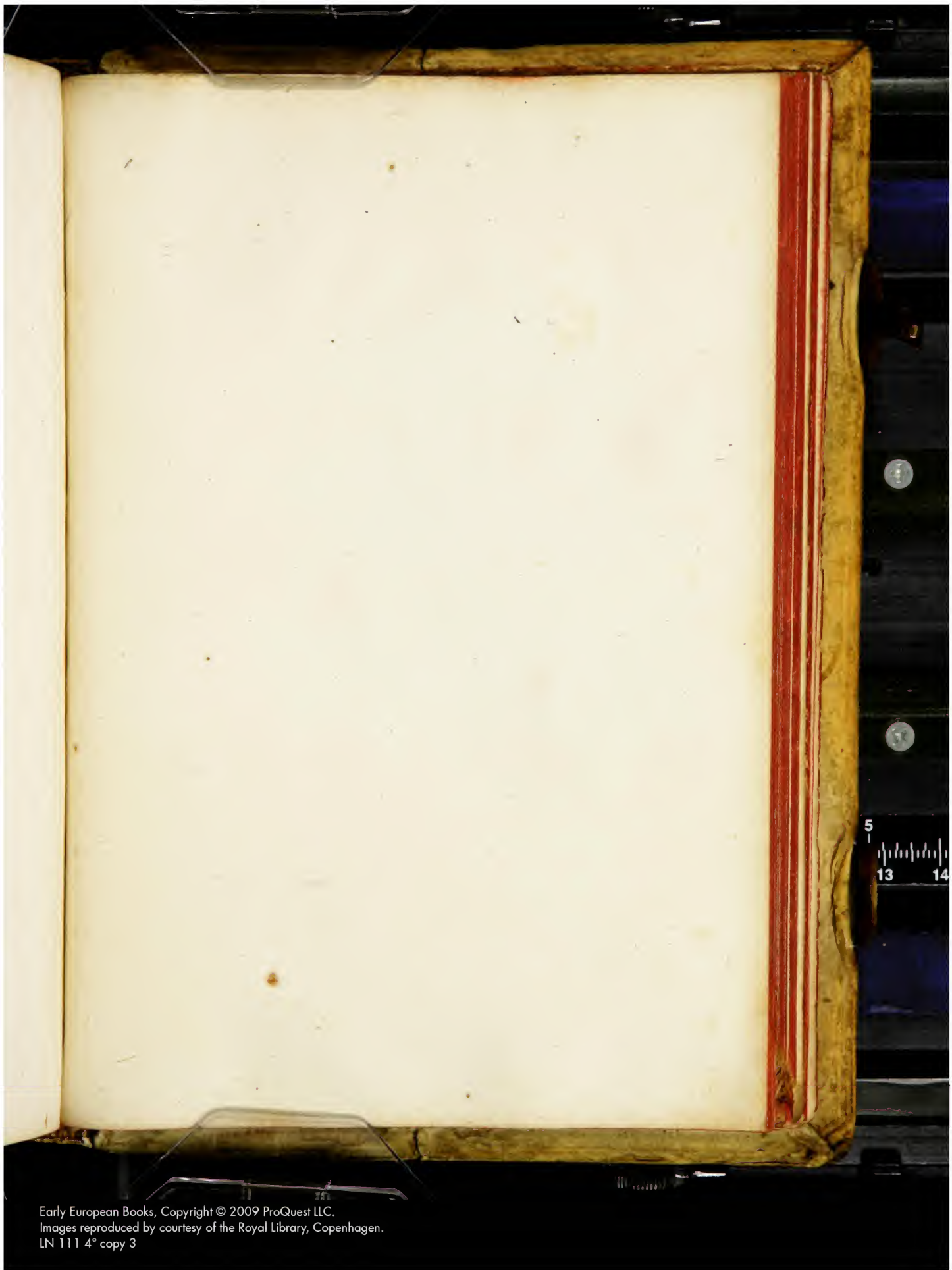

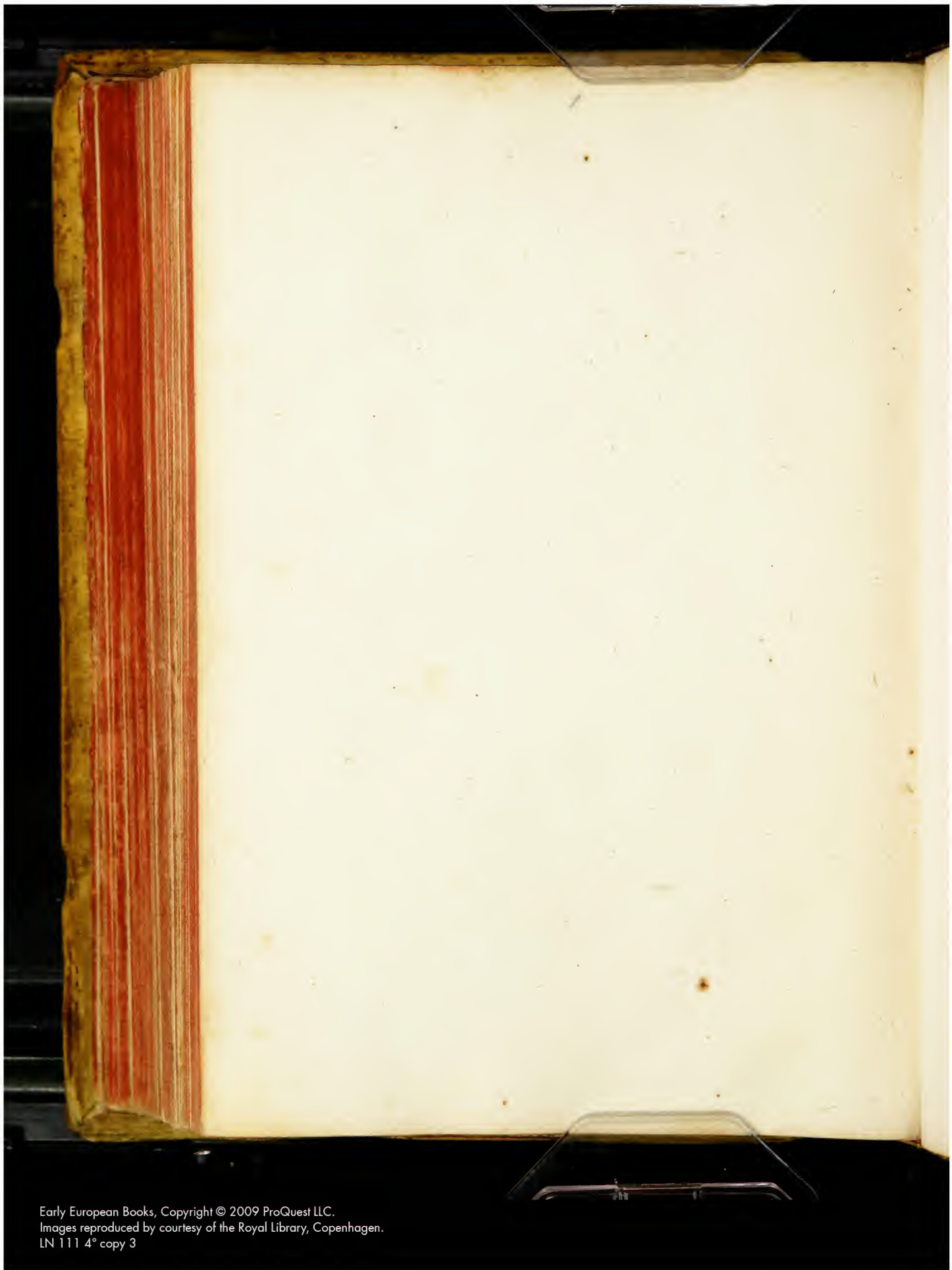

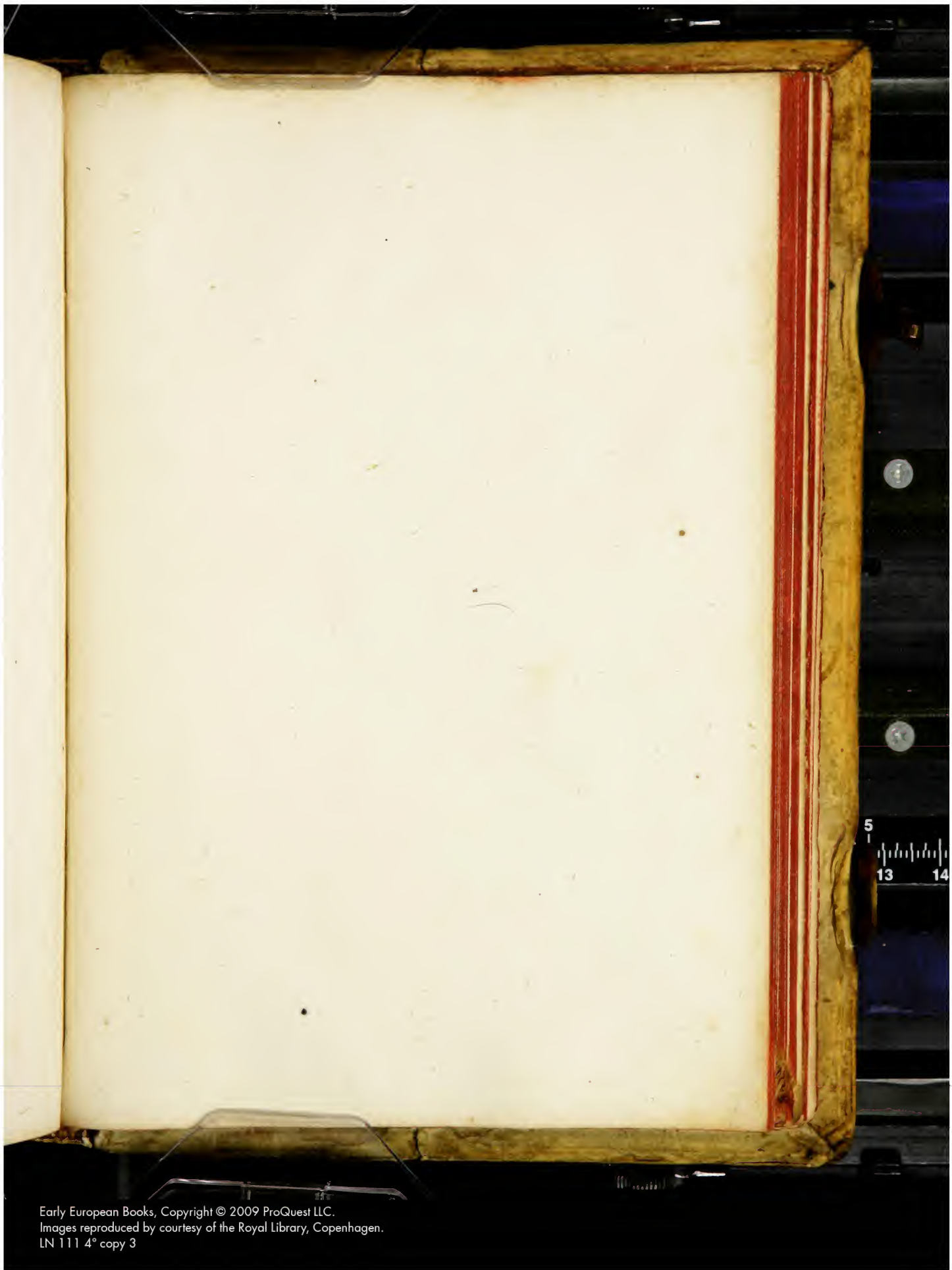

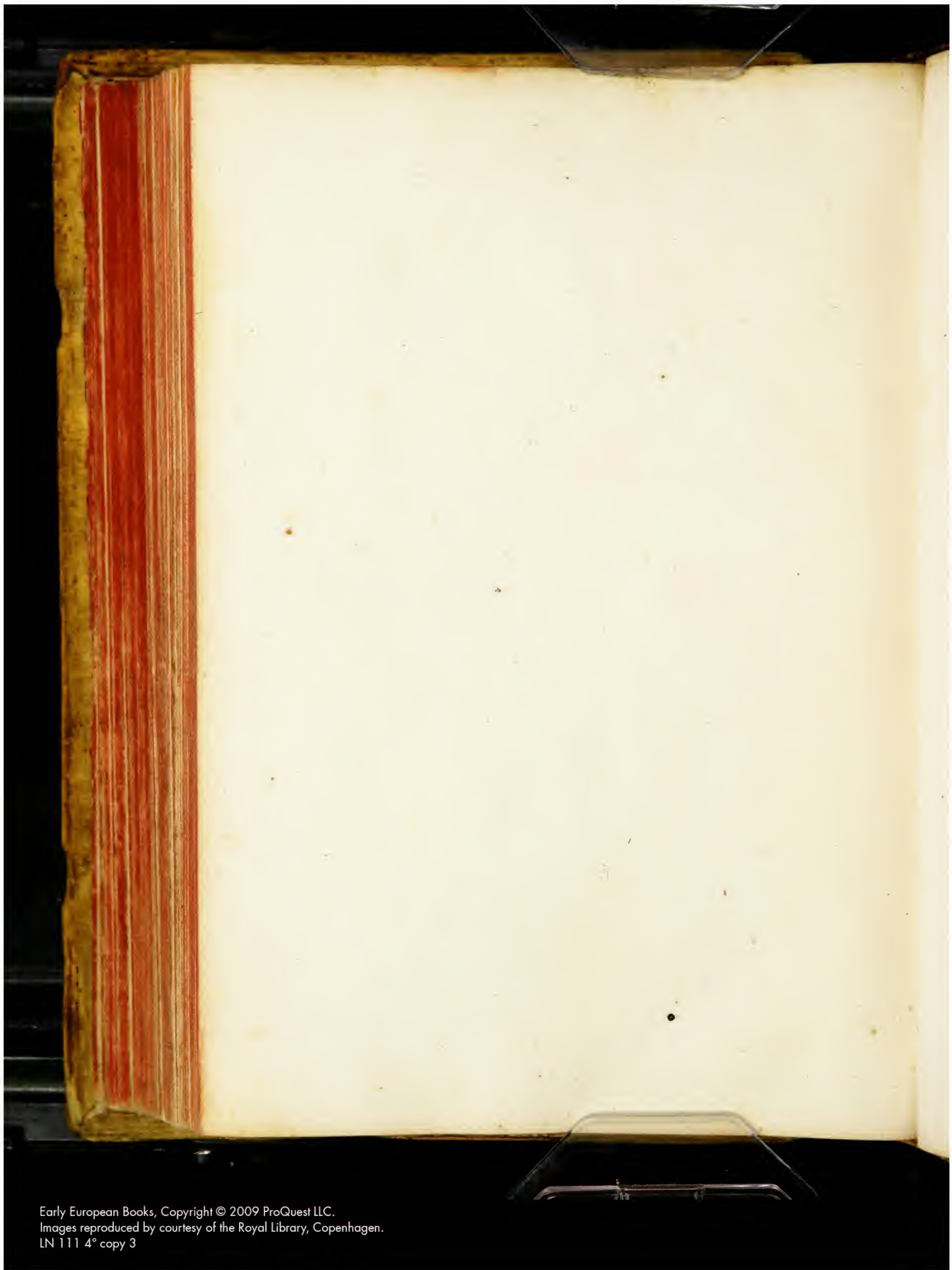

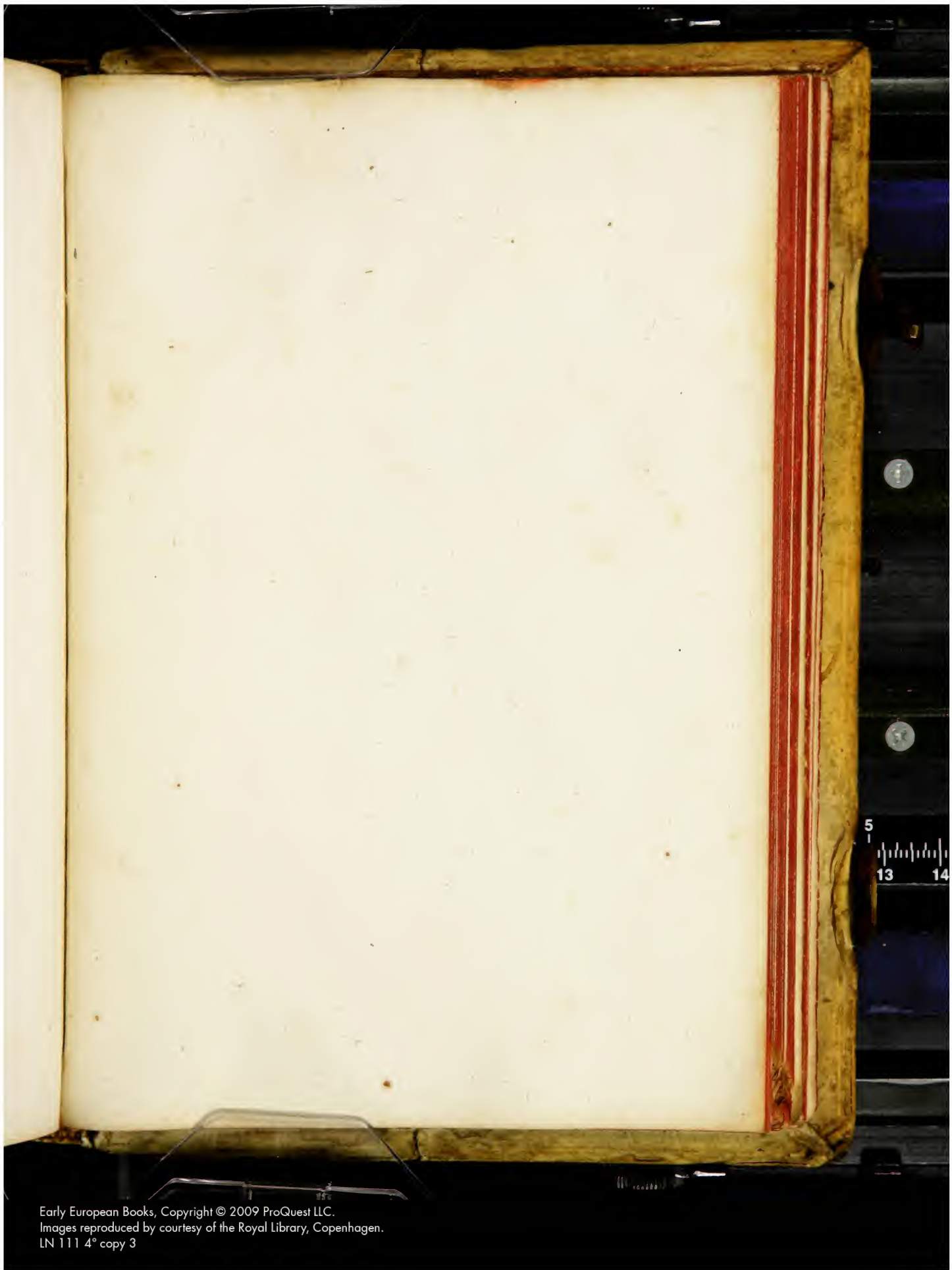

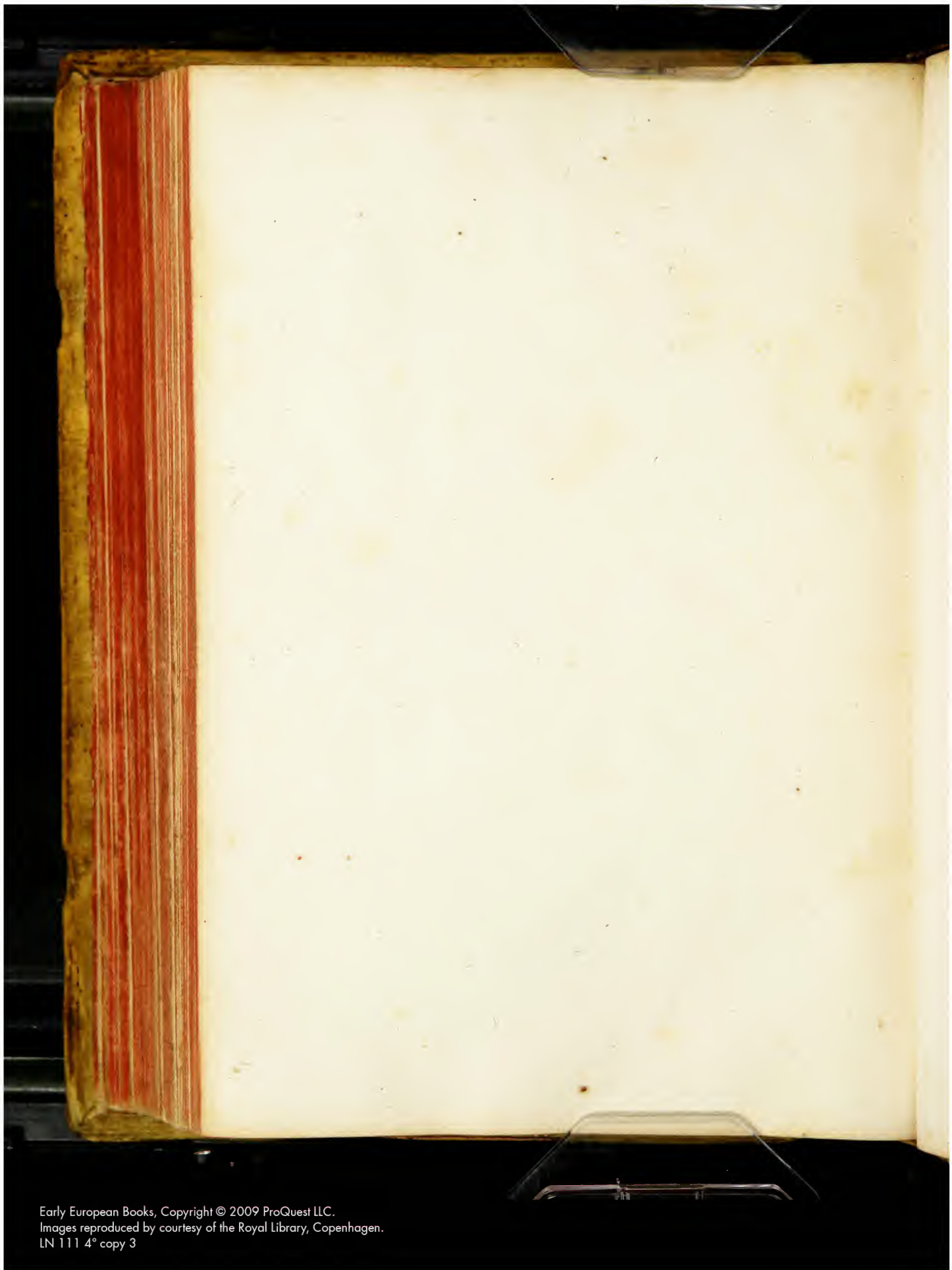

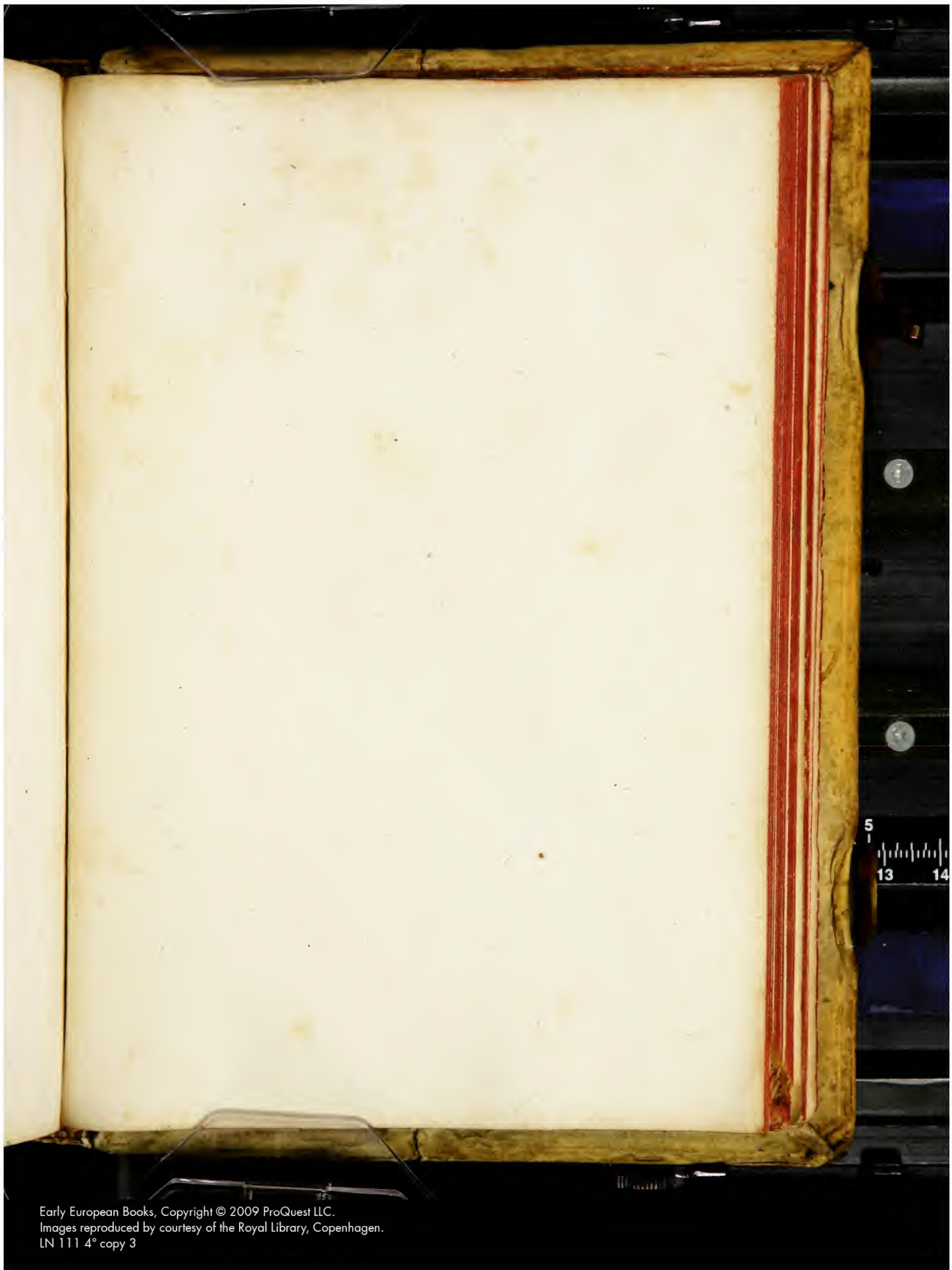

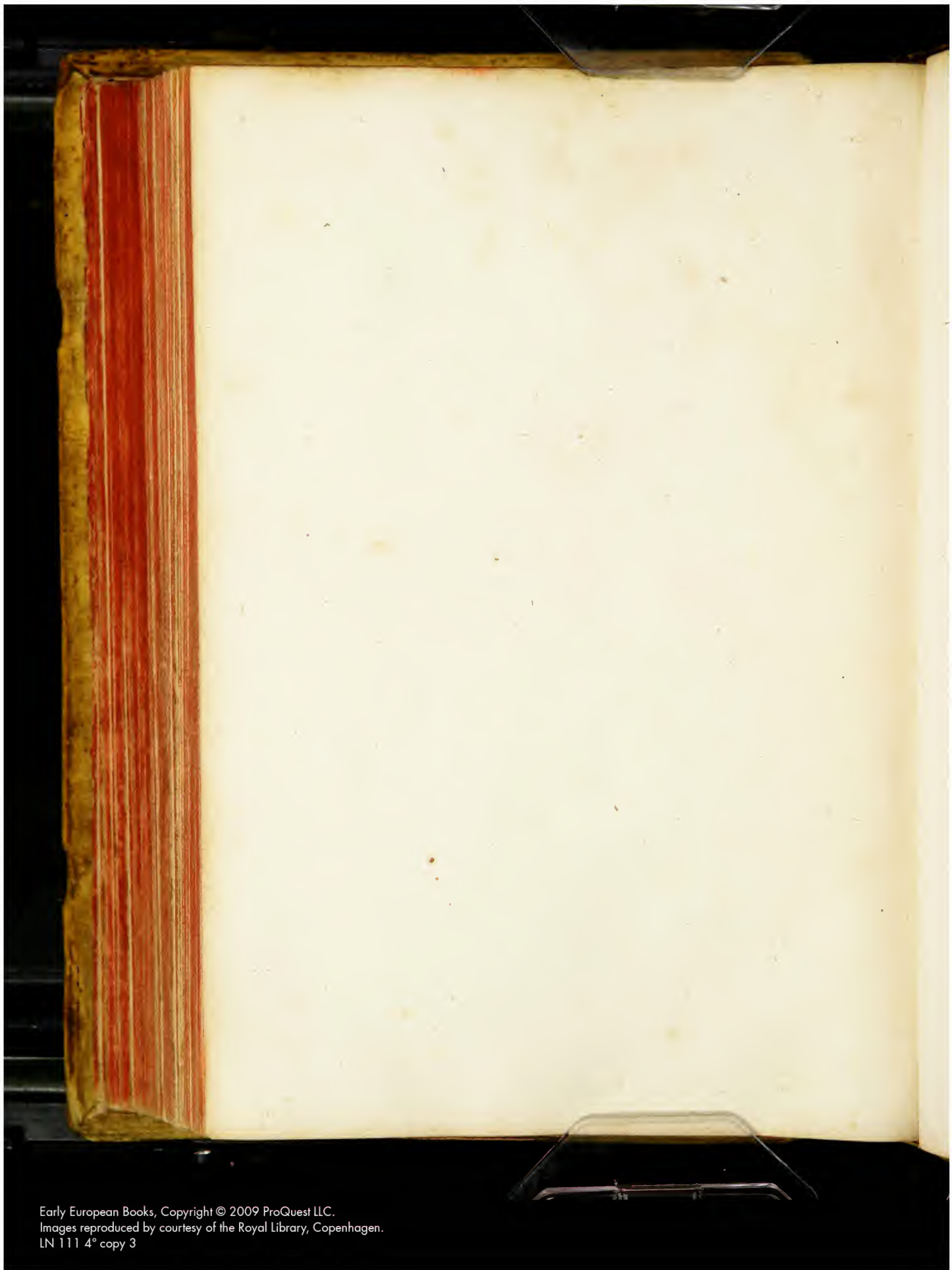

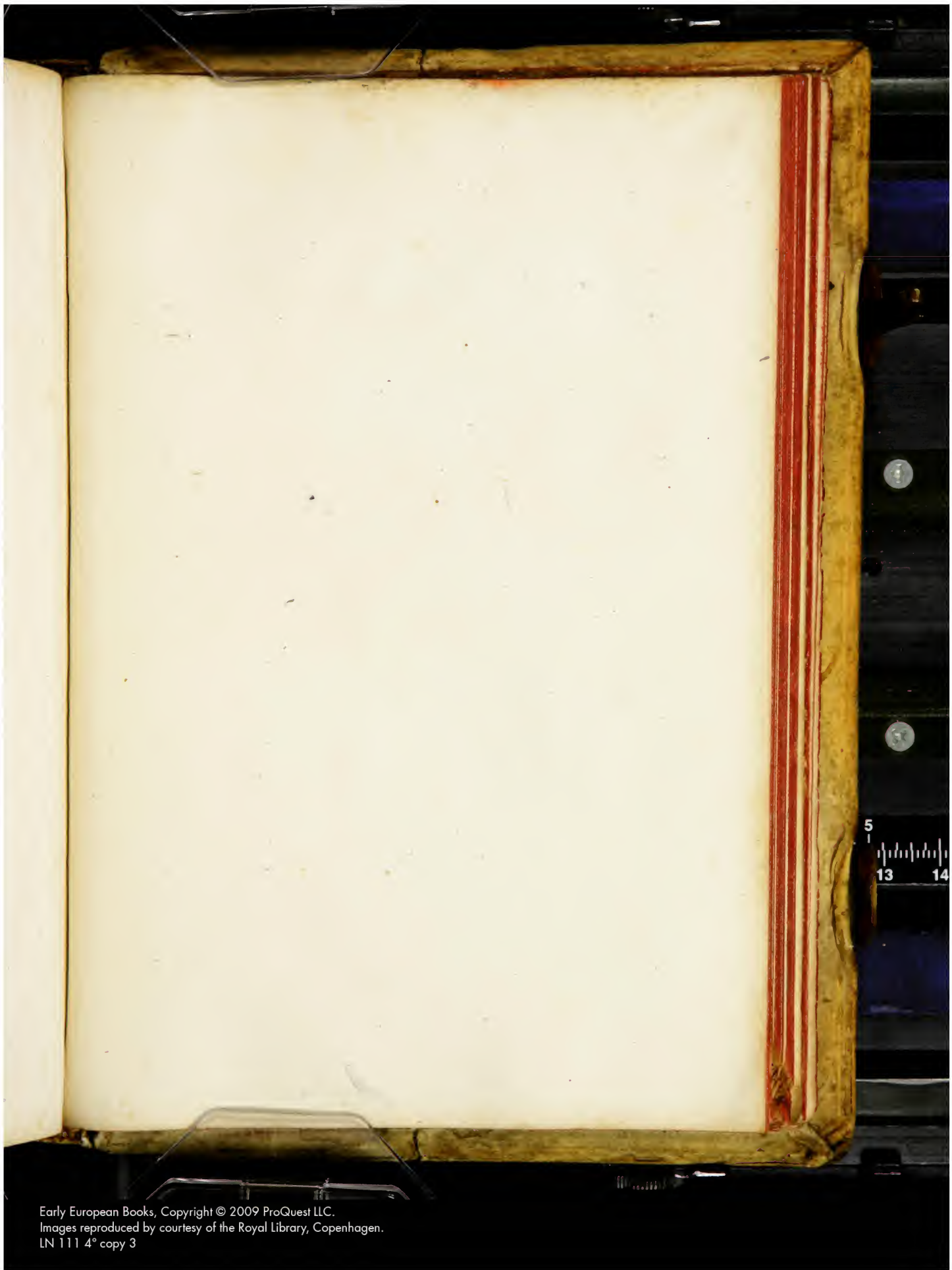

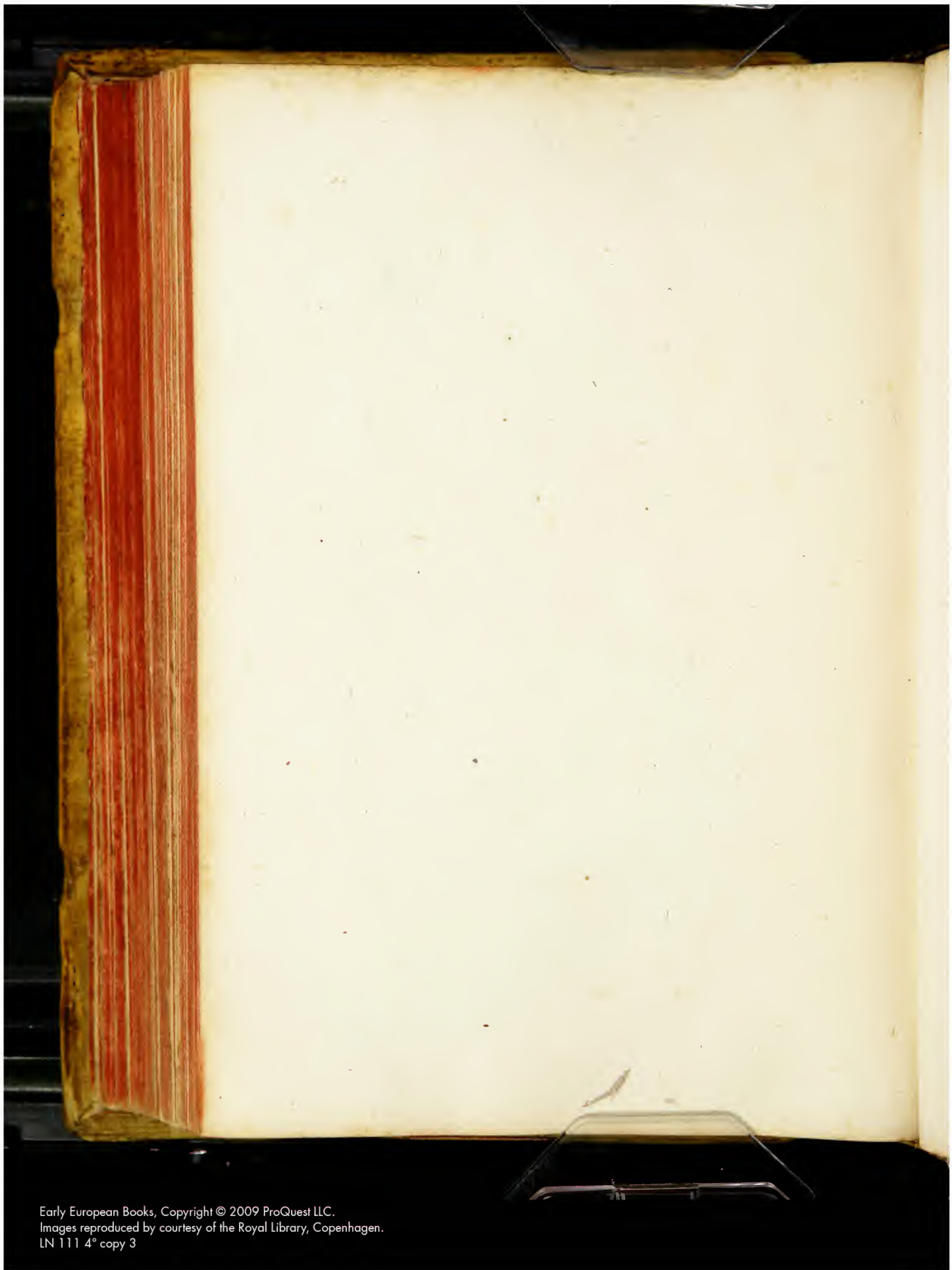

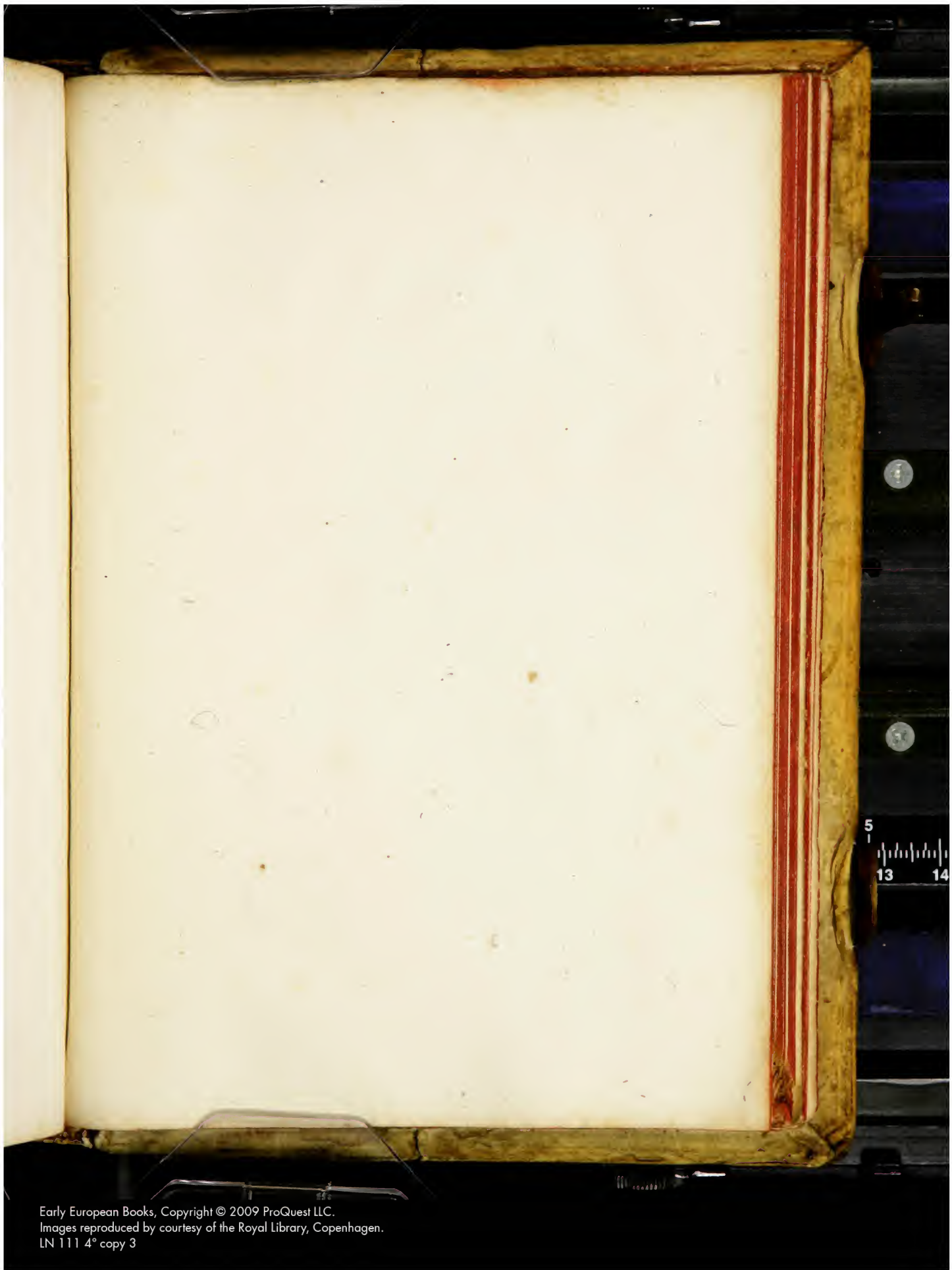

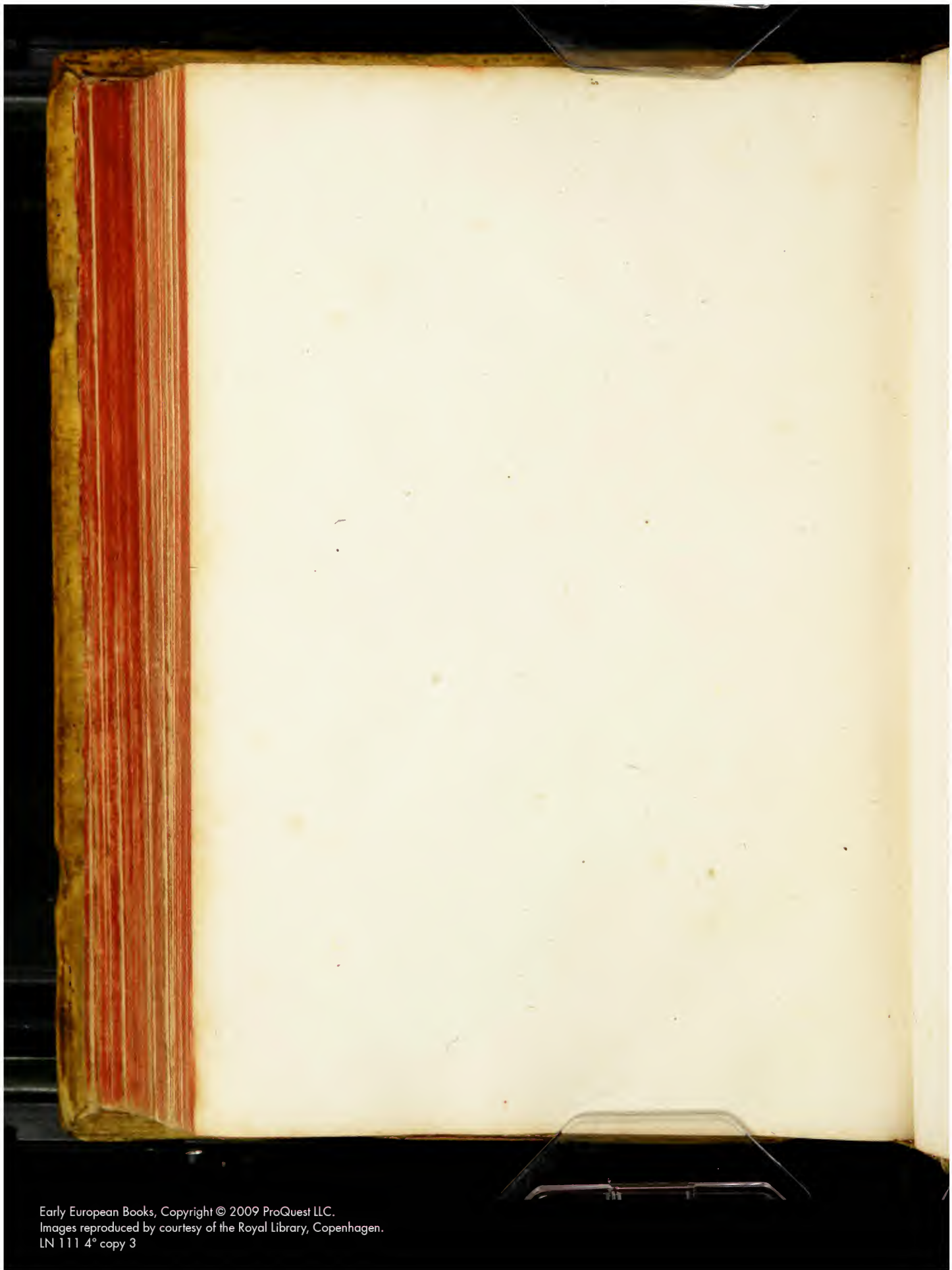

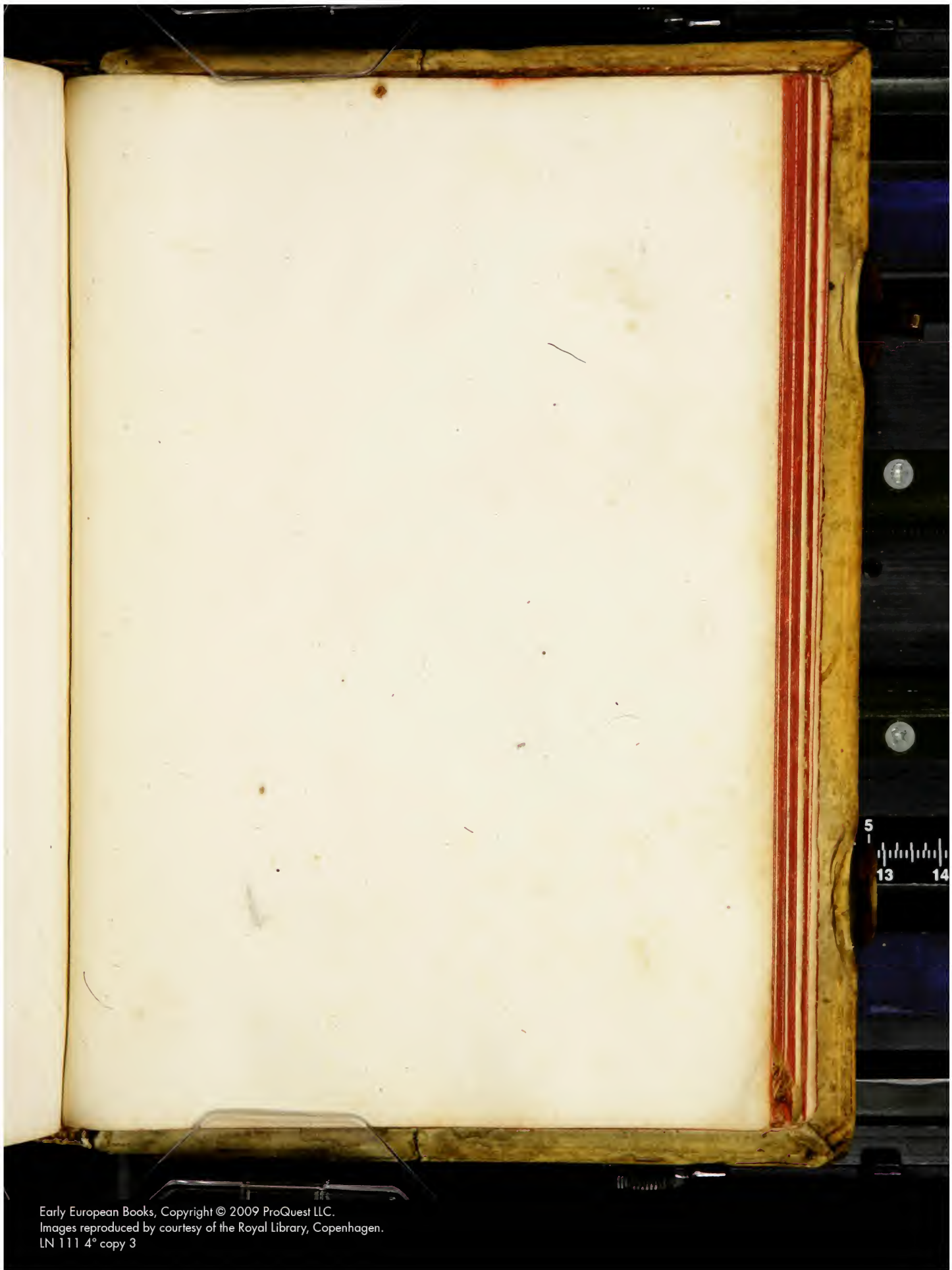

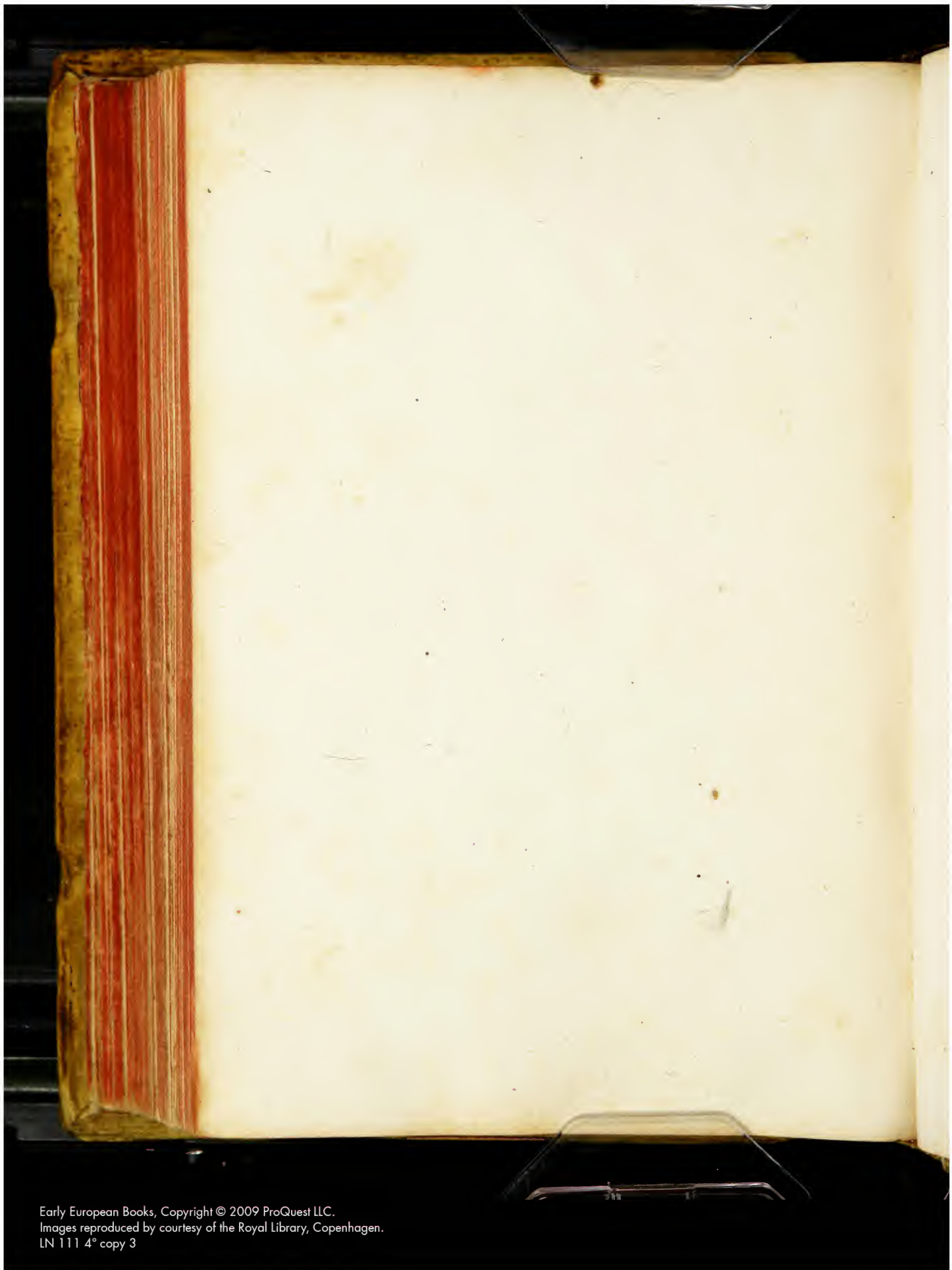

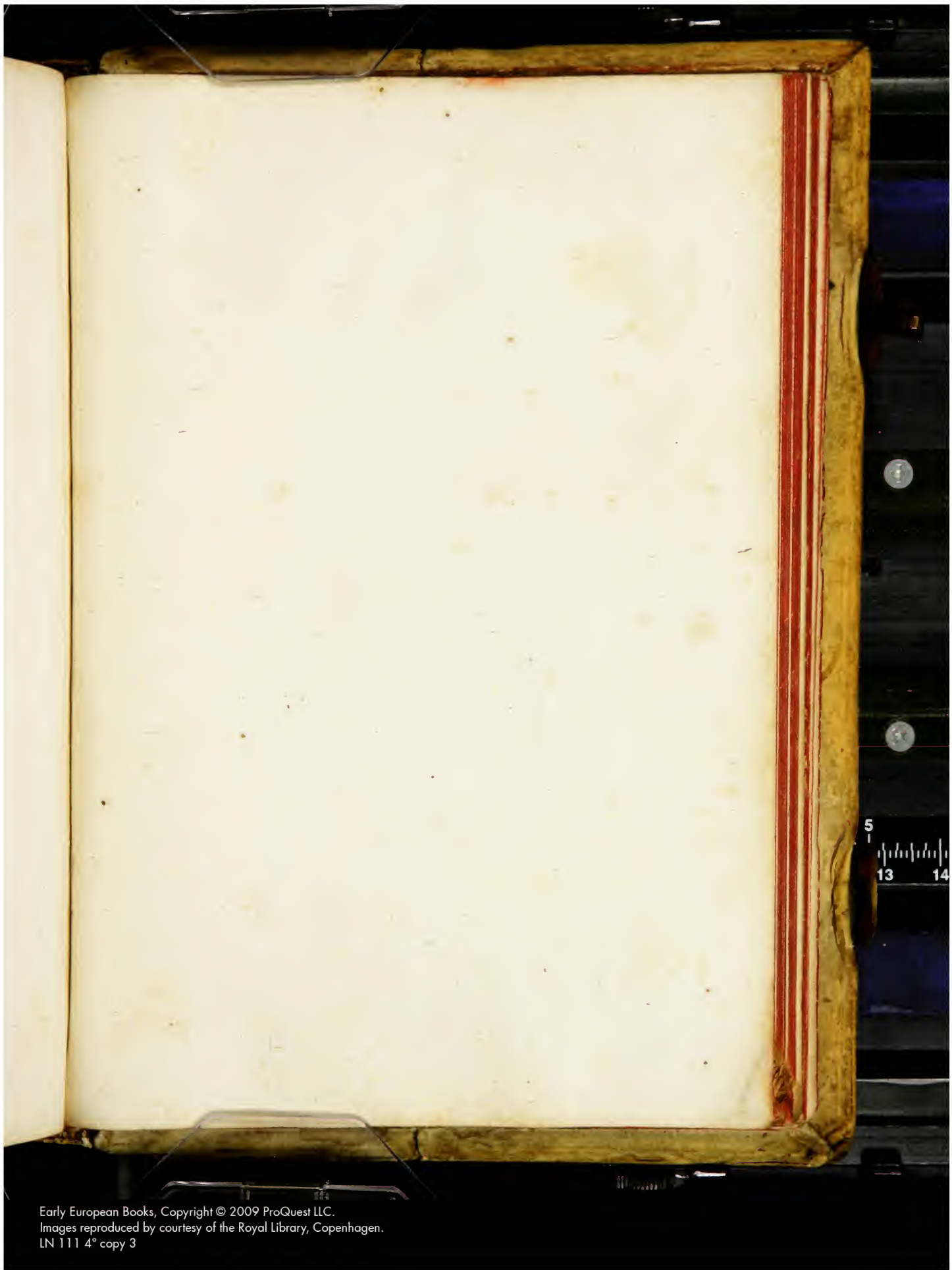

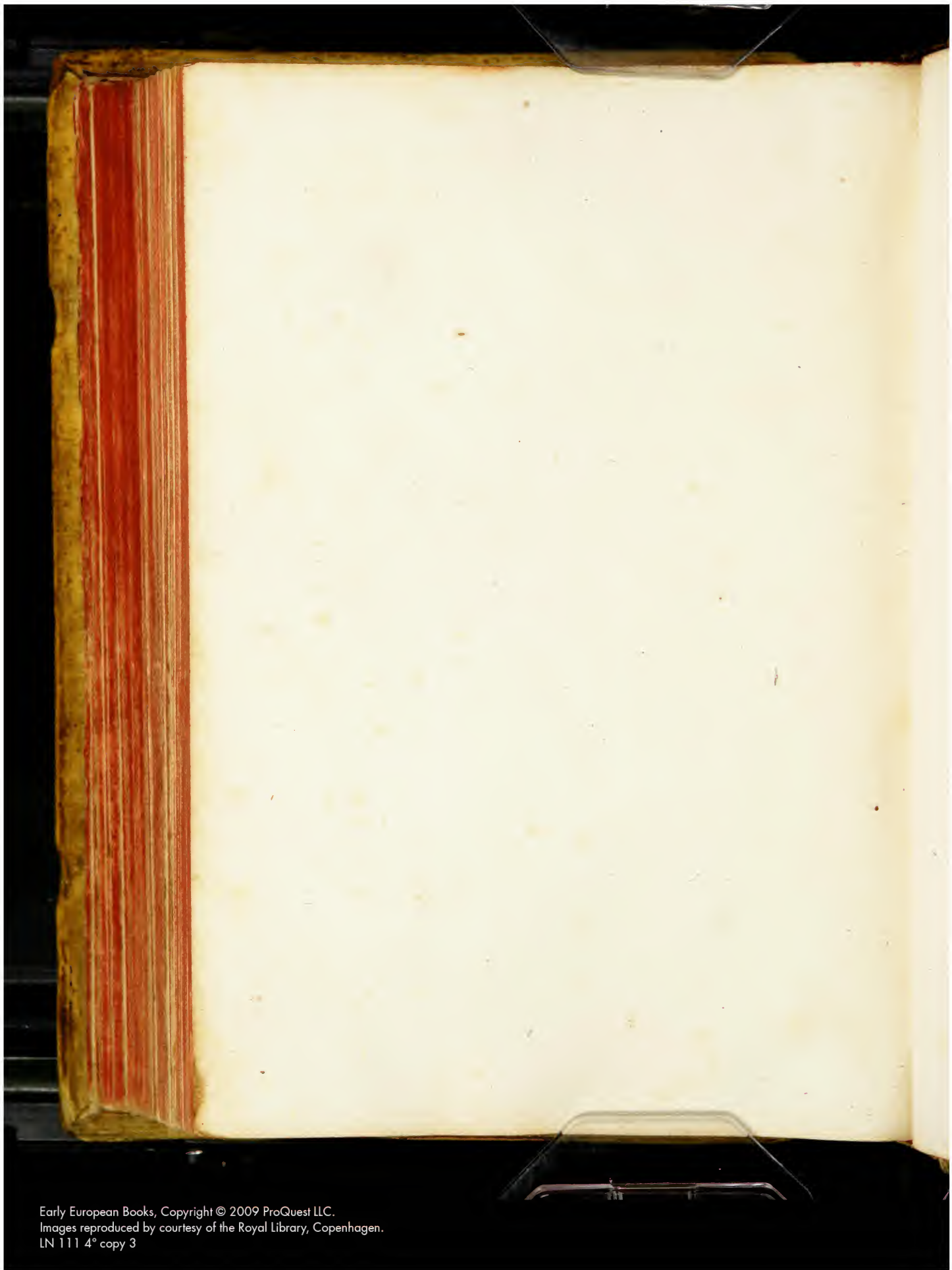

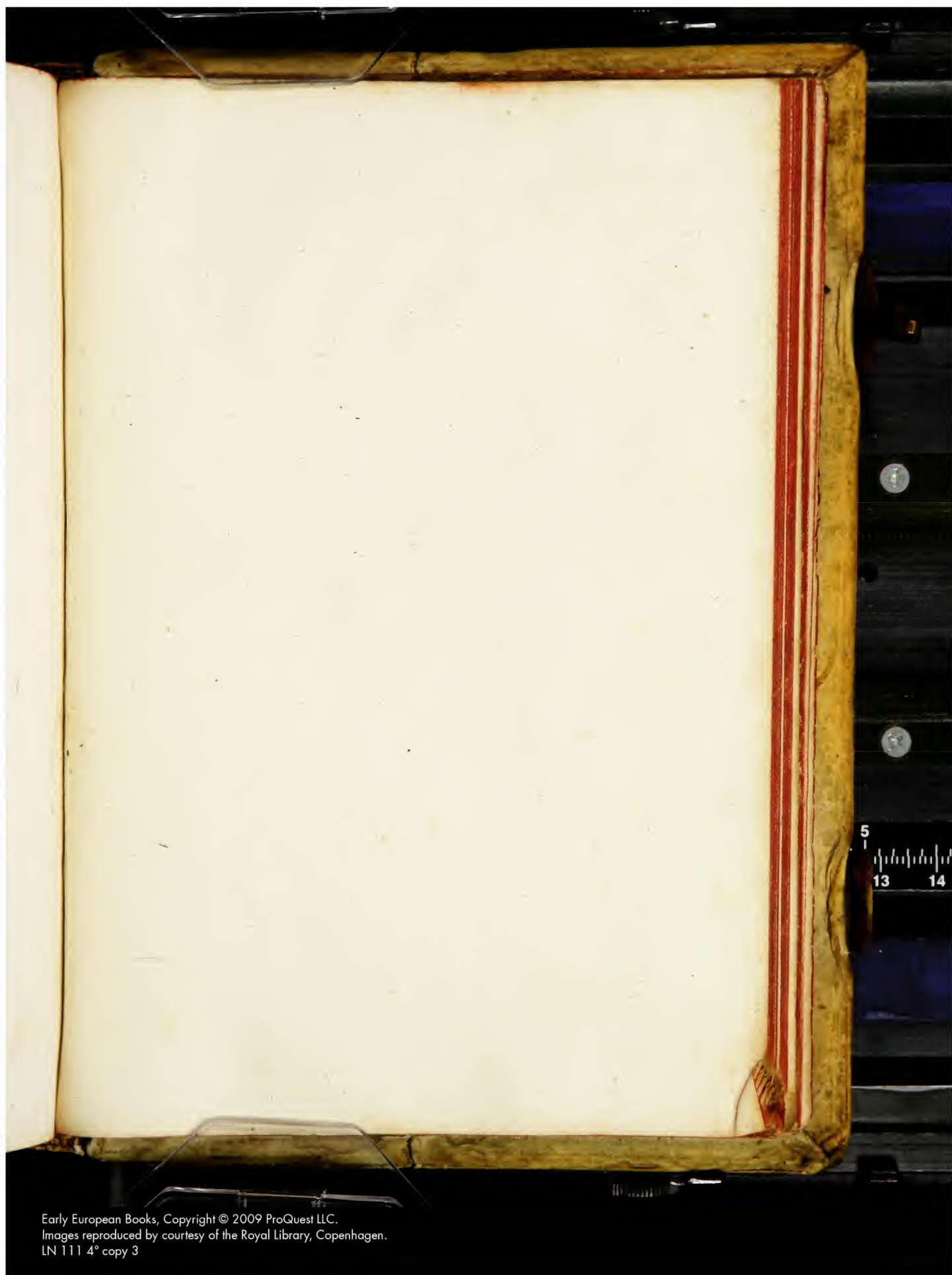

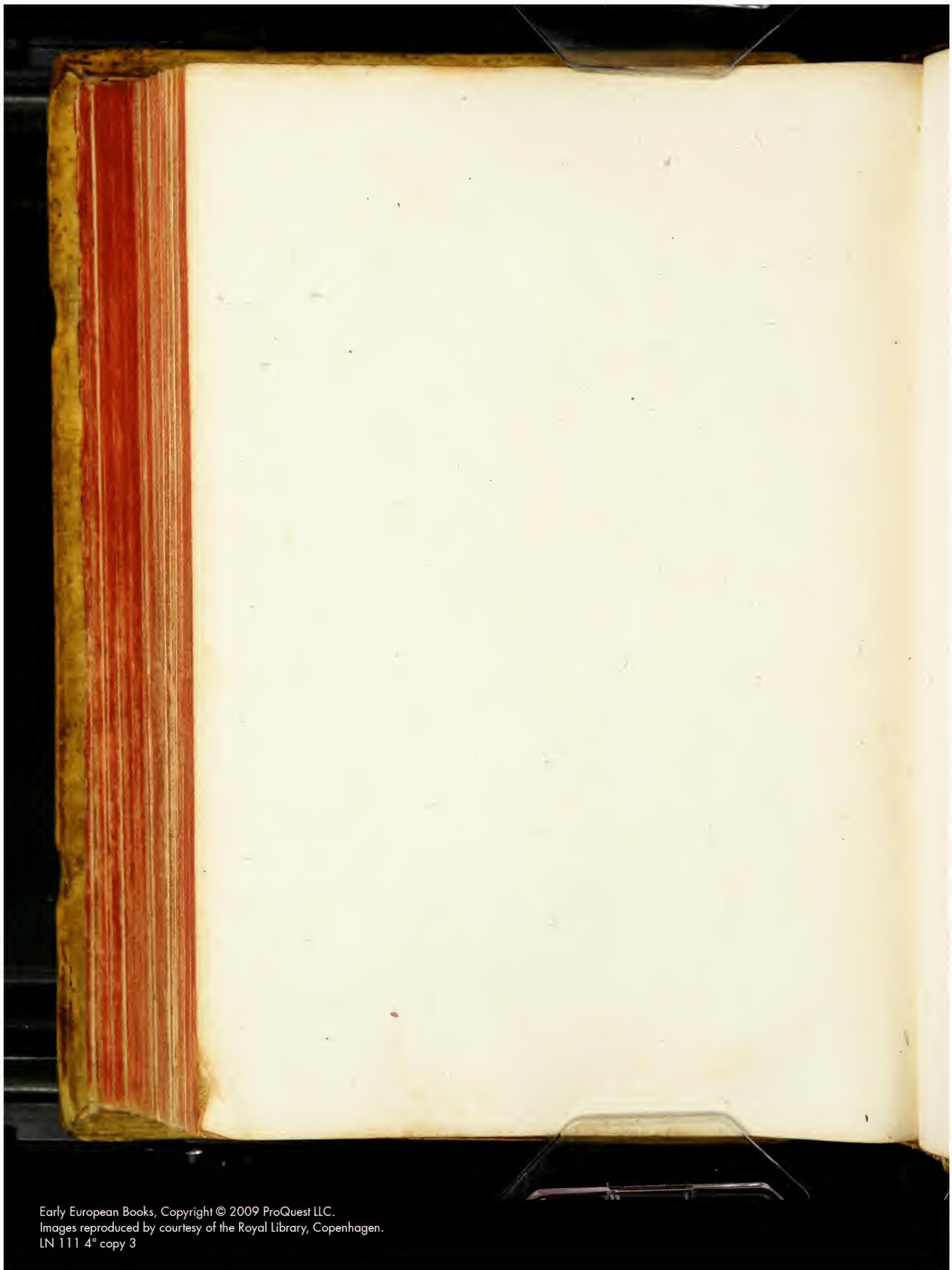

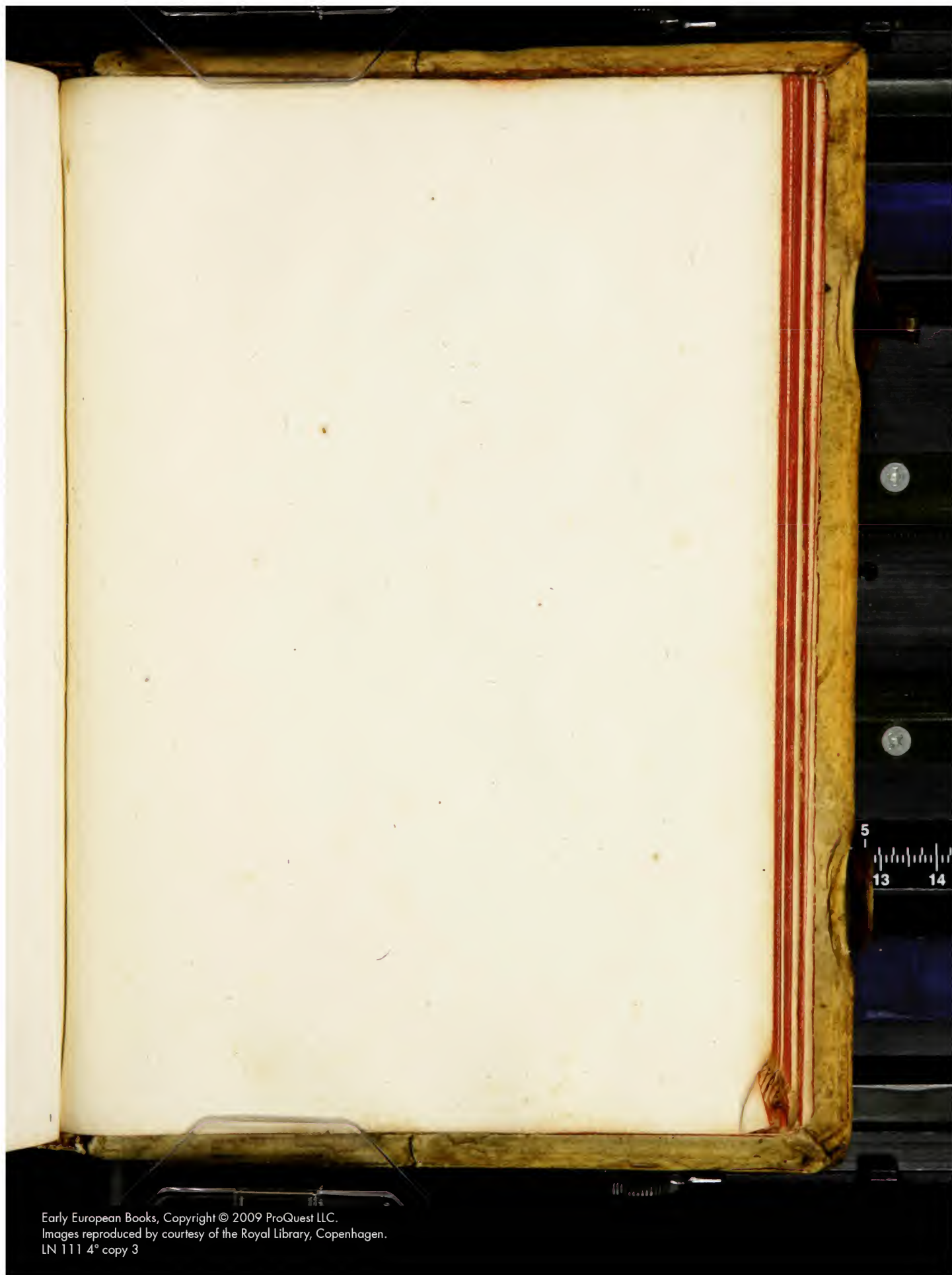

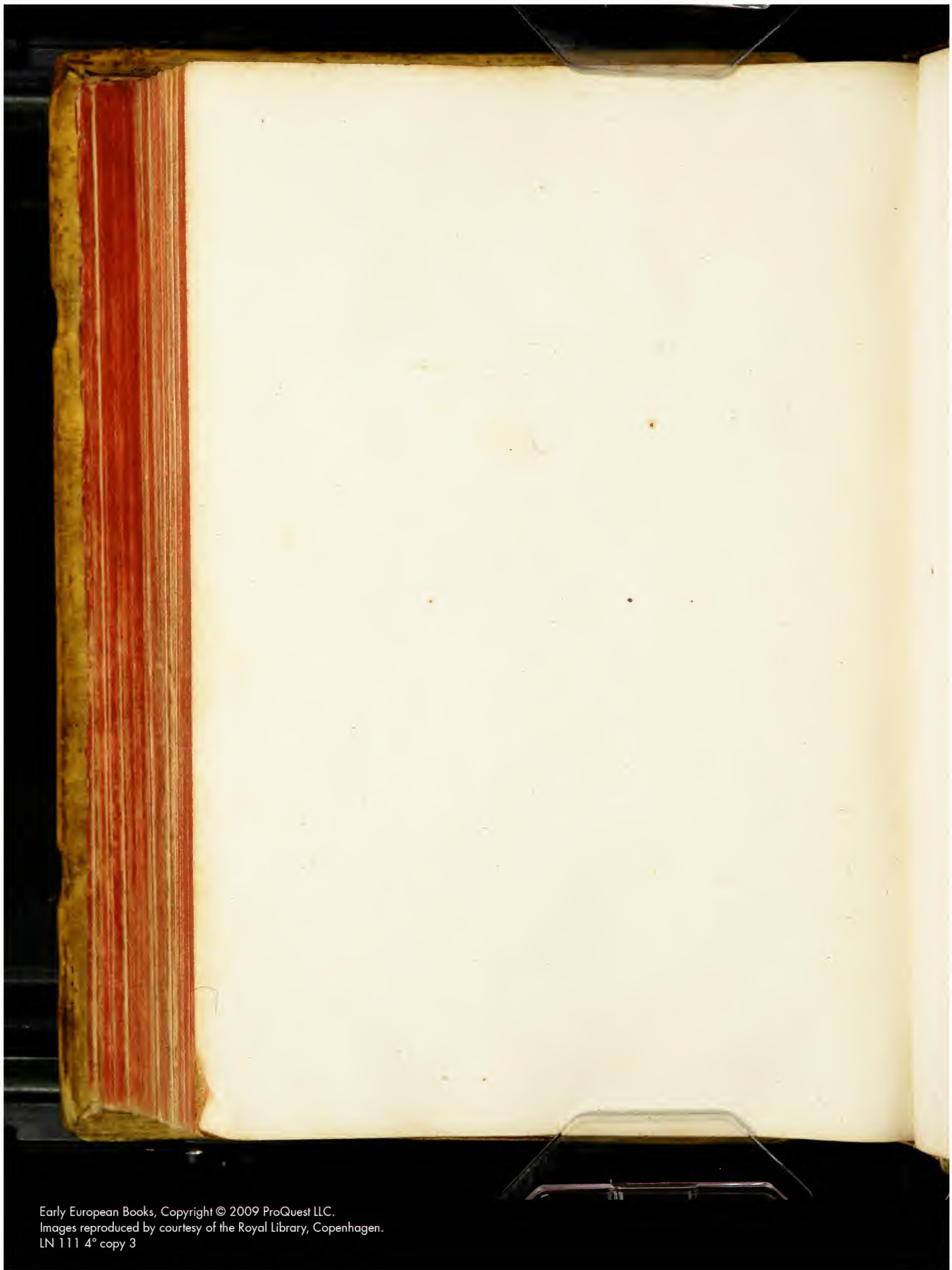

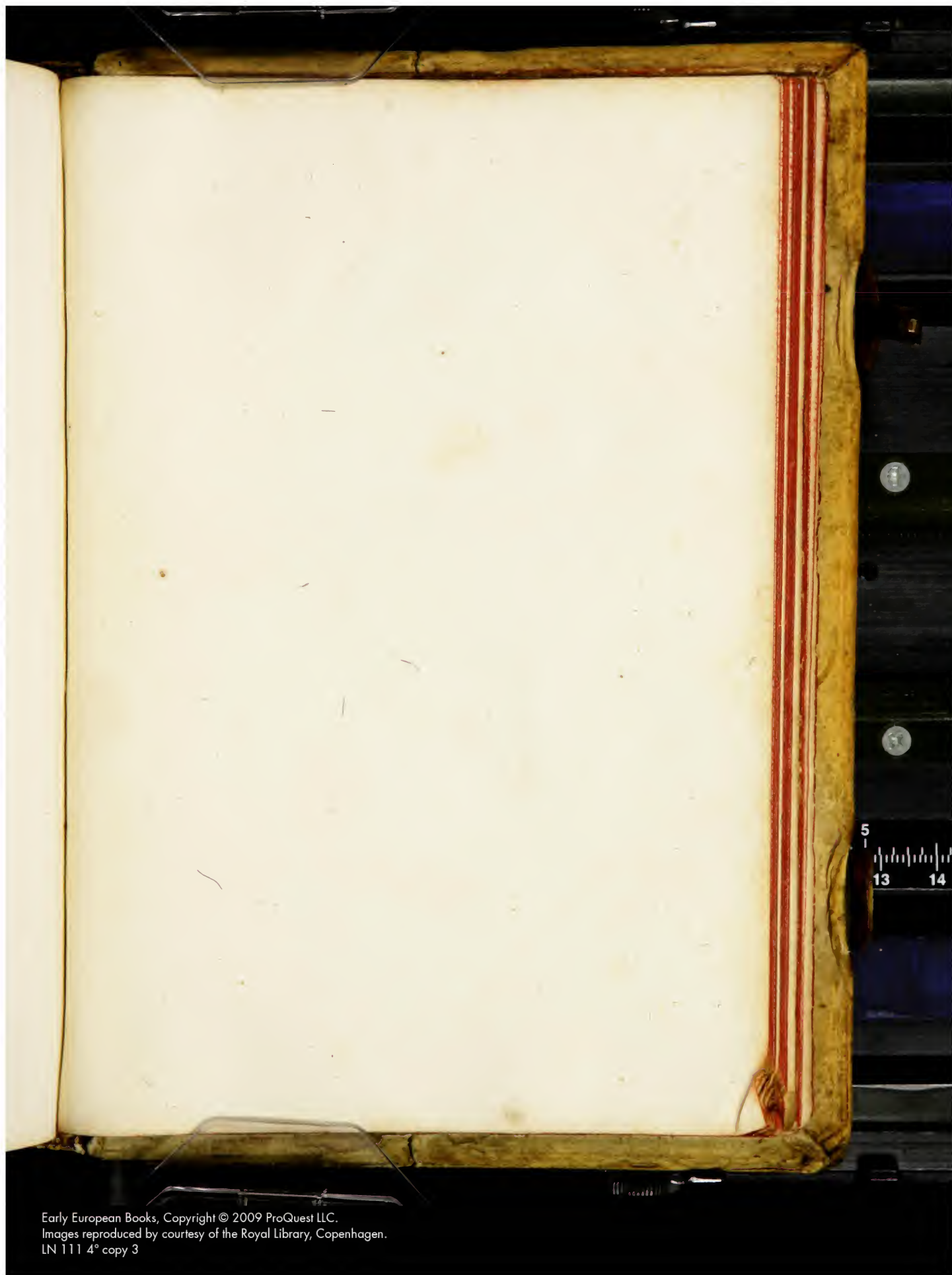

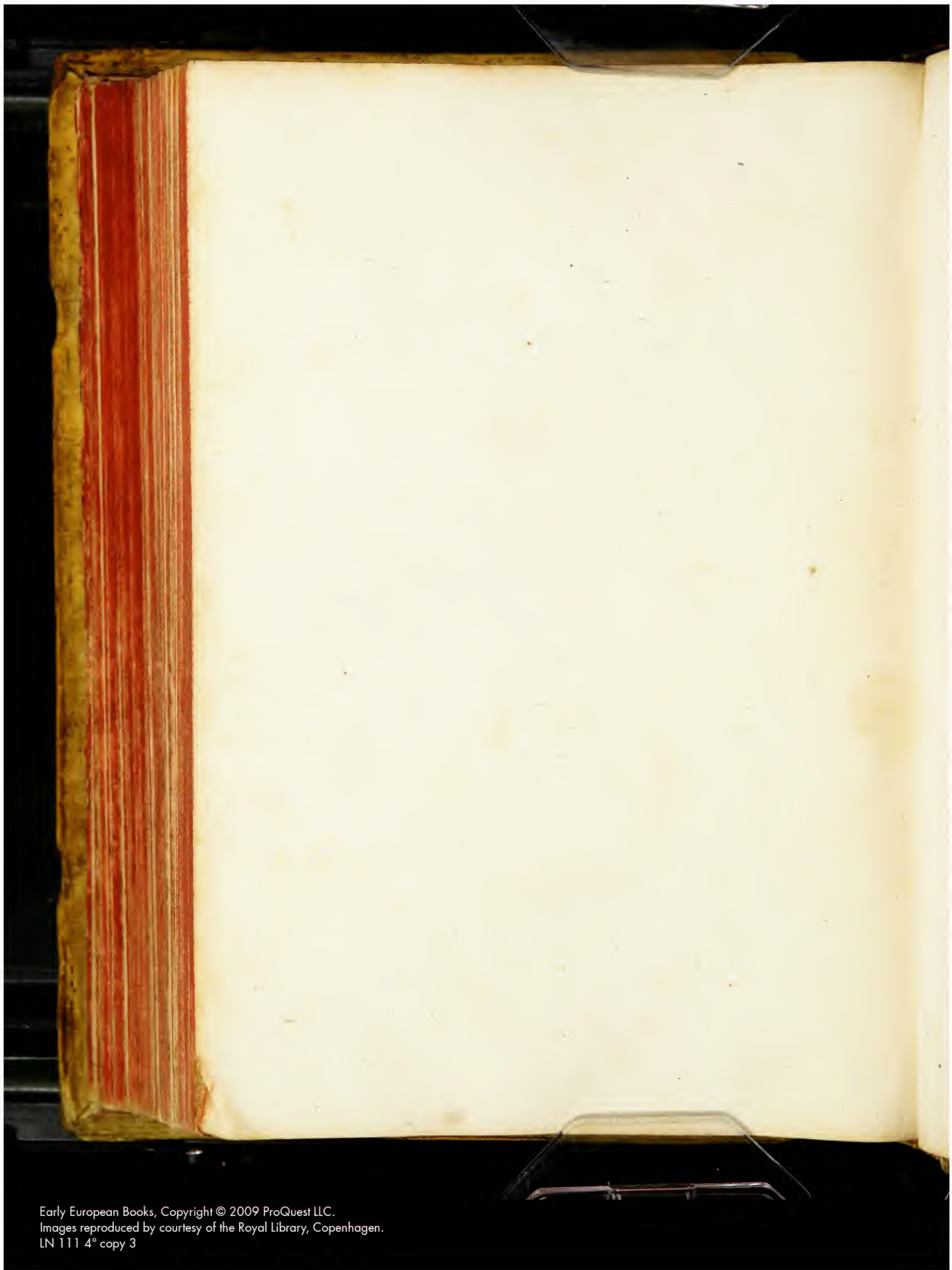

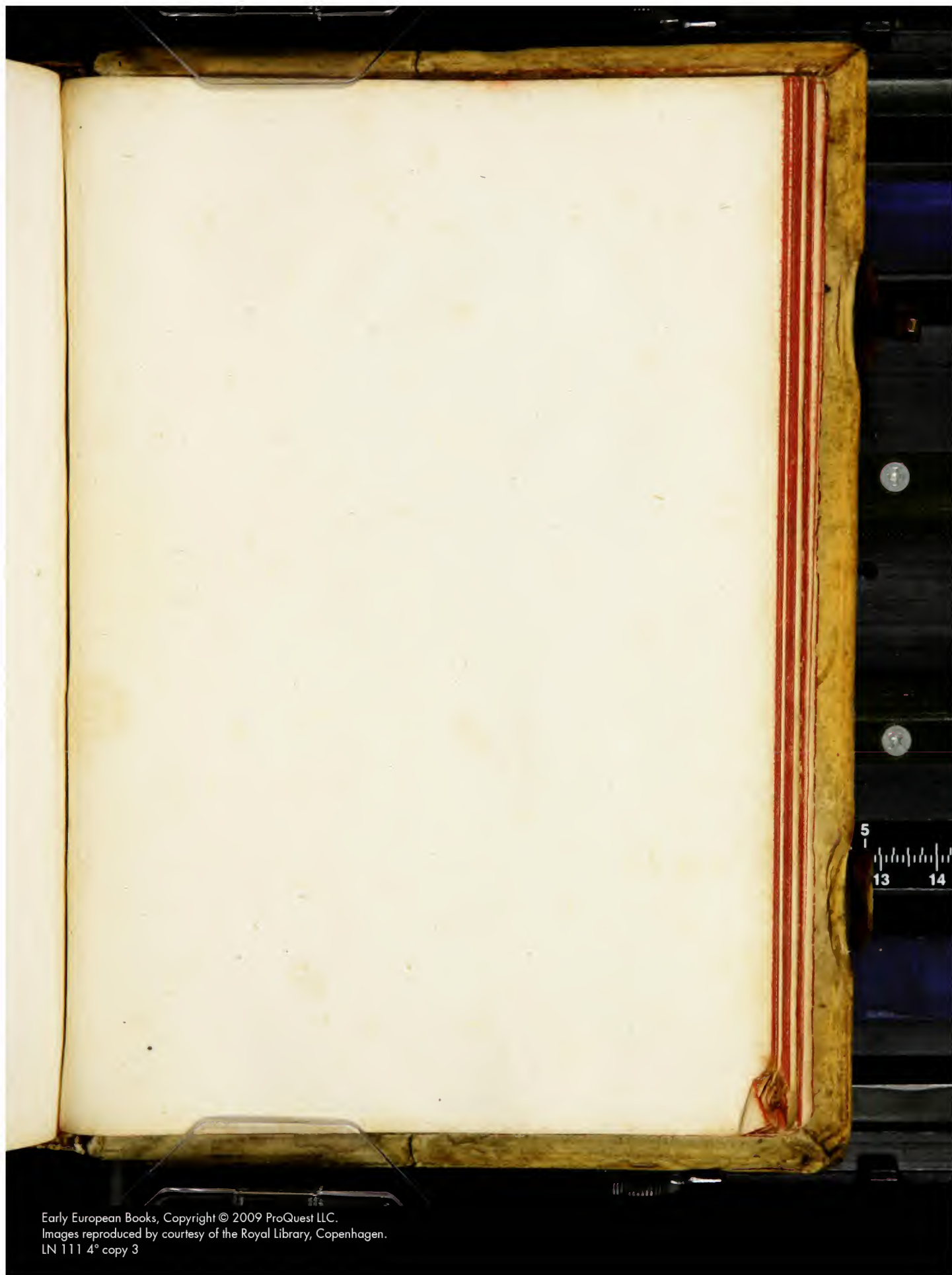

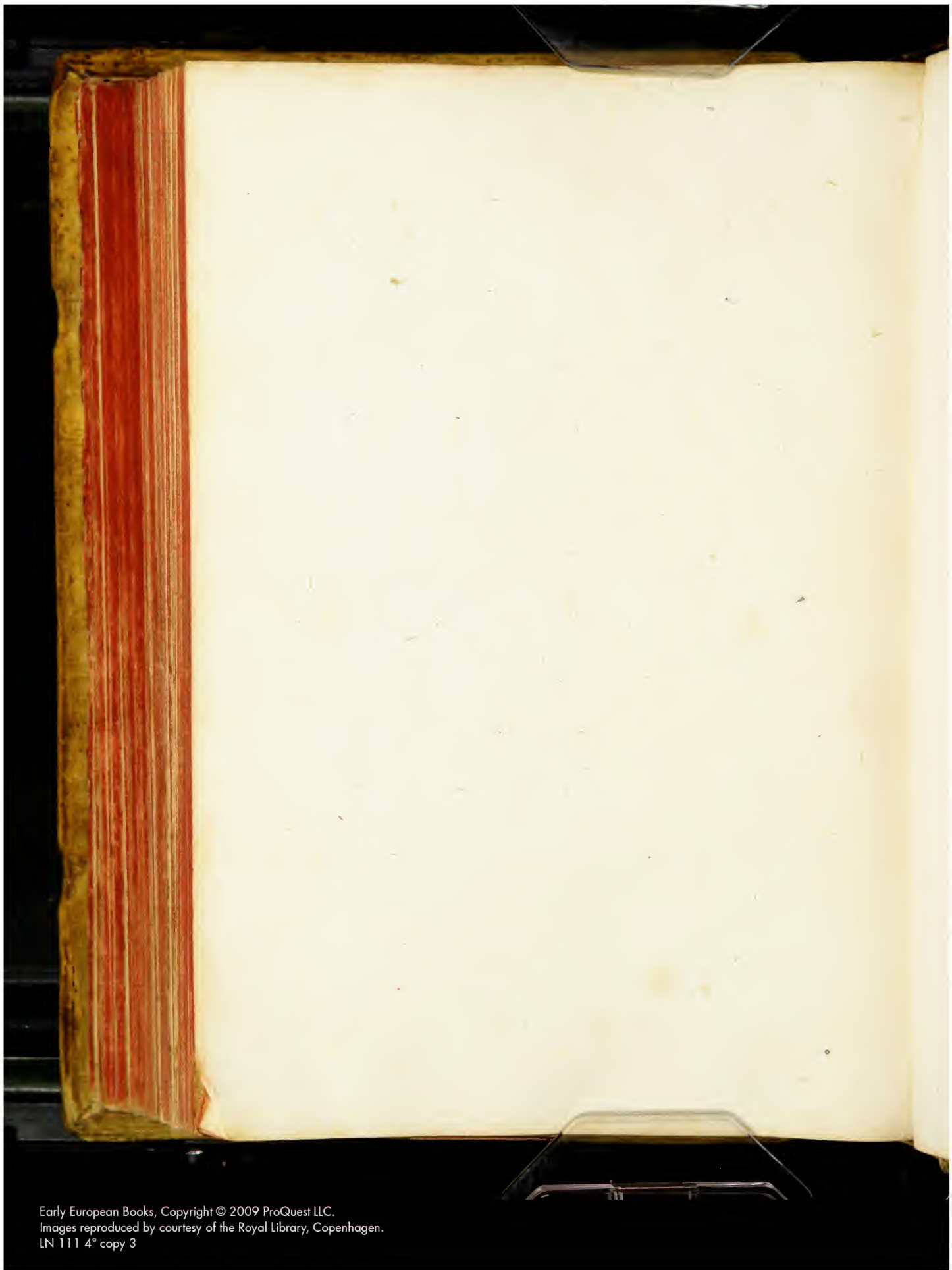

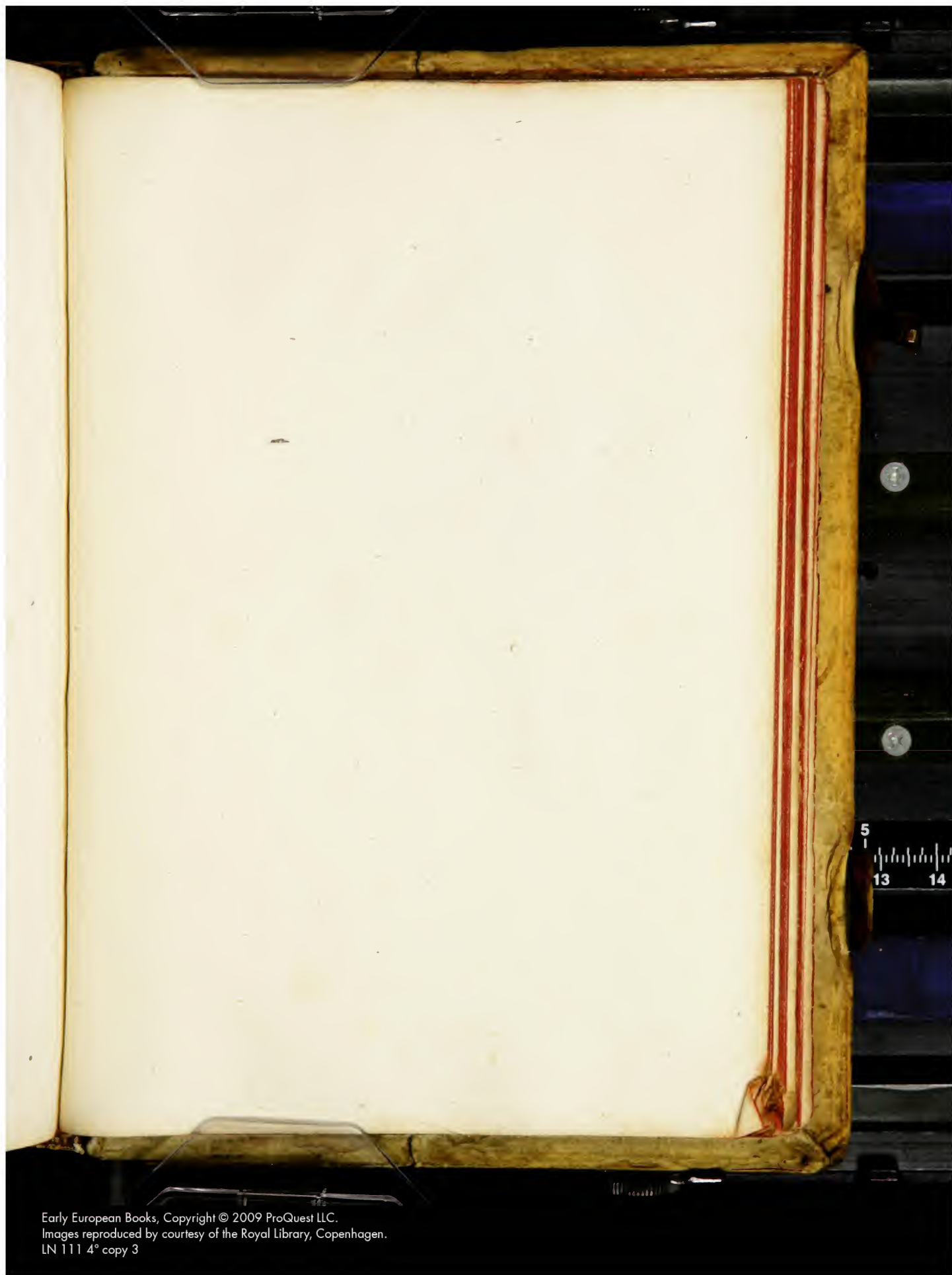

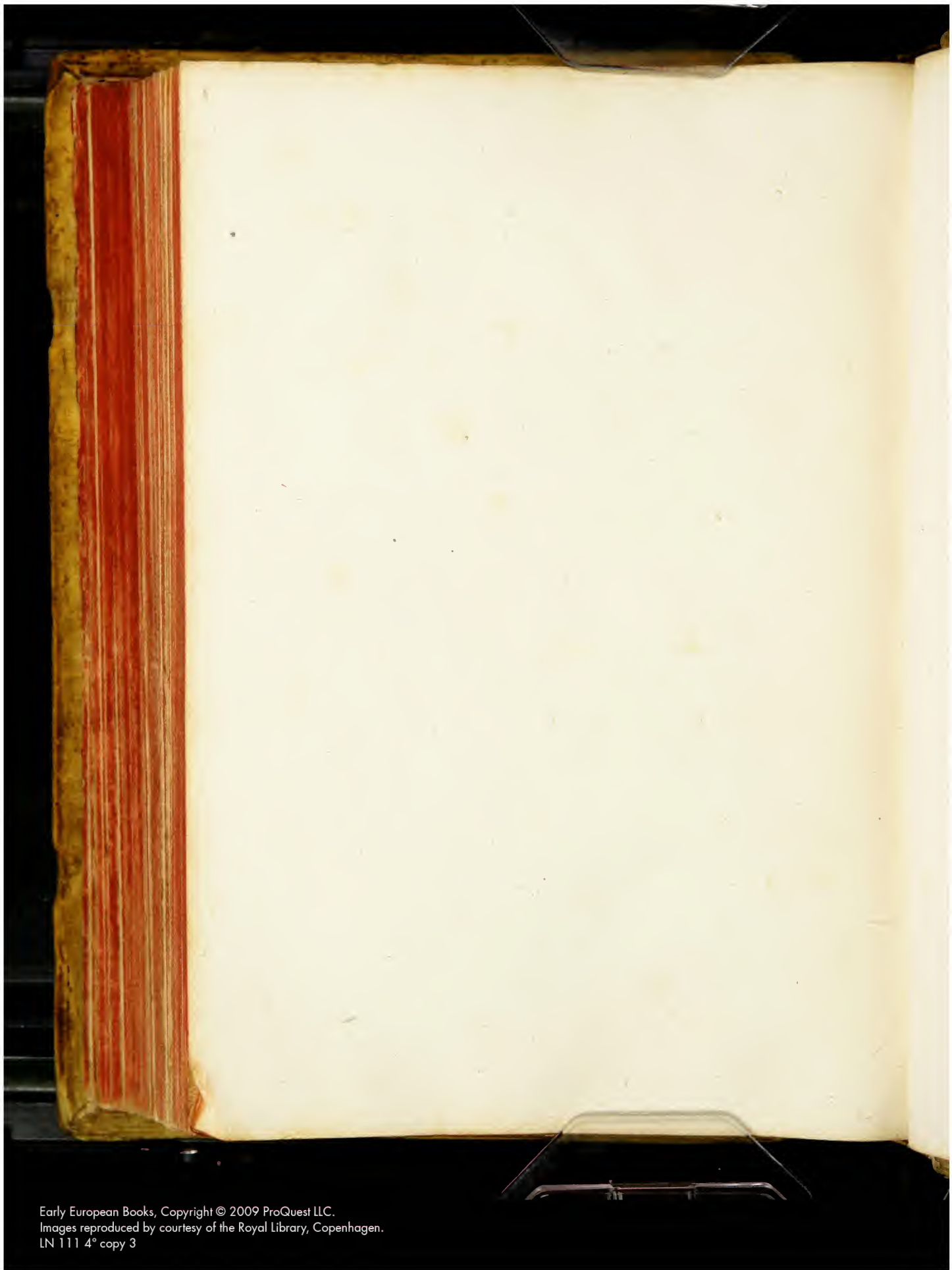

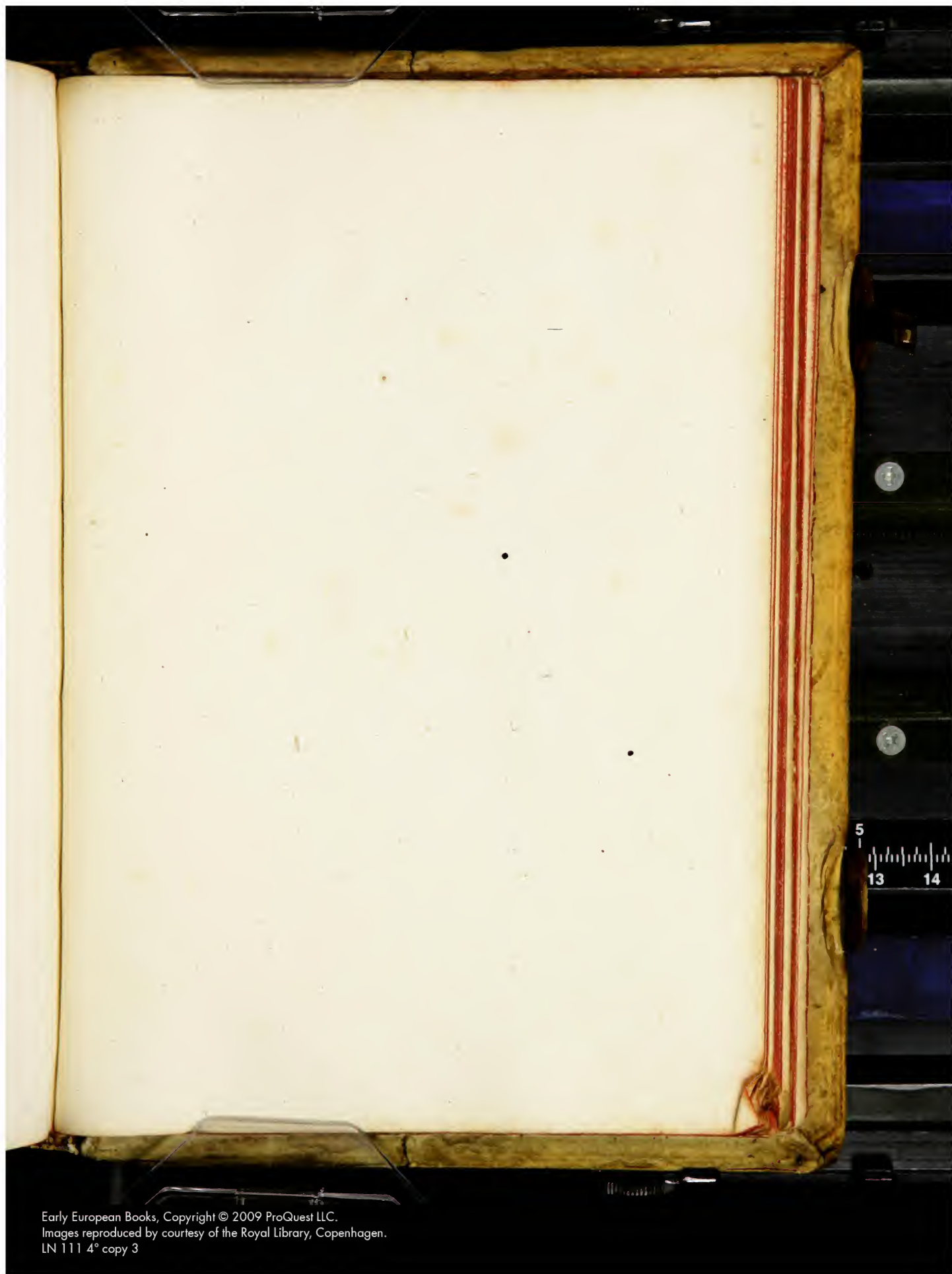

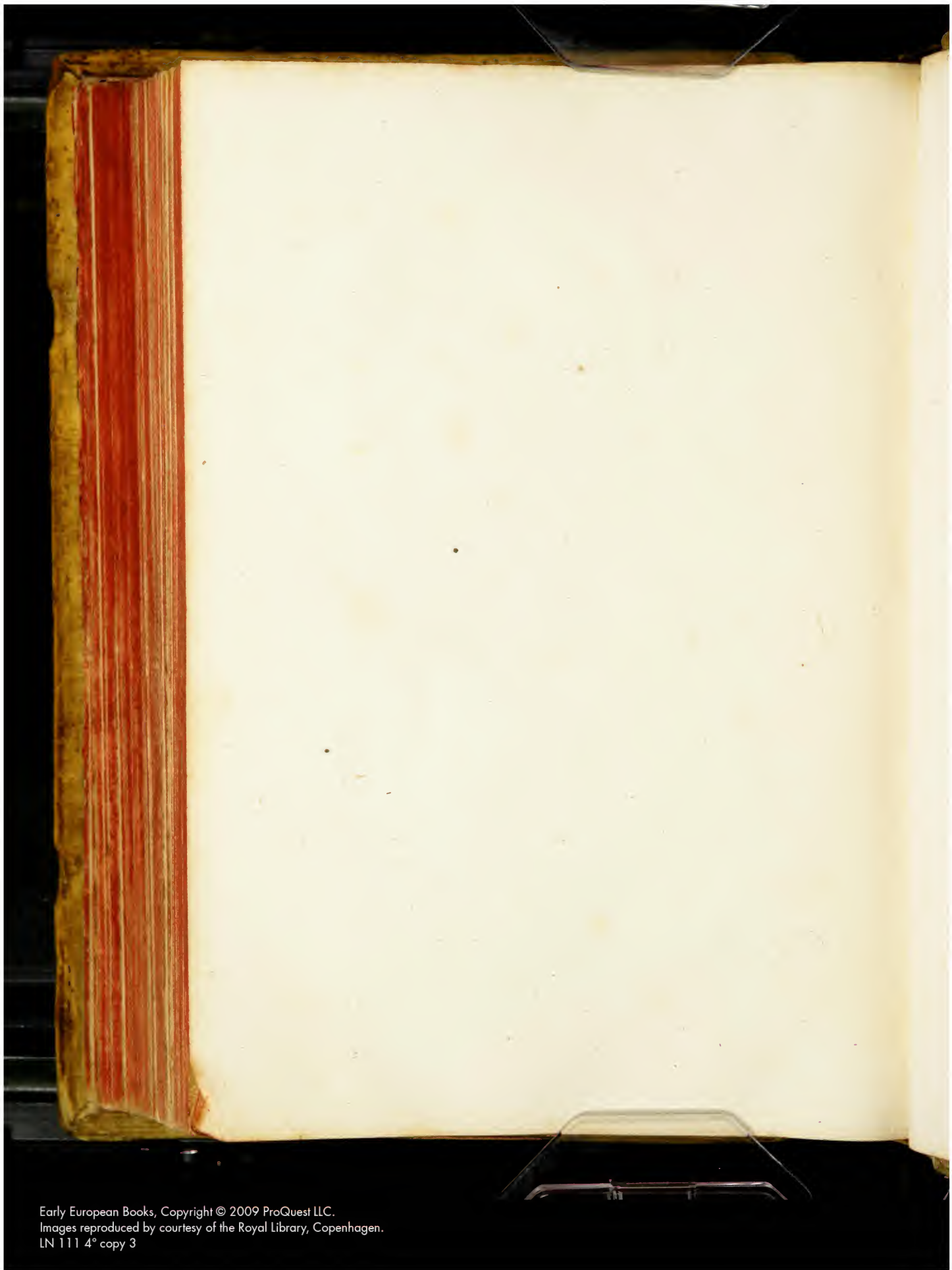

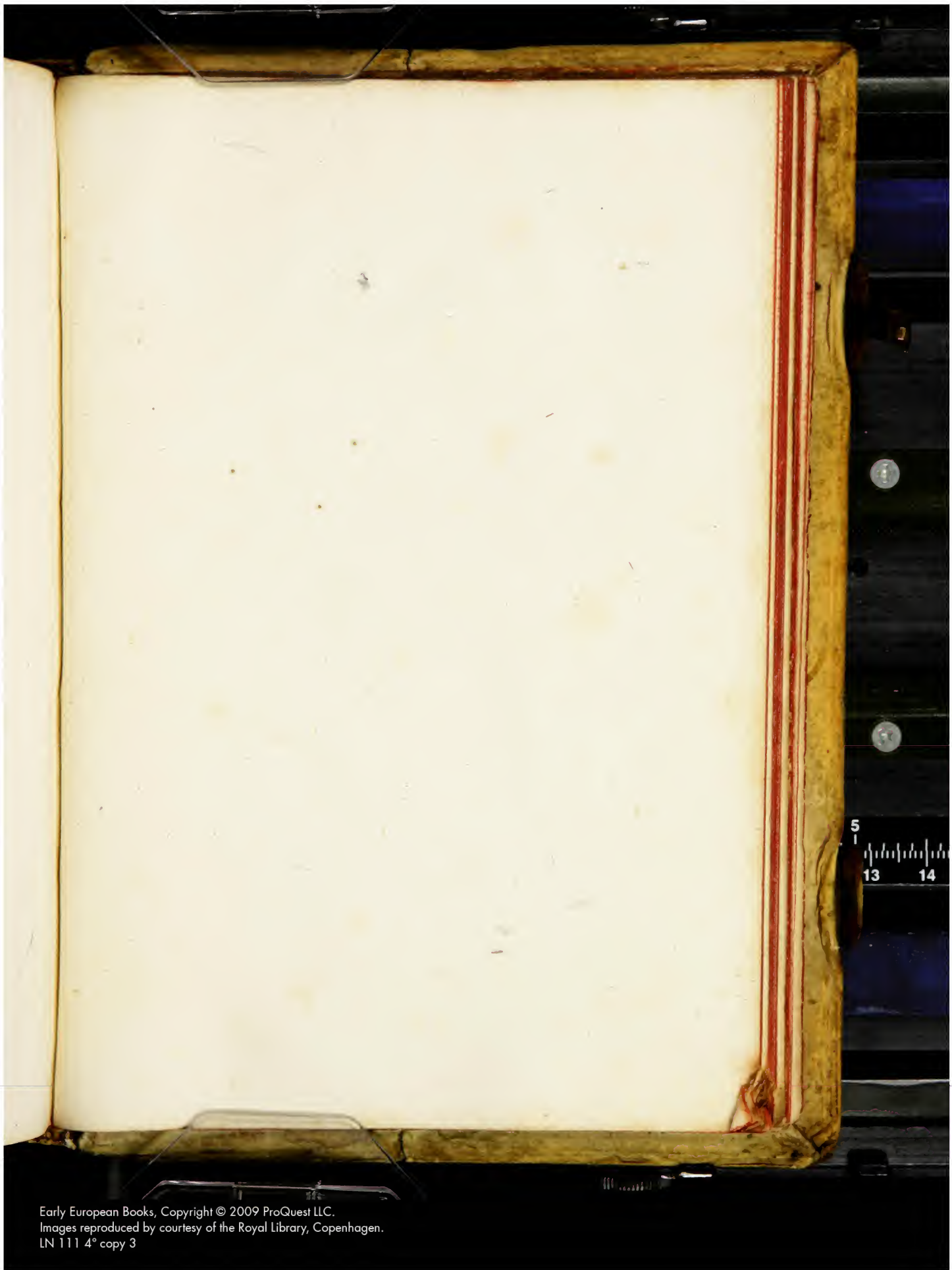

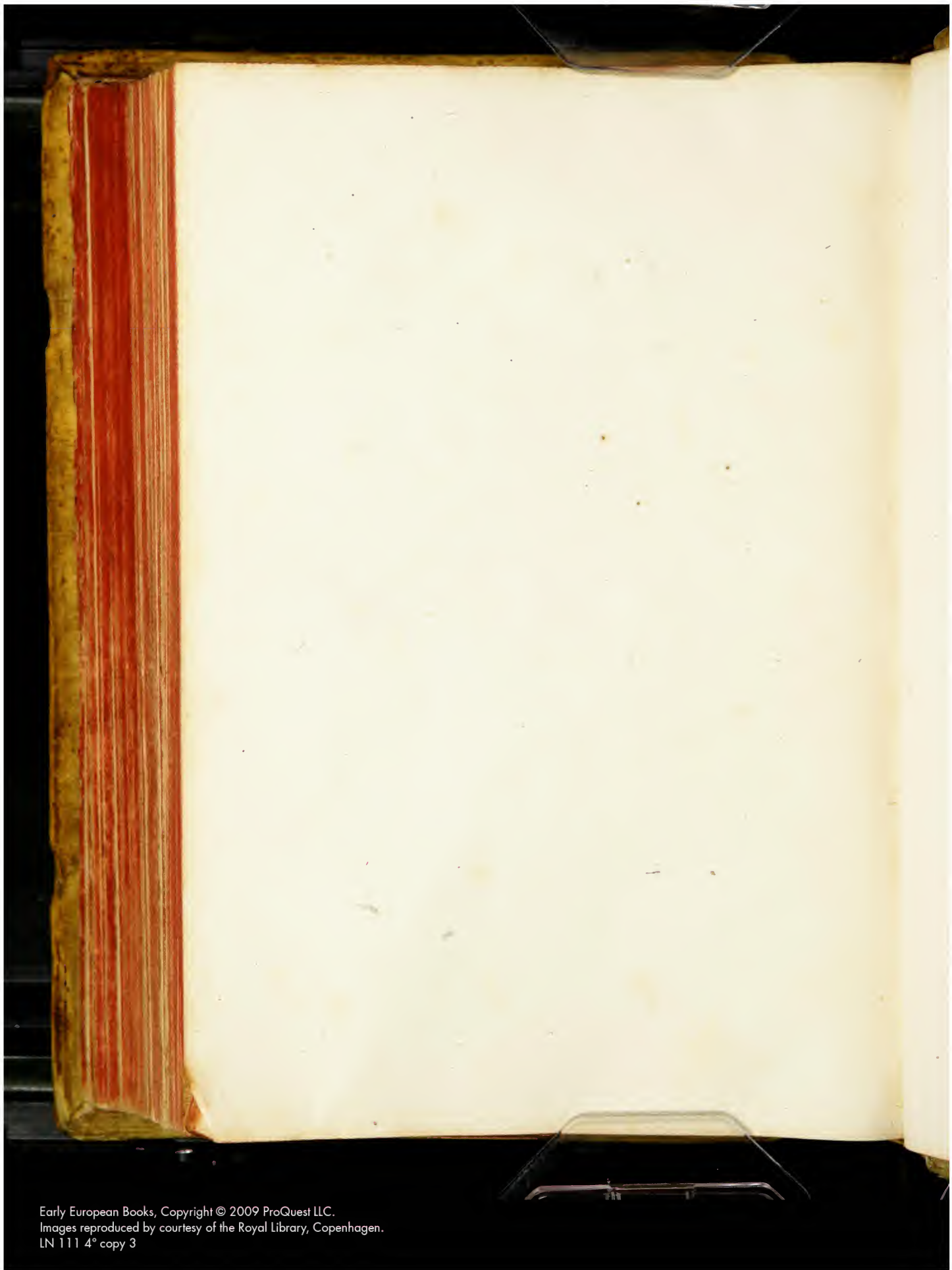

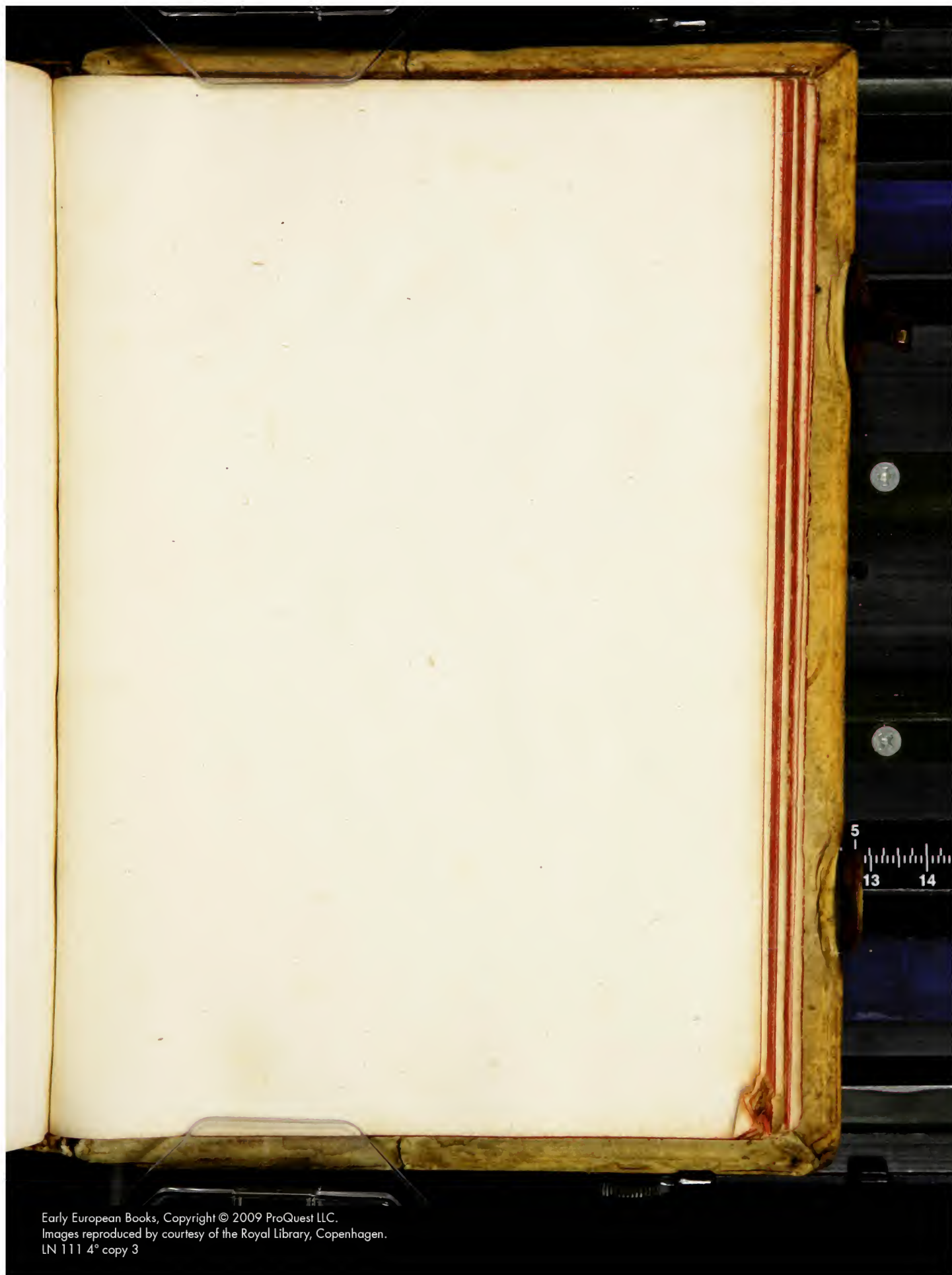

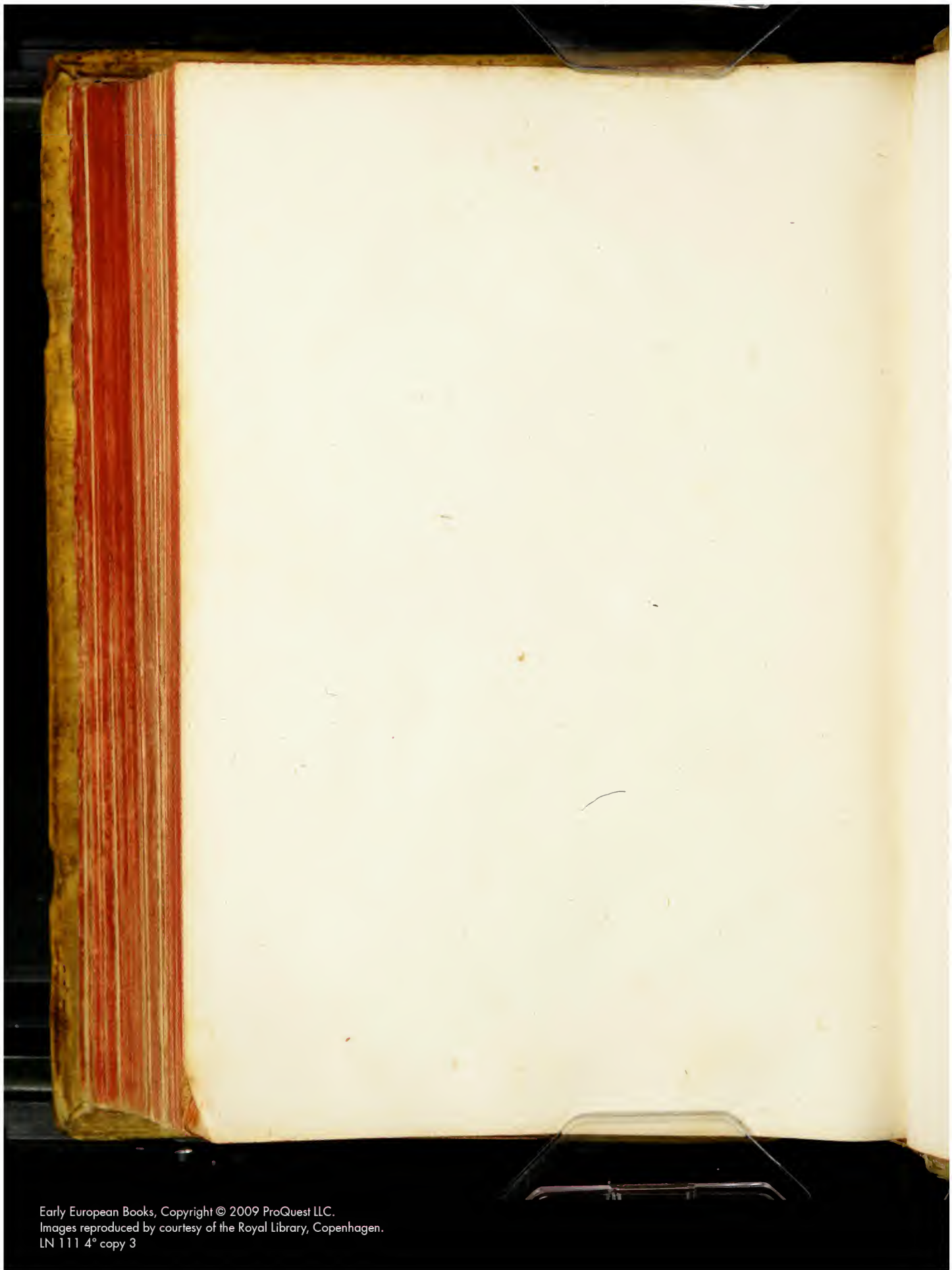

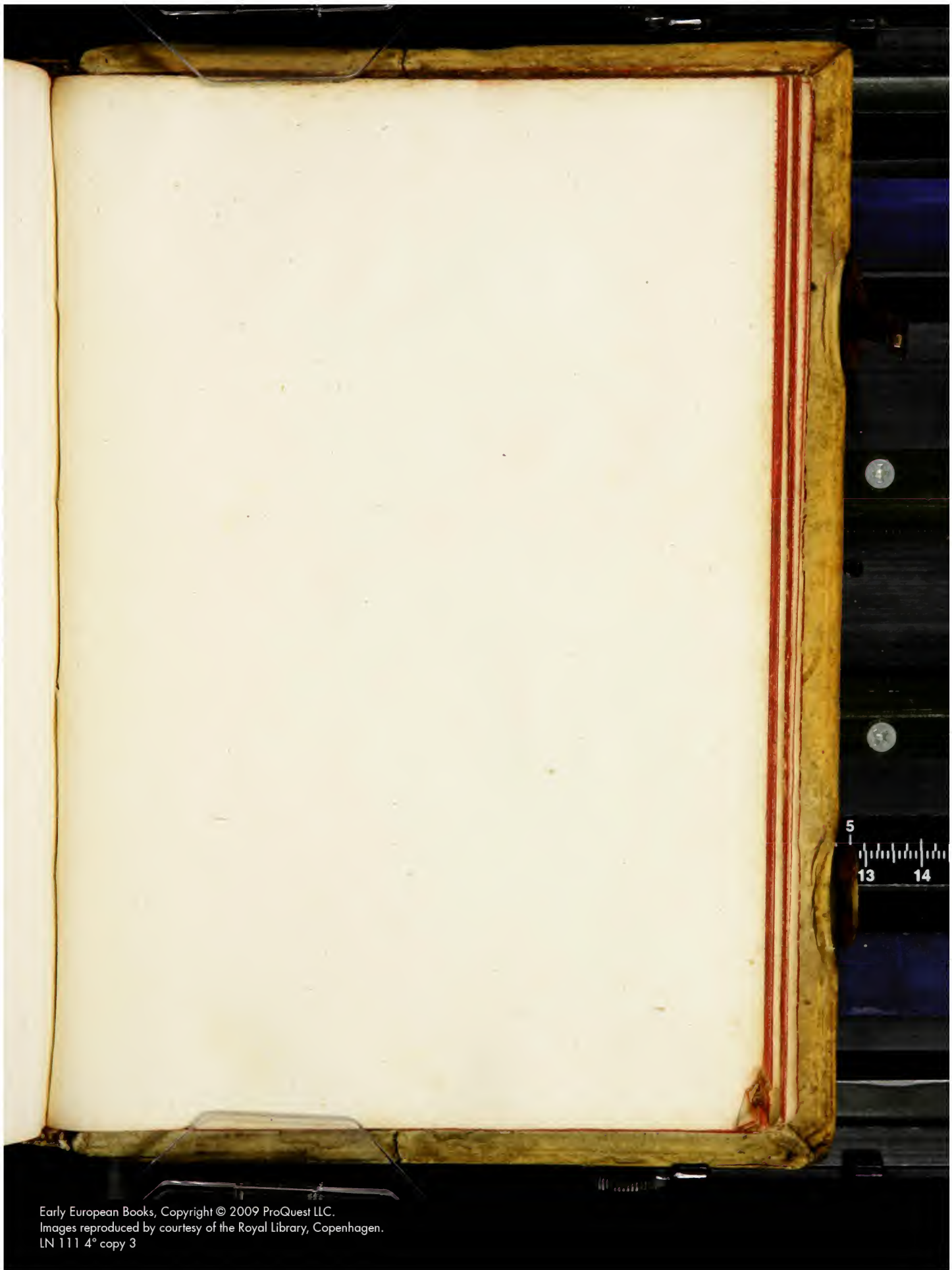

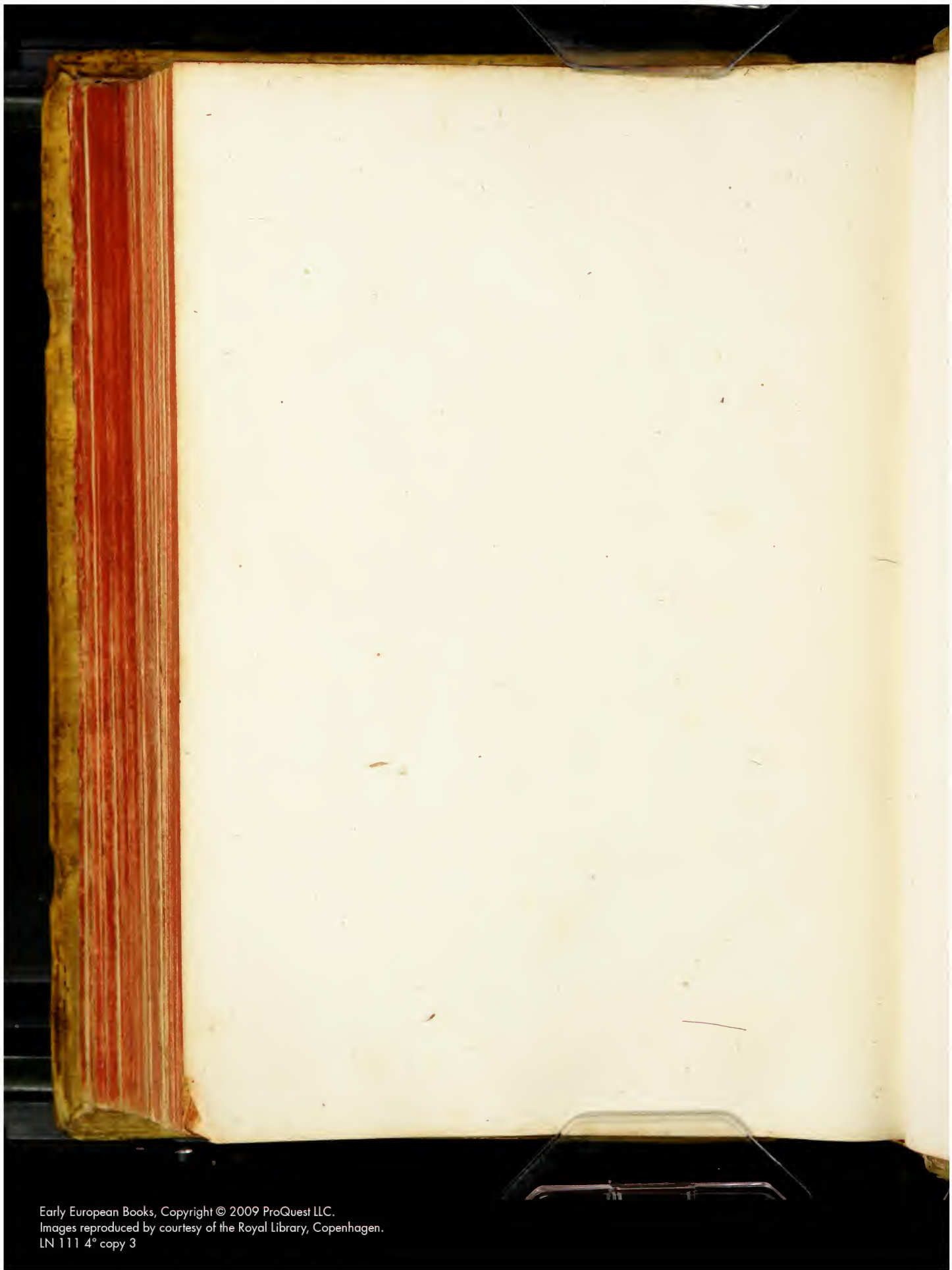

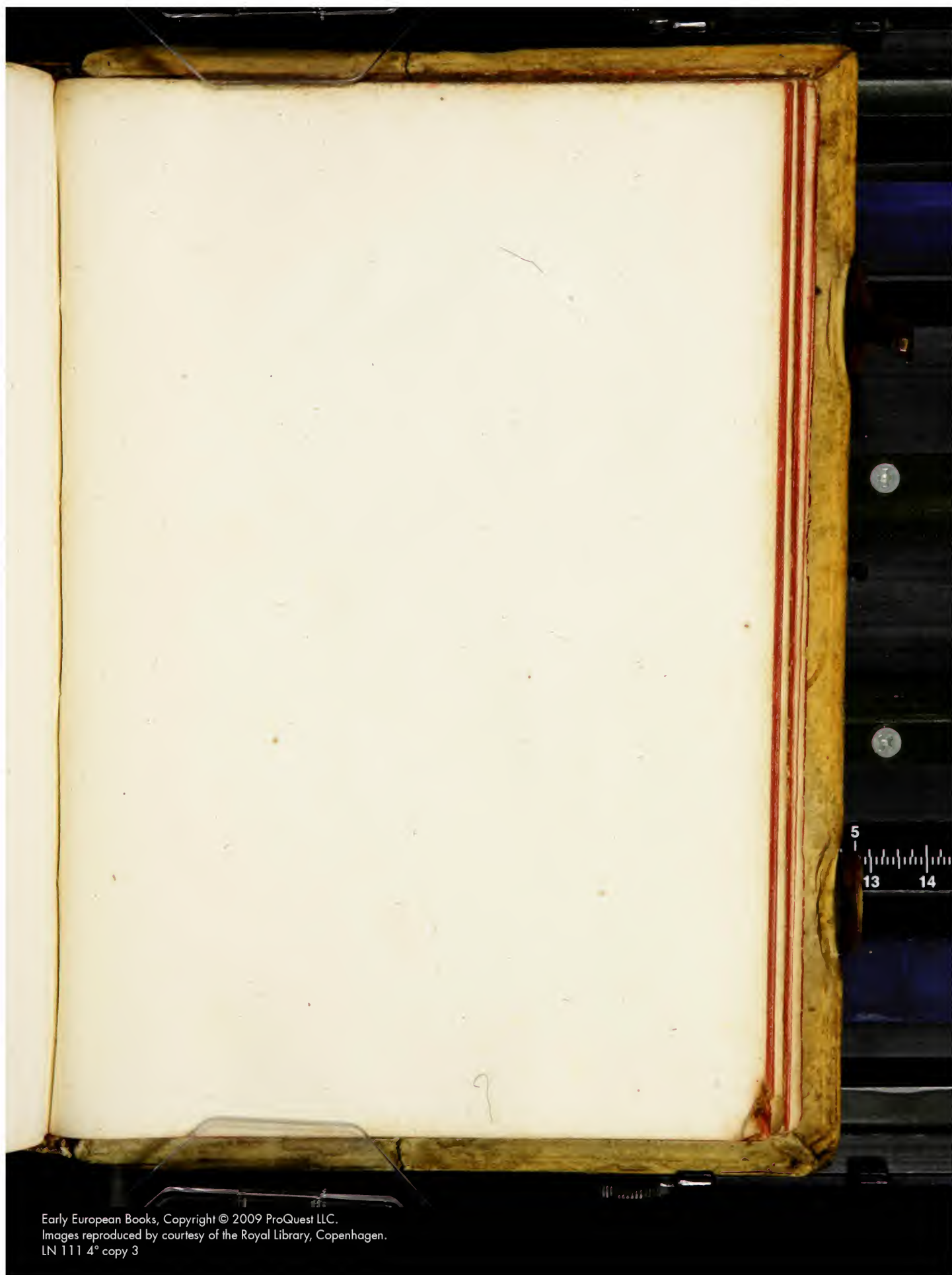

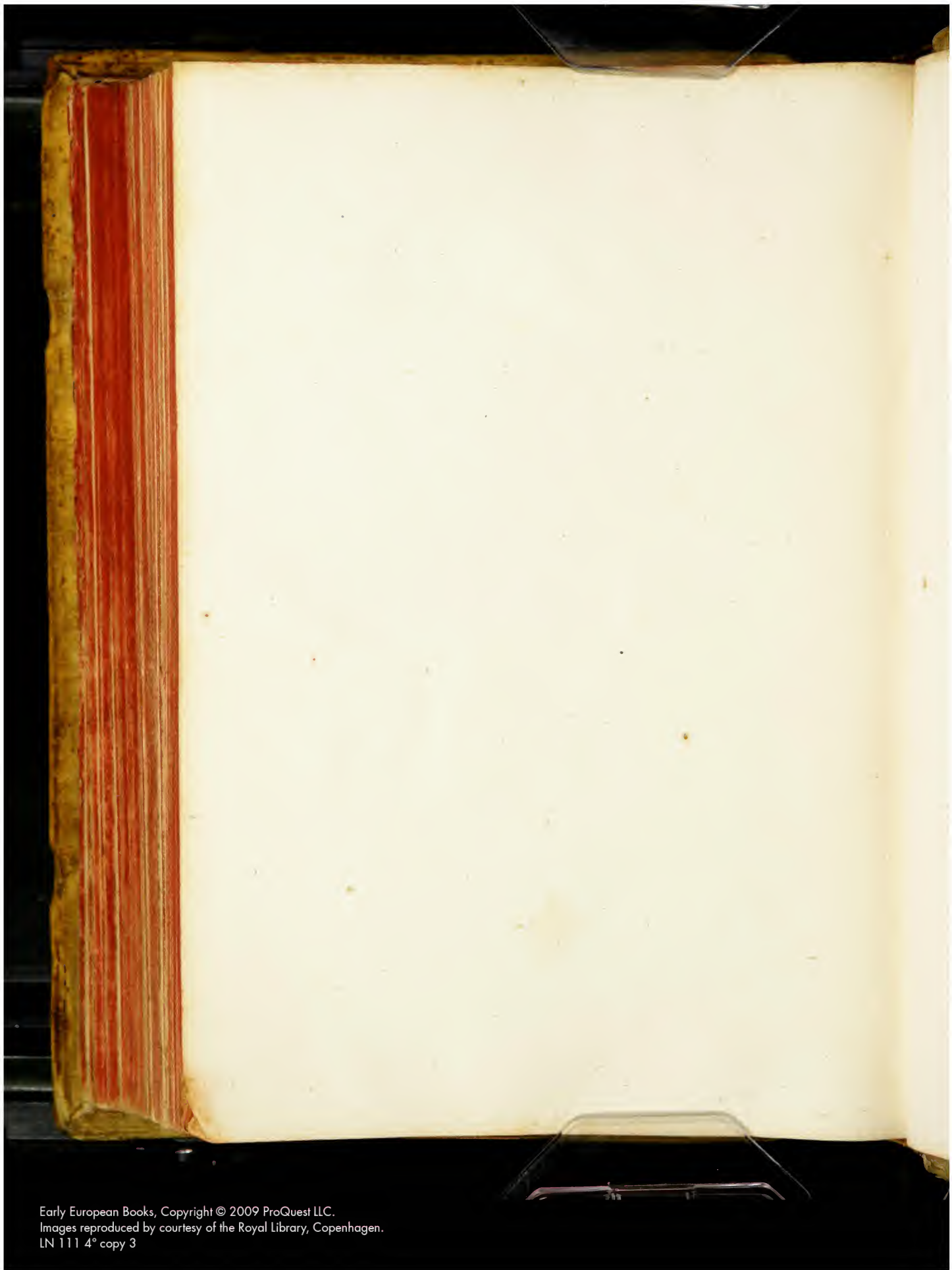

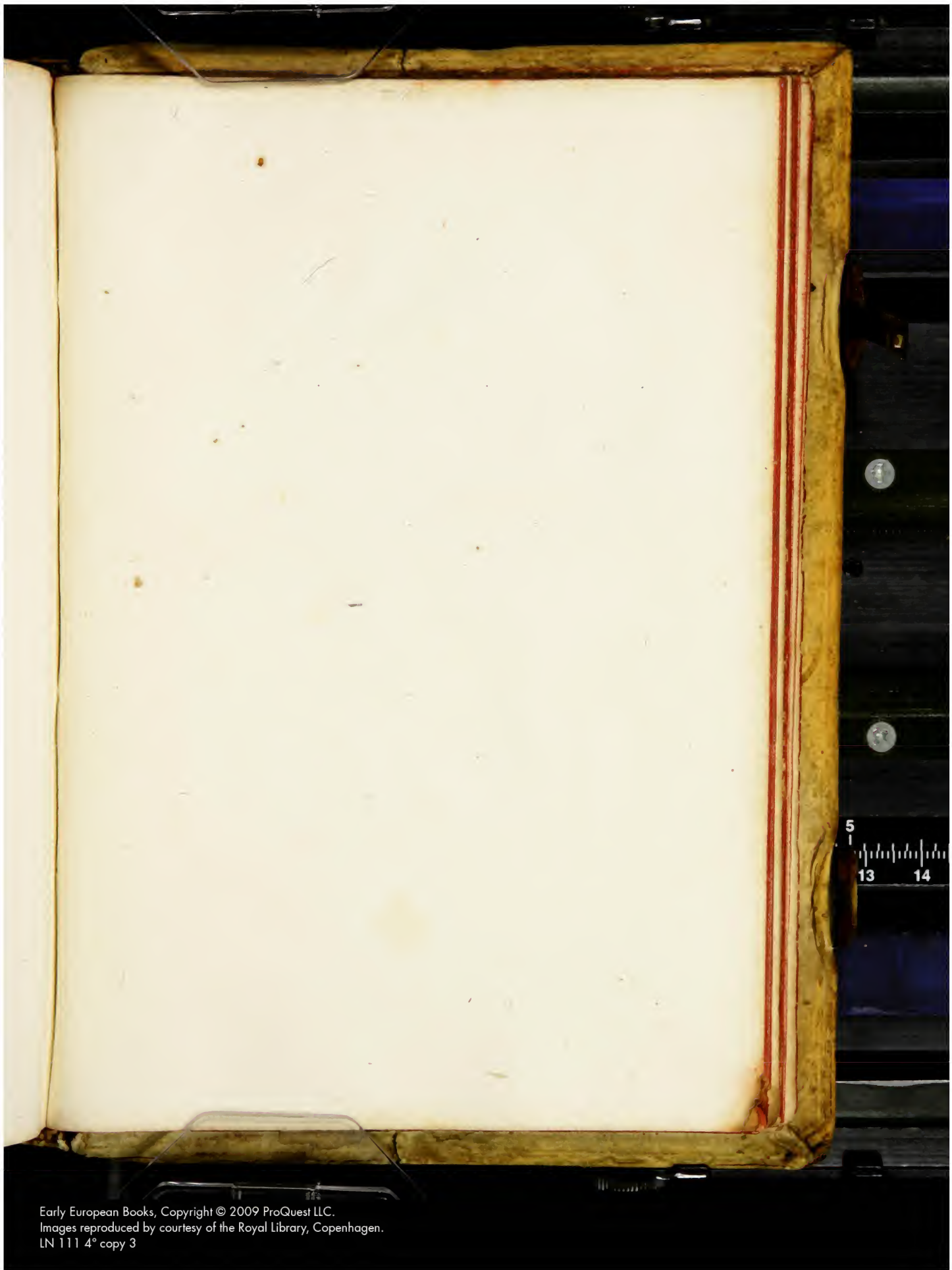

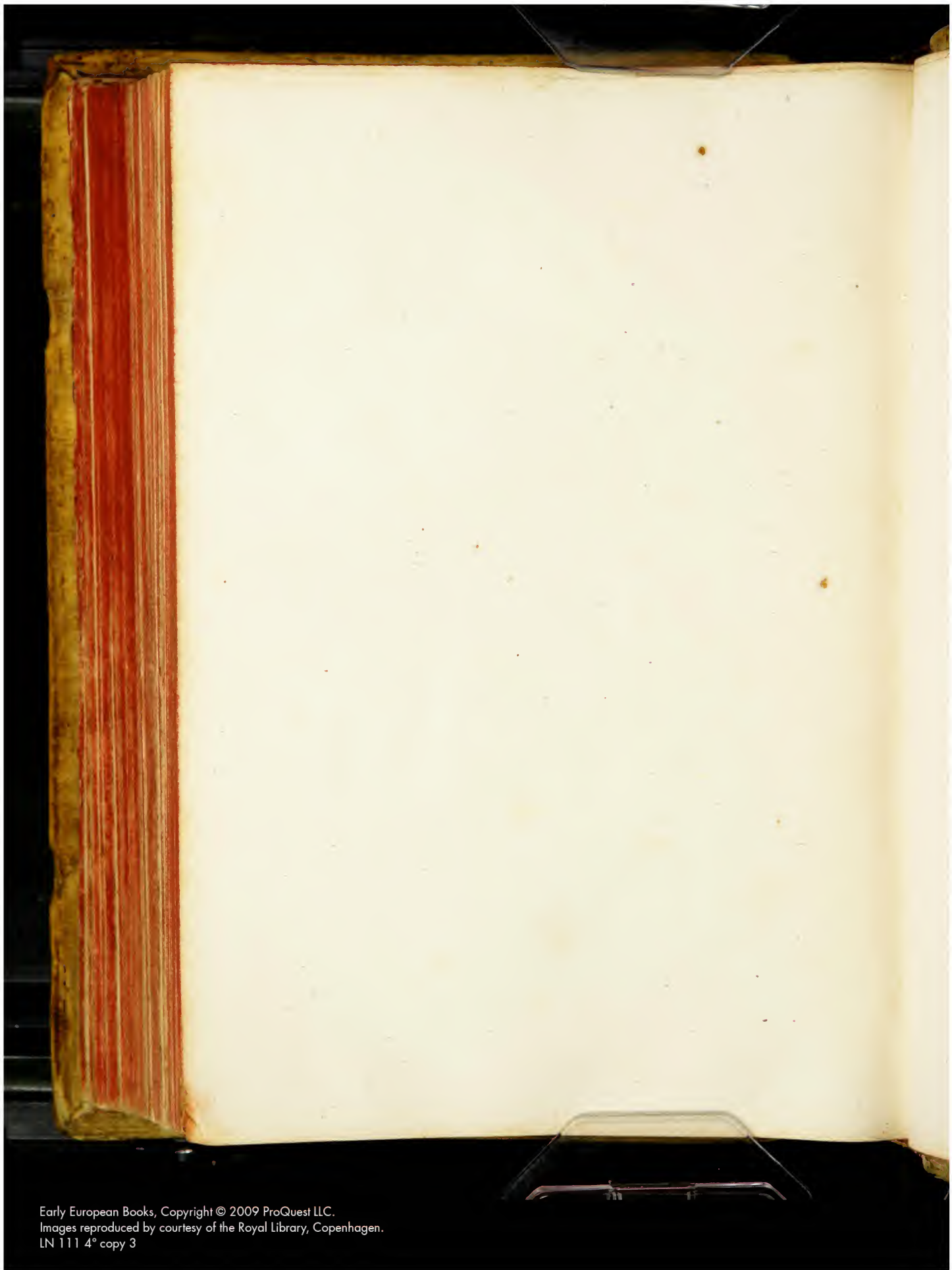

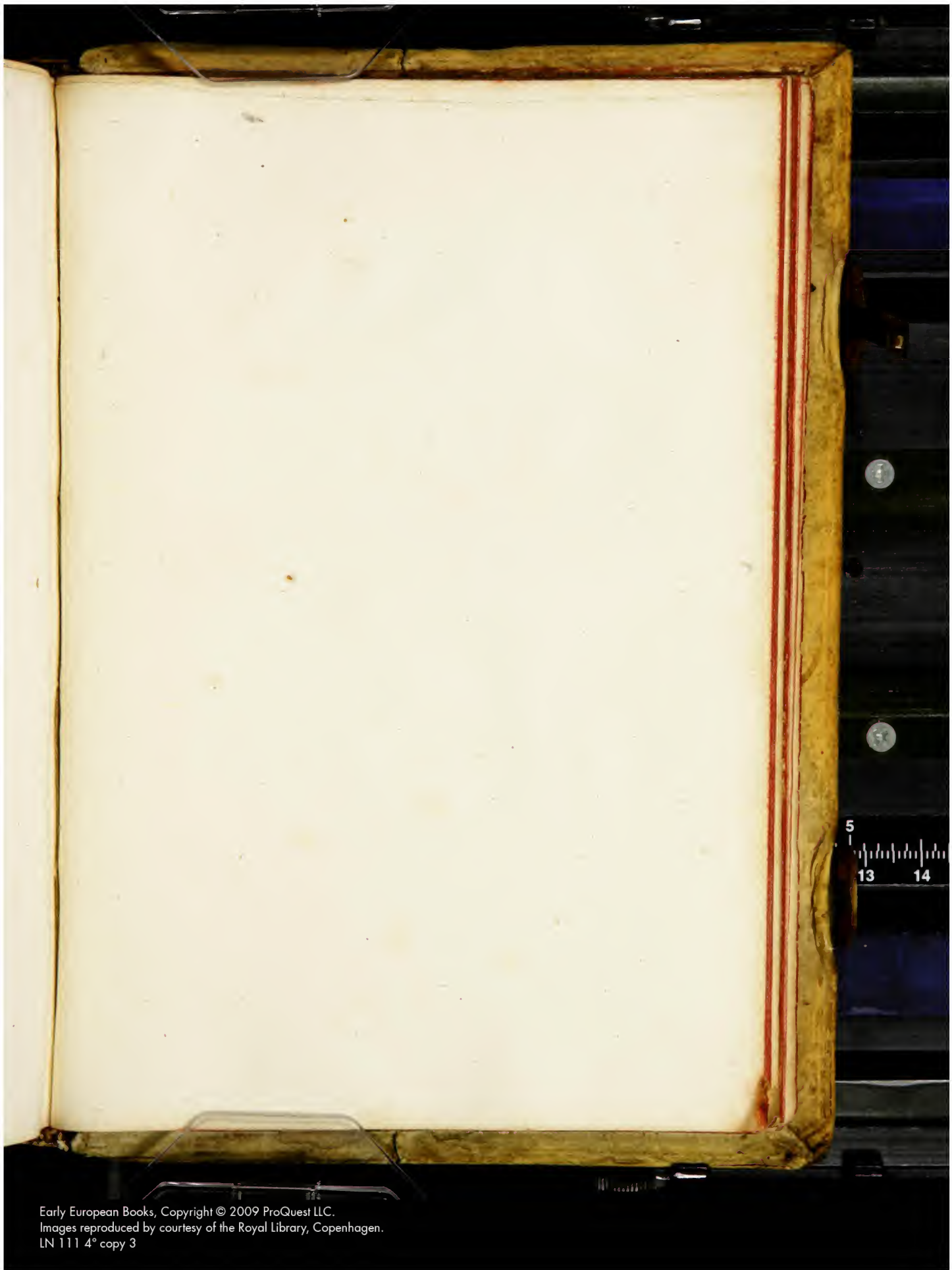

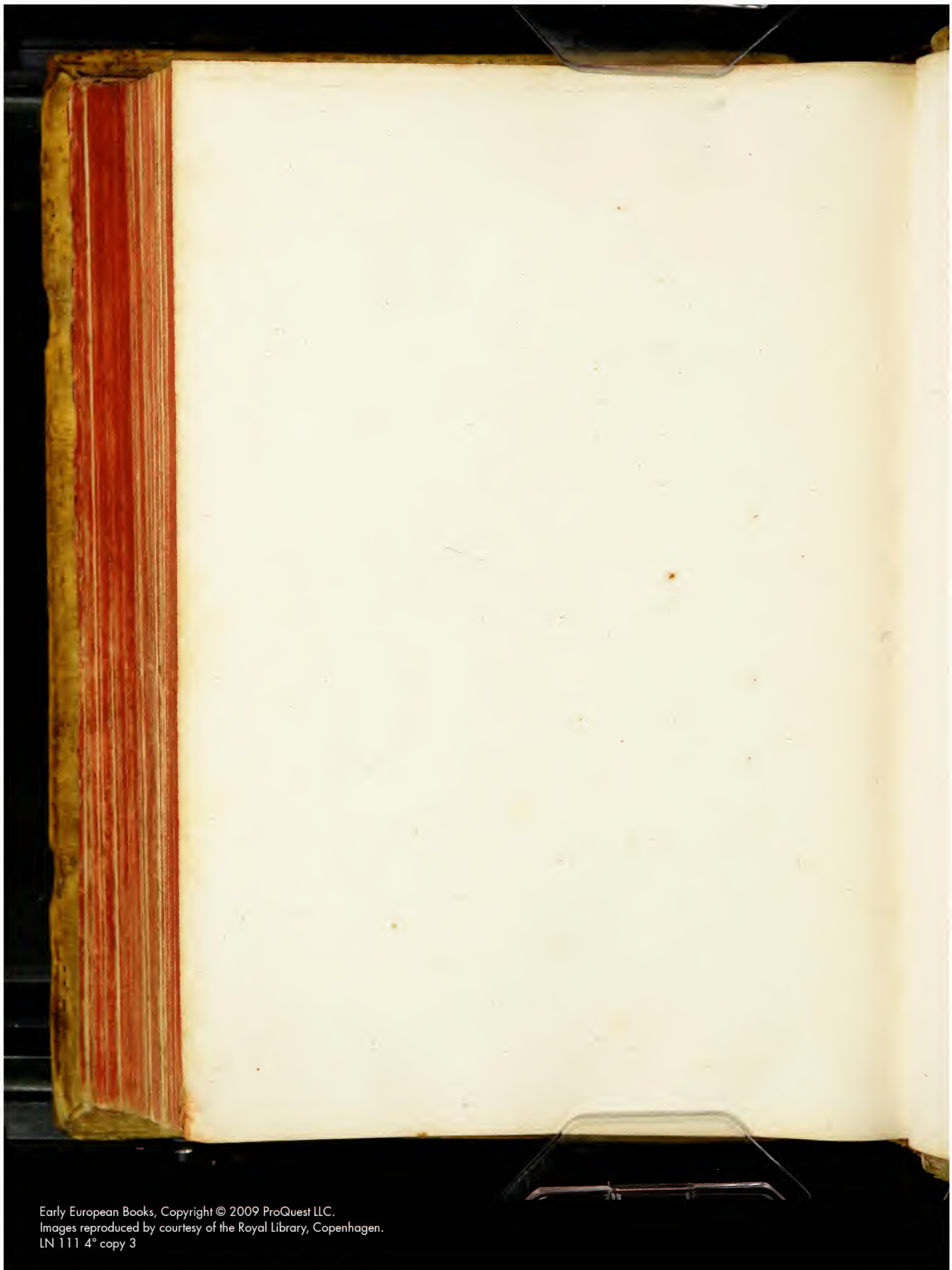

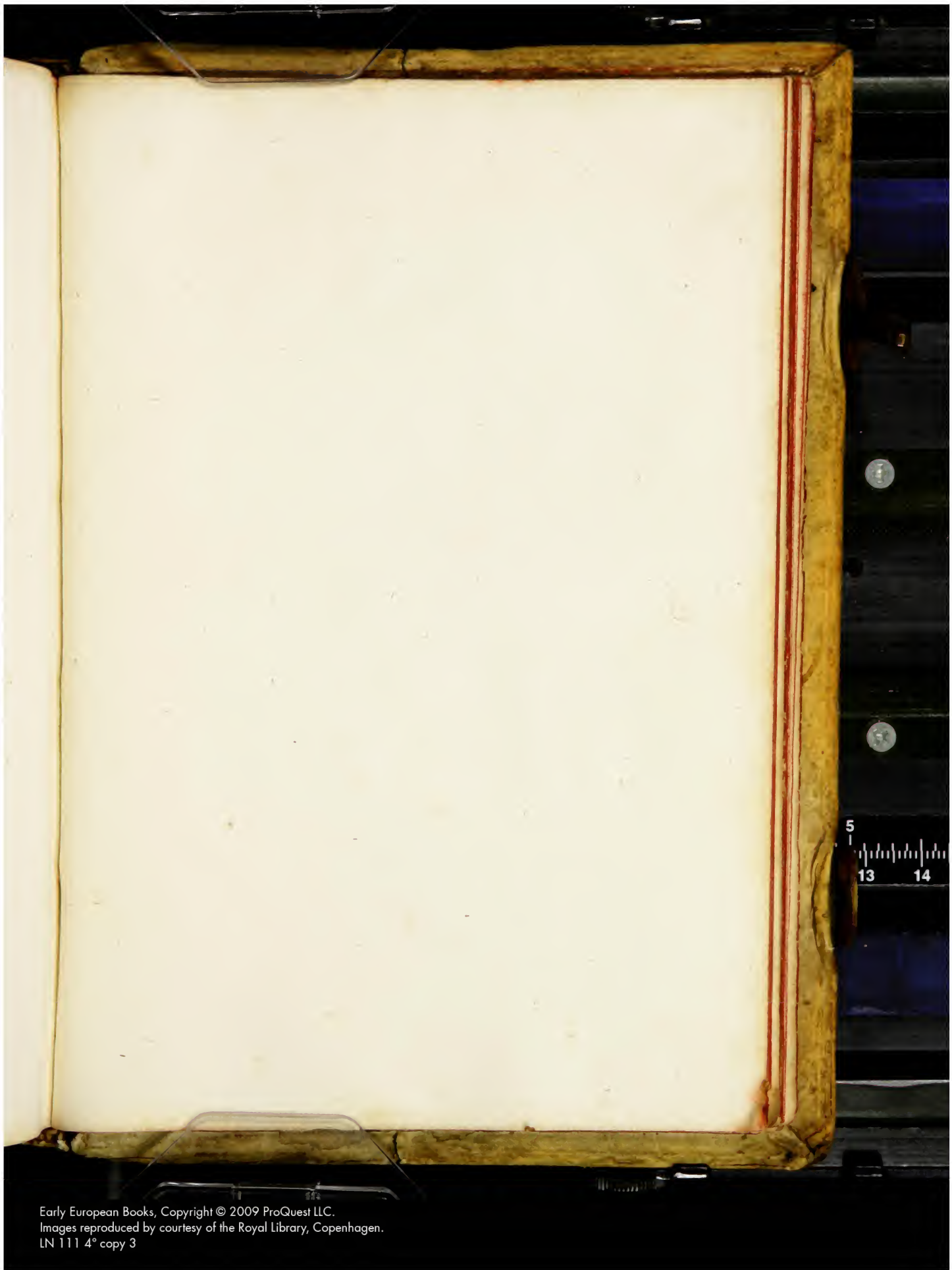

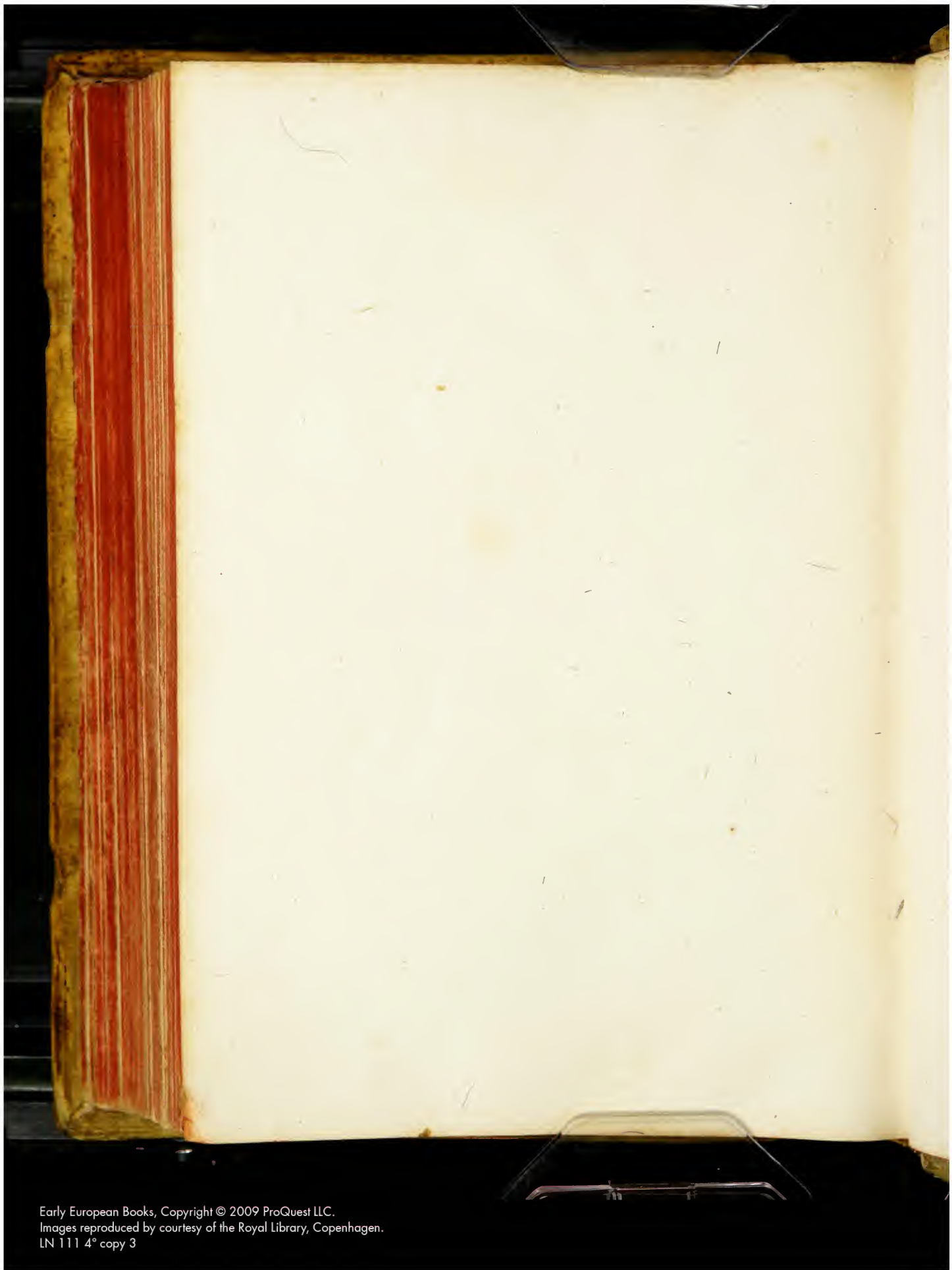

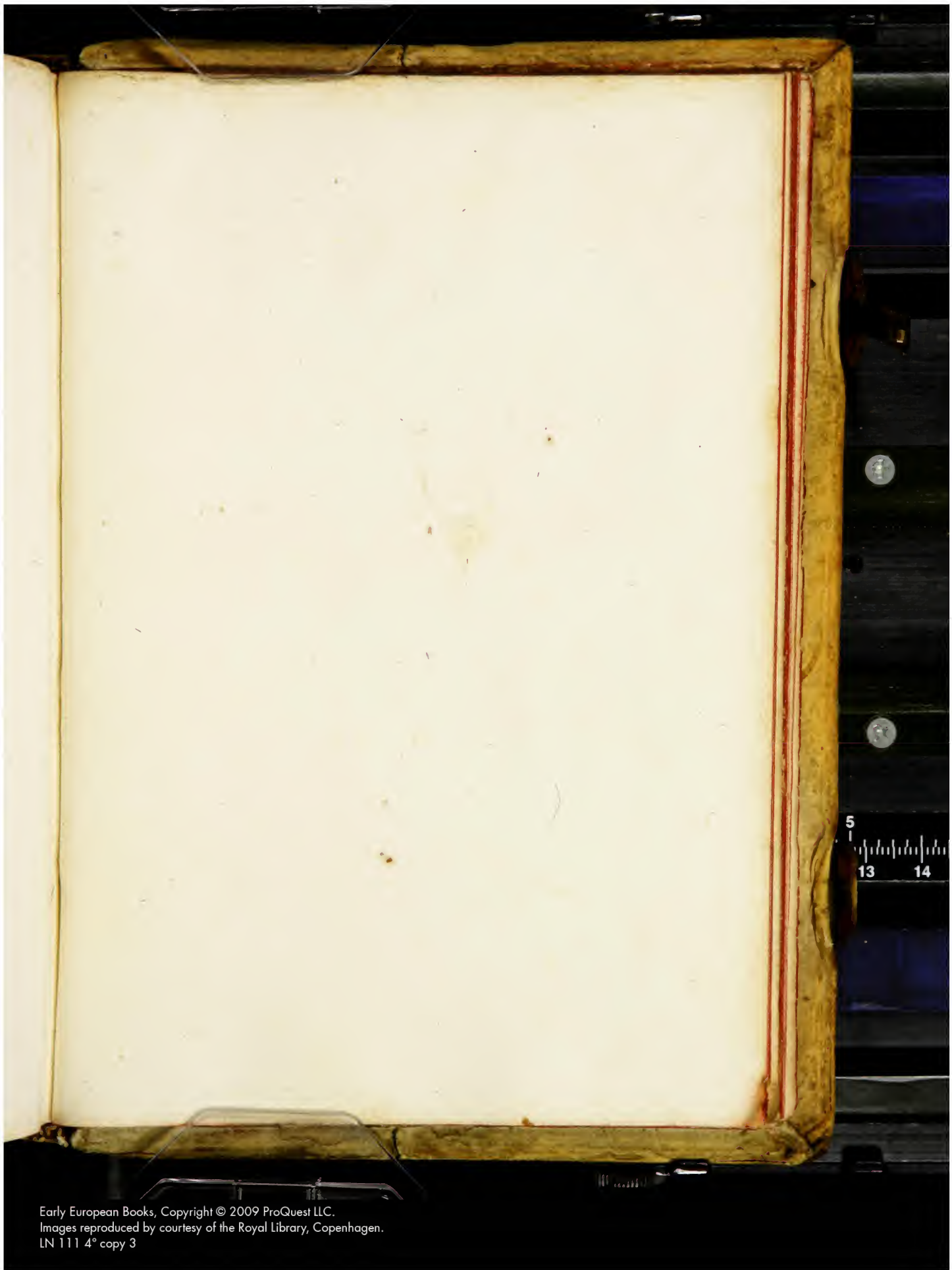

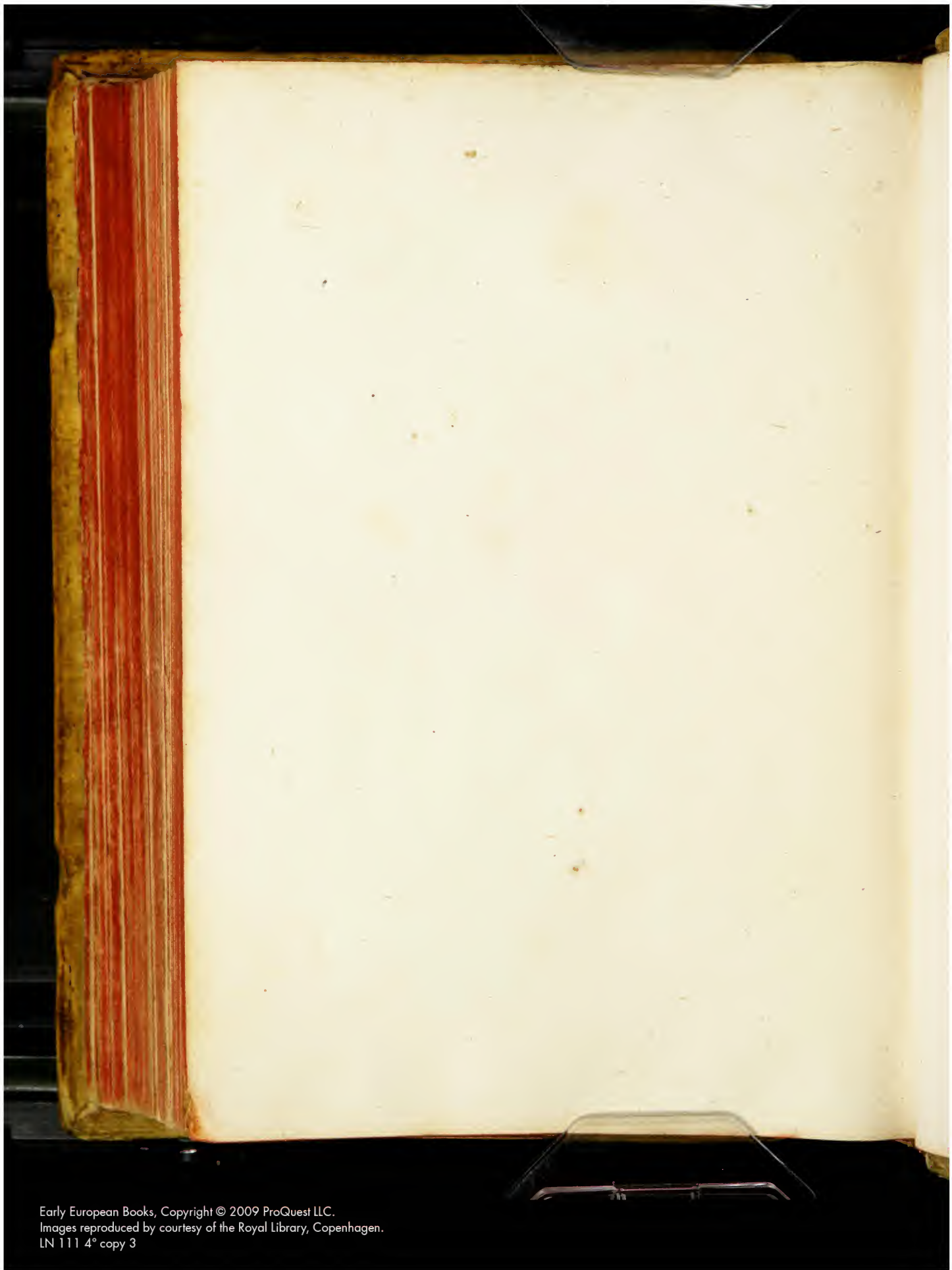

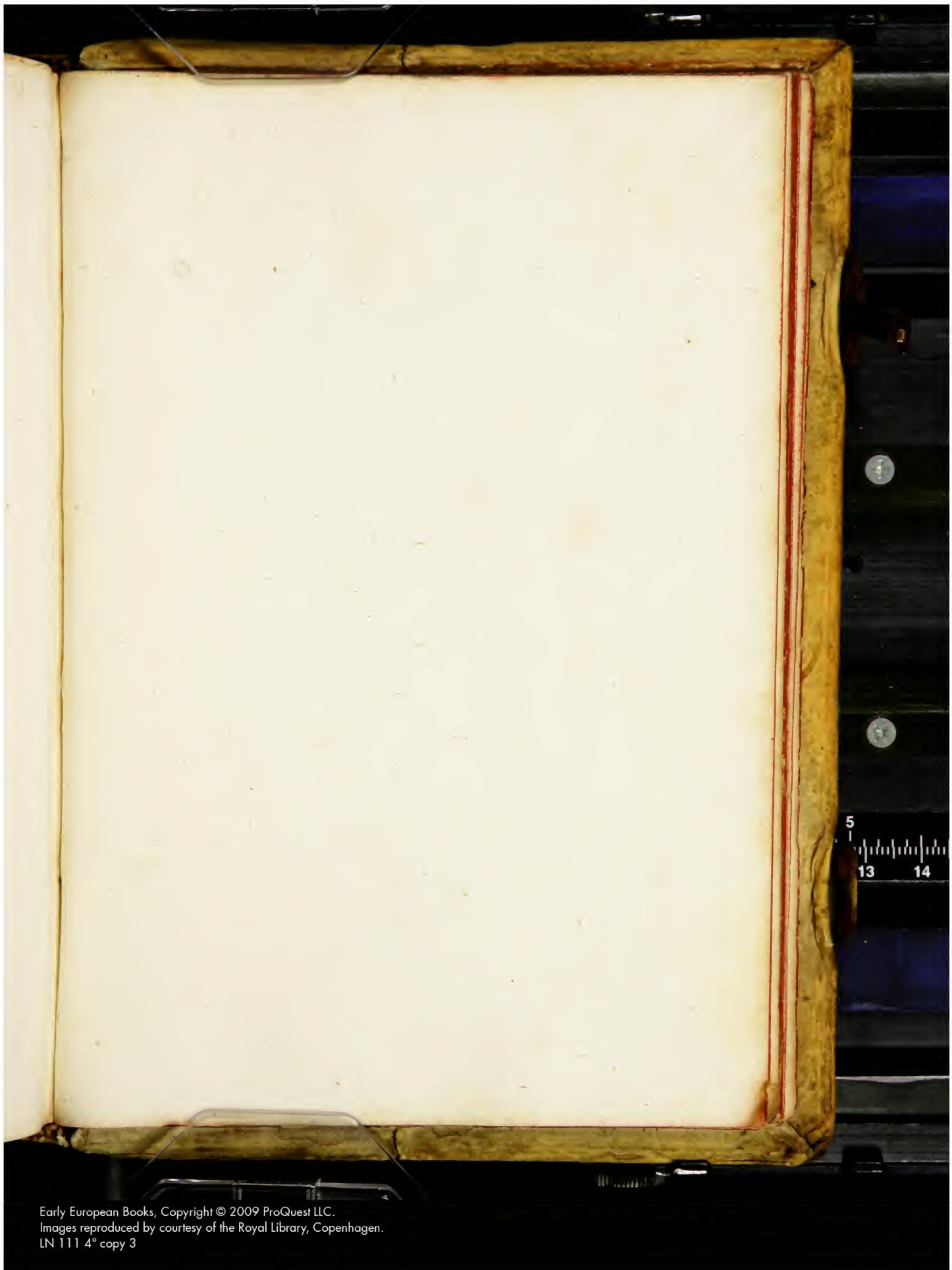

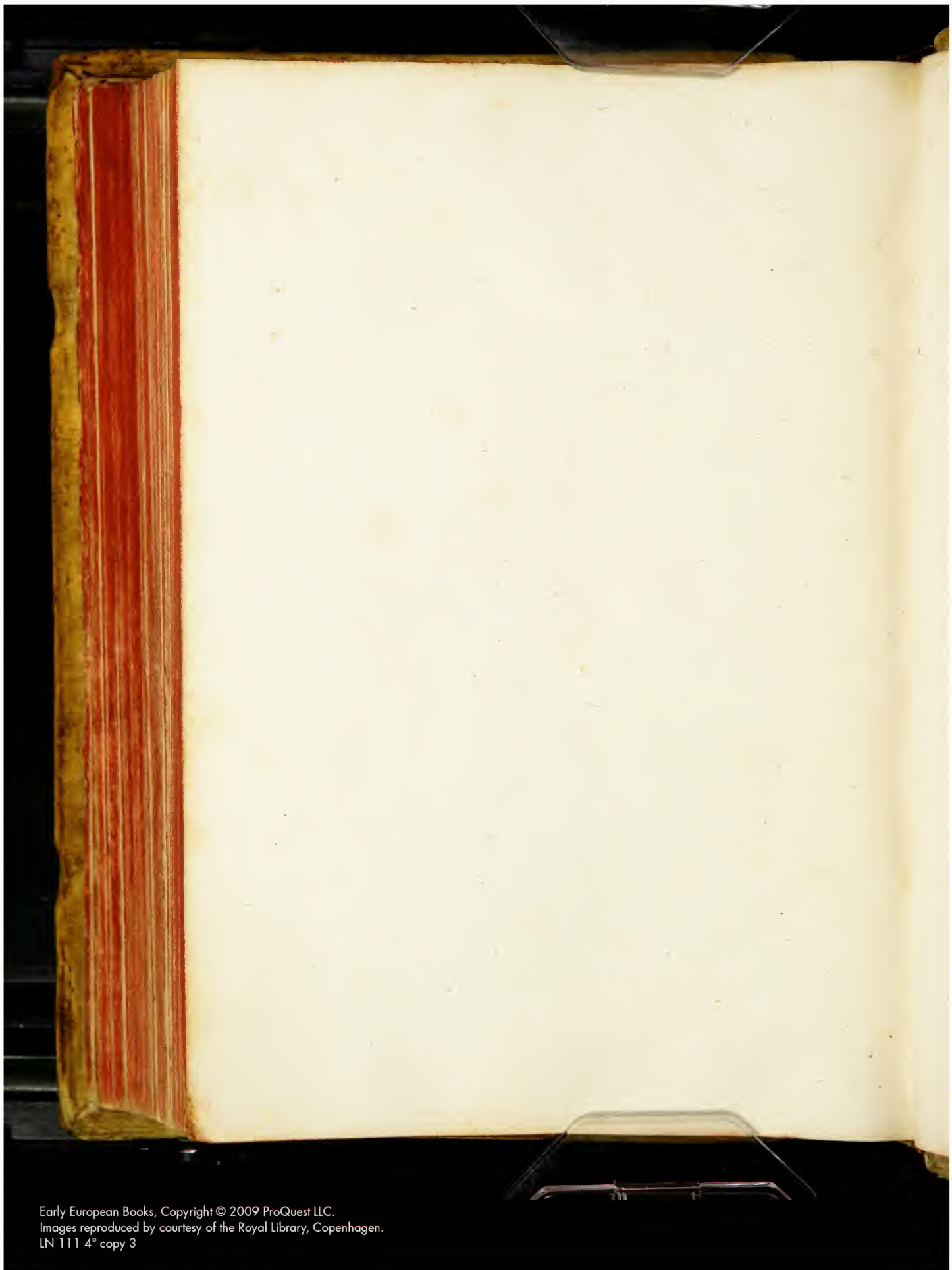

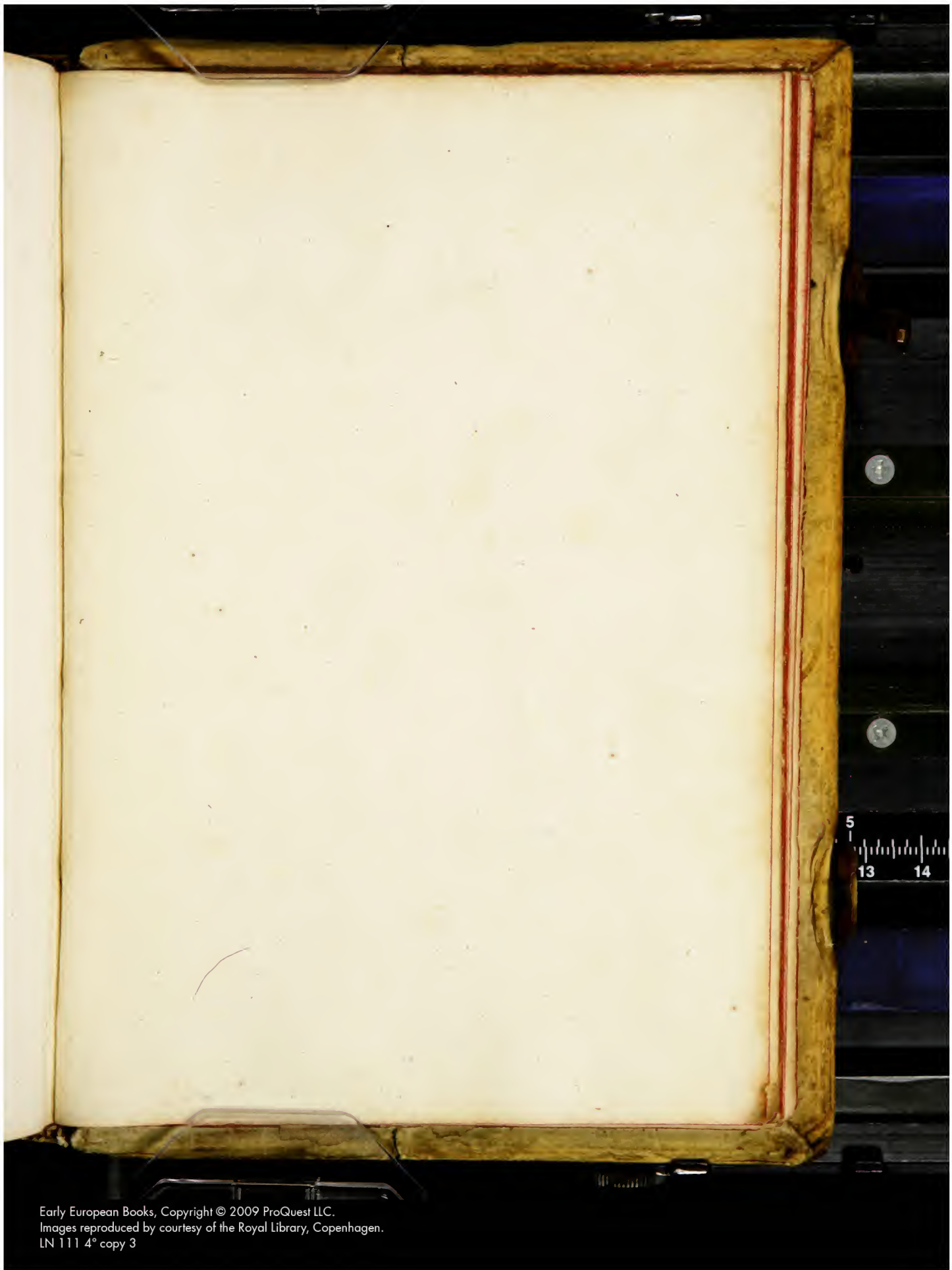

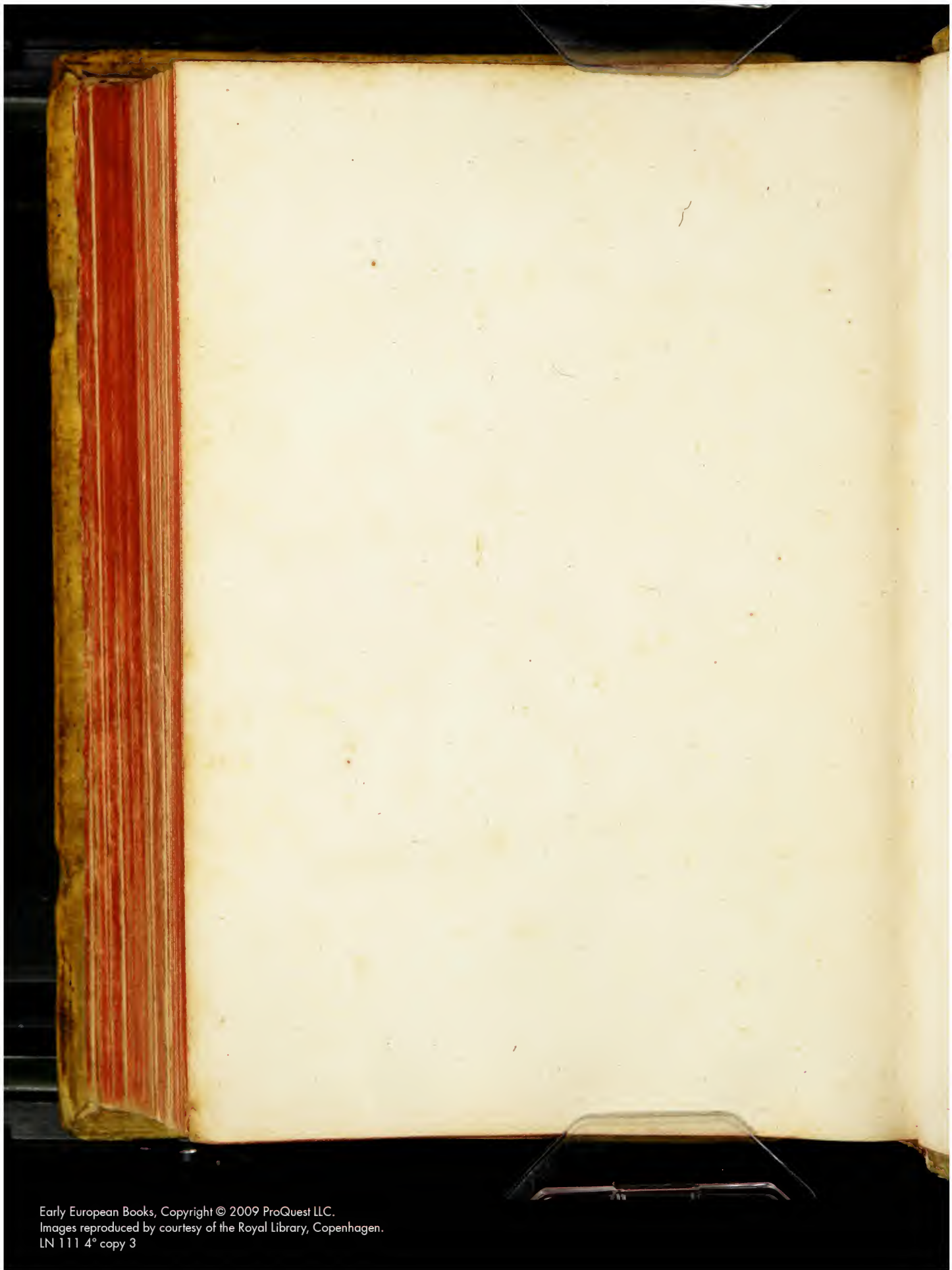

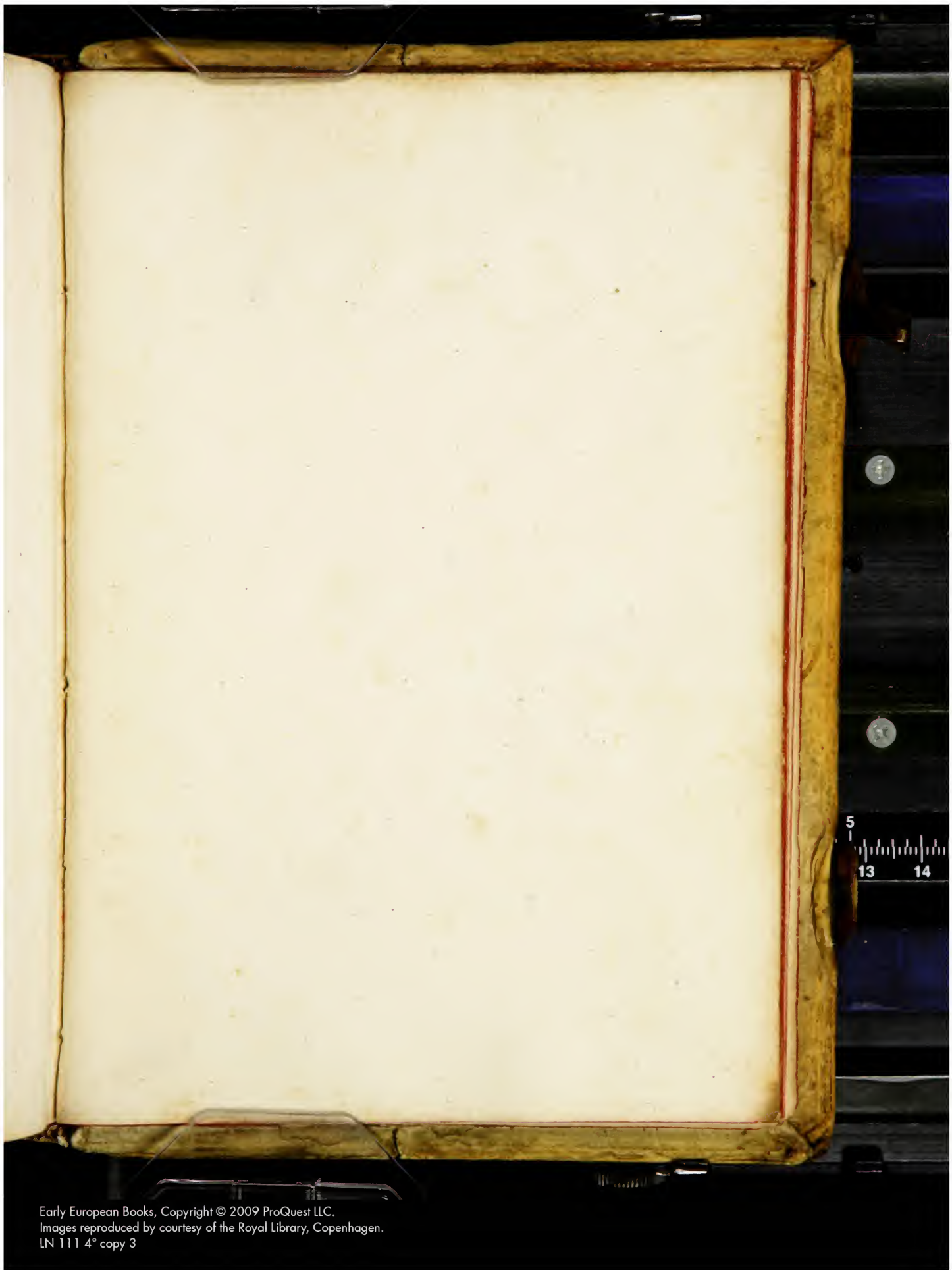

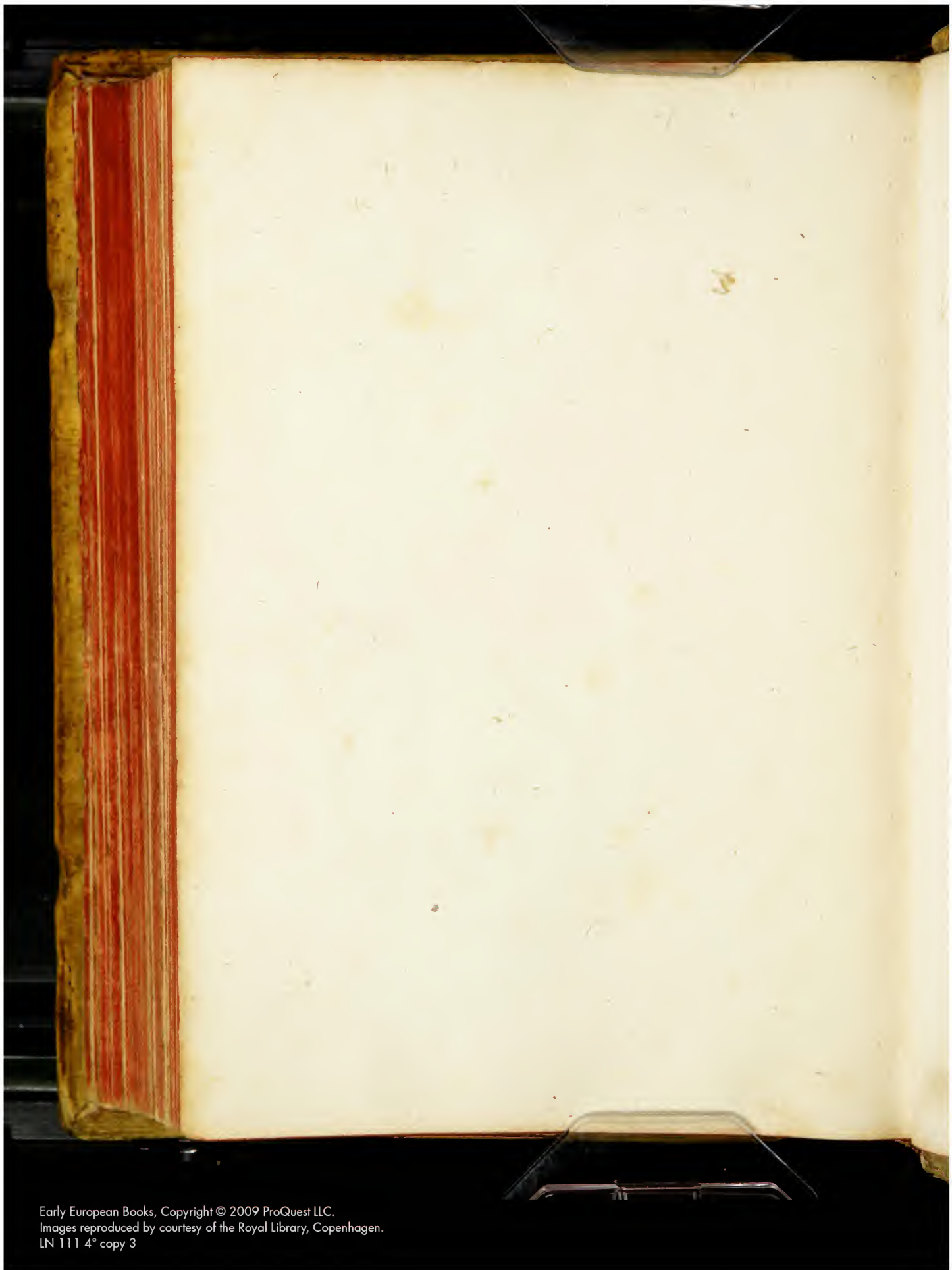

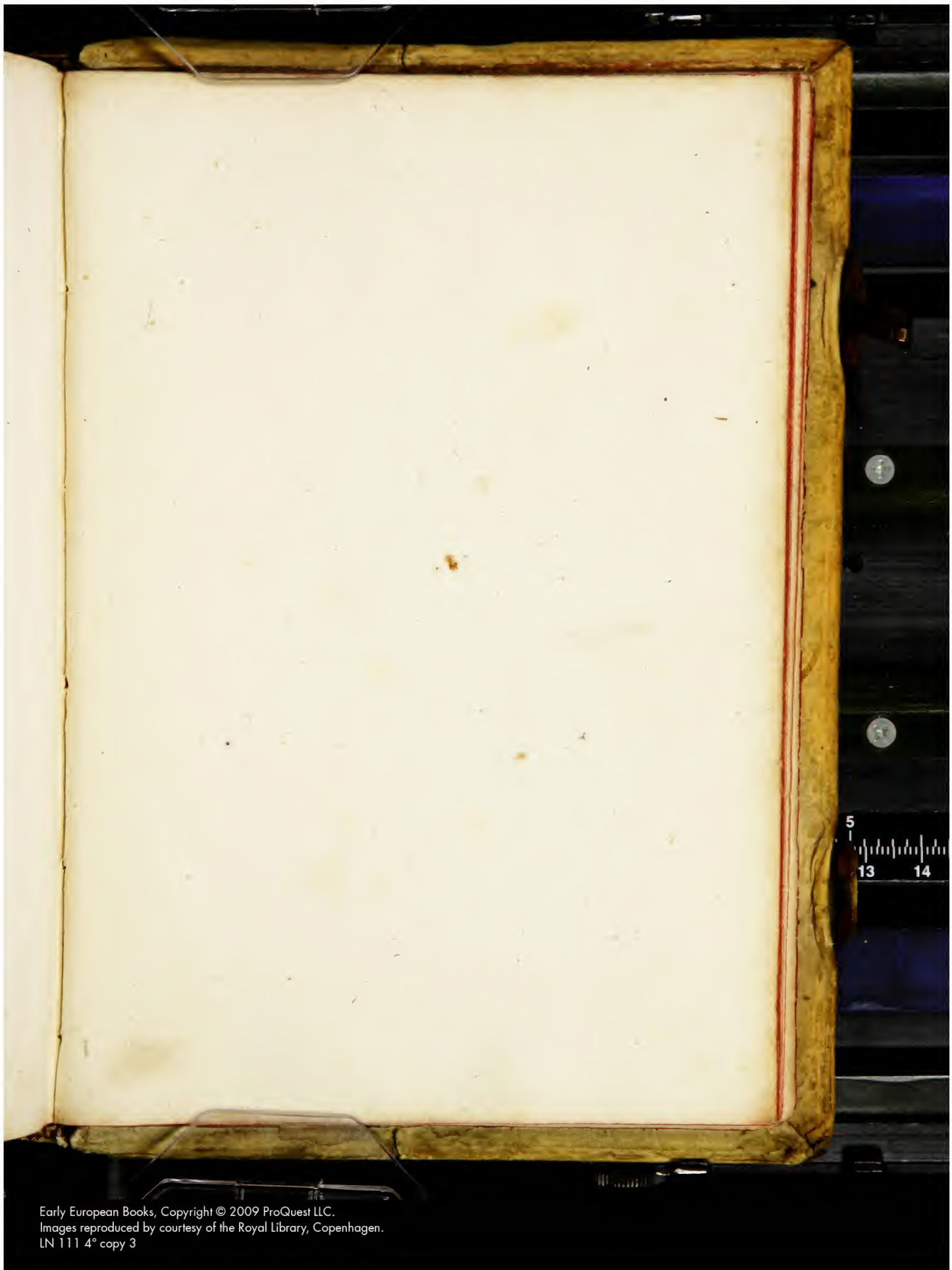

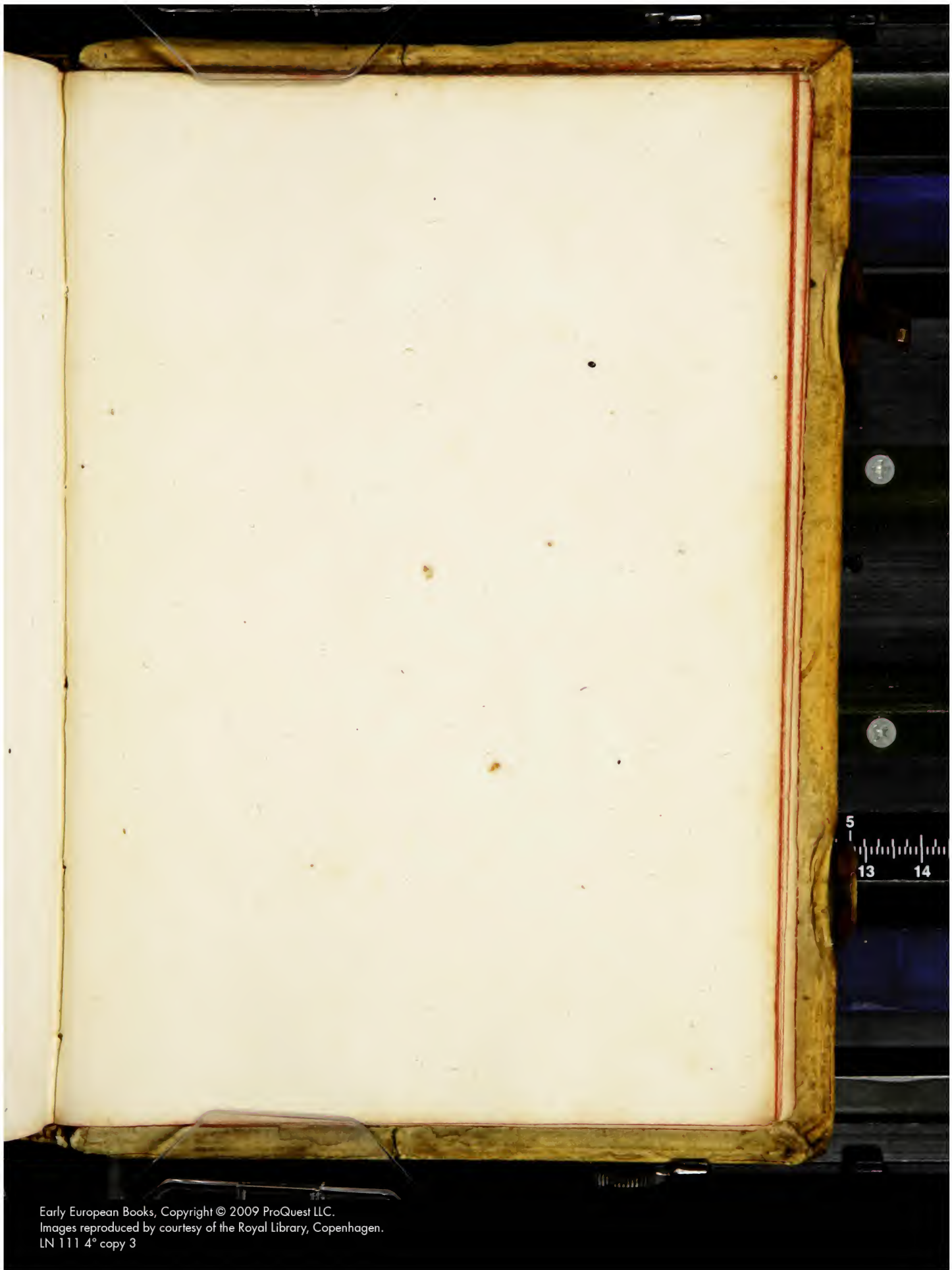

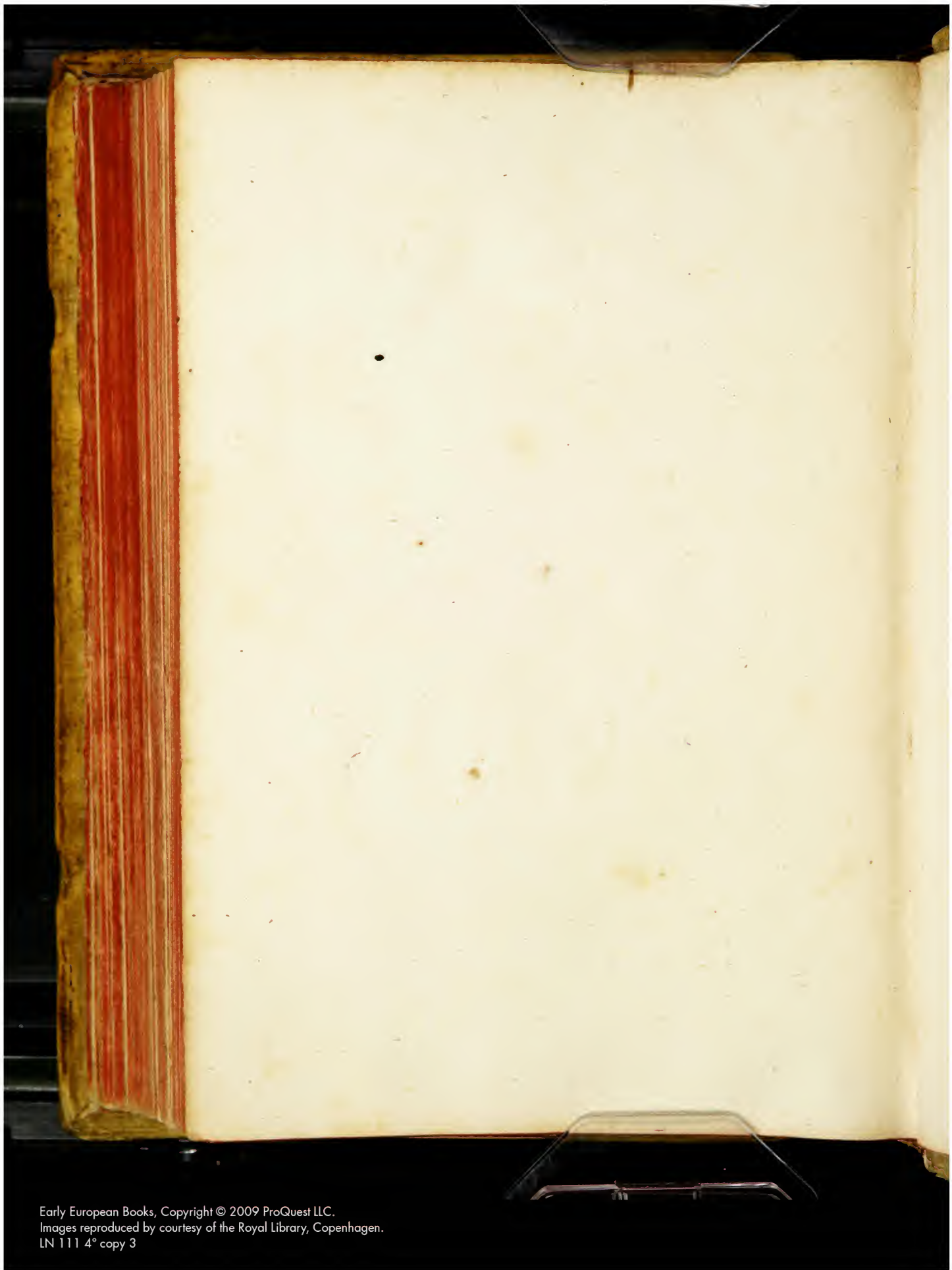

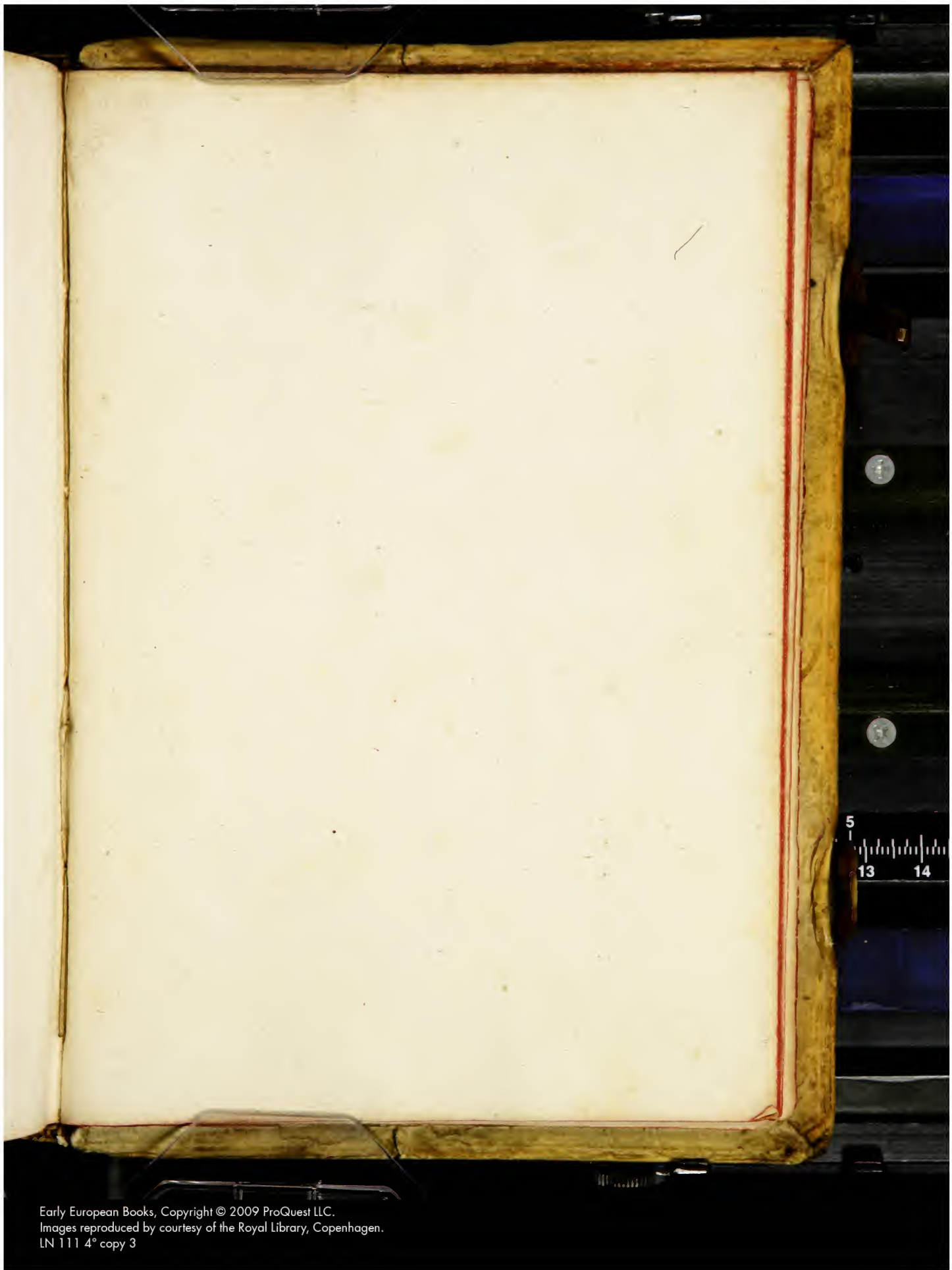

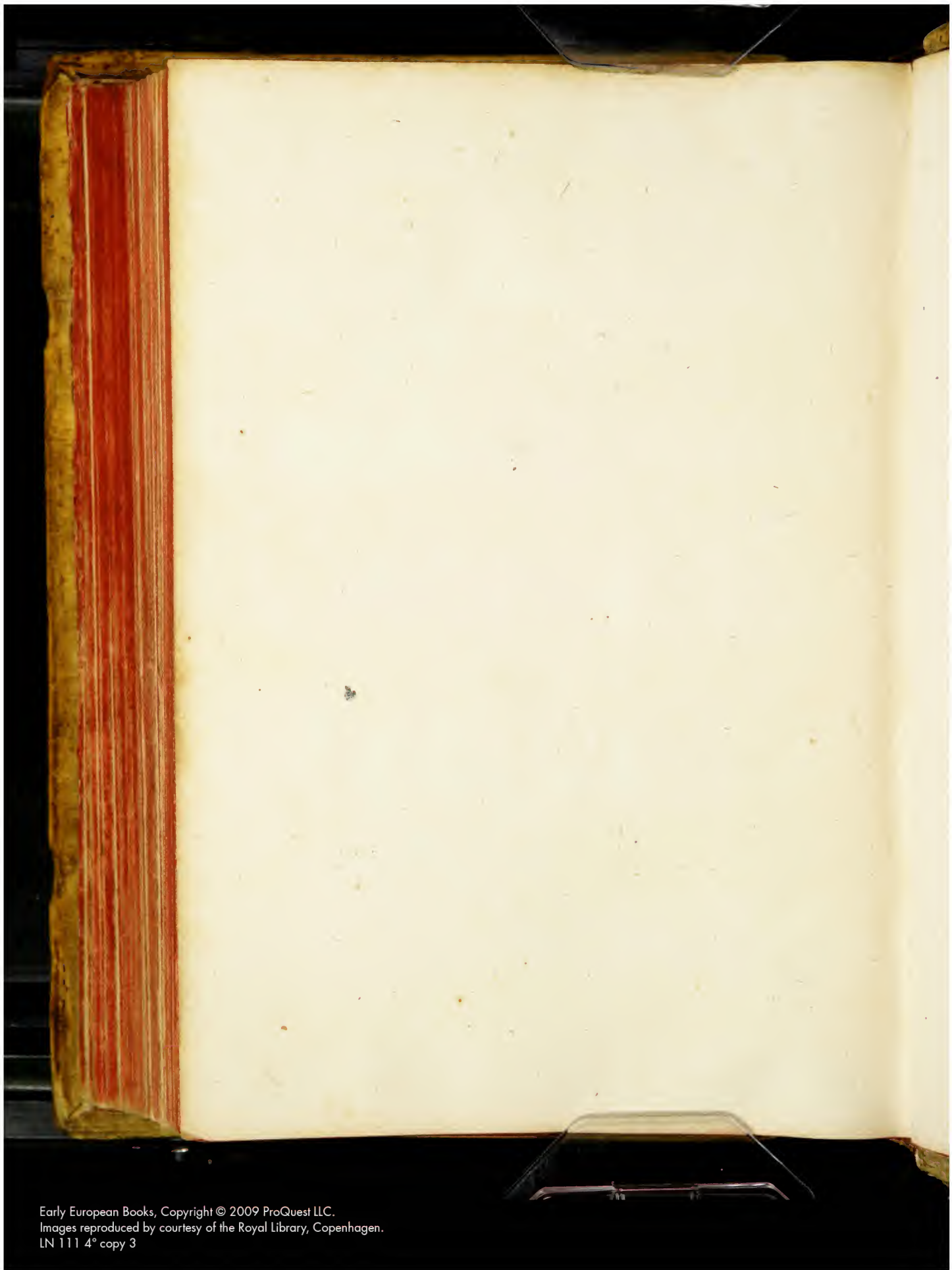

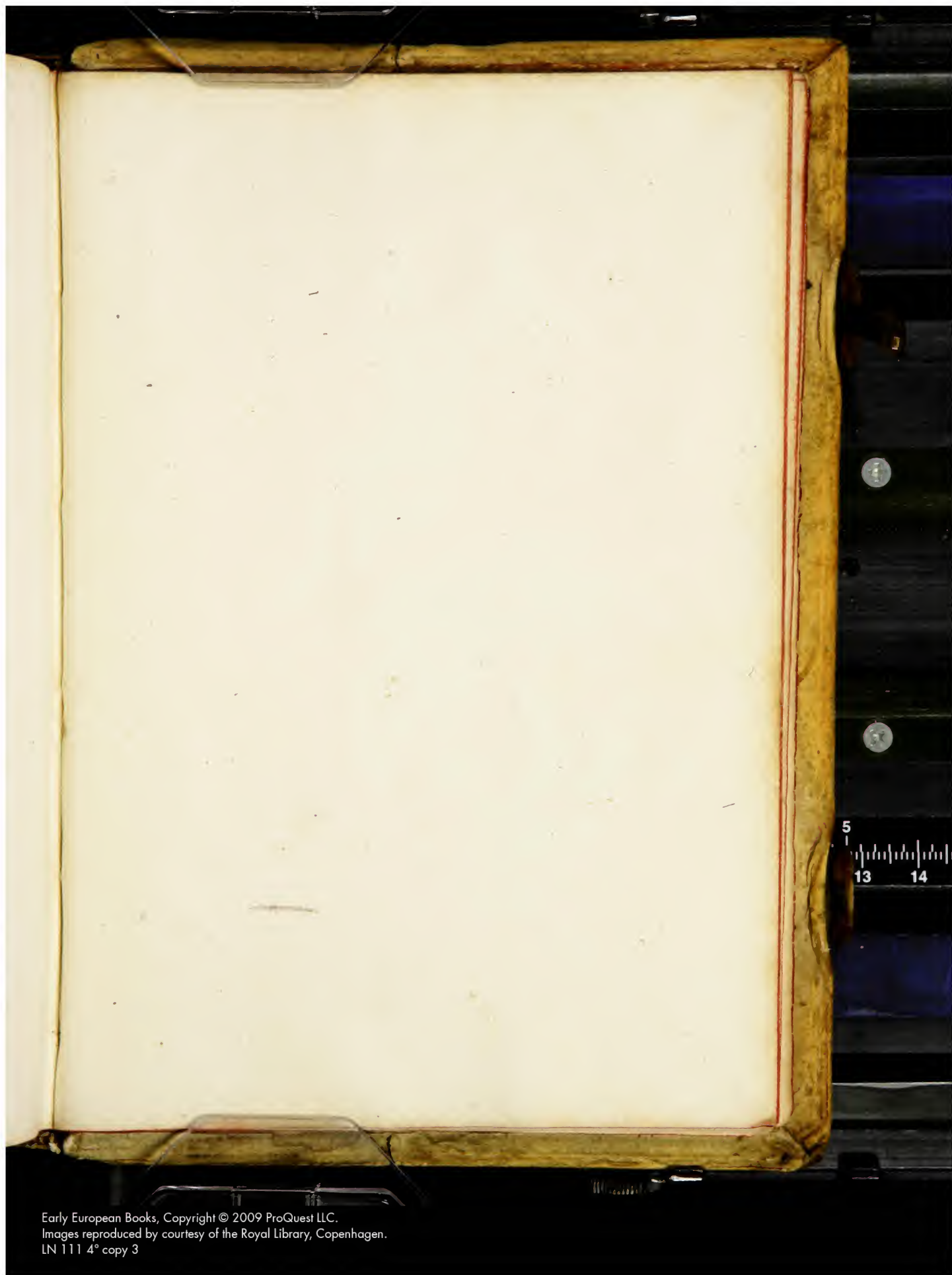

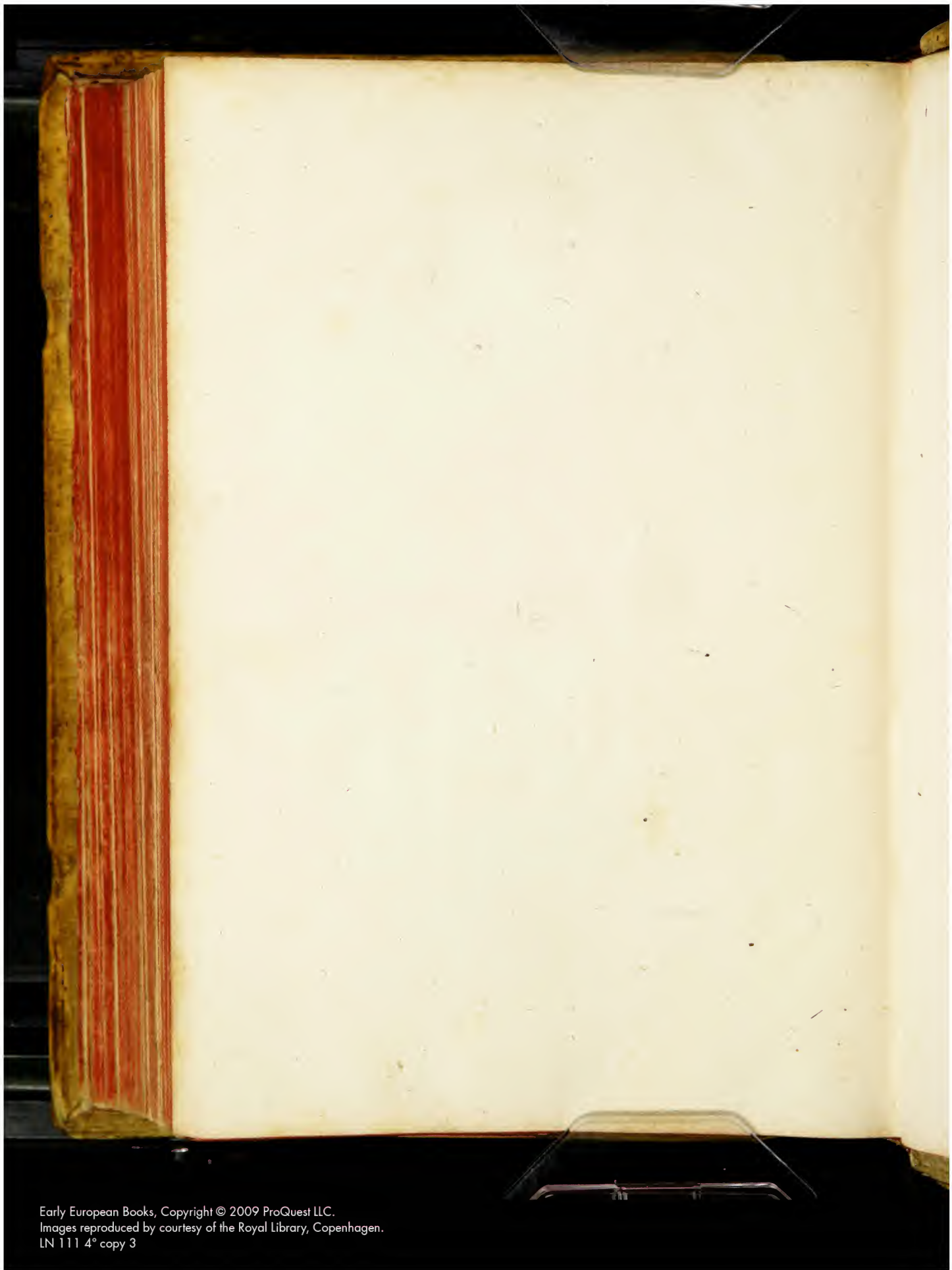

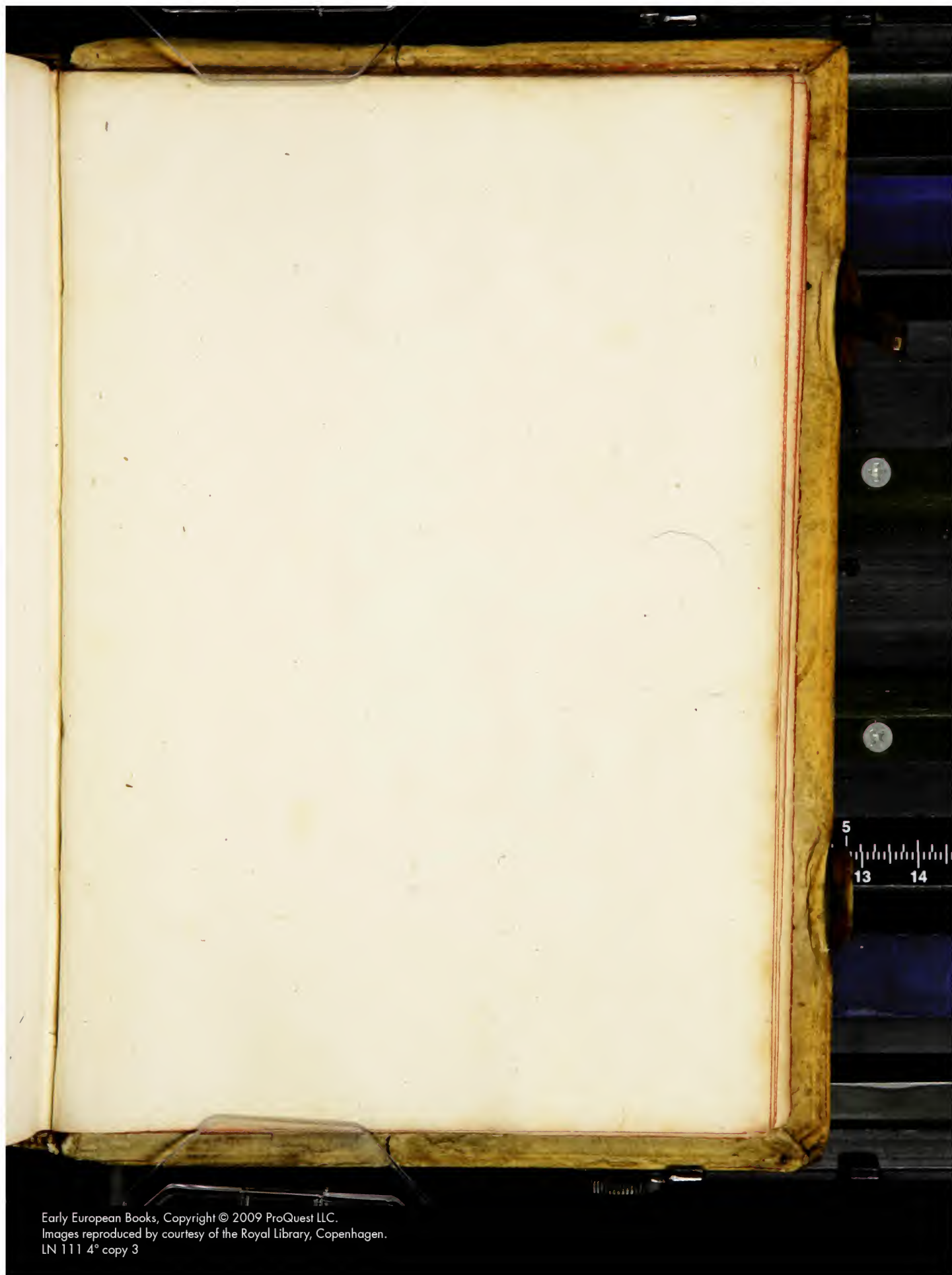

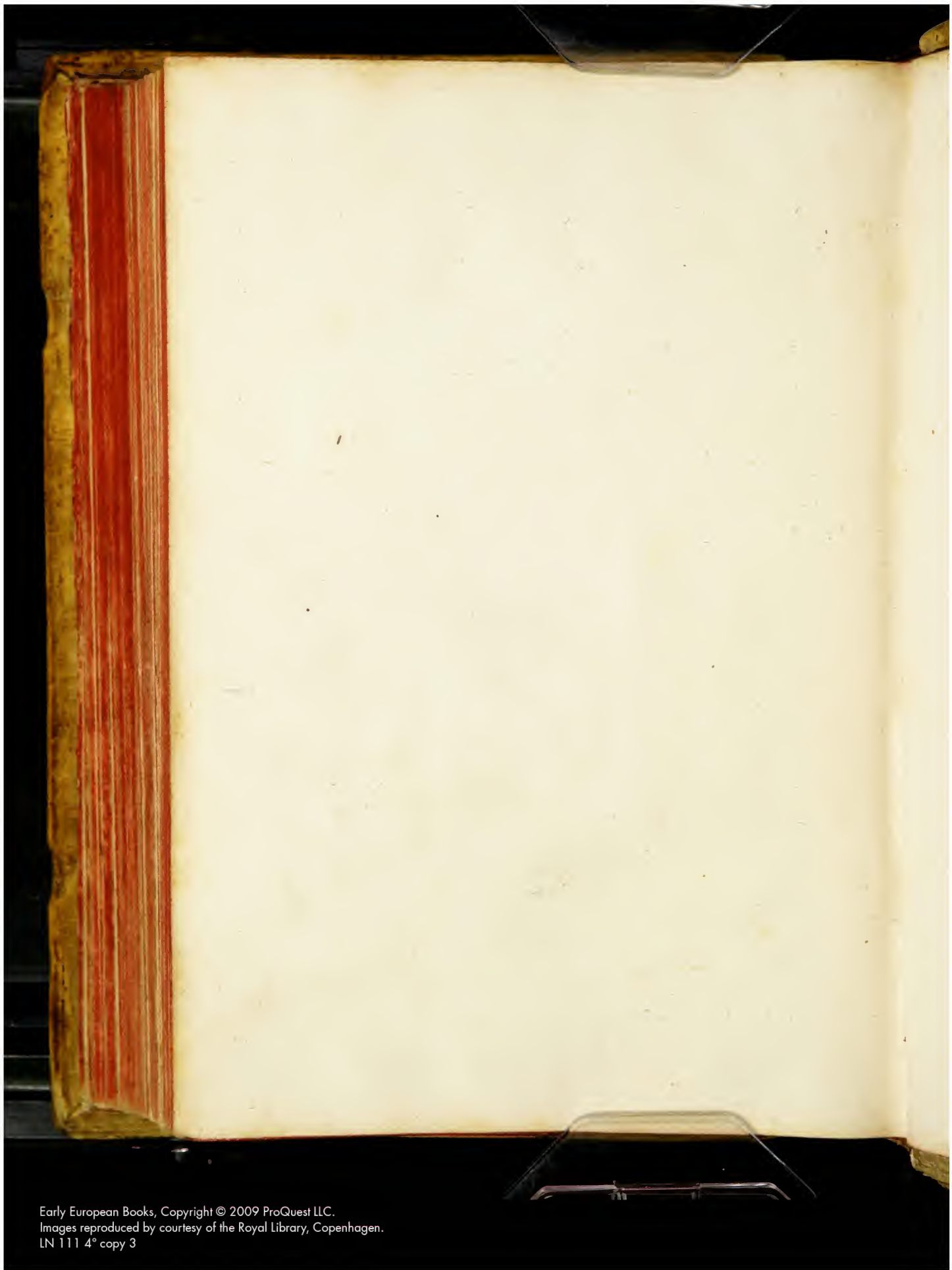

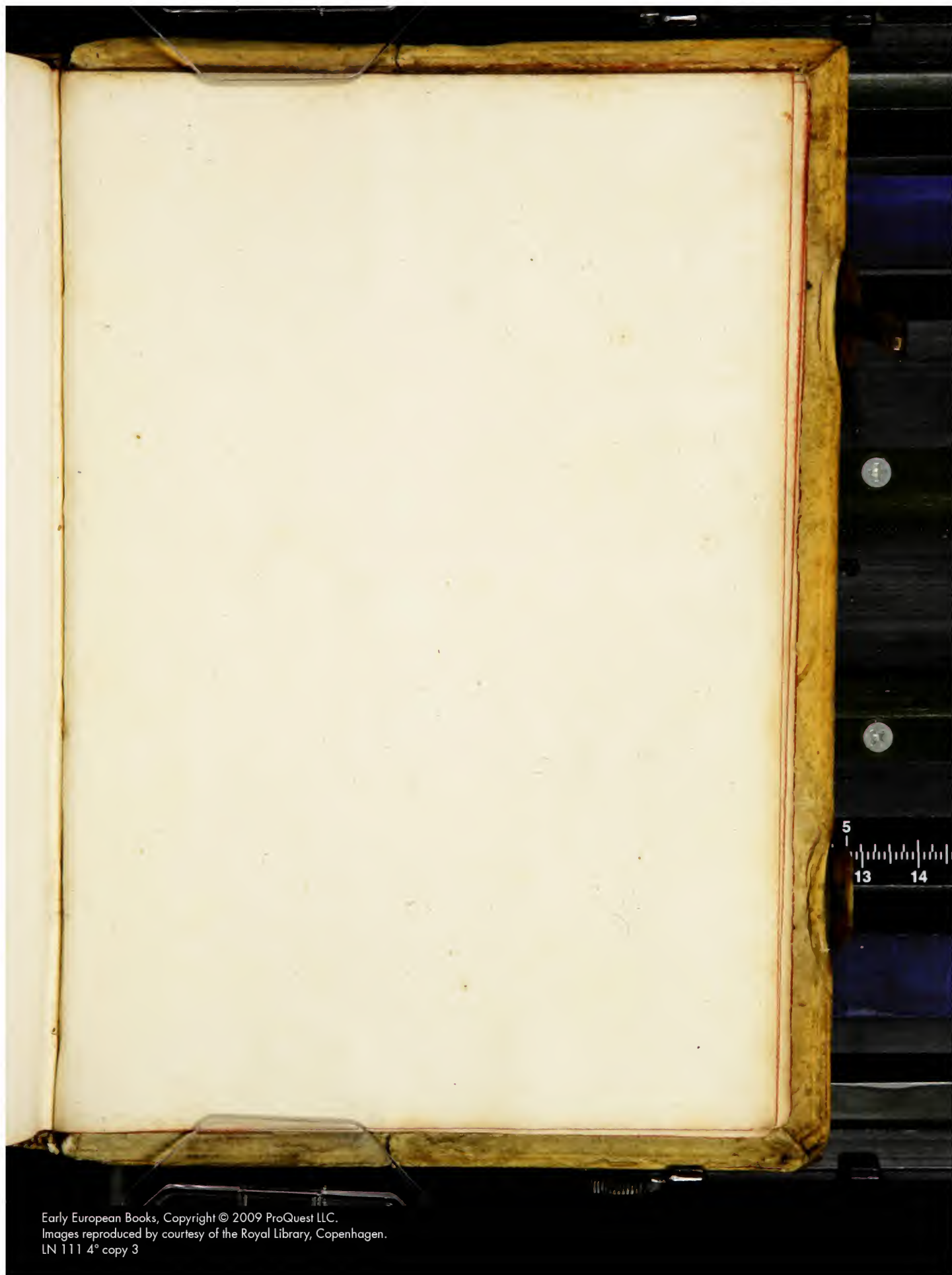

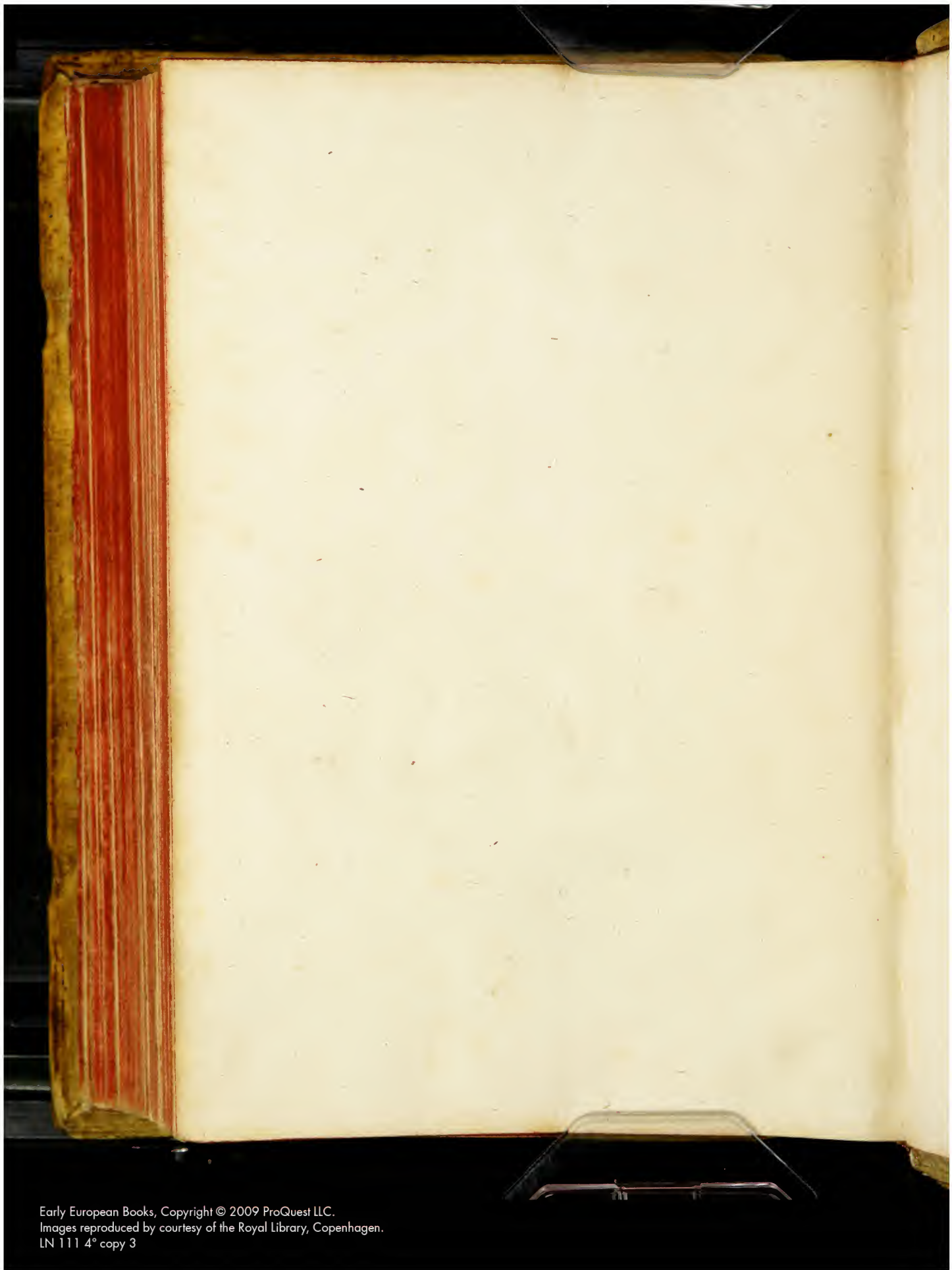

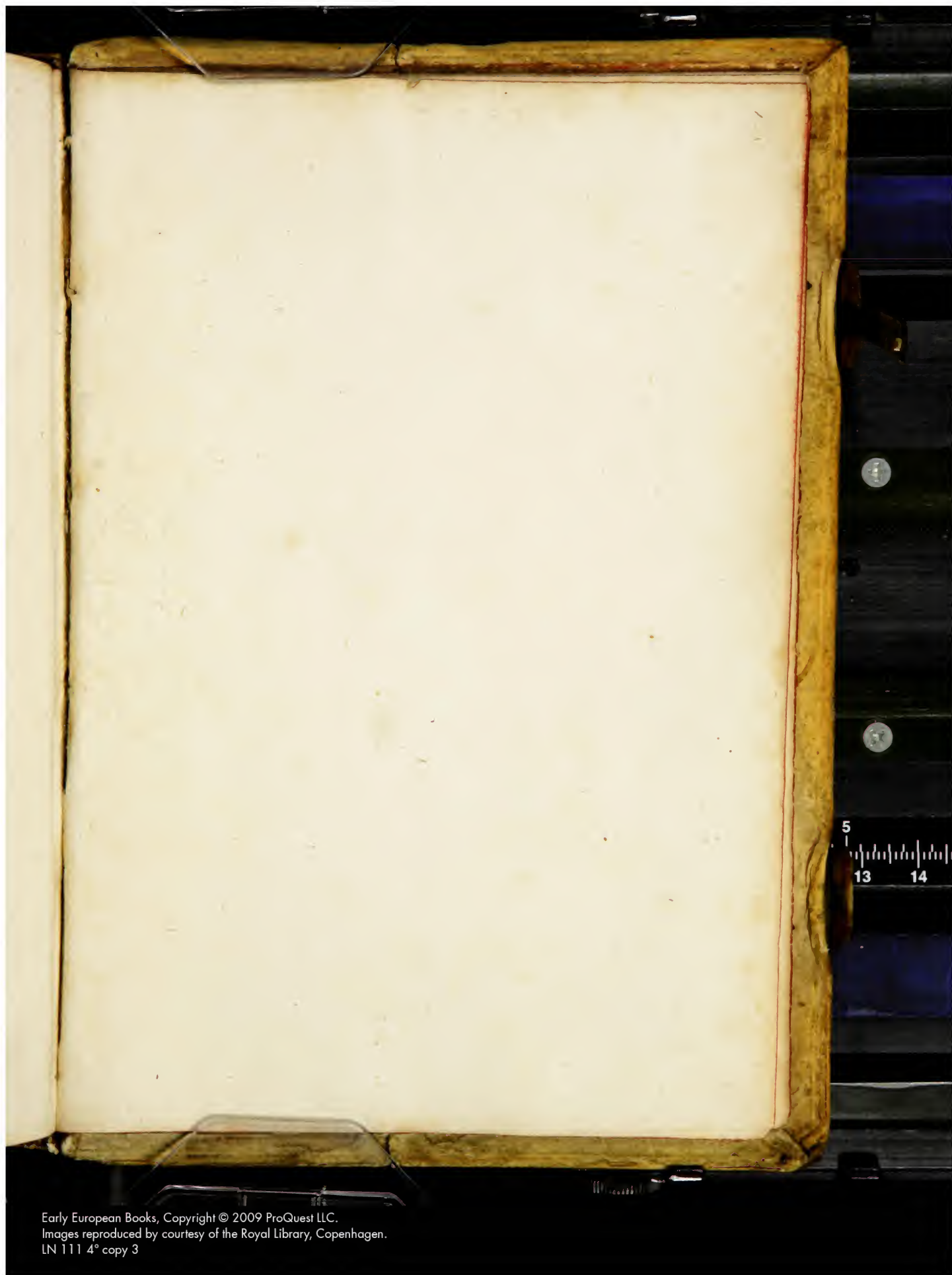

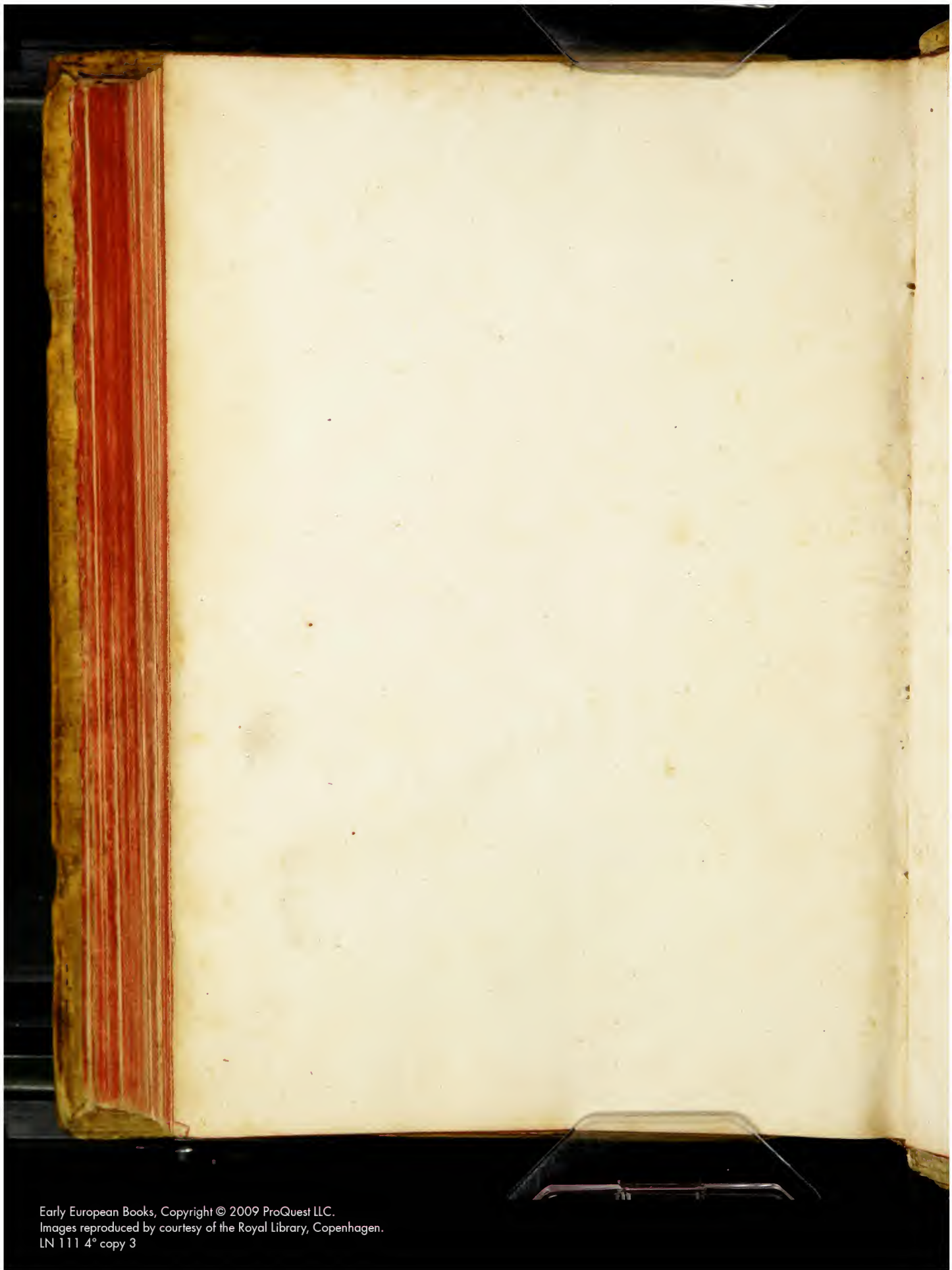

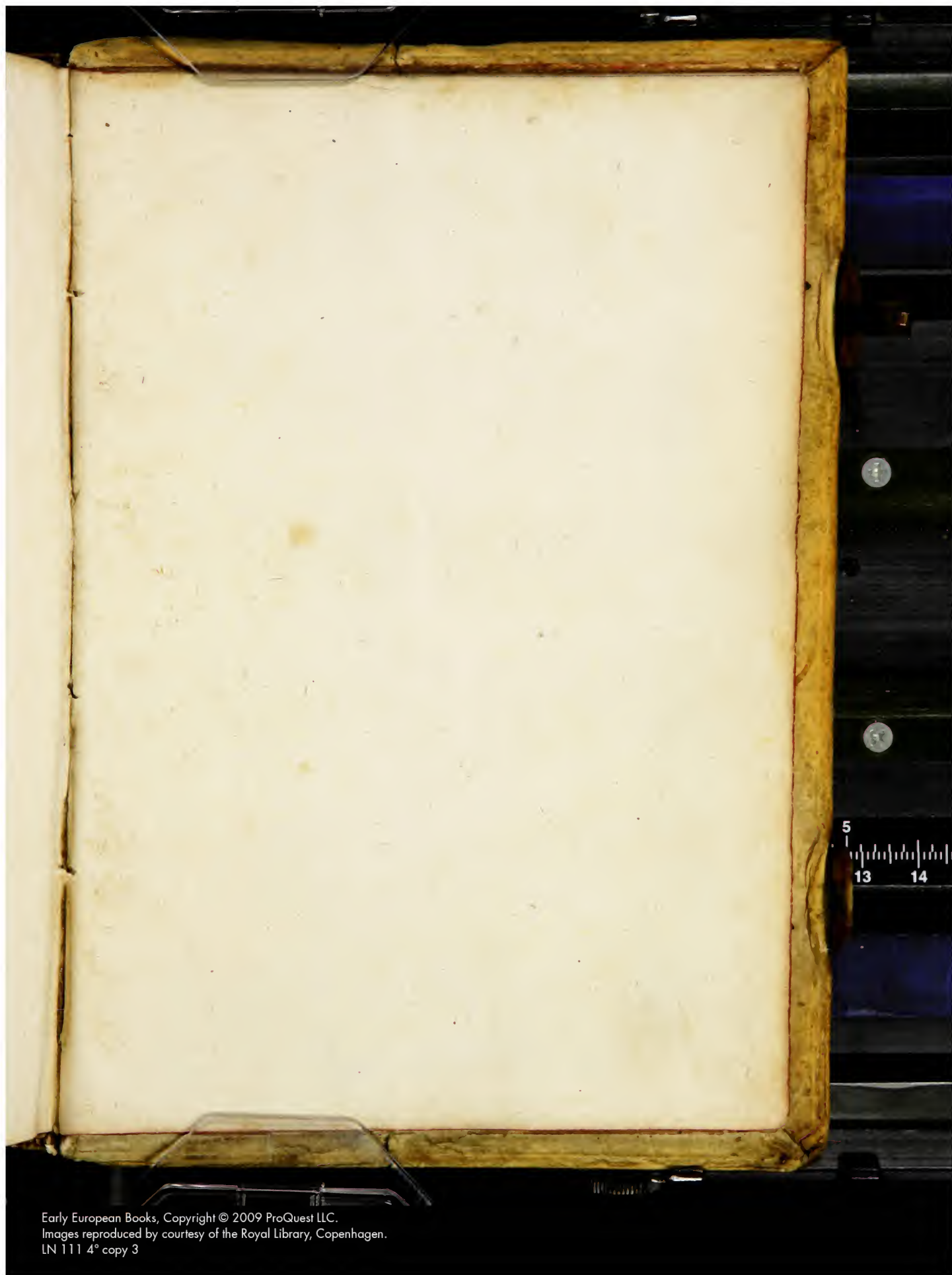

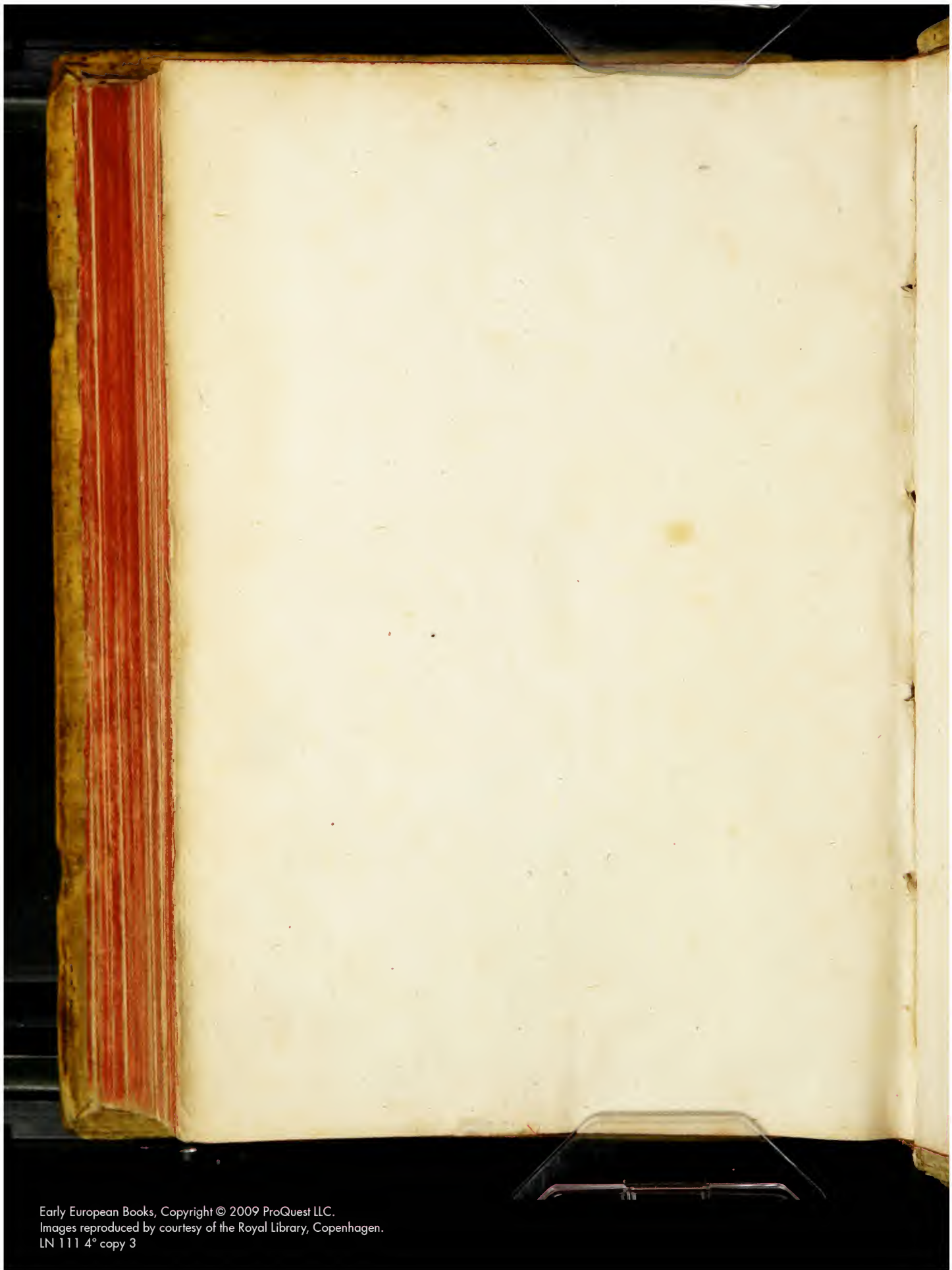

Lgit BB 1990